

RAAD VOOR BETWISTINGEN INZAKE
STUDIEVOORTGANGSBESLISSINGEN

UITSPRAKEN WERKJAAR 2017
STUDIEBETWISTINGEN DEEL 2

Inhoud

[Zitting van 31 maart 2017](#)

rolnummer 2017/071

rolnummer 2017/072

rolnummer 2017/074

rolnummer 2017/077

[Zitting van 5 april 2017](#)

rolnummer 2017/075

rolnummer 2017/076

rolnummer 2017/079

rolnummer 2017/082

rolnummer 2017/085

[Zitting van 10 april 2017](#)

rolnummer 2017/081

rolnummer 2017/084

rolnummer 2017/089

rolnummer 2017/095

[Zitting van 12 april 2017](#)

rolnummer 2017/088

rolnummer 2017/092

rolnummer 2017/096

[Zitting van 24 april 2017](#)

rolnummer 2016/429

rolnummer 2016/430

rolnummer 2017/090

rolnummer 2017/091

[Zitting van 28 april 2017](#)

rolnummer 2017/097

rolnummer 2017/103

rolnummer 2017/105

rolnummer 2017/106

[Zitting van 8 mei 2017](#)

rolnummer 2017/110

rolnummer 2017/114

rolnummer 2017/121

[Zitting van 8 mei 2017](#)

rolnummer 2016/639

[Zitting van 17 mei 2017](#)

rolnummer 2017/125

rolnummer 2017/127

[Zitting van 7 juni 2017](#)

rolnummer 2017/129

rolnummer 2017/131

Zitting van 31 maart 2017

Arrest nr. 3.580 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/071

In zake: Elke VAN THILLO
Woonplaats kiezend te 2800 Mechelen
Thaborstraat 12

Tegen: THOMAS MORE MECHELEN-ANTWERPEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 21 februari 2017 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 31 maart 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de verpleegkunde’.

Voor “stage-praktijk” als onderdeel van de onderwijsleeractiviteit “Stage 3B” van het opleidingsonderdeel “Stages verpleegkunde 3” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 10/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 2 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 21 februari 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepscommissie stelde vooreerst vast dat de ECTS-fiche voor de onderwijsactiviteit “Stages verpleegkunde 3B” het volgende vermeld wordt:

“Beoordeling: 80% stage-praktijk + 20% stageverslag”

De student moet op beide onderdelen (stage-praktijk/stageverslaggeving) minimum 10/20 hebben om geslaagd te zijn.

Een student die ofwel voor de stage-praktijk ofwel voor het stageverslag minder dan 10/20 behaalt, kan dus maximaal 9/20 behalen voor deze onderwijsactiviteit.”.

De interne beroepscommissie stelde verder vast dat de studente voor het stageverslag 8/20 behaalde en dat zij deze beoordeling niet uitdrukkelijk betwist. Ze merkt op dat, gelet op de niet betwiste 8/20 voor het stageverslag, en gelet op de bovenvermelde regel uit de ECTS-fiche, de student niet meer dan 9/20 kon behalen voor stage 3B. Volgens haar worden de argumenten van de student in het licht van deze vaststelling irrelevant voor het eindresultaat van stage 3 in het algemeen en stage 3B in het bijzonder. Het resultaat blijft behouden.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 23 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft met betrekking tot de indiening van een beroep bij de Raad het volgende voor:

“§2. De beroepen worden ingesteld bij wijze van verzoekschrift, waarin ten minste een feitelijke omschrijving is opgenomen van de ingeroepen bezwaren.

Het verzoekschrift wordt gedagtekend en, op straffe van onontvankelijkheid, ondertekend door de verzoeker of zijn raadsman.”

De ondertekening van een bij de Raad ingesteld beroep is door de decreetgever uitdrukkelijk op straffe van onontvankelijkheid voorgeschreven.

De Raad stelt vast dat verzoeksters verzoekschrift niet is ondertekend.

Ter zitting stelt verzoekende partij dat zij geen bijstand had van een raadsman en dat ze niet op de hoogte was van deze vereiste. Verwerende partij wijst erop dat verzoekende partij wel degelijk een credit heeft behaald voor het opleidingsonderdeel. Zij betreurt het feit dat de gesprekken waarin duiding werd gegeven niet overtuigend waren voor verzoekster.

Gelet op het voorschrift van artikel II.294 van de Codex zoals hierboven geciteerd, betekent dit evenwel niet dat het gemis aan handtekening op het verzoekschrift verschoonbaar is.

De ambtshalve exceptie dient dan ook gegrond te worden bevonden.

Het beroep is onontvankelijk.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 31 maart 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Henri Verhaaren bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.582 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/072

In zake: xxx

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Woonplaats kiezend te 2000
Antwerpen Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 1 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van 22 februari 2017 waarbij het verzoek van verzoeker niet ontvankelijk werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 31 maart 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Master in de rechten”.

Op 6 oktober 2016 ontvangt verwerende partij een verzoekschrift van verzoeker met de vraag om inschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet. Op 10 oktober 2016 wordt verzoeker middels een beslissing van de academische studieadviseur master in de rechten de toelating

tot herinschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet verleend, weliswaar beperkt tot 45 studiepunten.

Op 13 februari 2017 ontvangt verwerende partij van verzoeker een nieuw verzoekschrift, met de vraag om 9 extra studiepunten te mogen opnemen.

Bij beslissing van de academisch studieadviseur master in de rechten op datum van 22 februari 2017 werd het verzoek niet ontvankelijk verklaard. Deze beslissing stelde dat de oorspronkelijke beslissing van 10 oktober 2016 een beroepsclausule bevatte die verzoeker de mogelijkheid bood om daartegen een schriftelijk verzoek tot heroverweging in te dienen binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen, die ingaat de dag na de kennisgeving van de genomen beslissing. Behoudens vergissing heeft verwerende partij van verzoeker geen schriftelijk verzoek tot heroverweging tegen de beslissing van 10 oktober 2016 mogen ontvangen. Bijgevolg staat de beslissing van 10 oktober 2016 vast.

De beslissing werd per e-mail van 22 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid en gegrondheid

In het kader van dit beroepsschrift tot extern beroep rijst vooreerst de vraag naar de kwalificatie van het verzoekschrift van verzoeker, gedateerd op 9 februari 2017 (zie stuk 9 van verzoeker).

Volgens verzoeker betreft dit een verzoek tot bijkomende opname van 9 studiepunten d.i. een vraag tot inschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet. Verwerende partij beschouwt dit verzoekschrift impliciet als een betwisting van de studievoortgangsbeslissing van 10 oktober 2016 (zie stuk 6 van verzoeker) in het kader van een interne beroepsprocedure. Vervolgens heeft verwerende partij bij beslissing van 22 februari 2017 (zie stuk 10 van verzoeker) het intern beroepsschrift wegens niet tijdigheid als onontvankelijk beschouwd.

Of de academisch studieadviseur master in de rechten bij beslissing van 22 februari 2017 dit verzoekschrift terecht als een laattijdig intern beroepsschrift heeft beschouwd, wordt hierna onderzocht.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat de beslissende instantie zijn aanvraag tot inschrijving als een beroep gericht tegen haar besluit van 10 oktober 2016 beoordeelt. Zodanig wordt ook geen melding gemaakt van de interne beroepsprocedure en de bijhorende termijnen in de bestreden beslissing. Door het verzoekschrift te kwalificeren als een beroep, miskent de studieadviseur volgens verzoeker artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs. Volgens verzoeker maakt deze kwalificatie rechtsmisbruik uit in hoofde van verwerende partij. Verwerende partij probeert immers aan verzoeker zijn decretaal recht op intern beroep te miskennen, door doelbewust een foutieve kwalificatie te geven aan het ingediende verzoekschrift. Vooreerst werd het verzoekschrift ingediend vergezeld van het vereiste formulier “*Herinschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet aan de faculteit rechten*”. Op het verzoekschrift zelf staat in grote letters “*verzoekschrift inschrijving zonder voldoende leerkrediet*”. Op geen enkele wijze wordt in het verzoekschrift gesteld als zou het een beroep betreffen tegen het besluit van 10 oktober 2016, evenmin wordt de vernietiging van dit besluit gevraagd.

In het verleden richtte verzoeker reeds eerder een bijkomend verzoek tot inschrijving aan de studieadviseur master, met name als resultaat het besluit van 22 februari 2016, in dezelfde omstandigheden. Hier werd dit echter niet gekwalificeerd als een beroep tegen het besluit van 8 oktober 2015. Enkel al voortgaand op het vertrouwensbeginsel is het volgens verzoeker zeer merkwaardig dat een verzoekschrift de ene keer wel ontvankelijk is als een autonoom verzoek tot inschrijving en de andere keer dan wordt gekwalificeerd als een beroep tegen een eerder besluit, zonder enige verantwoording naar recht. Verwerende partij gaat dan ook in tegen haar eigen verklaringen en besluiten. Dit maakt dan ook in hoofde van verzoeker een discriminerende behandeling uit. Het is verzoeker dan ook een raadsel waar de studieadviseur master een beroep leest tegen het besluit van 10 oktober 2016 in het betrokken verzoekschrift. Gelet op het doelbewust vermelden van verkeerde informatie inzake beroepsmogelijkheden, heeft de beroepstermijn zelfs nog geen aanvang kunnen nemen. Bovendien zijn de modaliteiten inzake het extern beroep ook niet volledig voldaan, gezien de contactgegevens van de Raad op het bestreden besluit ontbreken. Huidig beroep gericht tegen het besluit van 22 februari 2017 moet volgens verzoeker dan ook ontvankelijk worden verklaard.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat het feit dat verzoeker zijn aanvraag tot inschrijving van 13 februari 2017 niet zelf heeft gekwalificeerd als een beroep gericht tegen de beslissing van 10 oktober 2016, ongetwijfeld voortvloeit uit zijn veronderstelling dat hij zich als ingeschreven voor het academiejaar 2016-2017 beschouwde en dat naar zijn mening een in de loop van het academiejaar bijkomend opgenomen studiepuntenaantal geen uitbreiding van deze inschrijving zou betekenen. Bij het begin van het academiejaar werd echter aan verzoeker de inschrijving ten belope van 45 studiepunten toegekend. Dan omvat deze inschrijving 45 studiepunten. Is het de bedoeling om voor meer studiepunten dan de toegestane 45 studiepunten in te schrijven, dan betekent dit een uitbreiding van de inschrijving, en in dit geval een overschrijding van de toegestane 45 studiepunten. Aangezien een toelating werd verleend voor de opname, ondanks onvoldoende leerkrediet, van 45 studiepunten, betekent het verzoek van 13 februari 2017 van verzoeker impliciet dat hij de beslissing om hem slechts 45 studiepunten toe te kennen, aanvecht. In dat geval kan de academische studieadviseur master niet anders dan het verzoek van verzoeker kwalificeren als een verzoek tot heroverweging. Volgens verwerende partij betreft het hier dan ook geen schending van artikel II.283 Codex Hoger Onderwijs, integendeel: het vormt de bevestiging ervan. Door het verzoek van 13 februari 2017 te kwalificeren als een verzoek tot heroverweging erkent de academische studieadviseur master immers het recht van de student om een interne beroepsprocedure op te starten, zij het dat de beslissing van 22 februari 2017 een louter bevestigende administratieve beslissing is, die de oorspronkelijk genomen beslissing van 10 oktober 2016 handhaaft, zodat het beroep als niet ontvankelijk werd beschouwd.

Verwerende partij erkent dat verzoeker in academiejaar 2015-2016, na de toelating tot inschrijving voor 30 studiepunten ondanks onvoldoende leerkrediet bij beslissing van 8 oktober 2015 te hebben verkregen bij aanvang van het academiejaar, een bijkomende inschrijving voor het tweede semester bij beslissing van 22 februari 2016 werd toegestaan. Het toelatingsdocument van 22 februari 2016 vermeldt dat deze bijkomende toelating “ten uitzonderlijke titel en op basis van de door u verworven studieresultaten in de januari-examenperiode” werd verstrekt, en dat het om een “bijkomende toelating” ging. In tegenstelling tot de bewering van verzoeker werd ook zijn verzoek van 15 februari 2016 tot (bijkomende) inschrijving als een verzoek tot heroverweging beschouwd. Mogelijk werd dit

niet zo opgevat door verzoeker, omdat de beslissing van 22 februari 2016 een inwilliging betreft en de beslissing van 22 februari 2017 een weigering inhoudt.

Uit de toelating van 22 februari 2016 kon verzoeker dus geenszins afleiden dat dit voor de volgende academiejaren een automatisme zou zijn of dat bij hem het vertrouwen zou zijn gewekt dat hij in volgende academiejaren een gelijkaardige uitbreiding van zijn inschrijving zou bekomen. Per academiejaar wordt immers bekeken of in geval van een negatieve leerkredietstand de toelating tot inschrijving kan worden verleend, en zo ja, voor welk studiepuntenaantal, gezien verwerende partij het studieprogramma in toepassing van artikel 23.4.1 OER kan beperken. De situatie was in het academiejaar 2015-2016 echter verschillend: verzoeker behaalde in het eerste semester van 2015-2016 behoorlijke studieresultaten, zodat hem de kans werd geboden om zijn inschrijving uit te breiden, hoewel hij voor het examen ‘Insolventierecht’ niet verontschuldigd afwezig was. Uiteindelijk behaalde verzoeker in academiejaar 2015-2016 in totaal 39 van de opgenomen 54 studiepunten. Voor het academiejaar 2016-2017 werd bij aanvang van het academiejaar aan verzoeker 45 studiepunten toegestaan, meer dus dan de 30 studiepunten die bij aanvang van het academiejaar 2015-2016 werden toegestaan. Dat geen uitbreiding van de inschrijving werd verleend in de beslissing van 22 februari 2017 vindt zijn oorzaak in de studieresultaten van verzoeker in de januari-examenperiode 2016-2017. Hij nam enkel deel aan het examen ‘Kinderrechten’, waarvoor hij een goed cijfer behaalde, maar hij behaalde geen credit voor ‘GS Boekhoudrecht’, ‘GS Personenbelasting’, noch voor ‘Internationaal fiscaal recht’. Bij zijn verzoek tot bijkomende inschrijving heeft verzoeker niet gewezen op de omstandigheden die hem verhinderd hebben deel te nemen aan de januari-examens 2016-2017. Bijgevolg kon met deze omstandigheden in de beslissing van 22 februari 2017 geen rekening worden gehouden. Er lagen dan ook geen positieve resultaten voor, zodat geen nieuwe elementen de bijkomende inschrijving konden verantwoorden.

Beoordeling

De Raad stelt vooreerst vast dat verwerende partij noch *ratione materiae*, noch *ratione tempore* de ontvankelijkheid van het extern beroepsschrift betwist. De Raad ziet ook geen reden om dit ambtshalve te doen.

Met verwerende partij is de Raad van oordeel dat voorliggend extern verzoekschrift van 1 maart 2017 tijdig is ingesteld en inhoudelijk twee soorten studievoortgangsbeslissingen

betreft, waarvoor de Raad respectievelijk op grond van artikel I.3, 69° punt f) en punt g) Codex Hoger Onderwijs bevoegd is.

De Raad onderzoekt hierna in hoeverre de interne beroepsbeslissing van 22 februari 2017 (zie stuk 10 van verzoeker) terecht het verzoek gedateerd op 9 februari 2017 als een laattijdig ingesteld intern beroepsschrift heeft verklaard.

De Raad stelt vast dat verwerende partij bij beslissing van 10 oktober 2016 (zie stuk 6 van verzoeker) aan verzoeker, ondanks onvoldoende leerkrediet, een toelating tot inschrijving in het academiejaar 2016-2017 heeft gegeven voor een beperkt studiepakket van 45 studiepunten. De beslissing stelt: “*In het academiejaar 2015-2016 nam u 54 studiepunten op en u verwierf daarvan 39 studiepunten. Van de 120 studiepunten die de masteropleiding rechten bevatten, blijven u bijgevolg 81 studiepunten over; daarvan kan u dus in geen geval 18 studiepunten (thesis) opnemen. Het lijkt daarom aangewezen dat u de betrokken 81 studiepunten spreidt over de academiejaren 2016-2017 en 2017-2018. Deze spreiding zal ook uw slaagkansen op een succesvolle afronding van uw rechtenstudies ten goede komen. Om deze redenen wordt deze toelating tot inschrijving **beperkt tot 45 studiepunten**, met inbegrip van ‘Meesterproef – onderzoeksvoorstel’.*

De Raad stelt ook vast dat verzoeker tegen deze initiële studievoortgangsbeslissing van 10 oktober 2016 geen intern beroep heeft ingesteld binnen de vervaltermijn van 7 kalenderdagen ingaand de dag na de kennisgeving van deze beslissing, waarin ook correct de interne beroepsmodaliteiten zijn vermeld.

De Raad stelt op basis van het voortgangsrapport van verzoeker (zie stuk 1 van het administratief dossier) ook vast dat hij was ingeschreven voor in totaal 33 studiepunten, met name voor volgende opleidingsonderdelen: Meesterproef – Ond.voorstel (3 stp.); Meesterproef - Stage (9 stp.); International Criminal Law (3 stp.); Kinderrechten (3 stp.); GS Boekhoudrecht (6 stp.); GS Personenbelasting (6 stp.); Intern. Fiscaal recht (3 stp.).

De Raad leest dat in de beslissing van 22 februari 2017 (zie stuk 10 van verzoeker) bevestigd wordt dat verzoeker op dat ogenblik slechts voor 33 studiepunten is ingeschreven en dat het hem dus vrij staat om tot het toegestane maximum van 45 studiepunten opleidingsonderdelen toe te voegen.

De Raad leest in het betreffende verzoekschrift van 9 februari 2017 (zie stuk 9 van verzoeker) dat verzoeker een bijkomende opname vraagt van 9 extra studiepunten. Verzoeker voert hiertoe enkele nieuwe argumenten aan, zoals de vrijstelling waartoe hij gerechtigd is voor het opleidingsonderdeel Ethiek (3 stp.).

In de wederantwoordnota stelt verzoeker dat intussen de opleidingsonderdelen ‘BTW’ en ‘Vennootschapsbelasting’ op 9 maart 2017 door verwerende partij aan zijn studieprogramma zijn toegevoegd.

Voor zover verzoeker met zijn verzoekschrift een uitbreiding van zijn inschrijvingspakket buiten de toegestane 45 studiepunten beoogt, wat ter zitting door verzoeker ook wordt bevestigd, is de Raad met verwerende partij van oordeel dat dit verzoekschrift als een intern beroep tegen de studievoortgangsbeslissing van 10 oktober 2016 moet worden beschouwd en in die lezing terecht door verwerende partij als niet ontvankelijk werd verklaard wegens laattijdigheid.

Het feit dat verzoeker in academiejaar 2015-2016 wél de toelating kreeg tot een uitbreiding van zijn inschrijving, doet hieraan *in se* geen afbreuk. De Raad begrijpt dat hierdoor bij verzoeker een vertrouwen is gewekt dat, vanuit zijn oogpunt, wordt geschonden door voorliggende beslissing van 22 februari 2017, waarbij zijn verzoek tot uitbreiding van zijn studiepunten – in tegenstelling tot het vorige academiejaar – voor het academiejaar 2016-2017 niet meer wordt toegestaan.

In het licht hiervan, en mede door het gebrek aan een constructief overleg tussen verzoeker en verwerende partij over de invulling van het studietraject van verzoeker – wat blijkt uit het dossier en wat ook ter zitting wordt aangekaart – benadrukt de Raad ten overvloede dat niets beide partijen ervan weerhoudt om de invulling van het curriculum van verzoeker opnieuw te bekijken, mede rekening houdend met de bijzonder moeilijke omstandigheden waarin hij zich de laatste maanden heeft bevonden, welke ongetwijfeld een invloed hebben gehad op zijn examenprestaties. Beide partijen hebben er enkel baat bij dat verzoeker zijn diploma zo snel mogelijk kan behalen.

Het middel is niet gegronsd.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 31 maart 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Henri Verhaaren bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.583 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/074

In zake: Ewoud PICCART
Woonplaats kiezend te 1785 Merchtem
Peperstraat 12

Tegen: ARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Wim Van Caeneghem
kantoor houdend te 2000 Antwerpen
Vrijheidstraat 32, bus 16
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 23 februari 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker onontvankelijk werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 31 maart 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en de heer Lander Piccart, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Evi Van Rossem en mevrouw Livia Moreau, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de integrale veiligheid’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Multiprojecten IV’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 15 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 23 februari 2017 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepscommissie stelde vast dat het rapport van de student, in uitvoering van het Onderwijs- en Examenreglement, duidelijk vermeldt dat het beroep tegen ontvangstbewijs moet worden afgegeven aan het aanspreekpunt interne beroepsprocedure. Daarnaast stelde zij tevens vast dat de student zijn beroep door middel van een per post aangetekend schrijven heeft ingediend, zodat de voorgeschreven procedure niet werd gevuld.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 24 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

Of de interne beroepsinstantie het intern beroep terecht onontvankelijk heeft verklaard, wordt hierna bij de grond van de zaak onderzocht.

V. De middelen

A. Enig middel

De verwerende partij heeft bij beslissing van 23 februari 2017 het intern beroep onontvankelijk verklaard omdat de procedure van artikel 22, §7 van het Onderwijs- en

Examenreglement niet zou zijn gevuld. De Raad dient na te gaan of de beslissing van 23 februari 2017 terecht het intern beroep als onontvankelijk heeft verklaard.

Standpunt van partijen

Verzoeker verwijst naar de procedure die is uitgeschreven in artikel 22, §7 van het Onderwijs- en Examenreglement 2016-2017 Departement Wetenschap en Techniek. Hij merkt op dat de voorwaarden voor het instellen van intern beroep, samengevat, de volgende zijn: (i) schriftelijk, (ii) binnen een termijn van zeven dagen, (iii) in te dienen op het genoemde adres, (iv) met ontvangstbewijs en (v) binnen de openingsuren. Volgens hem staat nergens in artikel 22, §7 geschreven dat het intern beroep in persoon dient te worden ingesteld of moet worden afgegeven aan het genoemde adres.

Verzoeker is van oordeel dat hij aan de voornoemde voorwaarden uit het examenreglement heeft voldaan doordat hij het intern beroep op 15 februari 2017 aangetekend, met bewijs van ontvangst, heeft verzonden (aflevering op 16 februari 2017 om 13.42u). Volgens hem diende zijn intern beroep dan ook op zijn minst ontvankelijk te worden verklaard en in behandeling te worden genomen.

In haar *antwoordnota* stipt verwerende partij vooreerst aan dat artikel 22, §7 van het Onderwijs- en Examenreglement 2016-2017 departement Wetenschappen en Techniek in zijn geheel dient te worden gelezen. Het volstaat niet om enkele elementen uit dit Onderwijs- en Examenreglement aan te halen om vervolgens te besluiten dat de beslissing van de interne beroepscommissie foutief zou zijn. Verwerende partij citeert vervolgens artikel 22, §7 en stelt dat de wijze van indienen van het interne beroep in deze bepaling duidelijk, en voor geen enkele interpretatie vatbaar is. Ze benadrukt dat het verzoekschrift tegen ontvangstbewijs moet worden afgegeven aan het aanspreekpunt interne beroepsprocedure op het adres Lange Nieuwstraat 101, 2000 Antwerpen.

Volgens verwerende partij is het duidelijk dat de wijze voor het overmaken van het interne beroepsverzoekschrift aan de hogeschool enkel zo kan worden gelezen dat de student fysiek naar de hogeschool dient te komen om het verzoekschrift daar fysiek aan een andere persoon, die evenzeer fysiek aanwezig is, te overhandigen tegen ontvangstbewijs. Verwerende partij is van oordeel dat niet voldaan is aan artikel 22, §7 van het Onderwijs- en Examenreglement

2016-2017, nu het verzenden van een aangetekende brief onmogelijk gelijkgesteld kan worden met het fysiek afgeven van het verzoekschrift aan het aanspreekpunt.

Beoordeling

De Raad stelt vast dat artikel II.283 Codex Hoger Onderwijs ruime autonomie verleent aan de onderwijsinstellingen om de vorm van het intern beroep vast te leggen. Daaruit volgt dat onderwijsinstellingen in hun Onderwijs- en Examenreglement (OER) ontvankelijkheidsvereisten – al dan niet met sancties – kunnen vastleggen. De Raad merkt evenwel op dat deze autonomie niet onbegrensd is en dat hij toezicht houdt op de redelijkheid van het OER en op de wijze van toepassing van ontvankelijkheidsvereisten in concrete zaken.

Artikel 22.7, §2 van het OER 2016-2017 Departement Wetenschap en Techniek van verwerende partij bepaalt hoe een student intern beroep tegen een studievoortgangsbeslissing kan aantekenen. Met betrekking tot de concrete beroepsmodaliteiten bepaalt artikel 22.7, §2 OER het volgende:

“Hij [de student] richt zijn verzoek tot heroverweging van de studievoortgangbeslissing aan de algemeen directeur, de voorzitter van de interne beroepscommissie, schriftelijk, met redenen omkleed en met de overtuigingsstukken die de student nodig acht. De student geeft het verzoekschrift tegen ontvangstbewijs af aan het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure, Lange Nieuwstraat 101, 2000 Antwerpen, op werkdagen tussen 9u en 16u. Indien de zevende kalenderdag van de beroepstermijn een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag is, dan wordt de termijn verlengd tot de eerst daarop volgende werkdag.

Het verzoekschrift is slechts ontvankelijk indien het voldoet aan de volgende vormvereisten:

- a) *het verzoekschrift is binnen de gestelde termijnen tegen ontvangstbewijs ingediend bij het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure;*
- b) *het verzoekschrift is gedagtekend en ondertekend door de student of zijn raadsman;*
- c) *het verzoekschrift vermeldt ten minste de naam en het adres van de student, de bestreden studievoortgangbeslissing en een feitelijke omschrijving van de ingeroeopen bezwaren.”.*

De Raad stelt vast dat uit stuk 4 van verzoeker blijkt dat hij zijn intern verzoekschrift bij aangetekend schrijven heeft verstuurd (en dit dus niet tegen ontvangstbewijs heeft ingediend) en dit gericht heeft aan de “Interne beroepsprocedure”. De interne beroepsinstantie heeft het

intern beroep vervolgens onontvankelijk verklaard, wegens het niet volgen van de voorgeschreven procedure.

De Raad neemt aan dat een onderwijsinstelling vanuit organisatorisch oogpunt geëigende eenvormige vormvoorschriften wenst te koppelen aan de wijze waarop een beroepsschrift moet worden ingediend door alle studenten, zoals *in casu* afgifte tegen ontvangstbewijs aan het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure. De Raad wijst er echter op dat de vormvereiste van indiening tegen ontvangstbewijs er in essentie op gericht is aan de akte van rechtsingang voor het intern beroep een vaste datum te geven en aldus bij te dragen aan de rechtszekerheid en behoorlijke rechtsbedeling (met name zekerheid en bewijsvoering over het – tijdig – instellen van het intern beroep). De Raad wijst er evenwel op dat door het opleggen van de sanctie uit het OER – waaraan de interne beroepsinstantie op basis van de bepaling uit het OER niet voorbij kan gaan – een overdreven formalisme wordt ingesteld met betrekking tot het intern beroep indien uit de omstandigheden van het dossier blijkt dat aan de doelstelling van het vereiste toch is voldaan. De Raad is dan ook van oordeel dat de (automatische) sanctie uit het OER *in casu* onrechtmatig is, omdat zij daarmee kan leiden tot overdreven formalisme en een onredelijke beperking van de rechtsingang tot het intern beroep. Immers, het verbinden van een zware sanctie aan de miskenning van een vormvereiste, die *de facto* volledig los is gekomen van de doelstelling waarvoor ze is ingesteld, beperkt de toegang tot het intern beroep op onevenredige wijze. De Raad verwijst in dit verband overigens naar recente rechtspraak, waarin dezelfde conclusie werd geformuleerd ten aanzien van verwerende partij.¹

In het geval dat de verzoekende partij kiest voor een vorm van beroep (*in casu* per aangetekend schrijven) die niet door het OER wordt bepaald, dient nagegaan te worden of het beroep (1) tijdig, (2) volledig en (3) naar behoren ter kennis is gebracht van de onderwijsinstelling.

De Raad onderzoekt dit ambtshalve op basis van het dossier. Uit de gegevens van de aangetekende zending (stuk 4 van verzoeker) blijkt dat verzoeker zijn intern verzoekschrift op 15 februari 2017 aan de postdiensten heeft aangeboden. Verzoeker geeft in zijn intern verzoekschrift aan dat de examenresultaten van het eerste semester voor het academiejaar 2016-2017 op 9 februari 2017 bekend werden gemaakt, hetgeen niet wordt weerlegd door

---

¹ R.v.Stvb. 15 september 2016, nr. 3.058 in de zaak 2016/228.

verwerende partij. Hieruit volgt dat de vervaltermijn voor het aantekenen van intern beroep een aanvang nam op 10 februari 2017, om te eindigen op 16 februari 2017.

De Raad stelt vervolgens op basis van de stukken vast dat de verzoekende partij haar intern beroep gericht heeft aan de bevoegde instantie (“Interne beroepsprocedure”) en tevens aan het correcte adres.

De interne beroepsinstantie kon in deze omstandigheden kennis nemen van een tijdig, volledig en naar behoren ter kennis gebracht beroepsschrift, zodat de Raad op basis van het dossier vaststelt dat de verwerende partij ten onrechte het intern verzoekschrift onontvankelijk heeft verklaard.

Het bij de Raad ingestelde beroep is gegrond. De Raad kan in de huidige stand van het geding de regelmatigheid van het toegekende examenresultaat niet onderzoeken. Het is vooreerst aan de interne beroepsinstantie om het beroep van verzoeker ten gronde te behandelen.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepscommissie van 23 februari 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 21 april 2017 een nieuwe beslissing nemen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 31 maart 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jan Geens	bijzitter
Henri Verhaaren	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.581 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/077

In zake: Saskia VEREECKE
Woonplaats kiezend te 9060 Zelzate
Denderdreve 83 A

Tegen: HOGESCHOOL GENT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Eva Bral
kantoor houdend te 9000 Gent
Henleykaai 3R
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 7 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 13 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Praktijk 3: WPL 1” en de beslissing op intern beroep “[niet genomen/ontvangen]”.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 31 maart 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Eva Bral, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs”.

Voor het opleidingsonderdeel “Praktijk 3: WPL 1” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 18 en 21 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 6 maart 2017 werd het eerste ingediende intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard. Het tweede ingediende beroep werd onontvankelijk verklaard.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 7 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van diezelfde datum, 7 maart 2017, diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

In haar *antwoordnota* wijst verwerende partij er vooreerst op dat, conform artikel II.285 Codex Hoger Onderwijs, de interne beroepsprocedure moet zijn uitgeput. Ze merkt op dat verzoekende partij bij schrijven van 18 februari 2017 tijdig intern beroep heeft aangetekend tegen de beslissing van 13 februari 2017. Vervolgens heeft zij bij middel van een nieuw, meer uitgebreid verzoekschrift van 20 februari 2017, ontvangen op 23 februari 2017, een tweede verzoek ingediend. Deze beide verzoeken werden samen door de interne beroepscommissie behandeld.

Verwerende partij stelt vast dat verzoekende partij, alvorens de beslissing van de interne beroepscommissie af te wachten, reeds beroep heeft ingesteld bij de Raad. Ze stipt aan dat het schrijven van de hogeschool met kennisgeving van de beslissing van de interne beroepscommissie dateert van dezelfde dag (7 maart 2017) als deze waarop de verzoekende partij beroep heeft aangetekend bij de Raad, zodat ze er evident nog geen kennis van heeft genomen, zoals ook wordt vermeld in het verzoekschrift (*‘niet genomen/niet ontvangen’*).

Verwerende partij stelt dat, conform artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs, de beslissing inzake intern beroep aan de betrokken student ter kennis dient te worden gebracht binnen een termijn van twintig kalenderdagen, ingaand de dag na deze waarop intern beroep werd ingesteld. Ze benadrukt dat de interne beroepscommissie ondertussen wel degelijk een beslissing op intern beroep heeft genomen, meer bepaald op 6 maart 2017, en dat deze beslissing aan verzoekende partij ter kennis werd gebracht middels aangetekend schrijven van 7 maart 2017, zijnde binnen de voorziene termijn. Volgens verwerende partij is de interne beroepsbeslissing uitvoerig gemotiveerd en werd melding gemaakt van de beroepsmodaliteit, met kennisgeving van de termijnen.

Verwerende partij verwijst ten slotte naar artikel 62, §2 Onderwijs- en Examenreglement 2016-2017 en stelt dat de beslissing van de interne beroepscommissie in de plaats komt van de betwiste studievoortgangsbeslissing, waardoor deze laatste beslissing uit het rechtsverkeer verdwijnt, zodat deze ook niet langer het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad.

Beoordeling

De Raad wijst erop dat, conform artikel II.285 Codex Hoger Onderwijs, het uitputten van het intern beroep een grondvoorraad is voor de ontvankelijkheid van het extern beroep bij de Raad. Hoewel verzoekende partij een intern beroep opgestart heeft, heeft zij echter zonder het resultaat van deze beroepsprocedure af te wachten, en vooraleer de termijn waarbinnen het intern beroepsorgaan een beslissing zou moeten nemen of moeten meedelen wanneer deze dan wel genomen zou worden, verstrekken is, tegelijkertijd een extern beroep bij de Raad ingesteld. Het bij de Raad ingestelde beroep is dan ook voorbarig en daarom niet ontvankelijk.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 31 maart 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter
Henri Verhaaren bijzitter
bijgestaan door
Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Zitting van 5 april 2017

Arrest nr. 3.585 van 5 april 2017 in de zaak 2017/075

In zake: Gertjan KERSTENS
                         Woonplaats kiezend te 3321 Outgaarden
                         Brugstraat 29

Tegen: KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
                         Woonplaats kiezend te 3000 Leuven
                         Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 6 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 16 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Romeins recht” en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 28 februari 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker onontvankelijk werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 5 april 2017.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en de heer Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de rechten’.

Voor het opleidingsonderdeel “Romeins recht” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 24 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 28 februari 2017 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt dat het beroep onontvankelijk moet worden verklaard omdat de termijn voor het instellen van het beroep verstrekken was. Ze verwijst hiervoor naar artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement:

“(...) Het beroep moet worden ingesteld binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen. Bij een beroep tegen een examenbeslissing gaat deze vervaltermijn in op de dag na de schriftelijke mededeling van de examenresultaten. (...).”

De interne beroepsinstantie stelt vast dat bij de bekendmaking van de examenresultaten in het studievoortgangsdossier ook explicet werd verwezen naar deze beroepstermijn. Bovendien werd ook verduidelijkt dat in het geval van een examenbetwisting deze beroepstermijn ingaat vanaf de dag vermeld in het studievoortgangsdossier.

Volgens de interne beroepsinstantie moest zij vaststellen dat het beroep werd ingediend buiten de voorziene beroepstermijn, aangezien de examenresultaten voor de eerste examenperiode 2016-2017 reeds op 16 februari bekend werden gemaakt. Ze merkt op dat het vaste rechtspraak van de Raad is dat deze beroepstermijn van openbare orde is, zodat zij niet kan afwijken van deze termijn, zelfs niet indien dit het voordeel van de student zou zijn.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 28 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 6 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

A. Voorwerp van het beroep

Standpunt van partijen

Verwerende partij stelt vast dat verzoeker in zijn huidig verzoekschrift naar de eerdere examenbeslissing verwijst. Volgens haar is het zo dat, in zoverre de klacht van verzoeker nog steeds betrekking heeft op de oorspronkelijke examenbeslissing, dit deel van zijn bezwaren onontvankelijk is. Ze wijst erop dat het voorwerp van deze procedure bij de Raad enkel de interne beroepsbeslissing betreft.

Beoordeling

De Raad onderzoekt de ontvankelijkheid van het beroep.

Verzoeker tekent beroep aan tegen de studievoortgangsbeslissing van 16 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Romeins recht” (eerste bestreden beslissing) en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 28 februari 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker onontvankelijk werd verklaard (tweede bestreden beslissing).

Uit artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen.

Dit betekent dat zij voor de beoordeling van de grond van de zaak in de plaats treedt van de examencommissie. In dat geval verdwijnt de beslissing van de examencommissie uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

De exceptie is gegronde. Verzoekers beroep wordt derhalve onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing) en de Raad ziet evenmin redenen om zulks te doen.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

Nu de grond van het geschil – terecht of onterecht, dat komt hieronder aan bod – niet het voorwerp uitmaakt van de bestreden beslissing, staat het voorschrift van artikel II.291, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs eraan in de weg dat de Raad zich over die grond zou uitspreken. De Raad zou dan immers onvermijdelijk in de plaats treden van de bevoegde instantie van verwerende partij, wat de voormelde bepaling precies verbiedt.

B. Uitputting interne beroepsmogelijkheden

Verzoekende partij heeft het intern beroep ingesteld en uitgeput.

Of de interne beroepscommissie dit beroep terecht onontvankelijk heeft verklaard, wordt hierna bij de grond van de zaak onderzocht.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij bij de inzage van het examen tot de constatering kwam dat er drie vragen fout werden gerekend die toch correct waren. Hij stelt dat de docent dit dan heeft aangepast, maar de docent zei dat dit geen effect heeft op zijn punten omdat er een globaal cijfer wordt gegeven. Verzoeker merkt op dat hij voor dit vak een score van 9/20 had, wat met de extra correcte antwoorden had kunnen leiden tot het slagen voor dit vak.

In haar *antwoordnota* wijst verwerende partij erop dat het voorwerp van deze procedure bij de Raad enkel de interne beroepsbeslissing betreft en dat, in zoverre de klacht van verzoeker nog steeds betrekking heeft op de oorspronkelijke examenbeslissing, dit deel van zijn bezwaren onontvankelijk is.

Beoordeling

Zoals hierboven reeds in herinnering is gebracht, vermag de Raad op grond van artikel II.291, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs niet om zijn appreciatie in de plaats te stellen van die van de hogeronderwijsinstelling of haar organen.

Nu de enige op ontvankelijke wijze in het geding zijnde bestreden beslissing zich niet over de grond van de zaak heeft uitgesproken, kunnen middelen desbetreffend in de huidige stand van de zaak niet dienstig worden opgeworpen, aangezien zij niet zijn gericht tegen de bestreden beslissing.

Het middel dient te worden verworpen.

B. Tweede middel

Verwerende partij heeft bij beslissing van 28 februari 2017 het intern beroep onontvankelijk verklaard wegens laattijdigheid. De Raad dient na te gaan of de beslissing van 28 februari 2017 terecht het intern beroep als onontvankelijk heeft verklaard.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij een dag te laat intern beroep heeft kunnen aantekenen, omdat hij verdergegaan is op de informatie die de docent hem gegeven heeft. Deze informatie hield in dat de docent dit laattijdige beroep zou verdedigen bij het faculteitsbestuur, omdat hij pas acht dagen na de bekendmaking van de resultaten een inzagemoment kon voorzien. Verzoeker merkt op dat dit het tweede inzagemoment is, omdat het eerste inzagemoment niet duidelijk werd gecommuniceerd aan de studenten.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat het examen voor het opleidingsonderdeel Romeins recht plaatsvond op 1 februari 2017. Zij merkt op dat de docent, prof. [L.W.], reeds op 6 februari een handleiding op Toledo plaatste die de studenten in staat moest stellen om hun examen zelf te evalueren. Volgens verwerende partij werd daarnaast ook een inzage- en feedbackmoment voorzien. Dit werd aangekondigd via het facultaire studentenportaal en in een e-mail aan de studenten van 8 februari 2017 werd nog eens extra verwezen naar dit overzicht met nabesprekingsmomenten. Verwerende partij benadrukt dat deze student deze mail in elk geval ook ontvangen heeft, zo blijkt uit de lijst met de bestemmingen.

Verwerende partij stipt aan dat op 17 februari om 11u een inzagemoment voor het opleidingsonderdeel “Romeins recht” heeft plaatsgevonden. Daarnaast werd, om te beantwoorden aan de vraag van een aantal studenten naar een bijkomende feedbackmogelijkheid, nog een tweede moment georganiseerd op 24 februari om 11u. Verwerende partij wijst erop dat, indien de student het nodig achtte om zijn rechten op het indienen van een beroep te vrijwaren in afwachting van dit tweede feedbackmoment, hij een zgn. “bewarend beroep” had kunnen indienen. Volgens verwerende partij wist de student, zowel via zijn studievoortgangsdossier als op basis van zijn ervaring met gelijkaardige beroepen, dat dit kon.

Vervolgens stelt verwerende partij dat prof. [L.W.] bij de bekendmaking van het tweede feedbackmoment inderdaad vermeldde dat hij bij het faculteitsbestuur zou bepleiten dat eventuele beroepen laattijdig mochten worden ingediend. Verwerende partij wijst erop dat de Raad reeds eerder heeft vastgesteld dat de termijnen die gelden voor het indienen van een beroep van “openbare orde” zijn, waardoor hier, behalve in gevallen van duidelijke overmacht, geen uitzondering kan worden toegestaan (zie o.m. 2013/057). Volgens verwerende partij kan de melding van prof. [L.W.] dat hij zou bepleiten dat beroepen laattijdig zouden kunnen worden ingediend niet als een dergelijke overmachtssituatie worden beschouwd, vermits het feedbackmoment op 17 februari via de daarvoor voorziene kanalen was aangekondigd.

Verwerende partij wijst erop dat, indien de student aan dit eerste nabesprekingsmoment had deelgenomen, hij binnen de decretaal bepaalde termijn beroep had kunnen aantekenen. Ze stelt dat, zelfs indien de student op 23 februari (i.c. de laatste dag van de beroepstermijn) onvoldoende informatie had om concrete argumenten tegen het examenresultaat te formuleren, hij op dat moment een “bewarend beroep” had kunnen indienen, wat hij echter niet heeft gedaan. Volgens verwerende partij heeft het e-mailbericht van prof. [W.] hem dan ook niet verhinderd om volgens de procedures die voorzien worden in het OER op een eerdere datum rechtsgeldig beroep aan te tekenen. Verwerende partij stelt verder dat, indien het feedbackmoment laattijdig zou zijn georganiseerd, *quod non*, deze omstandigheden de KU Leuven geen mogelijkheid boden om de beroepstermijn te verlengen. Verwerende partij wijst er nog op dat, indien het zo zou zijn geweest dat de student pas op het tweede nabesprekingsmoment vaststelde dat er redenen waren om het examenresultaat te betwisten, hij niet onmiddellijk beroep aantekent.

Ten slotte stelt verwerende partij vast dat de student bij de bekendmaking van zijn examenresultaten duidelijk werd geïnformeerd over de beroeps mogelijkheid en -termijn. Volgens haar wordt dit bevestigd door het feit dat hij hiervan ook gebruik maakte bij zijn beroep tegen een ander examenresultaat.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat er inderdaad een mogelijkheid tot inzage van het examen was op vrijdag 17 februari 2017. Hij stipt aan dat hij hierop niet aanwezig kon zijn, en dat het zijn bedoeling was om een e-mail te sturen naar de docent of er een mogelijkheid was om eventueel later inzage te krijgen. Dit was evenwel niet nodig omdat de docent een nieuw inzagemoment zou proberen te voorzien voor het aflopen van de beroepstermijn.

Volgens verzoeker kon er geen inzagemoment worden voorzien voor het aflopen van de beroepstermijn. In zijn e-mail verklaarde de docent ook dat hij bij het faculteitsbestuur zou verdedigen dat een beroep laattijdig mocht zijn en dat het eventueel ook mogelijk is om in juni beroep aan te tekenen tegen examenresultaten van de eerste examenperiode. Verzoeker merkt op dat de faculteit hem later heeft laten weten dat geen van beide een mogelijkheid is. Hij wijst erop dat hij is verdergaan op de informatie die is verstrekt door de docent zelf en dat hij geen reden had om hieraan te twijfelen.

Beoordeling

De Raad onderzoekt of de interne beroepsinstantie het beroep terecht als onontvankelijk heeft beschouwd.

De Raad stelt vast dat de termijn voor het instellen van het intern beroep op dwingende wijze is geregeld door de decreetgever in artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs. Het betreft een vervaltermijn. Een laattijdig intern beroep is derhalve onontvankelijk. Gezien het een regel van openbare orde betreft, onderzoekt de Raad dit desnoods ook ambtshalve.

In casu betreft het voorwerp een examenbeslissing en gaat de vervaltermijn van zeven kalenderdagen in de dag na de proclamaties, d.i. de bekendmaking van de resultaten. Uit het dossier blijkt dat de bekendmaking van de examenresultaten *in casu* op 16 februari 2017 is gebeurd.

De Raad stelt ook vast dat op de mededeling van het puntenblad in het studievoortgangsdossier de noodzakelijke beroepsmodaliteiten zijn meegedeeld, zodat de beroepstermijn effectief aanvangt de dag na de bekendmaking van de examenresultaten, wat *in casu* op 17 februari 2017 is. De uiterste datum om een tijdig beroep in te stellen is derhalve 23 februari 2017.

Verzoekende partij dient pas een intern beroep in op 24 februari 2017 (stuk 2 van het administratief dossier). De Raad moet derhalve concluderen dat het beroep *prima facie* niet tijdig is ingesteld.

In casu is de Raad ook van oordeel dat de door verzoeker ingeroepen verschoning om de overschrijding van de vervaltermijn te verantwoorden, niet als een overmachtssituatie kan beschouwd worden. Met verwerende partij moet de Raad vaststellen dat het argument van verzoeker dat de e-mail van prof. [L.W.] waarin hij vermeldt dat hij bij het faculteitsbestuur zou verdedigen dat eventuele beroepen laattijdig mochten worden ingediend, de Raad niet kan overtuigen.

Uit het dossier blijkt ook dat reeds een eerste feedbackmoment was georganiseerd op 17 februari 2017, waarvan verzoeker gebruik gemaakt kon hebben. Daarnaast stelt de Raad vast dat, zoals verwerende partij aanhaalt, verzoeker – in afwachting van het tweede feedbackmoment – een zgn. “bewarend beroep” had kunnen indienen. Dit wordt overigens uitdrukkelijk vermeld in artikel 104 van het OER, waarin de Raad leest dat een student die overweegt om een beroep in te dienen tegen een examenbeslissing, maar die de beslissing ter zake wenst uit te stellen tot na een gesprek met de examinator, eveneens binnen de vervaltermijn beroep moet aantekenen. Het indienen van een uitgebreidere motivering dient te gebeuren binnen de eerstvolgende vijf kalenderdagen.

Het intern beroep werd terecht onontvankelijk verklaard.

De Raad kan zich niet verder buigen over de grond van de examenbetwisting, gezien het intern beroep niet regelmatig is ingesteld en uitgeput.

Het beroep is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 5 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIe Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Jan Geens	bijzitter
Henri Verhaaren	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.588 van 5 april 2017 in de zaak 2017/076

In zake: xxx

tegen:

de KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 8 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 2 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij met betrekking tot het examencijfer voor het opleidingsonderdeel ‘Catechetics’ gedeeltelijk gegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 5 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding bachelor of Theology and Religious Studies. Voor het opleidingsonderdeel ‘Catechetics’ behaalt verzoekster een examencijfer van 12/20.

Op 20 februari 2017 tekent verzoekster tegen die examenbeslissing (een Engelstalig) intern beroep aan. Zij betwist daarin de volgende deelscores:

- binnen het onderdeel ‘presentation’ (15%):
  - de score van 4/5 voor ‘content’
  - de score van 3,5/5 voor ‘presenting’
  - de score van 0/2 voor de mate waarin werd gerefereerd aan het tekstboek of inzichten van het eerste deel van de cursus werden betrokken
  - de score van 1/3 voor de mate waarin het publiek op een creatieve en originele manier aan het werk werd gezet
- de score van 6/7 voor aanwezigheid tijdens de presentaties
- de score van 12/20 voor de ‘reflection paper’
- de scores van 5/10 voor examenvraag 1 en 5/10 voor examenvraag 2

Tevens stelt verzoekster dat er sprake is van belangenvermenging in hoofde van de docent, voert zij aan dat er reeds problemen waren voor het examen en verwijt zij dat de beoordeling niet objectief is gebeurd.

Op 2 maart 2017 neemt de interne beroepsinstantie de volgende beslissing:

“Your arguments

During this conversation – and in your appeal letter – you indicated you wanted to appeal the results you received for all four parts of the evaluation: the oral exam (which counted for 60% of the final result), preparation and presentation working sessions (15%), participation and contribution to the other working sessions (10%), and the reflection paper (15%).

For your presentation – which took place on December 14 – you received a mark of 8.5/15, with the following grading breakdown: 4/5 for content, 3.5/5 for the way of presenting, 0/2 for the degree in which reference was made to the textbook or in which insights from the first part of the course were engaged or commented upon, and 1/3 for the degree in which the audience was put to work in a creative and original way. You explained that instructions were provided for the presentations, but that you were not informed of the above-mentioned breakdown. You argued in much detail that you followed these instructions. You specifically emphasized that you disagreed with the 0/2 for the degree in which reference was made to the textbook or in which insights from the first part of the course were engaged or commented upon. You claimed that, as it was not necessary according to the instructions to prepare or submit a full text of the presentation, there could be no proof of whether a student utilized the textbook or these insights. However, as you did submit a written part, you argued that this text proved that you did utilize the course textbook to the best of your ability.

For presence in class during the presentations you received a mark of 6/7. You argued that you were however present during all presentations. You were unable to sign the attendance sheet as you arrived 45 minutes late for the session on December 7. You believed this was unfair, as on November 30 and December 1 you noticed students signing the sheet in the second hour of class.

With regard to the reflection paper (for which you received 12/20), you argued that some students were given the opportunity to provide their paper by digital e-mail and without utilizing the faculty guidelines, while you provided yours 26 days before the deadline. You believed this could have given other students an unfair advantage.

You received 5/10 for both questions at the oral examination. You contended you had only received 26 minutes of preparation time instead of the 30 minutes that were given to other students. Furthermore, you claimed that during the entirety of your examination you were unable to speak freely and felt impeded by questions which according to you assumed you had no knowledge of the examination questions. You concluded that you provided sufficient answers which deserved a higher mark than 5/10.

Finally, you felt that neutrality suffered because of prof. [D.]'s role as the faculty's Ombudsperson. You referred to complaints you made in the past, your lack of religious tradition, and a complaint you filed regarding an exam during the past examination session. You believe these circumstances created bias, and specifically influenced your marks for the presentation, the paper and the oral exam.

Motivation provided by the faculty

Following your appeal I asked the faculty for more information regarding this exam result.

Prof. [D.] confirmed, as the teacher of 'A07A4A Catechetics', the above-mentioned breakdown of the grade. He mentioned you did not request any feedback concerning the content of the exam, but only asked for the partial results.

Prof. [D.] found the content of your presentation to be original and of good quality, with some interesting perspectives on conversion. Therefore you received 4/5 for content. The written document you provided was not included in the evaluation, as it was not required. Your way of presenting was good as well, except for the fact you often looked at your slides instead of the audience. This led to a mark of 3.5/5.

With regard to the degree in which reference was made to the textbook or in which insights from the first part of the course were engaged or commented upon, prof. [D.] agrees that you indeed made some attempts at making such connections, although they were not very in-depth. He concurs a mark of 1/2 (instead of 0/2) is warranted for this aspect.

For the degree in which the audience was put to work in a creative and original way you were given 1/3. You tried to instigate a conversation within the group of students, but this was mainly limited to questions and answers.

Regarding the presence in class, prof. [D.] explains that the attendance list was either passed around at the beginning of the first or the second hour of class. Students who were late were in principle not allowed to sign. It is possible that students that were present from the beginning were allowed to sign the list because it had not yet reached them.

Regarding the reflection paper, it was communicated in class that students were allowed to submit it by e-mail. The fact that you preferred to submit a print-out copy was quite exceptional, but it was accepted anyway. Two students received permission to submit past the deadline, for reasons which are private.

According to prof. [D.]'s notes, there were 32 minutes between your entrance in the examination room and the start of the oral exam.

The first question at the oral exam was "Situate catechesis within the pastoral activity of the Church as it was sketched during class". The second question was "Discuss the relationship between catechesis and the liturgy". Students were expected to explain and discuss the relevant part of the textbook in a systematic and detailed fashion.

In both cases you definitely showed some knowledge of the course material, but this was not expressed in a structured manner. Your answers involved many elements which were less relevant, which made it difficult to determine the binding structure of your answers. With regard to the first question, you were unable to sufficiently answer a complementary question regarding a schedule with four levels which was referenced in the textbook. Prof. [D.] concludes you did not show an in-depth and nuanced knowledge of the concepts and ideas in the theoretical part of the course, and were not able to present these concepts in a logical structure.

Finally, prof. [D.] stresses that it is absolutely not the case that a lack of devotional nature on your part in any way influenced the course of the exam or the marks that were given.

My assessment of the appeal

Having thoroughly reviewed both the information provided by you and by the faculty, I arrived at the following conclusions.

With regard to the presentation, I find that the marks for content, way of presenting and the degree in which the audience was put to work, can properly be motivated. For the degree in which reference was made to the textbook or in which insights from the first part of the course were engaged or commented upon, you deserve a mark of 1/2 instead of 0/2. I see no problem with the fact that the details of the grading breakdown were not communicated to students in advance. Based on the instructions, students were clearly informed about the expectations regarding the presentation.

With regard to the presence in class during the presentations, the mark of 6/7 proves to be fair. Students who arrived late should never have been able to sign the attendance sheet, and there is no evidence other students were given such an advantage.

With regard to the reflection paper, I do not see any problem with the fact that other students submitted their paper by e-mail, as this was the standard method of submission. This did not affect your chances of receiving a good grade in any way, neither does the fact that other students were given extra time because of special individual circumstances.

With regard to the oral exam, I find that the marks for both exam questions can properly be motivated. There is no way of finding out whether you had 26 of 32 minutes of preparation time, but as you did not indicate at the exam that you needed four extra minutes, it would not be reasonable to argue this had a negative impact on your performance at the exam.

Finally, regarding the statements which you have made regarding presumed bias because of your lack of devotional nature or personal affinity with Christianity, I see no evidence whatsoever of the existence of such bias in the context of the evaluation of 'A07A4A Catechetics', let alone any influence on the grade you received. If you have any complaints related to religious bias, I suggest you contact KU Leuven's Ombuds Service Gender and Diversity (for more information: <https://www.kuleuven.be/diversiteit/meldpunt>).

Based on this information – and after recalculating the final result including the new mark of 1/2 for the degree in which reference was made to the textbook in your presentation – I decide that the grade you received for 'A07A4A Catechetics' will be changed to 13/20. Your faculty's student administration will process this decision in the following days. The internal appeal procedure is herewith closed.”

Dit is de bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

De Raad stipt wat de beoordeling van de middelen betreft aan dat de procedure voor de Raad in het Nederlands verloopt. In tegenstelling tot wat verzoekster lijkt te menen is zulks geen gevolg van een keuze of beslissing van de verwerende partij, maar wel van de taalregeling in België, waarvan de Raad gehouden is toepassing te maken (cf. R.Stvb. 29

oktober 2015, nr. 2.537; R.Stvb. 1 december 2015, nr. 2.659; R.Stvb. 17 december 2015, nr. 2.735).

Samen met verwerende partij moet worden vastgesteld dat het verzoekschrift en de wederantwoordnota van verzoekende partij formeel gezien weliswaar in het Nederlands zijn opgesteld – men begrijpe: het verzoekschrift en de wederantwoordnota bevatten woorden uit het Nederlands – maar dat de tekst, mogelijk omwille van het gebruik van een vertaalprogramma, op verschillende plaatsen coherentie mist en zich soms moeilijk tot niet laat begrijpen.

In deze omstandigheden zal verzoekende partij moeten verdragen dat de middelen worden behandeld zoals verwerende partij ze heeft menen te kunnen begrijpen.

Eerste middel

Verzoeksters eerste middel steunt op het redelijkheidsbeginsel en de zorgvuldigheidsplicht en heeft betrekking op de presentatie ('Presentation remarks').

Standpunt van partijen

De deelscore voor de presentatie – oorspronkelijk 8,5/15 en op intern beroep aangepast naar 9,5/15 – is naar verzoeksters oordeel onterecht omdat zij niet op voorhand beschikte over de beoordelingscriteria. Bovendien blijken die criteria, achteraf beschouwd, te getuigen van een voorkeur in hoofde van de docent voor 'devotional material'.

De instructies waren volgens verzoekster niet duidelijk. Uit de toelichting bij de opdracht blijkt (vertaling door de Raad):

"De docent zal, indien mogelijk, helpen met enkele suggesties voor lezingen over het onderwerp. U wordt geacht zelf aanvullend materiaal te vinden. U wordt uitgenodigd om uw topic te koppelen aan de inzichten die werden aangeboden tijdens de lessen of die vermeld zijn in het handboek."

In de Engelstalige versie ziet verzoekster interpretatieverschillen met betrekking tot "indien mogelijk" (*if possible*) en "u wordt uitgenodigd" (*you're invited*); meer bepaald heeft zij dit

aldus begrepen dat het verbinden van de thematiek van de presentatie met het handboek en de lessen louter optioneel was. Ware de instructie duidelijker geweest, dat had verzoekster meer inspanningen gedaan om het handboek bij haar presentatie te betrekken.

De opmerking dat de verbindingen die verzoekster wel maakte onvoldoende diepgaand waren om beter te scoren dan 1/2, relateert verzoekster aan het inbrengen van cursusmateriaal van religieuze aard ('devotional material'). Verzoekster meent dat het woord 'insight' betrekking heeft op een aangeboren intuïtie eerder dan op academische argumenten, en dat zij geen score van 2/2 behaalde omdat zij geen 'devotional material' gebruikte.

Verder betwist verzoekster de score van 4/5 die zij behaalde voor de inhoud van de presentatie. Zij voert aan dat zij niet alleen een presentatie maar ook een onderzoeksrapport indiende. Het behaalde resultaat – 'slechts' 4/5 – is naar verzoeksters mening het gevolg van het seculiere karakter van haar werk.

Vervolgens doet verzoekster gelden dat ook de score van 3,5/5 voor de presentatiewijze niet kan overtuigen, evenmin als de overweging in de bestreden beslissing dat mede daaraan ten grondslag ligt dat zij tijdens de presentatie vaker het publiek had moeten aankijken in plaats van de projectie. Verzoekster werpt hieraan tegen dat de docent tijdens diens colleges naar de grond kijkt, dat zij de computer van een medestudent moest lenen, en dat zij omwille van een allergie voortdurend de ruimte moest inspecteren op de aanwezigheid van pinda's en noten.

Tot slot betwist de student de score van 1/3 voor het betrekken van het publiek in de presentatie. Hier voert zij aan dat zij als enige gebruik maakte van handouts, en dat zij studenten niet wil verplichten met elkaar te interageren.

In haar *antwoordnota* wijst verwerende partij er vooreerst op dat het docenten/examinatoren vrij staat om al dan niet gedetailleerde beoordelingscriteria te communiceren voorafgaand aan de betreffende evaluatie, in dit geval in de vorm van een presentatie. Zij stelt verder dat uit het verzoekschrift op intern beroep zelf blijkt dat *in casu* uitgebreide instructies werden gegeven aan de studenten.

Wat betreft de interpretatie van de uitdrukkingen "*if possible*" en "*you're invited*" doet verwerende partij gelden dat "*if possible*" louter verwees naar mogelijke hulp van de docent

wat betreft het ter beschikking stellen van materiaal om de presentatie voor te bereiden. De zin “*You’re invited to link your topic to the insights that were introduced during class or mentioned in the hand book*” daarentegen is voor verwerende partij een duidelijk advies aan de studenten om gebruik te maken van het lesmateriaal en het handboek. Het kan naar oordeel van verwerende partij dan ook niet onredelijk worden genoemd dat studenten die dit advies ter harte nemen hiervoor in hun beoordeling worden beloond. Het linken van een presentatie aan de geziene leerstof is overigens, nog steeds volgens verwerende partij, een evidente leeractiviteit in een academische master, waar de student verwacht wordt om te leren argumenteren vanuit de eigen wetenschappelijke discipline, die wordt aangeleerd tijdens de lessen.

De stelling dat het gebrek aan “*in-depth insight*” enkel een gevolg is van de niet-religieuze achtergrond van de student (“*innate intuition not academically argued proofs*”) noemt verwerende partij ongegrond. Deze beoordeling gebeurde volgens haar op basis van kwalitatieve criteria: er was geen sprake van een diepgaande wisselwerking tussen de presentatie van de student enerzijds en het cursusmateriaal anderzijds.

Inzake de quatering van 4/5 voor de inhoud van de presentatie stipt verwerende partij aan dat dit uiteindelijk toch een zeer goed cijfer is, en dat de examinator explicet aangeeft dat de inhoud van de presentatie goed en origineel was. De vaststelling dat de inhoud goed en origineel is, impliceert volgens verwerende partij echter niet noodzakelijk dat die inhoud ook het maximum van de punten verdient. Een 4/5 voor een inhoud die als goed en origineel werd beschouwd, is derhalve niet kennelijk onredelijk. Om een geschreven document was echter op geen enkele wijze gevraagd, en de betreffende onderzoeksrapport werd bijgevolg om evidente redenen niet meegenomen in de beoordeling van de presentatie.

Wat de quatering van 3,5/5 voor de presentatiwijze aangaat, wijst verwerende partij erop dat een score van 70% niet als slecht kan worden beschouwd. Er is voor verwerende partij verder geen reden om de vaststelling van de docent in twijfel te trekken dat de student vaak naar haar projectie keek. De contextuele argumenten die de verzoekster aanvoert, veranderen voor verwerende partij niets aan dit gegeven.

Ten slotte is er de deelscore van 1/3 voor het betrekken van het publiek bij de presentatie. Ter zake replicateert verwerende partij dat het uitdelen van handouts bezwaarlijk als een creatieve

en originele techniek kan worden omschreven om met het publiek te interageren, zodat er ook wat dit aspect betreft geen reden is om de beoordeling door de docent in twijfel te trekken of deze als onredelijk te beschouwen.

In haar *wederantwoordnota* stipt verzoekster nog aan dat zij zich bij de presentatie niet met de rug naar het publiek heeft geplaatst en dat de docent zich ten volle bewust was van het feit dat zij een computer van een studiegenoot had moeten lenen, waarbij zij uiteindelijk de beschikking kreeg over een toestel dat powerpoint niet ondersteunde. De aandacht voor de computer eerder dan het publiek was volgens verzoekster ingegeven door aandacht voor de techniek.

Beoordeling

Uit het dossier blijkt niet dat verzoekster in het ongewisse was omtrent de prestaties die van haar werden verwacht. De ECTS-fiche vermeldt bovendien de verschillende evaluatievormen die bij het opleidingsonderdeel worden gehanteerd, alsook de weging ervan bij de berekening van het examencijfer. Verzoekster toont niet aan over welke meer concrete informatie zij meende te moeten kunnen beschikken, noch op grond van welke rechtsgrond zij daarop aanspraak zou kunnen maken.

Wat de instructies betreft, valt de Raad het standpunt van verwerende partij bij dat uit een normaal taalkundig begrip kan worden opgemaakt dat de docent ‘indien mogelijk’ behulpzaam kon zijn bij suggesties omtrent lezingen, en dat de ‘uitnodiging’ om het onderwerp te koppelen aan de inzichten die werden verworven tijdens de lessen of in het handboek geen verplichting inhield. Het betrof duidelijk geen *conditio sine qua non* om te slagen – en integendeel slechts een aspect dat bij de beoordeling werd betrokken – nu verzoekster een deelscore van 9,5/15 behaalde, hetzij 12,67/20 of ruim 63%.

Wat de grief inzake de deelscore van 1/2 betreft, stelt de Raad vast dat de betrokken docent en vervolgens de interne beroepsinstantie een motivering (“enkele pogingen om verbanden te leggen met de eerdere lessen theorie en/of het handboek, maar geen diepgaande wisselwerking”) hebben gegeven die op het eerste gezicht niet onredelijk of kennelijk onjuist voorkomt. De loutere stelling die verzoekster ter verklaring van de deelscore aanreikt, blijft onbewezen.

Inzake de presentatie stelt de Raad vast dat een onderzoeksrapport niet tot de opdracht behoorde en de docent dus ook niet kan worden verplicht om die bij de quotering te betrekken. Daarnaast stipt de Raad aan dat verzoeksters score van 4/5 of 16/20 terecht als ‘zeer goed’ wordt omschreven, en dat verzoekster in gebreke blijft aan te tonen waarom dit cijfer onredelijk is of op welke gronden zij meent op een hogere score aanspraak te kunnen maken.

De Raad ziet geen redenen om te twijfelen aan de objectiviteit en waarachtheid van de opmerking van de docent met betrekking tot het gemis aan oogcontact met het publiek. Met betrekking tot de deelscore van 3,5/5 (14/20, hetzij 70%) kan de Raad er begrip voor opbrengen dat verzoekster onverwacht met technische moeilijkheden werd geconfronteerd; niettemin valt het aan de student toe om zich voldoende voor te bereiden en zich ervan te vergewissen dat de presentatie op de beoogde wijze kan doorgaan. Die verantwoordelijkheid kan verzoekster in de voorliggende omstandigheden niet bij een ander plaatsen. Overigens bedenkt de Raad ook hier dat de toegekende deelscore niet van dien aard is dat kan worden aangenomen dat het hier besproken minpunt op onredelijke wijze heeft doorgewogen bij de quotering.

Wat ten slotte de interactie betreft, motiveert de docent dat er enkele aanzetten waren om de groep tot een gesprek te brengen, maar dat dit hoofdzakelijk beperkt bleef tot vragen en antwoorden en dat het aangekondigde groepswerk met casussen niet van de grond kwam. Dat het werken met handouts niet als een creatieve en originele wijze van interactie wordt beschouwd, is niet onredelijk.

Het eerste middel is ongegrond.

Tweede middel

Verzoekster neemt een tweede middel uit het redelijkheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en de plicht tot objectieve beoordeling. Het middel heeft betrekking op het onderdeel ‘participation’.

Standpunt van partijen

Verzoekster kan niet instemmen met de deelscore van 6/7 voor de deelname aan de presentaties. Zij stelt dat zij op 7 december 2016 de aanwezigheidslijst niet kon tekenen doordat zij te laat toekwam omdat zij nog op het stadhuis was en vervolgens na de presentatie ziek werd, en dat de docent te kennen gaf dat het ‘ok’ was. Verzoekster stelt verder dat er op andere bijeenkomsten wel werd gefaciliteerd om studenten nog te laten tekenen. Zij ziet in haar afwijkende behandeling een bewijs van vooringenomenheid in hoofde van de docent.

In de *antwoordnota* stelt verwerende partij dat de betrokken docent in het raam van het intern beroep formeel heeft bevestigd dat studenten de aanwezigheidslijst enkel mochten tekenen indien zij van het begin van de les aanwezig waren. Verwerende partij verduidelijkt dat het dus wel mogelijk is dat studenten op een later moment de lijst hebben kunnen tekenen, maar dan in principe alleen als de lijst hen bij aanvang van de les nog niet had bereikt. Dat een lijst tijdens verschillende lessen op verschillende momenten zou worden doorgegeven, volstaat voor verwerende partij op zich geenszins om van vooringenomenheid te getuigen, integendeel.

Verwerende partij wijst er verder op dat verzoeksters bewering als zouden andere studenten op ongeoorloofde wijze aanwezigheidslijsten hebben getekend op 30 november en 1 december 2017, zonder bewijs of verdere concretisering is gebleven. Zij wijst er ook op dat weliswaar niet formeel kan worden uitgesloten dat dergelijk misbruik heeft plaatsgevonden op de door de student vermelde data, maar dat verzoekster daaruit geen rechten kan putten. Dit wijzigt immers niets aan de vaststelling dat verzoekster zelf wel correct beoordeeld is geworden op haar aanwezigheid. Verwerende partij herinnert eraan dat studenten niet in een concurrentiële positie ten aanzien van elkaar staan.

In de *wederantwoordnota* herhaalt verzoekster haar kritiek. Zij voegt er nog aan toe dat het onlogisch is om dit aspect in gehele getallen te quoteren, terwijl andere deelcijfers in halve punten kunnen worden uitgedrukt.

Beoordeling

De Raad kan begrijpen dat het streng overkomt dat een laattijdige aankomst niet meer wordt gehonoreerd met een punt, maar tegen louter strenge beslissingen kan de Raad geen

bescherming bieden. De door verwerende partij gehanteerde werkwijze is niet onwettig, noch onredelijk of onevenredig.

Met recht zet verwerende partij verder uiteen dat zelfs indien andere studenten – ten onrechte – nog een presentielijst zouden hebben ondertekend terwijl zij niet van bij aanvang bij de presentatie aanwezig waren, dit niet kan leiden tot de onregelmatigheid van de quatering in hoofde van verzoekster. In beginsel staan studenten immers niet in een concurrentiële positie tegenover elkaar, zodat een eventuele onrechtmatige behandeling ten voordele van een andere student, geen rechtsgevolgen heeft ten aanzien van verzoekster. Verzoekster toont niet aan dat er te dezen anders moet over worden geoordeeld.

Evenmin kan worden aangenomen dat de feiten die verzoekster aanvoert, zelfs indien zij bewezen zouden worden geacht, het bewijs leveren van een vooringenomenheid in hoofde van de betrokken docent.

In de mate dat wordt aangevoerd dat quateringen met een half punt mogelijk zouden moeten zijn is het middel – afgezet tegen wat verzoekster op intern beroep heeft opgeworpen – te beschouwen als nieuw in de huidige stand van de procedure, en derhalve niet ontvankelijk.

Het middel wordt verworpen.

Derde middel

In een derde middel betrekt verzoekster het beginsel *patere legem quam ipse fecisti*, het verbod op vooringenomenheid en het gelijkheidsbeginsel op de quatering van de ‘reflection paper’.

Verzoekende partij stelt dat de richtlijnen voor het indienen van de reflectiepaper werden gewijzigd een week nadat zij haar paper op papier had ingediend, zijnde 26 dagen voor de deadline. Zij meent dat andere studenten als gevolg daarvan de kans kregen om hun paper via e-mail in te dienen, waardoor zij de mogelijkheid hadden om de kwaliteit van hun paper te verhogen.

Verder stelt verzoekster de beslissing in vraag om twee medestudenten een uitzondering op de deadline voor het inleveren toe te staan, waarbij zij meent dat er daarvoor geen goede redenen kunnen zijn geweest, daar het volgens verzoekster algemeen geweten is dat die studenten noch ziek, noch gewond waren en evenmin anderszins verhinderd, anders dan om redenen van eigen persoonlijk vermaak, wat volgens verzoekster kan worden bewezen via de sociale media.

Verwerende partij brengt in de *antwoordnota* in herinnering dat de docent aan de interne beroepsinstantie heeft gemeld dat in de les meermaals werd meegedeeld dat de paper via e-mail kon worden ingediend. Het feit dat verzoekster de reflectiepaper op papier heeft ingediend, heeft evenwel geen negatief effect gehad op haar quotering de reflectiepaper.

Er kan volgens verwerende partij enkel worden vastgesteld dat verzoekster er zelf voor heeft gekozen om de reflectiepaper reeds 26 dagen voor de deadline in te dienen; het gelijkheidsbeginsel is daarbij op geen enkele wijze geschonden. Verder stipt verwerende partij aan dat verzoekster niet bewijst, en zelfs niet beweert, dat zij na het indienen van haar papieren versie nog zou hebben geprobeerd om elektronisch een nieuwere versie in te dienen. In dat opzicht ziet verwerende partij ook niet in, in welk opzicht verzoekster niet dezelfde kansen zou hebben gekregen als de andere studenten.

Wat de twee andere studenten betreft, voert verwerende partij aan dat er geen enkele reden is om aan te nemen dat de beslissing om die studenten vanwege bijzondere individuele omstandigheden uitstel te geven, een impact heeft gehad op het resultaat verzoekster.

In haar *wederantwoordnota* blijft verzoekster bij haar standpunt dat zij er geen weet van had dat de bezinningspaper ook per e-mail kon worden ingediend.

Beoordeling

Vooreerst rijst de vraag welk belang verzoekster bij dit middel heeft, nu de Raad in de uiteenzetting van het middel leest “*Ik debatteer dat dit beïnvloedt mijn teken niet maar een gebrek aan integriteit van de professor bewijst*”. Verzoekster lijkt daarmee te willen zeggen: “ik beweer niet dat dit mijn score beïnvloedt, maar het bewijst wel een gebrek aan integriteit van de professor”.

Beweerde feiten of zelfs bewezen onregelmatigheden die zonder gevolg blijven op het examencijfer van verzoekster en dus het voorwerp van huidig beroep, lijken verzoekster het belang te ontzeggen om daaromtrent een middel op te werpen.

Overigens, ook in de procedure voor de Raad geldt het beginsel *actori incumbit probatio*: de partij die beweert, moet van die bewering het bewijs leveren. Zulks doet verzoekster niet: de stelling dat de regels omtrent het indienen van de reflectiepaper werden gewijzigd, wordt door verzoekster niet bewezen.

Evenmin ziet de Raad enig bewijs dat de vroegtijdige indiening van de paper door verzoekster – waarvoor de Raad geen andere reden ziet dan haar eigen vrije keuze – een impact heeft gehad op de kwaliteit van de papers van andere studenten of de quotering ervan.

Voor het overige herhaalt de Raad wat hij hierboven reeds heeft overwogen: een ongelijke behandeling ten voordele van andere studenten, zelfs wanneer daarvoor geen rechtvaardiging lijkt te kunnen worden aangevoerd – rechtvaardiging die verwerende partij *in casu* wél geeft – leidt in beginsel niet tot de onregelmatigheid van de quotering van verzoekster, daar de studenten niet in een concurrentiële positie tegenover elkaar staan.

Het derde middel is ongegrond.

Vierde middel

In een vierde middel beroept verzoekster zich op het gelijkheidsbeginsel, de motiveringsplicht en een schending van het beginsel *patere legem quam ipse fecisti*. Het middel heeft betrekking op de examenvragen.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat haar middel in het intern beroep verkeerd is begrepen, maar hoe het dan precies moet worden gelezen kan de Raad uit het middel niet opmaken. Daarnaast stelt verzoekster iets aan de orde in verband met de structuur van haar antwoorden – wat precies, kan de Raad evenmin uit het middel afleiden – en betwist zij dat uit de ECTS-fiche

kan worden afgeleid dat bijkomende vragen aanleiding kunnen geven tot een verlaging van het examencijfer.

Verwerende partij harerzijds leest in het middel blijkens de *antwoordnota* het volgende:

“In haar interne verzoekschrift verwees de student naar het gegeven dat zij slechts 26 minuten in het examenlokaal aanwezig was geweest. In de beroepsbeslissing werd haar opmerking incorrect weergegeven als “26 minutes of preparation time”, terwijl volgens de student ook het mondelinge examen binnen deze 26 minuten plaatsvond. De student meent hoe dan ook dat haar een volwaardig examen werd ontzegd door een tekort aan voorbereidingstijd. Verder betwist zij de opmerking dat haar antwoorden geen structuur hadden, zij stelt daarentegen dat een student wel of geen kennis heeft van de examenvragen (“One either has knowledge or no knowledge of the examination questions.”). De student voert aan dat de examinator haar onderbrak met bijvragen, en haar zo de kans ontnam om vrijuit te antwoorden. Zij meent ook dat nooit was aangegeven dat elementen die in afbeeldingen werden weergegeven in het handboek tot de leerstof behoorden, en dat in de ECTS-fiche niet staat vermeld dat bijvragen kunnen leiden tot een lagere score.

Verwerende partij replicateert daarop dat reeds in de interne beroepsbeslissing is aangegeven dat het onmogelijk is om na te gaan hoeveel voorbereidingstijd verzoekster precies heeft gebruikt, maar dat het volgens de notities van de docent gaat om 32 minuten. Hoe dan ook, zo stelt verwerende partij, heeft verzoekster op het examen zelf niet aangegeven dat zij meer voorbereidingstijd nodig had, en vermeldde zij in haar interne verzoekschrift zelfs explicet dat zij vertrouwen had in haar antwoorden. De stelling dat een gebrek aan structuur irrelevant is voor de kwaliteit van een examenantwoord moet volgens verwerende partij om evidente redenen worden tegengesproken, en hetzelfde geldt voor de visie dat leerstof in afbeeldingen en grafieken minder relevant is. Tot slot benadrukt verwerende partij dat het de examinator vrij staat om tijdens het verloop van een mondeling examen bijvragen te stellen, en dat de antwoorden hierop uiteraard ook een invloed kunnen hebben op het examenresultaat.

Beoordeling

De Raad beantwoordt het middel enkel in de mate dat hij het kan begrijpen.

De docent heeft aangegeven dat verzoekster 32 minuten in het lokaal aanwezig was vooraleer haar examen is begonnen, en dat verzoekster tijdens het examen niet heeft aangegeven meer

tijd nodig te hebben. In die omstandigheden en bij gebreke aan enig bewijs van het tegendeel, valt de Raad verwerende partij bij dat het middel niet kan worden aangenomen.

Evenmin ziet de Raad er enige onregelmatigheid in dat de structuur van een antwoord mee wordt betrokken in de beoordeling ervan, of dat leerstof aangeboden in afbeeldingen en grafiek evenzeer relevant kan zijn. Bijval verdient ten slotte ook het standpunt dat een examinator tijdens een examen bijvragen mag stellen – ten ware dit bij rechtskrachtige bepaling is uitgesloten, wat hier niet het geval is – en dat de antwoorden op die bijvragen het examencijfer kunnen beïnvloeden.

Het middel is ongegrond.

Vijfde middel

Verzoekster steunt een vijfde middel op vooringenomenheid en een gebrek aan neutraliteit.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert in haar verzoekschrift aan dat de interne beroepsinstantie aan professor D. heeft gevraagd of een gebrek aan ‘godsdienstige aard’ de quotering heeft beïnvloed, wat de docent ontkende. Verzoekster meent – zo de Raad het goed begrijpt – dat de interne beroepsinstantie een grondiger onderzoek had kunnen voeren naar de quotering van andere studenten en hun ‘godsdienstige zelf-onthulling’, om het gebrek aan bewijs te verhelpen. Tevens meent verzoekster dat haar geen eerlijke procedure werd geboden. Zij verwijst ten slotte ook naar een klacht die zij tegen een andere professor heeft ingediend, waarbij vooringenomenheid evenmin werd onderzocht.

Verwerende partij clarifieert haar begrip van het middel nog als volgt:

“Tot slot verwijst de student in haar verzoekschrift uitvoerig naar “*a lack of justifiable neutrality*”. Volgens de student is het problematisch dat dezelfde persoon optreedt als ombudspersoon (in eerdere examenperiodes) en docent/examinator. Zij meent dat het examenresultaat dat zij behaalde voor ‘A07A4A Catechetics’ het gevolg is van kennis die de examinator heeft met betrekking tot haar persoonlijke situatie, en stelt zelfs dat

deze informatie wordt aangewend “*to seek retribution on the ombudsman’s behalf or on the behalf of other student’s malice*”. De student verwijt de interne beroepsinstantie dat deze geen onderzoek heeft ingericht waarin werd nagegaan of er een correlatie was tussen de resultaten van andere studenten en de religieuze achtergrond van die studenten (“*other students grades in relation to their devotional self-disclosure*”). Verder stelt de student dat de interne beroepsinstantie evenmin de beschuldiging van vooringenomenheid onderzocht met betrekking tot een klacht die zij indiende tegen een andere docent (in verband met het tijdelijke verlies van een door de student ingediende paper).

In haar antwoordnota repliceert verwerende partij dat aan verzoekster tijdens het skypegesprek van 22 februari 2017 met de interne beroepsinstantie, uitdrukkelijk werd gevraagd om de zwaarwichtige beschuldigingen van partijdigheid en vooringenomenheid te staven met concrete bewijzen. Verwerende partij stelt dat verzoekster toen aangaf dat zij dergelijke bewijzen in de daaropvolgende dagen zou bezorgen via e-mail, wat evenwel nooit is gebeurd.

De bestreden beslissing werd uiteindelijk genomen acht dagen na dit gesprek, en op basis van de informatie waarover de beroepsinstantie kon beschikken, kon enkel worden besloten dat de student veelvuldig de dubbele hoedanigheid van prof. D. benoemt, maar geen concrete elementen aanbrengt om deze hoedanigheid te problematiseren. Zo stipt verwerende partij aan dat verzoekster informatie vermeldt waarover prof. D. kon beschikken vanuit zijn rol als studentenbegeleider en ombuds tijdens het vorige en huidige academiejaar, maar dat verzoekster op geen enkele wijze aangeeft hoe deze informatie op welk cijfer een invloed zou hebben gehad. De voor verwerende partij zeer verregaande beschuldiging dat het examenresultaat van 13/20 (initieel 12/20) – dat de student om onduidelijke redenen als een zeer slecht resultaat beschouwt – het gevolg is van de intentie van de docent om retributie te zoeken ter wille van zichzelf of andere studenten, heeft in de ogen van verwerende partij geen enkele grond en kan enkel formeel worden tegengesproken.

De stelling dat de interne beroepsinstantie de resultaten van andere studenten had moeten vergelijken met de geloofsovertuiging van deze studenten, kan volgens verwerende partij niet ernstig worden genomen. De geloofsovertuiging van studenten is uiteraard een persoonlijke zaak die de interne beroepsinstantie zoveel als mogelijk moet respecteren, en verwerende partij brengt nogmaals in herinnering dat er geen enkel concreet element voorligt waaruit zou blijken dat de religieuze achtergrond van deze studenten of van andere studenten een invloed zou hebben gehad op het examenresultaat.

Wat de klacht betreft die verzoekster tijdens de afgelopen examenperiode indiende tegen een docent die een door verzoekster ingediende paper tijdelijk niet kon terugvinden (vanwege het gegeven dat verzoekster student de paper niet op de geijke wijze had ingediend), verduidelijkt verwerende partij dat het gaat over het opleidingsonderdeel ‘S0D85A Anthropology and Islam’ waarvoor verzoekster een resultaat van 17/20 behaalde. Verwerende partij ziet geen enkel verband tussen deze klacht en het resultaat voor ‘A07A4A Catechetics’. Het is dan ook niet duidelijk welk bijkomend onderzoek er in deze had kunnen of moeten plaatsvinden.

Verwerende partij besluit dat er op basis van de grote hoeveelheid informatie die verzoekster heeft voorgelegd in haar interne verzoekschrift, het skypegesprek op 2 maart 2017, en het huidige bezwaarschrift, enkel kan worden vastgesteld er geen aanwijzingen zijn dat er onregelmatigheden zouden hebben plaatsgevonden of dat verzoeksters resultaat voor ‘A07A4A Catechetics’ negatief zou zijn beïnvloed om redenen die niet in verband staan met de kwaliteit van de presentatie, de reflectiepaper en de examenantwoorden van verzoekster. Tot slot benadrukt verwerende partij dat een resultaat van 13/20 volgens haar standaarden en die van de faculteit waar verzoekster is ingeschreven, als een zeer degelijk resultaat kan worden beschouwd, zelfs al blijkt verzoekster daar anders over te denken.

Beoordeling

Dat de eigen religieuze overtuiging van verzoekster of van andere studenten een element in de beoordeling zou zijn geweest, wordt niet bewezen. Verwerende partij wordt bijgetreden in haar visie dat zij, gelet op de eerbiediging van het privéleven, daar bezwaarlijk een onderzoek naar kan instellen. Het komt overigens aan de verzoekende partij toe – ook in het raam van een interne beroepsprocedure – om het bewijs, minstens begin van bewijs voor te leggen van de grieven die zij aanvoert. Dergelijke bewijzen blijken niet uit de stukken die verzoekster bijbrengt.

Verder herhaalt de Raad zijn vaste rechtspraak dat wordt uitgegaan van de objectiviteit en deskundigheid van de examinator, en dat het aan de verzoekende partij toevalt om aan de hand van concrete en pertinente elementen de Raad van het tegendeel te overtuigen. Loutere veronderstellingen of beweringen volstaan in dat licht niet. Inzake de beweerde subjectiviteit van professor D. en de invloed op het examencijfer van diens hoedanigheid van

studentenbegeleider en ombuds tijdens het vorige en huidige academiejaar, vindt de Raad in verzoeksters stukken geen spoor. Integendeel blijkt uit een e-mail van 18 januari 2017 dat verzoekster professor D. dankte voor zijn tussenkomst als ombud. Het voorwerp van die interventie (een kortstondig onvindbare paper van verzoekster) vertoont overigens geen enkele relevantie met de huidige procedure, zodat daar geen verder onderzoek naar diende te worden gevoerd.

Het middel is ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 5 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Henri Verhaaren bijzitter

Jan Geens bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.590 van 6 april 2017 in de zaak 2017/079

In zake: Charlotte WILLEMS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: ARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Wim Van Caeneghem
kantoor houdend te 2000 Antwerpen
Vrijheidstraat 32, bus 16
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 8 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 23 februari 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een administratief dossier ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 5 april 2017.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Christophe Vangeel, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Evi Van Rossem en mevrouw Livia Moreau, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs’.

Voor het opleidingsonderdeel “Ontluikende geletterdheid 3” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20. Voor het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 5-6” bekomt verzoekende partij eveneens een examencijfer van 9/20. Zij wordt niet geslaagd verklaard.

Verzoekende partij stelde op datum van 8 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 23 februari 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepscommissie stelde, met betrekking tot het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 5-6” vooreerst vast dat de competentie ‘Stelt doelgerichte en relevante beschouwende en reflectieve vragen aan kleuters’ expliciet in de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel staat vermeld. Ze stelt dat ook de overige competenties die vermeld worden in de ECTS-fiche wel degelijk worden beoordeeld, en expliciet aan bod komen in het beoordelingsdocument. De interne beroepscommissie stipt aan dat het gewicht dat aan elke competentie wordt gegeven voorafgaandelijk bepaald werd door de opleiding en dat de evaluatiecriteria bij aanvang van het academiejaar aan de studenten ter beschikking werden gesteld via Blackboard. Volgens haar weet de student, vermits de evaluatiecriteria op voorhand aan de studenten werden gecommuniceerd, exact welke criteria in de beoordeling doorslaggevend zullen zijn. Vervolgens overloopt de interne beroepscommissie verscheidene evaluatiecriteria. Ze is van oordeel dat de beoordeling afdoende gemotiveerd is.

Waar de studente stelde dat zij bepaalde competenties al behaald zou hebben binnen andere opleidingsonderdelen, stipt de interne beroepscommissie aan dat dit argument niet kan worden aanvaard, rekening houdende met het individueel traject van de studente, de competentiematrix van de opleiding en de ECTS-fiches van de betrokken opleidingsonderdelen. Hiervoor werd ook een vergelijkingstabel opgesteld. De interne beroepscommissie verduidelijkt dat de competentie *Bouwt muzische activiteiten op volgens het muzisch schema zodat kleuters zich muzisch kunnen ontplooien* geen deel uitmaakt van de doelen van het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 3-4” in het jaar 2014-2015, het jaar

waarin zij een credit behaalde voor dit opleidingsonderdeel. Daarnaast maakte ook de competentie *Verruimt kennis en vaardigheden m.b.t. muzische vorming* geen deel uit van de doelen van het opleidingsonderdeel “Leerkracht in Ontwikkeling 5” van het jaar waarin zij daarvoor een credit behaalde.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de studente niet slaagde voor het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 1-2”, maar zij heeft in het academiejaar 2013-2014 wel een vrijstelling behaald voor “Muzisch werken 1” en “Muzisch werken 2”. Zij benadrukt dat een vrijstelling wordt toegekend op basis van een vergelijking van studiepunten en te behalen competenties. Vermits de ECTS-fiches van de opleidingsonderdelen “Muzisch werken 1” en “Muzisch werken 2” uit 2013-2014 de competentie *Past de creatieve denkvaardigheden toe* niet vermelden, is het niet zo dat de studente deze competentie heeft behaald. Verder stipt de interne beroepscommissie aan dat de competentie *Stelt doelgericht en logisch beschouwende vragen aan kleuters* geen deel uitmaakt van de doelen van het opleidingsonderdeel “Begeleide beroepspraktijk 5-6” in het jaar 2016-2017. Volgens haar maakt deze competentie bovendien evenmin deel uit van de doelen van het opleidingsonderdeel “Eerste Leerjaar 5”. De interne beroepscommissie wijst er tenslotte op dat de ECTS-fiche enkel een opsomming vermeldt van de verschillende competenties, maar dat de weging en de beoordelingswijze wordt bepaald en toegelicht in het evaluatieformulier dat op voorhand aan de studenten wordt overgemaakt.

Met betrekking tot het opleidingsonderdeel “Ontluikende geletterdheid 3” stelt de interne beroepscommissie vast dat de evaluatie conform de bepalingen voorzien in de ECTS-fiche is gebeurd, met name 70% kennistoets (examen) en 30% vaardigheidstoets permanent (opdrachten). Volgens haar vermeldt het OER niet dat de ‘permanente evaluatie’ een beoordeling van de verplichte aanwezigheid van studenten zou betreffen. De interne beroepscommissie merkt op dat de beoordeelde opdrachten bij aanvang van het opleidingsonderdeel expliciet werden vermeld en werden toegelicht in de studiewijzer die werd opgenomen in de cursus.

De interne beroepscommissie stelt verder vast dat de student op geen enkel moment de gegeven opdrachten in vraag heeft gesteld, en ook geen opmerkingen heeft gemaakt in verband met de definitie ‘permanente evaluatie’. Daarnaast heeft de student ook op geen enkel moment de betrokken lector gecontacteerd of geïnformeerd over de eventuele onhaalbaarheid van de gegeven opdrachten, in functie van bijvoorbeeld combinatie met stage. De interne beroepscommissie verduidelijkt dat de afwezigheid van de student op 29/11 geen

invloed heeft gehad op de haalbaarheid van de opdracht. Dit moment was een inspiratiemoment ter voorbereiding van de indiening, waaraan geen evaluatie was gekoppeld. Volgens haar doet de afwezigheid van de student op 22/12 niet ter zake: de studenten moesten ten laatste op 22/12 hun taak indienen.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de student 42,5/70 heeft behaald op het schriftelijk examen en geen taken heeft ingediend, zodat ze voor de permanente evaluatie een score kreeg van 0/30. De student behaalde aldus een totaalscore van 42,5/100, of 9/20. De interne beroepscommissie wijst erop dat de student de mogelijkheid heeft om de vereiste taken met het oog op de tweede examenkans voor dit opleidingsonderdeel nog tijdig in te dienen.

Waar de student de interne beroepscommissie ten slotte verzoekt om haar in toepassing van artikel 17.1, §3 OER geslaagd te verklaren, merkt zij op dat zij hiervoor niet bevoegd is en dat dit verzoek moet worden gericht aan de examencommissie.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 27 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 8 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

De Raad ziet geen redenen om ambtshalve de ontvankelijkheid van het verzoekschrift in vraag te stellen. Het beroep is ontvankelijk.

De Raad merkt op uit de wederantwoordnota van verzoekster te kunnen afleiden dat zij een antwoordnota van verwerende partij heeft ontvangen. Deze werd evenwel niet aan de Raad bezorgd, zodat de antwoordnota bij toepassing van artikel II.302, §3, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs uit de verdere procedure wordt geweerd.

V. De middelen

A. Eerste middel

Verzoekster beroept zich in een eerste middel op de schending van het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het rechtszekerheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

In het eerste middel van verzoekster, dat betrekking heeft op het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 5-6”, merkt verzoekster vooreerst op dat zij in het intern beroep heeft voorgehouden dat de evaluatie niet is gebeurd conform de ECTS-fiche en dat er achteraf een onterechte weging is doorgevoerd m.b.t. de te behalen competenties. In de interne beroepsbeslissing wordt in dit verband verwezen naar het evaluatieformulier. Volgens verzoekster blijkt dat in dit evaluatieformulier echter enkel de toetsingscriteria zijn terug te vinden, zonder enige puntenverdeling, laat staan bijzondere weging. Zij is dan ook van mening dat de bestreden beslissing hierop onvoldoende antwoordt. Daarnaast blijven er volgens haar nog onduidelijkheden bestaan. Zoals zij reeds aangekaart wordt de ene competentie blijkbaar immers getoetst door een andere.

Verder wijst verzoekster erop dat zij in haar intern beroep had aangehaald dat zij bepaalde competenties die nu als onvoldoende werden aangemerkt, of niet werden beoordeeld, reeds eerder heeft behaald. Waar in de bestreden beslissing wordt verwezen naar het individueel traject van verzoekster, stelt zij dat deze bewering zowel in de ECTS-fiche als in de bestreden beslissing zelf wordt tegengesproken. Zo stelt de ECTS-fiche dat de begincompetenties voor het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 5-6” de leerdoelen van alle opleidingsonderdelen van de eerste en tweede trajectschijf zijn. Volgens haar volgt uit het feit dat zij werd toegelaten om dit opleidingsonderdeel op te nemen, dat zij alle leerdoelen uit de opleidingsonderdelen van trajectschijf 1 en 2 heeft behaald, dus ook die van Muzisch werken 1 en 2. Daarnaast leest ze in de bestreden beslissing zelf dat zij deze competenties heeft behaald, aangezien ze een vrijstelling heeft gekregen op basis van een vergelijking van de studiepunten en de te behalen competenties. Verzoekster stipt nog aan dat zij het opleidingsonderdeel “Eerste Leerjaar 5” heeft vervangen door een buitenlands studietraject, waaruit kan worden afgeleid dat deze opleidingsonderdelen evenwaardig zijn.

Verzoekster is ten slotte van oordeel dat de vaststelling in de interne beroepsbeslissing dat zij de door haar aangehaalde competenties niet heeft behaald, flagrant ingaat tegen de stukken. Volgens haar blijkt uit de verschillende ECTS-fiches dat de aangehaalde competenties wel degelijk terugkomen in andere opleidingsonderdelen. Ze benadrukt dat, vermits de

opleidingsonderdelen waarin de aangehaalde competenties werden opgenomen allemaal tot de eerste en tweede trajectschijf behoren en het behalen van deze competenties de toelatingsvoorwaarde is tot het opleidingsonderdeel “Muzisch werken 5-6”, moet worden aangenomen dat zij over de competenties uit die opleidingsonderdelen beschikt. Volgens haar raakt de stelling van verwerende partij dat deze competenties niet behaald zouden zijn, aangezien zij niet van toepassing zouden zijn geweest in het jaar dat verzoekster deze credits heeft behaald, kant noch wal. Bovendien werd geen bewijs van deze stelling toegevoegd aan de beslissing.

In haar *wederantwoordnota* wijst verzoekster erop dat het evaluatieformulier niet toelaat te stellen dat de student op voorhand, op zorgvuldige wijze, van een mogelijk doorslaggevend belang van bepaalde competenties in kennis werd gesteld.

B. Tweede middel

Verzoekster beroept zich in een tweede middel op de schending van het *patere legem*-beginsel, het motiveringsbeginsel en het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Het tweede middel van verzoekster betreft het opleidingsonderdeel “Ontluikende geletterdheid 3”. Verzoekster merkt vooreerst op dat zij in het intern beroep heeft aangehaald dat zij niet volgens de bepalingen in de ECTS-fiche werd beoordeeld, vermits de studiewijzer niet conform is met de ECTS-fiche. Volgens de ECTS-fiche gebeurt de toetsing op basis van een kennistoets (70%) en een vaardigheidstoets aan de hand van permanente evaluatie (30%). Verzoekster stelt vast dat nergens in de ECTS-fiche kan worden gelezen dat de toetsing van het opleidingsonderdeel uit taken bestaat.

Daarnaast merkt verzoekster op dat in het OER wordt vermeld dat de permanente evaluatie een beoordeling van de verplichte aanwezigheid van de studenten is, en niet het afgeven van taken. Zij verwijst hiervoor naar artikel 10.1 OER en artikel 13.2 OER. Volgens haar maakt het OER bovendien zelf een duidelijk onderscheid tussen het afgeven van taken en de beoordeling op basis van permanente evaluatie (artikel 14.6 OER). Verzoekster wijst erop dat zij tijdens de meeste lessen van dit opleidingsonderdeel afwezig was wegens overmacht, aangezien zij stage diende te volgen. Volgens haar zou zij nooit met 0 beoordeeld zijn

wanneer zij werkelijk zou zijn beoordeeld op permanente evaluatie, nl. de aanwezigheid tijdens de lessen, en verwerende partij rekening had gehouden met haar overmachtssituatie.

Verder stelt verzoekster vast dat niet wordt ingegaan op haar vraag om haar taken alsnog te mogen afgeven en dat deze op korte termijn zouden worden beoordeeld. Hierdoor zou zij echter veel kostbare tijd op de arbeidsmarkt verliezen. Ten slotte is verzoekster van oordeel dat zij nog verschillende argumenten in haar intern beroepsschrift heeft opgeworpen, waarop verwerende partij echter nalaat in te gaan, zodat zij niet in staat is de motieven achter de bestreden beslissing te begrijpen.

In haar *wederantwoordnota* benadrukt verzoekster dat het woord “opdrachten” in de ECTS-fiche enkel bij de bepalingen voor de tweede zittijd is terug te vinden.

C. Beoordeling van beide middelen samen

In de beslissing van de interne beroepsinstantie van verwerende partij leest de Raad “*dat het gewicht dat aan elke competentie wordt gegeven, voorafgaandelijk bepaald werd door de opleiding*”. Tevens staat in de beslissing dat “*de evaluatiecriteria bij aanvang van het academiejaar aan de studenten ter beschikking werden gesteld via Blackboard*”. Ook geeft de interne beroepsinstantie aan dat de student exact weet welke criteria in de beoordeling doorslaggevend zullen zijn, vermits de evaluatiecriteria op voorhand aan de studenten werden gecommuniceerd.

In de aangevochten beslissing treft de Raad de volgende scoretoekenning aan:

- (1) Toont zich muzisch didactisch competent: 3/8
- (2) Werkt inhoudelijk met de uitgangspunten: 2/4
- (3) Toont zich vaardig in het creatief werken: 1,5/4
- (4) Toont zich als expert gericht op levenslang leren: 2/4

Tevens is in de beslissing sprake van “attitudes”. De beoordeling van de attitudes leidde *in casu* niet tot puntenaftrek, zodat verzoekende partij een score van 8,5/20 heeft behaald, wat werd afgerond naar 9/20.

De Raad stelt vast dat de blanco-evaluatiefiche (zie stuk 5 van verzoekende partij) het maximum te behalen punten op elk van deze onderdelen bevat. Zij voorziet ook in de mogelijkheid van een maximum aftrek van 10% bij afwezigheid van de beoogde attitudes.

Verzoekende partij geeft aan:

“Zo is het – bijvoorbeeld – op het evaluatieformulier (Stuk 5) niet duidelijk hoe de puntenverdeling/weging van “De student toont zich als expert en is gericht op levenslang leren” verdeeld is, laat staan ‘toegelicht’, in tegenstelling tot wat verweerster meent in haar beslissing.

Op welke wijze de weging en beoordelingswijze bepaald en toegelicht werden op het evaluatieformulier blijft dus voor verzoekster een raadsel. Alleszins laat dit formulier niet toe te stellen dat de student op voorhand van een mogelijk doorslaggevend belang van bepaalde competenties – op zorgvuldige wijze – werd in kennis gesteld.”.

De Raad stelt vast dat de ECTS-fiche de “eindcompetenties” die het opleidingsonderdeel beoogt, vastmaakt aan DLR3, DLR2 en DLR5.

Tevens worden in het evaluatieformulier criteria aangehaald om te toetsen of de erin vermelde competenties zijn behaald. De Raad leest onder “Toont zich muzisch didactisch competent (1)” de volgende criteria:

- *“Bouwt muzische activiteiten op volgens het **muzisch schema** zodat kleuters zich muzisch en creatief kunnen ontplooien.*
- *Werkt met **lesconcepten, bouwstenen en werkvormen** volgens de criteria.*
- *Stelt doelgerichte en relevante **beschouwende en reflectieve** vragen aan kleuters.”.*

Onder “Werkt inhoudelijk met de uitgangspunten (2)” leest de Raad:

- *“Legt een boeiende en **doordachte link** met de gekozen uitgangspunten, de impressie en de muzische activiteiten.*
- *Kiest **impressies** bij de uitgangspunten in functie van de muzische activiteiten.”.*

Onder “Toont zich vaardig in het creatief werken (3)” leest de Raad dan weer:

- *“Past de creatieve denkvaardigheden toe.”.*

Bij “Toont zich als expert gericht op levenslang leren (4)” leest de Raad:

- *“**Verruimt eigen kennis en vaardigheden** m.b.t. muzische vorming*
- ***Onderzoekt de uitgangspunten in functie van muzische activiteiten.”.***

Hieruit blijkt dat de beoordeling, althans rekening houdend met de relatie tussen de ECTS-fiche en het evaluatieformulier, overwegend verband houdt met DLR3. Zo goed als alle criteria onder “1” tot en met “3” in het evaluatieformulier zijn in de ECTS-fiche onder DLR3 terug te vinden. Daarnaast treft de Raad onder “2” (Werkt inhoudelijk met de uitgangspunten) een criterium aan dat op het eerste gezicht aansluit bij het criterium “*Kiest en onderzoekt (boeiende) uitgangspunten in functie van de muzische activiteiten en de leef- en belelevingswereld van de doelgroep en deze vormen een meerwaarde bij de uitwerking van de muzische activiteiten en hoeken.*”, dat behoort tot DLR 5. Bij dit DLR sluit voornamelijk “4” (Toont zich als expert gericht op levenslang leren) aan. Elementen die op een andere link tussen de DLRs in de ECTS-fiche en de keuze van impressies bij de uitgangspunten in functie van de muzische activiteiten wijzen, treft de Raad in de aangevochten beslissing niet aan.

Zelfs indien de evaluatiefiche met puntenverdeling en bijlage voorafgaand aan verzoekende partij is meegedeeld, moet de Raad vaststellen in de beslissing van de interne beroepsinstantie niet te kunnen aantreffen waarom het kennelijk zwaartepunt van de beoordeling aan DLR3 is gekoppeld, terwijl het voor de Raad niet duidelijk is waarom DLR 2 en DLR 5 hierbij kennelijk onderbelicht zijn.

De Raad onthoudt zich hierbij vanzelfsprekend van het overdoen van de beoordeling die toekomt aan de hiertoe bevoegde organen van verwerende partij. Dit belet niet dat de motivering die verwerende partij wat dit betreft, in antwoord op de argumenten van verzoekende partij in het kader van het intern beroep, heeft gegeven, de Raad niet toelaat vast te stellen of de beoordeling niet kennelijk de grenzen van de redelijkheid te buiten gaat en de ECTS-fiche respecteert.

Wat het door verzoekende partij ontwikkelde middel met betrekking tot de tijdens het afgelopen traject behaalde competenties betreft, beperkt de Raad zich ertoe ten overvloede op te merken dat de ECTS-fiches van opleidingsonderdelen die worden aangeboden in lagere trajectschijven een verschillend niveau aangeven dan het “niveau 3” waarop de eindcompetenties van “Muzisch werken 5-6” moeten worden bereikt. Tevens geeft de Raad ten overvloede mee dat een eindcompetentie die in een bepaalde inhoudelijke context of middels een bepaalde evaluatievorm getoetst bereikt blijkt, niet *ipso facto* aanwezig hoeft te zijn in de (evaluatie)context van een ander opleidingsonderdeel.

In de ECTS-fiche van het opleidingsonderdeel “Ontluikende geletterdheid 3” treft de Raad, wat de eerste examenkans betreft, het volgende aan:

- “*Kennistoets 70%*”
- “*Vaardigheidstoets permanent (Permanente evaluatie) 30%*”

De Raad stelt vast dat verzoekende partij naar een definitie van “permanente evaluatie” in art. 10.1 en in art. 13. 2 van het OER van verwerende partij verwijst. Daaruit leidt verzoekende partij af dat de bewoording “Vaardigheidstoets permanent (Permanente evaluatie)” in de ECTS-fiche geen ruimte laat voor opdrachten.

De Raad slaat evenwel acht op de context waarin het begrip “permanente evaluatie” in de aangehaalde bepalingen van het OER omschreven is, namelijk een “residentieel project”. De Raad leest er met name: “*opleidingsonderdelen die bestaan uit een eenmalig georganiseerd residentieel project met externe partners (duurtijd minimum 1 week). De leerdoelen worden hierbij hoofdzakelijk beoordeeld op basis van observaties tijdens groepsactiviteiten met vereiste aanwezigheid (permanente evaluatie)*”.

De Raad leest tevens het door verzoekende partij aangehaalde art. 14.6 van het OER van verwerende partij. Het luidt als volgt :

“*(...) Procedure om het inhalen van een evaluatieactiviteit aan te vragen buiten de examenreeks zoals voorzien in de academische kalender van de respectievelijke opleidingen: (...) Evaluatieactiviteiten zijn o.a.: deelexamens, examens, permanente evaluaties, inleveren van een (groeps)taak, een (groeps)presentatie, een toonmoment, een studiebezoek dat onderdeel is van de evaluatie, opdrachten vaardigheidsonderwijs.*”.

Permanente evaluatie en (groeps)taken worden er niet met elkaar vereenzelvigd. Daarnaast is er nog sprake van “opdrachten vaardigheidsonderwijs”. Aanwijzingen voor het onderscheid blijven bijgevolg niet beperkt tot de hierboven aangehaalde context van de residentiële projecten.

Op de evaluatiefiches is sprake van “Opdracht permanente evaluatie”. Uit het dossier blijkt dat de verzoekende partij op de hoogte was van het feit dat in het kader van het opleidingsonderdeel “Ontluikende Geletterdheid 3” opdrachten dienden te worden ingediend.

De Raad kan in het dossier niet vaststellen dat zij hieromtrent bezwaar of opmerkingen heeft geuit.

Dit neemt echter niet weg dat de Raad niet ziet dat de motivering van de beslissing van de interne beroepsinstantie correct is in zoverre zij als volgt luidt: “*met betrekking tot het opleidingsonderdeel ‘Ontluikende geletterdheid 3’ de interne beroepscommissie tot de vaststelling komt dat de evaluatie gebeurd is conform de bepalingen voorzien in de ECTS-fiche, met name 70% kennistoets (examen) en 30% vaardigheidstoets permanent (opdrachten)*”. De Raad leest in de ECTS-fiche immers precies “Vaardigheidstoets permanent (permanente evaluatie)”.

Aldus steunt de beslissing van de interne beroepsinstantie op een motivering die, niettegenstaande de initiële houding van verzoekende partij, niet kan standhouden.

Het document “opdracht permanente evaluatie” doet hieraan geen afbreuk, nu de aangevochten beslissing uitdrukkelijk naar de ECTS-fiche verwijst, waar geen sprake is van een “opdracht permanente evaluatie”, noch van “vaardigheidstoets permanent (opdrachten)”, zoals de interne beroepsinstantie nochtans in haar motivering aanhaalt om verzoekende partij voor de 30% van de punten die geen verband houden met de “kennistoets” een score 0 toe te kennen. Door aldus 30 van de 100 punten aan “opdrachten” te verbinden en hierbij, verwijzend naar de ECTS-fiche, die anders luidt, te spreken over “30% vaardigheidstoets permanent (opdrachten)” is de aangevochten beslissing, in weerwil tot wat zij beweert, niet conform deze fiche gemotiveerd. In de ECTS-fiche is er geen sprake van opdrachten, zodat de score voor het luik “Vaardigheidstoets permanent (permanente evaluatie)” niet aan opdrachten kan worden gekoppeld.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepscommissie van 23 februari 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij neemt uiterlijk op 24 april 2017 een nieuwe beslissing, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 6 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIe Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote,	kamervoorzitter
Jan Geens	bijzitter
Henri Verhaaren	bijzitter
bijgestaan door	
Melissa Thijs	secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.586 van 5 april 2017 in de zaak 2017/082

In zake: Gertjan KERSTENS
Woonplaats kiezend te 3321 Outgaarden
Brugstraat 29

Tegen: KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
Woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 9 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 16 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Inleiding tot de rechtswetenschap” en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 3 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 5 april 2017.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en de heer Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de rechten’.

Voor het opleidingsonderdeel “Inleiding tot de rechtswetenschap” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 23 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 3 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie wijst erop dat zij inhoudelijk niet kan oordelen over de antwoordsleutel die werd gehanteerd bij het beoordelen van het examen. Zij verduidelijkt dat zij enkel kan oordelen in welke mate de beoordeling is gebeurd op basis van een duidelijk beoordelingsschema, dat consequent werd toegepast en op basis waarvan het resultaat dat werd behaald kan worden gemotiveerd.

Prof. [T.] verduidelijkte in de eerste plaats het algemene examenverloop. Het examen bestond uit 14 vragen. De student behaalde een examenresultaat van 18,25/40, wat werd herleid naar 9/20. De vragen waarnaar de student via zijn beroep verwees, zijn vraag 11 en vraag 14.2. Prof. [T.] stelde vast dat de antwoordsleutel voor vraag 11 (waarop de student een score van 1/3 behaalde), drie referentienormen specificeert, waarvan de student enkel artikel 22 Gw. vermeldde. Dit betekent dat het antwoord van de student op dit vlak duidelijk onvolledig is, waardoor hiervoor ook slechts een beperkt aantal punten kon worden gegeven. Wat vraag 14.2 betreft, stelde prof. [T.] dat, zoals vermeld in het modelantwoord, elk antwoord dat uitgaat van het opleggen van een dwangsom als foutief werd beoordeeld. Dit leidde dan ook tot een score van 0/1.

De interne beroepsinstantie is van oordeel dat prof. [T.] in voldoende mate motiveert waarom de student voor vraag 11 en vraag 14.2 respectievelijk 1/3 en 0/3 behaalt. Volgens haar blijkt bovendien dat de verbetering en scoring van deze antwoorden aan de hand van een duidelijke en objectieve antwoordsleutel gebeurde. Ze merkt op dat de gegeven antwoorden op diverse vlakken onvolledig bleven of foutieve informatie bevatten. De interne beroepsinstantie stelt vast dat de beoordeling voor deze vragen correct gebeurde.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 3 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 9 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, de ontvankelijkheid van het beroep.

Verzoeker tekent beroep aan tegen de studievoortgangsbeslissing van 16 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 9 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Inleiding tot de rechtswetenschap” (eerste bestreden beslissing) en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 3 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard (tweede bestreden beslissing).

Uit artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen.

Dit betekent dat zij voor de beoordeling van de grond van de zaak in de plaats treedt van de examencommissie. In dat geval verdwijnt de beslissing van de examencommissie uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

Verzoekers beroep wordt derhalve ambtshalve onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Wel kan verzoeker onregelmatigheden die kleven aan deze beslissing, nog op ontvankelijke wijze aanvoeren tegen de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing) en de Raad ziet evenmin redenen om zulks te doen.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een enig middel beroept op een schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Wat vraag 11 betreft, stelt verzoeker dat de vermelde puntenverdeling niet klopt, omdat het antwoord waarvoor hij volgens de docent 0,25 van de punten heeft gekregen werd geschrapt en fout werd gerekend. Verzoeker is van oordeel dat er bij deze vraag een mogelijke oplossing werd gevraagd, wat hij ook heeft gegeven. Hij stelt dat het Grondwettelijk Hof bij de toetsing aan artikel 22 van de Grondwet dit artikel automatisch gaat samenlezen met artikel 8 EVRM. Volgens verzoeker was het tijdens de oefenzittingen bovendien nooit nodig om te vermelden welke oplossing niet correct was. Tijdens de lessen werd evenmin vermeld dat dit nodig was. Verzoeker stelt ook dat bij de collectieve nabespreking enkel artikel 8 EVRM bij het correcte antwoord werd vermeld, en niet artikel 14 EVRM. Hij leidt hieruit af dat het vermelden van artikel 14 EVRM niet noodzakelijk was om de volledige punten te krijgen.

Daarnaast stelt verzoeker dat bij vraag 14.2 bij de collectieve nabespreking zijn antwoord als correct antwoord werd vermeld, doch bij de verbetering bleek dit niet correct te zijn. Hij wijst erop dat gelijkaardige oefeningen in de oefenzittingen werden opgelost zoals hij deze vraag heeft opgelost. Verzoeker stipt aan dat er in het document van het intern beroep wordt geïnsinueerd dat hij in zijn antwoord zegt dat de Griekse overheid zelf een dwangsom kan opleggen, alhoewel er duidelijk staat dat ze een dwangsom kan laten opleggen.

Verzoeker wijst erop dat hij zijn argumentatie betreffende de collectieve nabespreking kan bewijzen door middel van een audio-opname van de nabespreking. Hij heeft deze opname gemaakt omdat hij meestal niet kan volgen met het opschrijven van de correcte antwoorden, zodat hij dit na de bespreking thuis verder kan aanvullen. Nadien wist hij de opnames. Verzoeker heeft naderhand wel vernomen dat dit eigenlijk niet mag, ook al is dit enkel voor persoonlijk gebruik.

In haar *antwoordnota* merkt verwerende partij vooraf op dat de student in zijn verzoekschrift onder meer verwijst naar geluidsopnames die hij zou hebben gemaakt tijdens het feedbackgesprek. Zij wijst erop dat artikel 99, §3 OER bepaalt dat zonder toestemming van de titularis van het opleidingsonderdeel er geen geluids- of beeldopnames van onderwijsactiviteiten, zoals een feedbackgesprek, mogen worden gemaakt. Ze stipt aan dat de titularis van het opleidingsonderdeel, Prof. [T.], op geen enkele manier toestemming heeft gegeven om een dergelijke opname te maken. Volgens verwerende partij betekent dit een inbreuk op de privacy van de betrokkenen, zelfs indien deze opnames, zoals vermeld door de student, enkel bedoeld zouden zijn geweest voor persoonlijk gebruik. Verwerende partij stelt daarnaast vast dat deze geluidsopnames niet werden vermeld tijdens de interne beroepsprocedure en evenmin via het huidig bezwaarschrift worden doorgestuurd. Volgens haar kunnen deze middelen dan ook niet meer op een rechtsgeldige manier worden ingebracht in de huidige procedure.

Verder stelt verwerende partij vast dat de student bijzonder weinig concrete feiten geeft omtrent zijn bewering dat er sprake zou zijn van tegenstrijdigheid tussen de motivering in de interne beroepsbeslissing en de feedback die hij eerder zou hebben gekregen op het feedbackmoment. Ze wijst erop dat de student op het feedbackmoment net inzage kreeg in zijn examenkopij en dus ook in hoe deze verbeterd werd. Ze benadrukt dat het verloop van het feedbackgesprek de geldigheid van de beoordeling niet in het gedrang kan brengen, vermits deze informatie per definitie werd gegeven na de vaststelling van het examenpunt. Verwerende partij stelt dat de beoordeling op basis van de antwoordsleutel conform de deelresultaten is die de student zelf vermeldde tijdens het gesprek op 1 maart (*i.c.* 1/3 voor vraag 11 en 0/1 voor vraag 14.2).

Wat vraag 11 betreft, wijst verwerende partij erop dat de vraagstelling explicet vermelde dat het antwoord moet worden beargumenteerd en dat daarbij duidelijk moet worden verwezen naar de relevante rechtsgronden. Volgens haar blijkt op basis van de antwoordsleutel duidelijk dat de beoordeling van deze vraag gebeurde in functie van de kwaliteit van deze argumentatie en dus ook op basis van de mate waarin werd verwezen naar alle relevante rechtsgronden. Verwerende partij benadrukt dat het feit of het (onvolledige) advies van de student al dan niet identieke consequenties zou hebben gehad voor de veronderstelde cliënt, niet de kern van de vraag is. Ze merkt op dat een correct antwoord veronderstelde dat de student zou hebben verwezen naar zowel artikel 10, 11 en 22 van de Grondwet als artikel 8 en 14 EVRM.

Aangezien de student slechts één referentienorm specificeerde, behaalde hij – conform de antwoordsleutel – voor dit deel van de vraag slechts 0,25/1.

Daarnaast blijft het voor verwerende partij onduidelijk op welke basis de student zich baseert om te stellen dat hij ook had moeten vermelden “welke oplossing niet correct was”. Zo is het feit dat de student conform het modelantwoord dient te vermelden dat er geen beroep kan worden gedaan op de exceptie van internationale onrechtmatigheid, geen verplichting om “niet correcte oplossingen” op te lijsten, want dit is juist de verklaring waarom een prejudiciële vraag moet worden gesteld aan het Grondwettelijk Hof. Volgens verwerende partij was deze techniek ook welbekend, zoals blijkt uit de oefeningen die de student zelf als bijlagen bij zijn verzoekschrift voegt.

Wat vraag 14.2 betreft, stelt verwerende partij dat de leerstof duidelijk vermeldde dat lidstaten elkaar kunnen dagvaarden bij het Hof van Justitie van de Europese Unie, na een klacht te hebben ingediend bij de Europese Commissie op basis van artikel 259 VWEU. Ze merkt op dat indien een student als antwoord op deze vraag deze procedure en wetsartikelen vermeldde, dit het volledige punt opleverde. Verwerende partij stelt dat het Hof in bepaalde gevallen inderdaad een dwangsom kan opleggen. Het antwoord van de student was evenwel onvolledig, maar ook foutief, omdat hij verwijst naar de bepaling van het Gerechtelijk Wetboek over dwangsmessen en de vraag een procedure tussen de lidstaten voor het EHJ betrof. Verwerende partij merkt op dat alternatieve antwoorden op deze vraag gehonoreerd konden worden, maar dan wel op voorwaarde dat ze juist waren en correct beargumenteerd werden.

Volgens verwerende partij bevestigt deze bijkomende informatie dan ook enkel de eerdere vaststelling tijdens de interne beroepsprocedure, nl. dat op basis van de antwoordsleutel duidelijk kan worden aangetoond op welke aspecten het antwoord van de student op de vragen 11 en 14.2 niet correct was, dan wel onvolledig bleef.

In zijn *wederantwoordnota* wil verzoeker enkel nog toevoegen dat er bij vraag 11 veel meer uitleg verwacht wordt dan dat er bij soortgelijke oefeningen moet worden gegeven bij de oefenzittingen.

Beoordeling

De Raad stelt vast dat de betwisting betrekking heeft op het examenresultaat van verzoeker (9 op 20) voor het opleidingsonderdeel “Inleiding tot de rechtswetenschap”, met name op de score die hem is toegekend voor de vragen 11 en 14.2. In essentie komt de argumentatie van verzoeker erop neer dat hij van oordeel is dat hij te weinig punten heeft gekregen voor de antwoorden die hij op de betrokken vragen heeft geformuleerd.

Vooreerst wijst de Raad op de grenzen van zijn bevoegdheid bij de beoordeling van het verzoek. De Raad mag zich immers niet in de plaats stellen van de voor de evaluatie van het opleidingsonderdeel “Inleiding tot de rechtswetenschap” bevoegde beoordelaar(s) in de schoot van verwerende partij. De Raad mag de correctie van het examen niet overdoen en niet in de beoordeling van de door verzoeker gegeven antwoorden treden. Daarentegen onderzoekt de Raad slechts of verwerende partij optrad in overeenstemming met het toepasselijke regelgevend kader en niet kennelijk onredelijk te werk is gegaan bij de beoordeling van de examenprestaties van verzoeker.

Wat de geluidsopname betreft, ziet de Raad, die hierbij abstractie maakt van de vraag of verzoeker de – zonder medeweten van degene die de feedback verzorgde en in weerwil van het onderwijs- en examenreglement gemaakte – geluidsopname als rechtmatig gegaard bewijs aan de Raad kan voorleggen, niet in waarom verzoeker het geluidsfragment niet in zijn intern beroep heeft betrokken. Verzoeker haalt dit pas voor het eerst aan in een bijlage bij zijn verzoekschrift (“Motivatiebrief extern beroep Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen”) en hij maakt de geluidsopname vervolgens pas als bijlage bij zijn wederantwoordnota over aan de Raad en aan verwerende partij. De Raad ziet geen reden waarom hij het geluidsfragment, waarover hij reeds bij het intern beroep beschikte, pas bij de betwisting voor de Raad heeft betrokken. Dit stuk dient bijgevolg uit de debatten te worden geweerd. De Raad kan de middelen die gesteund zijn op de geluidsopname van de collectieve feedback dan ook niet in zijn beoordeling betrekken. Waar verzoeker in zijn “motivatiebrief” naar het feedbackgesprek verwijst, duidt hij niet op concrete elementen uit dit gesprek, waaruit zou kunnen blijken dat de beslissing van de interne beroepsinstantie niet stand zou kunnen houden.

De Raad stelt vast dat voor de vragen 11 en 14.2 een gedetailleerde verbetersleutel vorhanden is en dat de score van verzoeker in overeenstemming met deze verbetersleutel tot stand is gekomen.

Uitgaand van het vermoeden van deskundigheid van de verantwoordelijke voor de evaluatie van verzoeker en acht slaand op de gedetailleerde verbetersleutel, ziet de Raad geen grond om ertoe te besluiten dat de evaluatie, zelfs zo zij streng mocht zijn, onredelijk is. Verzoeker stipt trouwens geen argumenten aan die toelaten redelijkerwijs te besluiten dat de beoordeling niet in overeenstemming met de toepasselijke regelgeving zou hebben plaatsgevonden of onredelijk zou zijn.

Op basis van de vergelijking die de interne beroepsinstantie van verwerende partij tussen de door verzoeker gegeven antwoorden en het door de verantwoordelijke docent aangereikte modelantwoord heeft gemaakt, kan de Raad ook geenszins oordelen dat verzoeker niet in voldoende mate inzicht is verschaft in de redenen voor de totstandkoming van zijn score. Naar het oordeel van de Raad voldoet de aangevochten beslissing zonder meer aan de motiveringsplicht.

De Raad verduidelijkt hierbij, meer bepaald inzake vraag 11, verzoeker niet te kunnen bijtreden waar hij stelt dat de puntenverdeling, vermeld in de uitspraak van het intern beroep, niet klopt. Niettegenstaande “art. 22 G.W.” werd doorstreept, behaalde hij immers voor dit, naar het oordeel van de beoordelaar, onvolledige antwoord 0,25 op 1. Nu de vraag de opdracht bevatte te verwijzen naar de relevante rechtsgronden en het antwoord te beargumenteren, kan de Raad de evaluatie evenmin als kennelijk onredelijk en niet in overeenstemming met de opdrachtbepaling aanmerken omdat de evaluatoren rekening hebben gehouden met de kwaliteit van het advies en de volledigheid ervan, los van de vraag of het antwoord van verzoeker tot hetzelfde resultaat zou kunnen leiden. Het is de Raad niet duidelijk dat uit de aangevochten beslissing zou blijken dat verzoeker ook had moeten vermelden welke oplossing niet correct was. De Raad ziet geen elementen die hem toelaten dit argument bij te treden.

Wat vraag 14.2 betreft, kan de Raad evenmin vaststellen dat de evaluatie, in het licht van de onderliggende motivering, onredelijk zou zijn. In het licht van de antwoordsleutel kan de Raad, binnen de bevoegdheid waarover hij beschikt, niet vaststellen dat de evaluatie, in zoverre zij gebaseerd is op het onvolledig karakter van het antwoord, niet zou kunnen standhouden. Wat de dwangsom betreft, kan de Raad, rekening houdend met de antwoordsleutel en de erbij verschafte toelichting, evenmin concluderen dat verzoeker,

rekening houdend met de motivering in de aangevochten beslissing, met succes de score 0 op 3 kan aanvechten. Tevens stelt de Raad vast dat in functie van de formulering van de vraag het niet onredelijk is dat het antwoord dat verzoeker heeft geformuleerd met verwijzing naar de in het Gerechtelijk Wetboek bedoelde dwangsom niet als juist is aangemerkt. In die zin kan ook de verwijzing naar een “voorbeeldoefening”, waarin het feitenrelas volgens de Raad op relevante wijze verschilt van de feiten in vraag 14.2, niet tot gevolg hebben dat het verzoek met betrekking tot vraag 14.2 gehonoreerd kan worden.

Om bovenstaande redenen is het verzoek weliswaar, in de aangegeven mate, ontvankelijk, maar ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 5 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIe Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Henri Verhaaren bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris **De voorzitter**

Melissa Thijs

Bertel De Groote

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.589 van 5 april 2017 in de zaak 2017/085

In zake: Julie VISSERS
                         woonplaats kiezend 2900 Schoten
                         Verbertstraat 18

tegen:

de KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de examenbeslissing van 16 februari 2017 waarbij aan verzoekster voor het opleidingsonderdeel ‘Statistiek voor psychologen, deel 1 met practicum’ een examencijfer van 9/20 wordt toegekend en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 2 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij onontvankelijk wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 5 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Nico Vissers, die verschijnt voor verzoekende partij, en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding bachelor in de Psychologie.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Statistiek voor psychologen, deel 1 met practicum’ behaalt verzoekster een examencijfer van 9/20. De proclamatie vindt plaats op 16 februari 2017.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Het feedbackmoment wordt georganiseerd op 22 februari 2017. Op 28 februari 2017 tekent verzoekster het volgende intern beroep aan:

“Op 16.2.2017 waren mijn examenresultaten beschikbaar (een 15, 17, 17 en 19), maar spijtig genoeg ook een 9/20 voor ‘Statistiek voor psychologen deel 1’.

Ik was natuurlijk benieuwd om te weten welke fouten ik gemaakt had bij Statistiek.

Op 22.2.2017 om 18 uur ben ik mijn examen Statistiek kunnen gaan inkijken (want dit was met een vaste regeling in groepen volgens alfabet zo vastgelegd).

Bij dit inkijken van mijn examen Statistiek stuitte ik op een nogal verwarringe formuleren van één specifieke examenvraag (hierna: vraag 1) in vergelijking met de formuleren van een andere examenvraag (hierna: vraag 2).

Die beide vragen gingen over kansberekening met een vraagstuk toegepast op een fictief voorbeeld van een meerkeuze-examenvraag.

Bij vraag 1 werd niet vermeld hoeveel juiste antwoordmogelijkheden er zijn op die fictieve meerkeuze-examenvraag, terwijl er bij vraag 2 specifiek vermeld stond dat er bij "het meerkeuze-examen" maar één van de antwoordmogelijkheden correct is per vraag.

Omdat bij vraag 2 het aantal antwoordmogelijkheden specifiek vermeld stond in de opgave, ben ik ervan uit gegaan dat bij vraag 1 – waar er geen informatie werd gegeven over het aantal correcte antwoorden – niet mocht verondersteld worden dat bij dat "meerkeuze-examen" ook maar één antwoordmogelijkheid was.

Anders gezegd: bij het oplossen van vraag 1 was ik ervan uitgegaan dat er bij de kansberekening meer dan één mogelijkheid was; bij vraag 2 was ik uitgegaan van slechts één antwoordmogelijkheid bij de kansberekening (omdat dit explicet bij die vraag zo stond vermeld).

Vraag 2 had ik juist beantwoord, maar vraag 1 had ik fout beantwoord.

Bij inzage van de correctiesleutel van vraag 1, moest ik lezen dat er ook bij die vraag verondersteld werd dat er volgens het fictief voorbeeld van de “meerkeuze-examenvraag” slechts één antwoordmogelijkheid was (terwijl dit bij de gegevens van vraag 1 helemaal niet vermeld stond...)

Met die dubbelzinnige/tegenstrijdige vraagstelling, was ik op het verkeerde been gezet. Omdat de assistent van professor [V.M.] geen antwoord kon geven op mijn vraag hieromtrent, ben ik op een kort individueel gesprek geweest bij professor [V.M.] zelf.

Professor [V.M.] zei mij dan *dat er bij "een meerkeuze-examen" altijd maar één correct antwoord is per vraag.*

Dit antwoord van professor Van Mechelen vond ik toch niet helemaal rechtlijnig:

- in het algemeen is het toch niet noodzakelijk dat er bij een meerkeuzevraag slechts één antwoordmogelijkheid is.
- bovendien vind ik het nogal vreemd dat je bij een wiskundig vak als statistiek bijkomende assumpties mag maken als er bij de ene opgave niets extra gegeven is, terwijl dat bij de andere opgave wel explicet gegeven is.

Ik bleef teleurgesteld omdat deze gemiste vraag 1, in mijn geval, heel mogelijk het verschil heeft gemaakt om voor alle vakken, inclusief statistiek, geslaagd te zijn geweest.

Ik heb dit dan voorgelegd aan de examenombudsdiens van de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, maar ontving per mail op 27.2.2016 antwoord dat zij niet bevoegd zijn om te beoordelen of vragen dubbelzinnig zijn én dat donderdag 23.2.2017 de deadline was om klacht in te dienen tegen een examenresultaat.

Dit kan toch niet, want pas op woensdag 22.2.2017 om 18 uur kon ik mijn examen statistiek inkijken (als één van de laatsten in het alfabet) en kon ik pas bij de verbetersleutel vaststellen hoe vragen 1 en 2 werden geïnterpreteerd en dat er m.a.w. een probleem was met tegenstrijdige/dubbele vragen op het examen, wat een invloed had op mijn examenresultaat.

Ik wil het professor [V.M.] of anderen binnen de universiteit zeker niet lastig maken, want dit zit helemaal niet in mijn aard.

Maar ik heb beslist om hierbij toch beroep in te stellen en ik vraag om gehoord te worden door de beroepsinstantie:

- a. Ik vraag u om dit beroep – gezien de m.i. uitzonderlijke omstandigheden – toch als tijdig te beschouwen, uit respect voor mijn rechten als (eerstejaars)student:

- Pas op 22.2.2017 (bij inzage van het examen én kennisname van de verbetersleutel) kon ik weten dat er voor mij een reden was om beroep in te stellen, zodat een logische beroepstermijn pas voor mij kon aanvangen op 23.2.2017 (in plaats van dan al te eindigen...).
- Door de beginletter “V” van mijn achternaam, kreeg ik pas op de 6e dag na de bekendmaking van het examenresultaat kans op feedback (terwijl er bij de mededeling van het examenresultaat staat dat de student deze feedbackmogelijkheid moet krijgen tijdens de eerste 5 kalenderdagen)
- Het feedback-gesprek is essentieel bij het al of niet indienen van beroep en bij de beroepstermijn.

Op de webpagina “*interne beroepsprocedure KU Leuven*” staat immers bij “*wanneer dien je beroep in?*” letterlijk: “*Het is dan ook van essentieel belang dat via het feedbackgesprek in eerste instantie verdere verduidelijking over het bekomen examenresultaat aan de docent gevraagd wordt, vooraleer er beroep wordt aangetekend.*”

- b. Tevens vraag ik u om dit beroep gegrond te verklaren en een nieuwe beslissing te nemen, gezien de dubbelzinnige/tegenstrijdige vraagstelling mijn examenresultaat negatief heeft beïnvloed.”

De interne beroepsinstantie behandelt het intern beroep van verzoekster op 2 maart 2017 en komt daarbij tot het volgende oordeel:

“Op 28 februari ontving ik het beroep dat u aantekende tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Statistiek voor psychologen deel 1’. Ik moet u echter tot mijn spijt mededelen dat ik deze aanvraag als onontvankelijk dien te beschouwen vanwege het feit dat de termijn voor het instellen van het beroep verstrekken was. Ik verwijst hierbij naar de tekst van artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement [...].

“...

Het beroep moet worden ingesteld binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen. Bij een beroep tegen een examenbeslissing gaat deze vervaltermijn in op de dag na de schriftelijke mededeling van de examenresultaten.

”

Bij de bekendmaking van uw examenresultaten in uw studievoortgangsdossier werd ook expliciet verwezen naar deze beroepstermijn en werd ook verduidelijkt dat in het geval van een examenbeslissing deze beroepstermijn ingaat vanaf de datum vermeld in uw studievoortgangsdossier.

Aangezien uw examenresultaten voor de 1ste examenperiode 2016-17 reeds op 16 februari werden bekend gemaakt, moet ik vaststellen dat dit beroep werd ingediend buiten de voorziene beroepstermijn. Hier is hierbij bovendien vaste rechtspraak van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen dat deze beroepstermijn van openbare orde is. Hierdoor kan ik als interne beroepsinstantie niet afwijken van deze termijn, zelfs niet indien dit in het voordeel van de student zou zijn. Ik kan dus niet anders dan deze aanvraag als onontvankelijk te beschouwen. Een andere beslissing zou ingaan zowel tegen de regelgeving van de Vlaamse regering als van de KU Leuven.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

De verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Verzoekster betwist de exceptie en stelt dat het tot de bevoegdheid van de Raad behoort om ook de initiële examenbeslissing te beoordelen, zodat het beroep ten aanzien van beide bestreden beslissingen ontvankelijk moet worden verklaard.

Beoordeling

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbeslissing zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbeslissing, die dan op haar beurt uit de rechtsorde verdwijnt en bijgevolg niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat de exceptie gegrond is. Het beroep is onontvankelijk ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en enkel ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

V. Ten gronde

De Raad vermag een bij hem ingesteld beroep slechts ten gronde te beoordelen wanneer de verzoekende partij – behoudens de gevallen waarin toepassing dient te worden gemaakt van artikel II.292, §2 van de Codex Hoger Onderwijs – voorafgaand het intern beroep heeft uitgeput. Die voorwaarde behelst tevens dat dit intern beroep op ontvankelijke wijze moet zijn ingesteld, met inbegrip van de geldende termijnen.

Of een intern beroep al dan niet ontvankelijk is ingesteld, behoort in de eerste plaats tot de beoordelingsbevoegdheid van de interne beroepsinstantie.

Beoordeling over alle middelen samen

A. *De kennisgeving van de bestreden beslissing*

In de eerste plaats is de vraag aan de orde of de bestreden beslissing aan verzoekster is betekend met een correcte vermelding van de beroepstermijnen. In ontkennend geval begint de beroepstermijn overeenkomstig artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet immers pas te lopen vier maanden nadat verzoekster van de beslissing in kennis is gesteld.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat de procedure om na de kennisgeving van de examenresultaten een bewarend beroep in te stellen, onduidelijk is. Meer bepaald stelt zij dat de beroepsmodaliteiten en -modaliteiten in haar situatie niet duidelijk werden meegedeeld, doordat inzake het bewarend beroep onvoldoende duidelijk en volledig is toegelicht hoe er dient te worden gehandeld in geval van een laattijdige organisatie van de feedback.

Verzoekster verwijst naar de website van verwerende partij, waarin zij enerzijds leest dat wordt geadviseerd om eerst het feedbackgesprek af te wachten alvorens het intern beroep in te stellen, en anderzijds dat de mogelijkheid bestaat om een bewarend intern beroep in te stellen louter op basis van het examencijfer, met de mogelijkheid om dit daarna gemotiveerd te bevestigen.

Verzoekster is van oordeel dat de beroepsmodaliteiten in haar concrete situatie, waaromtrent zij stelt dat zij met enkel het examenresultaat alleen onmogelijk een beroep of bewarend beroep kon overwegen, nergens zijn uitgelegd. Minstens, zo vervolgt verzoekster, waren de vermeldingen van de mogelijkheden voor het bewarend beroep op zowel het examenresultaat als op de website voor haar situatie zeer misleidend. Zij beroeft zich op toepassing van artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet.

In de *antwoordnota* van verwerende partij wordt verwezen naar de bepalingen van artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement en naar de mededeling van de beroepsmodaliteiten op de bestreden beslissing, alsook naar de informatie die op de website raadpleegbaar is.

De website benadrukt volgens verwerende partij inderdaad het belang van feedback als onderdeel van het leerproces. Er wordt dan ook verwacht dat studenten eerst gebruik maken van dit recht op feedback, vooraleer ze beroep aantekenen tegen dit examenresultaat. Verwerende partij stipt aan dat de concrete organisatie van het feedbackmoment op 22 februari 2017 op geen enkele wijze het indienen van een intern beroep verhinderde. Het is verwerende partij onduidelijk op basis waarvan verzoekster dan toch tot de conclusie komt dat er in de interpretatie van deze tekst onduidelijkheid mogelijk is en dat deze onduidelijkheid haar zou hebben verhinderd om tijdig beroep aan te tekenen.

Beoordeling

Bij de beoordeling van de behoorlijke mededeling van de beroepsmodaliteiten in het licht van artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet, is enkel van belang wat op de bestreden beslissing zelf is meegedeeld.

De bestreden beslissing bevat omtrent het intern beroep de volgende vermelding:

“Een formeel beroep bij de Interne Beroepsinstantie KU Leuven tegen een examenresultaat of tegen een maatregel van studievoortgangsbewaking (zie onderwijs- en examenreglement artikel 104) moet worden ingediend binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen die ingaat de dag na de datum vermeld bij ‘Examenperiode’. De vicerector Studentenbeleid treedt op als beroepsinstantie voor alle KU Leuven-studenten en behoudt de finale verantwoordelijkheid voor alle beroepen die worden ingediend door KU Leuven-studenten. Voor studenten die studeren op een campus buiten Leuven, wordt de interne beroepsbeslissing genomen in samenspraak met de Academisch beheerder van de betrokken campus (of diens gedelegeerde). Als er binnen de 20 kalenderdagen na het instellen van het intern beroep geen mededeling is van een concrete beslissing of van een datum waarop die zal gecommuniceerd worden, kan vanaf de dag volgend op die 20 kalenderdagen en binnen een periode van zeven kalenderdagen extern beroep ingesteld worden bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen.

Verdere informatie met betrekking tot het indienen van een beroep is beschikbaar op de website <https://www.kuleuven.be/onderwijs/beroepen>. Studenten met een geldig KU Leuven-studentenaccount dienen bij voorkeur beroep in via het webformulier dat op deze pagina vermeld wordt. Studenten die niet (meer) beschikken over een geldig studentenaccount of advocaten die namens één van hun cliënten beroep wensen in te dienen, kunnen dit beroep doorsturen via het e-mailadres beroepsinstantie@kuleuven.be. Eventuele problemen bij het invullen van het webformulier kunnen eveneens via dit e-mailadres worden gemeld. In elk geval dient een beroep een feitelijke omschrijving van de ingeroepen bezwaren, op basis van de

elementen die tijdens het feedbackgesprek werden besproken, te bevatten. Indien het feedbackgesprek met de examinator nog niet is kunnen doorgaan, kan de student binnen de vervaltermijn een bewarend beroep indienen, zonder verdere motivering. Als de student de eerstvolgende vijf kalenderdagen geen uitgebreidere motivering geeft van zijn klacht wordt zijn beroep als ongegrond geklasseerd.”

De mededeling van de beroepsmodaliteiten is correct en volledig. Er wordt vermeld dat het beroep in alle gevallen moet worden ingesteld binnen een termijn van zeven kalenderdagen na de kennisgeving van de beslissing, bij welke instantie en op welke wijze. Eveneens duidelijk en niet voor misbegrip vatbaar is de mededeling dat in geval het feedbackgesprek nog niet kon doorgaan, ‘het beroep’ – wat zich dus laat begrijpen als: het binnen zeven kalenderdagen in te stellen beroep – als ‘bewarend’ kan worden ingediend zonder motivering, in welk geval de student vervolgens over vijf kalenderdagen beschikt om het beroep met een nadere motivering te bevestigen.

Deze mededeling van beroepsmodaliteiten is noch in strijd met de Codex Hoger Onderwijs, noch onduidelijk. Verzoekster kon hieruit afleiden dat zij in elk geval binnen een termijn van zeven dagen na de kennisgeving van de beslissing een beroep moest indienen, en dus ook in het geval waarin het voor haar nog niet duidelijk was of zij *ná* het feedbackgesprek dat beroep gestand zou doen.

In toepassing van artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs doet de proclamatie van de examenresultaten de beroepstermijn ingaan. Het wordt niet betwist dat die proclamatie plaatsvond op 16 februari 2017.

Gelet op het bovenstaande liep verzoeksters termijn voor het instellen van het intern beroep – al dan niet bewarend en daargelaten de vraag naar het bestaan van overmacht – van (vrijdag) 17 februari tot en met (donderdag) 23 februari 2017.

B. De tijdigheid van het intern beroep en de hoorplicht

Standpunt van partijen

Verzoekster is van oordeel dat, gelet op haar specifieke situatie, het intern beroep ten onrechte onontvankelijk is verklaard *ratione temporis*. Zij stelt dat zij pas op 22 februari

2017 bij de inzage van het examen en de bijhorende verbetersleutel kon weten of er voor haar redenen waren om tegen het examencijfer een beroep in te stellen.

Verzoekster verduidelijkt omtrent de materiële organisatie van de feedbacksessies dat deze per alfabetisch ingedeelde groep werden ingericht en dat zij aldus op 22 februari 2017 om 18u00 kennis kon nemen van de examenkopie en de verbetersleutel. Pas op dat ogenblik heeft verzoekster vastgesteld dat er sprake was van tegenstrijdigheid of dubbelzinnig bij twee vragen, waarna zij een gesprek had met de assistent en professor V.M., waarbij zij geen afdoend antwoord heeft gekregen. Daarna heeft verzoekster op 26 februari 2017 een e-mail gezonden aan de examenombudsdiens, die zich op 27 februari 2017 niet bevoegd verklaarde en wees op de reeds op 23 februari 2017 verstrekken beroepstermijn. Een rappel op 28 februari 2017 resulteerde in hetzelfde antwoord, al heeft de examenombudsdiens verzoeksters opmerkingen wel doorgegeven ten behoeve van eventuele wijziging van de vraagstelling in de toekomst. In deze omstandigheden meent verzoekster dat haar recht op toegang tot de interne beroepsprocedure is geschonden. Zij is van oordeel dat die door artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs gewaarborgde toegang zich voor een student pas kan openen wanneer die in alle redelijkheid kan oordelen dat een ongunstige studievoortgangsbeslissing is aangetast door een schending van het recht. Die voorwaarde acht verzoekster niet vervuld bij de proclamatie op 16 februari 2017, doch slechts na het inzagemoment van 22 februari 2017. Zij verwijst naar het arrest nr. 3.332 van 18 november 2016 van de Raad in verband met de beoordeling van de ontvankelijkheidsvooraarden.

Daarnaast werpt verzoekster op dat de bepalingen van artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij duidelijk bedoeld en geschreven zijn voor studenten die op het ogenblik van de mededeling van het examenresultaat reeds kunnen weten dat zij redenen hebben om een beroep in te stellen. Het is volgens verzoekster enkel voor die studenten dat is voorzien in de mogelijkheid van een onmiddellijk beroep of een bewarend beroep. Daarvan verschil haar eigen situatie, en voor studenten die pas na de feedback de overweging omtrent een eventueel intern beroep kunnen maken voorziet het onderwijs- en examenreglement volgens verzoekster geen redelijke beroepsmodaliteiten. Verzoekster acht de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement daardoor in strijd met artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs.

Ten slotte wijst verzoekster erop dat zij reeds op 17 februari 2017 kennis had kunnen nemen van de beschikbare feedback, ware het niet voor de alfabetische organisatie ter zake. In het tijdsverloop ziet verzoekster een schending van haar rechten van verdediging en een bewijs van overmacht.

In haar *antwoordnota* betwist verwerende partij het standpunt van verzoekster.

Verwerende partij doet het volgende gelden:

“De student verwijst naar het – volgens haar – specifieke karakter van haar situatie waardoor zij meent dat haar beroep ontrecht werd afgewezen. Ze stelt hierbij dat volgens haar de beroepstermijn pas op de datum van het feedbackmoment (i.c. 22 februari) een aanvang genomen had.

Art. II.283 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt echter dat een verzoek tot heroverweging van een studievoortgangsbeslissing “binnen een vervaltermijn van 7 kalenderdagen” moeten worden ingediend en dat in het geval van een examenbeslissing deze termijn ingaat “de dag na deze van de proclamaties”. De toevoeging die de tegenpartij maakt op blz. 6 van de antwoordnota, nl. dat deze termijn enkel zou gelden indien de student op dat ogenblik reeds over bepaalde informatie zou beschikken, staat op geen enkele manier vermeld in deze Codex Hoger Onderwijs.

Reeds eerder stelde uw Raad vast dat deze termijnen van “openbare orde” zijn waardoor hier, behalve in gevallen van duidelijke overmacht, geen uitzondering op kan worden toegestaan (zie o.m. 2013/057). Dit betekent dan ook dat op basis van deze decretaal vastgestelde termijnen en aangezien de bekendmaking van de examenresultaten voor deze student gebeurde op 16 februari, de student uiterlijk op 23 februari beroep had moeten aantekenen.

De student verwijst naar het feit dat het feedbackmoment in haar geval “pas” op 22 februari kon doorgaan. We stellen op de eerste plaats vast dat de organisatie van een dergelijk feedbackmoment op 22 februari in elk geval conform is met art. 88 van het Onderwijs- en examenreglement dat bepaalt dat studenten tijdens de eerste zevenkalenderdagen na de dag van bekendmaking van de resultaten de mogelijkheid hebben voor feedback. De organisatie van dit feedbackmoment op 22 februari heeft deze student in ieder geval niet verhinderd om binnen de voorziene termijn beroep aan te tekenen. Indien zij meende op het feedbackmoment te moeten vaststellen dat er discussie mogelijk was m.b.t. een bepaalde vraag en dat deze vermeende onduidelijkheid de geldigheid van het examen en meer specifiek van de beslissing haar niet-geslaagd te verklaren voor dit opleidingsonderdeel, in het gedrang bracht, had zij na afloop van dit feedbackmoment (i.c. om 18 uur) nog meer dan 24 uur de tijd om beroep aan te tekenen. Het indienen van een beroep gebeurt bovendien bij voorkeur via een online formulier dat permanent op de website beschikbaar is. Dit betekent dan ook dat zij op elk moment van het daaropvolgende etmaal had kunnen beslissen om beroep aan te tekenen.

De periode waarbinnen deze feedbackmomenten moeten worden georganiseerd, is afgestemd op de decretaal bepaalde beroepstermijn. Tot en met vorig academiejaar (2015-16) was bepaald dat deze feedbackmomenten binnen de 5 kalenderdagen moet worden georganiseerd. Omwille van de verlenging van de beroepstermijn vanaf 1 oktober 2016, werd ook deze termijn aangepast tot 7 kalenderdagen. Het is correct dat in één document (i.c. indien de student ervoor koos om haar resultaten te printen) er nog verwezen werd naar het feit dat de feedbackmomenten binnen de 5 kalenderdagen na de bekendmaking van de examenresultaten zouden worden georganiseerd. De studenten werden o.m. via het studentenportaal van hun faculteit echter vooraf geïnformeerd over deze feedback- en inzagemomenten (zie [url]). Deze informatie verwees steeds naar de correcte termijn voor deze feedbackmomenten die voorzien werd in art. 88 van het onderwijs- en examenreglement (i.c. feedbackmomenten van vrijdag 17 februari tot en met donderdag 23 februari). Zoals hierboven reeds duidelijk vermeld werd, is het ook zo dat de concrete organisatie van het feedbackmoment op 22 februari de student alvast niet verhinderde om tijdig (d.i. uiterlijk op 23 februari) beroep aan te tekenen.

Vanuit een bekommernis om te garanderen dat studenten op basis van kwalitatieve feedback en met kennis van “alle noodzakelijke elementen” beroep zouden kunnen aantonen, voorziet het onderwijs- en examenreglement van de KU Leuven de mogelijkheid voor het indienen van een “bewarend beroep”. Via een dergelijk “bewarend beroep” kan een student de finale beslissing over het indienen van het beroep uitstellen tot na een gesprek met de examinator. Een dergelijk “bewarend” beroep moet eveneens worden ingediend binnen de decretaal bepaalde termijn van 7 kalenderdagen; de concrete argumentatie op grond waarvan het examenresultaat wordt betwist, moet dan binnen een termijn van 5 kalenderdagen na het indienen van het “bewarende” beroep worden doorgestuurd.

Op basis waarvan de student meent dat de manier waarop dit feedbackmoment georganiseerd werd als “een situatie van overmacht” kan worden beschouwd, is onduidelijk. Zoals hierboven reeds vermeld, kan de organisatie van het feedbackmoment op 22 februari haar onmogelijk verhinderd hebben om uiterlijk op 23 februari (i.c. om 23u59) effectief beroep aan te tekenen en zeker niet om op dat moment “bewarend” beroep aan te tekenen. De student stelt dat ze niet kon geacht worden om beroep aan te tekenen “tussen 17.02.2017 en 23.02.2017”. Indien de feiten die zij meende te moeten vaststellen tijdens het feedbackmoment voor haar voldoende ernstig waren om een beroep te overwegen, had zij in ieder geval de mogelijkheid om tussen 22 februari (18 uur) en 23 februari (23u59) beroep aan te tekenen.

De eerdere uitspraak van uw Raad waarnaar de tegenpartij verwijst (i.c. 2016/529) heeft duidelijk geen betrekking op de situatie waarbij het beroep van een student onontvankelijk verklaard werd omwille van het overschrijden van de decretaal bepaalde beroepstermijnen, maar wel op een discussie waarbij op het moment van het beroep de resultaten van de betrokken student nog niet officieel bekend gemaakt waren. In die zin doet dit arrest geen afbreuk aan uw eerdere vaststelling dat aangezien deze beroepstermijnen worden vastgelegd in de Codex Hoger Onderwijs, en dus van openbare orde zijn, er behalve in eventuele overmachtssituaties, er geen uitzonderingen hierop kunnen worden toegestaan. Uit de uitspraak van uw Raad in het dossier 2016/539 volgt dan ook geenszins dat de beroepstermijn voor deze student pas op 22.02.2017 had kunnen aanvatten.

In tegenstelling tot hetgeen de student vermeldt in haar verzoekschrift is er geen sprake van een tegenstelling tussen het onderwijs- en examenreglement in de Codex Hoger Onderwijs. Art. 104 van het onderwijs- en examenreglement geeft hierbij enkel uitvoering aan de bepaling in deze codex (art. II. 283) dat het onderwijs- en examenreglement de concrete modaliteiten voor het indienen van een intern beroep moet vastleggen. De Codex Hoger Onderwijs voorziet in eerste instantie beroeps mogelijkheid tegen “een ongunstige studievoortgangsbeslissing”. Dit artikel II.283 moet echter samen gelezen worden met art. I.3, 69° van deze zelfde codex dat het begrip “studievoortgangsbeslissing” definieert. Het feedbackmoment had hierbij enkel als doelstelling om te verduidelijken op welke manier het examenresultaat dat op 16 februari werd bekend gemaakt, werd vastgesteld. In die zin vormt dit feedbackmoment geen nieuwe beslissing die op basis van I.3, 69° als een andere studievoortgangsbeslissing had kunnen worden beschouwd. Indien de student op basis van dit feedbackgesprek meende dat er redenen waren om de objectiviteit van de beoordeling van het examen “Statistiek voor psychologen, deel 1, met practicum” in twijfel te trekken, is het duidelijk dat dit conform de Codex Hoger Onderwijs als een betwisting van een “examenbeslissing” had moeten worden beschouwd. Zowel art. II.283 van de Codex als art. 104 van het onderwijs- en examenreglement bepalen hierbij eenduidig dat in het geval van een beroep tegen een examenbetwisting het beroep moet worden ingediend binnen een vervaltermijn van 7 dagen die ingaat de dag na deze van de proclamatie (i.c. de schriftelijke mededeling van de examenresultaten).

De student meent dat zij slecht zou geïnformeerd zijn over de beroeps mogelijkheden en meer specifiek over de mogelijkheid van een bewarend beroep.

Zoals hierboven reeds vermeld, bepaalt art. 104 van het onderwijs- en examenreglement het algemene kader voor de organisatie van de beroepen. Dit artikel vermeldt o.a.:

“... Het beroep moet worden ingesteld binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen. Bij een beroep tegen een examenbeslissing gaat deze vervaltermijn in op de dag na de schriftelijke mededeling van de examenresultaten. Bij de andere beroepen gaat deze vervaltermijn in op de dag na de kennisname door de student van de initiële beslissing. De student wordt geacht kennis genomen te hebben van deze beslissing op de dag volgend op de datum van verzending van de initiële beslissing.

Een student die overweegt om een beroep in te dienen tegen een examenbeslissing, maar die de beslissing terzake wenst uit te stellen tot na een gesprek met de examinator, moet eveneens binnen de vervaltermijn, aangegeven in voorgaande lid, beroep aantekenen. Als hij de eerstvolgende vijf kalenderdagen geen uitgebreidere motivering geeft van zijn klacht, wordt zijn beroep automatisch als ongegrond geklasseerd. ...”

Ook via het studievoortgangsdossier, d.i. bij de bekendmaking van de examenresultaten (zie bijlage 1 – studievoortgangsdossier) werd de student duidelijk geïnformeerd over de beroeps mogelijkheid en over de mogelijkheid van een zg. “bewarend” beroep. Deze tekst vermeldde:

“Een formeel beroep bij de Interne Beroepsinstantie KU Leuven tegen een examenresultaat of tegen een maatregel van studievoortgangsbewaking (zie onderwijs- en examenreglement artikel 104) moet worden ingediend binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen die ingaat de dag na de datum vermeld bij ‘Examenperiode’. De

vicerector Studentenbeleid treedt op als beroepsinstantie voor alle KU Leuven-studenten en behoudt de finale verantwoordelijkheid voor alle beroepen die worden ingediend door KU Leuven-studenten. Voor studenten die studeren op een campus buiten Leuven, wordt de interne beroepsbeslissing genomen in samenspraak met de Academisch beheerder van de betrokken campus (of diens gedelegeerde). Als er binnen de 20 kalenderdagen na het instellen van het intern beroep geen mededeling is van een concrete beslissing of van een datum waarop die zal gecommuniceerd worden, kan vanaf de dag volgend op die 20 kalenderdagen en binnen een periode van zeven kalenderdagen extern beroep ingesteld worden bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen.

Verdere informatie met betrekking tot het indienen van een beroep is beschikbaar op de website <https://www.kuleuven.be/onderwijs/beroepen>. Studenten met een geldig KU Leuven-studentenaccount dienen bij voorkeur beroep in via het webformulier dat op deze pagina vermeld wordt. Studenten die niet (meer) beschikken over een geldig studentenaccount of advocaten die namens één van hun cliënten beroep wensen in te dienen, kunnen dit beroep doorsturen via het e-mailadres beroepsinstantie@kuleuven.be. Eventuele problemen bij het invullen van het webformulier kunnen eveneens via dit e-mailadres worden gemeld. In elk geval dient een beroep een feitelijke omschrijving van de ingeroepen bezwaren, op basis van de elementen die tijdens het feedbackgesprek werden besproken, te bevatten. Indien het feedbackgesprek met de examinator nog niet is kunnen doorgaan, kan de student binnen de vervaltermijn een bewarend beroep indienen, zonder verdere motivering. Als de student de eerstvolgende vijf kalenderdagen geen uitgebreidere motivering geeft van zijn klacht wordt zijn beroep als ongegrond geklasseerd.”

Op de website www.kuleuven.be/onderwijs/beroepen kunnen studenten terecht voor meer gedetailleerde informatie, niet enkel over te volgen procedure maar ook over de beslissingen waartegen beroep kan worden aangetekend. Zoals de student zelf moet vaststellen bevat deze website m.b.t. mogelijke examenbetwistingen o.m. volgende informatie:

“ ... Onafhankelijk van een eventuele beroepsprocedure, is het krijgen van feedback over het afgelegde examen een belangrijk aspect in het leerproces. Het onderwijs- en examenreglement bepaalt dat je als student binnen de zeven kalenderdagen na de bekendmaking van de examenresultaten terecht kunt bij de examinatoren voor inzage in en feedback over de resultaten. Deze informatie geeft je inzicht in eventuele tekorten en biedt tegelijkertijd een goede basis voor remediëring van niet-geslaagde vakken. Bij het indienen van een beroep wordt van je verwacht dat je, op basis van de elementen die besproken werden tijdens dit feedbackgesprek, een overzicht geeft van de argumenten op grond waarvan je het examenresultaat wenst te betwisten. Het is dan ook noodzakelijk om eerst feedback te vragen bij de examinator vooraleer je beroep aantekent. Indien je overweegt om een beroep in te stellen tegen een bepaald examenresultaat, maar de beslissing hierover nog wenst uit te stellen tot na een gesprek met de examinator, kan je (binnen een periode van zeven kalenderdagen na de bekendmaking van de examenresultaten) een bewarend beroep instellen. Binnen de vijf kalenderdagen na het indienen van het bewarend beroep dien je dan uitgebreidere motivering door te sturen met de argumenten op grond waarvan je het examenresultaat wenst te betwisten. Indien je deze bijkomende argumenten niet binnen deze termijn doorstuurt, wordt het beroep automatisch als niet-gegrond beoordeeld.

Verdere informatie en een overzicht van de feedbackmomenten per faculteit is beschikbaar op de volgende webpagina. ...”

De website benadrukt inderdaad het belang van feedback als onderdeel van het leerproces. Er wordt dan ook verwacht dat studenten eerst gebruik maken van dit recht op feedback, vooraleer ze beroep aantekenen tegen dit examenresultaat. Op geen enkele manier verhinderde de concrete organisatie van dit feedbackmoment (in het concrete geval van deze student op woensdag 22/2 van 16 tot 18u) het indienen van een eventueel beroep. Op basis waarvan de student dan toch tot de conclusie komt dat er in de interpretatie van deze tekst onduidelijkheid mogelijk is en dat deze onduidelijkheid haar zou hebben verhinderd om tijdig beroep aan te tekenen, blijft onduidelijk. Na afloop van het feedbackgesprek op 22 februari beschikte zij in principe over alle informatie om tijdig (i.c. uiterlijk op 23 februari) een beroep in te dienen met een omstandige argumentatie. Indien ze een bijkomend contact met de betrokken docent wou afwachten om deze finale argumentatie door te sturen, had ze door eenvoudigweg de betrokken keuzemogelijkheid in het online webformulier aan te kruisen, een “bewarend” beroep kunnen instellen. In dat geval had ze nog 5 extra kalenderdagen de tijd om haar concrete argumentatie door te sturen.

In tegenstelling tot wat de student vermeldt, betekent dit niet dat zij dan maar “zo maar” beroep had moeten aantekenen. Zij vermeldt zelf dat de vermeende onduidelijkheid van de betrokken examenvraag reeds aan bod kwam tijdens het feedbackgesprek, zowel in een gesprek met de assistent als in een gesprek met de betrokken docent. We kunnen dan ook enkel vaststellen dat op het einde van dit feedbackgesprek deze discussie voor haar niet van die aard was om op dat moment reeds te overwegen om (bewarend) beroep aan te tekenen.”

Verzoekende partij harerzijds blijft in de *wederantwoordnota* bij haar standpunt.

Inzake de hoorplicht voert verzoekster aan dat dit voorschrift bij de totstandkoming van de bestreden beslissing is miskend. Zij wijst erop dat zij bij het instellen van het intern beroep heeft gevraagd om te worden gehoord, en dat het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij in dat geval de interne beroepsinstantie verplicht om daaraan gevolg te geven. Door een beslissing te nemen zonder verzoekster te hebben gehoord, strijdt de bestreden beslissing met artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement.

In het *antwoordnota* repliceert verwerende partij dat de beroepster mijnen van openbare orde zijn, waardoor de interne beroepsinstantie slechts over een gebonden bevoegdheid beschikte om het laattijdig ingediende beroep onontvankelijk te verklaren. In dat licht meent verwerende partij dat het horen van de beroepindiener slechts relevant is wanneer dit gesprek elementen kan bijbrengen die belangrijk zijn voor het nemen van een beslissing –

beslissing waarvan de finaliteit omwille van de gebonden bevoegdheid *in casu* evenwel reeds vastlag.

Verzoekster blijft in haar *wederantwoordnota* bij het standpunt dat de bestreden beslissing tot stand kwam met miskenning van het onderwijs- en examenreglement. Zij stipt aan dat het horen wel degelijk nog relevant was, omdat de beroepsinstantie in geval van overmacht uitzonderingen op de beroepstermijn kan toestaan.

Beoordeling

Artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij kent aan de student die een intern beroep instelde het recht toe om desgevraagd te worden gehoord door de interne beroepsinstantie:

“De beroepsinstantie hoort de student op diens verzoek en vraagt informatie aan alle betrokken partijen en in elk geval de titularis van het betrokken opleidingsonderdeel (indien van toepassing). De student voert persoonlijk het gesprek met de beroepsinstantie.”

Dit hoorrecht is niet onderworpen aan enige voorwaarde en wordt in de procedure evenmin afhankelijk gesteld van een voorafgaand ontvankelijk bevinden van het intern beroep.

Verzoekster heeft in haar verzoekschrift op intern beroep verzocht om te worden gehoord. Door op dat verzoek niet in te gaan, miskent de interne beroepsinstantie de voormelde bepaling van artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement.

Verwerende partij kan niet worden gevuld in haar stelling dat het horen van verzoekster zinloos was omdat de te nemen beslissing – met name de onontvankelijkheid *ratione temporis* – reeds vastlag.

De termijn waarbinnen een intern beroep moet worden ingesteld tegen een studievoortgangsbeslissing is door de decreetgever in artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs bepaald op zeven kalenderdagen. Het betreft een vervaltermijn die van openbare orde is en die in beginsel niet kan worden verlengd. De hakbijl van de vervaltermijnen moet evenwel wijken wanneer overmacht wordt aangetoond. Dit begrip wordt gebruikelijk zeer

strikt geïnterpreteerd en in de rechtspraak van de Raad van State benaderd als een ‘onoverkomelijke onmogelijkheid die buiten de wil van de betrokkenen is gelegen (cf. J. BAERT en G. DEBERSAQUES, *Raad van State. Afdeling Administratie. Ontvankelijkheid*, Brugge, die Keure, 1996, 468 e.v.). Het valt echter in de eerste plaats aan de bevoegde overheid toe om die overmacht feitelijk te beoordelen. Te dezen was dat de taak van de interne beroepsinstantie. Terecht stipt verwerende partij dan ook in haar antwoordnota aan dat de instelling inzake de tijdigheid van een beroep slechts over een gebonden bevoegdheid beschikt “behoudens in situaties waarin er sprake is van een duidelijke overmachtssituatie”.

Het mag als vaste rechtspraak van de Raad worden beschouwd dat – bij gemis aan een andersluidend procedurevoorschrift – in een administratief beroep zoals de interne beroepsprocedure er een is, bijkomende middelen kunnen worden opgeworpen tot het sluiten van de debatten (R.Stvb. 11 augustus 2011, nr. 2011/081; R.Stvb. 6 april 2011, nr. 2011/026). Te dezen bevat het onderwijs en examenreglement van verwerende partij geen dergelijk andersluidend voorschrift.

In die omstandigheden had verzoekster derhalve tijdens de hoorzitting nog bijkomende elementen kunnen aanvoeren ter adstructie van de door haar ingeroepen situatie van overmacht, en betoogt zij met recht dat het houden van de hoorzitting vanuit dat perspectief nog zinvol was. De interne beroepsinstantie vermocht niet enkel voort te gaan op wat met betrekking tot de overmacht in het beroepsschrift was uiteengezet.

Het middel is in die mate gegrond.

BESLISSING

- 1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van de KU Leuven van 2 maart 2017.**
- 2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoekster een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 14 april 2017.**

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 5 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Henri Verhaaren bijzitter

Jan Geens bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Zitting van 10 april 2017

Arrest nr. 3.595 van 10 april 2017 in de zaak 2017/081

In zake: Sara SMEETS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Wim Mertens
kantoor houdend te 3580 Beringen
Paalsesteenweg 81
Bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

THOMAS MORE KEMPEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 9 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de examenbeslissing van 13 februari 2017 en van de beslissing van de interne beroepscommissie van 2 maart 2017.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 10 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Verzoekster en advocaat Wim Mertens, die verschijnt voor de verzoekende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs’.

Zij legt examen af voor de twee resterende opleidingsonderdelen die haar scheiden van haar diploma. Voor ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ behaalt verzoekster een examencijfer van 9/20; voor het opleidingsonderdeel ‘Stage eerste leerjaar’ slaagt verzoekster met een cijfer van 13/20 wel.

De proclaimatie vindt plaats op 13 februari 2017. Dit is de eerste bestreden beslissing.

Verzoekster tekent tegen het examencijfer op 17 februari 2017 het volgende intern beroep aan:

“ I. Met betrekking tot de feitelijke uiteenzetting

Verzoekster volgt de opleiding ‘Bachelor in het onderwijs: Lager Onderwijs’ bij Thomas More Kempen vzw, campus Vorselaar. Na de examenperiode januari 2016-2017 zou zij fase 3 van de opleiding hebben kunnen afronden.

Verzoekster volgde in het academiejaar 2016-2017 nog twee opleidingsonderdelen, met name ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ en ‘Stage eerste leerjaar’. In alle andere opleidingsonderdelen is zij met succes geslaagd.

Voor het OPO ‘Stage eerste leerjaar’ behaalde verzoekster 13/20 (stuk 1). Uit de verslagen blijkt ook dat de stage goed verlopen was (stuk 3 t/m 5). De stageperiode situeerde zich in de maand oktober 2016.

Daarna volgt nog het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’.

Door ziekte heeft verzoekster de stage in het vijfde leerjaar en de keuzestage op een later tijdstip moeten aanvatten.

De stage in het vijfde leerjaar liep van 9 tot en met 27 januari 2017.

De leerkracht van de betreffende klas, die verzoekster als mentor zou begeleiden, werd ziek gedurende die stageperiode. In de eerste week was hij nog aanwezig. Verzoekster stond in de tweede week alleen voor de klas, waarbij af en toe een andere leerkracht een les kwam meevolgen. In de derde week heeft een beginnend leerkracht als intermaris de mentor vervangen.

Uit de stageverslagen blijkt dat de kwaliteiten van verzoekster als overwegend voldoende werden beschouwd (stuk 6 t/m 12).

In februari 2017 volgt nog de keuzestage, waarbij de stagementor verzoekster zeer positief evalueert (stuk 13):

“Sara is klaar om zelfstandig een klas in handen te nemen en ik ben ervan overtuigd dat het een prima leerkracht zal zijn!”

Op 4.02.2017 ontvangt verzoekster nog een e-mail van mevrouw [A.L.] die leerkracht was in het eerste leerjaar, waar verzoekster het jaar voordien stage had gelopen. Zij looft haar nog omwille van de uitwerking van een bepaalde les waarvan zij nog de lesvoorbereidingen opvraagt om zelf te kunnen gebruiken:

“Ik heb een vraagje i.v.m. het hoekenwerk BOUWEN dat je vorig jaar in mijn eerste leerjaar hebt gedaan.

Omdat het zo knap was uitgewerkt, gebruiken we dat alle vier in onze klas. Ik heb alle bijlagen die je had doorgestuurd netjes opgeslagen in een map.

Maar de voorbladen van je lesvoorbereidingen met doelen en andere info hebben we nog tekort.

Zou het mogelijk zijn om die nog door te sturen a. u. b.?”

Tot slot wordt verzoekster voor het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ nog beoordeeld op de bachelorproef.

Verzoekster had per e-mail de uitgeschreven leerwegbeschrijving van één van de uitgewerkte doelstellingen bezorgd aan de stagebegeleider, m.n. de heer [K.C.]. Hij heeft per e-mail van 7.12.2016 geantwoord (stuk 15): “*Op zich is het doel en de bijhorende acties relevant. Kan je me het totale overzicht nog eens bezorgen met je verschillende doelen en acties?*”

Verzoekster heeft dan ook de overige ‘doelen’ in de bachelorproef uitgewerkt aan de hand van het stramien dat zij hier eerder voor gevuld had (stuk 16).

Uiteindelijk volgt op 13.02.2017 het Eindverslag over het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ (stuk 17). Het eindcijfer is 9/20.

Verzoekster is het niet eens met deze examenbeslissing. Zoals zij hierna onder rubriek III. zal uiteenzetten, is deze beslissing op kennelijk onredelijke wijze tot stand gekomen. Gedurende de stageperiodes is gebleken dat verzoekster over de competenties beschikt om een goede leerkracht te zijn, maar dit weerspiegelt zich niet in de eindbeoordeling van het geheel. Daarom stelt zij met dit verzoekschrift een intern beroep in om deze examenbeslissing van 13.02.2017 te bestrijden. .

II. Met betrekking tot de ontvankelijkheid van het beroep

(...)

III. Met betrekking tot de grieven tegen de bestreden beslissing

III.1. Algemeen

Het schoolbestuur dient bij het nemen van een beslissing te handelen overeenkomstig de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Verzoekster is van mening dat de bestreden beslissing is tot stand gekomen op een wijze waarbij de volgende beginselen in het gedrang zijn.

Het *zorgvuldigheidsbeginsel* houdt in dat het bestuur zijn beslissing op zorgvuldige wijze moet voorbereiden. Dit impliceert dat de beslissing dient te steunen op een zorgvuldige feitenvinding en een nauwgezette belangenafweging zodat het bestuur op basis van een afdoend en volledig onderzoek van het concrete geval tot zijn besluit komt. De zorgvuldigheid verplicht het bestuur onder meer om zorgvuldig te werk te gaan bij de voorbereiding van de beslissing en ervoor te zorgen dat de feitelijke en juridische aspecten van het dossier deugdelijk geïnventariseerd en gecontroleerd worden, zodat het bestuur met kennis van zaken kan beslissen (RvS 22 maart 2010, nr. 202.182).

Verder is er sprake van een schending van het redelijkheidsbeginsel, wanneer een beslissing steunt op feitelijk juiste en rechtens relevante motieven, maar er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen die motieven en de inhoud van de beslissing (RvS 5 april 2013, nr. 223.111).

De *materiële motiveringsplicht* houdt in dat er voor elke besturshandeling rechtens aanvaardbare motieven moeten bestaan. Dit betekent onder meer dat die motieven steunen op werkelijk bestaande en concrete feiten die relevant zijn en met de vereiste zorgvuldigheid door het bestuur werden vastgesteld (RvS 29 augustus 2016, nr. 235.644). Een beslissing kan slechts rechtsgeldig worden genomen op grond van vaststaande en behoorlijk bewezen feiten. Die feiten moeten blijken uit het administratief dossier. De bestreden beslissing mist dan ook een deugdelijke materiële grondslag, wanneer zij niet met de vereiste zorgvuldigheid tot stand is gekomen (RvS 5 januari 2012, nr. 217.120).

Uit het *legaliteitsbeginsel* wordt afgeleid dat de administratieve overheid bij een individuele beslissing niet mag afwijken van de algemene regeling die zij zelf heeft uitgevaardigd (*patere legem quam ipse fecisti*). Zo dient de examencommissie een beslissing te nemen overeenkomstig de regels die het schoolbestuur aan zichzelf heeft opgelegd. Deze zijn o.m. terug te vinden in het OER en de ECTS-fiches. Zo staat bijvoorbeeld in de ECTS-fiche van het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ het volgende te lezen (stuk 18):

“De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen in het opleidingsonderdeel.”

Verzoekster zal hierna de grieven concreet uiteenzetten en aantonen op welke wijze de aangehaalde beginselen geschonden zijn door de bestreden beslissing.

III.2. Het eindverslag van 13.02.2013 is niet gebaseerd op alle evaluaties

Zoals hierboven vermeld staat, dient het eindcijfer overeenkomstig de ECTS-fiche van het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ bepaald te worden aan de hand van alle evaluaties door een commissie van docenten (stuk 18):

“De beoordeling van het opleidingsonderdeel Praktijk deel 3 gebeurt door een commissie van docenten betrokken bij het OPO.

De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen in het opleidingsonderdeel.”

Zo oordeelt de Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen nog in een bepaald toepassingsgeval (R. Stvb. 10 september 2015, nr. 2.319):

“De Raad benadrukt dat bij de totstandkoming van een stagebeslissing meerdere actoren (lectoren en mentoren) betrokken zijn; dat het niet onregelmatig is dat de uiteindelijke stagebeslissing wordt genomen door de beoordeelende docenten (zoals in casu); dat bij het toekennen van de beoordeling wel moet rekening gehouden worden met alle verslagen zowel van de mentoren als van de lectoren. Uit de lezing van de verslagen kan de Raad niet concluderen dat de verslagen van de mentoren dermate positief waren, zodat zij mede in het licht van de overige stukken in het dossier en het feit dat het hier wel om een derdejaars stage gaat (waar het niveau van de te behalen competenties begrijpelijk zeer hoog ligt) ertoe zouden leiden dat een eindbeoordeling van 7/20 met de motivering (profiel en beheersingsniveau 3 is niet bereikt), zoals weergegeven in het synthesedocument, kennelijk onredelijk zou zijn.”

De eindevaluatie van de stage dient dus te gebeuren aan de hand van alle verslagen die niet alleen uitgaan van de docenten, maar ook van de mentoren. Het is niet onrechtmatig dat docenten de student uiteindelijk quoteren, maar zij dienen hierbij minstens rekening te houden met de commentaar en feedback van de mentoren.

a) Commissie

Overeenkomstig de ECTS-fiche doet een commissie de eindevaluatie. Deze moet bestaan uit docenten die betrokken waren bij het OPO.

Nochtans blijkt uit het eindverslag van 13.02.2013 niet dat een commissie het eindverslag heeft opgesteld en verzoekster gequoteerd heeft. A fortiori blijkt niet welke docenten deel zouden hebben uitgemaakt van deze commissie.

Op het eindverslag staat enkel nog de naam vermeld van de stagebegeleider, de heer [K.C.] (stuk 17). Indien hij alleen betreffende commissie vormde, verklaart dit waarom het eindverslag uitsluitend gebaseerd is op de verslagen van de stagebezoeken die door hem zijn afgelegd (bijvoorbeeld stuk 5 en 10).

Daarnaast blijkt uit het eindverslag geenszins dat rekening gehouden werd met alle evaluaties van de delen van het OPO. In de beoordeling wordt geen enkel gewicht toegekend aan de evaluaties door de mentoren die een andere — voor verzoekster veel positievere — inhoud hebben.

b) Eerste leerjaar én keuzestage

* Ten eerste blijkt uit het eindverslag niet dat de ‘commissie’ rekening heeft gehouden met de stage in het eerste leerjaar en de keuzestage (stuk 17):

“Algemeen: Voor Praktijk 3 liep je stage in het eerste en in het vijfde leerjaar. Het uiteindelijke resultaat/de beoordeling van deze stages is erg uiteenlopend. De mentoren, de directeur en de docenten omschrijven je als vriendelijk, hulpvaardig en gemotiveerd. De stage in het eerste leerjaar heb je op voldoende wijze in praktijk gebracht, de stage in het vijfde leerjaar was onvoldoende.

Je stage in het eerste leerjaar verliep vrij vlot. Je voorzag je lessen van zinvol didactisch materiaal. Inhoudelijk en methodisch vond je goed aansluiting bij de leerlingen. Op organisatorisch vlak was je goed voorbereid. Je had een vriendelijk contact met de leerlingen.

Werkpunten waren: wisselende kwaliteit van de lesvoorbereidingen, onvoldoende expressief en dynamisch optreden, moeizame inhoudelijke vastzetting.

Je keuzestage in het Buitengewoon Onderwijs (Tongelsbos) is goed verlopen. Je mentor is tevreden over de hele lijn.”

Deze elementen worden wel aangehaald, doch blijkt niet dat deze op een positieve manier betrokken zijn in de eindbeoordeling.

Uit de examenresultaten blijkt dat voor de stage eerste leerjaar zelfs een score toegekend werd van 13/20.

De keuzestage is goed verlopen. De betrokken mentor heeft verzoekster zeer positief geëvalueerd (stuk 13):

“Sara is klaar om zelfstandig een klas in handen te nemen en ik ben ervan overtuigd dat het een prima leekracht zal zijn!”

Nochtans komt de keuzestage na de stage in het vijfde leerjaar die als onvoldoende werd beschouwd.

Het is dan ook onbegrijpelijk waarom deze elementen louter ‘aangehaald’ worden, maar niet mee in overweging worden genomen om het eindcijfer te bepalen. Er dient met alle evaluaties rekening gehouden te worden. Het is kennelijk onredelijk dat enkel rekening wordt gehouden met enkele negatieve aspecten die men weerhoudt gedurende de stage ‘vijfde leerjaar’ en de bachelorproef.

Het eindverslag is in die zin niet zorgvuldig tot stand gekomen. Het eindverslag is niet gebaseerd op een correcte feitenvinding, waarbij eveneens rekening gehouden wordt met de stage ‘eerste leerjaar’ en de keuzestage. Gelet op de positieve elementen die daarin naar voor komen, staat het eindcijfer ook niet in verhouding met de onderliggende feiten.

* Bovendien kunnen de aangehaalde ‘werkpunten’ in het eindverslag niet steunen op elementen in het evaluatieformulier Niveau 3 (1e lj) van 12.10.2016 (stuk 3); het tussentijds verslag Niveau 3 (uitgroeji) van 30.10.2016 (stuk 4); en het verslag stagebezoek Niveau 3 (uitgroeji) van 27.10.2016 (stuk 5).

Eén van die werkpunten is zogenaamd ‘expressief en dynamisch optreden’ .De bezoekende docent schrijft op het evaluatieformulier van 12.1.2016 nochtans:

“communiceert expressief en boeiend

...

Je staat op een enthousiaste manier voor de klas en je bent regelmatig expressief (intonatie, volume).

Je brengt vlot interactie op gang met de leerlingen, je gaat echt het gesprek aan met de kinderen en je haalt veel uit wat ze zelf aanbrengen.”

De mentor is hier ook zeer positief over. Verzoekster scoort overal ‘zeer goed’, ‘goed’ en slechts één keer gewoon ‘voldoende’ (stuk 4).

De heer [K.C.] beoordeelt de expressiviteit dan nog als ‘voldoende’ en licht dit, als volgt, toe (stuk 5):

“je spreekt vrij luid, expressief en duidelijk; toch kan je op dit vlak nog een tandje bijsteken; 'smijt' jezelf nog wat meer, wees nog wat expressiever; je stem klinkt ook vrij schil en scherp – schenk hier aandacht aan.”

Verzoekster plaatst dan ook grote vraagtekens waarop men zich baseert om in het eindverslag van 13.02.2017 plotseling de expressiviteit als een groot werk punt voor te stellen. Dit blijkt helemaal niet uit de aangehaalde evaluatieformulieren...

De bezoekende docent [K.C.] wijt in zijn verslag van 24.01.2017 het gebrek aan expressiviteit aan de verkoudheid van verzoekster (stuk 10):

“Je stem klinkt vrij hees; je bent verkouden; hierdoor kan je maar moeilijk kracht zetten op je stem; dit hindert je in zekere zin in je klashouden.”

De docent zelf stelt duidelijk dat het gebrek aan expressiviteit (dat invloed heeft op de wijze van klashouden) te wijten is aan een verkoudheid. Het is kennelijk onredelijk om een verworven kwaliteit gedurende de stage van het eerste leerjaar teniet te doen, omdat deze onvoldoende aanwezig zou zijn tijdens een latere stage. Temeer nu de docent zelf vaststelt dat dit ‘gebrek’ te wijten is aan ziekte, wat overmacht inhoudt en niets te maken heeft met de intrinsieke kwaliteiten van verzoekster.

* Wat de wisselende kwaliteit van de lesvoorbereidingen betreft, merkt verzoekster op dat de docenten zelf hier nogal eens onduidelijkheid over laten bestaan.

De bezoekende docent [C.D.] evalueert de lesvoorbereidingen van verzoekster positief (stuk 3):

“Lesvoorbereidingen:

Je werkt duidelijk gestructureerde verkorte lesvoorbereidingen uit. Je beschrijft de beginsituatie en je schat deze goed in. Uit lesvoorbereidingen blijkt datje de leerstof kan aanbrengen op maat van de kinderen en meestal doelgericht te werk gaat. De kern van de leerinhoud wordt meestal in de verf gezet. De lessen wereldoriëntatie konden nog verder uitgewerkt worden (kerninhoud wat wil je de

leerlingen meegeven) om nog meer diepgang te brengen. In lessen wordt er regelmatig thematisch gewerkt.”

Deze verkorte lesvoorbereidingen vormen voor deze bezoekende docent nog een positief element. In de derde fase (vorig academiejaar) van de bacheloropleiding werd verzoekster overigens meegedeeld dat haar lesvoorbereidingen te uitgebreid waren...

Docent [K.C.] acht de lesvoorbereidingen op dat moment ook nog ‘voldoende’ en stelt nog (stuk 5): “*je mag zeker en vast een verkorte lesvoorbereiding uitschrijven maar nu mis ik voor heel wat lessen essentiële inhoudelijke en methodische informatie.*”

De zogenaamde ‘werkpunten’ scheppen de indruk dat deze in het kader van het eindverslag op 13.02.2017 aan het dossier werden toegevoegd teneinde het eindcijfer te laten ‘kloppen’.

c) Lesvoorbereidingen in het vijfde leerjaar

* De lesvoorbereidingen in het vijfde leerjaar worden negatief beoordeeld in het eindverslag van 13.02.2017.

De stagebegeleider, [K.C.], beoordeelt de lesvoorbereidingen inderdaad ‘nipt/onvoldoende’ op 12.01.2017 (stuk 6).

Thans quoteert hij de lesvoorbereidingen op 24.01.2017 als ‘voldoende’/‘nipt’ onvoldoende’ (stuk 8). De bezoekende docent [L.T.] geeft dezelfde score reeds op 19.01.2017 (stuk 10). Alleszins is hier duidelijk wel een stijgende lijn in te erkennen.

* Daarnaast staat in de eindevaluatie te lezen dat verzoekster te weinig creatief zou zijn in de lesvoorbereidingen.

Op 4.02.2017 ontvangt verzoekster nog een e-mail van mevrouw [A.L.] die leerkracht was in het eerste leerjaar, waar verzoekster het jaar voordien stage gelopen had. Zij looft haar nog omwille van de uitwerking van een bepaalde les waarvan zij nog de lesvoorbereidingen opvraagt om zelf te gebruiken (stuk 14):

“Ik heb een vraagje i.v.m. het hoekenwerk BOUWEN dat je vorig jaar in mijn eerste leerjaar hebt gedaan.

Omdat het zo knap was uitgewerkt gebruiken we dat alle vier in onze klas. Ik heb alle bijlagen die je had doorgestuurd netjes opgeslagen in een map.

Maar de voorbladen van je lesvoorbereidingen met doelen en andere info hebben we nog tekort.

Zou het mogelijk zijn om die nog door te sturen a.u.b.?”

Verzoekster toont aan dat zij wel degelijk de nodige creativiteit aan de dag legt in haar voorbereidingen.

De mentoren geven verzoekster ook positieve feedback over haar creativiteit:

- “Je had een creatieve verwerking van de les! (stuk 8)”
- “Leuke indeling v/de les!”

- Sara verkleedt zich als piraat (wat moet een piraat allemaal kunnen?)
(stuk 12)"
- “Sara bereidt de activiteiten zeer goed voor. Er is veel materiaal (woordkaarten, powerpoints, liedjes, ...) voorzien waar de activiteiten aantrekkelijk zijn voor de leerlingen. (stuk 13)”

Deze elementen worden ten onrechte niet mee in overweging genomen bij het opmaken van het eindverslag.

d) Optreden en klasmanagement

In het eindverslag van 13.02.2017 wordt het volgende gesteld over optreden- en klasmanagement (stuk 17):

“Op het vlak van optreden en klasmanagement scoor je vaak onvoldoende. Mentoren en docenten missen expressie, dynamiek, enthousiasme en pit. Je bent vriendelijk en positief tegen de leerlingen maar je slaagt er meestal niet in om krachtig en consequent klas te houden. De juiste balans tussen vriendelijk en kordaat klashouden blijft achterwege. Je maakt een onzekere en schuchtere indruk. Op dit vlak was er onvoldoende groei merkbaar.”

Op het onderdeel ‘communiceert expressief en boeiend (intonatie, volume, tempo, lichaamstaal)’ quoteert docent [K.C.] tweemaal ‘niet onvoldoende’; echter acht docent [L.T.] dit aspect wel ‘voldoende’ (vergelijking stuk 6 — 7 — 10).

Dit aspect werd trouwens in de stage ‘eerste leerjaar’ als goed en voldoende beschouwd (stuk 3 en 6). Verzoekster kan dit toch niet ineens verleerd zijn...

Daarnaast is dit bijzonder wrang, aangezien docent [K.C.] – zoals hoger aangestipt – vastgesteld heeft op 24.01.2017 dat stemproblemen ingevolge een verkoudheid verzoekster hinderde in het ‘klashouden’ (stuk 10).

De mentoren beschouwen het klasmanagement van verzoekster overigens wel goed.

De leerkracht bewegingsopvoeding oordeelt op 24.01.2017 nog dat verzoekster over de volgende vaardigheden beschikt (stuk 11):

*“...communiceert expressief en boeiend (intonatie, volume, tempo, lichaamstaal). JA X
De student grijpt consequent in bij ongepast gedrag JA X”*

En schrijft nog uitdrukkelijk:

“Discipline zonder de FUN te verliezen!”

Mentor [S.C.] schrijft op 25.01.2017 nog als sterk punt (stuk 12):

“Je klashouden is goed.”

De mentoren hebben zeker niet uitdrukkelijk het klashouden van verzoekster op negatieve wijze becommentarieerd (zie stukken van uitgaande van mentoren).

Nochtans dient met de opmerkingen en verslagen van de mentoren evenzeer rekening gehouden te worden. Uit niets blijkt dat deze in de beoordeling zijn betrokken en gewogen hebben op het eindcijfer.

Dit is strijdig met o.m. het redelijkheidsbeginsel, aangezien het eindcijfer 9/20 niet in verhouding staat met de vaststellingen van de overige actoren, zoals o.a. de mentoren, tegenover verzoekster.

e) Reflectie in actie

In het eindverslag staat de volgende overweging (stuk 17):

“Je bent flexibel en je staat open voor opmerkingen en tips van mentoren. Toch slaag je er vaak niet in om deze op korte termijn in praktijk te brengen. ‘Reflectie in actie’ gaat moeizaam. Ook tijdens reflectiegesprekken is het erg moeilijk om de kern van de zaak naar voor te laten komen. Je slaagt er moeilijk in om je eigen knelpunten/valkuilen te concretiseren. Werkpunten worden onvoldoende scherpgesteld en/of in praktijk gebracht.”

Nochtans heeft verzoekster deze zaken mee opgenomen in o.a. haar bachelorproef. Daarin staat bijvoorbeeld te lezen (stuk 16):

“Ik ben me er ook van bewust dat sommige competenties nog werkpunten vormen. Klashouden is bij mij nog voor verbetering vatbaar. Voor deze vaardigheid heb ik reeds een grote weg afgelegd maar hier kan ik, mits meer ervaring op te doen, nog meer stabiliteit in brengen.

...”

Nochtans lijkt het erop dat het leerpunt dat verzoekster zelf aanhaalt in de bachelorproef, als redelijk zwaarwichtig wordt beschouwd in het eindverslag van 13.02.2017. Het gaat dan toch niet op om te stellen dat verzoekster haar knelpunten niet goed in kaart zou kunnen brengen...

Er is ook een discrepantie tussen de evaluatie van de docenten gedurende de stageperiode.

Docent [K.C.] stelt op 12.01.2017 hierover (stuk 6):

“Tijdens het korte gesprekje na de les ben je vrij afwachtend en voorzichtig; tracht wat duidelijker zicht te krijgen op je eigen functioneren; wees wat kritischer voor jezelf; neem de werkpunten (die voor een deel ook tijdens de vorige stages naar voor kwamen) effectiever in handen.”

Nochtans stelt docent [L.T.] op 1.01.2017 (stuk 7):

“Je gaf na de les meteen aan dat je de les godsdiens ook niet bijster goed vond.

Goed dat je dit zelf merkte, Het komt er nu op aan om bij te sturen tijdens de les en niet achteraf.”

Beide visies staan lijnrecht tegenover elkaar. Het is dan ook niet redelijk om enkel rekening te houden met de verslagen van docent [K.C.] op dit vlak.

De motivering is op dit punt tegenstrijdig.

Verder dient verzoekster wederom vast te stellen dat geen rekening wordt gehouden met hetgeen de mentoren hierover stellen.

Mentor [C.H.] looft verzoekster op 20.01.2017 nog voor de les ‘godsdiens’ die docent [L.T.] nog als negatief had beoordeeld:

“Je hebt je goed herpakt!”

Dit wijst er toch op dat verzoekster de kritiek omzet in de praktijk.

De mentor bij de keuzestage beoordeelt verzoekster als ‘zeer goed’ wanneer het handelt over zelfreflectie (stuk 13). Zij geeft zelfs als toelichting: “*Prima*”.

f) Algemeen functioneren

Als conclusie over de stageperiode wordt in het eindverslag van 13.02.2017 overwogen (stuk 17):

“Sara, ondanks het feit dat we niet twijfelen aan jouw inzet en betrokkenheid bleef je lesgeven en je functioneren - zeker in de derde graad - te wisselend van kwaliteit. Ondanks de randfactoren (ziekte van jezelf en van de mentor) zou je in deze fase van de opleiding moeten kunnen bewijzen dat je stabiel en succesvol voor een klas/in een school kan functioneren.”

Deze conclusie is thans tegenstrijdig met de verslagen van de docenten zelf die steeds hebben aangegeven dat verzoekster goed en/of voldoende scoort wat het functioneren in het schoolteam betreft (stuk 6, 7 en 10).

Bovendien wordt onvoldoende rekening gehouden met de ziekte van verzoekster.

g) Bachelorproef

Over de bachelorproef wordt gemotiveerd dat “*voor sommige acties blijft de praktijkintegratie in de klas en/of school beperkt (vb. anderstalige nieuwkomers, klashouden).*”

Wat de anderstalige nieuwkomers betreft, behoorde dit in de stagescholen niet tot de mogelijkheden, aangezien hier geen concrete behoeftte voor bestond.

Zoals in de bachelorproef aangegeven wordt, heeft verzoekster hieromtrent een Poolse jongen begeleid (stuk 16). Zij haalt daarbij een contract met het OCMW aan (doel 5, actie 2).

Zij heeft dit aspect dus wel degelijk in praktijk omgezet.

Verder heeft verzoekster bepaalde ‘doelen’ verplicht dienen uit te werken (bijvoorbeeld “Doeel 4: Ik wil meer leren over muzisch geïntegreerd werken om dit in mijn eigen klaspraktijk te kunnen brengen”) (zie stuk 16), zodat het niet duidelijk is waarom overwogen wordt waarom de commissie “een doelenselectie ‘op maat’ mist (stuk 17).”

h) Conclusie

In het algemeen leidt verzoekster hieruit af dat het eindverslag tegenover haar steunt op een eenzijdige lezing van bepaalde evaluaties/momentopnames zonder dat daarbij de positieve elementen nog betrokken worden.

De vele positieve commentaren van de mentoren worden eigenlijk op geen enkele manier betrokken in de beoordeling.

Thans is het wel essentieel om een beslissing te baseren op alle feitelijke elementen die daaraan ten grondslag liggen én dat deze feiten op redelijke wijze ten opzichte van elkaar worden afgewogen. De negatieve beoordeling van verzoekster staat in die zin dan ook in wanverhouding tot de feitelijke achtergrond, aangezien enkel gewicht is toegekend aan elementen die voor verzoekster minder positief waren.

III.3. Periode van ziekte

Zoals reeds benadrukt, dient de beslissing te steunen op alle relevante feitelijke elementen.

In het eindverslag van 13.02.2017 staat nog te lezen (stuk 17):

“Ondanks de randfactoren (ziekte van jezelf en van de mentor) zou je in deze fase van de opleiding moeten kunnen bewijzen dat je stabiel en succesvol voor een klas/in een school kan functioneren.”

Hieruit blijkt dat de ‘commissie’ wel erkent dat de ziekte van verzoekster de prestaties gedurende stageperiode negatief zouden kunnen beïnvloed hebben. Toch dient verzoekster uiteindelijk niet op al te veel begrip te rekenen.

Hierdoor staan de vastgestelde feiten wederom niet in verhouding tot de uiteindelijke beslissing.

Verzoekster wil in ondergeschikte orde nog benadrukken dat de examencommissie op grond van artikel 59, vierde lid van het OER “uitzonderlijk kan beslissen om een student over wie zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd verklaren, ook als hij niet voldoet aan de hoger genoemde criteria voor de opleiding.”

Zowel haar ziekte, als die van de mentor maken toch uitzonderlijke omstandigheden uit, waarvan het bestaan door iedereen aanvaard wordt.

Op grond van de beginselen van behoorlijk bestuur dient het schoolbestuur ook rekening te houden met deze specifieke randvoorwaarden waarin verzoekster verkeerde tijdens het vervullen van deze stage.

Daarbij merkt verzoekster nogmaals op dat zij ook op andere wijzen heeft aangetoond dat zij over bepaalde kwaliteiten beschikt waaruit blijkt dat ze de vooropgestelde leerresultaten reeds behaald (bijvoorbeeld stage eerste leerjaar, keuzestage,...)

Zo heeft een voormalige mentor uitdrukkelijk haar voorbereidingen opgevraagd die momenteel wordt gebruikt in vier klassen (stuk 14).

Verzoekster verzoekt de interne beroepsinstantie dan ook uitdrukkelijk om deze elementen mee in overweging te nemen en alsnog te oordelen dat zij geslaagd is voor de opleiding.

III.4. Gebrekkige begeleiding

De Raad voor Betwistingen inzake Studievoortgangsbeslissingen oordeelt in [zijn] arrest van 10 september 2015 nr. 2.319 nog:

“De Raad herinnert er ook aan dat een negatieve evaluatie niet onrechtmatig wordt omwille van een gebrekkige begeleiding, behoudens uitzonderlijke omstandigheden waarvan de directe impact op de negatieve evaluatie duidelijk is. De Raad erkent ten zeerste in het kader van stages, waar het leerproces centraal staat, het belang van de begeleidende taak van de mentor/lector en het belang van de feedback tijdens de stage.”

Een examenbeslissing is bijgevolg onrechtmatig, wanneer deze gebrekkige begeleiding een directe impact heeft gehad op de negatieve evaluatie.

Hierna zet verzoekster uiteen op welke wijze zij een gebrekkige begeleiding een rechtstreekse negatieve impact op haar eindcijfer heeft gehad.

a) Lesvoorbereidingen

Zoals verzoekster reeds heeft aangegeven, zijn de docenten het zelf niet eens over de manier waarop zij lesvoorbereidingen opstelt. Hiermee werd onduidelijkheid gecreëerd voor verzoekster.

De bezoekende docent [C.D.] evaleert de lesvoorbereidingen van verzoekster bijvoorbeeld nog positief (stuk 3):

“Lesvoorbereidingen:

Je werkt duidelijk gestructureerde verkorte lesvoorbereidingen uit. Je beschrijft de beginsituatie en je schat deze goed in. Uit lesvoorbereidingen blijkt dat je de leerstof kan aanbrengen op maat van de kinderen en meestal doelgericht te werk gaat. De kern van de leerinhoud wordt meestal in de verf gezet. De lessen wereldoriëntatie konden nog verder uitgewerkt worden (kerninhoud – wat wil je de leerlingen meegeven) om nog meer diepgang te brengen. In lessen wordt er regelmatige thematisch gewerkt.”

Deze verkorte lesvoorbereidingen vormen voor deze bezoekende docent nog een positief element. In het derde jaar (vorig academiejaar) van de opleiding werd verzoekster overigens meegedeeld dat haar lesvoorbereidingen te uitgebreid waren...

Ook docent [K.C.] moedigt dit in eerste instantie aan en acht de lesvoorbereidingen op dat moment nog ‘voldoende’. Zo stelt hij nog (stuk 5): “*je mag zeker en vast een verkorte lesvoorbereiding uitschrijven maar nu mis ik voor heel wat lessen essentiële inhoudelijke en methodische informatie.*”

Uiteindelijk worden de lesvoorbereidingen van verzoekster in de beoordeling van 13.02.2013 toch op een negatieve wijze beoordeeld (stuk 17):

“De voorbereidingen waren van wisselende kwaliteit. Sommige lessen werden minimaal uitgeschreven. . . (eigen onderlijning) ”

De zogenaamde wisselende kwaliteit wordt bijgevolg nog eens uitdrukkelijk gelinkt aan het 'verkorten' van de lesvoorbereidingen. Verzoekster heeft dit thans gedaan op uitdrukkelijk verzoek van de docenten, van wie sommigen deze verkorte versies wel degelijk als ‘goed’ beoordeelden (stuk 3).

Door deze gecreëerde onduidelijkheid heeft verzoekster de lesvoorbereidingen opgesteld op een wijze die blijkbaar uiteindelijk negatief zou doorwegen in haar eindcijfer. Had zij goed ingelicht geweest, had zij haar voorbereiding kwalitatief beter kunnen maken want dat heeft ze bewezen in de vorige beoordeelde periodes. Het is enkel en alleen ingevolge de onduidelijke, tegenstrijdige instructies dat zij zich heeft aangepast en dat dit nu niet voldoende meer zou zijn.

b) Ziekte van de mentor

De mentor van verzoekster is ziek geworden tijdens de stageperiode vijfde leerjaar. Hierover staat in het eindverslag te lezen (stuk 17):

“Ondank de randfactoren (ziekte van jezelf en van de mentor) zou je in deze fase van de opleiding moeten kunnen bewijzen dat je stabiel en succesvol voor een klas/in een school kan functioneren.”

De ziekte van de mentor heeft evident een invloed op de begeleiding die de student krijgt. In het eindverslag wordt zelfs bevestigd dat dit element een randfactor is die de omstandigheden op een negatieve wijze beïnvloeden. Thans maakt dit ten aanzien van verzoekster een situatie van overmacht uit die eerder in haar voordeel moet beoordeeld worden.

c) de bachelorproef

In het eindverslag van 13.02.2017 wordt gesteld dat de doelen een bepaalde visie zouden missen.

Verzoekster had per e-mail de uitgeschreven leerwegbeschrijving van één van de uitgewerkte doelstellingen bezorgd aan de stagebegeleider, de heer [K.C.]. Hij heeft per e-mail van 7.12.2016 geantwoord (stuk 15): “*Op zich is het doel en de bijhorende acties relevant. Kan je me het totale overzicht nog eens bezorgen met je verschillende doelen en acties? (eigen onderlijning)*”

Verzoekster heeft de bachelorproef dan ook de overige ‘doelen’ uitgewerkt aan de hand van het stramien dat zij hier eerder voor gevuld had (stuk 16).

Uiteindelijk volgt op 13.02.2017 het Eindverslag over het OPO ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ (stuk 17). Het eindcijfer is 9/20.

Verzoekster heeft bijgevolg een werkwijze gevolgd, waarvan haar voorgehouden werd dat die correct was. Achteraf blijkt dit echter niet het geval te zijn. Dit heeft uiteraard een rechtstreeks negatieve impact op het eindcijfer.

Verder heeft verzoekster de bachelorproef moeten indienen waarna meteen een eindcijfer volgde. Er was geen mogelijkheid voor tussentijdse feedback. Uit de ECTS-fiches blijkt ook niet dat de doelen dienden uitgewerkt te worden vanuit bepaalde ‘visies’. Het is niet correct om verzoekster op geen enkele wijze instructies te geven over de bachelorproef om achteraf te oordelen dat fundamentele aspecten toch zouden ontbreken.

III.5. Algemeen besluit

Het is bijgevolg hoogst onredelijk en onverklaarbaar dat een student die diverse stages met succes heeft afgerond, en voor alle andere opleidingsonderdelen de studiepunten behaald heeft, nu plots niet bekwaam zou zijn om de opleiding af te ronden.

De bestreden beslissing is op zeer eenzijdige wijze gebaseerd op enkele verslagen met negatieve elementen. Nochtans zijn het merendeel van de beoordelingen positief, minstens voldoende. Ook de beoordeling van de mentoren dient betrokken te worden in de beoordeling. Hier is thans geen spoor van terug te vinden in het eindverslag van 13.02.2017 en evenmin blijkt of hier wel een gewicht aan wordt toegekend dat zich weerspiegelt in het eindresultaat.

Om deze redenen dient de bestreden beslissing vernietigd te worden.”

De interne beroepscommissie hoort verzoekster op 24 februari 2017, en komt vervolgens tot het volgende besluit:

“De beroepscommissie komt tot deze beslissing op basis van volgende overwegingen:

A. Wat betreft de examenbeslissing voor "Praktijk 3 en bachelorproef minor E"

1. Gebrek aan collegiale beslissing

De student werpt op dat uit het eindverslag van 13.02.2017 niet duidelijk blijkt dat een commissie het eindverslag heeft opgesteld en verzoekster gequoteerd heeft. Bijkomend bemerkt de student dat volgens de ECTS-fiche een commissie de eindevaluatie moet doen. Deze moet bestaan uit docenten die betrokken waren bij het OPO.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de opleiding in het stageademecum verder de wijze bepaalt waarop de commissie tewerk moet gaan bij de eindbeoordeling. Hierin staat te lezen:

"6.3.2.2 Eindcijfer praktijk

De beoordeling van het opleidingsonderdeel Praktijk gebeurt door een commissie van docenten betrokken bij het opleidingsonderdeel. De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen van het opleidingsonderdeel.

Op het einde van het academiejaar wordt er op basis van de stagemap, de (tussentijdse) verslagen van de mentoren, (tussentijdse) verslagen van de bezoekende docenten, presentatie praktijkatelier (1 en 2 balo), beoordeling reflectie (1 en 2 balo) en bachelorproef (3 balo) een cijfer gegeven op praktijk.

Het cijfer wordt door de stagebegeleider aan de praktijkcommissie voorgesteld en besproken. De praktijkcommissie van de hogeschool bepaalt het eindpunt voor praktijk en heeft dus de uiteindelijke beslissende rol in de beoordeling. Bij een discrepantie in beoordeling tussen de docenten en de mentoren primeert de evaluatie door de docenten.... .

De interne beroepscommissie hoorde de voorzitter van de examencommissie en die verduidelijkte het document “eindverslag d.d. 13.02.2017”.

De voorzitter van de examencommissie stelt dat op het eindverslag d.d. 13/02/2017 dhr. [K.C.] algemeen vermeld staat als “stagebegeleider vanuit Thomas More Kempen”. In de individuele verslagen van bezoekende docenten en mentoren is een gelijkaardig luik voorzien voor “stagebegeleider vanuit Thomas More Kempen”. Al dient te worden opgemerkt dat mentoren dit vak blanco laten. De interne beroepscommissie bemerkt ook dat als dhr. [K.C.] zelf een bezoek brengt aan de student, zijn naam 2 maal vermeld op de verslagen: eenmaal als “stagebegeleider vanuit Thomas More Kempen” en eenmaal als “bezoekende docent”. Er is geen betwisting over het feit dat dhr. [K.C.] effectief de “stagebegeleider was vanuit Thomas More Kempen”.

Verder verduidelijkt de voorzitter van de examencommissie dat de praktijkcommissie het volledige stagedossier heeft besproken zoals voorzien in het stagevademecum. Die vond na bespreking dat het eindpunt inderdaad een 9/20 moest zijn. De overwegingen van de praktijkcommissie bij de bepaling van het eindpunt werden opgenomen in het document eindevaluatie. Nadien werden het stagedossier, het syntheseverslag en de 9/20 nogmaals besproken door de examencommissie en na bespreking zonder bemerkingen aangenomen en bevestigd.

De interne beroepscommissie is van oordeel dat de uitleg van de opleiding volstaat. Te meer daar de data van de verschillende hierboven besproken stappen consequent zijn. Praktijkcommissie kwam samen op 13/02/2017, dezelfde dag de examencommissie en het eindverslag is ook gedateerd op 13/02/2017.

De interne beroepscommissie is van oordeel dat het middel van de student dan ook ongegrond is. Het eindverslag en het eindcijfer werd bepaald door een commissie.

2. M.b.t. het gebruik van alle verslagen en discrepantie in de verslagen

De interne beroepscommissie merkt op dat de student vele verslagen door elkaar hanteert om discrepantie tussen de verslagen en het eindcijfer aan te tonen. De interne beroepscommissie zal dit hieronder nagaan.

a. Opleidingsonderdeel "stage eerste leerjaar":

De student behaalde een 13/20 voor het opleidingsonderdeel (afgekort als OPO) “stage eerste leerjaar”. Dit OPO werd met succes afgelegd en heeft verder niets te maken met het OPO “praktijk 3 en bachelorproef Minor E”. Middelen die de student hieruit probeert te halen zijn dan ook ongegrond.

De interne beroepscommissie merkt op dat “stuk 3” uit de stukkenbundel van de student deel uitmaakt van deze stage en dus niet als middel kan gebruikt worden. Dit document

werd door de student ook gebruikt bij de bezwaren omtrent het “expressief en dynamisch optreden” en wordt daar beschreven als een document d.d. 12.1.2016.

b. *Opleidingsonderdeel “Praktijk 3 en bachelorproef Minor E”*

b.1. Stage in het eerste leerjaar en keuzestage

De interne beroepscommissie merkt op dat zowel de stage in het eerste leerjaar als de keuzestage als voldoende en goed werden beoordeeld in het eindverslag/syntheseverslag dd. 13/02/2017.

“Algemeen: Voor Praktijk 3 liep je stage in het eerste en in het vijfde leerjaar. Het uiteindelijke resultaat/de beoordeling van deze stages is erg uiteenlopend. De mentoren, de directeur en de docenten omschrijven je als vriendelijk, hulpvaardig en gemotiveerd. De stage in het eerste leerjaar heb je op voldoende wijze in praktijk gebracht, de stage in het vijfde leerjaar was onvoldoende.

... Je keuzestage in het Buitengewoon Onderwijs (Tongelsbos) is goed verlopen. Je mentor is tevreden over de hele lijn”.

De stelling van de student dat bij de opmaak van het syntheseverslag en de eindscore de beoordeling van de “stage eerste leerjaar” en “keuzestage” niet in overweging werden genomen, klopt bijgevolg niet. De praktijkcommissie was zich duidelijk bewust van de betere prestaties tijdens de stage in het eerste leerjaar en de keuzestage en nam deze uitdrukkelijk op in zijn overwegingen. Indien het opleidingsonderdeel enkel uit de keuzestage en de stage in het eerste leerjaar zou bestaan, dan was een onvoldoende wellicht niet motiveerbaar, ondanks de werkpunten bij de stage in het eerste leerjaar.

Het behoort de opleiding toe om het eindcijfer te bepalen, rekening houdend met alle elementen in het dossier, uiteraard ook de bachelorproef en de stage in het 5° leerjaar. Uit wat volgt blijkt dat de student in de context van het 5° leerjaar en in de bachelorproef verschillende competenties onvoldoende beheerst. Ook deze werden in overweging genomen (zie verder).

De student betwist bijkomend de werkpunten van de stage in het eerste laarjaar, omdat ze geen grondslag zouden hebben in verslagen. De interne beroepscommissie merkt op dat er in de verslagen van mentoren en bezoekende docenten wel degelijk werkpunten stonden (niet-limitatieve opsomming):

Verslag [K.C.] d.d. 27/10/2016:

Werkpunten: tracht nog expressiever en losser je ding te doen. Je optreden blijft in zekere zin gereserveerd. De inhouden en activiteiten die je voor dit hoekenwerk selecteerde, waren niet allemaal geschikt om de lln. zelfstandig te laten uitvoeren. Sommige opdrachten vroeger nog hulp van de mentor/een begeleidende lkr. Je schriftelijke voorbereiding nog verder optimaliseren. Ook bij een verkorte lesvoorbereiding, moet de inhoudelijke essentie helder op papier staan. Differentieer: formuleer gedifferentieerde lesdoelen en geef aan hoe zal omgaan met de verschillen tussen de lln.

Verslag juf Els/juf Marie dd. 30/10/2016:

1 werkpoint: planning: tijd"

De student stelt bovendien dat men in het eindverslag van 13.02.2017 expressiviteit als een groot werkpoint zou voorstellen.

De interne beroepscommissie vindt geen evidentie voor deze interpretatie. Het wordt hier aangehaald als een werkpoint in de stage in het eerste leerjaar. Zoals verder wordt toegelicht, is het klasmanagement van de student onvoldoende tijdens de stage in het vijfde leerjaar.

b.2. Stage in het vijfde leerjaar

Student stelt enerzijds dat de werk- en aandachtspunten die worden gemeld in het syntheseverslag bij stage in het vijfde leerjaar onvoldoende steun vinden in de achterliggende verslagen en anderzijds dat er te weinig rekening wordt gehouden met de positieve elementen in de eindbeoordeling. De interne beroepscommissie merkt vooreerst op dat er niet alleen sprake is van werkpunten en aandachtspunten, maar dat de student tijdens de stage in het vijfde leerjaar, niet kon aantonen dat ze het vooropgestelde competentieniveau van het einde van de opleiding beheerst. Er zijn in de achterliggende verslagen wel degelijk zeer veel aandachtspunten en werkpunten terug te vinden die beoordeeld werden als “onvoldoende” en “niet onvoldoende”.

Bovendien vermeldt de student het verslag van mentoren [G.V.] – [S.C.] d.d. 26/01/2017 ook helemaal niet in haar beroep (een verslag dat “werkpunten”, “niet onvoldoendes” en zelfs een “onvoldoende” bevat). De beoordeling van de stage in het vijfde leerjaar vindt bijgevolg voldoende steun in achterliggende verslagen van mentoren en bezoekende docenten.

a) Lesvoorbereidingen in het vijfde leerjaar

De student argumenteert dat er een stijgende lijn is in de kwaliteit van de lesvoorbereidingen. Ze verwijst daarbij naar de verslagen van de stagebezoeken door de docenten van 19 en 24 januari 2017. De interne beroepscommissie merkt echter dat in het verslag van docent [L.T.] (d.d. 19.01.2017) de voorbereiding als niet onvoldoende wordt beoordeeld. In het verslag van [K.C.] (d.d. 24.01.2017) wordt de voorbereiding inderdaad als voldoende beoordeeld, ondanks de vele werkpunten:

- *concretiseer de bronnen die je voor deze les hebt gebruikt; bij dit soort van lessen is dat meer dan relevant (bib is geen bron)*
- *geef concreter aan hoe je zal inspelen op de beginsituatie; in dit geval: organisatorisch, inhoudelijk (omgeving),...*
- *heb je ergens gedifferentieerde doelen geformuleerd? ik vind ze niet terug (zie opmerking vorige bezoek)*
- *concretiseer je lesdoelen: lln. kunnen vertellen wanneer Geel ongeveer is ontstaan – ongeveer?*
- *In je lesplan vind ik onvoldoende terug welke leerinhouden je aan bod wil laten komen; ook de methodiek is vrij vaag; je mag zeker en vast verkorte lesvoorbereidingen maken maar de essentie moet overeind blijven (zie opmerking vorige bezoek)*
- *voorzie een intro en een slot waarmee je de lln. prikkelt en hun aandacht trekt; nu begin je met een los babbeltje; zoek iets over de geschiedenis van Geel dat de aandacht trekt: voorwerp, foto, ...; ook andere lessen kan je creatiever aanpakken (en dan verwacht ik geen creatief vuurwerk maar wel enkele kleine persoonlijke ingrepen)*
- *sommige lesplannen blijven mager uitgeschreven: vb. les spelling van vandaag mis ik inhouden"*

De interne beroepscommissie ziet bijgevolg geen “stijgende lijn”, maar bevestigt het oordeel dat de voorbereidingen van “wisselende kwaliteit” zijn.

De student is niet akkoord met het gebrek aan creativiteit in de lesvoorbereidingen en argumenteert dit met een mail van een mentor van vorig academiejaar. Dit middel is voor de interne beroepscommissie niet relevant, gezien het niet deze stage en dit opleidingsonderdeel betreft. Daarnaast verwijst ze naar positieve opmerkingen van

mentoren. De interne beroepscommissie betwist deze positieve opmerkingen niet, maar stelt anderzijds vast dat de mentoren van deze stage ([G.V.] en [S.C.]) in het samenvattende evaluatieformulier (d.d. 26.01.2017) noteren: “*Volgt te strikt de handleidingen. Durf hiervan afwijken.*” en “*Meer rekening houden met actualiteit en omgevingssituaties bij voorbereiding van de lessen.*” Naast de observaties door docenten bevestigt dit opnieuw het gebrek aan creativiteit in de lesvoorbereidingen.

b) Optreden en klasmanagement

Student betwist volgende opmerking in het syntheseverslag (d.d. 13.02.2017) omtrent optreden en klasmanagement.

“Op het vlak van optreden en klasmanagement scoor je vaak onvoldoende. Mentoren en docenten missen expressie, dynamiek, enthousiasme en pit. Je bent vriendelijk en positief tegen de leerlingen maar je slaagt er meestal niet in om krachtig en consequent klas te houden. De juiste balans tussen vriendelijk en kordaat klashouden blijft achterwege. Je maakt een onzekere en schuchtere indruk. Op dit vlak was er onvoldoende groei merkbaar.”

In haar argumentatie focust de student op eerst op het onderdeel “communicert expressief en boeiend”. Ze meent dat deze opmerking enkel steunt op de beoordeling van docent [K.C.]: enkel hij geeft voor dit aspect een onvoldoende. De interne beroepscommissie stelt vast dat in beide verslagen (d.d. 12.01.2017 en 24.01.2017) [K.C.] dit aspect als onvoldoende beoordeelt. In het verslag van het stagebezoek van 19.01.2017 (door [L.T.]) wordt dit aspect inderdaad als voldoende beoordeeld, maar de docent geeft daarbij verschillende opmerkingen die een zwakkere eindbeoordeling kunnen ondersteunen:

“Je mondeling taalgebruik kan nog sterk verbeteren wat expressie betreft. Je durft al wel je stem te gebruiken om iets te benadrukken, maar het geheel mag nog vlotter en spontaner gebeuren.”

“Zorg dat je een goed evenwicht vindt tussen een spontane juf waar al eens een mopje mag vallen en een consequente juf die kan zorgen voor een gestructureerd klimaat. Dit blijkt voor jou nog echt een zoektocht .... Kinderen van deze leeftijd doorprikkken dat je een rolletje speelt.

Wees maar gewoon jezelf en zorg voor een wat meer natuurlijke omgang.”

“Ik stelde vast dat het lesje Nederlands voldoende was, maar de les RK-godsdienst was onvoldoende. Dit is grotendeels te wijten aan het klashouden dat moeilijk verloopt. Jouw mentor beaamt dit en geeft aan dat:

- *Klashouden moeilijk verloopt en jouw grootste werk punt is*
- *Het 'plezante' van het lesgeven niet naar boven komt*
- *De lessen inhoudelijk en methodisch wel goed worden uitgewerkt, maar in de realiteit is het vaak nog moeilijk om dit in goede banen te leiden*
- *Je nog niet altijd goed ziet HOE je iets tot een goed einde kan brengen in de dagelijkse klasrealiteit”*

De student argumenteert verder dat de stemproblemen volgens [K.C.] op 24.01.2017 het gevolg waren van een verkoudheid en dat daardoor een onvoldoende niet redelijk is. De interne beroepscommissie stelt in de verslagen van de docenten vast dat het onvoldoende voor expressief en boeiend communiceren verder gaan dan een stemprobleem.

Daarnaast argumenteert de student dat de mentoren haar klasmanagement wel als voldoende beschouwen. Daarbij verwijst ze naar het verslag van de leerkracht bewegingsopvoeding en een feedbackformulier van [S.C.] d.d. 25.01.2017. De interne

beroepscommissie merkt op dat de student inderdaad er soms voldoende scoort op klasmanagement. Helaas zijn er ook verschillende documenten waaruit blijkt dat het klasmanagement voor de stage in het vijfde leerjaar in haar geheel onvoldoende is:

- De docenten [K.C.] en [L.T.] beoordelen volgend onderdeel bij de 3 lesobservaties als (niet) onvoldoende: “*geeft respectvol leiding en durft grenzen stellen.*” In al deze verslagen van lesobservaties wordt uitvoering ingegaan op het probleem van klasmanagement en geven de docenten ook concrete voorbeelden.
- In het feedbackformulier van een lesobservatie d.d. 23.01.2017 noteert de mentor ([L.V.]):
  - “*Laat lln. niet te lang aan bep. oefeningen werken → w dan rumoerig*
  - *Zorg dat de klas rustig blijft → tijdig ingrijpen!*
  - *Duidelijke afspraken maken en toezien dat deze nageleefd worden*”
- De mentoren van de stage in het vijfde leerjaar vermelden in hun evaluatieformulier d.d. 26.01.2017 wel een opmerking over het klashouden van de student:
  - “*komt schuchter over, onzeker*”
  - “*weet van zichzelf dat klashouden voor haar moeilijk is*”

De interne beroepscommissie merkt eveneens op dat klasmanagement vooral onvoldoende is in de stage in het vijfde leerjaar. De opleiding argumenteert dat, gezien de leeftijd en ontwikkeling van de kinderen, deze competentie belangrijker is in de derde graad van het lager onderwijs dan in andere contexten. Een tekort in deze competentie komt niet altijd tot uiting bij een stage in het eerste leerjaar omdat daar de vaardigheid minder vereist wordt.

De interne beroepscommissie gaat uit van de deskundigheid van de docenten ter zake en meent dat het niet onredelijk is om het klasmanagement als globaal onvoldoende te beschouwen indien de student de competentie onvoldoende toont in de context van het vijfde leerjaar.

c) Reflectie in actie

De student argumenteert dat uit haar bachelorproef blijkt dat ze voldoende bewust is van haar werk punt in verband met klashouden.

De interne beroepscommissie merkt op dat de student in dit document de beoordeling door de docenten inderdaad accepteert. “*Reflectie in actie*” verwijst echter niet alleen naar een bewustzijn van beperkingen, maar ook naar

- Het reflecteren over de les tijdens de les: in actie.
- Tijdens de les bijsturen op basis van deze reflectie.

Uit de verschillende verslagen van de mentoren en docenten blijkt dat dit niet voldoende is:

- Docent [K.C.] stelt op 12.01.2017 dat de student te weinig zicht heeft op haar functioneren, te weinig zelfkritisch is.
- Docent [L.T.] merkt in haar verslag (d.d. 19.01.2017) op dat de student nu al wel merkt wat er fout ging, maar zich tijdens de les (in actie) niet bijstuurt.
- De mentoren [G.V.] en [S.C.J.] geven in het samenvattende evaluatieformulier (d.d. 26.01.2017) een onvoldoende voor “*zet feedback van mentor en docent om in de praktijk*” en een niet onvoldoende voor “*heeft zicht op zijn sterke en zwakke kanten*”.

De interne beroepscommissie ziet geen tegenspraak in de bemerkingen, maar merkt wel op dat de beoordelaars verschillende aspecten van deze competentie als onvoldoende beoordelen. Het is daarbij niet ongewoon dat op andere momenten de student wel rekening houdt met bemerkingen en zich dus herpakt tijdens een nieuwe les godsdienst (d.d. 20.01.2017).

3. *Algemeen functioneren*

Student brengt nog een middel aan onder de titel f. algemeen functioneren. Meer concreet stelt student dat haar functioneren in schoolteam altijd in orde was in de individuele verslagen. De student vergelijkt dit met het syntheseverslag, waar ook het woordje “functioneren” vermeld staat: “*Sara, ondanks het feit dat we niet twijfelen aan jouw inzet en betrokkenheid bleef je lesgeven en je functioneren — zeker in de derde graad — te wisselend van kwaliteit. Ondanks de randfactoren (ziekte van jezelf en van de mentor) zou je in deze fase van de opleiding moeten kunnen bewijzen datje stabiel en succesvol voor een klas/in een school kan functioneren*”.

Het is voor de interne beroepscommissie duidelijk dat de student “algemeen functioneren” verwart met functioneren in het schoolteam.

4. *Bachelorproef*

De student stelt :

“*Over de bachelorproef wordt gemotiveerd dat “voor sommige acties blijft de praktijkintegratie in de klas en/of school beperkt (vb. anderstalige nieuwkomers, klashouden).”*

Wat de anderstalige nieuwkomers betreft, behoorde dit in de stagescholen niet tot de mogelijkheden, aangezien hier geen concrete behoeften voor bestond.

Zoals in de bachelorproef aangegeven wordt, heeft verzoekster hieromtrent een Poolse jongen begeleid (stuk 16). Zij haalt daarbij een contract met het OCMW aan (doel 5, actie 2). Zij heeft dit aspect dus wel degelijk in praktijk omgezet.”

De interne beroepscommissie stelt vast dat in de bachelorproef de student zelf de doelstellingen en acties kiest. Het is aan de student om acties te kiezen die zinvol en realiseerbaar zijn in de klas- of schoolcontext. Indien de student daarbij acties kiest buiten de schoolcontext en buiten de stage maakt ze het zichzelf inderdaad moeilijk om deze in de klas/school te integreren. Tot slot staat de student haar bewering dat “*wat anderstalige nieuwkomers betreft, behoorde dit in de stagescholen niet tot de mogelijkheden, aangezien hier geen concrete behoeften voor bestond*” niet met feiten inzake de instroom van anderstalige nieuwkomers in de betreffende scholen.

Het is voor de student niet duidelijk waarom in het syntheseverslag wordt gesteld dat de commissie “*een doelenselectie ‘op maat’ mist.*” De student argumenteert dat ze bepaalde doelen verplicht moest uitwerken (bv. doel 4, muzisch werken). De interne beroepscommissie kan nergens uit afleiden dat dit doel verplicht was. Het wordt alleszins niet vermeld in de bachelorproef. Er werd enkel gesteld dat er doelstellingen moesten gekozen en geformuleerd worden in verband met “*functioneel geheel 1*”, “*functioneel geheel 2*” en “*functioneel geheel 6*”, de overige doelen kon de student volledig vrij kiezen. De interne beroepscommissie oordeelt dat het dus wel mogelijk was om doelen te kiezen en dat de examinator dit kon beoordelen.

5. *ziekte*

De student vraagt de interne beroepscommissie rekening te willen houden met het feit dat ze ziek was gedurende de stageperiode in het vijfde leerjaar.

De interne beroepscommissie merkt op dat de [beweerde] ziekte niet gestaafd wordt door een medisch attest, noch dat de student inroeft dat ze wegens ziekte afwezig was.

De interne beroepscommissie kan uit de verslagen wel aannemen dat het wellicht om een gewone verkoudheid ging.

De interne beroepscommissie merkt op dat de verkoudheid wordt gemeld in het stagebezoek van docent [K.C.] van 24/01/2017 (pagina 1 onderaan). De docent houdt zeer duidelijk rekening met de verkoudheid bij zijn beoordeling. Ook in het eindverslag wordt hier duidelijk rekening mee gehouden. De interne beroepscommissie stelt vast dat de opleiding zelf al meer dan afdoende rekening heeft gehouden met deze verkoudheid en gaat bijgevolg niet verder in op de vraag van de student.

6. Gebrekige begeleiding

De student roept in dat ze gebrekig werd begeleid en dat dit een impact had op haar negatieve resultaat.

a. Lesvoorbereiding

De student tracht aan te tonen dat ze niet tijdig op de hoogte werd gebracht van het feit dat de lesvoorbereiding niet in orde was en ze was dan ook verrast toen bleek dat dit aandachtspunt in het syntheseverslag werd aangehaald. M.a.w. de student is ervan overtuigd dat haar lesvoorbereidingen in orde zijn. Wanneer blijkt dat haar lesvoorbereidingen finaal dan toch niet goed werden beoordeeld, kwam dit als een complete verrassing voor haar.

De interne beroepscommissie kan hier helemaal niet mee akkoord gaan omdat:

- De student beroept zich op het feit dat docenten die de stage bezochten van de “stage eerste leerjaar” een verkorte voorbereiding aanmoedigden (stuk 3 en stuk 5 stukkenbundel student) en dat ze plots in de eindsynthese moest vaststellen dat dit toch niet in orde was.
- De interne beroepscommissie merkt op dat tijdens het opleidingsonderdeel “Praktijk 3 en bachelorproef minor E” meermaals de opmerking werd gemaakt dat de lesvoorbereiding niet in orde was. De student kan hier zeker niet stellen dat ze niet voldoende werd begeleid, integendeel zelfs!

[K.C.] (in het eerste leerjaar) dd. 27/10/2016

- *Schrijf je bordplannen duidelijker uit: beschrijf/omschrijf wat de lln. in de verschillende hoeken inhoudelijk gaan doen; geef concreter aan hoe je dit zal aanbieden; ook de intra en het slot (reflecteren) zijn te vaag op papier gezet; een bordplan ontbreekt*
- *je mag zeker en vast een verkorte lesvoorbereiding uitschrijven maar nu mis ik voor heel wat lessen essentiële inhoudelijke en methodische informatie;*

[L.T.] d.d. 19/01/2017 (in het vijfde leerjaar)

Lesvoorbereidingen

Deze zijn toch nog van wisselende kwaliteit, Sara.

Sommige lesplannen zijn goed uitgeschreven; andere voorbereidingen zijn dan weer erg minimaal opgesteld. Ook al is de stage op niveau 3, toch denk ik dat Jij er baat bij hebt om je voorbereidingen zowel inhoudelijk als methodisch nog grondig uit te werken. De kans datje dan stappen overslaat in het didactisch proces wordt dan kleiner.

[K.C.] 24/01/2017 (vijfde leerjaar)

lesvoorbereiding

- *concretiseer de bronnen die je voor deze les hebt gebruikt; bij dit soort van lessen is dat meer dan relevant (bib is geen bron)*

- geef concreter aan hoe je zal inspelen op de beginsituatie; in dit geval: organisatorisch, inhoudelijk (omgeving),...
- heb je ergens gedifferentieerde doelen geformuleerd? ik vind ze niet terug (zie opmerking vorige bezoek)
- concretiseer je lesdoelen: lln. kunnen vertellen wanneer Geel ongeveer is ontstaan — ongeveer?
- in je lesplan vind ik onvoldoende terug welke leerinhouden je aan bod wil laten komen; ook de methodiek is vrij vaag; je mag zeker en vast verkorte lesvoorbereidingen maken maar de essentie moet overeind blijven (zie opmerking vorige bezoek)
- voorzie een intro en een slot waarmee je de lln. prikkelt en hun aandacht trekt; nu begin je met een los babbeltje; zoek iets over de geschiedenis van Geel dat de aandacht trekt: voorwerp, foto, ... ; ook andere lessen kan je creatiever aanpakken (en dan verwacht ik geen creatief vuurwerk maar wel enkele kleine persoonlijke ingrepen)
- sommige lesplannen blijven mager uitgeschreven: vb. les spelling van vandaag mis ik inhouden

b. ziekte mentor

De student werpt op dat haar mentor vijfde leerjaar ziek was en hierdoor gebrekig werd begeleid. De interne beroepscommissie merkt op dat hiermee rekening werd gehouden in het eindverslag, dat de mentor werd vervangen door een interim en dat de student zelf het bewijs levert dat ze tijdens de periode van ziekte van de mentor ook werd begeleid door andere collega's van de stageschool (stuk 8 en stuk 9 stukkenbundel student). Bijkomend kwamen de docenten van de hogeschool ook meermaals op bezoek. Van een gebrek aan begeleiding is dan ook geen sprake.

c. bachelorproef

De student werpt op dat ze geen tussentijdse feedback kreeg bij haar bachelorproef. De interne beroepscommissie merkt op dat dit helemaal niet correct is. Student stuurt een mail naar docent [K.C.] op zondag 18/12/2016 om 9u04 met volgende inhoud:

[...]

Beste,

Bij deze stuur ik u een mailtje om een keer voor de kerstvakantie af te spreken.

Tijdens deze week kan ik elke dag, behalve maandag.

Mijn excuses dat ik zo laat een mail stuur, ik had niet gezien dat mijn bericht nog niet verzonden was.

Met vriendelijke groeten

Sara

De docent antwoordt diezelfde dag:

[...]

Dag Sara

Deze week zit aardig vol. Woensdag om 11.30u zou nog moeten lukken. Kom maar naar de leraarskamer.

K.

Als er een gebrek aan feedback zou zijn, quod non, dan is dit enkel en alleen te wijten aan de student.

Verder stelt student

“Verzoekster had per e-mail de uitgeschreven leerwegbeschrijving van één van de uitgewerkte doelstellingen bezorgd aan de stagebegeleider, de heer [K.C.]. Hij heeft per email van 7.12.2016 geantwoord (stuk 15): “Op zich is het doel en de bijhorende acties relevant. Kan je me het totale overzicht nog eens bezorgen met je verschillende doelen en acties? (eigen onderlijning)”

Verzoekster heeft de bachelorproef dan ook de overige ‘doelen uitgewerkt aan de hand van het stramien dat zij hier eerder voor gevuld had (stuk 16)”.

Hieruit kan de interne beroepscommissie geen gebrekige begeleiding of verkeerde instructies bemerken.

De middelen die de student inroeft om het examencijfer te herzien zijn ongegrond. Het resultaat voor het opleidingsonderdeel "praktijk 3 en bachelorproef Minor E" blijft behouden.

B. Wat betreft de beslissing dat de student niet geslaagd is voor de opleiding.

De student vraagt, in ondergeschikte orde, om in toepassing van art. 59 van het onderwijs- en examenreglement de student geslaagd te verklaren voor het geheel van de opleiding, ondanks het onvoldoende voor het opleidingsonderdeel “praktijk 3 en bachelorproef Minor E”.

De student verwijst daarbij naar volgende tekst uit het onderwijs- en examenreglement:
“De examencommissie kan uitzonderlijk beslissen om een student over wie zij oordeelt dat hij de vooropgestelde leerresultaten voor het geheel van de opleiding heeft behaald, toch geslaagd verklaren, ook als hij niet voldoet aan de hoger genoemde criteria om te slagen voor de opleiding”

De “hoger genoemde criteria” betreffen volgende regeling:

“Een student slaagt voor een bacheloropleiding als hij alle examens die horen bij het opleidingsprogramma, heeft afgelegd en als alle examens geleid hebben tot een creditbewijs, ofwel voldoet aan de drie volgende voorwaarden:

- *hij behaalt voor de opleiding als geheel ten minste 50% als gewogen percentage;*
- *hij behaalt maximaal 10% tolereerbare onvoldoendes;*
- *hij behaalt geen niet tolereerbare onvoldoendes.”*

Het is duidelijk dat de student niet aan deze criteria voldoet. Een uitzondering op deze regel is uitzonderlijk: dit betekent dat er een voldoende motivering moet zijn voor deze uitzondering. De interne beroepscommissie vindt in het verzoekschrift van de student enkel volgende motivering: *“Het is bijgevolg hoogst onredelijk en onverklaarbaar dat een student die diverse stages met succes heeft afgerond, en voor alle andere opleidingsonderdelen de studiepunten behaald heeft, nu plots niet bekwaam zou zijn om de opleiding af te ronden.”*

De interne beroepscommissie oordeelt dat het feit op zich dat de student voor geen enkel ander opleidingsonderdeel niet geslaagd is, geen voldoende argument is om een uitzondering te motiveren. Bovendien blijkt uit de stage-evaluatie dat dat de student niet alle vooropgestelde leerresultaten heeft behaald. In het opleidingsonderdeel “praktijk 3 en bachelorproef Minor E” wordt immers het eindniveau voor de opleiding getoetst in een niet altijd eenvoudige, maar wel reële situatie.

Het beroep is onontvankelijk, maar ongegrond.”

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

De verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Verzoekster stelt in haar wederantwoordnota vast dat de ontvankelijkheid van het beroep niet wordt betwist voor zover het de tweede bestreden beslissing aangaat.

Beoordeling

Artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbeslissing zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 96, §3 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbeslissing, die dan op haar beurt uit de rechtsorde verdwijnt en bijgevolg niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Dit leidt tot de vaststelling dat de exceptie gegrond is. Het beroep is onontvankelijk ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en enkel ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

V. Ten gronde

Eerste middel

Verzoekster steunt een eerste middel op het beginsel *patere legem quam ipse fecisti*, op het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster doet gelden dat volgens de ECTS-fiche bij het opleidingsonderdeel ‘Praktijk 3 en bachelorproef minor E’ een ‘commissie’ de student dient te beoordelen, dat zij in het intern beroep heeft opgeworpen dat helemaal niet blijkt welke docenten van die commissie deel hebben uitgemaakt en dat evenmin blijkt of er van een collegiale beslissing wel sprake is. Terwijl verwerende partij het principe van de collegiale samenstelling wel erkent, stipt verzoekster aan dat de bestreden beslissing in gebreke blijft enig onderzoek te voeren naar de samenstelling van die ‘praktijkcommissie’ en de ‘examencommisie’. Verzoekster ziet bovendien nergens een spoor van enige collegiale besluitvorming. De repliek dat alles volgens het stagevademecum is verlopen, overtuigt verzoekster niet en blijkt voor haar alleszins niet uit het syntheseverslag waarop de naam van slechts één docent staat vermeld.

Voorst doet verzoekster gelden dat zij niet kan nagaan of die samenstelling bestond uit docenten die betrokken waren bij het opleidingsonderdeel en/of zich een oordeel konden vormen over de kwaliteiten van verzoekster. Evenmin leest verzoekster een van de weigeringsmotieven.

Verzoekster citeert uit de ECTS-fiche wat de beoordeling van de bachelorproef betreft:

“De evaluatie van de bachelorproef bestaat uit een portfolio en een mondeling examen waarbij de student zijn bachelorproef toelicht voor een jury die minstens bestaat uit de bachelorproefbegeleider en een betrokkene uit het werkveld.”

Aangezien mevrouw [A.C.] docent is bij verwerende partij voor opleidingen secundair onderwijs, kan zij volgens verzoekster als lid van de jury niet gelden als een “betrokkene uit het werkveld”. Een extern persoon (zoals bijvoorbeeld een gewezen schooldirecteur) legt

volgens verzoekster een ander gewicht in de beoordeling dat het geheel objectiever zou maken. Verzoekster meent dat zij daarvan verstoken bleef.

In haar *antwoordnota* gaat verwerende partij eerst in op de beoordeling van het opleidingsonderdeel ‘Praktijk 3 en bachelorproef minor E’ door een commissie. Verwerende partij stelt dat niet alleen de ECTS-fiche maar ook het stagevademecum vorm geeft aan de vooropgestelde evaluatiemethode. Meer bepaald luidt artikel 6.3.2.2 van het stagevademecum:

“De beoordeling van het opleidingsonderdeel Praktijk gebeurt door een commissie van docenten betrokken bij het opleidingsonderdeel. De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen van het opleidingsonderdeel.

[...]

Het cijfer wordt door de stagebegeleider aan de praktijkcommissie voorgesteld en besproken. De praktijkcommissie van de hogeschool bepaalt het eindpunt voor praktijk en heeft dus de uiteindelijke beslissende rol in de beoordeling. Bij een discrepantie in beoordeling tussen de docenten en de mentoren primeert de evaluatie door de docenten.”

Verwerende partij besluit hieruit dat het door verzoekster behaalde eindresultaat – conform de voorschriften van de ECTS-fiche en het stagevademecum – werd vastgesteld door de praktijkcommissie, met bevestiging nadien door de examencommissie. Verwerende partij verwijst naar de professionele agenda’s van begeleiders K.C. en I.A. alsook naar de notulen van de examencommissie om aan te tonen dat de praktijkcommissie en de examencommissie op maandag 13 februari 2017 omstreeks respectievelijk 13u00 en 15u00 de prestaties van verzoekster bespraken (stuk 7 administratief dossier). In de examencommissie zetelden ook mevrouw L.T. en de heer K.C. die verzoekster meermaals bezochten tijdens haar stage. Verwerende partij stelt dat verzoekster aldus werd beoordeeld door personen die haar evolutie van nabij mochten aanschouwen en bijgevolg een gebalanceerde visie konden ontwikkelen met betrekking tot haar positieve kwaliteiten en aandachtspunten als onderwijzer. Het feit dat enkel de naam van de heer K.C. op het eindverslag d.d. 13 februari 2017 werd vermeld, schrijft verwerende partij toe zijn functie als “stagebegeleider vanuit Thomas More Kempen”, een hoedanigheid die daarenboven niet door verzoekster wordt betwist.

Wat betreft de evaluatie van de onderwijsleeractiviteit “bachelorproef” door een jury minstens bestaande uit de bachelorproefbegeleider en een betrokken uit het werkveld, zet verwerende partij het volgende uiteen.

In hoofdorde betreft het een middel dat niet werd opgeworpen in het intern beroep en dat (i) evenmin is gericht tegen de wijze waarop het intern beroep behandeld werd, (ii) geen nieuwe elementen betreft waarvan zij eerder geen kennis had, en (iii) niet aan de openbare orde raakt, zodat dit middel niet op ontvankelijke wijze voor het eerst in de procedure voor de Raad worden aangevoerd.

Verder licht verwerende partij toe dat het juist is dat mevrouw A.C. aanwezig was bij de verdediging van de bachelorproef. Dit is volgens verwerende partij toe te schrijven aan het feit dat verzoekster omwille van ziekte haar stage later deed en dus ook haar bachelorproef later indiende, waardoor niet op de gebruikelijke contactpersonen beroep kon worden gedaan. Het is volgens verwerende partij niet omdat mevrouw A.C. docent is bij de opleidingen secundair onderwijs, dat zij het werkveld niet kent. Aangezien zij uit een andere opleiding komt, is zij onafhankelijk. Zij heeft vooraf alle documenten van de bachelorproef ontvangen en doorgenomen. Mevrouw A.C., zo besluit verwerende partij, begeleidt ook bachelorproeven in het baso en kent het systeem.

Verzoekster zet in haar *wederantwoordnota* nog het volgende uiteen:

“De verzoekende partij heeft naar aanleiding van het intern beroep de grief geuit dat uit het eindverslag van 13.02.2017 niet blijkt hoe de commissie die haar beoordeeld heeft, is samengesteld.

De verwerende partij ‘verzekert’ haar in de bestreden beslissing van 2.03.2017 dat de evaluatie correct gebeurd zou zijn:

“Verder verduidelijkt de voorzitter van de examencommissie dat de praktijkcommissie het volledige stagedossier heeft besproken zoals voorzien in het stagevademecum. Die vond na bespreking dat het eindpunt inderdaad een 9/20 moest zijn. De overwegingen van de praktijkcommissie bij de bepaling van het eindpunt werden opgenomen in het document eindevaluatie. Nadien werden het stagedossier, het syntheseverslag en de 9/20 nogmaals besproken door de examencommissie en na bespreking zonder bemerkingen aangenomen en bevestigd.

De interne beroepscommissie is van oordeel dat de uitleg van de opleiding volstaat. Te meer daar de data van de verschillende hierboven besproken stappen consequent zijn. Praktijkcommissie kwam samen op 13/02/2017, dezelfde dag de examencommissie en het eindverslag is ook gedateerd op 13/02/2017.”

Zoals de verzoekende partij in het extern beroep verduidelijkt heeft, blijkt nog steeds niet hoe de commissie samengesteld was ...

De verwerende partij doet aan de hand van de professionele agenda's van de heer [K.C.] en mevrouw [I.A.] uitschijnen dat zij de praktijkcommissie vormden (stuk 7 van de verwerende partij).

Nadien – en dit zou een paar uren later zijn geweest – blijkt de examencommissie nog beraadselaagd te hebben.

Voor zover dit het geval zou zijn, *quod non*, had dit dienen te blijken uit de bestreden beslissing van 2.03.2017. Het gaat niet op dat de verwerende partij hierover een *post hoc* motivering verschafft.

*Ten eerste blijkt hiermee de kritiek die de verzoekende partij heeft doen gelden, des te meer gegrond te zijn.

Mevrouw [I.A.] heeft geen enkel stagebezoek gebracht tijdens de stage van de verzoekende partij. Hieruit blijkt dat de evaluatie door de praktijkcommissie eigenlijk een eenzijdige beoordeling door de heer [K.C.] blijkt te zijn. Het is kennelijk onredelijk dat een docent die geen kennis heeft van de wijze waarop de verzoekende partij lesgeeft, de evaluaties van de mentoren terzijde schuift.

*Ten tweede blijkt dat de bestreden beslissing van 2.03.2017 niet op correcte feiten gebaseerd is, zoals blijkt uit het stuk dat de verwerende partij bijbrengt onder stuk 7.

De verwerende stelt dat de praktijkcommissie vóór de examencommissie is samengekomen (zie blz. 6 antwoordnota) Dit zou gebeurd zijn op dezelfde dag, namelijk 13.02.2017, om 13 uur respectievelijk 15 uur.

De Raad kan dit vaststellen aan de hand van volgend uittreksel dat de bovenzijde van de aanwezigheidslijst van de examencommissie weergeeft (stuk 7 van de verwerende partij) :

*SARA SMEETS
Uitgestelde deliberatiedatum* 21.01.2017 11:04
THOMAS MORE KEMPEN *13/02/2017* Academiejaar: 2016-2017
Samenstelling van de examencommissie Examenperiode: JanuariBeraadslagingsdatum: 01.02.2017
KHK_4LO Bachelor in het onderwijs: Lager Onderwijs (Vorselaar) / Afstuderende

De examencommissie is dus niet eens meer samengekomen om de beoordeling van de praktijkcommissie te bespreken !!!

Achteraf is hier blijkbaar met de hand bijgeschreven ‘*Sara Smeets uitgestelde deliberatiedatum 13.02.2017*’.

Dit is echter niet geloofwaardig. De aanwezigheidslijst is een vooraf uitgeprint formulier (dat wellicht is aangemaakt op 24.01.2017 om 11h04 zoals rechts bovenaan de lijst kan afgelezen worden).

De beraadslagingsdatum is op 1.02.2017, wanneer de aanwezige docenten de lijst blijkbaar aftekenen. Het vooraf uitgeprint formulier voorziet geen enkele ruimte om te

specificeren over welke student het zou handelen. Voor elke student wordt dus blijkbaar dezelfde aanwezigheidslijst gebruikt ..., die voor de verzoekende partij werd ‘gerekopereerd’ op 13.02.2017...???

De stukken spreken duidelijk tegen wat in de antwoordnota staat.

Verder verwijt de verwerende partij in de antwoordnota aan de verzoekende partij dat zij niet eerder heeft opgeworpen dat mevrouw [A.C.] deel uitmaakte van de jury die de bachelorproef beoordeelde.

Dit hangt thans samen met de grieven in het intern beroep dat de samenstelling van de evaluerende commissies niet blijkt uit het eindverslag niveau 3 van 13.02.2017 (stuk 17). Hierop staat immers de kwalitatieve beoordeling van de bachelorproef voor het eerst vermeld ten aanzien van de verzoekende partij. Het is daarbij op geen enkele wijze duidelijk hoe de betrokkenen uit het werkfeld aan de uiteindelijke evaluatie meewerkt, want de beoordeling van de bachelorproef staat in de ‘ik-vorm’ omschreven ...

De verzoekende partij beweert trouwens niet dat mevrouw [A.C.] geen bachelorproeven zou kunnen begeleiden.

Het is echter niet redelijk om te oordelen dat lager onderwijs en middelbaar onderwijs zouden behoren tot één werkfeld. Beide onderwijsvormen verschillen op essentiële punten dat een vergelijking hier niet opgaat.

Leerkrachten in het lager onderwijs staan voor één klas en dienen alle leerstof voor die klas aan te leren.

Leerkrachten in het middelbaar onderwijs geven les aan meerdere klassen, maar wel telkens binnen eenzelfde, eigen vakdomein.

Daarnaast vraagt het leeftijdsverschil van de leerlingen in kwestie ook een verschillende aanpak.

Haar verdiensten binnen de opleiding middelbaar onderwijs zijn niet inzetbaar binnen een opleiding lager onderwijs.

Bovendien houdt de vereiste ‘evaluator uit het werkfeld’ omgekeerd in om een persoon te betrekken die buiten de verwerende partij en/of hogeschoolopleidingen in het algemeen staat, waardoor de evaluatie kan gebeuren vanuit verschillende perspectieven en op een onafhankelijke en onpartijdige wijze.

Anders kan de verwerende partij deze vereiste beter schrappen, want van elke docent zou zij wel kunnen stellen dat die iets van het ‘werkfeld’ kennen ...”

Beoordeling

Verzoekende partij heeft reeds in haar intern beroep opgeworpen dat het bepalen van het eindcijfer van het betrokken opleidingsonderdeel overeenkomstig de ECTS-fiche moet gebeuren door een commissie van docenten, en dat niet blijkt dat een dergelijke commissie is samengekomen, noch wie er deel van uitmaakt. Het middel is derhalve in het intern beroep reeds aan bod gekomen en bijgevolg in dat opzicht niet onontvankelijk.

Bovendien leidt de Raad uit de samenstelling van het administratief dossier af dat de stukken waarop verwerende partij zich steunt om thans de daadwerkelijke beraadslaging van de

praktijkcommissie aan te tonen (stuk 8 administratief dossier), pas tijdens de behandeling van het intern beroep voor het eerst zijn voorgebracht. Nog uit verzoeksters intern beroep, noch uit de bestreden beslissing kan worden opgemaakt dat deze stukken toen aan verzoekster ter kennis zijn gebracht; integendeel blijkt uit de bestreden beslissing dat deze informatie afkomstig is van een verhoor van de voorzitter van de examencommissie, dat ten aanzien van verzoekster niet tegensprekelijk is verlopen. Terwijl die tegenspraak op zich niet noodzakelijk is, volgt uit het bovenstaande wel dat moet worden aangenomen dat verzoekster de verklaringen van de voorzitter van de examencommissie en de bijhorende stukken pas kennis heeft kunnen nemen samen met de bestreden beslissing. Ook in dat opzicht kan het thans ontwikkelde middel niet onontvankelijk worden bevonden.

Inzake de beoordeling van het opleidingsonderdeel ‘Praktijk 3 en bachelorproef Minor E’ vermeldt de ECTS-fiche (stuk 5 administratief dossier) het volgende:

“De beoordeling van het opleidingsonderdeel Praktijk deel 3 gebeurt door een commissie van docenten betrokken bij het OPO.

De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen van het opleidingsonderdeel.

Stage: de evaluatie en beoordeling van de stageactiviteiten door docenten/externe stagebezoekers en mentoren staat beschreven in het stagevademecum. De verslagen van de verschillende lesbezoeken door docenten/externe stagebezoekers bevatten een beoordeling van competenties en gedragsindicatoren. Elk lesbezoek wordt hierbij als een afzonderlijk deel van de beoordeling beschouwd. Ook de beoordeling van de stagemap behoort hiertoe. De verslagen van mentoren bevatten kwalitatieve gegevens over de stage van elke student. Elk verslag van een stageperiode wordt als een afzonderlijk deel van de beoordeling beschouwd. Bij een discrepantie in de beoordeling tussen de docenten/externe stagebezoekers en de mentoren primeert de evaluatie door de docenten/externe stagebezoekers.

De evaluatie van de bachelorproef bestaat uit een portfolio en een mondeling examen waarbij de student zijn bachelorproef toelicht voor een jury die minstens bestaat uit de bachelorproefbegeleider en een betrokkenen uit het werkveld. De beoordeling wordt uitgedrukt in een kwalitatieve woordelijke omschrijving.

(...)

Meer informatie staat in het stagevademecum en de studiewijzer.”

Wat de beoordeling van het opleidingsonderdeel ‘Praktijk’ betreft, bevestigt het stagevademecum (stuk 6 administratief dossier) onder randnummer 6.3.2.2:

“De beoordeling van het opleidingsonderdeel Praktijk gebeurt door een commissie van docenten betrokken bij het opleidingsonderdeel. De commissie bepaalt een cijfer gebaseerd op alle evaluaties van de delen van het opleidingsonderdeel.

Op het einde van het academiejaar wordt er op basis van de stagemap, de (tussentijdse) verslagen van de mentoren, (tussentijdse) verslagen van de bezoekende docenten, presentatie praktijkatelier (1 en 2 balo), beoordeling reflectie (1 en 2 balo) en bachelorproef (3 balo) een cijfer gegeven op praktijk.

Het cijfer wordt door de stagebegeleider aan de praktijkcommissie voorgesteld en besproken. De praktijkcommissie van de hogeschool bepaalt het eindpunt voor praktijk en heeft dus de uiteindelijke beslissende rol in de beoordeling. Bij een discrepantie in beoordeling tussen de docenten en de mentoren primeert de evaluatie door de docenten.”

De conclusie dringt zich op dat de praktijkcommissie en centrale plaats en zelfs “beslissende rol” inneemt in de beoordeling van het opleidingsonderdeel. De tussenkomst en werking van dit orgaan dient dan ook behoorlijk gedocumenteerd te zijn. Hoe deze commissie concreet is samengesteld, blijkt evenwel uit geen enkel stuk. Evenmin ligt een verslag voor waaruit kan worden afgeleid in welke samenstelling de praktijkcommissie effectief is samengekomen, tot welk voorstel zij is gekomen en op welke motieven zij dat voorstel steunt.

Een afdruk uit de agenda van twee lectoren/docenten van verwerende partij, met name de heer K.C. en mevrouw I.A. (stuk 7 administratief dossier), waarin een praktijkcommissie op maandag 13 februari 2017 staat ingepland, bewijst niet dat zij ook effectief aanwezig waren (voor de heer K.C. liep deze ingeplande bijeenkomst overigens dubbel met een andere geplande vergadering) noch dat die vergadering ook is doorgegaan, en bewijst evenmin dat de praktijkcommissie – indien zij aanwezig waren – regelmatig was samengesteld. Uit het administratief dossier blijkt bijvoorbeeld dat ook mevrouw L.T. als docente een stagebezoek bij verzoekster heeft afgelegd en daaromtrent een verslag heeft opgesteld. Op grond van de bepalingen van de ECTS-fiche rijst de vraag of ook mevrouw L.T. van de praktijkcommissie deel moest hebben uitgemaakt.

Het eerste middel is in de aangegeven mate gegrond.

Nu verwerende partij niet aantoont dat de eerste stap in de evaluatieprocedure – de evaluatie door de praktijkcommissie en de bepaling van het ‘eindpunt’ – regelmatig is verlopen, dient vooralsnog niet verder te worden ingegaan op het verdere verloop van de interne besluitvorming.

Evenmin valt het op dit ogenblik aan de Raad toe om uitspraak te doen over hoe het examencijfer zich verhoudt tot de beginselen van behoorlijk bestuur, nu de Raad zich niet in de plaats kan stellen van de praktijkcommissie.

De Raad geeft nog aan dat nu de procedure dient te worden hernomen op het punt van de praktijkcommissie, vervolgens ook de examencommissie zich opnieuw zal moeten uitspreken over het voorstel van de praktijkcommissie.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepscommissie van 2 maart 2017.

2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoekster een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 21 april 2017.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 10 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Henri Verhaaren bijzitter

Daniël Cuypers bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.596 van 10 april 2017 in de zaak 2017/084

In zake: Liesl CORREMANS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

UC LEUVEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jan Bergé
kantoor houdend te 3000 Leuven
Naamsestraat 165
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 10 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepscommissie van 3 maart 2017 waarbij het examencijfer van 6/20 voor het opleidingsonderdeel ‘Stage II (LO-BR)’ wordt bevestigd en het opnemen van het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage LO-BR’ wordt geweigerd.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 10 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Mevrouw Manon Lafere, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Jan Bergé, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor secundair onderwijs – lichamelijke opvoeding – bewegingsrecreatie.

Omwille van gezondheidsproblemen in het verleden, wil de opleiding verzoekster de stage (Stage II (LO-BR)) slechts laten aanvatten na advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Deze oordeelt dat de stage mogelijk is, mits enkele aanpassingen. Nadat een aanbod van de opleiding om de stage te laten verlopen voor een minder belastend onderwijsvak door verzoekster wordt afgewezen, wordt een aangepast stagetraject opgesteld met onder meer een beperkt aantal stage-uren, gespreid over een langere stageperiode. Verzoekster dient wel dezelfde competenties te behalen als alle andere studenten.

De stage vindt plaats in een school te Westerlo. Er volgen twee stagebezoeken. In het tussentijds verslag van de stagebegeleider worden de beoogde competenties gescoord aan de hand van een lettercode, gaande van AA (uitmuntend) over A (zeer goed), B (goed), C (voldoende), tot D (onvoldoende) en E (sterk onvoldoende).

Op 18 november 2016 woont stagebegeleider A.W. een les toestelturnen bij. De beoordeling van de lesvoorbereidingen geeft aanleiding tot verschillende werkpunten. Voor de meeste (clusters van) competenties scoort verzoekster ‘C’ of minder. Binnen het gebied ‘leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen’ behaalt verzoekster ‘D-C’ voor ‘doelgericht werken’, ‘onderwijsleerprocessen inzetten om doelen te realiseren’ en ‘proces en product evalueren met het oog op bijsturing en differentiatie’. In het gebied ‘leraar als inhoudelijke expert’ behaalt zij ‘D-C’ voor ‘inhoudelijke expertise bezitten’ en binnen ‘leraar als organisator’ een score ‘D-C’ voor ‘klasbeheer’.

Op 22 november 2016 woont lector W.V.A. – uitzonderlijk – een tweede les bij. Inzake de lesvoorbereiding zijn er verschillende positieve opmerkingen én werkpunten.

Stagementor T.N. geeft een overwegend positief eindverslag, met tekorten (code ‘D’) voor ‘Leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen – stuurt veelvoorkomende fouten van leerlingen klassikaal bij’, ‘Leraar als opvoeder – neemt de leiding’ en ‘leraar als organisator – houdt klasoverzicht’. Een score C/D geeft de klasmentor voor ‘Leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen – bouwt zinvolle klassikale synthesemomenten in’.

In de evaluatie door de stagebegeleider worden de volgende eindbeoordelingen gegeven:

- Professionele grondhouding: nipt voldoende
- Begeleider van leerprocessen: onvoldoende
- Inhoudelijk expert: onvoldoende
- Opvoerder: nipt voldoende
- Organisator: onvoldoende
- Communicator: goed
- Onderzoeker en innovator: onvoldoende

In de motivering worden de leerlingbetrokkenheid, het taalgebruik, het respect voor de leerlingen en de grote inzet positief aangestipt, alsook het doorvoeren van de gevraagde aanpassingen op de lesvoorbereidingen. Tegelijk worden er tal van werkpunten concreet toegelicht. Een telefonische besprekking met de mentor brengt volgens de stagebegeleider aan het licht dat ook hij niet positief staat tegenover de stage.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Stage II – LO-BR’ wordt een examencijfer van 6/20 toegekend. De proclamatie heeft plaats op 2 februari 2017.

In de studievoortgangsbeslissing van dezelfde datum wordt besloten dat verzoekster omwille van de tekorten in ‘Stage II – LO-BR’ niet kan inschrijven voor het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’. Er wordt ook aangegeven dat de twee uur lesgeven per dag geen realistisch beeld kunnen weergeven en dat verzoekster zelf niet kan demonstreren en amper de helpersfunctie kan uitvoeren, zodat het op grond van haar gezondheidstoestand en de beperkingen die zij heeft, niet verantwoord is om verzoekster een zelfstandige stage te laten opnemen. Aangezien reeds een aangepast traject werd opgesteld, rekening houdend met het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer, ziet de opleiding geen ander alternatief meer: de stage-opdrachten werden immers reeds tot een minimum herleid, en een gelijke beoordeling van de te behalen competenties moet gewaarborgd kunnen blijven.

Tegen deze beslissingen stelt verzoekster op 9 februari 2017 een intern beroep in.

Ten aanzien van het examencijfer voor de stage, beroept verzoekster zich vooreerst op het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel. Zij stipt aan

dat het verslag van december 2016 een betere beoordeling toont dan het verslag van 18 november 2016 zodat er progressie werd geboekt. Voorts acht verzoekster het onbegrijpelijk dat zij een 6/20 behaalde terwijl volgens haar elk onderdeel minstens met een ‘voldoende’ werd beoordeeld. Het examencijfer druijt volgens verzoekster ook in tegen het rechtszekerheidsbeginsel omdat een student in staat moet zijn de gevolgen van zijn handelen in te schatten en de positieve beoordelingen met betrekking tot de stage en de lesreflecties haar niet hebben toegelaten de kans op een dergelijk laag cijfer in te schatten. Aldus spoort het examencijfer evenmin met de materiële motiveringsplicht en het redelijkheidsbeginsel. Daarnaast voert verzoekster ook aan dat de beoordelingen door enerzijds de stagementor en anderzijds de stagebegeleider op gespannen voet staan. Het is voor verzoekster kennelijk onredelijk om *in casu* de doorslaggevende bevoegdheid tot beoordelen bij de stagebegeleider te plaatsen, omdat deze zich in de loop van het opleidingsonderdeel geen beeld heeft kunnen vormen van verzoeksters competenties. Oorzaak hiervan is volgens verzoekster het feit dat er slechts één stagebezoek plaatsvond en er onvoldoende rekening werd gehouden met de bijzondere omstandigheid van het overlijden van zowel verzoeksters grootmoeder als verzoeksters beste vriendin. Verzoekster mist ook een motivering die de discrepantie tussen het examencijfer en de beoordelingen kan verklaren.

Ten slotte wijst verzoekster nogmaals op wat zij als uitzonderlijke omstandigheden aanmerkt, met name de twee voormelde overlijdens tijdens de stage en daags voor het bezoek van de stagebegeleider.

Wat de studievoortgangsbeslissing inzake het opnemen van de zelfstandige stage betreft, voert verzoekster aan dat de twee motieven die deze beslissing schragen, niet kunnen overtuigen. In zoverre die beslissing steunt op het niet-behalen van verschillende competenties in de stage, acht verzoekster het zeer opmerkelijk dat die beoordelingen nergens in het eindverslag van de stage terug te vinden zijn. Ook de overweging dat geen alternatieven meer kunnen worden uitgewerkt is voor verzoekster niet aannemelijk, omdat het voor de stage behaalde examencijfer niet redelijk is en verzoekster in een aangepast traject wel kan slagen. Bovendien, zo stelt verzoekster, blijkt uit het verslag van de huisarts dat niet alle trajectaanpassingen noodzakelijk zijn en kan niet worden gesteld dat zij een gevaar vormt voor de leerlingen. Zij wijst ook op de goede resultaten die zij in vorige academiejaren behaalde, ook voor stages.

Op 3 maart 2017 beraadslaagt de interne beroepscommissie; zij komt tot de beslissing om het intern beroep ongegrond te verklaren, en geeft daarbij de volgende motieven op:

“WAT BETREFT HET EINDRESULTAAT VAN 6/20 VOOR STAGE II

De positieve eindverslagen met een positieve evolutie

Volgens de studente vindt dat de eindscore van 6/20 geen steun [...] in de stukken van het stagedossier want de 2 eindverslagen van 18/11/16 en 12/16 zijn positief en laten een positieve evolutie zien. Ze probeert met een vergelijkende tabel te onderbouwen dat haar competenties een positieve evolutie vertonen. Maar deze tabel klopt niet, geeft alleszins geen juist beeld van de evolutie die de studente doormaakt.

- De eerste kolom is gaan niet over een eindverslag maar is samengesteld aan de hand van het tussentijdse verslag van stagebegeleidster [A.W.] d.d. 18/11/16.
- De tweede kolom gaat over het eindverslag van de vakmentor d.d. 12/16.

De opleiding legt uit dat

1. het tussentijdse verslag van stagebegeleidster helemaal niet zo positief is en de studente is hiervan tijdig op de hoogte is gebracht (zie verder bij “slechts 1 stagebezoek en geen remediëringsskans”);
2. het eindverslag van de mentor ook niet zo positief is als de advocaat van de studente wil laten uitschijnen in zijn verzoekschrift.

Wat betreft het [eindverslag] van de mentor (punt 2):

In het verzoekschrift van de studente is er regelmatig verwarring tussen de verschillende rollen van de mentor (enkel een begeleidende rol, evalueert niet) en van de stagebegeleiders (in de loop van de stage een begeleidende rol en na afloop van de stage een evaluerende rol). De verschillende rollen staan nochtans duidelijk uitgelegd in het stagevademecum. In het verzoekschrift van de studente worden deze verschillende rollen vanaf blz. 5 met elkaar vergeleken en worden hieruit onjuiste conclusies getrokken. Net omwille van de verschillende finaliteiten (begeleiding versus beoordeling) kan uit deze documenten niet de algemene conclusie worden getrokken dat er een zichtbare positieve evolutie is in de competenties van de studente.

De betrokken stage maakt deel uit van de tweede opleidingsfase en voor deze stages vult de vakmentor op het einde van de stageperiode een globaal stageverslag in dat wordt opgestuurd of gemaild naar de stagebegeleider van de opleiding (zie stagevademecum — algemeen deel (blz. 10) en het specifieke deel (blz. 15)).

Stagevademecum p. 10 (algemeen gedeelte)

2.2 Rollen evaluatie

De mentor *begeleidt* de student tijdens de stage en geeft feedback aan de student, mondeling na de les en/of schriftelijk via het lesbesprekingsformulier. Voor de stages van de tweede en derde opleidingsfase vult de mentor op het einde van de stageperiode een *globaal stageverslag* in dat opgestuurd of gemaild wordt naar de stagebegeleider van de opleiding. De mentor heeft *geen evaluerende taak*.

Stagevademecum p 15 (specifiek gedeelte):

- *Werkpunten* die steeds blijven *terugkeren* in de verslagen van de mentoren en op de lesevaluaties (stagebezoeken en portfolio) van de

stagebegeleiders, krijgen een zwaarder gewicht in de eindbeoordeling en kunnen het *slagen* voor een OPO van stage zwaar *hypothekeren*.

- De informatie afkomstig uit de lesbesprekingen van de *mentoren* is *oriënterend* voor het bepalen van het eindpunt. Deze informatie heeft vooral een *begeleidende functie* en staat ter beschikking van de student als feedback tijdens het uitvoeren van de verschillende stageopdrachten. Op die wijze kan de student zijn handelen tijdens de stageperiode ‘verfijnen’ of indien nodig bijsturen bij tekorten.

Een vakmentor heeft geen evaluerende taak en zijn eindverslag mogen [we] dan ook niet aanzien als een eindevaluatie. De vakmentor begeleidt de student dagelijks tijdens de stage en geeft feedback aan de studente na de les of schriftelijk via het lesbesprekingsformulier. De studente (en haar raadsman) verwarringen deze begeleidende rol met een evaluerende rol. Het eindverslag van de mentor heeft enkel een begeleidende finaliteit, en is niet te aanzien als een evaluerend eindverslag.

Vermits de mentor geen evaluerende taak heeft, heeft het ook geen zin om de codes die hij in zijn eindverslag geeft rechttoe rechtaan te vergelijken met de codes die de stagebegeleidster in haar eerdere tussentijds verslag vermeldt.

In dit verband geeft de opleiding de volgende toelichting:

- We kunnen enkel van een evolutie spreken als alle informatie (de feedback van de vakmentor, de stagebezoeken van de stagebegeleider en de inhoud van de stagemap) in kaart is gebracht
- Daarnaast is een eindevaluatie geen optelsom en gemiddelde van de codes. Het eindresultaat is meer dan de som van de verschillende delen
- Naast codes staan ook mondelinge toelichtingen. Deze geven zeker tekorten aan.
- We mogen en kunnen geen optelsom en gemiddelde van codes nemen om tot een code op een competentie te komen
- De feedback die de studente krijgt en de werkpunten die worden aangegeven zijn basiscompetenties die men reeds op het einde van een tweede opleidingsfase moet bezitten.
- De leerlijn geeft aan dat een student bepaalde competenties moet bezitten om te kunnen slagen. De feedback op de inhoudelijke fouten en tekortkomingen die de studente heeft gekregen, zijn essentiële competenties waarover een student moet beschikken in een derde opleidingsfase. Groei in deze competenties is een noodzaak maar niet voldoende. Een student in derde opleidingsfase moet tijdens zijn/haar stage II competent zijn en beheerst omgaan met de didactische opbouw en inhoud van de te geven skills. De fouten die de studente hiertegen maakt, wegen zwaar door.
  - Bijvoorbeeld: aan de kast (plint) fout helpen, waardoor de uitvoerder niet anders kan dan vallen. Ook de helpers bezeren zich. Op dat moment ziet de studente nog steeds niet dat de helpers niet op de juiste plaats staan en de uitvoerder belemmeren om de beweging uit te voeren.
  - Een leerkracht LO (lichamelijke opvoeding) moet in staat zijn de leerlingen te helpen en te ondersteunen. Bij het zien van fouten moet de leerkracht hierop inspelen en verbeteringen aanbrengen. De studente liet niet zien dat zij dit kan.

- Een leerkracht LO moet zelf voldoende vaardigheden bezitten om skills voor te doen en op zijn minst alle leerlingen te kunnen helpen. De studente kan dit niet. Dit is niet verantwoord.

Uit het bovenstaande besluit de Interne Beroepscommissie dat (de advocaat van) de studente ontrecht de algemene conclusie trekt dat de studente positief evolueerde tijdens de stage.

Slechts 1 stagebezoek en geen remediëringeskans

De studente beweert dat zij slechts 1 stagebezoek kreeg en dat de stagebegeleidster zich op basis hiervan geen correct beeld kan vormen van haar competenties. Maar de studente kreeg meer dan 1 stagebezoek. Op 18/11/16 kwam stagebegeleidster [A.W.] een les van de studente observeren. Zeer uitzonderlijk vond er een 2de stagebezoek plaats, niet door [A.W.] maar door stagebegeleider [W.V.A.]. De studente heeft dus twee stagebezoeken gekregen vanuit de hogeschool. Dit is uitzonderlijk want voor deze stage wordt enkel voorzien in 1 stagebezoek. Zowel na het eerste als het tweede stagebezoek kreeg de studente én mondelinge én schriftelijke feedback.

Verder heeft de stagebegeleidster ook feedback gegeven via het e-portfolio. Maar omdat de studente het e-portfolio blijkbaar niet gebruikte (alhoewel dat wel is voorgeschreven volgens het stagevademecum) heeft de stagebegeleidster per mail contact genomen. Uit het mailverkeer tussen de studente en stagebegeleidster [A.W.] van na het tussentijdse verslag (zie verder) mogen we besluiten dat de studente al na het eerste stagebezoek wist dat ze nog heel wat werk had om de vereiste competenties te bereiken.

[...]

Er is de studente dus wel degelijk een kans geboden om zich te verbeteren. Er was voldoende remediëringeskans.

Ten slotte stelt de Interne Beroepscommissie vast dat het eindverslag van de opleiding niet enkel is gebaseerd op een eenmalig stagebezoek. Het stagedossier dat het eindcijfer ondersteunt, bevat het volgende:

- Tussentijdse evaluatie van stagebegeleidster [A.W.] d.d. 18/11, gepost op e-portfolio Toledo én per mail bezorgd aan de studente
- Lesbespreking van 2de stagebegeleider van de hogeschool, [W.V.A.] 22/11/16
- Feedback van stagebegeleidster [A.W.] gepost via e-portfolio op Toledo
- Eindverslag vakmentor [T.N.] 12/16
- Eindverslag van opleiding (waarin ook inhoud van telefoongesprek met de vakmentor is opgenomen).

Uitzonderlijke omstandigheden

De stagebegeleidster houdt geen rekening met de uitzonderlijke omstandigheden, aldus de raadsman van de studente. Als uitzonderlijke omstandigheid worden de volgende feiten aangevoerd:

- De stagmentor was niet aanwezig tijdens lesbezoek van 18/11/16,
- de bijzonder moeilijke persoonlijke situatie van de studente wegens het recente overlijden van grootmoeder en goede vriendin.

Wat betreft de afwezigheid van de stagementor. Het is voor de Interne Beroepscommissie niet duidelijk waarom dit een uitzonderlijke omstandigheid uitmaakt voor deze stage van de 3de opleidingsfase die is bedoeld om de studente voor te bereiden op de zelfstandige stage waarin zij helemaal alleen voor de klas staat.

Wat betreft de moeilijke persoonlijke situatie van de studente. De Interne Beroepscommissie heeft begrip voor de moeilijke omstandigheden maar stelt vast dat de studente de opleiding hierover niet informeerde. De studente signaleert dit pas na de stagelessen en heeft evenmin de studentendienst op de hoogte gebracht wat nochtans de gebruikelijke werkwijze is. Indien de studente dat wel had gedaan, had de opleiding naar een oplossing/een inhaalmoment kunnen zoeken.

De advocaat van de studente stelt dat de studente op geen enkel medeleven van de stagebegeleidster kon rekenen. In de eerste plaats maakte de student het moeilijk om rekening te houden met deze droeve omstandigheden vermits zij de opleiding hierover niet informeerde. Verder besluit de Interne Beroepscommissie dat het bovenstaande emailverkeer tussen de studente en de stagebegeleidster wel degelijk aantoont dat de stagebegeleidster met zorg contact opnam met de studente en dat zij motiverend inging op de vragen en de gegeven feedback. Verder is het ook zo dat de opleiding omwille van de fragiele gezondheid van de studente het stagetraject grondig heeft aangepast (25 uren stage (in plaats van 40) verspreid over 6 weken (in plaats van over 3 weken)). Van de kant van de opleiding is er heel wat zorg besteed om de stage voor de studente mogelijk te maken rekening houdend met de gezondheidstoestand van de studente.

Vroegere resultaten op andere opleidingsonderdelen

De advocaat van de studente argumenteert dat andere stages in de voorgaande academiejaren wel zeer goed zijn verlopen. De studente heeft vroeger geen enkele onvoldoende behaald, kreeg altijd zeer hoge cijfers toegekend, zowel voor haar theoretische vakken als voor haar vroegere stages. Maar vroegere goede resultaten zijn geen garantie dat een latere stage ook voldoet. Elk opleidingsonderdeel en elke stage heeft zijn eigen doelstellingen: een stage uit de eerste opleidingsfase is van een andere orde dan een opleidingsfase.

Motivering van het eindresultaat

Het stagedossier is als volgt samengesteld:

- Lesbespreking van stagebegeleidster [A.W.] d.d. 18/11/16
- Tussentijdse evaluatie van stagebegeleidster [A.W.] d.d. 18/11, gepost op e-portfolio Toledo
- Lesbespreking van 2de stagebegeleider van de hogeschool, [W.V.A.] 22/11/16
- Feedback en opmerkingen via e-portfolio Toledo en mail door stagebegeleidster [A.W.] van
- Eindverslag vakmentor [T.N.] 12/16
- Eindverslag van opleiding (waarin ook inhoud van telefoongesprek met de vakmentor is opgenomen).

Op basis van dit dossier motiveert de opleiding de score 6/20 als volgt:

“[Verzoekster] groeide doorheen de stage maar met de groei die ze aantoonde, behaalt ze voor stage II, niet de te verwerven competenties van een student in de derde opleidingsfase.

Er worden veel inhoudelijke fouten gemaakt. De didactische opbouw in haar fessen is onvoldoende, differentiaties ontbreken, organisatie loopt fout. [Verzoekster] zoekt te weinig op en is niet in staat de verworven informatie over te brengen naar de leerlingen. Hierbij maakt ze fouten die de veiligheid van de leerlingen in gevaar brengen.

Naast de veiligheid, is het voor [verzoekster] moeilijk de groep onder controle te houden.

Zoals de mentor aangeeft in zijn verslag, heeft [verzoekster] bij de statische bewegingsonderwerpen (judo) minder moeite. Maar eens er veel organisatie, verloop en inhoudelijke bijsturing (volleybal, toestelturnen) aan te pas komen, loopt het veel moeilijker. Haar persoonlijke toestand maakt het er niet makkelijker op. Op dit moment is [verzoekster] niet in staat zelfstandig aan de slag te gaan in een BSO. Dit was de doelgroep van Stage II.

De 6/20 werd gegeven omwille van verschillende factoren die ook in het eindverslag staan.

- Administratief
  - Te laat met planning
  - Niet reageren op gestelde vragen betreffende aanpassingen en verouderde documenten
  - Het niet en daarna op vraag te laat posten van reflectieverslagen
- Inhoudelijk en didactische tekortkomingen voor een student in derde opleidingsfase
  - Niet doelgericht lesgeven
  - Weinig tot geen zingeving en de vooropgestelde doelen worden niet behaald
  - Differentiëren naar niveau van de leerlingen komt niet aan bod
  - Organisatie van de les loopt moeilijk en bij balsporten zelfs chaotisch.
Dit is nochtans de basis om een goede les LO te kunnen geven.
- Reflecterend vermogen, dat eveneens een onderdeel van de stage is, is ruim onvoldoende.
- Lichamelijk niet in staat om volwaardig en verantwoord leerlingen te helpen, sturen en begeleiden in de turnzaal. Ook de mentor geeft dit aan in zijn eindverslag.

Conclusie

Uit het dossier dat de opleiding bijbrengt, blijkt dat de studente goed werd begeleid door de opleiding tijdens de stage II van de 3de opleidingsfase. Ook de evaluatie gebeurde conform de opleidingsvisie die wordt beschreven in het stagevademecum.

De beslissing van de Examencommissie om een 6/20 toe te kennen, is regelmatig tot stand gekomen, vindt grond in het dossier van de opleiding, is zeker niet kennelijk onredelijk of kennelijk onvoldoende gemotiveerd.

WEIGERING VAN HET OPLEIDINGSHOOFD OM TE STARTEN MET DE ZELFSTANDIGE STAGE

De studente is het niet eens met de beslissing om haar niet te laten starten met de zelfstandige stage.

Voldoen aan de basiscompetenties

Het opleidingshoofd gaat er ten onrechte van uit dat de studente te kort schiet in de basiscompetenties die zij zou moeten tonen in de 3de opleidingsfase want uit het eindverslag van eerdere stage II blijkt dat de studente voldoende tot goed scoort op de basiscompetenties. Zoals uit het bovenstaande [blijkt] heeft de opleiding de onvoldoende voor stage II terecht toegekend.

Veilig alternatief

Het opleidingshoofd gaat er ten onrechte van uit dat geen veilig alternatief mogelijk is: voor stage II werd in aangepaste maatregelen voorzien en voor die stage had de hogeschool de studente geslaagd moeten verklaren.

De opleiding heeft inderdaad voorzien in aangepaste maatregelen, maar [om] de studente een kans te geven. Maar zoals hierboven is uiteengezet, is de studente desondanks niet geslaagd op de stage.

Vroegere goede resultaten

Vroegere goede scores zijn niet relevant om te bepalen of de studente op dit moment in staat is om een zelfstandige stage te lopen.

Geen aangepaste maatregelen meer nodig

Volgens de studente heeft zij zelfs geen aangepaste maatregelen meer nodig want

- Haar huisarts attesteert dat zij de stage wel aankan
- Haar gezondheidstoestand is erop vooruitgegaan sedert 15-16 toen ze een 15/20 behaalde op haar stage.
- Door een medische behandeling is zij in staat 9 tot 13 uur per week dansles te geven zodat zij ook in staat mag geacht worden om de zelfstandige stage van de opleiding aan te kunnen.

De Interne Beroepscommissie heeft aan het opleidingshoofd gevraagd haar beslissing te heroverwegen aan de hand van de volgende vragen:

Wat is de precieze inhoud van de zelfstandige stage en wat maakt dat aan de studente niet dezelfde aanpassingen kunnen worden toegestaan voor deze zelfstandige stage als deze toegestaan voor de eerdere Stage II? Kan de gevairsituatie worden vermeden door te voorzien in hulp- of beschermingsmiddelen (zie artikel 76 OER 16-17)?

De zelfstandige stage heeft de volgende inhoud (stagevademecum voor zelfstandige stage, blz. 3):

“Elke student van de derde studiefase wordt voor vijf à zes weken zelfstandige stage geplaatst in een stagesituatie waarin hij uiteenlopende leerervaringen in eenzelfde

schoolorganisatie en binnen een breed netwerk van dienstverleningsmogelijkheden kan opdoen.

De stageopdracht is flexibel waarbij er een optimale verhouding (belasting) moet gezocht worden tussen een lesopdracht en schoolgebonden of mesotaken.”

Het is de bedoeling dat een student ongeveer aan een 3/4 opdracht van een fulltime komt en dit kan waarmaken gedurende 5 aaneensluitende weken. Dit is een minimumvereiste omdat we studenten voorbereiden om een fulltime job te kunnen uitvoeren in het onderwijs.

De student kan de opdracht in samenspraak met de stageschool opstellen. De student geeft tussen de 40 en 70 uur les. De student die kiest voor het minimumlespakket, zal meer schoolgebonden taken opnemen en omgekeerd..

Op het einde van de derde opleidingsfase en na de zelfstandige stage moet de opleiding beslissen of de student startbekwaam is om fulltime te kunnen functioneren in het onderwijs. Vandaar dus het doel van deze stage. Competenties worden beoordeeld op dit stagepakket, dat een realistisch beeld geeft op de job.

De opleiding is van mening dat [verzoekster] de helpersfunctie niet kan uitvoeren en dat ze de leerlingen niet kan ondersteunen waar dat nodig is. Ook het demonstreren lukt haar niet terwijl dit juist essentieel is in de les LO.

Dit betekent zowel voor haarzelf een gevaar als voor de leerlingen.

Inzake burgerlijke aansprakelijkheid voor de stageplaats, dienen wij als opleiding de stageschool ook op de hoogte te brengen aangezien dit een verzwarening van hun risico inhoudt. Als opleiding schatten wij de risico's te hoog in om haar de toestemming te geven.

Hulp of beschermingsmiddelen lijken ons niet mogelijk.

Kan de opleiding voorzien in een veilig alternatief zoals het aanbieden van vervangende opdrachten, een geïndividualiseerd traject of andere redelijke maatregelen die toelaten de vereiste competenties te meten? Zo niet, waarom niet?

Zoals hierboven vermeld moet de zelfstandige stage een realistisch beeld geven om de vereiste competenties te meten. Dit betekent het opnemen van minimaal 3/4 van een fulltime opdracht. Door het verminderen van de opdracht kunnen deze competenties niet gemeten worden.

De Interne Beroepscommissie besluit dat de opleiding op deze manier voldoende motiveert waarom de studente niet kan worden toegelaten tot de zelfstandige stage.”

Dit is de bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij gedraagt zich naar de wijsheid van de Raad wat de ontvankelijkheid betreft.

De Raad ziet geen ambtshalve redenen om het beroep onontvankelijk te verklaren.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

Enig middel

Verzoekster steunt een enig middel op het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel.

A. Wat betreft het examencijfer

Standpunt van partijen

Met betrekking tot het examencijfer herneemt verzoekster het middel dat zij in de interne beroepsprocedure heeft opgeworpen, en zij betwist de motieven op grond waarvan de bestreden beslissing dat middel heeft verworpen.

Verzoekster beaamt dat het tussentijdse verslag niet erg positief was, maar voert aan dat zij zulks in het intern beroep ook nooit heeft beweerd. Wel moet volgens verzoekster worden aangenomen dat het nut van een dergelijk tussentijds verslag er precies in is gelegen dat de student in staat wordt gesteld werkpunten te verbeteren, wat de stagebegeleider ook heeft vermeld. In dat opzicht stelt verzoekster dat de bestreden beslissing antwoordt op een argument dat niet werd opgeworpen.

Dat het eindverslag van de mentor niet positief zou zijn geweest, wordt door verzoekster wel betwist. Zij ziet daarin een duidelijke positieve evolutie bij elke competentie en een betere score dan in de evaluatie door de stagebegeleider. Ter zake verwijst verzoekster naar de vergelijkende tabel die zij bij het intern beroep heeft opgesteld. In het motief van de interne beroepscommissie dat verzoekster de taken van de mentor en de stagebegeleider verwisselt en voorbijgaat aan de niet-evaluierende opdracht van de mentor, en dat de beoordelingen van beide actoren niet met elkaar mogen worden vergeleken, ziet verzoekster het bewijs dat een grote waarde moet worden toegekend aan de eindbeoordeling van de mentor. Er heeft immers

volgens verzoekster geen enkele andere evaluatie plaatsgevonden waarop de stagebegeleider zich in de eindbeoordeling kan steunen. Ter zake wijst verzoekster erop dat mevrouw A.W. enkel in de beginfase een les kwam bijwonen en dat drie dagen later het lesbezoek van de heer W.V.A plaatsvond, zodat informatie inzake het bereiken van de competenties vanaf dat ogenblik enkel kan blijken uit het verslag van de stagementor. Dat verslag is volgens verzoekster positief: het toont de evolutie en kent geen enkele onvoldoende toe. Dat er ook bij competenties die in hun geheel werden behaald nog werkpunten zijn, is voor verzoekster evident. Verzoekster acht het onzorgvuldig om een evolutie in de prestaties te meten aan de feedback op schriftelijke lesvoorbereidingen waarvan de stagebegeleider de praktische uitvoering niet heeft gezien.

Ten slotte doet verzoekster gelden dat de online feedback van de stagebegeleider na het tussentijds bezoek beperkt bleef tot een enkel bericht in december, dat in dit ene bericht ook een duidelijke positieve evolutie te lezen is, en dat de mentorfeedback op de lesvoorbereidingen steeds positief was.

Wat de aangevoerde uitzonderlijke omstandigheden betreft, stelt verzoekster dat de eindbeoordeling alleszins door een verregaande onzorgvuldigheid is aangetast door in essentie zeer sterk of zelfs uitsluitend te steunen op de tussentijdse evaluatie van de stagebegeleider. Die evaluatie klemt volgens verzoekster immers met de positieve feedback van de mentor inzake de lesvoorbereidingen.

Daarnaast brengt verzoekster in herinnering dat zij heeft verwezen naar de uitzonderlijke omstandigheden waarin zij zich eind november bevond, omwille van het overlijden van haar grootmoeder en haar beste vriendin. Verzoekster stipt aan dat het lesbezoek van de stagebegeleider daags na die overlijdens plaatsvond en de mentor toen bovenbenedien niet aanwezig was. Dat de opleiding van de overlijdens niet op de hoogte was en dat zij in voorkomend geval naar een oplossing (inhaalmoment) zou hebben gezocht, noemt verzoekster ‘flagrant onwaar’. Zij verwijst naar e-mailverkeer van 22 november 2016 waaruit blijkt dat de stagebegeleider wel op de hoogte was. Bovendien wijst verzoekster erop dat er, na de duidelijke kennis van de omstandigheden, niet blijkt een poging te zijn ondernomen om een andere regeling te treffen. Het belang van het tweede stagebezoek door de heer W.V.A. wordt door verzoekster genuanceerd: ook dit was amper drie dagen na de sterfgevallen en op het ogenblik dat de begrafenis moest worden geregeld.

Verzoekster besluit wat het aspect van het examencijfer betreft, dat de omkadering en begeleiding dermate gebrekkig waren dat zij onmogelijk kon slagen. Zij herinnert aan de uitsluitend positieve feedback van de mentor, waaruit zij mocht besluiten op goede weg te zitten. De daarmee in contrast staande tussentijdse evaluatie van de stagebegeleider moet worden gezien in het licht van de uitzonderlijke omstandigheden, die in de bestreden beslissing buiten beschouwing zijn gelaten. Desalniettemin heeft verzoekster de aandachtspunten hieruit opgenomen en heeft ze deze verwerkt zoals ook blijkt uit de positieve commentaar op haar lesvoorbereidingen (zowel van de mentor als de stagebegeleidster) en het positieve eindverslag zonder onvoldoendes van haar mentor. Het is voor verzoekster dan ook een volstrekt raadsel hoe zij had dienen te weten dat zij niet de noodzakelijke evolutie doormakte en de beoogde competenties niet zou behalen.

Met betrekking tot de weigering om het opleidingsonderdeel van de zelfstandige stage aan te vatten, bekritiseert verzoekster de overweging dat zij de helpersfunctie niet kan uitvoeren en de leerlingen niet kan ondersteunen waar nodig, zodat zij een gevaar vormt voor die leerlingen en voor zichzelf. Zij kan zich evenmin vinden in het motief dat er reeds een aangepast traject werd opgesteld en dat er geen alternatieven voor verzoekster meer over zijn. Verzoekster stelt vooreerst dat zij reeds heeft aangetoond dat het toegekende examencijfer niet redelijk is en dat zij minstens voldoende behaalde op elke basiscompetentie, zodat zij met dat aangepast traject wél slaagde. Bovendien gaat de bestreden beslissing volgens verzoekster voorbij aan de essentie, met name dat zij volgens het verslag van haar huisarts geen trajectaanpassingen meer nodig heeft en dat zij kan slagen.

Ten slotte ziet verzoekster niet in op grond waarvan kan worden gesteld dat zij een gevaar kan vormen voor haar leerlingen. Zij acht het zeer onredelijk en onzorgvuldig om dergelijke stellingen aan te nemen zonder enig concreet bewijs. Verzoekster meent dat zelfs het bewijs van het tegendeel voorligt, nu enerzijds haar gezondheidssituatie sterk is verbeterd sinds de stage in het academiejaar 2015-2016, waarop zij een examencijfer van 15/20 behaalde, en anderzijds zij in staat is om per week tussen 9 en 13 uur dansles te geven en de rugpijn is verbeterd. Het zijn elementen die de bestreden beslissing onbeantwoord laat. Verzoekster wenst een nieuwe stagebegeleider aangesteld te krijgen, zodat elk vermoeden van vooringenomenheid kan worden uitgesloten.

In haar *antwoordnota* doet verwerende partij vooreerst gelden dat de Raad geen orgaan van actief bestuur is en dat bijgevolg in de huidige procedure geen nieuw onderzoek

wordt gevoerd met het oog op een nieuwe beslissing, maar een onderzoek plaatsvindt van de aangevoerde schendingen van wetten of algemene beginselen van behoorlijk bestuur. In dat opzicht valt het aan de verzoekende partij toe om haar middelen concreet en begrijpelijk uiteen te zetten, waarbij het niet volstaat om enkele opmerkingen te maken omtrent de overwegingen van de bestreden beslissing ten einde bijvoorbeeld een schending van de materiële motiveringsplicht aan te tonen. Ter zake stipt verwerende partij aan dat verzoekster haar bezwaren uit het intern beroep thans letterlijk opnieuw voorlegt, wat volgens de voormelde constraintes van het extern beroep niet als een ontvankelijk middel kan worden beschouwd. Alleszins leest verwerende partij in het beroep geen enkel aanknopingspunt met het rechtszekerheidsbeginsel, zodat het middel in dat opzicht in elk geval onontvankelijk moet worden verklaard.

In een ondergeschikt ontwikkeld verweer stelt verwerende partij vooreerst dat de door verzoekster zelf opgestelde tabel met quoteringen niet aan de werkelijkheid beantwoordt, doordat daarin onder meer de rol en de opdracht van de stagementor (begeleider) met deze van de stagebegeleider (beoordelaar) met elkaar worden verward. Ten onrechte, zo stelt verwerende partij, poogt verzoekster te besluiten tot een vermeende tegenstrijdigheid van quotaties, die dan als een motiveringsgebrek wordt aangemerkt. Dat de beoordeling door de mentor wordt voorgesteld als een positieve evolutie ten aanzien van de feedback van de stagebegeleider vertekent volgens verwerende partij de werkelijkheid op minstens een viervoudige wijze: (i) het verslag van de begeleider van 18 november 2016 is geen ‘eindverslag’, maar een feedback op een stagebezoek; (ii) het verslag van de mentor, die geen beoordelaar is, beschrijft geen evolutie; (iii) het mentorverslag is slechts één element van de eindbeoordeling van de stagecommissie, die geheel autonoom handelt, en (iv) een vergelijking tussen een feedback over een stagebezoek met een eindevaluatie van de mentor, beide met beoordelingen in lettercodes, gaat niet op omdat er geen vergelijkbare feiten (stageles versus stage) worden beoordeeld en omdat er geen verifieerbare valorisatie of ijking van de lettercodes is.

Aldus, zo stelt verwerende partij, kan alleen een onderzoek van de eindbeslissing het voorwerp uitmaken van een nuttige toets aan de beweerdelijk geschonden beginselen.

Voorts begaat verzoekster de fout om uitsluitend op grond van het mentorverslag te besluiten dat het examencijfer van 6/20 onredelijk of onvoldoende gemotiveerd is. Een en ander komt

er volgens verwerende partij op neer dat de Raad wordt gevraagd om zelf de stage te beoordelen, wat niet binnen 's Raads bevoegdheid valt. Verwerende partij meent verder dat het middel steunt op een verkeerde lezing van de bestreden beslissing, waar zij vervolgens naar verwijst. Zij besluit dat de bezwaren van verzoekster in die bestreden beslissing afdoende werden beantwoord en weerlegd, en dat de feiten correct zijn weergegeven en geïnterpreteerd zodat de materiële motiveringsplicht niet is geschonden.

Aan verzoeksters middeluiteenzetting werpt verwerende partij verder tegen dat wordt vertrokken van een verkeerde premissie (een evaluatie is geen evolutie) en dat eraan voorbij wordt gegaan dat een vastgestelde groei nog niet betekent dat de vereiste competentiegraad werd bereikt.

In de mate dat verzoekster aanvoert dat de bestreden beslissing antwoordt op een grief die niet werd opgeworpen, doet verwerende partij gelden dat het dan om een overtuigend motief gaat, waarop in het raam van huidig beroep geen dienstige kritiek kan worden uitgeoefend.

Verwerende partij stipt nog aan dat uit een eenvoudige lezing van het eindverslag van de mentor duidelijk blijkt dat ook zijn beoordeling niet positief was: op cruciale aspecten (leiding nemen, organisatie, orde in de les handhaven, klassikaal sturen, veiligheid leerlingen garanderen, ...) schiet verzoekster immers te kort. Dit eindverslag laat volgens verwerende partij ook niet de positieve evolutie zien die verzoekster erin wil lezen. Tevens wordt herhaald dat de mentor geen evaluator is, en dat verzoekster het onderscheid tussen de begeleiding en de beoordeling negeert: de codes in de tussentijdse verslagen geven feedback aan de student en hebben een begeleidende functie samen met de stagebesprekingen. Op deze manier weet de student dat hij kan – of beter: moet – groeien in de aangegeven competenties. Bij afloop van de stage worden alle documenten, verslagen, e-mails, e-portfolio van Toledo en feedback van de verschillende betrokken personen bij elkaar gelegd. Het eindresultaat, zo stelt verwerende partij, is meer dan de optelsom van de verschillende onderdelen. Zij verwijst ter zake naar de motieven bij de eindbeoordeling in de bestreden beslissing.

Wat betreft de uitzonderlijke omstandigheden waarop verzoekster zich beroept, wijst verwerende partij er vooreerst op dat een student tijdens Stage II, die normaliter twee weken duurt, één keer een stagebezoek van de lector krijgt, en dat verzoekster omwille van haar medische toestand de gelegenheid heeft gekregen om de stage te spreiden over zes weken, zodat de lesblokken konden worden beperkt tot maximaal twee opeenvolgende uren. Na deze

gunst inzake de spreiding, kreeg verzoekster tweemaal een stagebezoek, waarvan telkens een verslag werd opgesteld dat onmiddellijk aan verzoekende partij werd overgemaakt, zodat zij volledig was ingelicht omtrent de werkpunten en tekorten.

Verder brengt verwerende partij onder de aandacht dat verzoekster voorafgaand aan het stagebezoek geen contact heeft opgenomen met de studentendienst, de stagecoördinator of de begeleidende lectoren. Het mailverkeer dat de verzoekende partij aanhaalt, dateert van na de beide stagebezoeken, met name op 22 november 2016. Hieruit blijkt volgens verwerende partij vooral dat stagebegeleider A.W. herhaaldelijk polste naar de situatie – ook na de tussentijdse verslagen. Zij verwijst tevens naar stuk 11 van het administratief dossier om aan te tonen dat op regelmatige basis werd teruggekoppeld naar de gezondheidstoestand en de motivatie van verzoekster. Op deze berichten via het elektronisch leerplatform heeft verzoekster evenwel nooit geantwoord, zodat de stagebegeleidster ten langen leste per e-mail met verzoekster contact opnam.

Tot slot zet verwerende partij uiteen dat de opleiding alle begrip had voor de persoonlijke situatie van verzoekster, maar dat een eventueel uitstel van de stageles door verzoekster zelf had moeten zijn gevraagd. Een vraag naar een dergelijk uitstel of naar extra stagelessen is er evenwel nooit geweest. Er kan naar oordeel van verwerende partij in redelijkheid niet worden aangenomen dat verzoekster onvoldoende begeleiding zou hebben genoten.

Ten slotte gaat verwerende partij in op de weigering om te worden toegelaten tot de zelfstandige stage. Zij verwijst naar de motieven van de bestreden beslissing, en stelt dat die afdoende en draagkrachtig zijn. De interne beroepscommissie toetste de beslissing van het opleidingshoofd aan de voorschriften van artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement en concludeerde dat de inhoud van de zelfstandige stage tot gevolg heeft dat aan de studente niet dezelfde aanpassingen kunnen worden toegestaan voor de zelfstandige stage als eerder toegestaan voor stage II. De gevraarsituatie op de stageplaats kan volgens verwerende partij niet worden vermeden worden door te voorzien in hulp- of beschermingsmiddelen.

Waar verzoekster verwijst naar goede resultaten die zij op een eerdere stage zou hebben behaald, replicateert verwerende partij dat het niet duidelijk is welk opleidingsonderdeel daarmee wordt bedoeld. In academiejaar 2015-2016 deed verzoekster weliswaar een stage in het licht van de keuzemodule bewegingsopvoeding kleuters, doch dit vak kan voor verwerende partij niet als een relevante referentie worden beschouwd voor de beoordeling van een leraar secundair onderwijs. Het resultaat van een voorgaand academiejaar doet overigens

niet ter zake vermits elke stage/elk opleidingsonderdeel een eigen finaliteit heeft die in elke opleidingsfase verschilt en afzonderlijk wordt beoordeeld.

Waar verzoekster ten slotte argumenteert dat het voorgelegde medisch attest aantonnt dat ze 8 uren per week kan lesgeven, repliceert verwerende partij dat een student tijdens de zelfstandige stage tussen 40 en 70 uren les moet geven, en dat verzoekster niet alleen fit genoeg moet zijn om de oefeningen voor te doen maar ook sterk genoeg om de helpersfunctie uit te voeren. Bij dit alles gaat verzoekster eraan voorbij dat tijdens het gesprek van 6 oktober 2016 werd afgesproken dat verzoekster (i) opleidingsonderdeel per opleidingsonderdeel kan opnemen, (ii) het slagen op het opleidingsonderdeel Stage II toegang geeft tot het opnemen de zelfstandige stage op voorwaarde dat de lichamelijke toestand van verzoekster zichtbaar beter en verzoekster de kans krijgt om het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’ uit haar ISP te halen zodat ze haar kansen maximaal behoudt, (iii) aanpassingen worden gedaan zoals gevraagd door de preventiedienst en (iv) de beoordelingscriteria niet wijzigen, hetgeen impliceert dat verzoekster dezelfde norm moet behalen als haar medestudenten.

Verzoekster harerzijds handhaaft haar standpunten in haar *wederantwoordnota*. Zij treedt verwerende partij bij omtrent de afbakening van de bevoegdheid van de Raad, maar wijst erop dat zij van de Raad geen nieuwe beslissing ten gronde verlangt. Wel wil zij aantonen dat de bestreden beslissing haar bezwaren niet beantwoordt en daardoor niet afdoende is gemotiveerd. Wat het rechtszekerheidsbeginsel betreft, doet verzoekster gelden dat zij die rechtsgrond zowel in het intern beroep als in het verzoekschrift voor de Raad letterlijk heeft aangehaald. Wat de tabel aangaat, verwijst verzoekster naar haar uiteenzetting in het verzoekschrift waaruit blijkt waarom er aan de beoordeling van de stagementor een groot belang moet worden gehecht.

In relatie tot de uitzonderlijke omstandigheden argumenteert verzoekster nog dat het eventueel niet melden ervan aan de opleiding niet tot gevolg zou hebben dat de interne beroepscommissie hiermee geen rekening zou moeten houden. Zij herhaalt bovendien dat uit de stukken blijkt dat de opleiding van die omstandigheden wel degelijk op de hoogte was. In de twee stagebezoeken ziet verzoekster het bewijs dat de stagebegeleider, precies omwille van die omstandigheden, niet overtuigd was dat verzoekster alles had kunnen tonen wat zij in haar mars had. Het viel volgens verzoekster overigens aan de opleiding toe om eigener beweging een bijkomende of alternatieve stageles in te plannen, na kennisname van de uitzonderlijke omstandigheden.

Met betrekking tot de toelating tot de zelfstandige stage, herhaalt verzoekster dat nog steeds aan de essentie van de zaak voorbij wordt gegaan, met name dat zij geen trajectaanpassingen meer behoeft.

Beoordeling

Partijen zijn het er terecht over eens dat de Raad niet in de beoordeling van de competenties zelf kan treden, en dat hij enkel kan nagaan of de bestreden beslissing in overeenstemming is met de formele voorschriften en met de beginselen van behoorlijk bestuur.

Verzoekster wordt niet bijgevallen in haar stelling dat de verschillende beoordelingen van de stage in tegenstrijd zijn met het toegekende examencijfer van 6/20, of onderling in tegenspraak zouden zijn. Wat de door verzoekster gemaakte vergelijking betreft, dient verwerende partij vooreerst te worden bijgetreden dat de beoordeling door de stagementor en deze door de stagebegeleider niet dezelfde insteek of juridische draagwijdte hebben. Uit het stagevademecum (stuk 4 administratief dossier) blijkt dat de mentor een begeleidende rol heeft, en dat de stagebegeleider bevoegd is voor de eindvaluatie, zich daarbij steunend op de feedback van de mentor, de eigen stagebezoeken en de inhoud van de stagemap. Hun onderscheiden beoordelingen leggen met andere woorden niet hetzelfde gewicht in de schaal.

Na het lesbezoek van 18 november 2016 geeft de stagebegeleider verschillende opmerkingen met betrekking tot de lesvoorbereidingen, en heel wat competenties worden met een ‘C-D’ of ‘D’ gescoord, wat betekent ‘tussen voldoende en onvoldoende’, respectievelijk ‘onvoldoende’. Uit het voorgelegde mailverkeer blijkt dat verzoekster daarvan onmiddellijk na de lesbijwoning kennis had. Het lesbezoek van 22 november 2016 geeft aanleiding tot kritische opmerkingen bij alle competentieclusters, en zoals hieronder nader wordt uiteengezet betwist verzoekster die kritiek niet, integendeel. De beoordeling van de stagementor moge dan globaal genomen gunstiger uitvallen, ook hierin worden op het einde van de stage nog steeds verschillende tekorten aangemerkt (de Raad verwijst ter zake naar de feitelijke uiteenzetting bovenstaand). De eindevaluatie van de stagebegeleider (stuk 13 administratief dossier) staat met het geheel van die voormelde stukken niet op gespannen voet, en kadert (na telefonisch overleg) ook de visie van de stagementor – een element dat verzoekster overigens niet tegenspreekt en het gewicht dat zij aan het mentorverslag toekent verder relativeert.

Verder is de Raad van oordeel dat de twee lesbezoeken door respectievelijk de stagebegeleider en lector W.V.A. kunnen volstaan om aan de beoordelende zijde afdoende input te hebben die kan worden afgezet tegen het eindverslag van de begeleidende mentor.

Daargelaten nog de vraag of de voorliggende grief zich wel laat innpassen in wat gebruikelijk met het rechtszekerheidsbeginsel wordt bedoeld, kan er van een schending van dat beginsel van behoorlijk bestuur geen sprake zijn. Verzoekster heeft in de loop van de stage duidelijke feedback gekregen en had ook zicht op de vele werkpunten die door de stagebegeleider werden geformaliseerd, zodat zij niet kan voorhouden dat bijsturing onmogelijk was. Dat verzoekster zich al met al niet aan het cijfer van 6/20 verwachtte kan zo zijn, maar dat maakt haar verwachtingen nog niet gerechtvaardigd in de zin dat verwerende partij tot een hoger cijfer had moeten beslissen.

Wat het examencijfer op zich betreft, kan het middel niet worden aangenomen.

Verder voert verzoekster aan dat de omkadering en begeleiding dermate gebrekkig waren dat zij onmogelijk kon slagen.

Zoals de Raad reeds herhaaldelijk heeft overwogen, hebben vastgestelde gebreken in de begeleiding van de student in principe niet tot gevolg dat de toegekende beoordeling daardoor onregelmatig wordt of dat de student recht zou hebben op een gunstiger quotering (zie o.a. RvS 19 maart 2013, nr. 222.898, Ristucca; In dezelfde zin: R.Stvb. 27 november 2014, nr. 2014/302; R.Stvb. 12 mei 2015, nr. 2015/068; R.Stvb. 10 november 2015, nr. 2.568; R.Stvb. 18 november 2016, nr. 3.333).

Het is, in beginsel, één zaak of de student bewezen heeft de van hem verlangde kennis en vaardigheden te bezitten en een andere, wanneer hij die kennis en vaardigheden niet blijkt te bezitten, wie daarvoor de schuld draagt. Deze laatste kan diegene zijn die de student op het examen heeft voorbereid door bij die voorbereiding in gebreke te blijven. Een verwijt aan de instelling op het vlak van een gebrekkige begeleiding of communicatie verschuift bijgevolg mogelijk de verantwoordelijkheid voor een slechte prestatie deels naar de instelling, maar in de regel kan dit er niet toe leiden dat de prestatie zelf zonder meer als voldoende moet worden beschouwd.

Er kan enkel anders over worden geoordeeld in uitzonderlijke omstandigheden, wanneer het gebrek aan begeleiding het slagen *de facto* onmogelijk heeft gemaakt, bijvoorbeeld doordat essentiële vragen van de student onbeantwoord zijn gebleven of de begeleiding nagenoeg onbestaande was. Het valt aan de verzoekende partij toe om het bewijs te leveren van de gebreken in de begeleiding die zij aanvoert. Dat bewijs levert verzoekster niet. Er wordt niet aangevoerd dat de stagementor verzoekster aan haar lot zou hebben overgelaten, en er liggen twee schriftelijke verslagen van lesbezoeken voor, die ook onmiddellijk aan verzoekster zijn meegeleid. Bovendien zijn er ook per e-mail contacten met de stagebegeleider.

Inzake de door verzoekster aangevoerde uitzonderlijke omstandigheden, kan de Raad er begrip voor opbrengen dat de twee overlijdens verzoekster emotioneel hebben geraakt. Dit betekent evenwel niet dat die omstandigheden zo uitzonderlijk waren dat zij de opleiding hadden moeten aanzetten tot een proactieve beslissing inzake de stagelessen, of dat zij de beoordeling van die lessen op losse schroeven zetten.

Uit de stukken waarop de Raad vermag acht te slaan blijkt dat de overlijdens dateren van respectievelijk 16 november (vriendin) en 17 november (grootmoeder) 2016 en dat de bijgewoonde stagelessen op 18 en 22 november 2016 plaatsvonden. Uit deze stukken komt niet naar voren dat verzoekster de stagebegeleider of iemand anders uit de opleiding vóór de stageles van 18 november 2016 van deze overlijdens op de hoogte heeft gebracht, maar uit de mails van die datum – na het stagebezoek – lijkt te kunnen worden afgeleid dat het wel ter sprake is gebracht.

In die mails heeft verzoekster alvast niet aangegeven dat zij op andere of bijkomende dagen gevisiteerd wil worden, en evenmin dat haar lesgeven niet representatief was. Integendeel schrijft verzoekster op 22 november 2016 aan de stagebegeleider “*het lukt mij wel om de klik te maken maar er blijft gewoon weinig tijd over om volledig alles ‘perfect’ te krijgen*” en “*de stage zelf, het lesgeven doet me heel goed*”. Er rekening mee houdend dat het in de eerste plaats aan verzoekster zelf toeviel om uit te maken of zij in de gegeven omstandigheden nog normaal kon functioneren en dat het wat verzoeksters gemoedstoestand betreft aldus niet aan de opleiding toekwam om zelf in te grijpen, kan de Raad in de voormelde passages in redelijkheid niet lezen dat verzoekster de representativiteit van haar prestaties *in tempore non suspecto* – met name: voor de tussenkomst van de initiële examenbeslissing – in twijfel trok.

Dat oordeel wordt vervolgens niet tegengesproken door verzoeksters toelichting “*alle lessen zijn goed verlopen, tot vrijdag natuurlijk. Ik wist op voorhand dat het een moeilijke klas zou zijn, mijn mentor had me hiervoor gewaarschuwd. En inderdaad, ik had er weinig controle over*”. Ook wat de structuur van de les betreft, valt verzoekster in haar e-mail van 22 november 2016 (na het tweede stagebezoek) zonder meer de commentaar van lector W.V.A. bij: “*wat de lesopbouw betreft (hier heeft meneer [V.A.] me daarnet feedback op gegeven) begrijp ik het volledig. Domme keuzes, stomme fouten!*”.

De Raad merkt overigens op dat verzoekster de stage zelf niet heeft onderbroken, zodat niet onmiddellijk valt in te zien hoe verzoekster zichzelf wel in staat achtte om stagelessen te geven, maar niet om daarop te worden beoordeeld.

Het feit ten slotte dat verzoekster, zelfs in de wetenschap dat de stagebegeleidster verschillende competenties met een code ‘D’ had aangemerkt, op dat ogenblik geen gewag maakt van de uitzonderlijke aard van de omstandigheden en vooral de impact op haar welbevinden en prestaties, brengt de Raad ertoe dat thans retrospectief niet in redelijkheid kan worden aangenomen dat de stagbezoeken niet bij de beoordeling kunnen worden betrokken. Uit de voorliggende stukken besluit de Raad ten slotte dat de stagebegeleider zich voldoende empathisch heeft opgesteld, en dat de bestreden beslissing op dit punt niet kennelijk onjuist of onredelijk voorkomt.

Ook in dat opzicht overtuigt het middel niet.

B. De weigering tot toelating tot het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’

Rest dan nog de betwisting omtrent de toelating tot het aanvatten van de ‘Zelfstandige stage’.

Ter zake rijst vooreerst de vraag of dit een geschil is waarvan de Raad vermag kennis te nemen. De Raad is op grond van artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bevoegd om, na uitputting van de interne beroepsprocedure, uitspraak te doen over beroepen tegen studievoortgangsbeslissingen. Blijkens artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs is onder meer als ‘studievoortgangsbeslissing’ aan te merken, “het weigeren van het opnemen van een bepaald opleidingsonderdeel in het diplomacontract waarvoor de student die een

geïndividualiseerd traject volgt, zich nog niet eerder heeft ingeschreven”. Formeel genomen bevindt verzoekster zich in de omstandigheden die in deze bepaling zijn beschreven, maar de vraag rijst of de weigering tot toelating om veiligheidsredenen behoorde tot de *ratio legis* in hoofde van de decreetgever bij de invoering van wat thans artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs is.

Ten einde de tegenspraak te waarborgen, is aan beide partijen gevraagd hieromtrent schriftelijk standpunt in te nemen. Partijen hebben hun opmerkingen aan de Raad overgemaakt in e-mails van donderdag 6 april en vrijdag 7 april 2017 (verzoekende partij) en vrijdag 7 april 2017 (verwerende partij).

Standpunt van partijen

Verzoekster meent dat de Raad bevoegd is om zich over de weigering tot toelating tot de zelfstandige stage uit te spreken.

Zij wijst erop dat zij zich formeel in de toepassingsvoorwaarden van artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs betreft, en dat er in geval van een duidelijke tekst geen behoefte aan – of zelfs ruimte voor – interpretatie is.

Verzoekster stipt tevens aan dat bij nader onderzoek van de bedoeling van de wetgever niet specifiek kan worden teruggevonden dat een weigering op andere toepassingsgronden dan deze die te maken hebben met mogelijke studieloopbaanvertraging uitgesloten zouden zijn. Ten slotte argumenteert verzoekster dat de bestreden beslissing zelf – weliswaar foutief – de vorige stage van verzoekster betrekt in de weigering om de volgende stage te mogen starten, zodat dit als een vorm van studievoortgangsbewaking kan worden geïnterpreteerd.

Verwerende partij harerzijds, verzoekt de Raad om zich onbevoegd te verklaren.

Zij wijst er vooreerst op dat de beslissing houdende weigering tot toelating tot de zelfstandige stage is genomen op grond van artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement, waarvan de tekst luidt als volgt:

“Artikel 76 Ontzeggen van de toegang tot een praktisch opleidingsonderdeel

1. In uitzonderlijke omstandigheden en na het volgen van de hiertoe voorziene procedure kan het opleidingshoofd de student de toegang ontzeggen tot een praktisch opleidingsonderdeel, zoals practica of stages.
2. Dit kan onder meer wanneer de deelname van de student aan het praktisch opleidingsonderdeel wegens (permanente) bijzondere persoonlijke omstandigheden hemzelf of anderen ernstig in gevaar brengt en deze gevraatsituatie niet kan worden vermeden door te voorzien in hulp- of beschermingsmiddelen en, voor zover mogelijk, in een veilig alternatief voor het opleidingsonderdeel zoals het aanbieden van vervangende opdrachten, een geïndividualiseerd traject of andere redelijke maatregelen.
3. Het opleidingshoofd motiveert zijn beslissing omstandig en vermeldt minstens het volgende:
  - a. de feiten en de redenen die aan de basis liggen van het ontzeggen van de toegang tot het opleidingsonderdeel;
  - b. de redenen waarom een veilig alternatief zoals vervangingsopdracht, geïndividualiseerd traject of andere maatregelen niet mogelijk of aangewezen zijn;
  - c. de beroepsmogelijkheden van de student tegen deze beslissing tot ontzegging van de toegang.”

Het betreft aldus, volgens verwerende partij, veeleer veiligheidsmaatregelen die het opleidingshoofd kan nemen in uitzonderlijke situaties. Dergelijke beslissingen zijn naar oordeel van verwerende partij geen studievoortgangsbeslissingen waarvoor de Raad door de decreetgever bevoegd is gemaakt.

Met betrekking tot de mogelijke inpassing van het geschil in wat met artikel I.3, 69°, g) aan de bevoegdheid van de Raad is onderworpen, brengt verwerende partij in herinnering dat de rechtsverhouding tussen de student en de onderwijsinstelling contractueel van aard is, zoals ook blijkt uit artikel II.273 van de Codex Hoger Onderwijs. Zij wijst erop dat aldus het onderwijs- en examenreglement één van de documenten is waarin de algemene voorwaarden zijn vastgelegd van de toetredingsovereenkomst die de student heeft gesloten met het bestuur van de onderwijsinstelling. Het examenreglement wordt opgesteld door het instellingsbestuur (art. II.222 Codex Hoger Onderwijs) en is niet opgesomd in de lijst van studievoortgangsbeslissingen in artikel I.3, 69° Codex Hoger Onderwijs. Nog wat de wil van de decreetgever betreft, rappelleert verwerende partij eraan dat deze uitdrukkelijk heeft gekozen voor de contractuele kwalificatie van de aard van de rechtspositie van de student, hetgeen de toepasselijkheid impliceert van het gemene civiel recht, en de bevoegdheid van de gewone rechter. Dat uitgangspunt lijdt in de visie van de decreetgever enkel uitzondering wanneer het geschillen betreft die voortspruiten uit de verhouding student-examencommissie,

die dan publiekrechtelijk van aard wordt genoemd. In deze verhouding is geen voorafgaande wilsovereenstemming over de wijze waarop de examencommissie haar taken zal waarnemen, nu zij volledig unilateraal optreedt en daarbij voor de student bindende beslissingen neemt. Slechts in die optiek, zo stelt verwerende partij, heeft de decreetgever de geschillenregeling opgedragen aan de Raad als administratief rechtscollege.

Wat ten aanzien van de toegang tot het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’ voorligt, is volgens verwerende partij geen beslissing van de examencommissie, maar wel een beslissing van het opleidingshoofd ter vrijwaring van de veiligheid van de studente en, in dit geval, ook van de leerlingen die deel zullen uitmaken in de klas alwaar de zelfstandige stage zou uitgevoerd worden.

Artikel II.285, tweede lid Vlaamse Codex Hoger Onderwijs, dat de Raad als administratief rechtscollege bevoegd maakt om uitspraak te doen over de beroepen die door studenten of personen op wie de beslissing betrekking heeft, worden ingesteld tegen studievoortgangsbeslissingen, is een uitzondering op de bevoegdheidsregels die volgens verwerende partij strikt moet worden opgevat. Zij verwijst daarbij naar de overwegingen van het arrest nr. 235.790 van de Raad van State. Inzake de limitatieve en restrictieve interpretatie van het begrip ‘studievoortgangsbeslissing’ wijst verwerende partij op het arrest nr. 232.534 van de Raad van State).

Ter beoordeling van de mate waarin de bestreden beslissing op grond van artikel 79 van het onderwijs- en examenreglement kan worden beschouwd worden als “een weigering van het opnemen van een bepaald opleidingsonderdeel in het diplomacontract waarvoor de student die een geïndividualiseerd traject volgt, zich nog niet eerder heeft ingeschreven” (artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs), dient volgens verwerende partij te worden nagegaan wat de intenties van de decreetgever waren toen hij dit specifieke aspect toevoegde aan de opsomming der ‘studievoortgangsbeslissingen’. Ter zake meent verwerende partij dat de decreetgever eerder aanknopings heeft gezocht bij de flexibilisering van het leertraject dan bij weigeringsgronden om veiligheidsredenen, die per definitie geen verband houden met het studierendement of de omvang van het studieprogramma op zich. In de parlementaire voorbereiding van het decreet van 8 mei 2009 inzake Onderwijsdecreet XIX, verwijst de decreetgever naar de artikelen 26, §2 in fine en artikel 2, 25° van het

Flexibiliseringssdecreet. De doelstelling van het flexibiliseringssdecreet wordt gedefinieerd als volgt:

“Het voorliggende ontwerp van decreet beoogt de invoering van een flexibele organisatie van het hoger onderwijs ter aanvulling van de invoering van de bachelor/master-structuur. Ter bescherming van de studenten moet de overheid een aantal decretale garanties inbouwen. Basisregels over de wijze waarop creditbewijzen verworven worden, attestering van eerder verworven competenties en kwalificaties, vrijstellingen, informatie en communicatie naar de student, ... zijn daartoe noodzakelijk.”

Verwerende partij stipt verder aan dat de parlementaire voorbereiding van het flexibiliseringssdecreet bepaalt dat de hoofddoelstelling van het decreet de flexibilisering van het studiejaarsysteem is: het flexibiliseringssdecreet voert een creditsysteem in met een studieprogramma op basis van ECTS-studiepunten. Dit wordt volgens verwerende partij bevestigd in het advies van de Vlaamse onderwijsraad dat stelt:

“De overheid is verantwoordelijk voor het decretale kader dat instellingen in staat stelt om hun onderwijsorganisatie te flexibiliseren. De invoering van een creditsysteem is daarvan het fundament. De overheid zal het concept van het studiejaar als basis om de studievoortgang te organiseren moeten vervangen door het creditconcept.”

Verwerende partij betoogt dat *in casu* het individueel studietraject niet werd ingesteld met het oog op het bepalen van studierendement, zijnde de ratio van het totaalaantal verworven studiepunten ten opzichte van het totaal aantal opgenomen studiepunten met impact op leerkrediet in een opleiding. Het individueel studietraject voor verzoekende partij wordt integendeel ingesteld omwille van de precaire gezondheidstoestand van verzoekende partij, en bij uitbreiding het garanderen van de veiligheid van de leerlingen. In feite weigert het opleidingshoofd, nog steeds volgens verwerende partij, verzoekster de deelname aan het praktisch opleidingsonderdeel wegens (permanente) bijzondere persoonlijke omstandigheden die haarzelf en anderen ernstig in gevaar brengen. Deze gevairsituatie kan niet worden vermeden door te voorzien in hulp- of beschermingsmiddelen en, voor zover mogelijk, in een veilig alternatief voor het opleidingsonderdeel zoals het aanbieden van vervangende opdrachten, een geïndividualiseerd traject of andere redelijke maatregelen.

Verwerende partij geeft vervolgens nog toelichting omtrent de historiek van deze veiligheidszorgen, en brengt in herinnering dat eertijds met verzoekster (“*in overeenkomst*”) was afgesproken dat zij enkel na positieve evaluatie op het

opleidingsonderdeel ‘Stage II’ én mits verbeterde gezondheidstoestand het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’ zou kunnen opnemen – voorwaarden die verwerende partij niet vervuld acht.

Zij besluit dat bijgevolg dit aspect van de bestreden beslissing niet valt onder wat wordt bedoeld in artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs, maar integendeel een veiligheidsmaatregel is in toepassing van artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement, waaromtrent enkel de justitiële rechter bevoegd is.

Verzoekster dupliceerde nog met argumentatie ter weerlegging van de visie van verwerende partij.

Ter aanvulling van haar eerder ingenomen standpunt wijst zij op de memorie van toelichting bij de kwestieuze bepaling in Onderwijsdecreet XIX:

“In het kader van een diplomacontract wordt overeenstemming bereikt over het studietraject van een student. Een studietraject is ofwel een modeltraject voor een groep studenten of een geïndividualiseerd traject voor een bepaalde student. Bij een geïndividualiseerd traject wordt een studieprogramma samengesteld uit opleidingsonderdelen uit meerdere modeltrajecten van verschillende academiejaren. Krachtens artikel 26, §2 in fine van het Flexibiliseringssdecreet wordt de opportunititeit van het doorlopen van een geïndividualiseerd traject op zorgvuldige wijze door de instelling getoetst op grond van het dossier van de student. Onder meer het principe van volgtijdelijkheid van onderscheiden opleidingsonderdelen, opgenomen in de onderwijsregeling van de instellingen en in het diplomacontract, speelt hierbij een rol. Artikel 2, 25° van het Flexibiliseringssdecreet definieert volgtijdelijkheid als “de door het instellingsbestuur bepaalde regels in zake het gevuld hebben van of het geslaagd zijn voor een opleidingsonderdeel of opleiding vooraleer een student een examen kan doen over een ander opleidingsonderdeel of een andere opleiding”. Dergelijke regels kunnen evenwel tot gevolg hebben dat de studievoortgang van een student in dergelijke mate belemmerd wordt dat hij verplicht wordt om, gelet op de volgtijdelijkheid van één bepaald opleidingsonderdeel, zich voor slechts één opleidingsonderdeel opnieuw in te schrijven voor een extra bijkomend jaar, terwijl de instelling, bijvoorbeeld door het vervroegd samenroepen van de betrokken examencommissie, dit kan vermijden. Uiteraard primeert in principe de algemene regel van de volgtijdelijkheid, tevens gelet op de autonomie van de instellingen. Evenwel kan blijken dat in uitzonderlijke gevallen de principes van volgtijdelijkheid leiden tot een onredelijke weigering tot inschrijving van een student bij wijze van een geïndividualiseerd traject. In dergelijke gevallen is het opportuin, gelet op de bescherming van de rechten van de student, dat een onafhankelijk rechtscollege de betwiste weigeringsbeslissing kan toetsen. De Raad voor betwistingen in zake studievoortgangsbeslissingen heeft al meermaals verzoeken behandeld van studenten die een dergelijke gecombineerde inschrijving geweigerd werden. Vermits dergelijke weigeringsbeslissingen niet beschouwd kunnen worden als

een maatregel van studievoortgangsbewaking zoals voorzien in artikel 52 van het Flexibiliseringssdecreet of ruimer als een studievoortgangsbeslissing op grond van artikel II.1, 15°bis van het Aanvullingsdecreet, is de Raad evenwel niet bevoegd en kan ze zich niet ten gronde over deze weigeringsbeslissingen uitspreken. Toch raakt een dergelijke weigeringsbeslissing – volgens de rechtspraak van de Raad – wel degelijk de studievoortgang van de student. Bovendien kunnen zij – afhankelijk van het onderwijs- en examenreglement van de instelling – het voorwerp uitmaken van een intern beroep. Bijgevolg is het gerechtvaardigd om voor wat betreft de rechtsbescherming van de student dergelijke beslissingen ook voor te kunnen leggen aan de Raad als onafhankelijk administratief rechtscollege. Des te meer omdat de ratio van de uitbreiding van de bevoegdheid van de Raad naar studievoortgangsbeslissingen ten tijde van het Flexibiliseringssdecreet lag in het feit “dat de flexibilisering van de studievoortgang aanleiding geeft tot onderscheiden rechtshandelingen die qua aard en juridische natuur nauw aansluiten bij de examenbeslissingen zoals deze vandaag door examencommissies worden genomen”, terwijl examenbeslissingen wel degelijk administratieve rechtshandelingen zijn, ook wanneer zij uitgaan van examencommissies van vrije onderwijsinstellingen. Qua rechtsnatuur sluit een eenzijdig en autonoom door een instelling besliste weigering voor een gecombineerde inschrijving op grond van een geïndividualiseerd traject nauw aan bij de studievoortgangsbewakingsmaatregelen. De bestuurlijke logica van het Aanvullingsdecreet en Flexibiliseringssdecreet moet dientengevolge worden doorgetrokken ten aanzien van deze categorie van studievoortgangsbeslissingen. Om die reden worden deze administratieve rechtshandelingen ook onderhevig aan een beroep bij de Raad. Aan de noodzakelijkheidsvereiste voor wat betreft de toepassing van de impliciete bevoegdheden op grond van artikel 10 van de Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen om deze categorie van rechtshandelingen onder de bevoegdheid van een administratief rechtscollege opgericht door de Vlaamse Gemeenschap te brengen, is ten slotte voldaan. Het gecreëerde jurisdicioneel beroep is immers noodzakelijk om een oplossing te bieden voor een zeer specifieke onderwijsgebonden problematiek: de zorg om studenten op zeer korte termijn zekerheid te bieden omtrent het al dan niet kunnen vervolgen van een studietraject.”

Aldus heeft de decreetgever volgens verzoekende partij net omwille van deze mogelijke interpretatieproblemen met betrekking tot de rechtsverhoudingen uitdrukkelijk aan de Raad een bijkomende bevoegdheid verleent voor beslissingen zoals deze *in casu* voorliggen. Of deze flexibilisering het gevolg is van een persoonlijke toestand of een bewuste keuze, is volgens verzoekster irrelevant.

Daarnaast wijst verzoekster op de memorie van toelichting bij Onderwijsdecreet XXV:

“Punt 2° betreft de weigering van een volgende inschrijving in het hoger onderwijs als maatregel van studievoortgangsbewaking. Niet in alle gevallen kunnen bindende voorwaarden soelaas brengen. Als uit het dossier blijkt dat een student in een bepaalde opleiding (of ruimer in meerdere opleidingen in een bepaalde instelling) weinig kans heeft om binnen een redelijke termijn het diploma te behalen, heeft de instelling de mogelijkheid om deze student te weigeren of is de student die wenst verder te studeren

verplicht om zich te heroriënteren. Het dossier van een student kan zowel studiegerelateerde elementen als persoonlijke elementen omvatten. Studiegerelateerde elementen kunnen betrekking hebben op het recent afgelopen studietraject of het ruimere studieverleden van een student al dan niet in dezelfde instelling (zeer zwak studierendement, herhaaldelijk falen voor bepaalde opleidingsonderdelen enzovoort). Een dergelijke weigering vereist een motivering. De aangepaste regelgeving laat een ruime autonomie aan de instellingen. Er is in die zin geen verzwarende van de administratieve lasten ten aanzien van de bestaande toestand. De toetsing van de betreffende bepalingen gebeurt via de werking van de Raad voor betwistingen betreffende studievoortgangsbeslissingen die bevoegd is om beroepen van studenten te behandelen.”

Het zijn volgens verzoekster *in casu* de persoonlijke elementen die het dossier determineren, en die dus geen belemmering moeten zijn om tot de bevoegdheid van de Raad te besluiten. Verzoekster voert nog aan dat er tussen haar en de verwerende partij geen enkele overeenkomst is afgesloten en dat het wel degelijk om een eenzijdige beslissing gaat. Daarenboven is de toegang tot de stage gekoppeld aan het slagen voor een voorgaande stage, zodat dit naar oordeel van verzoekster duidelijk een studievoortgangsbeslissing is.

Beoordeling

De Raad stelt vooreerst vast dat het hier aan de orde zijnde aspect van de bestreden beslissing is gesteund op artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement:

“Artikel 76 Ontzeggen van de toegang tot een praktisch opleidingsonderdeel

1. In uitzonderlijke omstandigheden en na het volgen van de hiertoe voorziene procedure kan het opleidingshoofd de student de toegang ontzeggen tot een praktisch opleidingsonderdeel, zoals practica of stages.
2. Dit kan onder meer wanneer de deelname van de student aan het praktisch opleidingsonderdeel wegens (permanente) bijzondere persoonlijke omstandigheden hemzelf of anderen ernstig in gevaar brengt en deze gevraatsituatie niet kan worden vermeden door te voorzien in hulp- of beschermingsmiddelen en, voor zover mogelijk, in een veilig alternatief voor het opleidingsonderdeel zoals het aanbieden van vervangende opdrachten, een geïndividualiseerd traject of andere redelijke maatregelen.
3. Het opleidingshoofd motiveert zijn beslissing omstandig en vermeldt minstens het volgende:
  - a. de feiten en de redenen die aan de basis liggen van het ontzeggen van de toegang tot het opleidingsonderdeel;
  - b. de redenen waarom een veilig alternatief zoals vervangingsopdracht, geïndividualiseerd traject of andere maatregelen niet mogelijk of aangewezen zijn;

- c. de beroeps mogelijkheden van de student tegen deze beslissing tot ontzegging van de toegang.”

Deze bepaling verleent het opleidingshoofd de bevoegdheid om “in uitzonderlijke omstandigheden” aan een student de toegang tot een praktisch opleidingsonderdeel te ontzeggen. Te dezen heeft het opleidingshoofd zich op die bevoegdheid beroepen om in haar beslissing van 2 februari 2017 (stuk 15 administratief dossier), zoals later gestand gedaan in het raam van het intern beroep, verzoekster de toegang tot het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige stage’ te weigeren.

In het licht van het thans door verwerende partij ingenomen standpunt inzake de kwalificatie van deze beslissing, geeft de Raad in de marge alvast mee dat zij de titel “Studievoortgangsbeslissing academiejaar 2016-2017” draagt en dat zij verzoekster de weg naar de interne beroepscommissie wijst.

Verder stelt de Raad aan de hand van de motivering van deze beslissing vast dat zij mogelijk niet uitsluitend, maar wel decisief is gesteund op verzoeksters gezondheidstoestand en de inschatting van de veiligheidsrisico’s, zowel in haren hoofde als in hoofde van de leerlingen waarvoor zij in de zelfstandige stage verantwoordelijk zou zijn. De Raad stipt daarbij aan dat de initiële beslissing van 2 februari 2017 niet het voorwerp van de huidige procedure uitmaakt, en dat de bestreden beslissing hieromtrent duidelijk overweegt:

“De opleiding is van mening dat [verzoekster] de helpersfunctie niet kan uitvoeren en dat ze de leerlingen niet kan ondersteunen waar dat nodig is. Ook het demonstreren lukt haar niet terwijl dit juist essentieel is in de les LO.

Dit betekent zowel voor haarzelf een gevaar als voor de leerlingen.

Inzake burgerlijke aansprakelijkheid voor de stageplaats, dienen wij als opleiding de stageschool ook op de hoogte te brengen aangezien dit een verwaring van hun risico inhoudt. Als opleiding schatten wij de risico’s te hoog in om haar de toestemming te geven.

Hulp of beschermingsmiddelen lijken ons niet mogelijk.”

Om die redenen valt de Raad verzoeksters stelling niet bij dat dit aspect van de bestreden beslissing in essentie een maatregel van studievoortgangsbewaking is die – uitsluitend of overwegend – is gesteund op de vraag of competenties voor een ander opleidingsonderdeel al dan niet werden behaald.

Evenmin kan verzoekster worden gevuld in haar standpunt dat er tussen haarzelf en de instelling geen contractuele band bestaat, of minstens dat er omtrent het aspect van de toegang tot het opleidingsonderdeel ‘Zelfstandige Stage’ geen overeenkomst tot stand is gekomen.

Wat de relatie tussen student en hogeronderwijsinstelling in algemene zin betreft – en abstractie makend van de verhouding met de examencommissie – heeft de decreetgever uitdrukkelijk aangegeven dat die relatie van contractuele aard is (*Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 1960/1, 4, 10 e.v.*). Specifiek ten aanzien van de toegang tot ‘Zelfstandige stage’ wijst de Raad erop dat (i) in de beslissing van het opleidingshoofd van 2 februari 2017, (ii) in de bestreden beslissing, en (iii) in de antwoordnota binnen de huidige procedure steeds is gesteld dat er op 6 oktober 2016 met verzoekster een overleg is geweest, waarbij is “overeengekomen” dat de zelfstandige stage pas kan worden opgenomen onder de dubbele voorwaarde van een gunstige beoordeling voor ‘Stage II’ én een verbetering in de gezondheidstoestand van verzoekster. Het is een stelling die verzoekster doorheen de hele procedure nooit heeft betwist. Integendeel stelt zij in haar verzoekschrift voor de Raad (randnummers I.2.11 en I.2.12) dat er door de controlearts “enkele voorwaarden” werden opgelegd en dat met de opleiding “een regeling” werd getroffen. Verzoekster lijkt de afspraken, zoals voorgesteld door verwerende partij, verder te bevestigen in haar uiteenzetting dat het verslag van de huisarts aantoon dat ‘verdere’ trajectaanpassingen niet meer nodig zijn (randnummer IV.3).

Partijen zijn het er blijkens hun toelichting verder over eens, en de Raad valt hen daarin bij, dat het enige aanknopingspunt met ’s Raads bevoegdheid (behoudens de reeds verworpen kwalificatie als studievoortgangsbewakingsmaatregel) is gelegen in artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs.

Deze bepaling onderwerpt aan de bevoegdheid van de Raad, een beslissing houdende de weigering van het opnemen van een bepaald opleidingsonderdeel in het diplomacontract waarvoor de student die een geïndividualiseerd traject volgt, zich nog niet eerder heeft ingeschreven.

In een letterlijke lezing beantwoorden de omstandigheden waarin verzoekster zich bevindt aan de voorwaarden voor de toepassing van dit artikel: verzoekster bevindt zich in een geïndividualiseerd traject en wordt toelating geweigerd om een opleidingsonderdeel op te nemen waarvoor zij nog niet eerder was ingeschreven. De vraag dient evenwel te worden

gesteld of die vaststelling volstaat opdat de Raad bevoegd zou zijn, dan wel of ook rekening moet worden gehouden met de eigenlijke aard van de beslissing, die te dezen niet is gelegen in het bewaken van de studievoortgang maar wel in het handhaven van de veiligheid. De Raad overweegt daarbij ter illustratie dat hij door de decreetgever wel bevoegd is gemaakt voor examentuchtbeslissingen, maar niet voor tuchtbeslissingen buiten de examens, wat aanleiding geeft tot de bedenking dat een tuchtsanctie die erin bestaat dat een student een welbepaald opleidingsonderdeel het volgende academiejaar niet mag opnemen in bepaalde omstandigheden evengoed binnen het letterlijke kader van artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs zou kunnen worden geplaatst, maar daarom nog niet van de weeromstuit de hoedanigheid van tuchtbeslissing verliest *c.q.* onder de bevoegdheid van de Raad valt.

Bij de invoering van wat thans artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs is, heeft de steller van het ontwerp het volgende toegelicht (*Parl. St. VI. Parl. 2008-2009, nr. 2159/1, 68-70*):

“In het kader van een diplomacontract wordt overeenstemming bereikt over het studietraject van een student. Een studietraject is ofwel een modeltraject voor een groep studenten of een geïndividualiseerd traject voor een bepaalde student.

Bij een geïndividualiseerd traject wordt een studieprogramma samengesteld uit opleidingsonderdelen uit meerdere modeltrajecten van verschillende academiejaren.

Krachtens artikel 26, §2 in fine van het Flexibiliseringssdecreet wordt de opportuniteit van het doorlopen van een geïndividualiseerd traject op zorgvuldige wijze door de instelling getoetst op grond van het dossier van de student.

Onder meer het principe van volgtijdelijkheid van onderscheiden opleidingsonderdelen, opgenomen in de onderwijsregeling van de instellingen en in het diplomacontract, speelt hierbij een rol. Artikel 2, 25° van het Flexibiliseringssdecreet definieert volgtijdelijkheid als “de door het instellingsbestuur bepaalde regels in zake het gevuld hebben van of het geslaagd zijn voor een opleidingsonderdeel of opleiding vooraleer een student een examen kan doen over een ander opleidingsonderdeel of een andere opleiding”.

Dergelijke regels kunnen evenwel tot gevolg hebben dat de studievoortgang van een student in dergelijke mate belemmerd wordt dat hij verplicht wordt om, gelet op de volgtijdelijkheid van één bepaald opleidingsonderdeel, zich voor slechts één opleidingsonderdeel opnieuw in te schrijven voor een extra bijkomend jaar, terwijl de instelling, bijvoorbeeld door het vervroegd samenroepen van de betrokken examencommissie, dit kan vermijden.

Uiteraard primeert in principe de algemene regel van de volgtijdelijkheid, tevens gelet op de autonomie van de instellingen. Evenwel kan blijken dat in uitzonderlijke gevallen de principes van volgtijdelijkheid leiden tot een onredelijke weigering tot inschrijving van een student bij wijze van een geïndividualiseerd traject. In dergelijke gevallen is het opportuin, gelet op de bescherming van de rechten van de student, dat een onafhankelijk rechtscollege de betwiste weigeringsbeslissing kan toetsen.

De Raad voor betwistingen in zake studievoortgangsbeslissingen heeft al meermaals verzoeken behandeld van studenten die een dergelijke gecombineerde inschrijving geweigerd werden.

Vermits dergelijke weigeringsbeslissingen niet beschouwd kunnen worden als een maatregel van studievoortgangsbewaking zoals voorzien in artikel 52 van het Flexibiliseringssdecreet of ruimer als een studievoortgangsbeslissing op grond van artikel II.1, 15°bis van het Aanvullingsdecreet, is de Raad evenwel niet bevoegd en kan ze zich niet ten gronde over deze weigeringsbeslissingen uitspreken.

Toch raakt een dergelijke weigeringsbeslissing – volgens de rechtspraak van de Raad – wel degelijk de studievoortgang van de student. Bovendien kunnen zij – afhankelijk van het onderwijs- en examenreglement van de instelling – het voorwerp uitmaken van een intern beroep.

Bijgevolg is het gerechtvaardigd om voor wat betreft de rechtsbescherming van de student dergelijke beslissingen ook voor te kunnen leggen aan de Raad als onafhankelijk administratief rechtscollege.

Des te meer omdat de ratio van de uitbreiding van de bevoegdheid van de Raad naar studievoortgangsbeslissingen ten tijde van het Flexibiliseringssdecreet lag in het feit “dat de flexibilisering van de studievoortgang aanleiding geeft tot onderscheiden rechtshandelingen die qua aard en juridische natuur nauw aansluiten bij de examenbeslissingen zoals deze vandaag door examencommissies worden genomen”, terwijl examenbeslissingen wel degelijk

administratieve rechtshandelingen zijn, ook wanneer zij uitgaan van examencommissies van vrije onderwijsinstellingen.

Qua rechtsnatuur sluit een eenzijdig en autonoom door een instelling besliste weigering voor een gecombineerde inschrijving op grond van een geïndividualiseerd traject nauw aan bij de studievoortgangsbewakingsmaatregelen.

De bestuurlijke logica van het Aanvullingsdecreet en Flexibiliseringssdecreet moet dientengevolge worden doorgetrokken ten aanzien van deze categorie van studievoortgangsbeslissingen. Om die reden worden deze administratieve rechtshandelingen ook onderhevig aan een beroep bij de Raad.

Aan de noodzakelijkheidsvereiste voor wat betreft de toepassing van de impliciete bevoegdheden op grond van artikel 10 van de Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen om deze categorie van rechtshandelingen onder de bevoegdheid van een administratief rechtscollege opgericht door de Vlaamse Gemeenschap te brengen, is ten slotte voldaan.

Het gecreëerde jurisdictioneel beroep is immers noodzakelijk om een oplossing te bieden voor een zeer specifieke onderwijsgebonden problematiek: de zorg om studenten op zeer korte termijn zekerheid te bieden omtrent het al dan niet kunnen vervolgen van een studietraject.”

De *ratio legis* voor de betrokken bepaling is er derhalve in gelegen dat de Raad rechtsbescherming moet kunnen bieden tegen beslissingen inzake de toelating om een opleidingsonderdeel op te nemen die formeel genomen in overeenstemming zijn met de geldende regels inzake de volgtijdelijkheid, maar die niettemin onredelijk kunnen zijn. Het gaat met andere woorden om een beoordeling van volgtijdelijkheid, proportionaliteit en studieomvang.

De thans bestreden beslissing is niet met die finaliteit te vereenzelvigen. Het gaat, zoals gezegd, om een beslissing die enkel is ingegeven door overwegingen aangaande de veiligheid van de student en van de leerlingen die tijdens een stage onder haar hoede en verantwoordelijkheid – en aansprakelijkheid van de verwerende partij – zouden komen te staan.

Uit de rechtspraak van de Raad van State meent de Raad te moeten opmaken dat de tekst van het decreet – ook wanneer die ogenschijnlijk duidelijk is – moet worden samen gelezen met de achterliggende parlementaire voorbereiding, en dat het resultaat van die lezing erin kan zijn gelegen dat aan de letterlijke bepalingen voorbij moet worden gegaan (RvS 13 oktober 2015, nr. 232.534, XXX).

Zo stelde de Raad van State in het arrest nr. 182.124 van 17 april 2008 vast dat, in weerwil van een letterlijke lezing van het decreet, niet enkel de toekenning maar ook de weigering van een vrijstelling als een ‘studievoortgangsbeslissing’ moest worden beschouwd, waarvoor de Raad bevoegd is.

Nog in datzelfde arrest nr. 184.124 moest de Raad van State vaststellen dat in de tekst van het toenmalige artikel II.15 (pendant van het huidige artikel I.3, 69°) de bevoegdheid van de Raad nog steeds was gekoppeld aan examen(tucht)beslissingen, terwijl uit de bedoelingen van de decreetgever bleek dat die bevoegdheid ondertussen naar ‘studievoortgangsbeslissingen’ was uitgebreid.

In het arrest nr. 199.770 van 21 januari 2010 oordeelde de Raad van State dan weer dat de hoedanigheid van ‘student’ niet als determinerend kon worden beschouwd om de bevoegdheid van de Raad af te lijnen, daar uit de wil van de decreetgever bleek dat ook wie een vrijstelling aanvraagt zonder ingeschreven te zijn (en dus zonder ‘student’ te zijn) toegang moest hebben tot een beroep bij de Raad.

In het arrest nr. 200.012 van 26 januari 2016 diende de Raad van State vast te stellen dat het kennelijk de bedoeling van de indieners van een amendement (en van de gehele commissie Onderwijs) was geweest dat de beslissing die het instellingsbestuur zou nemen in toepassing van nieuwe artikel 51 van het Flexibiliseringssdecreet vatbaar zou zijn voor een beroep bij de Raad, niettegenstaande die bevoegdheid niet voorkwam in de limitatieve opsomming van ’s Raads bevoegdheden in het toenmalige artikel II.2, 15° bis.

De Raad kan enkel betreuren dat er nog steeds eenzijdige beslissingen van hogeronderwijsinstellingen ten aanzien van studenten bestaan waarvan niet *prima facie* kan worden uitgemaakt of zij al dan niet tot de bevoegdheid van de Raad behoren, en die

bijgevolg tot bevoegdheidsconflicten aanleiding kunnen geven. Ook dat is overigens een bedenking die eerder reeds door de Raad van State onder de aandacht is gebracht (RvS 26 januari 2010, nr. 200.012, Van der Hilden). Alleszins sluit de Raad zich wat het onderzoek naar zijn bevoegdheid betreft aan bij de overweging van de Raad van State in het voormelde arrest, namelijk dat “met de bedoeling van de decreetgever terdege rekening moet worden gehouden ten einde de draagwijdte van de besproken artikelen – en dus de bevoegdheid van de Raad – te kunnen begrijpen.

In het licht van dit alles is de Raad van oordeel dat de decreetgever bij de invoering van wat thans artikel I.3, 69°, g) van de Codex Hoger Onderwijs is, enkel heeft beoogd de Raad bevoegd te maken voor geschillen die – zoals hierboven reeds is aangegeven – betrekking hebben op beslissingen inzake de toelating om een opleidingsonderdeel op te nemen die formeel genomen in overeenstemming zijn met de geldende regels inzake de volgtijdelijkheid, maar die niettemin onredelijk kunnen zijn, en die de Raad in het licht van de volgtijdelijkheid, de proportionaliteit en de studieomvang dient te beoordelen.

De hier voorliggende beslissing volgt evenwel rechtstreeks uit het onderwijs- en examenreglement en dient een andere finaliteit. Daaraan doet geen afbreuk de vaststelling dat de omstandigheden waarin verzoekster zich bevindt, toevallig ook overeenstemmen met wat tekstueel in artikel I.3, 69°, g) is uiteengezet.

Geschillen die, buiten wat als studievoortgangsbeslissing kan worden aangemerkt, voorvloeien uit een toepassing van het onderwijs- en examenreglement als onderdeel van de contractuele relatie tussen de student en de instelling, behoren niet tot de bevoegdheid van de Raad – mede in acht genomen dat die contractuele verhouding door de decreetgever als de regel is aangemerkt en dat de reglementaire verhouding die de Raad bevoegd maakt, de uitzondering (RvS 19 september 2016, nr. 235.790, Katholieke Universiteit Leuven en RvS 19 september 2016, nr. 235.791, Katholieke Universiteit Leuven).

De Raad acht zich derhalve niet bevoegd om kennis te nemen van de beslissing gesteund op artikel 76 van het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij. In zoverre de Raad ervan kennis kan nemen, is het enige middel ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 10 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Henri Verhaaren bijzitter

Daniël Cuypers bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.597 van 10 april 2017 in de zaak 2017/089

In zake: Bram DECLERCQ
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Myriam Van den Abeele
kantoor houdend te 1700 Dilbeek
Kaudenaardestraat 13
Bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 13 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de examenbeslissing van 6 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekster ongegrond wordt verklaard en het examencijfer van 9/20 voor het opleidingsonderdeel ‘Machine-onderdelen’ wordt bevestigd.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 10 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Myriam Van de Abeele, die verschijnt voor de verzoekende partij en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de industriële wetenschappen’ (voor het opleidingsonderdeel ‘Machine-onderdelen’) en in de opleiding ‘Master in de industriële wetenschappen: elektromechanica’.

Het opleidingsonderdeel ‘Machine-onderdelen’ bestaat uit twee onderscheiden onderwijsleeractiviteiten (OLA’s): ‘Machine-onderdelen: hoorcolleges’ en ‘Ontwerp van een tandwielkast’. De evaluatie van het opleidingsonderdeel is voor 70% gesteund op de evaluatie van het hoorcollege middels een examen (mondeling met schriftelijke voorbereiding) en voor 30% op de beoordeling van het ontwerp via permanente evaluatie met een individuele test op het einde van het practicum.

Verzoeker behaalt een quotering van 7/20 voor het examen en 14/20 voor het practicum, wat resulteert in een examencijfer van 9/20. De proclamatie vond plaats op 10 februari 2017.

Op 14 februari 2017 tekent verzoeker intern beroep aan tegen de deelscore van 7/20. Verzoeker stipt daarbij vooreerst aan dat hij het opleidingsonderdeel voor de derde maal opneemt in zijn studieprogramma en dat hij bij de vijf openstaande examenkansen tweemaal niet heeft deelgenomen omwille van een slechte voorbereiding en stress. Naast dit opleidingsonderdeel moet verzoeker enkel nog de masterthesis afleggen om zowel het bachelor- als het masterdiploma te behalen.

Wat het hier betrokken examen betreft, zet verzoeker uiteen dat hij zich zeer grondig had voorbereid en ook externe studiebegeleiding had opgenomen, en dat hij de schriftelijke voorbereiding van het examen met de nodige stress had aangevat. Verzoeker doet over het verloop van het examen het volgende relaas:

“Het examen bestond uit 2 grote vragen onderverdeeld in deelvragen. De eerste vraag ging over tandwielen, de tweede vraag ging over assen. Bij de mondelinge verdediging kreeg ik complimenten over het antwoord van mijn eerste vraag, hierbij maakte ik geen enkele fout. Bij het gaan inkijken, vandaag op 14 februari, heeft hij mij dit nogmaals bevestigd. Ik kreeg een 8/10 voor deze vraag, een maximum score blijkt onmogelijk aangezien er geen fout in deze vraag stond noch een bijvraag is gesteld.

De tweede vraag daarentegen kon ik deels minder goed beantwoorden. De eerste deelvragen gingen goed, echter kwam er een vraag over het tekenen van het buigmomentendiagram van de gegeven as. Dit is leerstof uit de 2de fase van het vak Sterkteleer, voor mij dus al enkele jaren geleden gezien. Jammer genoeg zat om deze reden deze leerstof niet zo fris meer in mijn hoofd. Ik besloot dus om eerlijk te zijn en te zeggen dat ik niet meer wist hoe ik het buigmomentendiagram moest tekenen, denkend

dat dit slechts een deelvraag is. Echter moest ik bij de mondelinge verdediging dit toch tekenen, dit leidde tot een fout antwoord aangezien ik onder deze stress al zeker niet meer precies wist hoe ik dit moest doen.

Hij bleef doorgaan over deze deelvraag, hij vroeg ook nog een andere bijvraag omtrent de Cirkel van Mohr. Deze kon ik correct beantwoorden, toen ging hij terug naar de buigmomenten. De laatste deelvraag was wel correct, maar dit maakte niet meer uit. In zijn ogen zijn de buigmomentendiagrammen genoeg om mij een onvoldoende te geven. Ik heb het hierover ook met hem gehad tijdens het examen, maar zijn besluit stond vast.

Weten[de] dat ik een 14/20 had voor het practicum van dit vak, hoopte ik dat hij mij een 9/20 zou geven waardoor ik er toch door zou zijn. Voor de zekerheid heb ik echter direct na het examen reeds de ombudsdiens van onze campus gemaild (mail is vanonder bijgevoegd), ik moest van hun [wachten] met volgende stappen tot na de bekendmaking van de punten.

Toen ik vorige week vrijdag mijn punten kreeg zag ik echter dat meneer [C.] mij een 7/20 had toegewezen. Dit heeft als gevolg dat ik sowieso een herexamen moet afleggen. Volledig oneens met dit punt heb ik terug de ombudsdiens gecontacteerd. Zij vertelden me de nodige stappen maar raadden wel aan om eerst mijn examen te gaan inkijken, wat ik dus tevens heb gedaan deze namiddag. Bij dit gesprek is bevestigd geweest dat hij mij enkel en alleen om die deelvraag het examen opnieuw wilt laten afleggen. Volgens zijn puntenverdeling had ik een 8/10 op de eerste vraag en een 0/10 op de tweede vraag. Ik ben het daarmee al niet eens met de scores voor beide onderdelen. De eerste vraag was volledig correct, toch krijg ik een 8/10 hiervoor. De tweede vraag heb ik deels goed beantwoord, hiervoor krijg ik dan een 0/10. Tot slot is mijn eindresultaat een 7/20, geen logische som van zijn gegeven punten.”

De interne beroepsinstantie hoort verzoeker op 16 februari 2017, en komt vervolgens op 6 maart 2017 tot de volgende beslissing:

“In opvolging van uw beroep heb ik bijkomende motivering opgevraagd bij uw faculteit.

Prof. [C.] benadrukte op de eerste plaats het belang van sterkeleer binnen het OPO ‘Machineonderdelen’. Het OPO ‘Machineonderdelen’ is een plichtopleidingsonderdeel in de door u gekozen afstudeerrichting Elektromechanica. De doelstellingen dit OPO, zoals die vermeld staan in de ECTS-fiche vermelden dat ingenieursstudenten via dit OPO in staat gesteld worden om de basiskennis (die ze verworven hebben in andere OPO’s) toe te passen bij het oplossen van technologische problemen (zie [...]). Deze basiskennis omvat kinematica, dynamica, sterkeleer, materiaalkunde, warmtetransport en stromingsleer. Aangezien dit opleidingsonderdeel verder bouwt op de kennis van andere opleidingsonderdelen, geldt een strenge volgtijdelijkheid o.m. met de OPO’s ‘Dynamica van starre lichamen’ en ‘Sterkeleer’ en een soepele volgtijdelijkheid o.m. met het OPO ‘Materiaaltechnologie’. De strenge volgtijdelijkheid met o.m. ‘Sterkeleer’ wijst er dan ook op dat een voldoende inzicht in en het beheersen van de vaardigheden die verbonden zijn met dit OPO Sterkeleer essentiële voorwaarden zijn om ook te kunnen slagen voor het OPO ‘Machineonderdelen’”. In nagenoeg iedere les werd ook

verwezen naar het feit dat het de doelstelling is van dit OPO om studenten hun basiskennis te teren inzetten in het oplossen van technologische problemen. Prof. [C.] vermeldde dat u op het feedbackmoment zou gezegd hebben dat u hiervan niet op de hoogte was, omwille van het feit dat u de lessen dit academiejaar niet gevolgd had.

Prof. [C.] verduidelijkte hierbij dat de tweede vraag (m.b.t. het buigmomentendiagram) een rechtstreeks voorbeeld was van het kunnen toepassen van dergelijke basiskennis uit sterkteleer. In het practicum ‘ontwerp van een tandwielkast’ kwam de materie die bevraagd werd in vraag 2 bovendien ook reeds aan bod.

Prof. [C.] schetste verder het verloop van het examen.

De ECTS-fiche vermeldt dat het examen in principe uit twee vragen bestaat. In bepaalde vragen kan een derde vraag worden gesteld. Deze situatie was echter niet van toepassing op uw situatie,

Hij bevestigde dat uw antwoord op de eerste vraag goed was. Hij heeft u dan ook inderdaad gecomplimenteerd met dit antwoord. Dit betekent echter niet dat deze vraag hiermee ook perfect beantwoord werd. Op deze vraag behaalde u 8/10. Om een hogere score op deze vraag te bekomen, had u:

- de nieuwe rolcirkels moeten berekenen en een bewijs toevoegen
- niet foutief mogen vermelden 'geen tandflankspeling' bij een correctie van 45 mm, aangezien deze wel degelijk is. De vraag wat de correcties worden wanneer de tandflankenspeling niet getolereerd wordt, werd bovendien niet beantwoord
- een meer duidelijke schets moeten maken voor deelvraag 4 zodat de positie van de basiscirkel correct was.

De tweede vraag betrof een vraag waarin basiskennis van de sterkteleer moest worden toegepast. Er werd hierbij verwacht dat u:

- het buigmomentendiagram zou kunnen opstellen
- zou vermelden dat er een dubbele buiging is in twee vlakken
- het wringmomentendiagram en de vergelijkingsmomenten in functie van de gegeven parameters zou vermelden.

Zoals uzelf ook moest toegeven tijdens ons gesprek, slaagde u er niet om deze elementen correct te vermelden. De steunpuntreacties waren foutief. Uit uw antwoord (“zelfs horizontale (axiale) componenten bij [verticale] belasting”) blijkt bovendien dat er, naast een gebrek aan basiskennis van de sterkteleer ook een hiaat qua basiskennis van de statica was. Ook het antwoord m.b.t. het buigmomentendiagram was foutief. Het antwoord dat u hier gaf gelijkt hoogstens op een foutief dwarskrachtdiagram. Zowel het correcte buigmomentendiagram als het wringmomentendiagram waren totaal afwezig in uw antwoord. Bij de vergelijkingsmomenten in functie van de opgegeven parameter maakte u een foutieve afleiding van een niet-gevraagde formule, terwijl het gevraagde net niet aan bod kwam in uw antwoord. U behaalde dan ook een score van 0/10 voor deze vraag.

Prof. [C.] stelde dan ook vast dat u, gezien uw 0-score voor deze tweede vraag, totaal niet voldaan had aan een essentiële doelstelling van dit opleidingsonderdeel (i.c. het kunnen toepassen van uw basiskennis op het vlak van sterkteleer, en meer specifiek van buigmomenten(diagrammen), op een technologisch probleem). Om te vermijden dat

deze 0-score enkel verband zou houden met de specifieke vraagstelling in vraag 2 heeft hij u vervolgens een aantal bijvragen gesteld.

Aangezien uit uw antwoord op de tweede vraag bleek dat de elementaire basiskennis van sterkteleer ontbrak en geen [buigmomentendiagram] kon afgeleid worden, werd u een eenvoudige vraag, die echter peilde naar de essentie van het begrip ‘buigmoment’ voorgelegd: i.c. “een as met overhangende einden [verticaal] belast in enkele punten. Waar worden en zijn buigmomenten nul en waarom?” Het correcte antwoord had moeten zijn “niet in de steunpunten en niet in de uiteinden, maar wel ter hoogte van de uiterste krachten en verder daarbuiten.” Deze vraag werd bovendien woordelijk tijdens het hoorcollege behandeld, waarbij u tijdens het feedbackgesprek met prof. [C.] echter moest toegeven dat u tijdens deze lessen niet aanwezig was. Uw antwoord was volledig foutief. Er werd vervolgens nog een tweede bijvraag gesteld (“Teken het buigmomentendiagram van een as op twee steunpunten en [verticaal] belast in het midden”). Als antwoord werd hier een driehoeksdiagram met maximaal buigmoment in het midden verwacht. Op het examen kon u deze vraag echter niet beantwoorden. Een andere bijvraag had inderdaad ook betrekking op de betekenis van de cirkel van Mohr. Het juiste antwoord luidde dat deze een biaxiale spanningstoestand voorstelt in een punt van een structuur door voor alle vlakjes met verschillende oriëntatie doorheen dat punt de heersende schuifspanning in een diagram uit te zetten tegenover de heersende normaalspanning. U slaagde er slechts in om 4 van de verwachte 8 elementen te vermelden. Dit betekende dan ook dat de enkele correcte elementen die u vermeldde in deze vraag over de cirkel van Mohr niet van die aard waren om hiermee duidelijk te maken dat u wel over basiskennis van sterkteleer zou beschikken.

Gezien de wezenlijke tekortkoming op het vlak van de vereiste voorkennis voor het domein sterkteleer besliste prof. [C.] om als globaal resultaat een 7/20 voor dit examen toe te kennen. Prof. [C.] bevestigde hierbij dat hij ook reeds tijdens het feedbackgesprek duidelijk zou hebben aangegeven dat deze beslissing mede gebaseerd was op uw antwoorden op deze bijvraag. Het is dus niet zo, zoals u vermeldt, dat deze bijvragen niet in de beoordeling zouden zijn betrokken.

Ik wil er bij de beoordeling van dit beroep op de eerste plaats op wijzen dat ik bij de beoordeling van een dergelijke examenbetwisting geen rekening kan houden met de voorgeschiedenis van uw studietraject in uw bacheloropleiding, noch met de voortgang die u ondertussen gerealiseerd heeft in uw masteropleiding. Een examen kan immers enkel beoordeeld worden op basis van de feitelijke antwoorden die u gaf tijdens het examenmoment. Op basis van de hierboven vermelde informatie van prof. [C.] stel ik vast dat hij in voldoende mate de deelscores voor vraag 1 en 2 motiveert. Het feit dat u vraag 1, in vergelijking met uw medestudenten, vrij goed beantwoordde, neemt niet weg dat er toch duidelijke verbeterpunten waren. Het feit dat u voor een vraag, die betrekking heeft op een essentieel deel van de cursus, een 0-score behaalde kan niet als een louter onvoldoende resultaat worden beschouwd, maar wijst dan toch op ernstige hiaten in uw kennis van de betrokken materie. Via de bijvragen die gesteld werden, heeft u alvast de kans gekregen om te bewijzen dat u, ondanks het ernstige tekort voor vraag 2, toch elementaire inzichten uit het domein sterkteleer kon toepassen op technologische problemen. Het feit dat u hier evenmin in slaagt, wijst er dan ook op dat u duidelijk niet voldaan heeft aan de essentiële doelstellingen van dit opleidingsonderdeel, en u dus ook niet kan slagen voor dit opleidingsonderdeel. Een dergelijke beoordelingswijze is alvast conform met eerdere uitspraken van de Raad voor

betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen. Deze Raad stelde immers vast dat niettegenstaande de toekenning van deelcijfers in overeenstemming met het modelantwoord moet gebeuren, hierbij toch ruimte moet blijven voor de docent om in functie van het totaalbeeld van de antwoorden te oordelen of een student voldoende inzicht verworven heeft in de betrokken materie. Ik stel dan ook vast dat het resultaat voor dit examen (7/20), en bijgevolg de eindscore voor dit opleidingsonderdeel (9/20), correct werd vastgesteld. Dit resultaat wordt dan ook niet meer gewijzigd.”

Dit is de bestreden beslissing.

Met betrekking tot de studievoortgang van verzoeker, merkt verwerende partij nog het volgende op:

“We stellen op de eerste plaats vast dat een deel van de informatie die vermeld wordt in de rubriek “feiten en retroacten” vrij subjectief en niet steeds op een correcte manier wordt voorgesteld. Het is inderdaad zo dat de student reeds herhaaldelijk examen voor dit opleidingsonderdeel heeft kunnen afleggen. In tegenstelling tot hetgeen de student vermeldt, is het echter niet zo dat het examen tijdens de januarizittijd 2016-17 zijn laatste examenkans zou geweest zijn. Zoals vermeld in zijn studievoortgangsdossier (zie bijlage 1) is er op dit ogenblik enkel een “risico tot weigering”. Dit risico houdt in dat indien de student op het einde van dit academiejaar niet zou geslaagd zijn, er effectief een weigering tot herinschrijving geldt. De student heeft echter wel degelijk nog de mogelijkheid om via de derde examenperiode voor dit opleidingsonderdeel te slagen.

Het feit dat de student geen tolerantie kan inzetten voor dit onvoldoende resultaat (9/20) heeft op de eerste plaats te maken met het feit dat de student reeds 17 van de in totaal 18 studiepunten tolerantiekrediet waarover hij beschikte, reeds heeft ingezet voor andere onvoldoendes, i.c.

- Chemie en chemische technologie – 7 STP – 9/20 – juni 2013
- Chemie voor polymeren – 3 STP – 9/20 - juni 2015
- Elektrische machines – 4 STP – 8/20 – september 2015
- Warmtetransport – 3 STP – 9/20 – juni 2015

Het feit dat de student geen bijkomende tolerantie kan inzetten voor dit examenresultaat is dan ook niet inherent aan deze examenbeslissing.

De student vermeldt ook dat hij “alles op alles” zou gezet hebben voor dit examen. We stellen echter vast dat de student tijdens 2014-15 voor dit examen 7/20 en NA behaalde, en tijdens het academiejaar 2015-16 NA en 8/20. Dit betekent dan ook dat de student alvast tijdens de voorbije academiejaren geen gebruik gemaakt van alle geboden examenkansen. Bovendien blijkt op basis van de informatie die in het kader van het interne beroep werd opgevraagd, dat de student tijdens het feedbackgesprek moest toegeven dat hij de lessen dit academiejaar niet gevolgd heeft. De student herhaalt ook zijn verwijzing naar de studievoortgang die hij ondertussen gerealiseerd heeft in zijn masteropleiding. Zoals vermeld in de interne beroepsbeslissing is dit echter irrelevant in functie van de beoordeling van zijn examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Machine-onderdelen’ uit de bacheloropleiding. Voor zover hij deze voortgang wil gebruiken als mogelijke verklaring voor het feit dat hij niet in deze lessen aanwezig

was, moet worden vastgesteld dat dit een student is die wellicht zelf verkeerde prioriteiten gelegd heeft bij het afwerken van de resterende examens.”

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

Eerste middel

Verzoeker steunt een eerste middel op de materiële motiveringsplicht en het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker voert aan dat het mondelinge examen werd voorafgegaan door een ruime schriftelijke voorbereiding, die aan de docent werd overhandigd, zodat de antwoorden zoals mondeling toegelicht, “*grosso modo*” een weerslag vinden in die schriftelijke voorbereiding.

Verzoekers visie omtrent de antwoorden die werden gegeven op de deelvragen bij vraag 2 wijkt fundamenteel af van het verslag van de betrokken docent ter zake – waarbij verzoeker stelt een genuanceerd beeld weer te geven en de docent enkel de negatieve punten bespreekt – en verzoeker stelt dat verschillende van zijn opmerkingen in het intern beroep onbesproken bleven. Verzoeker haalt drie voorbeelden aan : (i) verzoeker stelt dat de eerste deelvragen van de tweede vraag goed verliepen, terwijl de beslissing op intern beroep daar in het geheel niet op in gaat, (ii) verzoeker stelt dat hij de vraag aangaande de Cirkel van Mohr correct wist te beantwoorden, terwijl de docent beweert dat hij een onvoldoende antwoord gaf nu hij slechts 4 van de verwachte 8 elementen vermeldde (wat volgens verzoeker niet wordt gestaafd aan de hand van het gegeven antwoord, noch middels een modelantwoord), en (iii) verzoeker stelt

dat hij de laatste deelvraag correct wist te beantwoorden, terwijl het betoog van de docent dit evenmin behandelt.

Verzoeker stipt aan dat hoewel zijn schriftelijke voorbereiding, de modelantwoorden en de schriftelijke notities van de professor gemaakt tijdens verzoekers mondelinge examen vorhanden moeten zijn en in het dossier van verwerende partij behoren te zitten, verzoeker er, ondanks zijn verzoek, geen inzage van kreeg tijdens de feedback en dat ze evenmin werden voorgelegd ter staving van het intern beroep. Nochtans is het, nog steeds volgens verzoeker, een oogmerk van het instellen van een intern beroep om een volledig beeld te krijgen van de elementen waarop de beslissing is gesteund, teneinde te kunnen nagaan of de motieven die in rechte en in feite worden aangehaald de beslissing wel afdoende draagkracht geven.

Dit alles klemt voor verzoeker des te meer nu hij voor de tweede vraag 0 punten behaalde, daar waar hij op intern beroep duidelijk aangaf het met die score oneens te zijn, onder de motivering dat verschillende deelvragen door hem wél correct werden beantwoord.

Verzoeker is dan ook van oordeel dat de interne beroepsinstantie in die omstandigheden slechts op behoorlijke en afdoende wijze aan de materiële motiveringsplicht kon voldoen door de voormelde stukken bij het dossier van het intern beroep te voegen. In de mate waarin de bestreden beslissing bij de kwestieuze vraag enkel het negatieve in rekening bracht en de positieve aspecten achterwege liet, is verzoeker van oordeel dat ook het redelijkheidsbeginsel is geschonden.

Verzoeker betrekt zijn kritiek ten slotte ook op de eerste vraag van het mondeling examen, waarvoor hij een deelscore van 8/10 behaalde. In het intern beroep heeft verzoeker aangegeven dat hij ter zake vragen stelde, omdat zijn gegeven antwoord volledig correct was en om die reden zelfs werd gecomplimenteerd door de docent. Verzoeker ziet in de bestreden beslissing de bevestiging daarvan, maar niet het bewijs van de bewering dat er hogere eisen golden bij het beantwoorden van de vraag opdat een nog beter cijfer zou worden toegekend. Dat wordt immers niet aangetoond middels een modelantwoord aan de hand waarvan de antwoorden van verzoeker – zoals opgenomen in zijn schriftelijke voorbereiding en zoals aanvullend zou moeten blijken uit de nota's van het mondeling examen genomen door de examinator – zouden moeten kunnen worden afgetoestst.

In haar *antwoordnota* stipt verwerende partij vooreerst aan dat het onduidelijk is welk standpunt verzoeker nu precies inneemt ten aanzien van de deelscore voor de eerste hoofdvraag. Enerzijds immers, vermeldt verzoeker op pagina 4 van het verzoekschrift dat hij zich op zich “kan vinden in een 8/20” (in de mate dit zou geleid hebben tot een credit voor het opleidingsonderdeel), en anderzijds stelt verzoeker op pagina 8 van dat verzoekschrift dat hij betwist dat hij niet zou hebben voldaan aan de eisen voor een perfect antwoord. Verwerende partij brengt onder de aandacht dat de bestreden beslissing in elk geval duidelijk vermeldt welke elementen ontbraken, en dat verzoeker nalaat om aan te tonen welke elementen hij wel zou vermeld hebben in zijn antwoord.

Ook de kritiek met betrekking tot de verschillende deelvragen van de tweede hoofdvraag is voor verwerende partij onduidelijk. Zij wijst erop dat verzoeker zich in zijn intern beroepsschrift beperkte hij tot de mededeling “de eerste deelvragen gingen goed” en dat verzoeker enkel de deelvraag over de cirkel van Mohr als concreet voorbeeld vermeldt. De bestreden beslissing bevat een gedetailleerd overzicht van alle bijvragen die tijdens het examen gesteld werden en alle antwoorden hierop van de student. Verzoeker voert wel aan dat in de interne beroepsbeslissing enkel rekening zou zijn gehouden met “de negatieve aspecten” maar vermeldt – buiten zijn verwijzing naar de vraag over de betekenis van de cirkel van Mohr – geen concrete voorbeelden van positieve elementen die zouden genegeerd zijn. Zoals vermeld in de interne beroepsbeslissing, bevatte dit antwoord op de vraag over de cirkel van Mohr enkel een beperkt aantal correcte elementen. Het is echter niet zo dat omwille van het feit dat een antwoord een aantal correcte elementen bevat, deze elementen sowieso punten zou moeten opleveren.

Verder wijst verwerende partij erop dat de subjectieve beschrijving van het antwoord op vraag 1 stelselmatig steeds positiever luidt. Waar verzoeker in de mail gericht aan de ombudsdiest (die deel uitmaakte van de stukken bij het intern beroep) nog spreekt van “een zeer goed antwoord” en “het beste antwoord van alle voorgaande”, luidt het in zijn verzoekschrift op intern beroep al dat hij “geen enkele fout” maakte, terwijl in het huidig verzoekschrift wordt gesproken over een “antwoord dat bewierookt” werd door de docent. De feitelijke gegevens beperken zich volgens verwerende partij evenwel tot de vaststelling door de docent tijdens het examen dat het antwoord dat de student gaf op de eerste vraag in vergelijking met de antwoorden van de andere studenten goed was en dat hij hem daarover – als aanmoediging tijdens het examen – ook een compliment gaf. Het feit dat een docent tijdens een examen een positieve opmerking maakt, betekent voor verwerende partij evenwel geenszins dat dit

antwoord hiermee ook een maximale deelscore zou verdiend hebben. Ter zake is in de bestreden beslissing uiteengezet waarom dit antwoord op bepaalde punten onvolledig was en op andere punten ook foutief.

In zijn uiteenzetting van dit middel gaat verzoeker er naar oordeel van verwerende partij aan voorbij dat het examen wel degelijk was aangekondigd als een mondeling examen, waarbij de twee hoofdvragen schriftelijk dienden te worden voorbereid. Een dergelijke voorbereiding heeft tot doel om de studenten in staat te stellen om hun antwoorden op het mondelinge examen beter te structureren. De evaluatie van een dergelijk mondeling examen gebeurt echter enkel in functie van de mondelinge toelichting van beide hoofdvragen en de antwoorden op eventuele bijkomende vragen.

Verwerende partij brengt in herinnering dat het antwoord van de student op vraag 1 over het algemeen goed was, en dat hij om een hogere score te bekomen: (i) de nieuwe rolcircels had moeten berekenen en een bewijs toevoegen, (ii) niet foutief had mogen vermelden 'geen tandflankspeling' bij een correctie van 4,5 mm, aangezien deze wel degelijk is (de vraag wat de correcties worden wanneer de tandflankenspeling niet getolereerd wordt, werd bovendien niet beantwoord) en (iii) een meer duidelijke schets had moeten maken voor deelvraag 4 zodat de positie van de basiscirkel correct was.

In het gegeven dat verzoeker zelf verwijst naar het compliment van de docent, ziet verwerende partij bewijs dat de vraag alleszins ook tijdens het mondelinge examen aan bod is gekomen. Verder behoort het naar oordeel van verwerende partij tot de autonomie van de examinator of er tijdens het mondelinge examen ook bijvragen worden gesteld; ter zake bevat noch het onderwijs- en examenreglement, noch enige andere regelgeving specifieke bepalingen.

Wat de tweede hoofdvraag betreft, brengt verwerende partij in herinnering dat van de student werd verwacht dat hij (i) het buigmomentendiagram zou kunnen opstellen, (ii) zou vermelden dat er een dubbele buiging is in twee vlakken en (iii) het wringmomentendiagram en de vergelijkmomenten in functie van de gegeven parameters zou vermelden. Uit de bestreden beslissing blijkt dat verzoeker er niet in slaagde om deze elementen correct te vermelden. De steunpuntreacties waren foutief, terwijl het correcte buigmomentendiagram en het wringmomentendiagram totaal afwezig waren in zijn antwoord. Bij de vergelijkmomenten in functie van de opgegeven parameter maakte verzoeker een foutieve afleiding van een niet-

gevraagde formule, terwijl het gevraagde net niet aan bod kwam in zijn antwoord. Het correcte antwoord op de eerste bijvraag i.c. “*eën as met overhangende einden verticaal belast in enkele punten. Waar worden en zijn buigmomenten nul en waarom?*” had moeten zijn “*niet in de steunpunten en niet in de uiteinden, maar wel ter hoogte van de uiterste krachten en verder daarbuiten.*” Het antwoord van verzoeker was echter volledig foutief. Als antwoord op de tweede bijvraag (“*Teken het buigmomentendiagram van een as op twee steunpunten en verticaal belast in het midden*”) werd een driehoeksdiagram met maximaal buigmoment in het midden verwacht. Verzoeker kon ook deze vraag niet beantwoorden. Zoals vermeld in de intern beroepsbeslissing kon verzoeker de bijvraag over de betekenis van de cirkel van Mohr slechts onvolledig beantwoorden. De enkele correcte elementen in zijn antwoord waren niet van dien aard om aan te tonen dat hij wel over vereiste basiskennis van sterkteleer zou beschikken. Meer concreet luidde het correcte antwoord op deze vraag volgens verwerende partij dat een biaxiale spanningstoestand voorstelt in een punt van een structuur door voor alle vlakjes met verschillende oriëntatie doorheen dat punt de heersende schuifspanning in een diagram uit te zetten tegenover de heersende normaalspanning.

Tijdens het mondelinge examen noteerde de docent de bijkomende vragen op de schriftelijke voorbereiding van de student. De schets onderaan de schriftelijke voorbereiding voor de tweede bijvraag heeft betrekking op de eerste bijvraag; de schets op de achterkant heeft betrekking op de tweede bijvraag. Verwerende partij besluit dat middels de bestreden beslissing duidelijk wordt vermeld welke de verwachte antwoorden waren en op welke punten de antwoorden van de student hiervan afwijken.

In de *wederantwoordnota* handhaaft verzoeker zijn kritiek. In repliek op de antwoordnota en met betrekking tot de twee vragen, zet verzoeker nog het volgende uiteen:

“INZAKE VRAAG 1

Verzoekende partij betwist ten stelligste de correctheid van de beweringen van verwerende partij die nog steeds geen enkele steun vinden in enig stuk: de schriftelijke voorbereiding van verzoeker, het modelantwoord, noch de schriftelijke nota's van de professor van zijn mondelinge examen worden door verwerende partij voorgelegd.

Meer specifiek betwist verzoeker dat:

- (i) De eisen aan deze vraag nog hoger waren gesteld dan door hem voldaan — bij ontstentenis van modelantwoord kan verwerende partij dit overigens niet aantonen. Het feit dat de professor de student complimenteerde met diens antwoord, hetgeen vaststaat — want door beide partijen aangemerkt, dient als bewezen gegeven in aanmerking te worden genomen teneinde tot het oordeel te komen dat verzoeker een bovenmatig goed antwoord gaf.

(ii) Hij, in functie van de mondelinge toelichting, de nieuwe rolcircels niet zou hebben berekend en geen bewijs zou hebben gevoegd; hij een vraag inzake de correcties niet of foutief zou hebben beantwoord en hij geen duidelijke schets zou hebben gemaakt, zowel als het feit dat de positie van de basiscirkel incorrect zou zijn geweest.

INZAKE VRAAG 2

Verwerende partij geeft geen nieuwe, doch enkel een wat uitgebreider verwoorde informatie mee. Wel wordt – eindelijk – de schriftelijke voorbereiding van verzoeker voorgelegd.

Er kan worden vastgesteld dat:

- (i) De laatste deelvraag van deze vraag (inzake het vergelijkingsmoment) correct was — zie de laatste 2 formules op het antwoordblad.
- (ii) Inzake de deelvraag van de cirkel van Mohr, verwerende partij niet aantonst dat het antwoord van verzoeker niet zou hebben voldaan, noch hoeveel aspecten er door de student dienden te worden vermeld. Nog een cursus, noch een modelantwoord liggen voor. Verzoeker betwist ten stelligste dat zijn antwoord niet zou hebben voldaan.
- (iii) De vraag inzake de buigmomenten inderdaad niet correct was, doch één van de bijvragen opnieuw dezelfde materie betrof, dit terwijl de student reeds aangegeven had een volledig 'black out' te hebben op dit punt. De vaststelling blijft overigens gelden dat het praktische deel van het examen voor verzoeker eveneens de materie van de tandwielen, incl. buigmomenten, betrof, waarop verzoeker een score van 14/20 kreeg, cijfer waaruit kan worden afgeleid dat de student wel in staat was de materie toe te passen.
- (iv) Kortom: de professor heeft al het mogelijke én ook het onmogelijke – d.i. geen rekening houden met wel correct beantwoordde deelvragen – in het werk gesteld om aan verzoeker geen slaagcijfer toe te kennen. Daarvoor was klaarblijkelijk een 0/10 nodig daar waar objectieve gegevens vorhanden zijn die aantonen dat dit cijfer niet op correcte wijze de gegeven antwoorden weerspiegelt. Zoals in het tweede middel opgeworpen: verwerende partij kan de relevantie niet ontkennen of te niet doen van vragen die zij zelf opstelde. Een tegenovergesteld oordeel leidt tot complete willekeur en een onevenredig onderscheid tussen de discretionaire bevoegdheid die aan de instelling toekomt bij een mondeling, dan wel een schriftelijk examen (zie randnr. 16).
- (v) Informatief: de materie van de buigmomenten betreft een beperkt deel uit de cursus (de professor zelf heeft geen cursus) die door de studenten is opgesteld. Verwerende partij doet er alles aan om het belang van deze materie uit te vergroten voor Uw Raad, door quasi haar gehele verweer daarop toe te spitsen. Verzoeker betwist dat het belang ervan verwerende partij noopte tot de toekenning van cijfer dat toeliet hem niet te laten slagen voor het opleidingsonderdeel en de correct gegeven antwoorden op deelvragen niet in de beoordeling te moeten betrekken.”

Beoordeling

De Raad wijst er vooreerst op dat de vraag of de bestreden beslissing al dan niet een – afdoende – antwoord biedt op de grieven die in het intern beroep werden opgeworpen, betrekking heeft op de formelemotiveringsplicht en niet op de twee rechtsgronden – de materiële motiveringsplicht en het redelijkheidsbeginsel – die verzoeker in de aanhef van het middel vermeldt. Waar verzoeker thans aanvoert dat opmerkingen met betrekking tot deelvragen in de bestreden beslissing onbeantwoord blijven, betreft het derhalve een grief die in het licht van de wet van 19 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen moet worden beoordeeld.

Ter zake zij preliminair opgemerkt dat de formelemotiveringsplicht in bestuurszaken er niet toe verplicht dat de overheid *elke* opgeworpen grief ritueel en *in extenso* zou beantwoorden, en dat het in beginsel kan volstaan dat de opgegeven motivering de genomen beslissing afdoende kan dragen. In een bezwaarprocedure – zoals het intern beroep er een is – vertaalt de formelemotiveringsplicht zich aldus dat moet worden geantwoord op dié grieven die, mochten ze terecht blijken, de strekking van de te nemen beslissing kunnen beïnvloeden (RvS 2 oktober 2008, nr. 186.810, Van Parys).

Verzoeker doet ten eerste gelden dat hij had opgeworpen dat de eerste deelvragen van de tweede vraag goed verliepen, en dat de bestreden beslissing daar niet op antwoordt. In dat opzicht mist het middel feitelijke grondslag. De bestreden beslissing overweegt immers:

“Aangezien uit uw antwoord op de tweede vraag bleek dat de elementaire basiskennis van sterkteleer ontbrak en geen [buigmomentendiagram] kon afgeleid worden, werd u een eenvoudige vraag, die echter peilde naar de essentie van het begrip ‘buigmoment’ voorgelegd: i.c. “een as met overhangende einden [verticaal] belast in enkele punten. Waar worden en zijn buigmomenten nul en waarom?” Het correcte antwoord had moeten zijn “niet in de steunpunten en niet in de uiteinden, maar wel ter hoogte van de uiterste krachten en verder daarbuiten.” Deze vraag werd bovendien woordelijk tijdens het hoorcollege behandeld, waarbij u tijdens het feedbackgesprek met prof. [C.] echter moest toegeven dat u tijdens deze lessen niet aanwezig was. Uw antwoord was volledig foutief. Er werd vervolgens nog een tweede bijvraag gesteld (“Teken het buigmomentendiagram van een as op twee steunpunten en [verticaal] belast in het midden”). Als antwoord werd hier een driehoeksdiagram met maximaal buigmoment in het midden verwacht. Op het examen kon u deze vraag echter niet beantwoorden.”

Verzoekers argument is derhalve in de bestreden beslissing niet onbesproken gebleven. Dat de gegeven motivering inhoudelijk niet strookt met verzoekers visie of verwachtingen, is vreemd aan de vraag óf er op de grief is geantwoord.

Ten tweede betoogt verzoeker dat hij had aangevoerd de laatste deelvraag correct te hebben beantwoord, en dat ook dit aspect onbesproken blijft. Ook deze grief kan niet worden aangenomen. Verzoeker maakt vooreerst op geen enkele wijze duidelijk waarover die ‘laatste vraag’ precies handelde en welk antwoord hij daarop zou hebben gegeven. Bovendien overloopt de bestreden beslissing de bijvragen die zijn gesteld en de reden waarom verzoekers antwoord foutief was. Daarmee heeft de interne beroepsinstantie aangegeven dat alle bijvragen verkeerd werden beantwoord, wat formeel een antwoord is op de door verzoeker aangehaalde grief.

Wat de bijvraag met betrekking tot de ‘cirkel van Mohr’ betreft, heeft verzoeker in zijn intern beroep aangevoerd dat hij die vraag “correct kon beantwoorden”. In de bestreden beslissing wordt toegelicht dat verzoeker vier van de acht elementen die ter sprake dienden te worden gebracht, effectief bij zijn antwoord heeft betrokken. De Raad ziet geen reden om de waarachtigheid daarvan te twijfelen, te meer nu verzoeker de materialiteit ervan zelf niet tegenspreekt; alleszins zet verzoeker niet uiteen welk antwoord hij meent te hebben gegeven.

Er is de Raad geen algemeen rechtsbeginsel bekend dat een hogeronderwijsinstelling verplicht om modelantwoorden voor examens ter beschikking te hebben.

De grief dat verzoeker tijdens de feedback geen inzage heeft gekregen in de schriftelijke voorbereiding, de modelantwoorden en de schriftelijke notities van de docent is een middel dat niet werd opgeworpen in het verzoekschrift op intern beroep. Niets weerhield verzoeker er nochtans van om die grieven te vermelden, aangezien de feedback aan het instellen van het intern beroep vooraf is gegaan. In de huidige stand van de procedure kunnen deze grieven niet voor het eerst op ontvankelijke wijze worden aangevoerd.

In de mate dat het middel, gesteund op de materiële motiveringsplicht, op dezelfde feitelijke grondslag teruggaat, kan het evenmin tot vernietiging leiden.

Tot slot blijkt uit de bestreden beslissing niet dat “enkel het negatieve” in rekening werd gebracht, maar wordt integendeel uiteengezet waarom de beperkte correcte antwoorden van verzoeker finaal niet konden leiden tot een toekenning van punten voor de tweede vraag. Het redelijkheidsbeginsel is daardoor niet geschonden.

Wat de eerste vraag van het mondelinge examen betreft, deelt de Raad de indruk van verwerende partij dat verzoeker op twee benen hinkt. Het laat zich moeilijk begrijpen dat verzoeker (pagina 4 verzoekschrift) stelt dat hij zich met een quotering van 8/10 voor de eerste vraag kan verzoenen, maar dan “enkel in de mate” dat hij uiteindelijk voor het gehele opleidingsonderdeel een credit zou hebben behaald. De deelscore voor de eerste vraag staat immers op zich, en het ontgaat de Raad waarom dat cijfer als dusdanig meer of minder stand zou kunnen houden, afhankelijk van het globale examencijfer voor het opleidingsonderdeel. De Raad kan begrijpen dat verzoeker zich om een geschil inzake de deelquotering niet meer zou bekommeren wanneer hij voor het opleidingsonderdeel een credit heeft behaald, maar dat heeft niets van doen met de juistheid van de deelquotering op zich.

In de bestreden beslissing wordt in detail uiteengezet waarom verzoeker inderdaad goed scoorde (8/10, omgerekend 16/20) en welke elementen er in het antwoord ontbraken om een nog hogere quotering te bekomen. Daarmee heeft de bestreden beslissing dus niet bevestigd – zoals verzoeker voorhoudt – dat het antwoord volledig correct was. De loutere bewering waarmee verzoeker thans betwist dat hij aan die vereisten voor een hogere quotering niet zou hebben voldaan, volstaat niet om de Raad ervan te overtuigen dat de toegekende quotering onredelijk is.

Het eerste middel is, in zoverre ontvankelijk, ongegrond.

Tweede middel

In een tweede middel steunt verzoeker zich op “het formeel motiveringsbeginsel”, het vertrouwensbeginsel en het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

In dit middel voert verzoeker aan dat hij in het intern beroep heeft opgeworpen: “*De eerste vraag was volledig correct, toch krijg ik een 8/10 hiervoor. De tweede vraag heb ik deels goed beantwoord, hiervoor krijg ik dan een 0/10. Tot slot is mijn eindresultaat een 7/20, geen logische som van zijn gegeven punten*” en dat hij zich daarmee vragen heeft gesteld bij de door verwerende partij gehanteerde weging van beide vragen.

Verzoeker kan het principe bijtreden dat een eindbeoordeling, tenzij reglementaire bepalingen het anders willen, niet het mathematisch gewogen gemiddelde van de deelresultaten hoeft te zijn en dat een instelling hierbij dus over enige appreciatievrijheid beschikt. Dit neemt voor verzoeker evenwel niet weg dat er op de instelling een plicht tot afdoende motivering rust, zeker wanneer de student zich omtrent de weging duidelijke vragen stelt op intern beroep. Te dezen weet verzoeker wel dat hem een 8/10 en een 0/10 als deelresultaten werden toegekend, maar het blijft hem geheel duister op welke wijze deze scores werden samengevoegd. Een motivering waarom aan een bepaalde vraag meer gewicht zou mogen toekomen, volstaat voor verzoeker niet om afdoende opheldering te bieden: de eindscore kan maar standhouden indien deze blijk geeft van de verwerking van alle toegekende deelresultaten. Daar, nog steeds volgens verzoeker, uit het eerste middel volgt dat de deelscore van 0/10 voor de tweede vraag onredelijk streng was, is ook het eindcijfer onredelijk, minstens niet afdoende gemotiveerd.

Verzoeker stipt ook aan dat moet blijken dat alle studenten op dezelfde wijze werden behandeld en dat willekeur zoveel mogelijk werd uitgesloten, terwijl de motivering van de bestreden beslissing eerder wijst op nattevingerwerk te zijnen aanzien. Verzoeker merkt hierbij op dat, indien deelvragen worden gesteld en zeker indien dit gebeurt op schriftelijke wijze via een vragenblad dat aan de student wordt overhandigd bij aanvang van het mondeling examen, de discretionaire bevoegdheid in hoofde van de onderwijsinstelling niet zo ruim kan worden gezien dat een docent voorbij zou kunnen gaan aan de relevantie van (deel)vragen die hij zelf opstelde. Door deze deelvragen te voorzien, staat hun relevantie in functie van de beoordeling volgens verzoeker immers onwrikbaar vast. Anders oordelen zou naar oordeel van verzoeker de deur wijd open zetten voor complete willekeur en tevens een onredelijk verschil betekenen tussen de manier, op mondelinge of schriftelijke wijze, van ondervraging van een student: daar waar een schriftelijk examen doorgaans de weging van de verschillende vragen aangeeft, doch het ingevulde examenformulier het eveneens onmogelijk maakt sommige vragen bij de beoordeling buiten beschouwing te laten, is deze vrijheid aan de instelling wel toekennen bij een mondeling examen in generlei zin te verantwoorden. Door beide deelvragen op 10 te quoteren, meent verzoeker dat een onmiskenbaar vermoeden is ontstaan dat aan beide vragen hetzelfde gewicht wordt toegekend – en zulks lijkt ook steun te vinden in de ECTS-fiche – wat in de praktijk evenwel niet het geval blijkt te zijn. Verzoeker besluit dat indien verwerende partij van oordeel zou zijn dat aan de tweede deelvraag zo'n determinerend gewicht diende te worden toegekend, dat zelfs toelaat om het gegeven cijfer voor de eerste vraag af te romen, zij dit als afzonderlijk opleidingsonderdeel had moeten

programmeren of minstens aldus duidelijk moeten aangeven aan de studenten middels de ECTS-fiche. De gekozen handelwijze strijd volgens verzoeker met het vertrouwensbeginsel.

Verzoeker ziet zijn kritiek ook bevestigd door de verwijzing naar wat in het practicum werd beoordeeld. Waar de bestreden beslissing luidt “*Prof. [C.] verduidelijkte hierbij dat de tweede vraag (m.b.t. het buigmomentendiagram) een rechtstreeks voorbeeld was van het kunnen toepassen van dergelijke basiskennis uit sterkteleer. In het practicum 'ontwerp van een tandwielkast' kwam de materie die gevraagd werd in vraag 2 bovendien ook reeds aan bod*”, wijst verzoeker erop dat hij voor dit practicum een deelscore van 14/20 behaalde, zodat op basis daarvan alvast niet kan worden besloten dat het hem aan basiskennis uit de sterkteleer of inzake de specifieke gevraagde materie fundamenteel zou ontbreken. Verzoeker werpt ter zake verder op dat hij er klaarblijkelijk in slaagde het kennisonderdeel naar bijzonder behoren toe te passen in het practicum. Verwerende partij had deze vaststelling kunnen aanwenden om het gebrek aan antwoord door verzoeker op de betreffende deelvraag te relativieren. Integendeel besloot zij hem nog bijkomend en op volstrekt onredelijk wijze af te straffen.

In haar *antwoordnota* zet verwerende partij uiteen dat verzoeker voorbijgaat aan een motief van de bestreden beslissing, met name het feit dat het finale examenpunt gebaseerd was op de vaststelling dat verzoeker via zijn antwoorden op dit examen niet had laten blijken dat hij elementaire inzichten uit het domein van de sterkteleer voldoende beheerste. Het feit dat deze elementaire inzichten ontbraken, wordt bovendien door verzoeker niet ontkend. Ter zake verwijst verwerende partij naar de e-mail van verzoeker aan de ombudsdiens (bijlage bij het intern beroep): “... *tijdelijk was ik hier alles over kwijt ...*” en naar verzoekers uiteenzetting in het intern beroep “... *ik besloot om eerlijk te zijn en te zeggen dat ik niet meer wist hoe ik het buigmomentendiagram moest tekenen ...*” en “... *dit leidde tot een fout antwoord ...*”. De ECTS-fiche van dit opleidingsonderdeel beklemtoont volgens verwerende partij het belang in dit opleidingsonderdeel van het kunnen toepassen van reeds verworven basiskennis (onder meer met betrekking tot sterkteleer) bij het oplossen van technologische problemen. Via de volgtijdelijkheidsvoorraarden die gelden voor het opleidingsonderdeel ‘Machine-onderdelen’ en die eveneens in deze ECTS-fiche vermeld staan, wordt bovendien gegarandeerd dat studenten deze vereiste basiskennis in elk geval kunnen verworven hebben. Het feit dat verzoeker op een vraag, die betrekking heeft op een essentieel deel van de cursus, een 0-score behaalt, kan naar oordeel van verwerende partij niet worden gezien als een louter

onvoldoende resultaat, maar wijst op ernstige hiaten in de kennis van de betrokken materie. Gezien de wezenlijke tekortkoming op de tweede vraag stelde de docent vast dat de student totaal niet voldaan had aan een essentiële doelstelling van dit opleidingsonderdeel (*in casu* het kunnen toepassen van basiskennis op het vlak van sterkteleer, en meer specifiek van buigmomenten(diagrammen), op een technologisch probleem). Bijgevolg kon verzoeker volgens verwerende partij ook niet slagen voor dit opleidingsonderdeel. Dit betekent dan ook dat het hoogst mogelijke resultaat dat deze student kon behalen voor dit opleidingsonderdeel 9/20 was, hetgeen ook effectief het resultaat is dat aan verzoeker werd toegekend. Verwerende partij verwijst ter adstructie van die beoordeling naar het arrest nr. 2.737 van de Raad van 15 december 2015, en geeft aan dat er van een beoordeling door “nattevingerwerk” geen sprake is.

Voor zover de student zich nog beroept op een schending van het gerechtvaardigd vertrouwen omdat de deelvragen en de bijvragen niet elk afzonderlijk op 10 werden gequoteerd zonder onderlinge interferentie, stelt verwerende partij vast dat de quotering logischerwijze volgt op het examen, zodat de student daaruit tijdens het examen geen onmiskenbaar vermoeden kon afleiden. Verwerende partij wijst erop dat de ECTS-fiche geen vaste puntenverdeling tussen de deelvragen bepaalt. De beoordeling van het examen op basis van het geheel van de antwoorden die door de student gegeven worden tijdens het monding examen, strookt dus volledig met de verwachtingen van de student, en deze examineerwijze is volgens verwerende partij dermate evident en algemeen ingeburgerd dat die methode geenszins voorafgaand in de ECTS-fiche zou moeten worden vermeld.

Verzoeker dupliceert in zijn *wederantwoordnota* nog het volgende op de uiteenzetting van de verwerende partij:

“Verwerende partij haalt rechtspraak aan van Uw Raad, met name het arrest nr. 2.737 van 15/12/2015. Deze uitspraak kan evenwel niet naar analogie toegepast worden in casu nu verwerende partij klaarblijkelijk niet over modelantwoorden beschikt.

De ontstentenis daarvan, een nalatigheid in hoofde van verwerende partij, vermag verzoekende partij geen nadeel berokkenen, doch haar integendeel tot voordeel te strekken conform de argumentatie van verzoeker gegeven in de onderliggende wederantwoordnota.

Verzoeker is ten stelligste van oordeel dat hij meer dan afdoende blijk heeft gegeven van inzicht in de materie van het betreffende opleidingsonderdeel. De evaluatiewijze die verwerende partij omschrijft en waaromtrent zij stelt dat deze ‘algemeen ingeburgerd’

zou zijn, laat ten onrechte ruimte voor willekeur. Dat dit zou stroken met de verwachtingen van de student in kwestie, is geheel onjuist.”

Beoordeling

Er is de Raad geen algemeen rechtsbeginsel bekend dat de overheid verplicht tot het formeel motiveren van haar bestuurshandelingen. Precies daarom is de wetgever overgegaan tot het aannemen van de wet van 19 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen. Waar verzoeker zich steunt op het “formeel motiveringsbeginsel”, begrijpt de Raad dit als een beroep op die wet.

Verder wijst de Raad erop dat verzoeker zich in de aanhef van het middel niet beroept op het gelijkheidsbeginsel, en dat er ook in het intern beroep geen middel in die zin werd opgeworpen. In de mate dat de verwijzing naar de gelijke behandeling van studenten moet worden begrepen als een rechtsgrond waarop het middel steunt, is het middel in de huidige stand van de procedure nieuw en bijgevolg onontvankelijk.

In het intern beroep is de grief van verzoeker ertoe beperkt te stellen: “*Tot slot is mijn eindresultaat een 7/20, geen logische som van zijn gegeven punten.*”

In de ECTS-fiche is de weging tussen de twee examenonderdelen (mondeling examen en practicum) bepaald. Over de verrekening binnen het mondeling examen blijft de ECTS-fiche stilzwijgend. Dit betekent dat de examinator, binnen de grenzen van de redelijkheid, over een ruime appreciatiemarge beschikt. Daarbij is het niet *a priori* uitgesloten dat globaal een lager cijfer wordt toegekend dan de mathematische optelling van de scores per vraag, mits daarvoor een aanvaardbare verantwoording wordt gegeven. Die verantwoording kan er bijvoorbeeld in gelegen zijn dat de student op een welbepaalde vraag dermate uitvalt dat hij essentiële competenties, kennis en/of vaardigheden niet heeft bereikt.

In casu heeft verzoeker 14/20 behaald voor het practicum, een cijfer dat niet wordt betwist. Op het mondeling examen behaalde verzoeker 8/10 voor de eerste vraag en 0/10 voor de tweede vraag, zodat het globaal cijfer voor het mondeling, louter cijfermatig berekend, 8/20 is. In de bestreden beslissing is omstandig aangegeven waarom de docent het gerechtvaardigd achtte om het deelcijfer voor het examen niettemin op 7/20 te bepalen:

“Gezien de wezenlijke tekortkoming op het vlak van de vereiste voorkennis voor het domein sterkteleer besliste prof. [C.] om als globaal resultaat een 7/20 voor dit examen toe te kennen. Prof. [C.] bevestigde hierbij dat hij ook reeds tijdens het feedbackgesprek duidelijk zou hebben aangegeven dat deze beslissing mede gebaseerd was op uw antwoorden op deze bijvraag. Het is dus niet zo, zoals u vermeldt, dat deze bijvragen niet in de beoordeling zouden zijn betrokken.”

en

“Het feit dat u voor een vraag, die betrekking heeft op een essentieel deel van de cursus, een 0-score behaalde kan niet als een louter onvoldoende resultaat worden beschouwd, maar wijst dan toch op ernstige hiaten in uw kennis van de betrokken materie. Via de bijvragen die gesteld werden, heeft u alvast de kans gekregen om te bewijzen dat u, ondanks het ernstige tekort voor vraag 2, toch elementaire inzichten uit het domein sterkteleer kon toepassen op technologische problemen. Het feit dat u hier evenmin in slaagt, wijst er dan ook op dat u duidelijk niet voldaan heeft aan de essentiële doelstellingen van dit opleidingsonderdeel, en u dus ook niet kan slagen voor dit opleidingsonderdeel.”

De Raad ziet niet in hoe aan deze concrete en op het eerste gezicht niet onredelijke motivering kan worden verweten dat verzoeker aan de hand van “nattevingerwerk” is beoordeeld. Anders dan verzoeker, is de Raad van oordeel dat de bovenstaande motieven wel degelijk de nodige klaarheid brengen.

Wat verzoeker ten slotte aanvoert onder de randnummers 16 en 18 van het verzoekschrift opwerpt, zijn middelen die nieuw zijn ten aanzien van wat in het intern beroep is opgeworpen.

Zoals hierboven reeds is aangegeven, kunnen middelen in beginsel niet voor het eerst worden opgeworpen in de procedure voor de Raad. Die regel lijdt enkel uitzondering wanneer het middel raakt aan de openbare orde, wanneer de verzoekende partij van de onderliggende feiten pas kennis kon nemen samen met de beslissing op intern beroep of wanneer het middel op de bestreden beslissing zelf betrekking heeft. Die omstandigheden doen zich *in casu* niet voor, zodat deze middelen niet ontvankelijk zijn.

Ook het tweede middel is, voor zover het ontvankelijk is, ongegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 10 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad
Henri Verhaaren bijzitter
Daniël Cuypers bijzitter
bijgestaan door
Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.598 van 10 april 2017 in de zaak 2017/095

In zake: Nils VAN HOOF
                        woonplaats kiezend te 2950 Kapellen
                        Valkenslaan 91

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 16 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de examenbeslissing van 14 februari 2017 waarbij verzoeker voor het opleidingsonderdeel ‘Religie, zingeving en levensbeschouwing’ een examencijfer van 9/20 krijgt en van de beslissing van de interne beroepscommissie van 10 maart 2017 waarbij het intern beroep ongegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 10 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de ingenieurswetenschappen.

Tot de opleiding behoort het opleidingsonderdeel ‘Religie, zingeving en levensbeschouwing’. Voor dit opleidingsonderdeel behaalt verzoeker een examencijfer van 9/20. De proclamatie vindt plaats op 14 februari 2017.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Op 20 februari 2017 tekent verzoeker een bewarend intern beroep aan. Omwille van het tijdstip waarop het feedbackgesprek kon doorgaan, werd aan verzoeker een termijn verleend tot 1 maart 2017 om het intern beroep al dan niet te handhaven. Verzoeker doet zulks op 1 maart 2017, met een beperkte argumentatie en bijkomende vragen inzake de puntentoekenning voor vraag 5.

Op 8 maart 2017 wordt verzoeker gehoord door de interne beroepsinstantie, die op 10 maart 2017 de volgende beslissing neemt:

“Op 20 februari tekende u bewarend beroep aan tegen het examenresultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Religie, zingeving en levensbeschouwing’. Op 1 maart bevestigde u me dat u ook effectief dit examenresultaat wenste te betwisten, maar zonder dat u mij concrete argumentatie hiervoor doorstuurde. U werd dan ook gevraagd om in eerste instantie uw beroep verder te verduidelijken, wat u dezelfde dag ook nog deed. U werd uitgenodigd voor een gesprek op 3 maart, waarop u echter niet aanwezig kon zijn. Uiteindelijk werd een nieuwe afspraak gemaakt, waardoor u op 8 maart uw argumenten verder kon toelichten.

Tijdens dit gesprek en via uw brief verwees u naar een aantal vragen die deel uitmaakten van dit examen. U vermeldde dat op basis van het feedbackmoment bleek dat u bij vraag 1 ook had moeten vermelden dat Lemaître een voorstander was van het NOMA-model en dat er ook meer historische duiding verwacht werd. Het bleef volgens u onduidelijk of dit NOMA-model in de cursus besproken werd. Volgens u kon u ook uit de vraag niet afleiden dat deze historische duiding verwacht werd en had een dergelijke historische duiding ook geen band met een cursus over religie, zingeving en levensbeschouwing. U stelde dat voor vraag 2 het ook na het feedback niet duidelijk was welke elementen in uw antwoord ontbraken. Met betrekking tot vraag 3 vermeldde u dat op het feedbackmoment bleek dat u hier ook had moeten verwijzen naar ofwel een polemiek tussen Verhofstadt en De Wever, ofwel een discussie tussen De Dijn en De Wachter. U stelde dat u niet begreep waarom deze verwijzingen essentieel waren voor het antwoord op deze vraag en dat er naar uw aanvoelen ook andere illustraties bedenkbaar waren die in verband hadden kunnen gebracht worden met het postmodernisme. Tijdens ons gesprek verduidelijkte u dat u ook deze alternatieve voorbeelden evenmin in uw antwoord vermeld had. Als algemene opmerking vermeldde u dat u op basis van het feedbackgesprek wel informatie gekregen had over de concrete

puntenverdeling per vraag. Naar uw aanvoelen bleef het dan echter onduidelijk waarom een bepaald punt per vraag werd toegekend. U achtte het dan ook essentieel dat de professor per ontbrekend element (i.c. het gebrek aan historische duiding in vraag 1) zou kunnen aanduiden hoeveel punten u hiermee verloren had. U vroeg ook om uw examen op dit vlak te kunnen vergelijken met dit van uw medestudenten.

Op de eerste plaats, en zoals ik ook reeds vermeldde tijdens ons gesprek, wil [ik] benadrukken dat de inhoudelijke beoordeling van een examen, met inbegrip dus van de vraag welke elementen in een correct antwoord moeten behandeld worden, de verantwoordelijkheid blijft van de betrokken docent. In het kader van een examenbetwisting kan ik enkel nagaan in welke mate de beoordeling gebeurde op basis van een duidelijke beoordelingssleutel, waarbij de docent dus kan aanduiden welke elementen in een modelantwoord verwacht werden en op welke manier uw concrete antwoorden afwijken van dit modelantwoord. Een examen aan de KU Leuven is bovendien nooit een vergelijkend examen. Dit betekent dan ook dat in het kader van dit beroep enkel de motivering van uw individueel resultaat relevant is, en niet de resultaten van uw medestudenten. Motiveerbaarheid van het resultaat betekent uiteraard dat indien een examenpunt het resultaat is van een optelling van deelpunten, ook moet kunnen worden aangegeven op basis van welke deelpunten dit gebeurd is. Hoe deze deelpunten echter berekend worden, wordt bepaald door de antwoordsleutel, die zoals hierboven vermeld de verantwoordelijkheid blijft van de betrokken docent. Zeker bij examens met open essayvragen, zoals dit het geval was voor dit examen, moet er hierbij ruimte blijven om de puntentoekenning te baseren op basis van de globale kwaliteit van het antwoord.

In opvolging van uw beroep heb ik dan ook verdere motivering bij uw faculteit opgevraagd. Met betrekking tot vraag 1 stuurde Prof. [J.D.T.] mij volgende motivering door:

Wat vraag 1 betreft, in het handboek De broosheid van het zinvolle komt G. Lemaître ter sprake op de pagina's 60-61. Ik verwijs hier naar prof. Antoon Vergote die in zijn boek Moderniteit en christendom melding maakt van een merkwaardige discussie tussen A. Einstein en G. Lemaître. Einstein wou namelijk niets weten van de wetenschappelijke bewijsvoering over de Big Bang (theorie van het primitieve atoom) die Lemaître aanbracht. Einstein verdacht Lemaître om via de wetenschap het dogma van de schepping te willen staven, hetgeen Lemaître pertinent ontkende. Hij was namelijk een aanhanger van een strikte scheiding tussen geloof en wetenschap. In de typologie van I.G. Barbour is dit één van de vier modellen om de relatie tussen geloof en wetenschap te denken (onafhankelijkheid, conflict, dialoog en integratie — zie pagina's 97-100 in het handboek). 'Onafhankelijk' sluit aan bij het NOMA-model van S.J. Gould (pagina's 85-88 van het handboek). In de les is overigens uitgebreid ingegaan op de duidingstekst voor de uitreiking van de Nobelprijs voor fysica 2011 (Perlmutter, Schmidt en Riess) [url]. Bij de 'Advanced information' is een verklarende tekst te vinden, getiteld 'The accelerating universe' waarin uitgebreid wordt ingegaan op de posities van Lemaître en Einstein. De tekst is geprojecteerd in de collegezaal en alle passages waarin Lemaître voorkomt, zijn voorgelezen en becommentarieerd. De andere tekstdelen zijn door mij samengevat. Deze tekst verklaart waarom Lemaître de Nobelprijs had moeten krijgen maar hem niet gekregen heeft, als gevolg van herhaalde interventies van Einstein.

Wat het antwoord van de student betreft, hij stelt dat Lemaître “mogelijk open staat voor een dialoog” (hetgeen niet het geval is). De student schrijft verder dat “het ook zou kunnen dat hij de twee beschouwde als twee onafhankelijke zaken” (hetgeen juist is). Verder schrijft hij dat Lemaître “geloof en wetenschap probeert te integreren” hetgeen ook onjuist is. Verder schrijft hij niets over Vergote, niets over de discussie met Einstein, niets over de rehabilitatie van Lemaître door het Nobelprijscomité en in plaats van de gevraagde minimale 25 lijnen, schrijft hij 17 lijnen. Vandaar mijn punt: 1/5

Vraag 2 betrof de lezing van prof. Peter-Paul Verbeek in het kader van de debatavond ‘Ingenieurs voor een zorgzame en inclusieve samenleving’ (30 november 2016). U vermeldde in uw antwoord zeer beknopt drie verschillende mens-techniek relaties: instrumentalisme, determinisme en mediatie. Verder vermeldde u Don Ihde maar bracht u enkel ‘interactie’ ter sprake en niet de drie andere vormen van mediatie, nl. ‘inlijving’, ‘aflezen’ en ‘achtergrond’. Over onderwijsrobots of verschillende zorgrobots (bv. medicatierobots, Paro, etc.) vermeldde u niets. Ook hier bleef uw antwoord onder het verwachte minimum van 25 lijnen (20 lijnen). U behaalde voor deze vraag 2,5/5.

Voor uw antwoord op vraag 3 kreeg u een deelpunt van 3/5. Uw antwoord op deze vraag bleef vrij algemeen (b.v. “Bovendien uit een toename aan zelfbeschikking zich mogelijks in een afname van de gemeenschaps- of burgerzin”, “Wel wordt de postmoderne mens informeler, onder invloed van de sociale media”). Positief element in dit antwoord was de verwijzing naar Lévi-Strauss en naar de EVS waardenonderzoeken, zonder dat u deze echter benoemde. Wat ontbrak in uw antwoord was een diepere analyse van de laat-moderniteit (bv. het debat tussen De Dijn en De Wachter, pagina's 125-136 in het handboek) of een meer academische reflectie over normvervaging en normverschuiving (pagina's 116-123 met verwijzingen naar L. Huyse of M. Elchardus) of een verwijzing naar ‘detraditionalisering’ die kenmerkend is voor de laat-moderniteit.

Ook uw antwoord op vraag 4 dat verwees naar de tolerantie op cultureel vlak en op institutioneel vlak, bleef vrij algemeen en ook naast de kwestie. Er wordt o.a. gevraagd naar een standpunt over een stelling van prof. B. Maddens (i.c. “Echt pluralisme vraagt meer identiteit”). U gaat hier echter niet op in. Verder werd ook de vraag gesteld: “evalueer of pluralisme en identiteit wel of niet kunnen samengaan”. Ook hierop ging u in uw antwoord niet in. Het correcte antwoord had moeten zijn dat pluralisme en identiteit kunnen samengaan. De voetnoot die u vermeldde en waarin u verwees naar de discussie over de boerkini op de Franse stranden leverde u toch 2/5 op. Ook hier moet worden vastgesteld dat uw antwoord qua omvang duidelijk onder de verwachte norm bleef. Er werd een antwoord van minimum 25 lijnen gevraagd, terwijl u er hooguit 15 schreef,

Globaal leverde u dit een resultaat van 8,5/20 op, hetgeen werd afgerond tot 9/20.

Alle examens werden door Prof. [D.T.] zelf verbeterd. De beoordeling van uw antwoorden gebeurde in functie van de consistentie en coherentie van uw antwoord, waarbij ook belang gehecht werd aan het feit dat u via uw antwoord diende aan te tonen dat u de basiskennis die in de cursus behandeld werd, in voldoende mate beheerde. Toegepast op uw antwoord op vraag 1 moet dan worden vastgesteld dat u er niet in slaagde om Lemaître correct te verbinden met één van de vier modellen die in de cursustekst besproken werden (i.c. het onafhankelijkheidsmodel). Uit uw antwoord blijkt bovendien dat u geen besef had van de tijd waarin Lemaître leefde. Zoals

hierboven reeds vermeld, vermeldde u niets over de discussie met Einstein, noch over Vergote's interpretatie van de feiten en verwees u niet naar de tekst "An Accelerating Universe" die tijdens de lessen besproken werd. De kern van uw antwoord was dan ook fout, terwijl ook essentiële elementen die in de lessen en het handboek besproken werden ontbraken. Dit wijst er dan duidelijk op dat de globale kwaliteit van uw antwoord onvoldoende bleef.

Op basis van deze informatie stel ik vast dat prof. [D.T.] in voldoende mate verduidelijkt op welke manier de beoordeling van dit examen gebeurde, welke elementen in elk van uw antwoorden verwacht werden, en op welke punten uw antwoorden afwijken van dit modelantwoord. Dit betekent dan ook dat er geen discussie mogelijk is over het feit dat de beoordeling van dit examen wel degelijk op basis van een objectieve antwoordsleutel gebeurde. De elementen waarnaar u verwees en waarvoor u vermeldde dat er twijfel kon bestaan of deze in de cursus voorkwamen blijken wel degelijk in de lessen en in het handboek aan bod gekomen te zijn. Ik stel dan ook vast dat het examencijfer voor dit opleidingsonderdeel behaalde (i.c. 9/20) correct werd vastgesteld en dan ook niet meer gewijzigd wordt."

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

Ambtshalve wijst de Raad erop dat artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad als administratief rechtscollege uitspraak doet over beroepen die worden ingesteld na uitputting van de interne beroepsprocedure.

Of een initiële studievoortgangsbeslissing zoals een examenbeslissing in die stand van de procedure nog het voorwerp kan uitmaken van een beroep bij de Raad, is afhankelijk van de omvang van de bevoegdheid van het orgaan dat instaat voor de behandeling van het intern beroep, dat de student op straffe van onontvankelijkheid van zijn beroep bij de Raad eerst dient uit te putten.

Te dezen bepaalt artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement van de verwerende partij dat de interne beroepsinstantie een nieuwe beslissing neemt. Verwerende partij heeft haar interne beroepsprocedure aldus derwijze georganiseerd dat de beroepscommissie over volheid

van bevoegdheid beschikt, zodat de beslissing van dit beroepsorgaan in de plaats treedt van de initiële studievoortgangsbeslissing, die dan op haar beurt uit de rechtsorde verdwijnt en bijgevolg niet meer in rechte aanvechtbaar is.

Het beroep is onontvankelijk ten aanzien van de eerste bestreden beslissing, en enkel ontvankelijk ten aanzien van de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing).

V. Ten gronde

Enig middel

Verzoeker steunt een enig middel op de materiële motiveringsplicht, het redelijkheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat de puntentoekenning niet eenduidig bekend is, en dat het ook niet duidelijk is of een universeel referentiekader wordt gehanteerd om elke student op eenzelfde manier te quoteren. Verzoeker werpt ook op dat op de antwoordbladen geen verbetering is aangebracht.

Daarnaast bekritiseert verzoeker de wijze waarop is omgegaan met de kwantiteit van de antwoorden. Ter zake voert verzoeker aan dat bij de feedback was meegedeeld dat er eerder zou worden verbeterd op basis van de inhoud dan op basis van het aantal lijnen op zich. Bovendien acht verzoeker het aantal woorden een betere indicator dan het aantal lijnen. Hij stelt ook dat de omvang van een tekst geen juiste maat is om de hoeveelheid van relevante informatie te kwantificeren en dat de consistentie moet worden gecontroleerd op basis van inhoud en niet van omvang.

Verzoeker voegt bij de stukken van zijn verzoekschrift tevens een ‘uitgebreide tekst’, waarvan verwerende partij de welwillendheid heeft gehad deze als deel van het verzoekschrift te beschouwen en als middel te beantwoorden. In deze tekst zet verzoeker nog het volgende uiteen:

“Voor het vak Religie, zingeving en levensbeschouwing [A04D5a], KU Leuven werd op 14 februari 2017 het examenresultaat van 9/20 bekendgemaakt. Op 1 maart 2017 heb ik het examen bij prof. [D.T.] kunnen inkijken en bespreken. Prof. [D.T.] heeft zelf gesuggereerd om het vak te tolereren, al zou ik vooreerst meer inzicht willen verkrijgen in de manier van verbeteren. Prof. [D.T.] zei op de inkijk van mijn examen dat hij het zou toelaten dat ik het examen van een andere student zou kunnen inkijken, indien ik iemand zou vinden die daartoe bereid is.

In het verslag opgesteld door prof. [G.] gebruikt prof. [D.T.] onder meer als argument dat het aantal lijnen onder de 25 was. Bij de mondelinge nabespreking werd eveneens bij verschillende vragen gezegd dat het aantal lijnen niet genoeg was. Toen gevraagd werd hoe hiermee wordt omgegaan in de beoordeling, antwoordde prof. [D.T.] dat er wordt gecontroleerd of de student consistent is in zijn antwoorden aan de hand van de geschreven hoeveelheid. Toch zou, aldus prof. [D.T.] op de exameninkijk van 1 maart, eerder verbeterd worden op basis van de inhoud, en niet op het aantal lijnen an sich.

Indien er dus toch naar de geschreven hoeveelheid wordt gekeken, dan is het aantal woorden een beter criterium om de omvang van een tekst te kwantificeren. Immers, een student die grote letters schrijft en/of grote spaties tussen woorden laat, kan een groot aantal lijnen bekomen met een klein aantal woorden. Hoeveel woorden schrijft de gemiddelde geslaagde student gemiddeld per lijn? (retorische vraag)

Stel dat een student doelbewust herhalingen neerschrijft, maar in andere woorden, levert dit geen bijkomende hoeveelheid van informatie op (voor meer hierover: zie literatuur over informatietheorie). Eerder dan een geschreven hoeveelheid, zou de inhoud zelf als een krachtiger consistentiecriterium dienen. Een student mag m.a.w. zichzelf niet inhoudelijk tegenspreken.

De exacte puntenverdeling voor elke deelvraag is nog steeds niet bekend. Hiermee bedoel ik dat prof. [D.T.] geen opbouwende uitleg heeft gegeven waarin gezegd wordt (cijfermatig uitgedrukt) hoeveel deelpunten worden toegekend voor het vermelden van een deelantwoord op een vraag. Dit is iets anders dan, zoals [D.T.] doet in het verslag van [G.], zeggen wat er ontbrak, en meteen tot de conclusie komen dat daarom een punt is wat het is. Op deze manier zou het kunnen dat de argumentatie voor de toegekende punten gegeven door prof. [D.T.] op opportunistische wijze is gebeurd om dit te doen overeenstemmen met mijn examenresultaat, terwijl dit inconsistent zou kunnen zijn met het examenresultaat van andere studenten. Op mijn examen is immers nergens een verbetering op mijn antwoordbladen te bespeuren, enkel de punten per vraag, geschreven in potlood op het vragenblad. Ik ben dus ook niet akkoord met de conclusie van prof. [R.G.] dat “Dit betekent dan ook dat er geen discussie mogelijk is over het feit dat de beoordeling van dit examen wel degelijk op basis van een objectieve antwoordsleutel gebeurde.”

Was de antwoordsleutel gegeven door prof. [D.T.] op voorhand schriftelijk bekend?

Prof. [D.T.] zei op de exameninkijk dat hij tijdens het verbeteren van vraag 1 (cijfer 1/5) mogelijks ‘geërgerd’ was door het feit dat er geen historische duiding was gegeven en dat ik niet op voorhand op de hoogte was van de geloofsovertuiging van Lemaître.

Student [B.H.] (zie bijgevoegde e-mail) behaalde een 17/20, en dat zonder bij vraag 1 (de vraag die bij mij het zwaarst werd bestraft) in te gaan op de discussie tussen Einstein en Lemaître, noch op de commentaar van Vergote of het Nobelprijscomité. Nochtans werd dit door prof. [D.T.] belangrijk geacht. Deze medestudent kon eveneens niet uit de vraag afleiden dat een historische duiding werd verwacht, en ging eveneens over tot louter een bespreking van wetenschap- en geloofsmodellen. Bij vraag 2 ging [B.H.] niet

verder in op wat Don Ihde zei over bemiddeling, zodat bij deze vraag een deelcijfer van 5 ook alvast is uitgesloten. Bij vraag 3 heeft [B.H.] geen vermelding gemaakt van de EVS-waardenonderzoeken, noch van De Wachter, nog van L. Huyse, noch van M. Elchardus. Hoe past dit binnen de puntenverdeling gegeven in het verslag van prof. [G.]?

Prof. [R.G.] vermeldt dat ik twijfelde of het NOMA-model in de cursus besproken werd. Dit is onwaar, ik twijfelde of vermeld stond in de cursus dat Lemaître voorstander was van dit model.

Prof. [D.T.] vermeldt in het verslag van prof. [G.] dat ik bij vraag 1 heb geschreven dat Lemaître geloof en wetenschap probeert te integreren. Dit is onwaar en komt over alsof ik mijzelf tegenspreek. Ik heb geschreven dat Lemaître mogelijks geloof en wetenschap probeert te integreren, een conclusie die ik trek louter uit het citaat gegeven op het examen.

Prof. [R.G.] vermeldt dat ik “geen besef had van de tijd waarin Lemaître leefde”. Dat is onwaar, ik vermeldde zelfs op mijn examen dat Lemaître bijna een Nobelprijs had gewonnen. Ik vermeldde dit op mijn examen, ondanks het feit dat dit niet was gevraagd in vraag 1. Uit de feedback van prof. [D.T.] bleek wel dat ik hier dieper op moest ingaan. Prof. [R.G.] meent dat de kern mijn antwoord fout was. Ook dit is onwaar, ik liet nl. te veel in het midden over de geloofsovertuiging van Lemaître, zonder twee modellen te elimineren (omdat ik niet op voorhand op de hoogte was van het feit dat Lemaître een voorstander was van het NOMA-model).

Prof. [D.T.] beweert dat ik bij vraag 2, specifiek voor de verdere onderverdeling van de menstechniekrelatie van ‘mediatie’, enkel ‘interactie’ ter sprake bracht. Dat is onwaar, ik vermeldde ook nog ‘aflezen’: ik gaf letterlijk het voorbeeld van een thermometer, zoals aangehaald door de gastspreekster prof. [P.P.V.]. Het zou kunnen, al ben ik hier niet zeker van, dat ik ook nog een derde had vermeld. Alleszins, zo meen ik mij te herinneren, was ik op het examen één van de vier vergeten. Hoe dan ook heb ik er minstens twee vermeld, en niet slechts één zoals prof. [D.T.] zegt.”

In haar *antwoordnota* gaat verwerende partij vooreerst in op verzoekers betoog met betrekking tot het feit dat in de feedback over zijn examen een aantal keer wordt vermeld dat het aantal lijnen van verzoekers antwoord onder het verwachte aantal bleef, en op verzoekers aanvoelen dat een beoordeling op basis van het aantal karakters een beter criterium zou geweest zijn. Ter zake replicateert verwerende partij in de eerste plaats dat verzoeker op deze manier een aantal elementen die vermeld staan in de interne beroepsbeslissing, volledig uit hun context haalt. De motivering die door de betrokken docent werd gegeven, en die in de bestreden beslissing is bijgevallen, vermeldt heel duidelijk dat de beoordeling van alle antwoorden gebeurde in functie van de consistentie en coherentie van het antwoord en de relevante verwijzing naar de materie zoals die tijdens de cursus behandeld werd. De feedback met betrekking tot elk van de vragen verwijst dan ook in eerste instantie naar een aantal

duidelijke inhoudelijke tekortkomingen in het antwoord van verzoeker student. De verwijzing naar het aantal lijnen van verzoekers antwoord is dan ook in eerste instantie bedoeld om aan te geven dat zijn antwoord ook qua omvang beneden de verwachtingen bleef. In die zin is deze feedback dan ook niet in tegenstelling met de eventuele eerdere commentaar die verzoeker van de betrokken docent zou gekregen hebben, en waarbij zou gezegd zijn dat het examen “eerder [en dus in eerste instantie] verbeterd werd op basis van de inhoud”. De instructies zoals die werden vermeld op het examenblad gaven de student, zo vervolgt verwerende partij, een duidelijke aanwijzing over de omvang van het verwachte antwoord. Op welk manier dergelijke instructies gegeven worden (*in casu* in functie van het aantal lijnen of het aantal karakters) beschouwt verwerende partij op de eerste plaats als onderdeel van de verantwoordelijkheid van de examinator. Het feit blijft dat verzoeker via zijn antwoorden niet aan deze criteria voldaan heeft.

Vervolgens staat verwerende partij stil bij verzoekers opmerking dat het onduidelijk zou zijn hoeveel deelpunten elk deelaspect van een bepaalde vraag hem had kunnen opleveren. Verzoeker gaat hierbij volgens verwerende partij evenwel voorbij aan de argumentatie in de bestreden beslissing dat deze beoordeling gebeurde in functie van de globale kwaliteit van het antwoord (*in casu* consistentie en coherentie van het antwoord en de relevante verwijzing naar de materie zoals die tijdens de cursus behandeld werd). Zoals vermeld in de bestreden beslissing betekent een duidelijke antwoordsleutel dat verwacht wordt dat de betrokken docent kan aantonen welke elementen in een modelantwoord verwacht werden en op welke manier de concrete antwoorden van deze student hiervan afwijken. Het is voor verwerende partij evident dat een dergelijke antwoordsleutel niet op voorhand moet worden bekend gemaakt. Dit zou immers betekenen dat alle studenten vooraf reeds het correcte antwoord zouden kennen. Het is bovendien zo dat noch het onderwijs- en examenreglement, noch enig andere reglementering de verplichting opleggen dat deze antwoordsleutel vooraf schriftelijk zou moeten zijn uitgeschreven. Dit neemt niet weg dat tijdens de eerste les van deze cursus de hand van de ECTS-fiche werd stilgestaan bij de concrete examenverwachtingen (stuk 6 administratief dossier).

Verwerende partij haalt vervolgens de bestreden beslissing ook aan ter duiding van het feit dat een examen geen vergelijkend karakter heeft. Bovendien is het volgens verwerende partij zo dat, aangezien de antwoorden voor dit examen beoordeeld werden op basis van de consistentie en de coherentie van het antwoord, het evident niet zinvol is om puntsgewijs

individuele elementen van het antwoord van verschillende studenten met elkaar te vergelijken (zoals verzoeker blijkbaar wel doet). Reeds op basis van de informatie van verzoeker blijkt dat zijn antwoorden niet identiek waren met deze van zijn medestudent. Zo vermeldt hij dat zijn medestudent wetenschap- en geloofsmodellen zou besproken hebben, terwijl hij dit niet gedaan heeft. De feedback die verzoeker kreeg op vraag 2 heeft duidelijk niet alleen betrekking op Don Ihde, maar ook op andere elementen, die verzoeker dan echter niet in zijn vergelijking betrekt. Dit geldt eveneens voor vraag 3. Over het algemeen moet volgens verwerende partij worden vastgesteld dat de antwoorden van de andere student, waarnaar verzoeker verwijst, gekenmerkt worden door een duidelijker logischer opbouw en ook specifieker ingaan op de concrete vraagstelling. Deze andere student situeert Lemaître correct en doet dit op een meer omstandige manier. Deze andere student vermeldt wel correct drie vormen van menstechniek-relaties en gaat uitgebreid in op robots in de zorgsector en robots in het onderwijs (zijnde de essentie van de lezing waarnaar in de vraagstelling verwezen werd).

Vervolgens gaat verwerende partij in op een aantal andere elementen uit de bestreden beslissing die door verzoeker worden betwist.

Het is daarbij op de eerste plaats voor verwerende partij onduidelijk op basis waarvan verzoeker meent dat de vaststelling in de bestreden beslissing over de integratie van geloof en wetenschap niet correct is. Het feit blijft dat verzoeker op het examen letterlijk vermeldt “*een andere optie is dat Lemaître geloof en wetenschap probeerde te integreren*”. Hetzelfde geldt voor zijn opmerking over het niet-vermelden van de andere vormen van mediatie bij vraag 2. Het woord “aflezen” komt in elk geval niet voor in het antwoord van verzoeker. De fundamentele opmerking bij het antwoord voor vraag 2 blijft dat verzoeker niet is ingegaan op de essentie van de debatavond waarnaar in de vraagstelling verwezen wordt (i.c. onderwijsrobots of verschillende zorgrobots (bv. medicatierobots, Paro, etc.)).

Een beroep is voor verwerende partij ook niet bedoeld om op die manier te verduidelijken op welke manier de antwoorden op het examen hadden moeten begrepen worden. Indien verzoeker meende dat zijn antwoord over “het temperatuurgedrag van een vloeistof” in deze context toch relevant was, had hij dit volgens verwerende partij op zijn examenblad moeten verduidelijken.

Waar verzoeker voorhoudt dat hij door middel van zijn opmerking over het NOMA-model zou bedoeld hebben dat hij twijfelde of Lemaître voorstander was van dit model, stelt

verwerende partij dat men enkel kan vaststellen dat verzoeker in de summiere e-mail die hij op 1 maart stuurde enkel vermeldde “*Of dit in de cursus staat, zou moeten onderzocht worden*”, zonder te specifiëren waar het woord “dit” op slaat. Verder stipt verwerende partij aan dat verzoeker dit tijdens het onderhoud in het raam van het intern beroep ook niet verder toelichtte. Los van de discussie of verzoekers opmerking nu betrekking had op de vermelding van het NOMA-model in het algemeen, dan wel specifiek op de vermelding of Lemaître voorstander was van dit model, blijft het voor verwerende partij een feit dat in de bestreden beslissing heel concreet (onder meer via een verwijzing naar de relevante pagina's van het handboek) wordt aangegeven hoe dit in de cursus aan bod kwam. Indien verzoeker meent dat er hierover nog steeds twijfel kan bestaan, dan kan hij dit volgens verwerende partij eenvoudigweg controleren door de relevante pagina's uit het handboek in te kijken. In elk geval weerlegt verzoeker via zijn opmerking niet de concrete feedback die vermeld wordt in de interne beroepsbeslissing.

Tot slot voert verwerende partij aan dat verzoeker ten onrechte de vaststelling betwist dat ook kern van zijn antwoord op vraag 1 fout was. Verwerende partij wijst erop dat in de bestreden beslissing duidelijk is vermeld dat de beoordeling van het examen gebeurde op basis van de consistentie en coherentie van het antwoord en de mate waarin de studenten konden aantonen dat zij de basiskennis, zoals die in de cursus behandeld werd, in voldoende mate beheersten. Lemaître kwam ter sprake op p. 60-61 in het cursushandboek, terwijl in de besprekings van het werk van prof. Vergote de discussie tussen Lemaître en Einstein uit 1927 behandeld werd. In de colleges werd ook ruime aandacht besteed aan de Solvay-conferenties, aan de betekenis van Lemaître voor de Leuvense universiteit, aan de tekst van het Nobelprijs-comité voor fysica (2011). In het antwoord van verzoeker was hierover niets te vinden. Hij kon Lemaître niet historisch situeren, noch verbinden met de Big Bang, noch met fysica. Hij vermeldde niets over de studie van prof. Vergote en niets over de rehabilitatie van Lemaître door de Nobelprijscomité.”

In zijn *wederantwoordnota* voert verzoeker in verdere repliek nog het volgende aan:

“In het verslag van 27 maart wordt vermeld dat de verbetering gebeurde in functie van de consistentie en coherentie van een antwoord.

- 1) Op welke examenvraag heb ik mijzelf dan tegensproken? Voor het geval prof. [G.] nogmaals zou ingaan op mijn besprekings van de geloofs- en wetenschapsmodellen

van vraag 1, stel ik voor dat mijn antwoord herlezen wordt, waarbij ook aandacht wordt gehecht aan deelzinnen als “uit deze uitspraak blijkt”, “Lemaître bleek dus mogelijks”, “het zou echter ook kunnen dat”, en “een andere optie is dat”. In deze vraag heb ik mijzelf niet tegengesproken, en heb ik geen waarheden voor onwaar aangenomen.

2) Waarom wordt er überhaupt vermelding gemaakt van een minimum aantal lijnen?

Het enige dat gezegd werd over de (vage) methode van het toekennen van punten, is dus weerom dat deze gebeurde in functie van globale consistentie en coherentie. De huidige manier van verbeteren is niet immuun voor volkomen ongegronde puntentoeekenningen. Verbeteren zonder cijfermatig vastgelegde criteria kan niet worden verzoend met de mentaliteit dat elke student op een gelijke manier zou behandeld (overigens art. 96 OER) moeten worden; er is immers nooit controle mogelijk. Het gaat dan nog niet over juist hoe concreet een deelantwoord op een vraag moet worden ingevuld; zelfs een eenvoudige vermelding van mogelijke deelantwoorden en bijbehorende deelcijfers (bv. in de trant: “*vermelden van een voorbeeld dat hetzij uit de cursus, hetzij van ergens anders komt, op 1 punt*”) werd nooit gegeven in een van de verslagen van prof. [G.]. Verder voeg ik nog toe dat ik niet wens dat alle studenten voorafgaand aan het examen een antwoordsleutel zouden kunnen zien, zoals dit foutief werd geïnterpreteerd. Ik stel me alleen vragen of de toekenning van deelcijfers op deelantwoorden (zie hierboven) wel op een consequente manier gebeurt. Ik stel vast dat dit niet het geval is, en dit slechts door één enkele vergelijking met één medestudent. Gezien gebleken is dat er geen controlelijst bestaat, is de enig denkbare optie om na te gaan of de examenverbetering op een consequente manier gebeurde voor elke student het vergelijken van examens. Wat wordt gezegd in het verslag van 27 maart, nl. dat “*het evident niet zinvol is om puntsgewijs individuele elementen van het antwoord van verschillende studenten met elkaar te vergelijken*”, is dus lariekoe. Het is begrijpelijk dat het praktisch moeilijk te regelen zou zijn om alle examens met elkaar te vergelijken, maar ik vraag in eerste instantie enkel om een inhoudelijke vergelijking tussen mijn examen en dat van medestudent [B.H.].

Deze medestudent meent op 28 maart [zie bijgevoegde e-mail] dat hij bij vraag 1 alvast geen vermelding heeft gemaakt van de Solvayconferenties, noch van de tekst van het Nobelprijscomité uit 2011. Hij vermoedt ook dat hij Lemaître niet historisch heeft gesitueerd. Indien dit toch het geval was, zal dit hoe dan ook niet inhoudelijk uitgebreid zijn geweest. Bovendien zegt Prof. [G.] op pagina 4 dat [B.H.] zelfs geen geloofs- en wetenschapsmodellen besproken heeft (!), wat ik voor alle duidelijkheid wel gedaan heb, en waarvoor ik een 1/5 kreeg op deze vraag. Zelfs in de veronderstelling dat [B.H.] voor alle andere vragen een 5/5 zou hebben, zou hij op vraag 1 minstens een 1,5/5 hebben behaald - meer dan mij dus - aangezien zijn totaalresultaat 17/20 bedraagt. Hoe kan dit?

Prof. [G.] meent dat medestudent [B.H.] specifieker ging op de concrete vraagstellingen. In vraag 2 werd gevraagd om kernachtig mens-techniekrelaties te bespreken. Heb ik dit dan niet gedaan?

Wat betreft de besprekking van ‘aflezen’ als vorm van ‘mediatie’, heb ik inderdaad niet dit exacte woord herhaald uit de debatavond. Wel duidde ik deze vorm van mediatie met het voorbeeld van een thermometer, dat letterlijk tijdens de debatavond ter sprake kwam, en om die reden wél relevant voor de vraag om de mens-en-techniekrelaties uit de debatavond te bespreken. Bovendien ben ik, weliswaar bondig, ingegaan op robots,

zie hiervoor de laatste 5 regels van mijn examen. Indien echter werd bedoeld om algemeen rond de pot te draaien over robots en mensen, was dit niet af te leiden uit de vraagstelling. Ernst a.u.b.”

Beoordeling

De Raad brengt vooreerst in herinnering dat examens in beginsel niet vergelijkend van aard zijn, zodat een beroep op het gelijkheidsbeginsel *de iure* of *de facto* (door vergelijking met de prestaties en beoordelingen van andere studenten) in principe niet kan leiden tot de vernietiging van een examenbeslissing. De vraag is immers in de eerste plaats of de verzoekende partij op een correcte wijze is beoordeeld en of voor de quotering een redelijke en pertinente verantwoording kan worden gegeven; uit een eventueel onjuiste beoordeling van andere studenten kan een verzoekende partij geen rechten putten. Dit beginsel lijdt enkel uitzondering wanneer wordt aangetoond dat studenten duidelijk anders werden beoordeeld voor prestaties die aantoonbaar geen relevante verschillen vertonen.

Gelet op de motieven die in de bestreden beslissing worden aangehaald ter adstructie van verzoekers examencijfer, is de Raad van oordeel dat een vergelijking met wat andere studenten beweren (examens van andere studenten liggen niet voor) al dan niet te hebben geantwoord, niet relevant is. Op de middelonderdelen die steunen op de beweerde antwoorden die door medestudent B.H. werden gegeven, dient dan ook niet verder te worden ingegaan.

Dit beantwoordt ook de eerste grief van verzoeker (in het verzoekschrift zelf), met name dat de puntentoekenning niet eenduidig bekend zou zijn, dat het niet duidelijk is of een universeel referentiekader werd gebruikt en dat op de antwoordbladen geen verbetering werd aangebracht. De eerste twee aspecten gaan terug op wat in essentie steunt op het gelijkheidsbeginsel, waarvan hiervoor is overwogen dat het niet aan de orde is. Verder is de Raad geen enkele rechtsregel bekend – en verzoeker duidt er ook geen aan – waaruit zou volgen dat de quotering van een examen steeds op de examenkopij moet worden aangebracht. Bij gebreke aan een dergelijke voorgeschreven vormplicht, volstaat het dat het examen gequoteerd werd, en dat voor die quotering een afdoende dragende motivering kan worden gegeven.

Wat de rol betreft van de omvang van het gegeven antwoord, uitgedrukt in aantal lijnen, stelt de Raad vast dat uit niets blijkt dat verzoeker dit kwantitatief aspect bij zijn intern

beroep heeft betrokken. Het wordt niet vermeld in de verschillende e-mails die hij omtrent de onderbouwing van zijn intern beroep heeft verzonden, en in de bestreden beslissing is het evenmin aangegeven als een middel dat tijdens de hoorzitting bij de interne beroepsinstantie naar voor is gekomen. In principe dient de Raad deze grief derhalve als nieuw te beschouwen in de huidige stand van de procedure, en bijgevolg onontvankelijk. Immers, tenzij zij raken aan de openbare orde, gericht zijn tegen de bestreden beslissing zelf of steunen op elementen waarvan de verzoekende partij pas met de beslissing op intern beroep kennis kon nemen, kunnen middelen niet voor het eerst worden opgeworpen in de procedure voor de Raad.

Aangezien te dezen niet duidelijk is of de motivering inzake het kwantitatieve aspect aan verzoeker is meegedeeld tijdens het inzage- en feedbackmoment, dan wel voor het eerst voorkomt in de toelichting van de betrokken docent zoals weergegeven in de bestreden beslissing, beschouwt de Raad het middel als ontvankelijk, althans in de mate dat verzoeker de kritiek ook daadwerkelijk als een middel aanvoert. Retorische vragen (cf. de toelichtende tekst bij het verzoekschrift) worden door de Raad niet beantwoord.

De Raad beschouwt het niet als *a priori* onredelijk dat bij uitgeschreven antwoorden die van de student een redenering, bewijs van eigen inzicht of een omkadering van een antwoord verwachten, ook een minimum aan omvang van dat geschreven antwoord wordt opgelegd. Dat het geschrift van de ene student dat van de andere niet is, is een bedenking van verzoeker die kan worden bijgevallen. Te dezen evenwel, stelt de Raad vast (i) dat verzoekers handschrift niet dermate klein en compact is dat het aantal door hem geschreven lijnen van het antwoord ter compensatie ‘verrekend’ zou moeten worden (overigens werden ook niet volledig beschreven lijnen in de telling meegenomen), (ii) dat verzoeker voor de vragen 1, 2 en 4 aanzienlijk korter antwoordt dan gevraagd (17 lijnen in plaats van 25, respectievelijk 20 lijnen in plaats van 25 en 15 lijnen in plaats van 25) zodat hiermee in bepaalde mate rekening kan worden gehouden en (iii) dat de antwoorden alleszins in de eerste plaats werden beoordeeld in functie van hun consistentie en coherentie. Het middel wordt in dat opzicht niet aangenomen.

Wat de motivering van de totstandkoming van de quotering per vraag betreft, is de Raad van oordeel dat dit afdoende uit de bestreden beslissing blijkt. Binnen de beoordelingsmarge die de Raad ter zake heeft – met name nagaan of de beoordeling niet dermate onredelijk is dat geen enkele ander normaal en voorzichtig handelende instelling tot eenzelfde beslissing zou kunnen komen – komen de quotering en de daarbij horende

toelichting niet onredelijk voor. De door verzoeker aangevoerde verschillende benadering – toelichten wat er correct werd beantwoord, dan wel wat er in het antwoord ontbrak – is in dat licht een kunstmatig onderscheid.

In zoverre verzoeker de objectiviteit van de beoordeling in twijfel trekt, brengt de Raad zijn vaste rechtspraak in herinnering die ook hier kan gelden, met name dat een vermoeden van objectiviteit en deskundigheid in hoofde van de examinator geldt, en dat het aan de verzoekende partij toevalt om de Raad aan de hand van concrete elementen van het tegendeel te overtuigen. Dat bewijs levert verzoeker niet.

Ten slotte is de Raad van oordeel dat de kritiek die verzoeker uit op de wijze waarop de vragen 1 en 2 werden beoordeeld, niet tot vernietiging van de bestreden beslissing kan leiden. Of verzoeker nu geschreven dan wel bedoeld heeft dat Lemaître geloof en wetenschap probeerde te overtuigen dan wel dat dit mogelijk was, binnen zijn beoordelingsmarge stelt de Raad vast dat in de bestreden beslissing wordt aangegeven waarom die benadering onjuist is. Verder komt het overeenkomstig artikel II. 291, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs niet aan de Raad toe om zich in de plaats van de docent te stellen en de verbetering en quatering van een examen over te doen. Wat verzoeker in de laatste twee paragrafen van zijn toelichtende tekst bij het intern beroep doet gelden, is hetzij onbewezen, hetzij in wezen een vraag aan de Raad om zich over de beoordeling zelf uit te spreken – wat de Raad dus niet vermag te doen.

Het enig middel wordt verworpen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 10 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Henri Verhaaren	bijzitter

Daniël Cuypers bijzitter
bijgestaan door
Melissa Thijs secretaris

De secretaris   De voorzitter

Melissa Thijs   Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Zitting van 12 april 2017

Arrest nr. 3.603 van 12 april 2017 in de zaak 2017/088

In zake: Denlys D'HOKER
                          Woonplaats kiezend te 9420 Erpe-Mere
                          Bosstraat 26

Tegen: ODISSEE
                          bijgestaan en vertegenwoordigd door
                          advocaat Stefanie De Proost
                          kantoor houdend te 1000 Brussel
                          Antoine Dansaertstraat 92
                          Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 14 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 4 februari 2017 waarbij aan de verzoekster een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Projectwerk 1 – vastgoedverkenning” en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 1 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend. Nadien heeft verzoekende partij nog een bijkomende nota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 12 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoekende partij en de heer Herwig D'hoker, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Stefanie De Proost en de heer Nathan Meyskens, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het vastgoed’.

Voor het opleidingsonderdeel “Projectwerk 1 – vastgoedverkenning” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 10 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 1 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt vooreerst dat peer-assessment op zich niet uitgesloten kan worden als wijze van quotering, mits voldoende aandacht wordt geschenken aan de bewaking van de objectiviteit van de beoordeling. Volgens haar wordt de objectiviteit van de beoordeling *in casu* omwille van bepaalde, aangehaalde elementen verhoogd. De interne beroepsinstantie merkt eveneens op dat er doorheen het semester een nauwgezette en intensieve begeleiding is geweest door de docenten en dat zij ten allen tijde door de studenten aangesproken kunnen worden, omdat zij frequent in de docentenzaal aanwezig zijn. Ze verduidelijkt dat het feit dat bepaalde leden uit de groep van de studente een (veel) hogere score hebben behaald, niet alleen toe te schrijven is aan de betere scores die ze kregen bij de peer-assessment, maar ook door de betere scores die ze hebben behaald op de deelaspecten van het project die individueel werden beoordeeld. De interne beroepsinstantie stelt vast dat de studente niet de laagste factor voor het peer-assessment behaalde. Bovendien geeft de opleiding aan dat de bij de peer-assessment aan de studente toegekende scores volledig stroken met de indrukken en ervaringen van de begeleidende docenten.

De interne beroepsinstantie benadrukt dat inzet op zich geen garantie geeft op een goed resultaat. De studente moet aantonen dat zij de leerdoelen van het betrokken opleidingsonderdeel heeft behaald. De docenten van de opleiding, daarin gevuld door de interne beroepsinstantie, zijn van mening dat dit niet het geval is. Hiervoor verwijzen ze naar verscheidene elementen.

Verder stipt de interne beroepsinstantie aan dat de bewering dat de studente vorig academiejaar het slachtoffer zou zijn geweest van pestgedrag niet relevant is voor de beoordeling van het beroep. Zij merkt wel op dat er verschillende begeleidingsgesprekken hebben plaatsgevonden en dat de studente door het docententeam steeds van nabij opgevolgd is geweest, opdat kordaat ingegrepen kon worden wanneer er signalen van pestgedrag waren. Bovendien zijn de pesters kort na het zomerreces hierop aangesproken en is het pestgedrag sedertdien ook gestopt.

De bewering dat de docent te kennen zou hebben gegeven dat hij de studente dit jaar harder zou beoordelen, wordt door de opleiding tegengesproken. De interne beroepsinstantie stelt dat de docent wel had gezegd dat hij zich had voorgenomen om duidelijker en directer (en dus in bepaalde zin harder) met de studente te communiceren. De uitspraak van de docent had dus betrekking op de communicatie met de studente en niet op de evaluatie van de studente. De interne beroepsinstantie wijst erop dat het vermoeden van objectiviteit en deskundigheid van de docent als beoordelaar door de studente niet wordt weerlegd.

Wat het voorval tijdens de BIS-beurs betreft, stelt de interne beroepsinstantie dat deze bewering van de studente door de opleiding wordt tegengesproken. Bovendien levert de studente niet het bewijs van deze (lasterlijke) aantijgingen. De interne beroepsinstantie merkt op dat de docent tijdens de BIS-beurs een gesprek heeft aangeknoopt met de studente en de leden van de groep en dat daarbij een aantal concrete afspraken werden gemaakt om de groepswerking te bevorderen. Deze werden nadien bevestigd bij mail van 26 oktober 2016. Ze wijst erop dat indien de studente niet akkoord ging met de afspraken die gemaakt werden of de wijze waarop dat verlopen was, het haar vrij stond om te reageren op de mail, wat ze echter niet heeft gedaan.

Vervolgens stelt de interne beroepsinstantie dat het niet is omdat de studente een paar teksten heeft geschreven, hier en daar verbeteringen heeft aangebracht in de teksten van medestudenten of voorstellen heeft geformuleerd naar planning toe, dat hieruit zou moeten blijken dat de studente de leerdoelstellingen heeft behaald. De interne beroepsinstantie benadrukt dat de beoordeling niet zozeer kwantitatief is, maar dat vooral wordt gekeken naar de kwaliteit van het werk, alsook naar de manier waarop het werk tot stand is gekomen.

De interne beroepsinstantie stelt tevens dat indien de studente zich, naar eigen zeggen, onvoldoende heeft kunnen voorbereiden voor de presentatie en daardoor een zwakke prestatie levert, ze daarvoor de schuld niet zomaar kan afschuiven op de andere leden van haar groep. Volgens haar diende de studente zelf verantwoordelijkheid te nemen en op een correcte manier met haar groepsleden te communiceren om op die manier de planning op te maken, de taken te verdelen en de planning en taakverdeling te (laten) respecteren. De interne beroepsinstantie is van oordeel dat bovendien niets de studente belette om, in samenspraak met de andere groepsleden, zelf ook het nodige te doen om de presentatie tijdig klaar te krijgen. Ze stipt aan dat de studente zich wel degelijk kon voorbereiden, door minstens reeds de inhoud van de teksten na te lezen en ervoor te zorgen dat ze deze ook voldoende begreep. Volgens haar toont het feit dat de studente niet kon antwoorden op de vragen aan dat ze zich de teksten (dus ook deze geschreven voor de medestudenten uit haar groep) onvoldoende eigen heeft gemaakt.

Daarnaast blijkt uit de scores voor de peer-assessment dat de studente de peer-assessment heeft trachten te manipuleren door zichzelf systematisch als beter dan gemiddeld (score 3) of gemiddeld (score 2) te waarderen en de overige groepsleden, op enkele uitzonderingen na, op quasi alle criteria minder dan gemiddeld (score 1) tot geen hulp voor de groep (score 0) of zelfs als hinderlijk voor de groep (score -1) te waarderen. De interne beroepsinstantie wijst erop dat de peer-assessment voorzien is op dergelijke onrealistische scores, in die zin dat de hoogste en laagste scores die slechts door één persoon worden gegeven uit het resultaat worden weggefilterd. Volgens de interne beroepsinstantie is er daarentegen geen reden om te twijfelen aan de objectiviteit van de scores die de studente door haar groepsleden toegekend kreeg.

De interne beroepsinstantie benadrukt ten slotte dat de studente de in het projectboek vastgelegde en door de student gekende procedure in geval van afwezigheid niet heeft gevuld, zodat de daarin voorziene sanctie (-1) werd toegepast. Ze merkt op dat de docenten geen kennis van het ziekteattest hadden op het ogenblik dat de punten werden toegekend. De studente had kennelijk nagelaten de docenten hiervan op de hoogte te brengen, en zij gaf de docenten nadien ook geen verklaring voor haar afwezigheid, zelfs niet wanneer zij hierop werd aangesproken door de docenten. Volgens de interne beroepsinstantie is het pas voor het eerst naar aanleiding van de nabespreking van het examenresultaat dat de studente melding maakt van het feit dat ze over een medisch attest zou beschikken, zodat het de docenten niet

ten kwade kan worden geduid dat de sanctie werd toegepast. Ze wijst er nog op dat de studente ook zonder de toepassing van de sanctie (-1 op gecorigeerd totaal) niet geslaagd zou zijn geweest.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 1 maart 2017 en bij aangetekend schrijven van 2 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 14 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Voorafgaande opmerking

Verzoekende partij heeft bij e-mail van 12 april 2017 (8u21) aan de Raad en aan verwerende partij nog een bijkomende nota overgemaakt. In deze nota, die verzoekster ook op de zitting uiteenzet, behandelt verzoekster de redenen voor het laattijdig instellen van haar extern beroep, wat verwerende partij in haar antwoordnota heeft opgeworpen. Deze bijkomende nota werd evenwel niet binnen de gestelde termijn aan de Raad bezorgd, zodat die bij toepassing van artikel II. 302, §3, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs uit de verdere procedure wordt geweerd. De Raad kan bijgevolg evenmin ingaan op de inhoud van deze nota.

V. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

In haar *antwoordnota* verwijst verwerende partij naar artikel II.294, §1 Codex Hoger Onderwijs en stelt dat beroepen bij de Raad moeten worden ingesteld binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen, die ingaat de dag na die van *kennisgeving* van de aangevochten beslissing. Volgens verwerende partij is de kennisgeving van de bestreden beslissing de eerste aanbieding van de aangetekende zending op het adres van de bestemming door de postdiensten van de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij merkt op dat de effectieve precieze datum van eerste aanbieding door de postdiensten *in casu* via de webtracker met zekerheid kan worden vastgesteld op 3 maart 2017, zodat de beroepstermijn liep vanaf 4 maart 2017 om te verstrijken op vrijdag 10 maart

2017. Ze is dan ook van oordeel dat het verzoekschrift dat door verzoekster bij de Raad werd ingediend bij aangetekende brief van 14 maart 2017 onontvankelijk moet worden verklaard wegens laattijdigheid van het beroep (in dezelfde zin: R. Stvb. 2017/031).

Verwerende partij wijst er ten slotte op dat er naast de kennisgeving per aangetekende brief, op 1 maart 2017 ook reeds een kennisgeving per mail is gebeurd.

In haar *wederantwoordnota* gaat verzoekster hierop niet in.

Beoordeling

Artikel II.294, §1, eerste lid van de Codex Hoger Onderwijs luidt als volgt:

“De beroepen bij de Raad worden ingesteld binnen een vervaltermijn van [7] kalenderdagen, die ingaat de dag na die van [kennisgeving] van de in artikel II.284, eerste lid bedoelde beslissing.”.

Een verzoekschrift bij de Raad moet, wil het ontvankelijk zijn, dus worden ingesteld binnen de termijn van zeven kalenderdagen na *kennisgeving* van de bestreden beslissing.

De beroepstermijn van zeven kalenderdagen begint, zoals verwerende partij tevens vermeldt, te lopen de dag na die van de kennisgeving (zijnde de eerste aanbieding van de aangetekende zending op het adres van de bestemming door de postdiensten, *in casu* op 3 maart 2017¹⁾) van de beslissing op intern beroep, *in casu* vanaf 4 maart 2017, om te verstrijken op vrijdag 10 maart 2017. Verzoekster diende een verzoekschrift in bij de Raad bij aangetekend schrijven van 14 maart 2017 tegen de beslissing op intern beroep van 1 maart 2017.

Het beroep van 14 maart 2017 werd derhalve niet tijdig binnen de zeven kalenderdagen na de kennisgeving van de beslissing op intern beroep ingesteld.

---

¹ *Via de webtracker van BPost kan aan de hand van de barcode op het bewijs van aangetekende zending van de interne beroepsbeslissing (stuk 28 van verwerende partij) met zekerheid worden vastgesteld dat dit de effectieve precieze datum van eerste aanbieding door de postdiensten is.*

De mededeling ter zitting door verzoekster dat het aangetekend schrijven aan het verkeerde adres werd aangeboden betreft een middel dat in de bijkomende nota werd uiteengezet en dus, zoals hoger gesteld, laattijdig is ingeropen. Dit houdt bovendien ook ten gronde niet stand, daar het niet gestaafd is door een bewijsstuk. Verwerende partij spreekt dit ook ten stelligste tegen.

In casu blijkt uit het dossier dat er evenmin sprake is van een overmachtssituatie waaruit zou blijken dat verzoekster niet binnen de beroepstermijn of slechts op de laatste dag van de termijn over de zending kon beschikken, waardoor de normale uitoefening van het beroepsrecht zou worden uitgehouden. De zending is na de eerste aanbieding ter beschikking gesteld op een afhaalpunt op zaterdag 4 maart 2017.

Het beroep is onontvankelijk.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 12 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jean Goossens bijzitter

Piet Versweyvelt bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.604 van 12 april 2017 in de zaak 2017/092

In zake: Maxim VANDEKERCKHOVE
                  Woonplaats kiezend te 8310 Sint-Kruis Brugge
                  Lettenburgweg 16

Tegen: UNIVERSITEIT GENT
                  Woonplaats kiezend te 9000 Gent
                  Sint-Pietersnieuwstraat 25

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 15 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 9 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 12 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en mevrouw Sabien Lust, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in het voorbereidingsprogramma tot de master of science in de bestuurskunde en het publiek management.

Voor het opleidingsonderdeel “Onderzoeksmethodologie” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 15 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 9 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelt vast dat de student enkel de groepstaak betwist en heeft zich inhoudelijk ten gronde enkel over dit deel gebogen. Ze merkt voor de volledigheid op dat de student voor het examen een score van 4,4/12 en voor de groepstaak een score van 3,39/8 heeft behaald. Dit leidde tot een totaalscore van 7,79/20, wat werd afgerond naar 8/20. De verantwoordelijk lesgever heeft duiding gegeven omtrent het tot stand komen van het cijfer voor het groepswerk, en meer bepaald de peer assessment. Daarnaast wordt ook weergegeven op welke manier de medestudenten hun scores voor de student hebben gemotiveerd.

De interne beroepsinstantie stelt vast dat de student als enige van zijn groep niet geslaagd is voor het groepswerk. Volgens haar bewijst dit niet dat de peer assessment niet juist verlopen is, maar toont dit enkel aan dat, ondanks het persoonlijk aanvoelen van de student, zijn medestudenten de inzet en inbreng van de student onvoldoende vonden. Zo scoort de student voor de meeste items een onvoldoende in de beoordeling door zijn medestudenten. De interne beroepsinstantie stelt ook vast dat de student bepaalde teamgenoten consequent zeer lage PA-scores geeft, in tegenstelling tot hoe deze studenten elkaar scoren.

De interne beroepsinstantie wijst erop dat door het gebruik van de PA weighting de peerevaluatie door de medestudenten niet als enige cijfer wed weerhouden: de verantwoordelijk lesgever bepaalt mee het cijfer voor het groepswerk. Volgens de interne beroepsinstantie is deze werkwijze voldoende transparant en leidt het tot een objectief deelcijfer, vermits de verantwoordelijk lesgever het cijfer niet enkel en alleen van de scores van de medestudenten laat afhangen.

Verder stelt de interne beroepsinstantie dat, hoewel de student een overzicht geeft van al zijn bijdragen, de gemaakte afspraken, de data van samenkomst en screenshots van conversaties, dit niet aantoont dat de student inhoudelijk voldoende en op niveau heeft bijgedragen aan het groepswerk. Volgens haar blijkt uit de commentaren die zijn medestudenten geven dat de

scores niet zomaar zijn gegeven. Er is bovendien geen sprake van een “conflictueuze situatie”. Ze merkt op dat de student zelf op ieder moment aan de docent of de assistente mogelijke problemen kon melden, maar hij heeft dit niet gedaan. Ze wijst erop dat dit bijgevolg niet ten kwade aan de verantwoordelijk lesgever kan worden geduid.

De interne beroepsinstantie besluit dat uit niets blijkt dat de scores zoals die uit de peer-assessment blijken, geen correcte weergave zouden zijn van de prestaties van de student. Volgens haar was, mede gelet op de feedback die door elk van de studenten bij de gegeven scores werd gegeven, de beoordeling voldoende objectief. Ze betreurt het dat de student zich onheus behandeld voelt door zijn teamgenomen, maar zij is van oordeel dat dit een subjectief aanvoelen is dat niet gestaafd wordt door het dossier.

Vervolgens stipt de interne beroepsinstantie nog aan dat het feit dat de student voor andere groepswerken met peer assessment wel geslaagd is, niets zegt over dit groepswerk. De verschillende groepswerken en opdrachten worden steeds als op zich staand beoordeeld. Ze merkt ook op dat de eindscore voor het individuele examen zeer laag ligt, wat een indicatie kan zijn dat de student toch zeker inhoudelijk niet voldoende vertrouwd was met de thematiek van dit opleidingsonderdeel, wat mede kan verklaren dat zijn medestudenten zijn opvattingen niet altijd volgden.

De interne beroepsinstantie wijst er ten slotte, louter voor de volledigheid, op dat indien de student zou slagen voor het onderdeel ‘groepstaak’, hij nog steeds niet geslaagd zou zijn voor het opleidingsonderdeel. De studiefiche stelt immers: *‘De student moet slagen voor elk deel apart: Deel 1 EN Deel 2 om een slaagcijfer voor het opleidingsonderdeel te kunnen bekomen.’*.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail, alsook bij aangetekend schrijven van 15 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 15 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoeker zich in een enig middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Volgens verzoeker blijkt uit de aan hem gegeven scores op vraag 4 dat hij verscheidene actieve pogingen heeft ondernomen om kritisch te zijn voor het groepswerk en om dit in de positieve richting te duwen. Hij gaat vervolgens in op de argumenten die de groepsleden voor de scores aan hem hebben gegeven. Waar de interne beroepsinstantie vaststelt dat verzoeker bepaalde teamgenoten consequent zeer lage scores geeft, in tegenstelling tot hoe deze studenten elkaar scoren, wijst verzoeker erop dat dit logisch is omwille van de afwijkende visie op het werk. Hij vindt dit bovendien niet relevant voor een objectieve beoordeling. Hij stelt dat hij zijn groepsgenoten op bepaalde zaken wel positief heeft beoordeeld, om een zo goed mogelijk beeld te geven. Volgens hem kan er een genuanceerde en weloverwogen peerevaluatie in worden teruggevonden. Verzoeker vraagt zich ook af waarom de andere groepsgenoten individueel hoger scoorden, vermits de bevoegde lesgever niet wist wie welke delen voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien blijkt uit niets dat de bevoegde lesgever zich voor de individuele scores heeft kunnen baseren op andere argumenten of bewijsstukken dan deze in de peerevaluatie beschreven.

Verder benadrukt verzoeker dat er sprake was van een conflictueuze situatie. Hij was een buitenstaander die geen van de drie andere groepsleden van vooraf kende. Met één van de groepsleden had hij bovendien een concrete aanvaring in de laatste dagen van het groepswerk. Verzoeker wijst erop dat hij respect heeft getoond voor de vertrouwelijkheid van het finale individuele feedbackgesprek met de bevoegde lesgever en hij heeft het gesprek dan ook niet opgenomen, wat hij voor de bewijsvoering beter wel had gedaan. Verzoeker stelt ook dat het er in essentie over gaat dat de door hem geleverde bewijsstukken de basis vormen om een beeld te krijgen van zijn bijdragen. Volgens hem doen die bewijsstukken de evaluatie door

zijn groepsleden naar hem toe grotendeels teniet. Hij vraagt de Raad dan ook om aan de peerevaluatie van de anderen geen hogere bewijswaarde toe te kennen en zich te baseren op de schriftelijke en gedateerde bewijsstukken die voorliggen.

Verzoeker verduidelijkt vervolgens dat het altijd zijn betrachting is geweest om de problemen intern op te lossen en om te blijven bijdragen aan het eindproduct, zonder arbitrage van de bevoegde lesgever. Hij stipt aan dat ook de andere groepsgenoten geen beroep op de bevoegde lesgever hebben gedaan. Verzoeker erkent dat dit de verantwoordelijke lesgever niet ten kwade kan worden geduid, wat nogmaals bewijst dat hij zijn score enkel kon verantwoorden op basis van subjectieve peerevaluaties. Verzoeker stelt dat een masteropleiding overigens tot doel heeft je zelfstandig te laten werken, zoals het op de werkvloer ook zal verlopen in een nog meer competitieve sfeer.

Verzoeker merkt op dat drie subjectieve beoordelingen van studenten nooit “voldoende objectief” kunnen worden, zoals gesteld wordt door de interne beroepsinstantie. Hij stelt dat zijn gevoel “onheus behandeld te worden” subjectief is, maar dit vloeit voort uit het miskennen van objectieve schriftelijke bewijsstukken. Verzoeker is ook verheugd te lezen dat de interne beroepsinstantie stelt dat andere groepswerken *in se* niets zeggen over dit groepswerk. Hij stipt aan dat hij met het vermelden van andere groepswerken louter een indicatief beeld trachtte te geven dat dergelijke situatie hem nog nooit eerder was voorgevallen. Waar de interne beroepscommissie verwijst naar de zeer lage eindscore voor het individuele examen, stelt verzoeker dat de groepstaak en het examen een ander doel en een andere inhoud hadden. Indien de Raad zich hierover een duidelijk beeld wenst te vormen, vraagt hij om het examen op te vragen.

Verzoeker wijst er ten slotte op dat, indien je als student geslaagd bent voor één van de twee delen van het opleidingsonderdeel, je dit deel niet hoeft te hernemen in herexamen. Hij betwist het feit dat hij niet slaagde voor deel 2 niet en hij zal dit deel dan ook in herexamen hernemen.

In haar *antwoordnota* geeft verwerende partij vooreerst toelichting bij het systeem van peer assessment dat voor de evaluatie van het litigieuze opleidingsonderdeel werd gehanteerd: de studenten werd niet gevraagd naar een evaluatie van de kwaliteit van elkaars prestaties als zodanig, maar wel om eenieders functioneren in de groep te evalueren. De evaluatie van de kwaliteit van het werkstuk werd enkel door de lesgever zelf gedaan. Voor de peer-evaluatie

werd een vragenlijst gebruikt met elf vragen en de studenten hadden de mogelijkheid om bij de scores die ze aan hun medestudenten geven ook een verantwoording te geven. Verwerende partij stipt aan dat dit de lesgever toelaat om te beoordelen of die scores ernstig en objectief zijn gegeven en om zo nodig tussen te komen indien blijkt dat de scores mogelijk niet correct zijn, wat een extra waarborg is voor de objectiviteit waarmee de score tot stand komt. Verwerende partij wijst er ook op dat de invloed van de peer-evaluatie werd beperkt, vermits de helft van het behaalde deelcijfer sowieso vast bleef, en slechts de andere helft beïnvloed kon worden.

Verwerende partij merkt vervolgens op dat de score voor het werkstuk tot stand kwam op basis van een kwalitatieve beoordeling van het groepswerk door de bevoegde lesgever. Deze beoordeling werd door de student niet betwist. Daarna werd een correctie op de score doorgevoerd op basis van de resultaten van de peer-evaluatie. Verwerende partij wijst erop dat de interne beroepsinstantie daarbij rekening heeft gehouden met de scores zoals gegeven door de diverse studenten, met de verantwoording van die scores door de studenten, en met de stukken die verzoeker heeft bezorgd. Volgens verwerende partij is er met deze wijze van beoordeling juridisch niets verkeerd, zolang er voldoende waarborgen zijn dat de evaluatie ook objectief gebeurt, dewelke in voorliggend geval voldoende aanwezig zijn.

Verwerende partij merkt op dat de interne beroepsinstantie heeft vastgesteld dat er geen sprake was van een echte discrepancie in de cijfers die de verschillende studenten aan verzoeker gaven die kon leiden tot het vermoeden dat de scores niet objectief tot stand waren gekomen. Ze benadrukt dat de interne beroepsinstantie ook in de documenten die verzoeker heeft ingediend, geen aanduidingen heeft gevonden dat de scores niet objectief zouden zijn gegeven. De interne beroepsinstantie kon bovendien geen enkele aanduiding vinden over een vijandige of conflictueuze sfeer. Verwerende partij stelt dat uit de overgelegde stukken wel bleek dat de groep niet altijd eensgezind was, en dat er inderdaad wel wat dubbel werk is gebeurd. Dit is evenwel helemaal niet abnormaal bij groepswerken. Ze verwijst naar de bedoeling van een groepswerk, met name tot een gezamenlijk werkstuk komen, waarbij groepsleden ook de nodige kritische zin aan boord leggen t.o.v. het werk van de andere groepsleden, en dat werk helpen bijsturen waar nodig. Volgens verwerende partij tonen de overgelegde documenten en de commentaar die verzoeker bij die documenten aanbracht, enkel aan dat verzoeker zich met dergelijke wijze van werken niet kon verzoenen, en niet verder wilde gaan dan dat elk groepslid zijn eigen opdracht uitwerkte, en dat alles dan samen werd gebundeld in één geheel.

Wat de overgelegde documenten betreft, wenst verwerende partij nog op te merken dat verzoeker kennelijk slechts een selectie van de geposte facebookberichten en het bijhorende materiaal heeft neergelegd, en op die wijze ook een gekleurd beeld geeft van de werkelijkheid. Verwerende partij vindt daarbij ook de grote discrepancie tussen de toch wel erg negatieve feedback van verzoeker bij de score voor [J.D.], en de informatie die uit de toegevoegde stukken kan worden afgeleid, zeer opvallend.

Verwerende partij is dan ook van oordeel dat uit niets blijkt dat de scores die verzoeker kreeg, willekeurig of subjectief zouden zijn geweest. Ze stipt aan dat de interne beroepsinstantie niet ontken dat verzoeker ook heeft meegewerkt aan het werk, maar de manier waarop de student concreet in de groep functioneerde, was niet wat van een groepswerk mocht worden verwacht. Verwerende partij stelt ten slotte dat de negatieve score van verzoeker voor het werkstuk het gevolg is van een combinatie van een zeer matig werkstuk, dat nauwelijks meer dan de helft van de punten scoort, en een mindere score voor de peer-evaluatie.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat de interne beroepsinstantie aan zijn oordeel een geringere waarde wenst toe te kennen door de billijkheid van de lagere score aan [J.D.] in twijfel te trekken. Verzoeker merkt op dat de studievoortgang van de student in handen van de peer-evaluatie wordt gelegd. Indien de groep beter had gefunctioneerd had hij immers ook geslaagd kunnen zijn door een hogere score van het eindproduct en had de peer-evaluatie plots geen doorslaggevend effect meer gehad. Wat de argumenten van de groepsleden voor de scores aan verzoeker betreft, wijst verzoeker op de zeer summiere en bijgevolg weinig zeggende schriftelijke motivering. Volgens hem weegt dit niet op tegen de door hem geleverde bewijsstukken en de extensieve argumentatie van zijn kant.

Verzoeker benadrukt dat hij altijd zijn uiterste best heeft gedaan om constructief mee te werken aan het eindproduct en hij heeft de online gesprekken telkens zo constructief mogelijk ondersteund. Hij heeft daarnaast ook meerdere malen opbouwende kritiek op het werkstuk geuit, in tegenstelling tot de vaak destructieve kritiek van andere groepsleden. Hij ontken niet dat hij het oneens was met de manier van werken, wat hij op een constructief kritische manier naar zijn groepsleden heeft verwoord, maar volgens hem zijn er geen bewijzen vorhanden dat hij niet constructief zou zijn blijven meewerken. Het feit dat verwerende partij niet

ontkent dat hij heeft meegewerkt aan het eindproduct, laat verzoeker concluderen dat hij aan de essentie van groepswerk heeft voldaan.

Verzoeker verduidelijkt ten slotte dat de feedback op straffe van sanctie verplicht moet worden ingevuld. Hij merkt op dat het feit dat er juridisch niets verkeerd is met peer-evaluatie, het daarom nog niet objectief maakt. Bovendien werd *in casu* niet voldaan aan de waarborgen die ervoor moeten zorgen dat de evaluatie ook daadwerkelijk objectief geschiedde. Hij benadrukt ook dat hij geslaagd is voor de doelen van het vak, vermits het eindproduct van de groep met een voldoende werd beoordeeld.

Beoordeling

Binnen de grenzen van zijn appreciatiebevoegdheid – waarbij de Raad zich niet in de plaats kan stellen van de verwerende partij – kan de Raad onderzoeken of deze examenbeslissing rechtmatig is genomen en binnen de grenzen van de kennelijke redelijkheid valt. Verzoeker gaat niet akkoord met het examencijfer 8/20 toegekend voor het opleidingsonderdeel “Onderzoeksmethodologie” dat deel uitmaakt van het voorbereidingsprogramma dat leidt tot de masteropleiding bestuurskunde en publiek management. *In fine* betreft de grief van verzoeker dat een bepaald onderdeel van de evaluatie van het groepswerk, met name de peerevaluatie, niet met de nodige zorgvuldigheid is gebeurd.

Zijn grief betreft in essentie het feit dat de lesgever die verantwoordelijk is voor de toekenning van het eindcijfer zich hoofdzakelijk heeft gebaseerd op een subjectieve peerevaluatie voor de toekenning van de negatieve score voor het werkstuk. In het bijzonder klaagt verzoeker aan dat de lesgever en de institutionele beroepscommissie de door hem neergelegde bewijzen van zijn voldoende inhoudelijke bijdrage niet hebben nagekeken, waardoor de schriftelijke bewijzen (afspraken, data samenkomsten, documenten, reactie op commentaren, ...) volledig werden miskend.

De Raad stelt vooreerst, op basis van de ECTS-fiche, vast dat het cijfer op het litigieuze opleidingsonderdeel als volgt tot stand komt:

“Toelichtingen bij de evaluatievormen

Het examen bestaat uit: Deel 1: toepassing (groepstaak: vragenlijst) en Deel 2:

Oefening: analyse data (vaardigheidstest) met theorie-testing

Deel 1: Een groepstaak (vragenlijst opstellen): 40% van de punten (op 8 punten) +

Deel 2: Een examen (vaardigheidstest) mbv de computer waarbij een dataset wordt geanalyseerd en tevens gepeild wordt naar de kennis en interpretatie van de methodologie: op 60% (op 12 punten)

Bij Deel 1 (Groepstaak) is tevens het systeem van peer assessment van toepassing.

Eindscoreberekening

periodegebonden evaluatie 60% (individuele taak); niet-periodegebonden evaluatie: 40% (groepstaak). De student moet slagen voor elk deel apart: Deel 1 EN Deel 2 om een slaagcijfer voor het opleidingsonderdeel te kunnen bekomen.”

Verder leest de Raad in de ECTS-fiche dat een tweede examenkans mogelijk is. Voor de niet-periode gebonden evaluatie is dat enkel in gewijzigde vorm. De quotatie van het werkstuk wordt dus meebepaald door de peerevaluatie. Concreet is er een tussentijdse evaluatie van de groepstaak, die meetelt voor 25% van de punten. Het finale rapport telt vervolgens mee voor 75% van de punten. De helft van de score die zo tot stand komt voor het werkstuk, kan aangepast worden in functie van het resultaat van de peerevaluatie.

De Raad stelt op basis van het dossier vast dat verzoeker 4,14/12 behaalde voor het examen en 3,39/8 voor de niet- periode gebonden evaluatie. Het werkstuk zelf kreeg een score van 57,29%. Door de werking van de peerevaluatie werd het cijfer voor verzoeker verlaagd naar 42,38%. Voor de andere groepsleden ging het cijfer telkens een fractie omhoog. Het beroepsschrift van verzoeker betreft uitsluitend het cijfer van 42,38% voor het groepswerk, in het bijzonder de aanpassing die werd doorgevoerd aan de hand van de peerevaluatie.

De Raad stelt op basis van het dossier verder vast dat de peerevaluatie niet toetst naar de kwaliteit van elkaars inhoudelijke prestaties, maar elkaars functioneren in de groep evaluateert. De evaluatie van de kwaliteit van het groepswerkstuk wordt enkel door de lesgever beoordeeld. De peerevaluatie gebeurt aan de hand van een vragenlijst van elf vragen die peilt naar: de kwaliteit van de voorbereiding, de basiskwalificaties, het gedrag en de houding in de groep, het actief deelnemen, de positief kritische houding, de aangevoerde argumentatie, de actieve deelname aan de groepssessies, de betrokkenheid bij discussies, de faire kwalitatieve bijdrage aan het werkstuk, de communicatie en bereikbaarheid. Naast scores wordt ook een verantwoording opgegeven.

Verwerende partij geeft aan dat de lesgever op basis van de verantwoording de ernst en de objectiviteit van de scores moet inschatten en zo nodig moet tussenkommen. Dit veronderstelt dus een actieve afroetsing van de commentaren van de groepsleden door de lesgever. De impact van de peerevaluatie is wel beperkt tot de helft van de score op het groepswerk. De beroepscommissie was van oordeel dat er geen sprake was van subjectiviteit gezien de scores van de andere groepsleden op dezelfde lijn lagen, met uitzondering van de scores van student 2 op 6 van de 11 vragen. De commentaren die deze student gaf, lagen evenwel in dezelfde lijn als de commentaren van de andere studenten. De meegedeelde stukken wezen evenmin op een vijandige subjectieve sfeer ten aanzien van verzoeker. Wel bleek dat er dubbel werk werd gedaan en er onderling kritische discussies hebben plaatsgehad die hebben geleid tot bijsturingen. Ook heeft de lesgever de indruk dat verzoeker de essentie van een groepswerk niet begrijpt en zeer slechte scores heeft gegeven aan een van de groepsleden, met name aan medestudente [J.D].

Vaststaande rechtspraak van de Raad stelt dat er geen principiële bezwaren zijn tegen het gebruik van een peerassessment als evaluatie. Deze vorm van evaluatie waarbij de beoordeling gebeurt door medestudenten, behoort tot de organisatorische vrijheid van de instelling. De organisatie is echter niet zonder gevolgen wat het zorgvuldigheidsbeginsel betreft en moet voldoende betrouwbaar kunnen zijn als meting. De toepassing stelt met name hoge eisen betreffende de opvolging door de docent die de eindverantwoordelijkheid heeft.² Deze eisen liggen bijzonder hoog ingeval de peerevaluatie een doorslaggevende rol speelt bij het al dan niet geslaagd verklaren van een student. De vraag rijst zelfs of een dergelijk systeem een beslissende rol ‘kan’ spelen bij de beoordeling of een student al dan niet geslaagd is.³

In casu stelt de Raad vast dat, in tegenstelling tot wat verwerende partij stelt, de peerevaluatie voor studenten die slechts gematigd geslaagd zijn op het groepswerk, zoals *in casu* de groep van verzoeker – waarin alle studenten wel eenzelfde voldoende cijfer (57,29%) hebben gekregen voor de inhoudelijke beoordeling van het groepswerk – wel degelijk een doorslaggevende impact heeft op het al dan niet slagen. Zo werd *in casu* het cijfer voor de vier medestudenten verhoogd, terwijl het cijfer voor verzoeker van een geslaagd cijfer naar een duidelijke onvoldoende werd herleid (42,38%). Het systeem van peerevaluatie dat door

---

² R.Stvb. nr. 2008/027 van 20 augustus 2008.

³ R.Stvb. nr. 2011/094 van 18 augustus 2011; R.Stvb. nr.2.851 in de zaak 2016/055 van 17 maart 2016.

verwerende partij wordt toegepast, is *in casu* dus wel doorslaggevend bij het bepalen of verzoeker al dan niet geslaagd is. In deze context mag dan ook worden verwacht dat de kwaliteit van de beoordeling met hoge waakzaamheid en zorg wordt bewaakt.

De Raad onderzoekt hierna of dit in voorliggend dossier het geval is en neemt hierbij hiernavolgende overwegingen in beraad.

(1) De Raad stelt niet enkel vast dat verzoeker als gevolg van de peerevaluatie een verlaging van de vaste score op het groepswerk heeft behaald met een niet geslaagd zijn tot gevolg, maar verzoeker blijkt bovendien ook de enige student van een groep van vijf studenten te zijn die niet geslaagd is voor dit gedeelte van het opleidingsonderdeel. De Raad leest in stuk 3 van verwerende partij dat voor studenten die niet meewerken aan het verplichte peerassessment een penalisatiescore van 10% op de oorspronkelijke groepsscore wordt toegepast. Verzoeker heeft de peerevaluatie wel ingevuld, maar werd echter geconfronteerd met een verlaging van een groepsscore tot 42,38% (x factor 0,48) wat een zeer zware herleiding inhoudt van het groepsresultaat.

(2) Het voorliggend evaluatiesysteem houdt ook in dat, in het geval van een uitstekend inhoudelijk groepswerk, de peerevaluatie die de competenties inzake samenwerking beoordeelt – ook al is ze minder goed ten aanzien van een bepaald groepslid – geen invloed heeft op het al dan niet geslaagd zijn voor het groepswerk. In het geval van een gematigde score op het inhoudelijke werk kan dit wel een grote impact hebben, zoals *in casu* is vastgesteld. Dit klemt temeer gezien verzoeker aangeeft dat zijn inhoudelijke inbreng – zonder dat de Raad zich uitspreekt over de kwaliteit ervan – telkens (in het bijzonder door een van de medestudenten) werd weggeschreven.

(3) Zoals ook te lezen is in stuk 3 van verwerende partij, leidt een peerassessment doorgaans niet tot grote verschillen (slechts enkele percenten) omdat een groepsinzet meestal gebalanceerd is. *In casu* gaat het echter om een verschil van bijna 20% (de overige leden halen een gemiddelde van 60% als definitieve score voor het groepswerk, daar waar verzoeker slechts 42,38% scoort), zonder dat dit diepgaand wordt onderzocht door de verwerende partij. Ter zitting haalt verwerende partij aan dat de lesgever alle door verzoeker bijgebrachte documenten zou hebben nagelezen, doch de Raad is van oordeel dat uit het dossier niet blijkt in welke mate de lesgever, noch de interne beroepsinstantie effectief de persoonlijke bijdrage van verzoeker aan de hand van de neergelegde stukken (afspraken, data

van samenkomst, inhoud van neergelegde documenten, ...) verder hebben onderzocht. Er werd door de interne beroepsinstantie ook geen conflictsituatie vastgesteld. Zij haalt aan dat dit nergens door de teamgenoten in de feedback wordt vermeld en dat geen enkel groepslid initiatief heeft genomen om mogelijke problemen te melden aan de lesgever. De lesgever en de institutionele beroepscommissie baseren hun beslissing op de ingediende peerevaluatie met de meegedeelde scores en verantwoording door de medestudenten (stuk 6 van verwerende partij), die naar het oordeel van de Raad zeer algemeen is opgesteld en *in fine* niet voldoende basis biedt om een helder zicht te krijgen op de samenwerking en inbreng van verzoeker aan het werkstuk of om te oordelen of er al dan niet van enige subjectiviteit sprake is.

(4) Belangrijk in het kader van de verhoogde zorgvuldigheidseis bij peerevaluaties is dat de lesgever een actieve rol heeft wat de sturing van de peerevaluatie betreft. Dit is ook, zoals verwerende partij zelf in de antwoordnota aangeeft, in dit dossier de opzet. De Raad stelt, enerzijds, inderdaad vast dat verzoeker tijdens het academiejaar zelf geen signaal heeft gegeven dat er een vijandige sfeer in de groep ten aanzien van hem heerste. De Raad betreurt dit feit, maar stelt ook vast dat het conflict het resultaat is van een evolutie die, voornamelijk naar het einde toe, niet langer houdbaar bleek. Anderzijds werd er evenmin enig initiatief genomen door de lesgever om een gesprek over samenwerking tot stand te brengen tussen de groepsleden, ondanks de minder goede tussentijdse evaluatie. In de ECTS-fiche (stuk 10 van verwerende partij) leest de Raad in de rubriek vakinhoudelijke studiebegeleiding: “*Er is tevens tussentijdse feedback bij de groepstaak*”. Uit het dossier blijkt wel dat er tussentijds feedback aan de gehele groep is gegeven, maar in het dossier is geen neerslag te vinden van dit overleg. De Raad is van oordeel dat dit een belangrijke tussenstap is, op basis waarvan zo nodig een lesgever actief kan optreden, wat *in casu* niet is gebeurd (tenzij de algemene mededeling dat een gesprek mogelijk is). Uit geen enkel element van het dossier blijkt enige actieve tussenkomst van de lesgever, noch tijdens het academiejaar op basis van de tussentijdse evaluatie, noch na vaststelling van de slechte peerevaluatie van verzoeker (zoals bv. de organisatie van een groepsgesprek), vooraleer het definitief cijfer werd vastgelegd en de lesgever de impact van de peerevaluatie moet bepalen.

(5) Uit niets blijkt dat de lesgever, noch de institutionele beroepscommissie de samenstelling van de groep hebben meegenomen bij de beoordeling van de objectiviteit van de peerevaluatie. *In casu* blijkt verzoeker de enige buitenstaander in de groep te zijn, wat *an sich* niet de subjectiviteit van de andere leden van de groep aantoont, maar wel een element is dat

onderzocht dient te worden, gezien de impact voor verzoeker. De Raad leidt uit de neergeschreven commentaren van de andere groepsleden af dat verzoeker wel degelijk aan het groepswerk heeft geparticipeerd en dat er tussen de leden van de groep (in het bijzonder tussen verzoeker en zijn medestudente [J.D.]) een gebrek aan vertrouwen is in elkaars capaciteiten. Beide studenten komen ook uit een verschillende basisopleiding (academisch en professioneel), wat een belangrijk gegeven is dat de samenwerking bij het uitwerken van een groepswerk kan beïnvloeden. De voorliggende opleiding zal mee de invalshoek bepalen hoe een taak wordt uitgevoerd. Uit de commentaren blijkt ook dat de vier andere leden een groep vormen en aan dezelfde lijn trekken. Uit niets blijkt in het licht van deze vaststelling echter dat de lesgever een poging heeft gedaan om zich zelf een beeld te verschaffen van de attitude van verzoeker. De Raad stelt duidelijk dat elke beoordeling van een opleidingsonderdeel *an sich* dient te gebeuren. *In casu* betreft het voorwerp wel de competentie om te kunnen participeren aan een groepswerk. Het gegeven dat verzoeker op dit vlak in zijn lopende onderwijsraject reeds goed is geëvalueerd, is geen bewijs *an sich* van een gepaste attitude in voorliggende samenwerking, maar vormt wel een indicatie dat in deze groep mogelijk een onderliggend probleem is. Dit noopt tot een grondig onderzoek naar een mogelijke subjectiviteit bij de peerevaluatie, wat *in casu* niet is gebeurd.

(6) Het gegeven, tot slot, dat verzoeker voor het andere gedeelte van het opleidingsonderdeel een tweede examenkans moet opnemen (het computerexamen waarbij wordt getoetst of verzoeker bepaalde inhoudelijke competenties inzake onderzoeksmethodologie bezit), heeft voor de beoordeling van het gedeelte ‘groepstaak’, geen belang. Het examen maakt geen voorwerp uit van de betwisting, zodat het ook niet werd toegevoegd aan het administratief dossier door verwerende partij. Naar het oordeel van de Raad is het niet nodig het examen, zoals verzoeker voorstelt, op te vragen, vermits uit het voorliggende dossier reeds blijkt dat beide evaluatievormen (examen en groepstaak) een verschillende toetsing van competenties vooropstellen. Zoals hoger aangegeven, wordt met de peerevaluatie ook de inhoudelijke prestatie voor het werkstuk buiten beschouwing gelaten, maar wordt de mate van samenwerking binnen de groep aan een inhoudelijk werk geëvalueerd. De Raad stelt bovendien vast dat, wat het inhoudelijk aspect van het groepswerk betreft, verzoeker – zoals zijn medestudenten – een voldoende resultaat heeft behaald.

Op basis van de hoger vermelde overwegingen is de Raad van oordeel dat voorliggende peerevaluatie, met de doorgevoerde correctie, niet voldoende betrouwbaar is – gezien de hoge

eisen inzake zorgvuldigheid die gesteld kunnen worden aan een dergelijk systeem – om verzoeker *in casu* te beoordelen en om een correct beeld te krijgen van de competenties die hij heeft verworven in het licht van de vooropgestelde doelstellingen van het opleidingsonderdeel. Dit temeer daar de peerevaluatie voor verzoeker *in casu* een doorslaggevende impact heeft op zijn resultaat met het gevolg ‘niet geslaagd’ als enige van de groep. *In casu* geeft de beoordeling door de medestudenten, met de doorgevoerde correctie op het cijfer van verzoeker, geen betrouwbare meting van de competenties van verzoeker inzake het betreffende deel van het opleidingsonderdeel.

De door verwerende partij genomen studievoortgangsbeslissing is naar het oordeel van de Raad onredelijk voor zover ze, zonder verder onderzoek, rekening houdt met de doorgevoerde correctie als gevolg van de peerevaluatie.

Het middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de institutionele beroepscommissie van 9 maart 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 5 mei 2017 een nieuwe beslissing nemen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 12 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Piet Versweyvelt bijzitter

Jean Goossens bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.605 van 14 april 2017 in de zaak 2017/096

In zake: Nina SAELENS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jeroen De Man
kantoor houdend te 9000 Gent
Heernislaan 91
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: HOGESCHOOL GENT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Eva Bral
kantoor houdend te 9000 Gent
Henleykaai 3R
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 15 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 7 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekster ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 12 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Siriam Keeta (*loco* advocaat Jeroen De Man), die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Eva Bral, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het sociaal werk’.

Voor het opleidingsonderdeel “Stage 2” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20. Verzoekster is niet geslaagd voor de opleiding.

Verzoekende partij stelde op datum van 18 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 6 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepscommissie stelt vast dat de studente, conform de stagegids, 13 weken stage volgde, met als stagementor [L.D.B.] en stagebegeleider/supervisor [C.L.]. Deze stagementor [L.D.B.] heeft de voorbijgaande jaren reeds verschillende studenten begeleid. De interne beroepscommissie verduidelijkt dat de studente na stage 1 van stageplaats is moeten veranderen, zodat zij haar stage 2 op een nieuwe stageplaats heeft volbracht. Zij verwijst naar de stagegids, waarin de specifieke verantwoordelijkheden van de verschillende actoren worden geduid. Algemeen wordt gesteld dat de stagementor en de stagebegeleider/supervisor het leerproces faciliteren, waarbij de student de uiteindelijke eindverantwoordelijkheid draagt voor het in eigen handen nemen van dit (persoonlijke) leerproces. De interne beroepscommissie stelt vast dat het supervisieoverzicht een chronologisch overzicht geeft van de supervisiemomenten gedurende de ganse stageperiode, het tijdstip van tussentijdse evaluatie en van het eindevaluatiegesprek.

De interne beroepscommissie stelt dat de evaluatie gebeurt op basis van een evaluatiegesprek tussen stagementor, stagebegeleider/supervisor en student aan de hand van de evaluatieverslagen van stagementor en student en aanvullingen uit supervisie. De eindverantwoordelijkheid voor de quotering ligt bij de stagebegeleider/supervisor. Dit staat opgenomen in de studiefiche, en wordt verder verduidelijkt in de stagegids. De interne beroepscommissie merkt op dat de eindevaluatie door student en stagementor wordt voorbereid aan de hand van document ‘STAGE 2 – invuldocument POP & eindevaluatie’. Het ingevulde document wordt tijdens het eindevaluatiegesprek besproken. De interne beroepscommissie stipt aan dat in de stagegids wordt aangegeven dat de stagementor achteraan het document het beoordelingskader invult. Zij stelt evenwel vast dat de stagementor dit niet heeft gedaan. Volgens de interne beroepscommissie blijkt daarentegen

nergens dat de stagementor zou hebben nagelaten delen van de tussentijdse evaluatie blanco te hebben gelaten of zou hebben nagelaten een eindevaluatieverslag op te maken. Zij wijst er ook op dat nergens in de stagegids vermeld staat dat dit document ondertekend moet zijn om gezien te kunnen worden als geldig verslag van evaluatie. Volgens haar blijkt nergens uit dat dit verslag niet door alle betrokken actoren wordt gezien als evaluatieverslag.

Wat de evaluatie van de studente betreft, stelt de interne beroepscommissie dat de evaluatie uit twee delen bestaat, zijnde de evaluatie van de stage en de evaluatie van de supervisie. Voor de evaluatie van de stage wordt één document gebruikt, dat op verschillende tijdstippen tijdens de stage wordt aangevuld. De interne beroepscommissie merkt op dat de studente de tussentijdse feedback en het feedbackgesprek als zeer negatief heeft ervaren, maar volgens haar geeft de tussentijdse evaluatie van de mentor een genuanceerd beeld van het handelen van de studente en de progressie die zij maakte per te ontwikkelen competentie. Zij stelt dat uit het navolgende reflectieverslag van de studente blijkt dat de studente op de hoogte was van het feit dat zij op dat ogenblik niet voldoende progressie had gemaakt om te kunnen slagen voor haar eindevaluatie. De studente geeft in het reflectieverslag ook aan akkoord te zijn met de ontwikkelpunten die bij de tussentijdse evaluatie werden gegeven door de mentor. Volgens de interne beroepscommissie blijkt tevens dat de studente tijdens supervisie tools aangereikt kreeg om te leren omgaan met problemen die zich tijdens de stage voordeden, kritisch leerde reflecteren over situaties die zich voordeden en de rol die de sociaal werker daarin heeft.

De interne beroepscommissie verwijst naar het reflectieverslag van 22 november 2016, waarin de studente heeft aangegeven dat zij op dat ogenblik beter inzicht heeft gekregen op ‘waarin zij vast zat’ en naar het reflectieverslag van 12 december 2016, waarin de studente heeft aangegeven dat frustraties op de stageplaats aan bod zijn gekomen. Ze wijst erop dat het de eerste maal is dat de moeilijke relatie met de mentor tot uiting komt in een reflectieverslag. De interne beroepscommissie stelt vast dat de stagebegeleider in de evaluatie van de supervisie heeft genoteerd dat de studente er niet of nauwelijks in slaagt om te reflecteren. Pas op het einde van de supervisies slaagt de studente er enigszins in om haar eigen handelen en “reageren” – beginnend – in vraag te stellen. Volgens de stagebegeleider heeft de student blijkbaar veel moeite om zichzelf in te schatten en heeft het lang geduurd vooraleer zij zich “veilig” genoeg voelde om haar weerstand tegen reflecteren te laten vallen en aan de slag te gaan. De studente heeft een moeizame weg in “supervisie” afgelegd, maar nu heeft ze wel degelijk de stap gezet om “beginnend” naar eigen handelen, eigen referentiekader te

“willen”/“durven” kijken. Ze beseft dat het nodig is om vanuit het “standpunt” van “de andere” te kijken naar gebeurtenissen. Omwille van die vooruitgang in haar proces oordeelt de stagebegeleider dat de studente kan slagen voor supervisie.

De interne beroepscommissie stelt verder vast dat de eindevaluatie door de mentor echter aantoont dat de studente op verschillende vlakken de beoogde doelen niet heeft bereikt op het einde van haar stage. Ze wijst erop dat dit verslag uitvoerig wordt gemotiveerd met concrete voorbeelden. Volgens haar blijkt uit het verslag dat de studente er niet in is geslaagd de opgedane inzichten uit de supervisie toe te passen in de praktijk. De interne beroepscommissie stelt vast dat de bevindingen van de mentor op de stageplaats en die van de stagebegeleider tijdens supervisie tijdens het eindevaluatiegesprek werden besproken met de studente. Zij kan evenwel niet nagaan in hoeverre de bewering van de studente dat zij te weinig werd gehoord, correct is. Zij is van oordeel dat de eindquotering van 8/20 haar oorsprong vindt in alle vorhanden zijnde evaluatiedocumenten en de daarin opgenomen motivering, en dat het derhalve een evenwichtige beoordeling is.

Ten slotte merkt de interne beroepscommissie op dat de studente na het eindevaluatiegesprek contact heeft opgenomen met de ombudspersoon, die haar heeft gehoord. De ombudspersoon heeft contact opgenomen met de stagebegeleider en de stagecoördinatie voor nadere toelichting en heeft met de studente een gesprek gehad over haar eindevaluatie. De interne beroepscommissie stelt tevens dat de ombudspersoon, op vraag van de studente, aanwezig was op het officiële feedbackmoment op 14 februari 2017. Op vraag van de stagebegeleider was ook de stagecoördinator, mevr. [A.B.] aanwezig. Ze benadrukt dat de studenten tijdens het feedbackgesprek verdere vragen kunnen stellen, verduidelijking kunnen vragen bij hun beoordeling. De interne beroepscommissie stipt aan dat de studente haar stagebegeleider, mevr. [C.L.], na het feedbackgesprek nog heeft gemaild met de vraag of haar beoordeling kon worden herzien. De stagebegeleider heeft geantwoord dat deze beslissing om haar niet te doen slagen geen lichtzinnige beslissing is geweest, en zij geeft nogmaals kort aan waarom de studente niet kan slagen. De interne beroepscommissie is dan ook van oordeel dat de studente meermaals en uitgebreid feedback heeft ontvangen over haar eindresultaat en de motivering ervan.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 7 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 15 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Enig middel

Verzoekster beroept zich in haar verzoekschrift in een enig middel op de schending van het zorgvuldigheidsbeginsel, het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel, alsook het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt vooreerst dat zij zich ervan bewust is dat goede studieresultaten voor andere opleidingsonderdelen losstaan van het feit dat voor één opleidingsonderdeel een tekort kan worden behaald, maar dit wijst erop dat zij steeds goed tot uitmuntend scoort, daar waar andere evaluatievormen worden gehanteerd.

Verzoekster bevestigt dat zij van stageplaats is veranderd, maar dit werd ingegeven door het gebrek aan werk op haar oorspronkelijke stageplaats. Zij merkt op dat zij nooit in het bezit was van het document waarop een eindbeoordeling werd aangebracht. Volgens haar kan uit geen enkele van de haar aangebrachte handtekeningen overigens een akkoord met de eindbeoordeling worden afgeleid.

Verzoekster benadrukt dat bij de beoordeling van een stage een zwaardere motiveringsplicht op de instelling rust dan bij andere examenvormen. Volgens haar mag dan ook minstens worden verwacht dat de evaluatiedocumenten correct worden ingevuld en dat de vooropgestelde procedures daartoe strikt worden nageleefd. Verzoekster stelt vast dat dit evenwel geenszins het geval is. Zo dient op de laatste pagina van het eindevaluatieverslag een globale eindbeoordeling van de stage aan de student toegekend te worden, maar werd dit niet

ingegevuld. Ook worden op meerdere plaatsen in het verslag beoordelingskaders oningegevuld gelaten. Het verslag is evenmin voorzien van een datum of van de nodige handtekeningen van de betrokken partijen. Verzoekster stipt aan dat ook in haar stagedagboek, dat in het kader van de begeleiding van de student op de stage moet worden bijgehouden, de kaders waarin feedback geplaatst kan worden door de stagementor, oningegevuld bleven.

Vervolgens merkt verzoekster op dat de band tussen haar en de stagementor [L.D.B.] niet was wat die hoort te zijn. Zij heeft haar stagebegeleider [C.L.] hiervan vrijwel onmiddellijk op de hoogte gebracht. Volgens verzoekster werd voor haar geen constructieve leersituatie gecreëerd en werd ze meer beoordeeld op een persoonlijkheidsaspect dan op de eigenlijke competenties waarover ze beschikt. Ze stelt dat, voor zover ze al feedback kreeg van haar stagementor, de feedback bovendien quasi uitsluitend negatief en geenszins opbouwend was.

Verzoekster wijst erop dat zij zich evenwel ten volle bleef inzetten. Zij had ook reeds tijdens verschillende supervisies de moeilijke relatie met haar mentor en de negatieve manier waarop feedback gegeven werd, aangekaart. Volgens verzoekster heeft de stagementor bij de tussentijdse evaluatie, onder bemiddeling en in aanwezigheid van de stagebegeleider, wel moeten toegeven dat zij weldegelijk competent was en zij in het algemeen zeer veel progressie had gemaakt. Verzoekster beaamt dat zij kort voor de tussentijdse evaluatie enigszins schrik had af te stevenen op een onvoldoende, wat zij in haar reflectieverslag heeft opgenomen. Volgens haar is het echter niet ernstig te stellen dat zij op de hoogte was van het feit dat zij op dat ogenblik onvoldoende progressie had gemaakt om te kunnen slagen voor haar eindevaluatie. Ze stelt dat het haar niet duidelijk was hoe de onvoldoende zich concreet uitte, vermits er geen feedback werd genoteerd in het stagedagboek.

Verzoekster merkt op dat zij na de tussentijdse evaluatie nog steeds om feedback verzocht om de nodige werkpunten bij te schaven. Meermalen werd haar echter een feedbackmoment geweigerd, wegens “tijdsdruk” van de stagementor. Ze stelt dat zij pas twee weken voor het einde van de stage opnieuw feedback heeft gekregen. Verzoekster heeft het gevoel dat ze niet de kansen heeft gekregen die ze had moeten krijgen om zich te ontpplooiën of om zich correct te kunnen bijstellen en zich zo ten volle te bewijzen.

Verzoekster stelt dan ook dat er uitzonderlijke omstandigheden vorhanden zijn, nu de directe invloed van de gebrekkegeleiding en feedback van de student op de negatieve evaluatie

duidelijk is. Zij zat immers gewrongen tussen de tegenstrijdige houdingen van haar stagementor en stagebegeleider. Zij benadrukt dat zij van in het begin en herhaaldelijk de moeilijke band met haar stagementor en de feedbackproblematiek heeft aangekaart bij de stagebegeleider. Dit verliep voornamelijk mondeling, maar blijkt volgens verzoekster wel uit de correspondentie met de stagebegeleider en uit haar reflectieverslag. Verzoekster wijst erop dat de stagebegeleider het op geen enkel moment nodig vond in te grijpen en de stagementor over de samenwerking met verzoekster aan te spreken. Volgens haar leidden de quasi uitsluitend negatieve houding, de vrij summiere vorm van feedback of het nalaten van feedback te concretiseren, het laten wachten op de gevraagde en noodzakelijke feedback tot op een moment dat bijsturing niet langer mogelijk is, ... ertoe dat zij niet over de nodige informatie beschikte om haar handelen bij te sturen en om redelijkerwijze te kunnen slagen voor de gehele stage.

Wat het eindevaluatiegesprek en de eindbeoordeling betreft, merkt verzoekster op dat zij, in tegenstelling tot wat gebruikelijk was, niet als eerste het woord kreeg aangezien het eindevaluatieverslag dermate negatief was. Zij meent ook dat zij, geheel onterecht, onvoldoende gehoord werd tijdens het gesprek.

Volgens verzoekster tonen haar opmerkingen op de evaluatie van de stagementor aan dat de beoordeling door de stagementor niet gegrond is en allerminst ernstige motieven inhoudt die een onvoldoende zouden kunnen rechtvaardigen. Verzoekster geeft haar verschillende opmerkingen op de evaluatie van de stagementor – die de sterkes en zwaktes in het functioneren van de student als beginnend beroepskracht in relatie tot de doelgroep, de organisatie, de interne en externe samenwerkingsverbanden en de maatschappelijke thema's betreft – in haar verzoekschrift weer. Zij stelt dat uit een geheel van onsaamenhangende concrete voorbeelden bezwaarlijk kan worden afgeleid dat hieruit duidelijk blijkt dat zij op verschillende vlakken de beoogde doelen niet heeft bereikt op het einde van haar stage.

Verzoekster wijst erop dat zij wel erkenning kreeg voor haar luistervaardigheden, haar geduld, haar empathisch vermogen, haar administratieve kwaliteiten en het feit dat zij niet beoordeeld is en openstaat voor de cliënten, wat ook belangrijke competenties in maatschappelijk werk zijn. Volgens haar hebben bovendien zowel haar mentor als haar begeleider bij het eindevaluatiegesprek aangegeven dat zij in een andere, zachtere, sector zeker tewerkgesteld zou kunnen worden. Zij vond het ook vreemd dat de stagebegeleider haar

op het einde vroeg of ze haar toch niet kon overtuigen om haar te laten slagen, wat bij verzoekster tot de bedenking leidde dat de stagebegeleider geheel niet overtuigd was van haar beslissing tot een onvoldoende en dat zij zich teveel heeft laten leiden door de aanhoudende negatieve houding van de stagementor.

Verzoekster stelt ten slotte dat er geen gemotiveerd(e) eindverslag/-beslissing voorhanden is, zodat het tot op vandaag gissen is welke elementen hebben geleid tot de beslissing van een onvoldoende. Zij merkt op dat, zolang daarover geen duidelijkheid is en er geen waarborg bestaat om de vooropgestelde procedurele vereisten met de nodige ernst te doen naleven, het voor haar weinig zin heeft om haar stage te herdoen.

In haar *antwoordnota* wijst verwerende partij erop dat de resultaten die verzoekster voor andere opleidingsonderdelen heeft behaald volledig losstaan van (het tekort voor) het huidige opleidingsonderdeel. Volgens haar mag bovendien het specifieke belang evenals de eigenheid van het opleidingsonderdeel “Stage 2” toch niet worden vergeten en/of onderschat. Zij verwijst hiervoor naar de doelstellingen die opgenomen staan in de studiefiche.

Vervolgens stelt verwerende partij dat de interne beroepscommissie ter beoordeling van de betwiste quotering terecht is uitgegaan van het ganse stagedossier. Daaruit blijkt dat verzoekster haar 13 weken stage heeft volbracht, met als stagementor [L.D.B.] en als stagebegeleider [C.L.]. Ze benadrukt dat de eindevaluatie vorm krijgt door een gesprek tussen de stagementor, de supervisor en de betrokken student, waarin de evaluatie van de stage en de supervisie geïntegreerd worden. Daarna bepaalt de supervisor de eindbeoordeling. Verwerende partij merkt op dat ook de specifieke taken en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen in de stagegids uiteen worden gezet.

Verwerende partij stipt aan dat bij de beoordeling van de stage niet wordt uitgegaan van een rekenkundige berekening, maar dat de vraag wordt gesteld of de betrokken student al dan niet geslaagd is, gelet op het geheel van de vereiste competenties. Volgens haar is het feit dat het laatste blad niet werd ingevuld en er zodoende voor de stage geen uiteindelijke (afzonderlijke) quoteringen werden gegeven, zonder belang nu de definitieve quotering pas tot stand komt na het eindevaluatiegesprek. Verwerende partij wijst erop dat de studente kennis had van dit verslag. Volgens haar maken het POP, het tussentijdse verslag en het eindevaluatieverslag per te behalen competentie melding van de diverse tekorten, en blijkt uit de eigen

reflectieverslagen van verzoekster bovendien dat zij op de hoogte was van de tekortkomingen. Zij merkt op dat het bijgevoegd eindverslag van de mentor in dezelfde lijn ligt van haar tussentijdse evaluatie.

Verder stelt verwerende partij dat er *in casu* geen sprake is van uitzonderlijke omstandigheden, waarbij de directe impact van de gebrekkige begeleiding op de negatieve evaluatie duidelijk is. Volgens haar blijkt uit de tussentijdse evaluaties alsook de reflectieverslagen dat steeds de nodige feedback werd gegeven en dat verzoekster wel degelijk op de hoogte was van de (verschillende) tekortkomingen. Zij is van oordeel dat het feit dat zelfs indien de samenwerking tussen de mentor en de student niet optimaal zou zijn geweest, er geen sprake is van gebrekkige begeleiding.

Waar verzoekster voorhoudt dat zij ‘*onvoldoende zou zijn gehoord*’ tijdens het eindevaluatiegesprek, wijst verwerende partij erop dat nergens uit blijkt dat verzoekster niet zou zijn ‘gehoord’ (wat ook niet wordt betwist), doch er wordt enkel gesteld dat dit onvoldoende zou zijn geweest. Verwerende partij stelt vast dat de interne beroepscommissie terecht heeft opgemerkt dat de bemerkingen van verzoekster meer inzicht geven in de situaties die zich hebben voorgedaan, doch dat deze geenszins aantonen dat verzoekster de opgedane inzichten uit supervisie ook daadwerkelijk heeft toegepast in de praktijk.

Verwerende partij benadrukt ten slotte dat de eindbeslissing in de lijn ligt van de verschillende verslagen, waarin niet alleen negatieve, maar ook positieve punten worden aangehaald. Volgens haar tonen de reflectieverslagen van verzoekster aan dat zij niet onwetend was omtrent de negatieve elementen. Ze wijst erop dat uit de eindevaluatie van de mentor blijkt dat verzoekster de verschillende te behalen competenties op verscheidene vlakken niet heeft behaald. Ter zake is dan ook naar voor gekomen dat verzoekster er niet in is geslaagd de opgedane inzichten in de supervisie ook daadwerkelijk toe te passen in de praktijk. Verwerende partij verwijst hiervoor tevens naar de e-mail van de supervisor aan verzoekster na de eindbeoordeling.

Beoordeling

De Raad herinnert eraan dat hij zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige

wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

De Raad moet vooreerst verwerende partij bijtreden wat het behalen van de hoge scores voor de overige opleidingsonderdelen betreft. *In se* staat dit los van de beoordeling van voorliggend stageopleidingsonderdeel, waarvan de prestaties op hun eigen merites worden beoordeeld, en worden afgetoetst binnen het geëigende competentiekader van het specifieke stageopleidingsonderdeel.

In casu betwist verzoekster de score van 8/20 voor het opleidingsonderdeel “Stage 2”. Meer specifiek gaat het over de stage van 13 weken die verzoekster van 26/09/2016 tot en met 23/12/2016 heeft afgelegd. De stageplaats werd door verzoekster zelf gekozen. De aangestelde stagementor werkte in het verleden reeds vaker samen met de hogeschool. Zoals gebruikelijk bij stagebeoordelingen verloopt het beoordelingsproces complex omdat er meerdere actoren betrokken worden: de stagementor van de plaats waar de student de stage volbrengt en een stagebegeleider/supervisor van de hoger onderwijsinstelling. Dit is ook in voorliggend dossier het geval.

In casu leest de Raad in de “Stage- en supervisiegids voor studenten stage 1 & 2” (zie bijlage 4 bij stuk 4 van verwerende partij) dat de evaluatie als volgt tot stand komt:

“De eindevaluatie wordt door student en stagementor voorbereid aan de hand van respectievelijk document (...) ‘STAGE 2 – invuldocument POP, tussentijdse & eindevaluatie’. Het ingevulde document wordt tijdens het eindevaluatiegesprek besproken door de supervisor, samen met student en stagementor. (...)

Het eindevaluatiegesprek heeft – tenzij anders afgesproken – plaats op school tijdens de voorziene evaluatieweken die aansluiten op de effectieve stageperiode. (...) Dit in aanwezigheid van de stagementor, de stagebegeleider/supervisor en de student. Aan de hand van de evaluatieverslagen van stagementor en student, en aanvullingen uit supervisie wordt de stage geëvalueerd. De eindverantwoordelijkheid voor de quotering ligt bij de stagebegeleider/supervisor. De stagebegeleider/supervisor maakt hierbij een afweging tussen de bevindingen van de stage en de eigen bevindingen uit supervisie (dit is méér dan een loutere optelsom van de beoordelingsniveaus op stage en supervisie). De stagebegeleider/supervisor kan onmiddellijk een niveau van punten meedelen, maar heeft ook het recht dit in beraad te houden en bijv. te wachten tot hij/zij al zijn studenten op eindevaluatie gezien heeft. (...)"

De stagebeoordeling bestaat dus uit een luik supervisie (zie bijlage 9 bij stuk 4 van verwerende partij) en een luik stage. De eindevaluatie die door de supervisor wordt toegekend, bestaat uit een integratie van de evaluatie van supervisie enerzijds en de evaluatie van de stage anderzijds. In het eindverslag van de supervisie heeft de stagebegeleider/supervisor opgenomen dat zij van oordeel is dat verzoekster, omwille van de vooruitgang in haar proces, voor de supervisie kan slagen.

De Raad stelt vast dat de omschrijving van de begeleiding en de taakverdeling tussen de verschillende actoren alsook van de verantwoordelijkheid en taken van de student duidelijk is weergegeven in de stage- en supervisiegids. Volgende aspecten worden erin belicht: werkbegeleiding op de stageplaats; contacten tussen de school en de stageplaats alsook de stagebezoeken; begeleiding vanuit de opleiding via supervisie. Het basisprincipe luidt:

“ Wat de begeleiding (zowel op stage als tijdens supervisie) betreft gaan we uit van twee principiële uitgangspunten:

- 1 *We verwachten dat de student zelf het leerproces in handen neemt en hierbij ondersteund en waar nodig gestuurd wordt door de stageplaats.*
- 2 *We willen een duidelijk onderscheid maken tussen de begeleiding en de evaluatie van de stageactiviteiten en de beoordeling; We menen dat een leerproces inhoudt dat men zich kan vergissen, dat men fouten kan en mag maken en dat men onbevangen zijn problemen en moeilijkheden moet kunnen bespreekbaar stellen.”.*

In de stagegids worden de volgende standaarddocumenten verplicht voorgeschreven:

- Stagedagboek (zie stuk 7 van verzoekster)
- Supervisieoverzicht (zie bijlage 5 bij stuk 4 van verwerende partij)
- Invuldocument POP (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij)

De volgende concrete evaluatiedocumenten werden in het kader van de stage-evaluatie opgesteld door de betrokken partijen (student en stagementor) en in het neergelegde stage-evaluatiedossier (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij) opgenomen:

- Persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)
- Tussentijds evaluatieverslag
- Eindevaluatieverslag stage
- Eindevaluatieverslag student

De Raad leest op het supervisieoverzicht (zie bijlage 5 bij stuk 4 van verwerende partij) ook dat alle geplande supervisie- en evaluatiegesprekken zijn doorgegaan op de volgende data: 13/10; 25/10; 10/11; 22/11; 12/12 en 13/01 en dat daarvan telkens een neerslag is terug te vinden in het dossier (zie reflectieverslagen 1-5 (zie bijlage 8 bij stuk 4 van verwerende partij) en POP (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij)).

De Raad is van oordeel dat de organisatie van de stage *prima facie* correct, zoals in de stage- en supervisiegids staat weergegeven, is verlopen en dat alle vereiste documenten deel uitmaken van het stagedossier.

De Raad onderzoekt verder de concrete middelonderdelen van verzoekster, die *in fine* te maken hebben met de redelijkheid en zorgvuldigheid van deze stagebeoordeling en de motivering op basis van het stagedossier. De grieven betreffen de vorm- en procedurevoorschriften, de feedback en begeleiding en de inhoudelijke beoordeling van de stage.

Verzoekster klaagt er vooreerst over dat: (1) de globale eindbeoordeling van het verslag niet is ingevuld; (2) de beoordelingskaders oningegeven werden gelaten; (3) het eindevaluatieverslag niet is gedateerd, noch ondertekend door de betrokken partijen; (4) de stagementor geen feedback heeft geplaatst in de stagedagboeken.

De Raad stelt vast dat op de laatste pagina van het ingediende eindevaluatieverslag (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij) geen aankruising is weergegeven in de tabel met rubrieken, gaande van “Ruim onvoldoende” tot “uitmuntend”, om het competentieniveau aan te geven. Daarnaast ontbreken ook de handtekening en datum op de laatste pagina van het document.

De Raad stelt ook vast dat dit document door verzoekster is opgeladen in het ETOS- dossier en ook via e-mail van 11 januari 2017 is overgemaakt aan de stagesupervisor met het oog op het eindevaluatiegesprek, zoals voorgescreven, met vermelding dat dit verslag afkomstig is van haarzelf en de stagementor (zie bijlage 7 bij stuk 4 van verwerende partij). Het is derhalve duidelijk wie het document heeft opgesteld en wanneer het werd doorgestuurd. De formele handtekening en datum zijn in deze context geen substantiële vormvoorschriften.

De Raad stelt ook vast dat dit document de basis betreft voor de eindevaluatie, maar dat het op basis van de stagegids mogelijk is dat het definitief eindniveau pas wordt vastgelegd door de supervisor nadat het eindgesprek is doorgegaan. In de stagegids staat immers vermeld: “*De stagebegeleider/supervisor kan onmiddellijk een niveau van punten meedelen, maar heeft ook het recht dit in beraad te houden en bijv. te wachten tot hij/zij al zijn studenten op eindevaluatie gezien heeft.*”.

De Raad is van oordeel dat het niet invullen van het beoordelingskader op de laatste bladzijde van het eindevaluatiedocument, in het licht van voorgaande mogelijkheid voor de stagebegeleider/supervisor om het dossier in beraad te nemen alvorens het niveau van de behaalde competenties aan te geven, niet tot de nietigheid van het uiteindelijk na het eindevaluatiegesprek vastgestelde cijfer kan leiden.

De Raad stelt verder vast dat de stagementor telkens, zoals voorgeschreven, bij de tussentijdse evaluatie in het ‘invulkvak’ een schriftelijke omschrijving heeft gegeven van de sterke punten alsook van de ontwikkelingspunten van verzoekster, en dit per competentie. Zowel de stagementor als de student hebben een eindevaluatieverslag opgesteld. Dit is conform de aangeduide toelichting bij het gebruik van het betreffende document (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij) gebeurd:

“Toelichting bij gebruik

STAGE 2 - POP

- *Stagetaken/opdrachten: de stagementor (stageplaats) inventariseert de taken en opdrachten die de ontwikkeling van de betreffende competentie mogelijk maken (bespreking met student en stagementor tijdens het eerste stagebezoek van de supervisor)*
- *Leerdoelen: in de loop van de stageperiode wordt het POP door de student aangevuld met de leerdoelen die zij/hij zich gesteld heeft om de betreffende competentie te ontwikkelen.*

STAGE 2 - TUSSENTIJDSE EVALUATIE – halverwege de stageperiode

- *de supervisor bezoekt de stageplaats voor een tussentijdse evaluatie. De stageplaats inventariseert in dit document per competentie de sterke punten en aandachtspunten van de student en bespreekt dit samen met de student en de supervisor.*

STAGE 2 - EINDEVALUATIE

- *De student schrijft een eindevaluatieverslag (zelfevaluatie): zie de invulruimte achteraan dit document.*

- *Ook de stagementor schrijft een eindevaluatieverslag: zie de invulruimte achteraan het document.*
- *De eindevaluatie wordt besproken tijdens het eindevaluatiegesprek (doorgaans op school) tussen student, stagementor en supervisor.”.*

De Raad stelt tot slot vast, wat het invullen van het stagedagboek betreft (wat tot de verantwoordelijkheid van de student behoort), dat (1) dit telkens het dagelijks verloop van de stage weergeeft, met aanduiding van activiteiten en taken; (2) de datum van het wekelijkse feedbackgesprek werd genoteerd; (3) verzoekster bij het veld ‘acties’ summier een aantekening heeft gemaakt; (4) het document ook telkens werd ondertekend door de student en stagementor en na afloop werd ingediend bij de stagesupervisor. Ook dit is conform de op het document aangeduide werkwijze (zie stuk 7 van verzoekster).

De Raad is van oordeel dat de vormelijke procedure conform de aangeduide werkwijze is gebeurd. Het middelonderdeel is niet gegrond.

Wat de inhoudelijke grieven betreft, stelt verzoekster in het bijzonder de objectiviteit van de beslissing in vraag. Verzoekster stelt dat zij op regelmatige wijze de supervisor heeft geïnformeerd over een moeilijke relatie met de stagementor, maar dat niets werd ondernomen om hieraan te verhelpen.

Voor zover dit middelonderdeel doelt op de subjectiviteit van de stagementor, benadrukt de Raad dat er een vermoeden van deskundigheid en objectiviteit kleeft aan de hoedanigheid van een docent/stagebegeleider/stagementor in het kader van hun relatie tot de student. Uit de lezing van de voorliggende verslagen kan de Raad geen enkele indicatie vinden dat er sprake zou zijn van subjectiviteit bij de beoordeling van verzoekster. Evenmin blijkt dit uit de verslagen van verzoekster zelf. De inhoud van de commentaren, zowel deze door verzoekster zelf aangegeven als deze van de stagementor, is evenwichtig weergegeven met sterke punten enerzijds en ontwikkelingspunten anderzijds.

De Raad leest bijvoorbeeld in de tussentijdse verslagen van verzoekster en supervisor alsook in het eindverslag, dat beiden wijzen op steeds terugkomende ontwikkelingspunten zoals: intensiever en spontaner contact leggen en een actievere inbreng, meer zelfzekerheid.

Daarnaast wijzen beiden evenwel ook op gelijklopende positieve punten zoals: het actief luisteren van verzoekster, kritisch reflecteren, goede verslaggeving en inhoudelijke kennis.

Verzoekster is doorheen de stage eerder positief in haar reflectieverslagen (zie bijlage 8 bij stuk 4 van verwerende partij) ten aanzien van de feedback en de commentaren van haar begeleiders. Zo leest de Raad in de reflectieverslagen onder meer:

“Wat ik evenzeer positief vond tijdens deze evaluatie, was dat ik mocht vertellen en mijn mentor mocht aanvullen. Uit mijn vorige stage was ik gewoon dat ik moest aanvullen op wat mijn mentor vertelde. Dat dit nu omgekeerd was, vond ik wel een meerwaarde. Dit was deels waarschijnlijk wel bedoeld om mij opener te laten zijn, maar dit werkte ook.” (reflectieverslag 3)

“Dat er met momenten ook tijd gemaakt wordt om dingen te bespreken waar je mee zit, maar die niet echt stagegerelateerd zijn, vind ik ook een positief gegeven. Als je ergens mee inzit, kan dat je functioneren op de werkvlakte beïnvloeden. Dat er hier open over gesproken kan worden, en samen gezocht wordt naar oplossingen, kan de persoon helpen.” (reflectieverslag 4)

“Het positieve is dat ik het gevoel had dat iedereen mij echt wou vooruit helpen, en dat ik nu een heel goed beeld heb van waar ik vastzit en hoe ik naar anderen kan overkomen.” (reflectieverslag 4)

“De sfeer van de laatste supervisie was iets losser dan de kerende ervoor. Ik merkte aan de sfeer wel dat het de laatste supervisie was. Toch was er ruim voldoende plaats om de frustraties waarmee je zat te verwoorden. Ik had ook het gevoel dat iedereen hier open voor stond en er voor de ander was om hem/haar te ondersteunen. Ik had het gevoel dat er echt geluisterd werd naar de ander. Niet dat ik in de vorige supervisies het gevoel had dat hier geen plaats voor was, maar nu had ik het gevoel dat iedereen elkaar volledig vertrouwde.”. (reflectieverslag 5)

De Raad kan in deze verslagen, die ook wel kritisch zijn, alleszins geen duidelijke elementen vinden die een persoonlijke negatieve houding van de mentor of van de supervisor ten aanzien van verzoekster aantonen.

Ook van het meermaals aan de alarmbel trekken door verzoekster, is geen duidelijk spoor in het dossier terug te vinden. De bijlagen waarnaar in dat verband wordt verwezen (reflectieverslag 5 en e-mail van 14 januari 2017) dateren van respectievelijk twee weken voor het einde van de stage en na afsluiting van de evaluatie. Gezien de laattijdigheid van deze signalen en ook de eerder vage omschrijving van een mogelijk probleem, kan het de

supervisor niet kwalijk worden genomen dat zij geen concrete acties heeft ondernomen. Deze signalen zijn voor de Raad laattijdig en niet voldoende overtuigend.

Het middelonderdeel is niet gegrond.

Verzoekster klaagt er verder over dat zij niet naar behoren is geïnformeerd over een mogelijk niet slagen. Ook dit middelonderdeel, dat *in fine* doelt op een gebrekige begeleiding en feedback, kan de Raad niet overtuigen. De Raad leest in het dossier, en meer bepaald in reflectieverslag 3:

“De derde supervisie was een individuele supervisie die vooraf gegaan werd door de tussentijdse evaluatie. Ik zal eerst dieper ingaan op mijn tussentijdse evaluatie, daarna zal ik mijn supervisie bespreken. Voorafgaand aan de tussentijdse evaluatie had ik wat schrik dat het niet zo goed zou verlopen. Tijdens mijn wekelijks feedbackmoment kwam naar voor dat ik nog onvoldoende scoor om geslaagd te zijn op het einde van de stageperiode. Ik had door voorafgaande feedback dit wel een beetje verwacht, maar het kwam toch wat hard aan. Toen ik ook nog eens de opgegeven ontwikkelpunten las, dacht ik dan ook dat mijn evaluatie slechter ging zijn. Ik tracht de constructieve feedback die ik krijg altijd om te zetten in mijn handelen. Dit bleek toch nog onvoldoende te zijn. Met het ontwikkelpunt dat ik opener en spontaner moet leren zijn, ben ik wel volledig akkoord. Ik vind dat ik op dit punt toch al wat progressie heb gemaakt. Het was dan ook fijn dat [C.L.] dit opmerkte. Mijn inspanningen waren dus niet onzichtbaar, maar moeten dus enkel nog meer ontwikkeld worden. Ik vind het van mijzelf positief dat ik door de opmerking dat het nog onvoldoende is, de moed niet heb laten [zakken]. Deze opmerking heeft mij daarentegen nog meer gemotiveerd om mij te bewijzen en door te zetten.”.

De Raad wijst op zijn vaste rechtspraak. Een gebrek in de begeleiding *an sich* – voor zover dit in voorliggend dossier kan worden vastgesteld – kan niet tot de nietigheid van een evaluatie leiden, tenzij er een direct verband kan worden gelegd met het onvoldoende presteren van de student. In voorliggend dossier is er echter geen sprake van uitzonderlijke omstandigheden, noch van een direct verband tussen een vermeend gebrek in de begeleiding en het niet slagen voor de doelstellingen.

De Raad leest telkens opnieuw in de verslagen dat verzoekster moet werken aan een actievere, spontanere inbreng en meer zelfzekerheid. De Raad leest ook in de reflectie- en evaluatieverslagen, zoals onder meer hoger geciteerd, dat verzoekster zelf tot het inzicht komt

dat er duidelijke werkpunten zijn. Verzoekster beschikte derhalve tijdig over de noodzakelijke feedback om te kunnen remediëren naar het einde van de stage toe.

Het middelonderdeel is niet gegrond.

Wat het eindevaluatieverslag en de eindbeoordeling betreft, grieft verzoekster dat zij onvoldoende is gehoord tijdens het gesprek. De Raad moet vaststellen dat van deze grief onvoldoende bewijs in het dossier voorligt. Uit de reflectieverslagen blijkt integendeel dat verzoekster zowel in de supervisiegroepen als in de overige gesprekken uitvoerig aan het woord werd gelaten om haar casus uiteen te zetten.

Verzoekster klaagt over het onevenwichtige van de beoordeling, welke onvoldoende steun vindt in het dossier.

Het is vaste rechtspraak van de Raad dat de beoordeling van een stage geen rekenkundig gemiddelde behoeft te zijn van de beoordeelde competenties. Zelfs een tekort op één eindcompetentie kan een tekort op het geheel verantwoorden. De toegekende score moet wel voldoende steun vinden in het onderliggende stagedossier.

In casu is de Raad van oordeel dat verzoekster doorheen de stage, zowel in het kader van de supervisiegesprekken als wat de praktijkstage betreft, op consequente wijze werd gewezen op meerdere punten die zij diende te ontwikkelen om alsnog geslaagd te kunnen worden verklaard. Uit de verslagen blijkt ook dat verzoekster zich daar goed van bewust was en progressie vertoonde. Dat uiteindelijk nog niet het vereiste niveau werd bereikt, is aan de supervisor als verantwoordelijke lector voor de eindevaluatie om te beoordelen.

Verzoekster werd niet geslaagd verklaard voor het gehele opleidingsonderdeel omdat zij niet heeft aangetoond dat zij de inzichten die zij heeft verkregen in het kader van het luik supervisie ook op de praktijkvloer kan toepassen. In het eindevaluatieverslag van de supervisie (zie bijlage 9 bij stuk 4 van verwerende partij) geeft de stagebegeleider aan dat zij van oordeel is dat verzoekster kan slagen voor supervisie, en zij drukt de hoop uit dat verzoekster de in supervisie opgedane inzichten kan toepassen in de praktijk:

“Nina legde een moeizame weg af in “supervisie”, maar heeft wel degelijk de stap gezet om “beginnend” naar eigen handelen, eigen referentiekader te “willen”/“durven” kijken. Nina

beseft nu ook dat het nodig is om vanuit “het standpunt” van “de andere” te kijken naar gebeurtenissen. Ovv die vooruitgang in haar proces oordeel ik dat ze kan slagen voor supervisie. Hopelijk slaagt Nina erin de opgedane inzichten toe te passen in de praktijk.”.

Het eindevaluatieverslag van de mentor (zie bijlage 6 bij stuk 4 van verwerende partij) geeft verder gemotiveerd, aan de hand van concrete voorbeelden, aan dat verzoekster deze omslag naar de praktijk nog niet op het gewenste niveau heeft gemaakt. De Raad leest in dit verslag, naast een beschrijving van de sterktes, meerdere zwaktes in het functioneren van verzoekster als beginnende beroepskracht in relatie tot de doelgroep, de organisatie, de interne en externe samenwerkingsverbanden en de maatschappelijke thema's.

Verzoekster tracht in haar verzoekschrift en wederantwoordnota deze concrete voorbeelden vanuit haar eigen ervaring te weerleggen. Deze argumenten overtuigen in het licht van de verslagen van de diverse actoren in het dossier echter niet. Op basis van het voorliggend dossier is de Raad niet van oordeel dat de beslissing onredelijk is.

Verzoekster brengt tot slot enkele argumenten te berde die moeten aantonen dat het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel werden geschonden. Zo wijst zij op het feit dat de stagesupervisor het moeilijk had om haar een onvoldoende te geven; dat zij in een andere, zachtere sector wel tewerkgesteld zou kunnen worden; ... Deze argumenten zijn voornamelijk ingegeven vanuit een persoonlijk aanvoelen van verzoekster, die zich moeilijk kan neerleggen bij de eindbeoordeling van haar stage, maar zijn niet toereikend om de beoordeling als niet regelmatig of onredelijk te beschouwen.

De Raad is van oordeel dat het niet onduidelijk is waarom verzoekster nog geen credit voor dit opleidingsonderdeel heeft verdiend, gezien de vastgestelde steeds terugkomende ontwikkelingspunten, die ook door verzoekster niet overtuigend worden weerlegd. Een cijfer van 8/20 lijkt niet onredelijk en vindt voldoende steun in de onderliggende stageverslagen en commentaren.

Een stage is een leerproces en de beoordeling komt tot stand op basis van het gehele stagedossier. Verzoekster heeft zeker sterke capaciteiten, wat ook duidelijk uit het stagedossier en de aantekeningen van zowel de stagementor als de stagebegeleider blijkt, maar haalt toch niet het vereiste niveau wat de omslag naar de praktijk betreft. De Raad is

binnen de grenzen van zijn appreciatiebevoegdheid van oordeel dat het niet kennelijk onredelijk is om verzoekster als niet geslaagd te beschouwen voor het betreffende opleidingsonderdeel.

De ingeroepen middelonderdelen zijn niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 14 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jean Goossens	bijzitter
Piet Versweyveld	bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen	secretaris
---------------	------------

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Zitting van 24 april 2017

Arrest nr. 3.606 van 24 april 2017 in de zaak 2016/429

In zake: Jolien BORRENBERGHS
woonplaats kiezend te 3720 Kortessem
Hasseltsesteenweg 105

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat David D'Hooghe en advocaat Jole Carlé
kantoor houdend te 1000 Brussel
Loksumstraat 25
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 9 oktober 2014, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van 22 augustus 2014 waarbij haar toegang tot de derde examenperiode wordt onttrokken en van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 6 oktober 2014 waarbij het intern beroep onontvankelijk wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Bij arrest nr. 2014/415 van 18 december 2014 heeft de Raad de beslissing van de interne beroepsinstantie van 6 oktober 2014 vernietigd.

Bij arrest nr. 235.790 van 19 september 2016 heeft de Raad van State het voormelde arrest van de Raad verbroken.

Verwerende partij heeft een toelichtende nota na cassatie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 24 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

De heer Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2013-2014 ingeschreven in de bachelor in de kinesitherapie.

Bij beslissing d.d. 22 augustus 2014 wordt verzoekster niet meer toegelaten om zich in te schrijven voor de tweede examenkans *c.q.* de derde examenperiode.

Dit is de eerste bestreden beslissing.

Tegen deze beslissing stelt verzoekster op 26 augustus 2014 een intern beroep in.

Bij beslissing van de facultaire coördinator studentenzaken d.d. 1 september 2014 wordt dit intern beroep afgewezen.

Op 5 september 2014 dient verzoekster een beroep in bij de Raad. Dit beroep wordt bij arrest van nr. 2014/175 van 18 september 2014 als onontvankelijk afgewezen, omdat de interne beroepsprocedure binnen de instelling niet volledig werd uitgeput.

In navolging van dit arrest neemt de interne beroepsinstantie van verwerende partij op 6 oktober 2014 een beslissing, waarbij het intern beroep onontvankelijk wordt verklaard. Deze beslissing is gesteund op de overweging dat het intern beroep niet kan worden beschouwd als een intern beroep in de betekenis van de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement, omdat het feit dat verzoekster niet aan de derde examenperiode kon deelnemen niet het gevolg is van een beslissing die te haren aanzien persoonlijk is genomen, doch enkel het gevolg van de loutere vaststelling dat verzoekster niet voldaan heeft aan de administratieve voorwaarden voor deelname die vooraf werden vastgesteld.

Dit is de tweede bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid - bevoegdheid

In zijn cassatiearrest nr. 235.790 van 19 september 2016 heeft de Raad van State geoordeeld dat de hier voorliggende beslissing houdende weigering tot inschrijving voor de derde examenperiode geen derden bindend eendoordeel is over de vraag of een student heeft voldaan voor een opleidingsonderdeel, meerdere opleidingsonderdelen of een opleiding als geheel, en er geen examenbeslissing of evaluatiebeslissing heeft plaatsgevonden. Om die reden oordeelde de Raad van State dat de weigering tot inschrijving geen ‘examenbeslissing’ en dus geen studievoortgangsbeslissing is in de zin van artikel I.3, 69°, *a*) van de Codex Hoger Onderwijs, en evenmin een ‘voorbeslissing’ bij een dergelijke examenbeslissing.

Standpunt van partijen

In haar toelichtende nota na cassatie stelt verwerende partij dat de Raad enkel bevoegd is voor geschillen die betrekking hebben op een studievoortgangsbeslissing in de zin van artikel I.3, 69° van de Codex Hoger Onderwijs, en dat de bestreden beslissing geen studievoortgangsbeslissing is, noch in de figuur van een examenbeslissing, noch in de figuur van één van de andere in voormeld artikel bedoelde studievoortgangsbeslissingen.

Daar het gaat om een geschil van contractuele aard met betrekking tot een subjectief recht, is verwerende partij van oordeel enkel de hoven en rechtkanten bevoegd zijn om van het geschil kennis te nemen.

Beoordeling

Naar luid van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State gedragen de administratieve rechtscolleges waarnaar de Raad van State de zaak na een arrest van cassatie heeft verwezen, zich naar dit arrest ten aanzien van het daarin beslechte rechtspunt.

De bestreden beslissing valt derhalve niet onder ’s Raads bevoegdheid op grond van artikel I.3, 69°, *a*) van de Codex Hoger Onderwijs.

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, of de bestreden beslissing op grond van een andere bepaling onder zijn bevoegdheid kan worden gebracht. Gelet op de bepalingen van artikel I.3, 69°, *b*) tot en met *h*) en artikel II.204, §3 *juncto* artikel II.285 van de Codex Hoger

Onderwijs, ziet de Raad geen dergelijk aanknopingspunt, en verzoekende partij voert ter zake ook geen argumenten meer aan.

Het voorwerp van het beroep is geen studievoortgangsbeslissing, noch een terugvordering van leerkrediet omwille van overmacht, zodat de Raad niet bevoegd is om van het geschil kennis te nemen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 24 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Jan Geens	bijzitter
Marleen Verreth	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.607 van 24 april 2017 in de zaak 2016/430

In zake: Jolien BORRENBERGHS
woonplaats kiezend te 3720 Kortessem
Hasseltsesteenweg 105

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat David D'Hooghe en advocaat Jole Carlé
kantoor houdend te 1000 Brussel
Loksumstraat 25
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 20 januari 2015, strekt tot nietigverklaring van de beslissing de interne beroepsinstantie van 14 januari 2015 waarbij het intern beroep van verzoekster ongegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Bij arrest nr. 2015/010 van 17 februari heeft de Raad de beslissing van de interne beroepsinstantie van 14 januari 2015 vernietigd.

Bij arrest nr. 235.791 van 19 september 2016 heeft de Raad van State het voormelde arrest van de Raad verbroken.

Verwerende partij heeft een toelichtende nota na cassatie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 24 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

De heer Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2013-2014 ingeschreven in de bachelor in de kinesitherapie.

Bij beslissing d.d. 22 augustus 2014 wordt verzoekster niet meer toegelaten om zich in te schrijven voor de tweede examenkans *c.q.* de derde examenperiode.

Tegen deze beslissing stelt verzoekster op 26 augustus 2014 een intern beroep in. Bij beslissing van de facultaire coördinator studentenzaken d.d. 1 september 2014 wordt dit intern beroep afgewezen.

Op 5 september 2014 dient verzoekster een beroep in bij de Raad. Dit beroep wordt bij arrest van nr. 2014/175 van 18 september 2014 als onontvankelijk afgewezen, omdat de interne beroepsprocedure binnen de instelling niet volledig werd uitgeput.

In navolging van dit arrest neemt de interne beroepsinstantie van verwerende partij op 6 oktober 2014 een beslissing, waarbij het intern beroep onontvankelijk wordt verklaard. Deze beslissing is gesteund op de overweging dat het intern beroep niet kan worden beschouwd als een intern beroep in de betekenis van de bepalingen van het onderwijs- en examenreglement, omdat het feit dat verzoekster niet aan de derde examenperiode kon deelnemen niet het gevolg is van een beslissing die te haren aanzien persoonlijk is genomen, doch enkel het gevolg van de loutere vaststelling dat verzoekster niet voldaan heeft aan de administratieve voorwaarden voor deelname die vooraf werden vastgesteld.

In zijn arrest nr. 2014/415 van 18 december 2014 heeft de Raad de voormelde beslissing van de interne beroepsinstantie vernietigd.

In uitvoering van dit arrest heeft de interne beroepsinstantie van verwerende partij op 14 januari 2015 een nieuwe beslissing genomen, waarbij het intern beroep ongegrond wordt verklaard op grond van de overweging dat de beschikbare termijn om voor de tweede

examenkans in te schrijven redelijk was en dat de door verzoekster als overmacht ingeroepen omstandigheden niet als dusdanig kunnen worden beschouwd.

Dit is de thans bestreden beslissing.

In zijn arrest nr. 2015/010 van 17 februari 2015 heeft de Raad zich op grond van de volgende overwegingen bevoegd verklaard:

“De verzoekende partij beroept zich op voorgaande rechtspraak van de Raad evenals op het voorgaande Besluit van de Raad nr. 2014/175 teneinde bevestigd te zien dat er *in casu* weldegelijk sprake is van een studievoortgangsbeslissing. De verwerende partij betwist dat de bestreden beslissing een studievoortgangsbeslissing is, reden waarom het intern beroep onontvankelijk werd verklaard. Zij meent dat de bestreden beslissing een administratieve feitelijkheid betreft.

De Raad herhaalt haar oordeel zoals uiteengezet in zijn Besluit nr. 2014/175 en stelt vast dat artikel ..... OER 2013-2014 zonder vermelding van sanctie bepaalt dat een student zich voor de derde examenperiode dient te registreren binnen de deadline van 15 juli 2014.

De Raad merkt op dat artikel II.223 Codex Hoger Onderwijs iedere student het recht geeft op twee examenkansen, behoudens indien de aard van het opleidingsonderdeel dat niet zou toelaten. Uit niets blijkt dat het *in casu* gaat om opleidingsonderdelen die uit hun aard een tweede examenkans zouden uitsluiten. Dit impliceert dat verzoekende partij *in casu* in beginsel recht heeft op twee examenkansen.

De Raad stelt eveneens vast dat alvorens een student kan beoordeeld worden over het al dan niet voldoen voor een opleidingsonderdeel (= examenbeslissing *stricto sensu*), de student zich individueel administratief voor de derde examenperiode moet registreren, waarbij de niet-registratie of laattijdige registratie leidt tot een individuele impliciete (geautomatiseerde indien registratie via een elektronisch platform niet meer beschikbaar of niet meer mogelijk is) of een expliciete (persoonlijk meegedeelde) uitsluiting van de tweede examenkans. Met andere woorden, aan de examenbeoordeling zelf (i.e. examenbeslissing over het voldoen voor een opleidingsonderdeel of zelfs een gehele opleiding) bij de decretaal gewaarborgde tweede examenkans gaat een impliciet beslissingsproces over de ontvankelijkheid van de registratie voor de tweede examenkans vooraf, zelfs indien het gaat om een “toepassing” van het reglement zoals de verwerende partij opwerpt. De Raad merkt op dat verwerende partij een registratie oplegt aan verzoekende partij, wat impliceert dat zij zich moet aanbieden als mogelijke deelnemer aan de derde examenkans. Het bestuur oordeelt vervolgens of verzoekende partij zich tijdig heeft geregistreerd. Het is immers het bestuur dat het reglement toepast door middel van een geautomatiseerd beslissingsproces (ongeacht of de applicatie na de deadline nog beschikbaar is): wie zich registreert, a fortiori tijdig registreert, wordt door het bestuur toegelaten; wie zich niet of laattijdig registreert, wordt klaarblijkelijk niet (meer) toegelaten. Het is daarbij niet relevant hoe de beslissing gegenereerd wordt.

Het bestuur, *in casu* de onderwijsinstelling is in ieder geval verantwoordelijk voor alle beslissingen die verstengeld zijn met studievoortgangsbeslissing in ruime zin. Het is de eigen keuze van de onderwijsinstelling om het oordeel over de toelating tot de derde examenperiode al dan niet via een geautomatiseerd proces te laten verlopen. Het bestuur draagt de volle verantwoordelijkheid voor wat het geautomatiseerd beoordelingsproces onder haar controle en gezag als bestuurshandeling voortbrengt (toelating of uitsluiting). Door de bestreden bestuurshandeling wordt de verzoekende partij, daar onmiskenbaar vaststaat dat verwerende partij zich niet kan beroepen op een afstand van recht in hoofde van de verzoekende partij, naar het oordeel van de Raad de deelname aan de tweede examenkans individueel en definitief ontzegd, wat *de facto* en *de iure* een grieftijdende (ongunstige) voorbeslissing is die een eindbeslissing, nl. de examenbeslissing, zijnde een oordeel over het voldoen voor een opleidingsonderdeel of een gehele opleiding, in de weg staat.

Met andere woorden, de impliciete beslissing of de expliciete beslissing om een student deelname te ontzeggen aan de tweede examenkans zijn naar het oordeel van de Raad *in se* administratieve rechtshandelingen, i.e. voorbeslissingen, waarbij aan de rechtspositie van de verzoekende partij, in het bijzonder haar studievoortgang op een eenzijdige, bindende en ongunstige wijze werd geraakt.

Het is vaste rechtspraak van de Raad van State dat voorbeslissingen (*in casu* impliciete en/of expliciete ontzegging van de tweede examenkans), die de eindbeslissing (i.e. examenbeslissing) kunnen beïnvloeden, minstens onmogelijk kunnen maken en die een ongunstig karakter hebben, reeds aangevochten kunnen worden. Door de uitsluiting van de tweede examenkans wordt aan de eindbeslissing over het al dan niet voldoen aan *in casu* een opleidingsonderdeel bij de tweede examenkans rechtstreeks geraakt daar deze examenbeslissing over de derde examenperiode ten aanzien van verzoekende partij *a priori* wordt uitgesloten, minstens beperkt.

De Raad is van oordeel dat de bestreden beslissing een voorbeslissing en dus ook een *accessorium* is van een studievoortgangbeslissing, met name van een examenbeslissing. De Raad is dan ook van oordeel dat de bestreden beslissing bij hem kan aangevochten worden. Er anders over oordelen zou betekenen dat de verzoekende partij een effectief (i.e. spoedige rechtsbescherming met de mogelijkheid tot het opleggen van maatregelen in geval van vernietiging) rechtsmiddel bij een gespecialiseerd rechtscollege tegen een beslissing die haar studievoortgang eenzijdig, bindend, individueel en ongunstig raakt, op onverantwoorde wijze wordt ontzegd.”

Vervolgens heeft de Raad de bestreden beslissing vernietigd.

IV. Ontvankelijkheid - bevoegdheid

In zijn cassatiearrest nr. 235.791 van 19 september 2016 heeft de Raad van State geoordeeld dat de hier voorliggende beslissing houdende weigering tot inschrijving voor de derde examenperiode geen derden bindend eendoordeel is over de vraag of een student heeft voldaan voor een opleidingsonderdeel, meerdere opleidingsonderdelen of een opleiding als

geheel, en er geen examenbeslissing of evaluatiebeslissing heeft plaatsgevonden. Om die reden oordeelde de Raad van State dat de weigering tot inschrijving geen ‘examenbeslissing’ en dus geen studievoortgangsbeslissing is in de zin van artikel I.3, 69°, *a*) van de Codex Hoger Onderwijs, en evenmin een ‘voorbeslissing’ bij een dergelijke examenbeslissing.

Standpunt van partijen

In haar toelichtende nota na cassatie stelt verwerende partij dat de Raad enkel bevoegd is voor geschillen die betrekking hebben op een studievoortgangsbeslissing in de zin van artikel I.3, 69° van de Codex Hoger Onderwijs, en dat de bestreden beslissing geen studievoortgangsbeslissing is, noch in de figuur van een examenbeslissing, noch in de figuur van één van de andere in voormeld artikel bedoelde studievoortgangsbeslissingen.

Daar het gaat om een geschil van contractuele aard met betrekking tot een subjectief recht, is verwerende partij van oordeel enkel de hoven en rechtbanken bevoegd zijn om van het geschil kennis te nemen.

Beoordeling

Naar luid van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State gedragen de administratieve rechtscolleges waarnaar de Raad van State de zaak na een arrest van cassatie heeft verwezen, zich naar dit arrest ten aanzien van het daarin beslechte rechtspunt.

De bestreden beslissing valt derhalve niet onder ’s Raads bevoegdheid op grond van artikel I.3, 69°, *a*) van de Codex Hoger Onderwijs.

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, of de bestreden beslissing op grond van een andere bepaling onder zijn bevoegdheid kan worden gebracht. Gelet op de bepalingen van artikel I.3, 69°, *b*) tot en met *h*) en artikel II.204, §3 *juncto* artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs, ziet de Raad geen dergelijk aanknopingspunt, en verzoekende partij voert ter zake ook geen argumenten meer aan.

Het voorwerp van het beroep is geen studievoortgangsbeslissing, noch een terugvordering van leerkrediet omwille van overmacht, zodat de Raad niet bevoegd is om van het geschil kennis te nemen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 24 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Daniël Cuypers bijzitter

Marleen Verreth bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd

een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.608 van 24 april 2017 in de zaak 2017/090

In zake: xxx

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN woonplaats
kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 13 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 8 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij met betrekking tot het examencijfer voor het opleidingsonderdeel ‘Old and New Testament Exegesis: John’ ongegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 24 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding bachelor of Theology and Religious Studies. Voor het opleidingsonderdeel ‘Old and New Testament Exegesis: John’ behaalt verzoekster een examencijfer van 13/20.

Op 21 februari 2017 tekent verzoekster tegen die examenbeslissing (een Engelstalig) bewarend intern beroep aan, dat vervolgens wordt bevestigd op 26 februari 2017.

Op 2 maart 2017 neemt de interne beroepsinstantie de volgende beslissing:

“Your arguments

During this conversation – and in your appeal letters of February 21 and 26 – you argued that, although the exam for ‘A05A9A Old and New Testament Exegesis: John’ was an oral exam, the evaluation of your answers relied rather on your written preparation than on the oral part as such. You argued that your written preparation did not use sustained academic language and was not written in an essay form (as was advised before the exam). One more reason for doing so was the fact that you [didn’t] want to spend any more time than necessary in the examination environment, due to the presence of an anxious student who caused anxiety on your part as well. Because of the instruction that students needed to write everything down, and your impression that the examiner did not ask follow-up questions or took many notes, you concluded that the written preparation did however serve as the basis for the evaluation.

You also indicated you disagreed with the feedback which was given to you, and specifically the claim that your answers were both “good” and “basic”. You asserted that this is a nonsensical claim, and stated that both cannot be true at the same time. Furthermore, you believed that “good” implies a better mark than 13/20.

With regard to the contents of your answers, you disagreed with the feedback that you missed the ability to make connections with other texts of the Gospel discussed during the course. You argued that you tried to link the material seen in the course in providing a coherent explanation.

The first question dealt with the Old Testament background of the symbolism of the wine miracle. You based your answer on information in the course handouts (part 4), and explained the wine miracle is specific and found in prophetic literature. You also linked this question to the new testament in places other than the second Cana miracle (i.e. other books of the New Testament, the gospels and the Pauline letters) to explain the unique place of the wine miracle in Johannine Christological and Theological texts.

The second question dealt with the interpretation of R. Bultmann and E. Käsemann with regard to John 1:14 (in your letter you wrote “Käsemann” and “John 1:4”). You claimed that in order to answer this question you had to provide scholastic knowledge that was specific to the teacher’s course materials, and that it was nearly impossible to have sought more information and research into the differences and similarities between Bultmann and Käsemann in strong detail with regard to John 1:14 (as there were 32

other questions to be studied and answered). You wrote that you connected the comparisons in interpretation of examples used in the arguments of Bultmann and Käsemann. You concluded that you provided an oral answer which exceeded expectations, but stressed that you did not mention your text references in the written preparation.

Motivation provided by the faculty

Following your appeal I asked the faculty for more information regarding this exam result. Prof. [V.B.] provided, as the teacher of ‘A05A9A Old and New Testament Exegesis: John’, the following information.

With regard to the first question you based your answer on part 4 of the course notes. The symbolism of water and wine is however also present in parts 8 and 11, where passages about “living water” are being discussed. By not incorporating these passages in your answer, you also overlooked the fact that the symbolism should not only be explained by prophetic literature, but also by wisdom literature.

In your answer to the second question you were not able to explain the exact difference between the interpretations of Rudolf Bultmann and Ernst Käsemann with regard to verse 14 in the prologue to the fourth Gospel. You only referred to part 7 of the course, but Bultmann's interpretation is also discussed in part 9.

Prof. [V.B.] furthermore explained that he indeed advises students at the start of the exam to draft a well-structured written preparation, so that they can provide a structured and nuanced oral answer in a fluent manner. However, this written preparation only serves as a help for the student and not as the basis of the evaluation.

My assessment of the appeal

Having thoroughly reviewed both the information provided by you and by the faculty, I arrived at the following conclusions.

With regard of the use of the written preparation in the evaluation, the course unit's webpage clearly states that “the written preparation merely serves as an aid to the student and will not be taken into consideration by the examiner, who is only concerned with the student's oral presentation”. Prof. [V.B.] confirms that the evaluation was fully based on the oral exam as such. I see no objective reason for doubting that this is indeed the case.

It is clear that the grade you received can properly be motivated by the examiner. Your exam answers were good, but lacked the quality to justify an honours grade (14/20 or higher).

I must finally disagree with your view that exam answers cannot be “good” and “basic” at the same time. It is very well possible that exam answers only relate to the essence of what is required (without going in-depth or providing nuance), and are of a general good quality. In the grading scale used at KU Leuven, 12/20 and 13/20 are valid grades in such cases. I also would like to stress that the statement that 13/20 is a “good” grade

is in no way a “ridiculous” statement. I laud you for setting high standards for yourself, but in general 13/20 can be considered a good grade.

Based on this information I conclude that the grade you received for ‘A05A9A Old and New Testament Exegesis: John’ can properly be motivated, and that the evaluation took place in an objective and transparent manner. Therefore I decide that the grade will remain unchanged. The internal appeal procedure is herewith closed.”

Dit is de bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

De Raad stipt wat de beoordeling van de middelen betreft aan dat de procedure voor de Raad in het Nederlands verloopt, ten gevolge van de taalregeling in België, waarvan de Raad gehouden is toepassing te maken (cf. R.Stvb. 29 oktober 2015, nr. 2.537; R.Stvb. 1 december 2015, nr. 2.659; R.Stvb. 17 december 2015, nr. 2.735).

Samen met verwerende partij moet worden vastgesteld dat het verzoekschrift en de wederantwoordnota van verzoekende partij formeel gezien weliswaar in het Nederlands zijn opgesteld – men begrijpe: het verzoekschrift en de wederantwoordnota bevatten woorden uit het Nederlands – maar dat de tekst, mogelijk omwille van het gebruik van een vertaalprogramma, op verschillende plaatsen coherentie mist en zich soms moeilijk tot niet laat begrijpen.

In deze omstandigheden zal verzoekende partij moeten verdragen dat de middelen worden behandeld zoals verwerende partij ze heeft menen te kunnen begrijpen.

Ten aanzien van verwerende partij zij er evenwel, ook wat de middelen betreft, op gewezen dat zij haar interne beroepsprocedure aldus heeft georganiseerd dat de student over de mogelijkheid beschikt om binnen de decretale beroepstermijn van zeven kalenderdagen een ‘bewarend intern beroep’ in te stellen, dat vervolgens nog kan worden aangevuld aan de hand van later verkregen feedback.

Artikel 104, vierde lid van het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij luidt ter zake als volgt:

“Een student die overweegt om een beroep in te dienen tegen een examenbeslissing, maar die de beslissing [ter zake] wenst uit te stellen tot na een gesprek met de examinator, moet eveneens binnen de vervaltermijn, aangegeven in voorgaande lid, beroep aantekenen. Als hij de eerstvolgende vijf kalenderdagen geen uitgebreidere motivering geeft van zijn klacht, wordt zijn beroep automatisch als ongegrond geklasseerd.”

Uit de bepaling dat de student na het ‘bewarend intern beroep’ een “uitgebreidere motivering” van de klacht kan geven, kan noch uitdrukkelijk noch impliciet worden afgeleid dat van de student die van deze mogelijkheid gebruik maakt, een samenvattend beroepsschrift wordt verwacht waarin alle middelen op intern beroep samen worden aangevoerd.

Waar verwerende partij in de antwoordnota doet gelden (i) dat verzoekster thans een expliciet een onderscheid maakt “tussen de argumentatie die zij vermeld heeft in haar motivatiebrief van 21 februari en de argumentatie die zij vermeldt heeft in haar brief van 26 februari”, (ii) dat de interne beroepsbeslissing is gebaseerd op de finale argumentatie die verzoekster op 26 februari doorstuurde en die zij op 2 maart via het Skypegesprek verder kon toelichten, en (iii) dat verwerende partij in de antwoordnota enkel ingaat op de elementen die verzoekster vermeldt “op de p. 5-7 van het verzoekschrift bij [de] Raad”, wijst de Raad dan ook op het volgende.

Ten eerste omvat verzoeksters verzoekschrift, zowel in de Engelstalige als in de Nederlandstalige versie, slechts drie pagina’s, zodat het de Raad onduidelijk is op welke pagina’s verwerende partij meent acht te kunnen of moeten slaan.

Ten tweede ziet de Raad, op grond van de hierboven gemaakte vaststellingen inzake de organisatie van het intern beroep, geen reden waarom voorbij zou moeten worden gegaan aan

de middelen die verzoekster heeft opgeworpen in haar bewarend intern beroep van 21 februari 2017. Ter zake wijst de Raad er bovendien op dat verzoekster haar beroepsschrift van 26 februari 2017 uitdrukkelijk als aanvullend heeft aangemerkt (“*I am writing this additional part of my complaint after receiving examination feedback...*” en “*I stand by my original complaint dated on February 21, 2017*”) en dat de bestreden beslissing – terecht – ook stelt beide beroepen bij de beoordeling te betrekken (“*During this conversation – and in your appeal letters of February 21 and 26 – you argued...*”). Of de bestreden beslissing zulks ook daadwerkelijk heeft gedaan, komt bij de besprekking van de middelen aan bod.

Verzoekster, ten slotte, wordt eraan herinnerd dat in een beroep voor de Raad in beginsel geen nieuwe middelen kunnen worden aangevoerd die niet in het intern beroep zijn opgeworpen, en dat de Raad – ten ware het zou gaan om elementen die raken aan de openbare orde of die pas met de antwoordnota en het administratief dossier bekend zijn geworden – *a fortiori* in de wederantwoordnota geen nieuwe middel meer op ontvankelijke wijze bij het debat kan betrekken.

Eerste middel

In een eerste middel steunt verzoekster zich op het beginsel *patere legem quam ipse fecisti* en op een schending van de bepalingen van de ECTS-fiche, van het beginsel van de objectieve beoordeling en van het gelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat de docent zich op het examen eerder steunde op de schriftelijke voorbereiding dan op de mondelinge toelichting. Daarvan ziet verzoekster bewijs in (i) het feit dat de docent verzocht om de antwoorden volledig uit te schrijven en dat de meeste docenten tijdens het mondelinge deel geen nota's nemen, (ii) de onbeperkte voorbereidingsstijd voor de schriftelijke voorbereiding, die volgens verzoekster dan ook zou worden gequoteerd, en (iii) het feit dat de docent niet actief participeerde, geen bijvragen stelde en niet woordelijk noteerde wat mondeling werd uiteengezet.

In de toelichting van de bestreden beslissing omtrent de redenen waarom een volledig uitgeschreven schriftelijke voorbereiding wordt aangeraden, ziet verzoekster bovendien een

ongelijke behandeling ten voordele van studenten wier eerste taal niet het Engels is. Voor hen zou dan immers de schriftelijke voorbereiding, eerder dan de mondelinge toelichting, als basis voor de quatering dienen. Ten slotte vermoedt verzoekster dat de docent raciale of taalkundige aspecten heeft betrokken bij de quatering van studenten. Omtrent de persoonlijke vragen die werden gesteld, werpt verzoekster op dat dit aspect in de bestreden beslissing onbesproken blijft.

In haar *antwoordnota* verwijst verwerende partij vooreerst naar stuk 6 van het administratief dossier, zijnde de schriftelijk voorbereiding van verzoekster en de notities die de docent maakte op basis van het mondelinge examen. Wat de instructies voorafgaand aan het examen betreft (het volledig uitschrijven van het examen), brengt verwerende partij in herinnering dat reeds in de bestreden beslissing duidelijk werd gemaakt dat dit niet als bedoeling had dat de beoordeling op basis van die voorbereiding zou gebeuren, maar wel om de studenten op die manier in te staan te stellen om hun antwoord beter en meer gestructureerd voor te stellen. De zin “*... so that they can provide a structured and nuanced oral answer in a fluent manner*” heeft volgens verwerende partij geenszins tot gevolg dat de taalvaardigheden van de student zouden worden beoordeeld, maar is ingegeven door de beschouwing de student in staat te stellen om tijdens de beperkte tijdsperiode van het mondelinge examen een beter gestructureerd, meer consistent antwoord te geven dat bovendien verwijst naar alle relevante passages van het cursusmateriaal. Verwerende partij stipt aan dat vooral dit laatste element doorslaggevend was om verzoekster geen hoger punt toe te kennen. De beoordeling van beide examenvragen is volgens verwerende partij dan ook duidelijk gebaseerd op inhoudelijke argumenten. Zelfs indien het zo zou zijn dat de Engelse taalbeheersing van verzoekster beter is dan die van haar medestudenten, dan nog blijft het voor verwerende partij een feit dat alle studenten die zich inschrijven voor het Engelstalige bachelorprogramma ‘Bachelor of Theology and Religious Studies’ moeten voldoen aan bepaalde taalvoorwaarden, zoals onder meer vermeld in het onderwijs- en examenreglement. Voor opleidingsonderdelen die niet specifiek deze taalvaardigheden evalueren, zo stelt verwerende partij, is er geen reden om deze taalvaardigheden extra te evalueren, en zij wijst erop dat verzoekster zelf in elk geval geen concrete elementen vermeldt die haar beschuldiging over “*racial profiling*” en “*linguistic profiling*” zouden kunnen staven.

Verder blijft het voor verwerende partij onduidelijk hoe de geboden onbeperkte voorbereidingsperiode zou kunnen gelden als bewijs voor het feit dat de beoordeling zou

gebaseerd zijn op de schriftelijke voorbereiding. Alleszins schrijft het onderwijs- en examenreglement in artikel 65 enkel een minimale voorbereidingsstijd voor.

Dat er wel degelijk een mondeling examen heeft plaatsgevonden, blijkt volgens verwerende partij uit verzoeksters uiteenzetting verzoekschrift zelf: verzoekster vermeldt immers in haar initieel intern beroep van 21 februari 2017 “*... Professor [V.B.] allowed me to answer my questions, which I proceeded to explicate ...*” en verder in haar aanvullend beroep van 26 februari 2017 “*... I feel that this answer was an oral answer ...*”, “*... but stated them orally ...*” en “*... Professor [V.B.] during the oral examination ...*”. Bovendien, zo vervolgt verwerende partij, bevestigt verzoekster zelf dat de docent op basis van deze mondelinge toelichting wel degelijk notities gemaakt heeft. In haar verzoekschrift van 21 februari 2017 vermeldt ze namelijk “*... Professor [V.B.] did not take any notes during my oral examination except for two lines ...*”.

Verwerende partij gaat vervolgens in op de antwoorden die bijkomend hadden moeten worden gegeven om een hoger examencijfer te bekomen. Ten onrechte, zo stelt verwerende partij, voert verzoekster thans aan dat de bestreden beslissing zou inhouden dat verzoekster nog extra elementen uit deel 7 had moeten vermelden. De interne beroepsbeslissing verwijst immers heel duidelijk naar het feit dat zij in haar mondeling antwoord niet verwees naar de relevante passages uit deel 9 van de cursus. Het is een gegeven dat verzoekster naar oordeel van verwerende partij niet weerlegt.

Het feit of er tijdens het mondelinge examen effectief ook bijvragen gesteld worden, behoort voor verwerende partij tot de autonomie van de betrokken examinator: noch het onderwijs- en examenreglement, noch enige andere regelgeving bevat bepalingen ten aanzien van het aantal bijvragen. Het gegeven dat er na de mondelinge toelichting van de student geen inhoudelijke bijvragen gesteld werden, betekent volgens verwerende partij dan ook geenszins dat dit antwoord perfect zou zijn geweest of dat de beoordeling niet op basis van dit mondelinge antwoord zou gebeurd zijn. Op basis van de informatie die verzoekster zelf aanlevert en op basis van het administratief dossier blijkt bovendien dat de docent wel degelijk notities gemaakt heeft op basis van dit mondeling examen.

In haar *wederantwoordnota* handhaaft verzoekster haar standpunt.

Beoordeling

De Raad heeft al meermaals overwogen, en herhaalt hier nogmaals, dat wordt uitgegaan van de deskundigheid en objectiviteit van de docenten en beoordelaren. Slechts wanneer een verzoekende partij concrete en pertinente bewijzen van het tegendeel voorlegt, kan een middel dat steunt op een gebrek aan objectiviteit gegrond worden verklaard. Met haar verwijzingen naar beweerde taalkundige en raciale beoordelingen in hoofde van de docent, levert verzoekster dat bewijs niet. Evenmin legt verzoekster enig begin van bewijs voor dat de docent persoonlijke vragen zou hebben gesteld en/of dat deze op enige wijze zouden zijn betrokken bij de quotering van het examen.

Verzoekster toont niet aan dat het examen enkel op basis van de schriftelijke voorbereiding zou zijn gequoteerd. Niet alleen heeft verzoekster in de interne procedure bevestigd dat er wel degelijk nota's zijn genomen tijdens haar mondelinge uiteenzetting, die nota's blijken ook uit het administratief dossier. Deze nota's mogen dan beknopt zijn, zij bieden naar oordeel van de Raad, en rekening houdend met het marginaal toezicht dat de Raad ter zake kan uitoefenen, voldoende inzicht in hoe de quotering tot stand is gekomen en zij kunnen de Raad er niet toe brengen het toegekende examencijfer onredelijk te bevinden. Noch het feit dat wordt gevraagd om de tekst van het antwoord zo volledig mogelijk uit te schrijven, noch de onbeperkte voorbereidingsstijd vormen bewijs van het tegendeel. De organisatie van het examen behoort, onverminderd de eventuele pleegvormen die zouden zijn voorgeschreven in een reglement of de ECTS-fiche, in grote mate tot de discretionaire bevoegdheid van de examinator. Dat er geen bijvragen zijn gesteld, is bij gemis aan andersluidende bepaling geen onregelmatigheid, noch bewijst het in de voorliggende omstandigheden dat het examen op basis van de schriftelijke voorbereiding werd gequoteerd.

Wat de redenen voor de uitvoerige schriftelijke voorbereiding betreft, schrijft verzoekster bovendien op basis van eigen veronderstellingen aan de bestreden beslissing motieven toe die daarin niet te lezen zijn. In de bestreden beslissing is enkel gesteld dat de betrokken docent de studenten bij aanvang van het examen aanraadt om een goed gestructureerd ontwerp van antwoord op te stellen, zodat zij op een vloeiende wijze een gestructureerd en genuanceerd antwoord kunnen geven bij het mondelinge examen.

Ten slotte wijst de Raad erop dat een examen in principe niet vergelijkend is – en dat *in casu* ook niet is – zodat de studenten niet in een concurrentiële positie tegenover elkaar staan en een beroep op het gelijkheidsbeginsel niet kan leiden tot een gegrond middel. De

vraag is immers niet of andere studenten mogelijk ten onrechte beoordeeld zijn geworden, maar wel of de verzoekende partij op een correcte wijze is beoordeeld.

Het eerste middel is ongegrond.

Tweede middel

In een tweede middel beroept verzoekster zich op het redelijkheidsbeginsel en de formelemotiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat het verloop van de schriftelijke voorbereiding haar uiteindelijk examencijfer negatief heeft beïnvloed omwille van de stressvolle omgeving waarin die schriftelijke voorbereiding plaatsvond. Meer bepaald voert verzoekster aan dat zij niet in staat was een omstandige en consistente voorbereiding uit te schrijven omdat een andere student tijdens zijn gelijktijdige voorbereiding te kampen had met ernstige angsten, en dat de symptomen daarvan verzoekster aanzienlijke stress bezorgden.

Zij stelt dat dit aspect in de bestreden beslissing niet wordt besproken en dat de betrokken student bijzondere faciliteiten had moeten krijgen.

Verwerende partij repliceert in de *antwoordnota* in de eerste plaats dat de termen waarin verzoekster deze omstandigheden zelf beschrijft (i.c. “*breathing deeply, stomping, scratching himself, pulling his hair*”) niet van dien aard zijn om te doen veronderstellen dat deze omstandigheden het normale examenverloop werkelijk verstoord zouden hebben. Hetzelfde geldt volgens verwerende partij voor verzoeksters beschrijving van de andere student tijdens het examen in haar verzoekschrift van 21 februari (“*This American student, spoke in derogatory terms of his home country, and stated that he had spent the entirety of the semester in Athens. He also stated that he chose to study in Belgium because of the healthcare that was provided which he could not have in the USA, and furthermore that he did not agree with the USA's policies. This student also mentioned that he could not 'handle' to live in Belgium without leaving to another EU country, i.e. Greece.*”). Ten slotte wijst verwerende partij erop dat indien verzoekster toch van oordeel was de beschreven omstandigheden voor haar een stressvolle omgeving uitmaakten die haar verhinderden om op een normale manier

examen af te leggen, verzoekster dit had kunnen melden aan de betrokken examinator, wat zij niet heeft gedaan. Op basis van welke argumentatie verzoekster uit deze veronderstelde stresserende elementen meent te moeten besluiten “... *I feel that is also perhaps the case that the professor relied on the written preparation*” blijft voor verwerende partij onduidelijk.

Verzoekster handhaaft in haar *wederantwoordnota* haar standpunt.

Beoordeling

Verzoekster heeft in haar initieel (bewarend) beroep van 21 februari 2017 opgeworpen – de Raad vat samen – dat zij zich gespannen en enigszins afgeleid voelde door het gedrag van een andere student die zijn examen aan het voorbereiden was. Verzoekster stelde dat dit, alsook het verloop van het mondelinge examen vóór het hare, haar examen ongunstig heeft beïnvloed.

Met verzoekster moet worden vastgesteld dat de interne beroepsinstantie dit middel in de bestreden beslissing onbesproken heeft gelaten. De motieven die verwerende partij thans aanreikt in de antwoordnota kunnen dat motiveringsgebrek niet alsnog verhelpen. Essentieel bij de formelemotiveringsplicht is immers dat de motieven zijn opgenomen in de bestuurshandeling zelf of samen met daarmee worden meegedeeld aan de bestuurde.

Het is daarbij in de huidige stand van de procedure dan ook zonder belang welke inschatting de Raad van de opgeworpen grieven zou kunnen maken, nu het eerst aan de interne beroepsinstantie toekomt om zich daarover uit te spreken. Aangezien deze grief, indien op intern beroep gegrond bevonden, het examencijfer zou kunnen beïnvloeden, volstaat deze vaststelling om het huidige beroep in de aangegeven mate gegrond te verklaren.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van de KU Leuven d.d. 8 maart 2017.

2. Het daartoe bevoegde orgaan neemt ten aanzien van verzoekster een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 5 mei 2017.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 24 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Daniël Cuypers bijzitter

Marleen Verreth bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.609 van 24 april 2017 in de zaak 2017/091

In zake: xxx

tegen:

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN woonplaats
kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 13 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 8 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij met betrekking tot het examencijfer voor het opleidingsonderdeel ‘General Norms of Canon Law’ ongegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 24 april 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding bachelor of Theology and Religious Studies. Voor het opleidingsonderdeel ‘General Norms of Canon Law’ behaalt verzoekster een examencijfer van 13/20.

Op 21 februari 2017 tekent verzoekster tegen die examenbeslissing (een Engelstalig) bewarend intern beroep aan, dat vervolgens wordt bevestigd op 26 februari 2017.

Op 8 maart 2017 neemt de interne beroepsinstantie de volgende beslissing:

“Your arguments

During this conversation – and in your appeal letters of February 21 and 26 – you mentioned a considerable amount of circumstantial factors which according to you had a negative influence on your exam result: the delay with regard to the start of the examination, the temperature of the waiting and examination rooms, and a stressful examination environment caused by tension between university staff. (In your first letter you also referred to the fact you entered a controversial entry in an essay contest organized at the Faculty of Canon Law, but in your second letter you acknowledged this could not have had any influence on your result for ‘BOB06A General Norms of Canon Law’.)

[In] regard to the contents of your exam answers, you claimed that they deserved a higher grading than 13/20. You disagreed with the professor’s feedback that your answers lacked examples and case studies. You claimed that you provided examples as were listed in the course notes on Toledo, and claimed it is difficult to provide case studies as a student who is not studying canon law full time.

You also argued that the question "What is a decree?" – which you received – was harder than other questions because it requires a summary of the entire course of general norms, “because of the categories of singular decrees, administrative decrees, those which use the executive, legislative or judiciary power”. Therefore you felt you had a disadvantage compared to students who received other questions.

You indicated your examination time was limited, and could not believe this could not have had a negative effect on your examination. You claimed you could have received a higher mark if you would have had more time to provide more details.

Finally, you mentioned that during the exam you noticed grades written next to the names of other students (which you called unprofessional), and that the course unit’s content overview in KU Leuven’s programme guide mistakenly referred to paper supervision.

Motivation provided by the faculty

Following your appeal I asked the faculty for more information regarding this exam result.

Prof. [T.] explained, as the teacher of ‘BOB06A General Norms of Canon Law’, that the contents of the classes were the basis of the oral exam. Apart from that, “students’ notes” from the academic year 2009-2010 were posted on Toledo, in order to provide some background information for students. These notes were in no way representative for this academic year’s contents of ‘BOB06A General Norms of Canon Law’. This means that the fact that one provides examples as listed in these notes, does not necessarily mean that these are good examples.

With regard to the difficulty of the question you received, prof. [T.] pointed out that questions with a larger scope offered students the chance to valorize at least a part of their knowledge and understanding, which is much less the case for detail questions that refer to one specific part of the course material. Therefore it can be stated that the former kind – of which “What is a decree?” is an example – benefits students. Leaving this consideration aside, such questions are a means for evaluating a student's competences, according to criteria equal for all students. This means that even if certain questions would be more difficult than others, an examiner can take this into account in the evaluation process. Finally, he explicitly stated that students could consult the Code of Canon Law, in which one can find an overview of the canones in which the decree is mentioned. This serves as a perfect starting point for answering the question.

Prof. [T.] stresses that students who are not studying canon law full time are not disadvantaged to those who are. The competences tested are equal for all students.

Finally prof. [T.] indicated that you did not state in any way you needed more preparation time.

My assessment of the appeal

Having thoroughly reviewed both the information provided by you and by the faculty, I arrived at the following conclusions.

As is stated on the webpages regarding the appeal procedure, the objective of this procedure is to guarantee the objectivity of the evaluation procedures at KU Leuven. Both in your letter and during our conversation you referred to circumstantial factors. I do not ignore that these (e.g. the room temperature) may have caused you some discomfort, but I see no reasons for concluding that they had a significant and unreasonable impact on your examination performance, let alone on the exam result as such. The same applies for your remarks regarding inaccurate information on the course unit’s webpage and the fact that you saw other students’ grades.

With regard to your claim that you did provide sufficient examples and case studies, I must stress that evaluating of the relevance of the provided examples is the examiner's responsibility. The fact that you referred to examples you found on Toledo does not mean these are the most relevant or should be rewarded with an honours mark.

Regarding your claim that a question such as “What is a decree?” is unfairly difficult because of the larger scope, I concur with the examiner's view that there is no objective ground for such a statement.

With regard to the duration of your preparation, there is no way of finding out how much time you were given, but as you did not indicate at the exam that you needed extra time, it would not be reasonable to argue this had a negative impact on your performance at the exam.

Based on this information I conclude that the grade you received for ‘BOB06A General Norms of Canon Law’ can properly be motivated, and that the evaluation took place in an objective and transparent manner. Therefore I decide that the grade will remain unchanged. The internal appeal procedure is herewith closed.”

Dit is de bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

De Raad stipt wat de beoordeling van de middelen betreft aan dat de procedure voor de Raad in het Nederlands verloopt. In tegenstelling tot wat verzoekster lijkt te menen, is zulks het gevolg van de taalregeling in België, waarvan de Raad gehouden is toepassing te maken (cf. R.Stvb. 29 oktober 2015, nr. 2.537; R.Stvb. 1 december 2015, nr. 2.659; R.Stvb. 17 december 2015, nr. 2.735).

Samen met verwerende partij moet worden vastgesteld dat het verzoekschrift en de wederantwoordnota van verzoekende partij formeel gezien weliswaar in het Nederlands zijn opgesteld – men begrijpe: het verzoekschrift en de wederantwoordnota bevatten woorden uit het Nederlands – maar dat de tekst, mogelijk omwille van het gebruik van een vertaalprogramma, op verschillende plaatsen coherentie mist en zich soms moeilijk tot niet laat begrijpen.

In deze omstandigheden zal verzoekende partij moeten verdragen dat de middelen worden behandeld zoals verwerende partij ze heeft menen te kunnen begrijpen.

Nog wat de middelen betreft, brengt de Raad in herinnering dat de decreetgever het beroep bij de Raad op een laagdrempelige wijze heeft geconcipieerd: op de verzoekende partij rust geen stelplicht wat de rechtsgrond voor de aangevoerde grieven betreft. Overeenkomstig artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs volstaat het dat het beroep te minste een ‘feitelijke omschrijving’ bevat van de ingeroepen bezwaren. Dit evenwel, ontslaat de verzoekende partij er evident niet van om aan de Raad en aan de verwerende partij duidelijk te maken waar het haar met het verzoekschrift precies om te doen is, met andere woorden welke feiten zij door de Raad getoetst wil zien en waarom. Aldus heeft de decreetgever duidelijk gesteld: *“Het volstaat dat de verzoeker een eventueel summier doch duidelijk aangegeven onregelmatigheid aanbrengt, zonder dat deze beweerde onregelmatigheid juridisch moet worden gekwalificeerd. Het is evenwel evident dat dergelijk middel niet kan bestaan uit een loutere bewering of mededeling of uit het uiten van twijfel.”* (Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 1960/1, 25). Hieruit volgt dat het louter weergeven van feiten, zonder dat de verzoekende partij aanduidt dat zij die feiten grievend acht en waarom, niet kan leiden tot een ontvankelijk middel. In die geest dringt het besluit zich op dat de loutere herneming c.q. samenvatting in het huidige verzoekschrift van elementen uit de twee verzoekschriften op intern beroep, zonder terugkoppeling naar of kritiek op de bestreden beslissing, niet kan worden beschouwd als een ontvankelijk middel.

Eerste middel

Verzoekster steunt een eerste middel op het zorgvuldigheidsbeginsel, de formelemotiveringsplicht en de plicht tot objectieve beoordeling.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat de ombud heeft gesteld dat er vooringenomenheid kon zijn geweest in hoofde van de betrokken docent, en stelt dat zij in het intern beroep die stelling niet zonder meer is bijgetreden, en evenmin het standpunt heeft ingenomen dat zijn houding niet heeft bijgedragen tot het ‘huiselijk geweld’ tussen de personeelsleden van de instelling. Verzoekster stelt verder dat zij nu pas op de hoogte is van het feit dat de betrokken dame de decaan van de faculteit is en dat haar gedrag een rechtstreekse invloed kan hebben gehad op het examencijfer. Het is volgens verzoekster ten slotte ‘algemeen bekend’ dat de decaan de

overtuiging is toegedaan dat studenten die van (deels) Aziatische origine zijn, niet in staat zijn om Engels te spreken en nooit succesvol kunnen zijn aan ‘haar’ faculteit.

Verwerende partij brengt in haar *antwoordnota* enige verduidelijking omtrent de feitelijke achtergrond van het middel, en stelt dat verzoeksters aanspraken feitelijke grondslag missen. Wat de bijkomende argumentatie betreft aangaande de invloed van de *essay contest* en de vermeende rol van professor H.W. daarin, zet verwerende partij uiteen dat in de bestreden beslissing inderdaad de volgende passage werd opgenomen “... *in your second letter you acknowledged this could not have had any effect on your result*” met betrekking tot de invloed van de deelname van verzoekster aan een *essay contest*. Verwerende partij wijst erop dat professor H.W. optreedt als voorzitter van de Bijzondere Faculteit Kerkelijk Recht, een functie die kan worden vergeleken met die van decaan, wat waarschijnlijk de reden is waarom verzoekster die omschrijving gebruikt en waaruit verzoekster blijkbaar afleidt dat professor H.W. op de hoogte was van alle essays die werden ingediend in de betreffende *essay contest*, en vervolgens (deels op basis van vermeende racistische motieven jegens studenten van Aziatische origine) de examinator van ‘B0B06A General Norms of Canon Law’ heeft beïnvloed om verzoekster een lager examenresultaat toe te kennen. Deze redenering maakt volgens verwerende partij gebruik van een groot aantal aannames waarvoor door verzoekster geen enkele objectieve grond wordt aangedragen. Professor H.W. heeft immers meegedeeld niet op de hoogte te zijn geweest van het betreffende essay van verzoekster en uit de mails die verzoekster voorlegt blijkt bovendien dat de heer E.D.W. alle ingediende essays anonimiseerde vooraleer deze aan een jury voor te leggen. Al met al ziet verwerende partij ook in het licht van deze bijkomende beschuldigingen geen enkele reden om te veronderstellen dat de vermelde *essay contest* enige invloed zou hebben gehad op het resultaat in kwestie.

In haar *wederantwoordnota* zet verzoekster uiteen dat zij van de exacte titulatuur van professor H.W. niet op de hoogte is en dat het geval van ‘huiselijk geweld’ door de interne beroepsinstantie niet werd onderzocht. Voor het overige herhaalt verzoekster de negatieve houding ten aanzien van studenten van Aziatische oorsprong en zij stelt dat er getuigen kunnen worden gevonden die dat bevestigen.

Beoordeling

Vooreerst herhaalt de Raad zijn vaste rechtspraak dat wordt uitgegaan van de objectiviteit en deskundigheid van de examinator, en dat het aan de verzoekende partij toevalt om aan de hand van concrete en pertinente elementen van het tegendeel te overtuigen. Loutere veronderstellingen of beweringen volstaan in dat licht niet.

Samen met verwerende partij moet de Raad vaststellen dat verzoekster niet alleen in gebreke blijft om aan de voormelde bewijslast te voldoen, maar er daarnaast ook niet toe komt duidelijk te maken welk verband er kan worden gezien tussen de essaywedstrijd en de quatering van het hier betrokken opleidingsonderdeel. Evenmin slaagt verzoekster erin duidelijk te maken hoe een discussie tussen twee docenten, indien die er zou zijn geweest (wat verzoekster omschrijft als ‘huiselijk geweld’) een invloed zou hebben gehad op haar examencijfer.

Verder zij het duidelijk dat van een verzoekende partij in het bijzonder een concrete bewijsvoering wordt verwacht wanneer aan de verwerende partij of haar personeelsleden raciaal ingegeven vooringenomenheid wordt verweten. Ook in dat opzicht komt verzoekster evenwel niet verder dan loutere beweringen. Op de suggestie om getuigen te horen waarvan de identiteit niet wordt gegeven, evenmin als een duidelijke toelichting over wat zij kunnen verklaren dat relevant is ten aanzien van het examencijfer, wordt niet ingegaan.

In de mate ten slotte dat verzoekster zich in de wederantwoordnota beroept op een gebrekig onderzoek door de interne beroepsinstantie moet de Raad vaststellen, daargelaten of verzoekster daarmee al dan niet doelt op de formele motiveringsplicht, dat een dergelijk middel niet was opgeworpen in het verzoekschrift, terwijl verzoekster niet uiteenzet waarom dat niet mogelijk zou zijn geweest. Aangezien het middel bijgevolg nieuw is, is het niet ontvankelijk.

Het middel wordt verworpen.

Tweede middel

In een tweede middel beroept verzoekster zich, voor zover de Raad kan nagaan, op de materiële motiveringsplicht, het gelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster bekritiseert het motief in de bestreden beslissing dat de voorbeelden in de cursusnotities die op het elektronisch platform waren geplaatst niet goed waren omdat ze werden opgesteld door studenten, terwijl enkel de voorbeelden die tijdens de colleges werden besproken, geëxamineerd werden.

Verzoekster is het daarmee niet eens omdat, volgens verzoekster, de betrokken docent steeds te laat toekwam en niet het minimale aantal lesuren aanbood, en er niet voor alle studenten hetzelfde materiaal ter beschikking werd gesteld. Verzoekster voegt eraan toe dat zij bij aanvang van het academiejaar de ombud heeft verwittigd van haar afwezigheid en dat zij daarop de suggestie kreeg om de cursusnotities te studeren. Tevens stelt verzoekster dat uit navraag bij andere studenten bleek dat de cursusnotities niet overeenstemden met wat tijdens de colleges werd uiteengezet. Op basis van de colleges die zij wel bijwoonde, concludeerde verzoekster dat de gegeven voorbeelden en casestudies en de lesinhoud dezelfde waren als het opleidingsonderdeel ‘Basis concepts of Canon Law’ dat zij het vorige academiejaar volgde. Zij voert ten slotte aan dat de notities die in de cursus worden gebruikt blijkbaar zijn geschreven door een Amerikaanse studente, zodat er mogelijk sprake is van een inbreuk op het auteursrecht.

Verwerende partij repliceert in de *antwoordnota* het volgende:

“In de interne beroepsbeslissing wordt vermeld dat de aangehaalde *course notes* op het online leerplatform Toledo niet representatief zijn voor het huidige academiejaar, en dat het vermelden van voorbeelden hieruit niet noodzakelijk betekent dat het goede voorbeelden betreft in de context van een specifieke examenvraag. Hiermee werd dus niet gezegd dat de *course notes* “not good” zouden zijn. De elementen die de student aanhaalt m.b.t. tot de lessen, de beschikbaarheid van audio-opnames en het gebruik van cursusmateriaal uit het publieke domein, zijn niet-gesubstantieerde klachten die verband hebben met de onderwijskwaliteit. Los van het gegeven dat deze beschuldigingen niet werden aangehaald tijdens de interne beroepsprocedure en ook nu niet worden onderbouwd, dient hier te worden vastgesteld dat het niet duidelijk is hoe deze elementen verband hebben met de totstandkoming van het examenresultaat van 13/20 voor ‘B0B06A General Norms of Canon Law’.”

In haar *wederantwoordnota* herhaalt verzoekster in essentie haar argumenten.

Beoordeling

Wat verzoekster in het tweede middel aanvoert, kan niet worden teruggebracht tot argumenten die verzoekster in het intern beroep (hetzij in het bewarend beroep van 21 februari 2017, hetzij in de nadere toelichting van 26 februari 2017) als een als dusdanig te onderscheiden grief heeft opgeworpen.

Aangezien verzoeksters kritiek niet raakt aan de openbare orde en evenmin is aangetoond dat de argumentatie betrekking heeft op de bestreden beslissing zelf of teruggaat tot elementen waarvan verzoekster pas samen met de bestreden beslissing kennis heeft kunnen nemen, is het middel te beschouwen als ‘nieuw’ en derhalve in de huidige stand van de procedure onontvankelijk.

Het tweede middel is onontvankelijk.

Derde middel

In een derde middel beroept verzoekster zich op het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat de moeilijkheidsgraad van ‘de vraag’ niet verantwoord is en dat de betrokken docent dit zelf toegeeft.

Verwerende partij repliceert in de *antwoordnota* het volgende:

“Wat betreft de moeilijkheidsgraad van de examenvraag “What is a decree?” geeft de student louter aan het niet eens te zijn met het oordeel van de interne beroepsinstantie dat deze moeilijkheid “justified” was, aangezien de docent volgens de student zelf heeft gezegd dat het om een moeilijke vraag ging.

In haar beroepsbeslissing heeft de interne beroepsinstantie aangegeven dat er geen objectieve gronden waren om te oordelen dat de betreffende vraag “unfairly difficult” was. Hierbij volgde zij de motivering van de docent dat globale vragen waarin de hele cursus kan worden betrokken studenten de kans geven om in elk geval een deel van hun kennis te valoriseren. Het gegeven dat de docent zou hebben gezegd dat voor deze vraag een algemene kennis van de cursus nodig was, hoeft dus geenszins te betekenen dat de vraag dan ook een hogere moeilijkheidsgraad heeft.”

In haar *wederantwoordnota* gaat verzoekster, voor zover de Raad aan de hand van dit procedurestuk kon nagaan, op het middel niet verder in.

Beoordeling

De Raad is niet bevoegd om zijn beoordeling in de plaats te stellen van deze van de hogeronderwijsinstelling. Dit heeft onder meer tot gevolg dat de Raad de beoordeling van een examen niet vermag over te doen, en dat een verzoekende partij haar beroep op de beginselen van behoorlijk bestuur voldoende duidelijk moet uiteenzetten en vervolgens ook moet aangeven waarom zij meent dat die beginselen – of één ervan – is geschonden.

Opnieuw in herinnering brengend wat hierboven reeds is uiteengezet omtrent de minimale omschrijving van het middel, zij erop gewezen dat het niet aan de Raad toevalt om in het gehele dossier op zoek te gaan naar een indicatie op welke vraag het middel precies betrekking kan hebben. Dat verwerende partij verzoekster te hulp schiet om een en ander nader te duiden, verheelt niet het feit dat de laconieke bewering dat de moeilijkheidsgraad van “de vraag” niet verantwoord is, op geen enkele wijze nader is onderbouwd. Het betreft met andere woorden een loutere stelling van verzoekster.

Enige nader duiding wordt door verzoekster niet gegeven.

Louter ondergeschikt is de Raad van oordeel dat het verweer van verwerende partij overtuigend voorkomt en dat de bestreden beslissing de grief uitvoerig heeft beantwoord.

Het middel is onontvankelijk.

Vierde middel

Het vierde middel van verzoekster is gesteund op het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster betwist dat een mondeling examen gedurende vijf minuten haar voldoende tijd heeft gegeven om een onderbouwd antwoord met afdoende voorbeelden te

geven. Dat er onvoldoende tijd beschikbaar was, wijt verzoekster aan de late aankomst van de betrokken docent en het ‘irrationele gedrag’ van de decaan. Tevens betwist verzoekster dat zij tijdens het examen niet zou hebben aangegeven dat zij nog niet klaar was om ondervraagd te worden: dit argument is volgens verzoekster irrelevant, aangezien niet de tijd voor de voorbereiding te kort was, maar wel die voor de mondelinge uiteenzetting. Ook dit aspect is naar oordeel van verzoekster in de interne beroepsprocedure onvoldoende onderzocht.

Verwerende partij werpt in de *antwoordnota* hieraan het volgende tegen:

“Wat betreft de duur van het examen herhaalt de student dat zij te weinig tijd heeft gekregen tijdens het mondeling examen. Zij meent dat het examen langer zou hebben geduurd indien de examinator niet laattijdig zou zijn aangekomen en er geen sprake was geweest van de eerder vermelde omstandigheden waarin prof. [W.] was betrokken. De student benadrukt hierbij dat ze geen bezwaar aantekende tegen een tekort aan voorbereidingstijd, maar louter tegen de duur van het mondeling examen zelf.

In de interne beroepsbeslissing werd inderdaad “preparation time” vermeld. Dit was het gevolg van een verkeerde interpretatie van dit specifieke bezwaar van de student, aangezien er louter wat betreft voorbereidingstijd bepalingen zijn opgenomen in het Onderwijs- en Examenreglement van de KU Leuven. Dit is niet het geval met betrekking tot de ondervragingstijd bij een mondeling examen. Hoe dan ook kan eveneens wat betreft de duur van het mondeling examen zelf niet worden vastgesteld dat er sprake was van enige onregelmatigheid die een negatieve invloed heeft uitgeoefend op het examenresultaat van de student. Een mondelinge ondervraging van vijf minuten kan volstaan om te peilen naar de kennis en het inzicht van een student m.b.t. de examenstof, wetende dat deze voldoende voorbereidingstijd heeft gekregen om de antwoorden op twee examenvragen op gestructureerde wijze weer te geven.”

In haar *wederantwoordnota* voegt verzoekster nog toe dat de examentijd kort was (vijf minuten), dat zij alle informatie heeft gegeven op basis van het (zeer beperkte) beschikbare cursusmateriaal en dat zij alle opmerkingen van de docent heeft herhaald.

Beoordeling

In haar intern beroep van 21 februari 2017 heeft verzoekster gesteld dat twee vragen werden behandeld tijdens het mondeling examen en dat er een brede discussie werd gevoerd omrent de tweede vraag (“... *I completed the oral examination beginning with my first question and then went on to the next question. I was not given any follow up questions, there was only a broad discussion on the second question where the professor spoke but did not ask*

anything... ”). Hierin leest de Raad geen klacht omtrent de duurtijd van het mondeling examen.

In het aanvullend intern beroep van 26 februari 2017 heeft verzoekster evenwel gesteld dat de feedback van professor T., ertoe strekkende dat de examentijd beperkt was omwille van tijdsrestricties, maar dat dit geen invloed heeft gehad op het examen zelf, tegenstrijdig is. Verzoekster stelt ter zake dat indien meer details gewenst of noodzakelijk waren, het inkorten van een antwoord of de vraag om een toelichting af te ronden zodat het mondeling examen kon worden beëindigd haar de kans hebben ontnomen om een meer coherent en gedetailleerd antwoord te geven. Aldus geformuleerd, heeft verzoekster zich wel degelijk uitdrukkelijk beklaagd over de te korte tijd die haar voor de mondelinge uiteenzetting werd gegeven. Dat deze grief vervolgens in het intern beroep door de betrokken docent en/of de interne beroepsinstantie verkeerd werd begrepen en ten onrechte werd betrokken op de tijd voor de schriftelijke voorbereiding, kan niet aan verzoekende partij worden tegengeworpen.

Nu de bestreden beslissing op die grief geen antwoord heeft geboden en het niet kan worden uitgesloten dat het gegrond bevinden van die grief kan leiden tot een ander examencijfer, lijken er *prima facie* redenen te zijn om de bestreden beslissing op die grond te vernietigen. Daarmee wil overigens niet gezegd wil zijn dat de Raad de grief gegrond acht, maar enkel dat het aan de interne beroepsinstantie toekomt om zich hierover uit te spreken.

Wanneer evenwel verzoeksters wederantwoordnota bij de beoordeling wordt betrokken, dan moet de Raad vaststellen dat verzoekster aangeeft dat zij op het mondeling examen alle antwoorden heeft gegeven die zij, op basis van de beschikbare informatie, kon geven. In dat licht ziet de Raad niet in wat een langere examenduur verzoekster had kunnen baten, nu zij zelf aangeeft naar best vermogen volledig te hebben geantwoord. Deze vaststellingen, samengenomen met het feit dat verzoekster in haar initieel intern beroep zelf aangeeft dat zij alle vragen heeft beantwoord en dat er een ‘brede discussie’ was, brengen de Raad ertoe het middel ongegrond te bevinden.

Vijfde middel

In een vijfde middel beroep verzoekster zich op de formelemotiveringsplicht en het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat haar beroep is ingegeven door het feit dat de interne beroepsinstantie geen onderzoek heeft ingesteld naar de omstandigheden die haar examencijfer zouden kunnen beïnvloeden. Het gaat volgens verzoekster meer bepaald om het gedrag en de vooringenomenheid van de decaan omwille van de inhoud van het essay, haar affiniteit met moslims, de conversatie met de betrokken docent en het ontbreken van faciliteiten voor haar functiebeperking. Wat dit laatste betreft verwijst verzoekster naar twee aandoeningen: een ernstige allergie en een probleem met haar bloed.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij vooreerst dat een aantal van verzoeksters speculaties (met name wat betreft de link tussen de thematiek van een door verzoekster geschreven essay, de vermeende affiniteit van de voorzitter van de Bijzondere Faculteit Kerkelijk recht met moslimstudenten, en het uiteindelijke examenresultaat voor ‘B0B06A General Norms of Canon Law’) pas in de huidige procedure vorm hebben gekregen. Daarnaast moet volgens verwerende partij worden vastgesteld dat verzoekster weliswaar verregaande beweringen doet, maar dat zij spijts bevraging ter zake geen objectieve bewijzen voorlegt. Verwerende partij ziet daarom geen enkele reden om aan te nemen dat haar examenresultaat werd beïnvloed door de aangehaalde omstandigheden.

Wat de medische problemen betreft, stipt verwerende partij aan dat aan dit aspect in de interne beroepsprocedure werd gerefereerd als een “discomfort”. Voor de volledigheid verduidelijkt verwerende partij dat de passage in kwestie (*“I do not ignore that these (e.g. the room temperature) may have caused you some discomfort”*) betrekking had op de omstandigheden die verzoekster aanhaalde in de context van het beroep tegen het examenresultaat voor ‘B0B06A General Norms of Canon Law’, zoals bijvoorbeeld de temperatuur van de wachtruimte. Van medische problemen maakte verzoekster evenwel geen enkele melding (de allergie werd wel aangehaald in de context van een intern beroep tegen het examencijfer van een ander opleidingsonderdeel). Ten slotte brengt verwerende partij onder de aandacht dat studenten via de website alle informatie kunnen terugvinden over het aanvragen van faciliteiten.

In haar *wederantwoordnota* werpt verzoekster op dat het gevoerde verweer irrelevant is ten aanzien van haar klacht, omdat zij op het ogenblik van haar inschrijving niet van

oordeel was dat zij bijzondere faciliteiten behoefde. Verzoekster gaat nog verder in op de temperatuur tijdens het examen.

Beoordeling

Noch in het initieel intern beroep van 21 februari 2017, noch in de navolgende bevestiging van 26 februari 2017, legt verzoekster enig verband tussen het beweerde gedrag van de ‘decaan’ in relatie tot moslims en het examencijfer. In dat opzicht is het middel nieuw, en dus niet ontvankelijk.

Wat het beweerde verband tussen de essaywedstrijd en het examencijfer, heeft verzoekster in haar bevestigend intern beroep zelf aangegeven dat zij van de ombud de verzekering heeft gekregen dat professor T. niet betrokken was bij die wedstrijd en dus ook niet op de hoogte kon zijn van het door verzoekster gekozen onderwerp. In die omstandigheden kan aan de interne beroepsinstantie niet worden verweten dat zij op dit punt niet verder is ingegaan en zich ertoe heeft beperkt te stellen dat op 26 februari werd bevestigd dat het essay op het examen geen invloed kan hebben gehad. In dat opzicht is het middel zoals het thans wordt ontwikkeld ongegrond.

De medische problemen heeft verzoekster in het geheel niet ter sprake gebracht. Evenmin overtuigt verzoekster ervan waarom zulks niet mogelijk zou zijn geweest. Het middel is in dat opzicht bijgevolg nieuw en derhalve onontvankelijk.

Het vijfde middel wordt verworpen.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 24 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Daniël Cuypers	bijzitter
Marleen Verreth	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Zitting van 28 april 2017

Arrest nr. 3.622 van 8 mei 2017 in de zaak 2017/097

In zake: Kristof JACOBS
Woonplaats kiezend te 3001 Heverlee
Armand-Thiérylaan 21, bus 0201

Tegen: VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Alain François en advocaat Allan Magerotte
kantoor houdend te 1050 Brussel
Louizalaan 99
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 16 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 9 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 28 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Allan Magerotte, die verschijnt voor de verwerende partij, is gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in het voorbereidingsprogramma tot de Master of Laws in de rechten, alsook in de opleiding Master of Laws in de rechten.

Voor het opleidingsonderdeel “Ondernemingsfiscaliteit” dient verzoekende partij een aanvraag tot vrijstelling in. Bij beslissing van 14 november 2016 werd deze geweigerd.

Verzoekende partij stelde op datum van 18 november 2016 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 14 december 2016 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

Tegen deze beslissing stelde verzoekende partij beroep in bij de Raad. Bij arrest nr. 3.510 van 27 januari 2017 in de zaak 2016/698 heeft de Raad geoordeeld dat het intern beroep terecht onontvankelijk werd verklaard wegens de niet-ondertekening ervan. De Raad merkte evenwel op dat uit artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet volgt dat de beroepstermijn voor een voor beroep vatbare beslissing slechts begint te lopen wanneer op die beslissing of de individuele kennisgeving ervan de beroepsmogelijkheden en de modaliteiten voor het beroep correct zijn vermeld. De Raad wees erop dat de vervaltermijn sinds 1 oktober 2016 zeven kalenderdagen betreft, die ingaat de dag na die van de kennisgeving van de studievoortgangsbeslissing. Vermits de beroepsmogelijkheden en -modaliteiten niet op regelmatige wijze aan verzoeker ter kennis zijn gebracht, heeft dit overeenkomstig artikel 35 Openbaarheidsdecreet tot gevolg dat de termijn om het intern beroep in te stellen pas begint te lopen vier maanden na de kennisgeving van de beslissing.

Verzoekende partij stelde vervolgens, op datum van 28 februari 2017, opnieuw intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 9 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelde vooreerst dat zij de student op 3 maart 2017 per e-mail heeft uitgenodigd voor de zitting van 7 maart 2017. Bij e-mail van 6 maart 2017 heeft de student aan de faculteit laten weten dat hij wegens ziekte zijn hoorrecht momenteel niet kan benutten en hij vraagt naar aanleiding hiervan wat de mogelijkheden zijn. Bij e-mail van 6 maart 2017 heeft de administratief secretaris van de faculteit Recht en Criminologie de student laten weten dat zijn aanwezigheid niet verplicht is. Indien hij nog iets wil toevoegen

aan zijn verzoekschrift, kan dit, gelet op de omstandigheden, schriftelijk per e-mail gemeld worden vóór dinsdag 7 maart om 16u. De student heeft vervolgens bij e-mail van 7 maart 2017 het volgende gerepliceerd:

“Mevrouw,

Ik ben in ziekteverlof, als ik [in] staat zou zijn om het geheel op mail te zetten zou ik ook kunnen komen ter plaatse. Dus bij deze kan ik dan nu momenteel niet om dit te doen en kan ik dus ook geen gebruik maken van mijn hoorrecht.

Het is trouwens niet vervangbaar met een mailtje te sturen. Ik kan op mijn hoorzitting ook vragen beantwoorden of duiding geven bij vragen die de commissieleden hebben.

Dus bij deze zou ik een alternatieve oplossing willen verzoeken voor dit geheel. Het werd mij ook pas ter kennis gebracht donderdagavond en waarvan ik pas in het weekend kennisname [heb] genomen. Van het gegeven dat er dinsdag een commissie werd samengesteld.

Dus ik zou een plausibel alternatief willen verzoeken? ”.

De interne beroepsinstantie is van oordeel dat er geen alternatieve oplossing dient gezocht te worden, zoals student verzoekt, aangezien student voldoende in de gelegenheid is geweest om zijn argumenten in het raam van het intern beroep te doen gelden.

Verder verwijst de interne beroepscommissie naar artikel 80 van het Onderwijs- en examenreglement, waarin de beoordelingscriteria voor de toekenning van een vrijstelling worden bepaald. Zij stelt vast dat de student in zijn verzoekschrift aanhaalt dat hij “van mening is dat een credit voor dit vak wel op zijn plaats is door de eerder behaalde kwalificaties.”. De interne beroepscommissie is van oordeel dat de student geen argumenten aanhaalt waaruit zou moeten blijken dat de beoordelingscriteria waarop een vrijstelling moet worden toegekend, miskend zouden zijn. Ten slotte merkt de interne beroepscommissie op dat er in het Onderwijs- en examenreglement geen termijn is opgenomen waarbinnen de beslissing aan de student moet worden overgemaakt. Volgens haar is bovendien geenszins aangetoond dat de beslissing buiten redelijke termijn is bezorgd.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail van 9 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 16 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

In een eerste middel verwijst verzoekende partij naar artikel 155 van het Onderwijs- en examenreglement en naar artikel II.283, lid 2 van de Codex Hoger Onderwijs.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat artikel 155 spreekt van een beroepstermijn van zeven dagen, terwijl de beslissing vijf dagen vermeldt. Dit is niet conform de regelgeving, en meer bepaald artikel II.283, lid 2 van de Codex Hoger Onderwijs. Verzoeker stelt vast dat de beslissing tot weigering van de vrijstellingsaanvraag weliswaar de beroeps mogelijkheid- en de modaliteiten vermeldt, doch dat deze niet volledig correct zijn. Hij merkt op dat de vervaltermijn sinds 1 oktober 2016 zeven kalenderdagen bedraagt, die ingaat de dag na die van de kennisgeving van de studievoortgangsbeslissing. Volgens verzoeker heeft het feit dat de beroeps mogelijkheden en -modaliteiten niet op regelmatige wijze aan verzoeker ter kennis zijn gebracht overeenkomstig artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet tot gevolg dat de termijn om het intern beroep in te stellen pas begint te lopen vier maanden na de kennisgeving van de beslissing.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat verzoeker in zijn verzoekschrift verwijst naar de vervaltermijn waarbinnen een beroep bij de Raad moet worden ingesteld. Hij citeert vervolgens artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs, dat betrekking heeft op de instelling van het intern beroep bij de beroepsinstantie van de betrokken faculteit, en niet op het beroep voor de Raad. Verwerende partij begrijpt de grief van verzoeker zo dat hij van mening is dat de bestreden beslissing niet de juiste beroeps modaliteiten vermeldt, zodat, overeenkomstig artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet, de termijn voor de instelling van een beroep voor de Raad pas zal beginnen lopen vier maanden na kennisgeving van de bestreden beslissing.

Verwerende partij meent evenwel dat deze grief geen middel uitmaakt dat kan leiden tot de vernietiging van de bestreden beslissing. Volgens haar heeft verzoeker geen belang om dit middel op te werpen, vermits verzoeker wel degelijk beroep heeft ingesteld bij de Raad,

waarvan verwerende partij tevens meent dat het ontvankelijk is. Ze stipt aan dat het normdoel van de verplichting tot vermelding van de beroepsmodaliteiten aldus is bereikt.

In zijn *wederantwoordnota* benadrukt verzoeker dat hij een rechtsgeldig beroep heeft ingesteld tegen de beslissing. Hij stelt dat men van mening is dat de bestreden beslissing niet de juiste beroepsmodaliteiten vermeldt zodat, overeenkomstig artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet, de termijn voor de instelling van een beroep voor de Raad pas zal beginnen lopen vier maanden na kennisgeving van de bestreden beslissing. Verzoeker wijst erop dat men reeds tot tweemaal toe beslissingen neemt waarbij een foutieve beroepstermijn wordt vermeld, die ingaat tegen de geldende regelgeving. Hij merkt op dat de onderwijsinstantie zich correct dient uit te spreken in hun beslissingen over de beroepstermijnen, zodat de student de juiste informatie krijgt en hiernaar kan handelen.

B. Tweede middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een tweede middel beroept op de schending van het hoorrecht.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij het recht heeft gehoord te worden in het kader van de interne beroepsprocedure. Dit werd miskend, hoewel hij zijn disponibiliteit had gestaafd met een ziekteattest en dus in een overmachtssituatie verkeerde. Hij merkt op dat hiermee absoluut geen rekening werd gehouden in de beslissing en dat het hoorrecht niet werd toegekend.

In haar *antwoordnota* stipt verwerende partij aan dat verzoeker per e-mail van 3 maart 2017 in kennis werd gesteld van het houden van de zitting van de interne beroepsinstantie van de faculteit Recht en Criminologie op 7 maart 2017. Verzoeker werd ter dien gelegenheid ook in kennis gesteld van zijn recht om gehoord te worden. Verwerende partij stelt vast dat verzoeker pas op 6 maart 2017 meldde dat hij niet aanwezig kon zijn op de hoorzitting, op voorlegging van een medisch attest. Verzoeker werd vervolgens per e-mail van 6 maart 2017 geïnformeerd dat zijn aanwezigheid op de zitting niet verplicht was, en dat hij uiteraard bijkomende toelichting kon meedelen per e-mail. Verwerende partij wijst erop dat verzoeker pas per e-mail van 7 maart 2017 om 12u05 liet weten niet in staat te zijn bijkomende toelichting per e-mail te kunnen geven. Verzoeker voerde ook aan dat hij, ondanks de

kennisgeving op donderdag, pas in het weekend kennis kon nemen van de mededeling van de zitting.

Verwerende partij wijst erop dat, indien verzoeker zijn mailbox gedurende een aantal dagen niet heeft geconsulteerd, dit geenszins aan haar toerekenbaar is. Volgens haar heeft de Raad overigens reeds geoordeeld dat een kennisgeving van de zitting per e-mail vier dagen voor de bijeenkomst van de examencommissie in overeenstemming is met het beginsel van de hoorplicht.

Verwerende partij benadrukt verder dat het recht om te worden gehoord, zoals voorzien in artikel 153, §2 tweede alinea van het OER, zich ertoe beperkt dat de verzoekende partij op nuttige wijze haar standpunt naar voren moet hebben kunnen brengen. *Zij* is van oordeel dat verzoeker zijn argumenten wel degelijk naar voor heeft kunnen brengen. Verwerende partij wijst er in dit verband op dat verzoeker een gemotiveerd verzoekschrift heeft ingediend, waarin hij zijn argumenten uiteenzet. *Zij* ziet niet goed in welke bijkomende mondelinge toelichting verzoeker nog naar voren zou wensen te brengen, rekening houdend met de draagwijdte van de erin opgenomen argumentatie.

Volgens verwerende partij werd door de interne beroepsinstantie bovendien wel degelijk rekening gehouden met het feit dat verzoeker niet aanwezig kon zijn op de zitting. Zo werd verzoeker de kans geboden om een bijkomende toelichting per e-mail te sturen, maar hij meende niet in staat te zijn aanvullende argumenten per e-mail over te maken – wat hij in een uitvoerige e-mail meldde. Verwerende partij merkt nog op dat er eveneens rekening moet worden gehouden met de beschikbaarheid van de diverse leden van de beroepsinstantie.

Verwerende partij stelt ten slotte dat verzoeker zelf niet diligent is opgetreden door gedurende een aantal dagen zijn mailbox niet te consulteren, terwijl hij zelf een intern beroep had ingesteld. Volgens haar mag van een student in beginsel worden verwacht dat hij zich ter beschikking houdt en diligent optreedt in het kader van een door hem ingesteld intern beroep.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat men het hoorrecht niet zomaar kan vervangen door het feit dat men een e-mail kan sturen met punten of opmerkingen, vermits men ter zitting op rechtstreekse vragen of opmerkingen kan repliceren. Hij merkt op dat het niet raadplegen van de mailbox ook rechtstreeks te maken heeft met het ziek zijn op dat tijdstip. Volgens hem had men perfect de zitting kunnen verlaten.

C. Derde middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een derde middel beroept op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt vast dat hem verweten wordt geen overwegingen aan te brengen. Volgens hem zijn deze evenwel reeds in het begin aangebracht, bij de aanvraag van de vrijstelling op basis van eerdere kwalificaties. Hij merkt op dat men de vrijstelling niet heeft geweigerd op basis van een inhoudelijk argument, noch heeft men ooit het inhoudelijk debat gevoerd op enige zitting die de basis zou moeten zijn voor de toekenning van de vrijstelling.

Verzoeker wijst erop dat, in het kader van het vak “Ondernemingsfiscaliteit”, de credits effectief werden gehaald via verscheidene vakken die werden gedoceerd aan de KU Leuven. Hij is, als werkstudent, van mening dat een credit voor dit vak wel op zijn plaats is door de eerder behaalde kwalificaties. Volgens hem is het relatief gewicht in studiepunten van dit vak in verhouding met de behaalde credits, wat volgens hem ook blijkt uit het behalen van de master in de toegepaste economische wetenschappen.

Verwerende partij stelt in haar *antwoordnota* vooreerst dat de beroepsinstantie over een discretionaire bevoegdheid beschikt wanneer zij een vrijstellingsaanvraag beoordeelt en hierover beslist. Zij verduidelijkt dat, wanneer de decaan een beslissing betreffende een vrijstellingsaanvraag dient te nemen, deze beslissing in hoofzaak zal worden bepaald door de stukken die bij de aanvraag tot vrijstelling worden gevoegd. Het staat de student vrij andere elementen aan te voeren, die het bestuur in zijn beoordeling kan betrekken.

Verwerende partij merkt op dat verzoeker bij zijn aanvraag tot vrijstelling een kopie heeft gevoegd van zijn diploma Master of Science in de toegepaste economische wetenschappen. Volgens haar blijkt uit de initiële weigeringsbeslissing duidelijk dat de aanvraag van verzoeker op haar eigen merites werd beoordeeld en werd geweigerd op basis van een inhoudelijke grond, met name het grote tijdsverloop tussen het slagen voor de aangehaalde

opleidingsonderdelen en de vrijstellingsaanvraag. Zij stelt dat het, door de snel wijzigende fiscale wetgeving, niet onredelijk, laat staan kennelijk onredelijk is dat de decaan heeft besloten dat meer dan 5 jaar geleden verworven credits niet meer in aanmerking komen voor de toekekening van een vrijstelling. De inhoudelijke overeenkomsten komen in dergelijke situatie immers sterk in het gedrang. Verwerende partij wijst er ook op dat verzoeker ter staving van zijn aanvraag melding maakt van credits verworven voor het opleidingsonderdeel “Fiscal Law”, terwijl het betrokken opleidingsonderdeel “Fiscal law and law on collective labour agreements” heet.

Verwerende partij stelt vast dat verzoeker maar blijft verwijzen naar de opgave van de door hem reeds verworven credits. Hij brengt echter nergens maar een begin van elementen die zouden wijzen op enige overeenstemming tussen de door hem ingeroepen verworven credits en de nadruk gelegd door het opleidingsonderdeel “Ondernemingsfiscaliteit”, noch dat de meer dan 5 jaar geleden verworven credits niet voorbijgestreefd zouden zijn in het licht van veranderende regelgeving.

In zijn *wederantwoordnota* wijst verzoeker erop dat men destijds ook een goedkeuring heeft gegeven voor het toekennen van een vrijstelling voor het vak Verbintenissenrecht op basis van een behaald credit aan de KU Leuven. Dit credit werd ook reeds meer dan 5 jaar geleden behaald en werd blijkbaar wel op zijn merite goedgekeurd. Volgens verzoeker is het argument van de 5 jaar overschrijding dan ook te herleiden naar een loutere stijlformule die de verwerking van dossiers helpt te bevorderen ten behoeve van de student, zonder in te gaan op de wel degelijk behaalde kennis ter zake van het vak.

Verzoeker stipt aan dat hetzelfde argument ook werd gebruikt voor het weigeren van de vrijstelling voor twee andere vakken. Hij wijst erop dat men bij de aanvraagweigeringen nooit enig document heeft voorgebracht waarbij de professor in kwestie een gemotiveerde weigering heeft ondertekend.

Beoordeling van de drie middelen samen

Verzoeker roept als eerste middel een schending in van de openbaarheid van bestuur, gezien verwerende partij niet op correcte wijze de beroepsmodaliteiten heeft opgegeven in de beslissing tot weigering van de vrijstellingsaanvraag.

Wat de openbaarheid van bestuur betreft, oordeelt de Raad dat geschillen inzake openbaarheid in de regel geen invloed hebben op de regelmatigheid van de studievoortgangsbeslissing, maar dat wel moet worden gewaarborgd dat de student zijn rechten afdoende heeft kunnen doen gelden in de interne beroepsprocedure.

De Raad stelt vast dat verzoeker een tijdig en ook voor het overige ontvankelijk intern en extern beroep heeft ingediend en dat derhalve *prima facie* de niet correcte vermelding van de beroepstermijn *in casu* de uitoefening van zijn rechten niet heeft bezwaard. Verzoeker toont ook niet voldoende aan in welke mate dit wel een impact zou hebben gehad op de regelmatigheid van de vrijstellingsbeslissing en in welke mate dit hem concreet heeft benadeeld bij het instellen van voorliggend beroepsschrift.

Het middel is niet gegrond.

Uit het verzoekschrift kan de Raad afleiden dat verzoeker verder de schending inroeft van de motiveringsverplichting, in samenleving met het redelijkheidsbeginsel, bij het nemen van de negatieve vrijstellingsbeslissing van verwerende partij. *In fine* klaagt verzoeker erover dat zowel uit de initiële aanvraag als uit de beslissing van de interne beroepsinstantie blijkt dat zijn aanvraag met toegevoegde stukken (zie stuk 2 van verwerende partij) niet ten gronde is onderzocht en dat niet afdoende inhoudelijk onderbouwd is waarom hem een vrijstelling wordt geweigerd. Daarnaast roept verzoeker ook de schending in van zijn recht om gehoord te worden tijdens het verloop van de interne beroepsprocedure.

Ook met betrekking tot deze studievoortgangsbeslissingen stelt de Raad dat hij zijn appreciatie over het al dan niet verlenen van de vrijstelling niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij en dat hij enkel mag nagaan of de beslissing op een wettige wijze is tot stand gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

In het kader van deze vrijstellingsbeslissingen benadrukt de Raad dat de instelling voor ogen moet houden dat de decreetgever het streven naar de uitbouw van een meer open hoger onderwijs, via onder meer het in aanmerking nemen van eerder verworven competenties en

kwalificaties, als doelstelling heeft gesteld.¹ In die geest moet als principe worden vooropgesteld dat elke competentieverwerving officieel gevaloriseerd moet kunnen worden.

Bij de beoordeling van geschillen omtrent vrijstellingen acht de Raad een goede motivering van groot belang. De motivering moet grondig zijn, idealiter per opleidingsonderdeel, en moet specifiek ingaan op het voorliggende dossier van iedere individuele aanvrager. In principe kunnen standaarduitdrukkingen of stijlformuleringen niet volstaan. Zeker wanneer een student een intern beroep instelt tegen een initiële weigeringsbeslissing kan dus een individuele en voldoende diepgaande analyse verwacht worden van de ingediende aanvraag. Een beslissing tot weigering van een vrijstelling kan steun vinden in verschillende gronden, zoals de omvang, het niveau en de inhoud van de kwalificatie. Een kwalificatie moet ook formeel en authentiek zijn, en ook het actueel karakter van de verworven leerresultaten/competenties kan een criterium zijn bij de beoordeling van de gelijkwaardigheid. In eerste instantie is het belangrijk dat wordt nagegaan of er substantiële verschillen zijn in de aangegeven leerdoelen *c.q.* eindcompetenties van de te vergelijken opleidingsonderdelen.

In casu ligt de concrete vraag voor of een eerder verworven kwalificatie die als niet voldoende actueel wordt beschouwd *ipso facto* en *an sich* kan leiden tot een afwijzing van een vrijstelling.

De Raad stelt vast dat verzoeker een vrijstelling aanvraagt voor het opleidingsonderdeel “Ondernemingsfiscaliteit”. De initiële aanvraag werd door verzoeker correct ingediend, met toevoeging van het diplomasupplement waarin de slaagcijfers en de inhoudelijke doelstellingen van de verschillende opleidingsonderdelen op basis waarvan verzoeker een vrijstelling vraagt werden opgegeven (zie stuk 2 van verwerende partij). Dit werd ook ter zitting bevestigd. Deze opleidingsonderdelen lijken alleszins *prima facie* inhoudelijk gelijkenissen te hebben met het opleidingsonderdeel “Ondernemingsfiscaliteit”.

Het aanvraagdossier werd vervolgens als negatief afgewezen met aanduiding van de rubriek “Het creditbewijs werd te lang geleden (> 5 jaar) behaald”, zonder enige verdere duiding. Verder werden ook geen andere weigeringsgronden opgegeven. De Raad stelt verder vast dat verzoeker zijn intern verzoekschrift zeer beknopt heeft opgesteld, met verwijzing naar zijn

---

¹ Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 2154/1, 3.

aanvraag en neergelegde stukken. Verzoeker geeft ook aan een verdere toelichting te willen geven en te willen antwoorden op eventuele vragen (zie stuk 4 van verwerende partij). De interne beroepsinstantie heeft geoordeeld dat:

“De interne beroepsinstantie is van oordeel dat er geen alternatieve oplossing dient gezocht te worden, zoals student verzoekt, aangezien student voldoende in de gelegenheid is geweest om zijn argumenten in het raam van het intern beroep te doen gelden.

(...)

De commissie stelt vast dat op grond van artikel 80 van het Onderwijs- en examenreglement de beoordelingscriteria voor de toekenning van een vrijstelling worden bepaald:

“Artikel 80 (beoordelingscriteria)

§1. Bij de toekenning van een vrijstelling wordt nagegaan in welke mate er voldoende overeenstemming is qua doelstellingen, inhoud en leerresultaten van het opleidingsonderdeel waarvoor men de vrijstelling aanvraagt en het opleidingsonderdeel op basis waarvan men de vrijstelling aanvraagt.

§2. De beslissingen tot toekenning of weigering van een vrijstelling moeten afdoende gemotiveerd worden. Een loutere motivatie op basis van de titel en de studieomvang van het opleidingsonderdeel is niet afdoende voor de toekenning of weigering van een vrijstelling.”

In het verzoekschrift van student kan de interne beroepscommissie lezen dat hij “van mening is dat een credit voor dit vak wel op zijn plaats is door de eerder behaalde kwalificaties.”. De interne beroepscommissie stelt vast dat student geen argumenten aanhaalt in zijn bezwaarschrift waaruit zou moeten blijken dat de beoordelingscriteria waarop een vrijstelling moet worden toegekend, zouden miskend zijn.

(...)

De commissie stelt vast dat er geen termijn in het Onderwijs- en examenreglement is opgenomen waarbinnen de beslissing dient overgemaakt te worden aan student. Bovendien is geenszins aangetoond dat de beslissing buiten redelijke termijn is bezorgd.”.

De Raad wijst op de decretale en reglementaire context waarbinnen een vrijstellingsbeslissing moet worden genomen:

(1) De decretale (Codex Hoger Onderwijs) context luidt als volgt :

“Art. II.242. §1. In het licht van de noodzakelijke vergelijkbaarheid van de reglementen inzake vrijstellingen leggen de associaties in een reglement algemene voorschriften vast voor het verlenen van vrijstellingen.

De voorschriften zijn een nadere uitwerking van de volgende algemene beginselen:

1° de toekenningsvoorraarden op grond van de inhoudelijke aansluiting tussen het betrokken opleidingsonderdeel, of het deel ervan, en de geattesteerde EVK's en/of EVC's;

2° de inspraakregeling voor de student;

3° de draagwijdte van de motiveringsverplichting in hoofde van het instellingsbestuur;

4° de basisbeginselen inzake de interne beroepsprocedure, bedoeld in artikel II.283, eerste lid. De beroepsprocedure is gericht op mediatie.

§2. Het instellingsbestuur werkt de nadere regelen inzake het verlenen van vrijstellingen uit in het onderwijs- en examenreglement, rekening houdend met de voorschriften die opgenomen zijn in het vrijstellingsreglement van de associatie. Bij wijze van overgangsmaatregel blijven de bestaande reglementen van de instellingen inzake vrijstelling van toepassing tot de goedkeuring van het reglement van de associatie zoals bepaald in paragraaf 1. Die laatste bepalingen gelden niet voor het bestuur van een instelling die niet tot een associatie behoort.

§3. Bij het nemen van een beslissing inzake het verlenen van vrijstellingen op grond van een buitenlands diploma of buitenlandse studieperiode past het instellingsbestuur de bepalingen en de principes van het Verdrag van de Raad van Europa en de Unesco betreffende de erkenning van diploma's hoger onderwijs in de Europese Regio, opgemaakt in Lissabon op 11 april 1997, goedgekeurd bij decreet van 15 december 2006 en geratificeerd op 22 juli 2009 toe voor zover het land van herkomst het verdrag ook heeft geratificeerd.”.

Het decreet gaat ook uit van de onbeperkte geldigheid van een creditbewijs (zie artikel II. 225 van de Codex Hoger Onderwijs).

(2) Het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij bepaalt als volgt:

“Artikel 79 (gronden op basis waarvan een vrijstelling kan worden aangevraagd)

Een vrijstelling kan worden verleend op basis van de volgende gronden:

- *een creditbewijs of diploma uitgereikt door de eigen instelling of een andere instelling voor hoger onderwijs;*
- *een bewijs van bekwaamheid uitgereikt door een validerende instantie;*
- *een EVK, ander dan creditbewijs of diploma, dat voldoet aan de definitie van de Codex Hoger Onderwijs.*

Artikel 80 (beoordelingscriteria)

§1. Bij de toekenning van een vrijstelling wordt nagegaan in welke mate er voldoende overeenstemming is qua doelstellingen, inhoud en leerresultaten van het opleidingsonderdeel waarvoor men de vrijstelling aanvraagt en het opleidingsonderdeel op basis waarvan men de vrijstelling aanvraagt.

§2. De beslissingen tot toekenning of weigering van een vrijstelling moeten afdoende gemotiveerd worden. Een loutere motivatie op basis van de titel en de studieomvang van het opleidingsonderdeel is niet afdoende voor de toekenning of weigering van een vrijstelling.

Artikel 81 (omvang van de vrijstelling)

§1. De vrijstelling kan geheel of gedeeltelijk zijn. Indien een gehele vrijstelling niet mogelijk is, dient steeds te worden nagegaan in welke mate een deelvrijstelling mogelijk is.

§2. De omvang van een vrijstelling wordt uitgedrukt in gehele ECTS-credits.

§3. Indien een gedeeltelijke vrijstelling wordt toegekend, wordt in de beslissing expliciet aangegeven voor welke delen de student een vrijstelling heeft gekregen en voor welke delen hij nog een examen dient af te leggen. Hierbij wordt eveneens aangegeven hoe het examencijfer tot stand zal komen.

Artikel 82 (geldigheidsduur)

Een creditbewijs, een bewijs van bekwaamheid of een ander EVK is onbeperkt geldig.”

(3) In de Lissabonconventie, waarnaar – zoals hoger vermeld – in artikel II.242 van de Codex Hoger Onderwijs wordt verwezen, worden de (ook voor deze zaak) relevante principes opgenomen die richtinggevend zijn bij de behandeling en beoordeling van individuele vrijstellingsdossiers die leiden tot een verkorting van de studieduur.²

De Raad gaat hierna onderzoeken in hoeverre de door de interne beroepsinstantie genomen vrijstellingsbeslissing afdoende werd gemotiveerd in het licht de hoger aangegeven contouren.

De Raad ziet niet in waarom de principes van de Lissabonconventie, die – op basis van het hoger geciteerde artikel II.242, §3 van de Codex Hoger Onderwijs – van toepassing zijn op beslissingen inzake het verlenen van vrijstellingen op grond van een buitenlands diploma of buitenlandse studieperiode, niet in even grote mate zouden gelden bij de beoordeling van aanvragen tot vrijstellingen op grond van kwalificaties die een student reeds verworven in een andere universiteit in Vlaanderen en die hij ter validatie wenst voor te leggen, om op die manier een inkorting van het voorgeschreven studieprogramma te bekomen.

---

² Lisbon Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region, 11 april 1997, <http://www.coe.int>.

De Raad stelt vast dat uit de voor deze zaak relevante voorschriften en aanbevelingen blijkt dat (1) er ten minste een gedeelde verantwoordelijkheid bestaat wat het samenstellen van het dossier betreft, waarbij initieel de aanvrager een duidelijk dossier moet indienen, maar de eindverantwoordelijkheid inzake informatievergaring bij de beoordelende instantie ligt en (2) het aan de beoordelende instantie – *in casu* de verwerende partij – is om een substantieel verschil aan te tonen.

De Raad stelt ook vast dat verwerende partij zelf in haar OER stipuleert, en meer bepaald in artikel 80 van het OER, dat er moet worden nagegaan in welke mate er voldoende overeenstemming is wat de doelstellingen, de inhoud en de leerresultaten van het opleidingsonderdeel betreft. Artikel 80 van het OER vermeldt tevens dat een voldoende motivering is vereist, waarbij een loutere motivering op basis van de titel en de studieomvang van het opleidingsonderdeel niet afdoende is voor de toekenning of weigering van een vrijstelling.

De Raad stelt vast dat uit de door verzoeker geformuleerde grief voldoende duidelijk blijkt dat hij niet akkoord is met de eenvoudige afwijzing van zijn vrijstellingsaanvraag op basis van de aankruising ‘te lang geleden behaald’. Verzoeker vindt tevens dat de interne beroepsinstantie voor een verder onderzoek in voldoende mate kennis kon nemen van zijn initiële aanvraag, met het toegevoegde diplomasupplement waarin ook de doelstellingen van de verworven kwalificaties werden vermeld.

Uit niets blijkt echter dat door de interne beroepsinstantie enig verder onderzoek is gevoerd naar de inhoud van de verworven competenties (die *prima facie* wel gelijklopend zijn) en naar het nog voldoende actueel karakter van de door verzoeker reeds verworven competenties. Een eenvoudige afwijzing van een intern beroep tegen een vrijstellingsbeslissing en de loutere bevestiging van de initiële weigering omdat het intern beroepsschrift niet voldoende inhoudelijk aan zou geven waarom er wel degelijk sprake is van een actueel en gelijkwaardig EVK, acht de Raad – tegen de achtergrond van de belangrijke draagwijdte van de motiveringsverplichting van de beoordelende instantie in het kader van deze vrijstellingsbeslissingen – zoals blijkt uit het decreet en de van toepassing zijnde aanbevelingen en voorschriften van de Lissabonconventie en uit de eigen reglementering van verwerende partij, niet voldoende gemotiveerd en niet redelijk.

Dit knelt des te meer gezien verzoeker omwille van een overmachtssituatie geen gebruik heeft kunnen maken van zijn aangeboden fysieke hoorzitting (zoals geldt op basis van het OER van verwerende partij) om verdere duiding te geven bij zijn dossier. Verzoeker heeft evenmin een alternatief gekregen om op een latere datum, na zijn ziekte, bijkomend schriftelijk te antwoorden op vragen of om aanvullende stukken en toelichting aan te leveren. Zoals wordt aanbevolen in het kader van de Lissabonconventie ligt de eindverantwoordelijkheid³ omtrent het aantonen dat een aanvraag niet voldoet bij de beoordelende instantie.⁴

De Raad is verder van oordeel dat uit het feit dat de EVK's van enkele jaren geleden dateren niet *ipso facto* en *an sich* volgt dat twee kwalificaties niet voldoende gelijkwaardig zijn om tot een vrijstelling te leiden. Een beslissing tot weigering van een vrijstelling die in hoofdzaak gesteund wordt op zulke grond, zonder enige verdere duiding – *in casu* van het niet actueel karakter binnen de inhoudelijke context van de verworven leerresultaten – is niet afdoende gemotiveerd. Zoals wordt aanbevolen in het kader van de Lissabonconventie, is het aan de beoordelende instantie om een substantieel verschil aan te tonen⁵ en is een beslissing onvoldoende gemotiveerd ingeval een aanvraag enkel wordt afgewezen op basis van het actueel karakter zonder verdere onderbouwing of duiding binnen de context.⁶

De beslissing om geen vrijstelling toe te kennen is *in casu* niet afdoende onderzocht, zodat de beslissing als onvoldoende gemotiveerd en onredelijk voorkomt. De bevoegde instantie zal, indien zij van oordeel is dat de vrijstelling niet kan worden toegestaan, grondig moeten

³ Art. III.3, §5 Lisbon Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region, 11 april 1997, <http://www.coe.int>: “The responsibility to demonstrate that an application does not fulfil the relevant requirements lies with the body undertaking the assessment.”.

⁴ Revised Recommendation on Criteria and Procedures for the Assessment of Foreign Qualifications (adopted by the Lisbon Recognition Convention Committee at its fifth meeting, Sèvres) and Revised Recommendation on Criteria and Procedures for the Assessment of Foreign Qualifications (adopted by the Lisbon Recognition Convention Committee at its fifth meeting, Sèvres, 23 June 2010), <http://www.coe.int>.

⁵ Revised Recommendation on Criteria and Procedures for the Assessment of Foreign Qualifications (adopted by the Lisbon Recognition Convention Committee at its fifth meeting, Sèvres, 23 June 2010), <http://www.coe.int>: “37. Recognition of foreign qualifications should be granted unless a substantial difference can be demonstrated between the qualification for which recognition is requested and the relevant qualification of the State in which recognition is sought. In applying this principle, the assessment should seek to establish whether: (...).”.

⁶ Revised Recommendation on Criteria and Procedures for the Assessment of Foreign Qualifications (adopted by the Lisbon Recognition Convention Committee at its fifth meeting, Sèvres, 23 June 2010), <http://www.coe.int>: “40. Competent recognition authorities should be encouraged to focus on the learning outcomes, as well as the quality of the programme and to consider its duration as merely one indication of the level of achievement reached at the end of the programme. The assessment process should acknowledge that recognition of prior learning, credit transfer, different forms of access to higher education, joint degrees and life-long learning will all shorten the duration of some academic qualifications without diminishing the learning outcomes and a decision not to grant recognition should not be motivated by duration alone.”.

uiteleggen – zo nodig op basis van nadere toelichting van verzoeker – waarom, niettegenstaande de op het eerste gezicht inhoudelijke gelijkenissen, geen vrijstelling kan worden verleend.

Het middel is gegrond in de aangeven mate. De overige middelonderdelen dienen niet verder te worden onderzocht gezien ze niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 9 maart 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 24 mei 2017 een nieuwe beslissing nemen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 8 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Piet Versweyveld bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

De voorzitter

Melissa Thijs

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot

vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.617 van 28 april 2017 in de zaak 2017/103

In zake: Emmy VAN NEDERVELDE
Woonplaats kiezend te 1070 Anderlecht
Peterbospark 18A, bus 621

Tegen: ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL
Woonplaats kiezend te 1070 Brussel
Nijverheidskaai 170

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 23 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 22 februari 2017 waarbij aan de verzoekende partij een score van 42,95 op 100 werd toegekend voor de stage-evaluatie van het opleidingsonderdeel ‘Stage Pediatrie’.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 28 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Bachelor in de verpleegkunde”.

Voor de stage-evaluatie van het opleidingsonderdeel ‘Stage Pediatrie’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 42,95 op 100.

Verzoekende partij stelde geen intern beroep in.

Bij aangetekend schrijven van 23 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Artikel II.294, §2 van de Codex Hoger Onderwijs schrijft met betrekking tot de indiening van een beroep bij de Raad het volgende voor:

§2. De beroepen worden ingesteld bij wijze van verzoekschrift, waarin ten minste een feitelijke omschrijving is opgenomen van de ingeroepen bezwaren.

Het verzoekschrift wordt gedagtekend en, op straffe van onontvankelijkheid, ondertekend door de verzoeker of zijn raadsman.

De ondertekening van een bij de Raad ingesteld beroep is door de decreetgever uitdrukkelijk op straffe van onontvankelijkheid voorgeschreven.

De Raad stelt vast dat verzoeksters verzoekschrift niet is ondertekend.

Het beroep wordt ambtshalve onontvankelijk verklaard.

Ten overvloede wijst de Raad erop dat dat conform artikel II.285 Codex Hoger Onderwijs het uitputten van het intern beroep een grondvoorwaarde is voor de ontvankelijkheid van het extern beroep bij de Raad. De Raad stelt op basis van het dossier vast dat verzoekende partij geen intern beroep heeft ingesteld. Dit leidt eveneens tot de niet-ontvankelijkheid van het beroep.

Eveneens ten overvloede stelt de Raad op basis van het dossier van verwerende partij vast dat het betrokken opleidingsonderdeel 'Stage Pediatrie' een jaaropleidingsonderdeel betreft, zodat de definitieve resultaten hiervan pas na de juni-examenperiode worden bekendgemaakt.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 28 april 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Piet Versweyveld bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.618 van 3 mei 2017 in de zaak 2017/105

In zake: Benjamin VANBESELAERE
Woonplaats kiezend te 8920 Langemark
Ieperstraat 3

Tegen: HOGESCHOOL GENT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Eva Bral
kantoor houdend te 9000 Gent
Henleykaai 3R
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 24 februari 2017 waarbij aan de verzoekende partij geen vrijstelling op basis van een eerder verworven kwalificatie (EVK) werd verleend voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 15 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 28 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en advocaat Eva Bral, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in het Vastgoed (afstudeerrichting Landmeten)’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ komt verzoekende partij geen vrijstelling op basis van een eerder verworven kwalificatie.

Verzoekende partij stelde op datum van 26 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 15 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie stelde dat zij onbevoegd is om te oordelen over een studievoortgangsbeslissing van een andere instelling voor hoger onderwijs. Verzoeker had de mogelijkheid om zijn resultaat voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ binnen de opleiding ‘Bachelor in de toegepaste architectuur’ aan de Hogeschool West-Vlaanderen aan te vechten, conform de bepalingen in het OER van de HoWest.

De interne beroepsinstantie stelde dat de procedure voor het aanvragen van vrijstellingen op basis van eerder verworven kwalificatie is opgenomen in artikel 20 §1 van de geldende onderwijs- en examenregeling en aan de studenten kenbaar is gemaakt via de chamilo-cursus Studentenaangelegenheden. Verzoeker heeft op 30 januari 2017 een vrijstellingsaanvraag ingediend voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ van de opleiding Vastgoed (afstudeerrichting Landmeten). Verzoeker heeft deze vrijstelling aangevraagd op basis van een gedelibereerd cijfer voor ‘Bachelorproef’ binnen de opleiding ‘Toegepaste architectuur’. Hij behaalde voor dit opleidingsonderdeel geen creditbewijs. De vrijstelling werd geweigerd op basis van artikel 20 van het geldende OER, dat stelt: “*Een student die op basis van EVK’s, zijnde creditbewijzen/getuigschriften van slagen, een vrijstelling/deelvrijstelling wenst te krijgen, [...]*”. Er is niet voldaan aan de voorwaarde om een aanvraag tot vrijstelling op basis van eerder verworven kwalificatie te kunnen indienen. De opleiding ‘Vastgoed’ kent enkel op basis van de nodige originele bewijsstukken (creditbewijs of bewijs van slagen >10/20) een vrijstelling toe. Ook vrijstellingen aangevraagd op basis van een resultaat met toepassing van “tolerantiepunten” worden systematisch niet aanvaard. Enkel voor het keuzeopleidingsonderdeel van de opleiding Vastgoed (afstudeerrichting Landmeten) wordt een

vrijstelling toegestaan op basis van het diploma ‘Toegepaste Architectuur’. Deze vrijstelling werd toegekend aan verzoeker. De overige vrijstellingen die aan verzoeker eerder dit academiejaar werden toegekend, gebeurden ook op basis van één of meerdere creditbewijzen.

Verzoeker werd op de hoogte gebracht van de weigering tot vrijstelling via Ibamaflex op 24 februari 2017. In dit dossier is opgenomen: ‘*Studiebewijs: Credit: Bouwtechnologie B3-4 – Bachelor in de toegepaste architectuur*’. Een administratieve vergissing wordt vastgesteld, verzoeker behaalde geen credit voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’. De motivering voor het niet-toekennen vloeit rechtstreeks voort uit het ontbreken van het noodzakelijke creditbewijs bij aanvraag. Deze motivering dient te worden opgenomen in het vrijstellingsdossier. Verzoeker komt aldus niet in aanmerking voor een vrijstelling op basis van eerder verworven kwalificatie voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ binnen de opleiding Bachelor in het vastgoed-landmeten. De beslissing tot weigering is op deugdelijke wijze tot stand gekomen.

De interne beroepsinstantie laat de administratieve vergissing rechtzetten: verzoeker behaalde geen credit voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’. Bij rechtzetting dient de motivering te worden opgenomen. De interne beroepsinstantie beslist om het beroep ongegrond te verklaren. De interne beroepsinstantie beslist dat de weigering van vrijstelling op basis van eerder verworven kwalificatie voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ behouden blijft.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 15 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 27 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid – tijdigheid van het beroep

Standpunt van partijen

Verwerende partij stelt in haar *antwoordnota* dat de beroepen bij de Raad, conform art. II.294 van de Codex Hoger Onderwijs, dienen te worden ingesteld binnen een vervaltermijn van 7 kalenderdagen, die ingaat de dag na die van kennisgeving van de beslissing van de interne

beroepsinstantie. De beslissing, alsook de kennisgeving van de interne beroepsinstantie gebeurde bij schrijven van 15 maart 2017. Het huidige beroep werd ingesteld op 26 maart 2017. Enkel in zoverre door de Raad aanvaard wordt dat de ‘kennisgeving’ door verwerende partij aan verzoekende partij kan worden bewezen aan de hand van de gegevens van de post, zoals deze worden voorgelegd door verzoekende partij, kan het huidige verzoek ook als tijdig worden beschouwd.

Beoordeling

Artikel II.294, §1, eerste lid van de Codex Hoger Onderwijs luidt als volgt:

“De beroepen bij de Raad worden ingesteld binnen een vervaltermijn van [7] kalenderdagen, die ingaat de dag na die van [kennisgeving] van de in artikel II.284, eerste lid bedoelde beslissing.”.

Een verzoekschrift bij de Raad moet, wil het ontvankelijk zijn, dus worden ingesteld binnen de termijn van zeven kalenderdagen na *kennisgeving* van de bestreden beslissing.

De beroepstermijn van zeven kalenderdagen begint, zoals verwerende partij tevens vermeldt, te lopen de dag na die van de kennisgeving (zijnde de eerste aanbieding van de aangetekende zending op het adres van de bestemming door de postdiensten, *in casu* op 20 maart 2017) van de beslissing op intern beroep, *in casu* vanaf 21 maart 2017, om te verstrijken op maandag 27 maart 2017. Verzoeker diende, bij aangetekend schrijven van 27 maart 2017, een verzoekschrift in bij de Raad tegen de beslissing op intern beroep van 15 maart 2017.

Het beroep van 27 maart 2017 werd derhalve tijdig binnen de zeven kalenderdagen na de kennisgeving van de beslissing op intern beroep ingesteld.

Het beroep is derhalve ontvankelijk *ratione temporis*.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij het niet eens is met de beslissing van de interne beroepsinstantie, omdat de bachelorproef in zijn vorige opleiding omwille van verschillende redenen onterecht te laag beoordeeld werd. Verzoeker werd gedelibereerd voor zijn bachelorproef, maar hij vond deze quatering ruim onvoldoende en was niet op de hoogte van de gevolgen die deze quatering met zich mee zou brengen in zijn toekomstige opleiding. Het is dan ook volledig onterecht dat verzoeker door deze verkeerde beoordeling een nieuwe, tweede bachelorproef zou moeten schrijven.

De externe promotor van verzoeker, de heer [M.L.], die ook nog jarenlang docent is geweest bij verwerende partij, kon niet aanwezig zijn op de verdediging van zijn bachelorproef. Hij was heel tevreden met het werkstuk en ging het zelf zeer goed beoordelen. Het werkstuk heeft immers zijn doel bereikt voor de promotor en ook voor verzoeker, want het ligt ter inzage op de woondienst van de stad Brugge.

In haar *antwoordnota* merkt verwerende partij vooreerst op dat het de Raad niet toekomt om zijn appreciatie in de plaats te stellen van die van het instellingsbestuur. De Raad kan enkel een beslissing vernietigen in de mate dat deze niet reglementair zou zijn genomen of kennelijk onredelijk zou zijn. *In casu* werd de bestreden beslissing volgens verwerende partij wel degelijk regelmatig genomen en dient deze geenszins als ‘kennelijk onredelijk’ te worden aanzien. De beslissing van de interne beroepscommissie, die in de plaats is getreden van de initieel betwiste studievoortgangsbeslissing, is volkomen correct gemotiveerd. De argumentatie van verzoeker, die zijn standpunt thans herhaalt, werd terecht weerlegd.

De beslissing aangaande het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’, genomen in het vorig academiejaar door de Hogeschool West-Vlaanderen, is zonder meer definitief. Verwerende partij heeft kennis genomen van de voormalige resultaten van verzoeker. Deze resultaten kunnen thans niet meer het voorwerp van enige betwisting uitmaken. Het mag dan al zo zijn dat verzoeker ontevreden is met zijn vorige resultaat en dit onterecht vond/vindt, het resultaat aangaande de vorige bachelorproef is bij gebreke aan beroep definitief. Verwerende partij kan bijgevolg niet anders dan deze beslissing in aanmerking te nemen bij haar beslissing om al dan niet een vrijstelling omwille van een eerder verworven kwalificatie toe te kennen.

In artikel 20 van het OER 2016-2017 wordt onder meer gesteld:

§ 1. Procedure voor vrijstelling/deelvrijstelling op basis van eerder verworven kwalificatie (EVK)

Een student die op basis van EVK's, zijnde creditbewijzen/getuigschriften van slagen, een vrijstelling/deelvrijstelling wenst te krijgen, richt een aanvraag aan de studietrajectbegeleider:

...

De student bezorgt samen met de schriftelijke aanvraag de nodige originele bewijsstukken (attest/getuigschrift/creditbewijs/studiefiche, enz.).

...

De aanvraag werd ingediend op basis van een *gedelibereerd cijfer* voor de bachelorproef, hetgeen door verzoeker ook erkend werd. Volkomen terecht werd door de interne beroepsinstantie dan ook besloten dat *niet voldaan werd aan de creditvereiste*, zoals in het OER reglementair bepaald werd en zoals gekend is door de studenten. Voor de overige opleidingsonderdelen waarvoor een vrijstelling werd gevraagd en waarvoor wel een credit werd behaald, werden deze wel bekomen. De motivering voor de weigering werd inmiddels conform de tussengekomen beslissing van de interne beroepsinstantie opgenomen in de (nieuwe) beslissing.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat hij vorig academiejaar zijn diploma ‘Toegepaste Architectuur’ aan de Hogeschool West-Vlaanderen behaalde. Nu volgt hij een nieuwe opleiding Vastgoed-landmeetkunde bij verwerende partij. Voor deze opleiding werd ook gevraagd om een bachelorproef te maken. Daar zijn bachelorproef in de lijn ligt van verschillende lesonderdelen die in het tweede academiejaar zouden behandeld worden, kon deze in aanmerking komen om vrijgesteld te worden. Er dook echter een probleem op, omdat verzoeker voor zijn bachelorproef in zijn vorige opleiding geen credit heeft behaald doordat hij gedelibereerd werd. Deze deliberatie vormt een probleem voor zijn nieuwe opleiding Vastgoed-landmeetkunde om een vrijstelling te krijgen voor de bachelorproef. Verzoeker had inderdaad gelezen dat je vrijstellingen kan krijgen aan de hand van creditbewijzen, maar verzoeker weet ook dat er naast de algemene regels uitzonderingen bestaan en hij hoopte,

rekening houdend met zijn situatie, hiervan gebruik te kunnen maken en zo toch een vrijstelling te kunnen krijgen.

Verzoeker stelt dat hij reeds als kind in de lagere school problemen had met taal. Hij kon maar langzaam en moeilijk lezen en maakte heel veel schrijffouten. Verzoeker had als kind ook veel stress, omdat veel toetsen onder tijdsdruk waren en hij dit niet aankon. Er werd tevens bij verzoeker een lichte vorm van dyslexie vastgesteld. Zijn studies ‘Toegepaste Architectuur’ heeft verzoeker vlot doorlopen, zonder herexamens. In deze studierichting heeft verzoeker nooit verwezen naar zijn taalproblemen. Hij is er enkel van overtuigd dat er één en ander is misgegaan bij de beoordeling van zijn bachelorproef, zowel bij de voorbereiding, de verdediging en de beoordeling ervan.

Verzoeker was het niet eens met de beoordeling van zijn bachelorproef in de opleiding ‘Toegepaste Architectuur’ bij Hogeschool West-Vlaanderen. Verzoeker was ook niet op de hoogte welke gevolgen zijn deliberatie voor de bachelorproef zou hebben voor een volgende opleiding. Op dat moment was het ook nog niet duidelijk of verzoeker nog een verdere opleiding Vastgoed-Landmeetkunde zou volgen. Verzoeker vond de begeleiding en beoordeling van de bachelorproef bij Hogeschool West-Vlaanderen zeer beperkt. Bovendien was zijn eerste interne begeleider afwezig wegens ziekte, waardoor hij plots een andere begeleider kreeg. Ook vraagt schrijven, lezen en onderzoek voeren heel wat meer tijd voor mensen met dyslexie. Toen het tijdstip van de verdediging van zijn bachelorproef bepaald werd, kreeg verzoeker bericht van zijn externe promotor dat hij de verdediging niet kon bijwonen. Verzoeker wil benadrukken dat deze externe promotor, de heer [M.L.], jarenlang zelf docent en jury is geweest bij verwerende partij. Hij heeft dus veel ervaring met het begeleiden en beoordelen van bachelorproeven. Hij was van plan verzoeker een goede quatering van ongeveer 14 op 20 te geven.

Bij de verdediging van de bachelorproef is het echter misgelopen. Na een tijdje kwam er een vierde persoon bij de jury, die zich bij de bespreking aansloot. Deze persoon had een ander mening over een bepaald onderdeel, wat leidde tot onderlinge heftige discussies. Er werd geen gehoor gegeven aan de vermelding van verzoeker dat zijn externe promotor het werkstuk heel goed vond. Verzoeker is ervan overtuigd dat, indien zijn externe promotor aanwezig was geweest, hij de aandacht terug naar het werkstuk had kunnen brengen.

Doordat verzoeker reeds een vakantiejob op zijn stageplaats had toegezegd, kon hij ook niet op de feedback aanwezig zijn. Het feedbackmoment werd ook zeer kort na de bekendmaking van de resultaten georganiseerd. Kort nadien stelde verzoeker een verantwoordelijke van Hogeschool West-Vlaanderen per e-mail op de hoogte dat hij niet akkoord was met de deliberatie, met de vraag om inzage te krijgen in de beoordeling en de quotering. Er werd hem echter meegedeeld dat dit onmogelijk was.

De moeder van verzoeker heeft dan op zijn vraag meerdere keren een telefonisch gesprek gehad met de verantwoordelijke. Ze kreeg echter steeds als antwoord dat er geen inzage in de puntenquotering mogelijk was. Ze kreeg ook te horen dat het te laat was om in beroep te gaan, omdat verzoeker niet op de feedback aanwezig was. Er werd ook gezegd dat er geen probleem was, gezien verzoeker werd gedelibereerd en het diploma kreeg. Verzoeker wilde dan nog een extern beroep indienen bij de Raad, maar hij had geen informatie over de beoordeling van de bachelorproef die hij kon voorbrengen en hij maakte zich ook zorgen over de kostprijs van de procedure. Ook nu heeft verzoeker geprobeerd informatie omtrent de puntenbeoordeling te krijgen, maar hieraan werd geen gehoor gegeven.

Verzoeker vraagt rekening te houden met het feit dat een nieuwe bachelorproef schrijven voor hem een enorme bijkomende belasting zou zijn. Verzoeker wijst op het feit dat hij in het middelbaar onderwijs in aanmerking kwam voor dyslexie. Gezien het niet zo erg was, heeft hij hiervoor nooit in het hoger onderwijs gebruik van willen maken. Hij hoopt echter op begrip voor het feit dat een bachelorproef schrijven voor hem veel meer moeite kost dan voor andere studenten. Zelfs nu nog moet verzoeker extra zijn best doen om binnen de tijdslimiet examens te maken en heeft hij soms geen tijd meer om bepaalde antwoorden op te schrijven, doordat hij minder vlug kan lezen en meer aandacht nodig heeft om alles correct op te schrijven.

Ook benadrukt verzoeker dat zijn bachelorproef volgens hem voldaan heeft aan het beoogde doel, gezien het gebruikt wordt en ter inzage ligt in de woondienst in Brugge. Ook is er nog een tweede dienst waar zijn bachelorproef gebruikt wordt. Hij vraagt dan ook om zijn bachelorproef als voldaan en verworven te beschouwen, rekening houdend met zijn voorgeschiedenis en verhaal en de positieve beoordeling en het gebruik ervan op verschillende diensten.

Beoordeling

1. Ook met betrekking tot voorliggende studievoortgangsbeslissing stelt de Raad dat hij zijn appreciatie over het al dan niet verlenen van de vrijstelling, niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van de instelling en hij enkel mag nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.
2. Uit het dossier en de toelichting ter zitting blijkt dat verzoeker *in fine* zijn resultaat betwist voor het opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ binnen de opleiding ‘Bachelor in de toegepaste architectuur’, gevuld aan een andere hogeschool.

De Raad begrijpt uit het dossier dat verzoeker gezien de externe lof die hij heeft ontvangen ten aanzien zijn ingediende bachelorproef, twijfels heeft over de correctheid van de beoordeling ervan. De Raad moet echter verwerende partij bijtreden wat de door verzoeker geformuleerde grieven ten aanzien van de beoordeling van deze bachelorproef betreft. Verzoeker had de mogelijkheid om de regelmatigheid en redelijkheid van deze examenbeslissing vorig academiejaar aan te kaarten, conform de bepalingen in het onderwijs- en examenreglement van de HoWest.

De interne beroepsinstantie van verwerende partij heeft terecht gesteld dat zij onbevoegd is om te oordelen over een studievoortgangsbeslissing genomen het voorgaande academiejaar door een andere instelling voor hoger onderwijs.

De grieven die verzoeker in voorliggend beroepschrift formuleert ten aanzien van de beoordeling van de bachelorproef *an sich* - waarvoor hij het vorig academiejaar geen credit heeft behaald - kunnen niet op ontvankelijke wijze aangebracht worden in het kader van voorliggend extern beroep tegen de verwerende partij die deze examenbeslissing niet heeft genomen.

3. Wat de door verzoeker geformuleerde grief betreft dat het onredelijk is om hem geen vrijstelling toe te kennen voor de bachelorproef waarvoor hij - in zijn zienswijze onterecht - geen credit heeft gekregen en gedelibereerd werd, komt de Raad tot de hiernavolgende bevindingen:

(1) In artikel 20 van het onderwijs- en examenreglement 2016-2017 (OER) van verwerende partij wordt onder meer gesteld:

‘§ 1. (...)

Een student die op basis van EVK's, zijnde creditbewijzen/getuigschriften van slagen, een vrijstelling/deelvrijstelling wenst te krijgen, richt een aanvraag aan de studietrajectbegeleider:

(...)

De student bezorgt samen met de schriftelijke aanvraag de nodige originele bewijsstukken (attest/getuigschrift/creditbewijs/studiefiche, enz.). ’

In casu werd de aanvraag ingediend op basis van een gedelibereerd cijfer voor de bachelorproef, wat door verzoeker niet betwist wordt. Verwerende partij heeft *prima facie* dan ook op regelmatige wijze conform de eigen reglementering de aanvraag tot vrijstelling afgewezen.

(2) De Raad stelt vast dat de Codex Hoger Onderwijs in artikel I.3. als volgt definieert:

17° creditbewijs: de erkenning van het feit dat een student blijkens een examen de competenties, verbonden aan een opleidingsonderdeel, heeft verworven. Deze erkenning wordt vastgelegd in een document of een registratie. De verworven studiepunten, verbonden aan het betrokken opleidingsonderdeel, worden aangeduid als “credits”;

23° EVK: een eerder verworven kwalificatie, zijnde elk binnenlands of buitenlands studiebewijs dat aangeeft dat een formeel leertraject, al dan niet binnen onderwijs, met goed gevolg werd doorlopen, voor zover het niet gaat om een creditbewijs dat werd behaald binnen de instelling en opleiding waarbinnen men de kwalificatie wenst te laten gelden;

28° gedelibereerde studiepunten: studiepunten waarvoor een student op basis van examens geen creditbewijs verworven heeft, maar waarvoor een examencommissie beslist dat de bijbehorende opleidingsonderdelen niet hervat hoeven te worden. De examencommissie heeft verklaard dat de student geslaagd is voor het geheel van de opleidingsonderdelen in kwestie die hij tijdens de periode in kwestie heeft gevolgd;

Verder bepaalt Art. II.225 §1 van de Codex dat een student een creditbewijs behaalt voor elk opleidingsonderdeel waarvoor hij geslaagd is.

Art. II.229 van de Codex stelt dat de student door de examencommissie voor het geheel van de opleiding wordt geslaagd verklaard als die op gemotiveerde wijze van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn.

Het feit dat een student globaal geslaagd wordt verklaard, betekent niet dat hij in aanmerking komt voor een creditbewijs voor die opleidingsonderdelen waarvoor hij niet is geslaagd.

Art. II.241 §1 van de Codex regelt dat het instellingsbestuur op grond van EVK's en/of een bewijs van bekwaamheid een vrijstelling verleent.

In paragraaf §2 en §3 van dit artikel wordt vermeld dat het instellingsbestuur het onderzoek uitvoert met het oog op het verlenen van vrijstellingen op stukken en in uitzonderlijke gevallen het onderzoek met het oog op het verlenen van vrijstellingen op grond van EVK's kan laten verlopen via een bekwaamheidsonderzoek.

De Raad is van oordeel dat uit deze voor het huidige beroepschrift relevante decretale bepalingen blijkt dat de voorwaarde voor het toekennen van een vrijstelling op basis van een EVK wel degelijk is dat de kwalificaties *an sich* moeten aantonen dat via een examen de vooropgestelde competenties werden bereikt. Het decreet stipuleert ook duidelijk dat een opleidingsonderdeel waarvoor een student gedelibereerd wordt, niet inhoudt dat voor het betreffende opleidingsonderdeel de competenties zijn verworven. Ook al heeft verzoeker de globale doelstellingen van de opleiding gerealiseerd, dan blijkt daaruit nog niet dat hij ook de competenties verbonden aan de bachelorproef heeft verworven. Artikel 20 van het OER van verwerende partij is conform deze decretale bepalingen opgesteld.

4. De Raad stelt verder vast dat verzoeker tracht verwerende partij te overtuigen dat hij wel degelijk de noodzakelijke competenties heeft verworven. In zijn wederantwoordnota gaat hij daarop nog uitgebreider in.

Een onderzoek naar een vrijstelling op basis van EVK (een eerder verworven kwalificatie) gebeurt in de regel op basis van stukken. Deze stukken moeten authentiek zijn en een formeel bewijs bevatten dat bepaalde competenties op grond waarvan men een vrijstelling wenst te bekomen ook effectief verworven zijn. Voorliggend dossier omvat geen stuk dat bewijst dat verzoeker met succes een examen heeft afgelegd waarbij zijn competenties werden beoordeeld. Uit het dossier blijkt integendeel dat verzoeker de competenties van de bachelorproef niet heeft verworven, gezien hij werd gedelibereerd. Van verwerende partij kan niet verwacht worden dat zij in het kader van een EVK procedure opnieuw een beoordeling uitvoert van een tijdens het vorige academiejaar ingediende bachelorproef.

Verzoeker toont evenmin in zijn aanvraag of in het kader van het intern beroep op basis van een ander stuk, bv. via andere opleidingsonderdelen of op basis van zijn diploma, aan dat hij de competenties om een bachelorproef af te leggen volgens de vooropgestelde kwaliteitsvereisten wel degelijk bezit.

Als verzoeker effectief zijn competenties wenst aan te tonen om een bachelorproef af te leggen, kan hij dit doen door dit opleidingsonderdeel ‘Bachelorproef’ opnieuw af te leggen. Hij zou ook kunnen opteren voor een bekwaamheidsonderzoek op grond van eerder verworven competenties (EVC) op niveau van de associatie. In het kader van een dergelijke procedure zal er effectief een assessment gebeuren van zijn reeds eerder verworven competenties. Op basis van dat onderzoek kan verzoeker een bekwaamheidsbewijs ontvangen, op grond waarvan hij opnieuw een aanvraag voor een vrijstelling kan indienen bij verwerende partij. In het kader van een dergelijke EVC-procedure gaat het echter doorgaans over personen die bv. een eerdere werkervaring wensen te laten valideren, wat *in casu* niet het geval lijkt te zijn.

Bij gebrek aan een formeel bewijs van slagen volstaat een procedure op basis van EVK, die in essentie op basis van stukken verloopt en waarvoor verzoeker een specifieke aanvraag heeft ingediend, echter niet.

5. De Raad stelt vast dat verzoeker meerdere vrijstellingen en deelvrijstellingen heeft gekregen op basis van zijn reeds verworven credits (zie bijlage 3 van verzoeker). De Raad heeft weliswaar begrip voor de situatie van verzoeker, waarbij deze ook aangeeft dat het gezien zijn functiebeperking een zware inspanning vergt om opnieuw een bachelorproef te schrijven.

De Raad is echter van oordeel dat verwerende partij bij het nemen van voorliggende studievoortgangsbeslissing - welke conform het eigen reglement en de Codex Hoger Onderwijs is genomen - niet onredelijk heeft gehandeld door verzoeker geen vrijstelling toe te kennen voor de bachelorproef, gezien hij geen bewijs van slagen - *in casu* een creditbewijs - kan voorleggen.

Het middel is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 3 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Piet Versweyveld bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.619 van 5 mei 2017 in de zaak 2017/106

In zake: xxx

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Woonplaats kiezend te 2000
Antwerpen Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 27 maart 2017, is gericht tegen het uitblijven van een beslissing van de interne beroepsinstantie van verwerende partij.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 28 april 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Master in de rechten”.

Op 6 oktober 2016 ontvangt verwerende partij een verzoekschrift van verzoeker met de vraag om inschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet. Op 10 oktober 2016 wordt verzoeker middels een beslissing van de academische studieadviseur master in de rechten de toelating tot herinschrijving ondanks onvoldoende leerkrediet verleend, weliswaar beperkt tot 45 studiepunten.

Op 13 februari 2017 ontvangt verwerende partij van verzoeker een nieuw verzoekschrift, met de vraag om 9 extra studiepunten te mogen opnemen.

Bij beslissing van de academisch studieadviseur master in de rechten op datum van 22 februari 2017 werd het verzoek niet ontvankelijk verklaard. Deze beslissing stelde dat de oorspronkelijke beslissing van 10 oktober 2016 een beroepsclausule bevatte die verzoeker de mogelijkheid bood om daartegen een schriftelijk verzoek tot heroverweging in te dienen binnen een vervaltermijn van zeven kalenderdagen, die ingaat de dag na de kennisgeving van de genomen beslissing. Behoudens vergissing heeft verwerende partij van verzoeker geen schriftelijk verzoek tot heroverweging tegen de beslissing van 10 oktober 2016 mogen ontvangen. Bijgevolg staat de beslissing van 10 oktober 2016 vast.

De beslissing werd per e-mail van 22 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 1 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

Op 1 maart 2017 diende verzoekende partij tevens een ‘intern beroep’ in tegen de beslissing van 22 februari 2017. Hierop werd via de elektronische helpdesk meegedeeld dat verwerende partij de uitspraak van de Raad zou afwachten.

De Raad heeft in zijn arrest nr. 3.582 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/072 het beroep van verzoekende partij verworpen. De Raad was van oordeel dat het intern beroep terecht door verwerende partij als niet ontvankelijk werd beschouwd.

Bij aangetekend schrijven van 27 maart 2017 diende verzoekende partij een nieuw verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verzoeker herneemt grotendeels zijn argumentatie uit het dossier 2017/072. Hij stelt dat de beslissende instantie de aanvraag tot opname van extra studiepunten als een beroep gericht tegen haar besluit van 10 oktober 2016 beoordeelde. Zodoende was verzoeker dan ook genoodzaakt om zowel intern als extern beroep aan te tekenen. Zodanig werd ook geen melding gemaakt van de interne beroepsprocedure en de bijhorende termijnen uit artikel

II.283 Codex Hoger Onderwijs in de bestreden beslissing. Volgens verzoeker probeert verwerende partij hem zijn decretaal recht op intern beroep te miskennen, door doelbewust een foutieve kwalificatie te geven aan het ingediende verzoekschrift. Op geen enkele wijze wordt in het verzoekschrift gesteld als zou het een beroep tegen het besluit van 10 oktober 2016 betreffen. In het verleden richtte verzoeker reeds eerder een bijkomend verzoek tot inschrijving aan de studieadviseur master. Bovendien is het voor verzoeker volledig reglementair om een aanvraag in te dienen aangaande vakken enkel gedoceerd in het tweede semester. Gelet op het doelbewust vermelden van verkeerde informatie inzake beroeps mogelijkheden heeft de interne beroepstermijn zelfs nog geen aanvang kunnen nemen.

Verzoeker stelt dat hij desondanks zeven dagen na de bekendmaking van het besluit van 22 februari 2017 tijdig intern beroep heeft aangetekend op 1 maart 2017. Verwerende partij heeft niet binnen de 20 dagen gereageerd en evenmin een uitstel meegedeeld. Zodoende tekent verzoeker dan ook tijdig beroep aan bij de Raad op 27 maart 2017, gericht tegen het uitblijven van een beslissing.

Verder vermeldt verzoeker dat verwerende partij zich bereid verklaarde tot onderhandelingen aangaande zowel de 12 studiepunten resterend na het besluit van 10 oktober 2016 als de betwiste aanvraag tot inschrijving (huidig voorwerp van beroep). Op 9 maart 2017 wordt een intentieverklaring gedaan door beide partijen. Verwerende partij ziet echter naderhand toch af van verdere onderhandelingen. Op 9 maart 2017 voegt zij uiteindelijk de vakken “BTW” en “Vennootschapsbelasting” toe aan het studieprogramma van verzoeker. Inmiddels mist verzoeker weer maar eens een groot deel van de colleges omwille van de houding van verwerende partij. Voor beide vakken werd reeds een derde van de colleges gegeven, zonder dat verzoeker deze kon bijwonen. Bovendien dienen voor beide vakken tegen 20 maart 2017 werkstukken te worden ingediend. Terwijl ander studenten dus 5 weken voorbereidingstijd krijgen, is dit voor verzoeker slechts één week.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat het beroep van verzoeker van 27 maart 2017 werd ingesteld tegen de beslissing van de academische studieadviseur van 22 februari 2017, nadat verzoeker op 1 maart 2017 een extern beroep over dezelfde feiten bij de Raad had ingediend. Dit hoger beroep is ingeschreven onder rolnummer 2017/072. In die zaak deed de Raad inmiddels uitspraak: het door verzoeker ingeroepen middel werd in arrest nr. 3.582 niet gegrond verklaard. Bijgevolg heeft verzoeker de procedure uitgeput en moet zijn huidig

beroep bij de Raad naar de mening van verwerende partij als niet ontvankelijk worden beschouwd.

Daarnaast verwijst verwerende partij naar de rechtstreekse correspondentie die met verzoeker werd gevoerd. In die berichten gestuurd via de elektronische helpdesk van zowel 9 maart 2017 als 10 maart 2017 werd duidelijk gesteld dat verwerende partij inzake de weigering tot opname van bijkomende studiepunten, bovenop de 45 studiepunten toegekend door de academische studieadviseur bij beslissing van 10 oktober 2016, deze beslissing van de academische studieadviseur wenste te respecteren en de uitspraak van de Raad zou afwachten. Bijgevolg wist verzoeker, of moest verzoeker weten, dat in deze geen verdere, laat staan andersluidende beslissingen zouden worden genomen.

Beoordeling

Verzoeker stelt dat hij zeven dagen na de bekendmaking van het besluit van 22 februari 2017 tijdig intern beroep heeft aangetekend op 1 maart 2017. Verwerende partij heeft niet binnen de 20 dagen gereageerd en evenmin een uitstel meegedeeld. Zodoende tekent verzoeker dan ook beroep aan bij de Raad op 27 maart 2017, gericht tegen het uitblijven van een beslissing.

Verwerende partij verwijst naar de rechtstreekse correspondentie die met verzoeker werd gevoerd. In die berichten, verzonden via de elektronische helpdesk op 9 maart en 10 maart 2017, werd duidelijk gesteld dat verwerende partij inzake de weigering tot opname van bijkomende studiepunten, bovenop de 45 studiepunten toegekend door de academische studieadviseur bij beslissing van 10 oktober 2016, deze beslissing van de academische studieadviseur wenste te respecteren en de uitspraak van de Raad zou afwachten. Bijgevolg wist verzoeker, of moest verzoeker weten, dat in deze geen verdere, laat staan andersluidende beslissingen zouden worden genomen.

De Raad stelt vast dat verzoeker op 1 maart 2017 een ‘intern beroep’ heeft ingediend tegen de beslissing van 22 februari 2017. Hierop werd via de elektronische helpdesk (zie mails van 9 maart 2017 en 10 maart 2017 - bijlage 12 van verzoeker) meegedeeld dat verwerende partij de uitspraak van de Raad zou afwachten.

De Raad heeft in zijn arrest nr. 3.582 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/072 reeds vastgesteld dat verwerende partij bij beslissing van 22 februari 2017 het intern beroep van verzoeker terecht niet ontvankelijk heeft verklaard wegens laattijdigheid. Tegen deze beslissing heeft verzoeker zogenaamd ‘intern beroep’ aangetekend op 1 maart 2017, doch de Raad is van oordeel dat dit niet mogelijk was, vermits het voorwerp reeds een interne beroepsbeslissing betrof. Na het uitputten van de interne beroepsprocedure is enkel een extern beroep bij de Raad mogelijk. Verzoeker heeft van deze mogelijkheid reeds gebruik gemaakt en de Raad heeft in de zaak 2017/072 het arrest nr. 3.582 van 31 maart 2017 geveld, waarbij het beroep van verzoeker door de Raad werd verworpen. Verzoeker heeft aldus zowel zijn mogelijkheid tot intern beroep bij verwerende partij als zijn mogelijkheid tot extern beroep bij de Raad uitgeput.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 5 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Piet Versweyvelt bijzitter

bijgestaan door

Melissa Thijs secretaris

De secretaris

Melissa Thijs

De voorzitter

Karla Van Lint

Zitting van 8 mei 2017

Arrest nr. 3.638 van 26 mei 2017 in de zaak 2017/110

In zake: Jolien VAN DE WOESTIJNE
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: KAREL DE GROTE HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 31 maart 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk en deels gegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 8 mei 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Christophe Vangeel, die verschijnt voor de verzoekende partij en advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs”.

Voor het opleidingsonderdeel “Praktijk 2F” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 9/20. Vermits de bindende voorwaarde die tijdens academiejaar 2015-2016 werd opgelegd, niet werd nageleefd, wordt tevens beslist dat verzoekende partij zich vanaf volgend academiejaar gedurende drie academiejaren niet meer inschrijven voor dezelfde opleiding.

Verzoekende partij stelde op datum van 2 maart 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 20 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk en deels gegrond verklaard.

De interne beroepscommissie erkent dat er zich tijdens de loop van de stage een probleem van feedback en opvolging door de mentor heeft voorgedaan. Zij stelt vast dat enerzijds, er te weinig feedbackmomenten zijn geweest met de mentor tijdens de zelfstandige stage en, anderzijds, dat de leertrajectbegeleider pas op het einde van de stage zijn observatiemoment heeft vastgelegd. Op het moment dat de student de feedback kreeg, bleek de tijd te kort om hierop nog te remediëren.

De interne beroepscommissie wijst erop dat de student erkent dat zij haar leertrajectbegeleider niet op de hoogte heeft gebracht van het gebrek aan feedback door de mentor. Ze merkt op dat, indien dit wel het geval was geweest, de leertrajectbegeleider hierop had kunnen interveniëren en de observatie van de zelfstandige stage had kunnen vervroegen. De interne beroepscommissie stelt ook vast dat de student eveneens erkent dat er nog werkpunten zijn waar zij, met de feedback die uiteindelijk werd gegeven, mee aan de slag kan gaan.

De interne beroepscommissie is van oordeel dat geen hogere score kan worden gegeven op basis van de gegevens in het dossier. Zij meent wel dat de maatregel van studievoortgangsbewaking die werd opgelegd, moet worden opgeheven om de student in staat te stellen de stage alsnog te kunnen aanvatten om zo te bewijzen dat ze over de vereiste competenties beschikt. De stage kan ten vroegste volgend academiejaar worden uitgevoerd.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 24 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 31 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij stelt dat het extern beroep van verzoekster deels onontvankelijk moet worden verklaard, daar waar de Raad niet bevoegd is om kennis te nemen van de betwisting inzake de toelating om dit academiejaar nog op basis van enkele weken stage aan te tonen dat verzoekster de laatste werkpunten kan wegwerken. Volgens verwerende partij kan de vraag van verzoekster om de kans te verwerven om dit academiejaar nog enkele weken stage te mogen presteren om te bewijzen dat zij over alle competenties beschikt om volgend academiejaar het professionele leven aan te vatten, immers niet onder een van de categorieën van voor beroep vatbare studievoortgangsbeslissingen worden gebracht.

Verwerende partij verwijst naar arrest nr. 235.790 van de Raad van State, waarin het limitatief karakter van de bevoegdheid van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen wordt benadrukt. Ze merkt op dat wanneer het voorwerp van de betwisting geen studievoortgangsbeslissing uitmaakt in de zin van de artikelen II.285 en I.3,69° van de Codex Hoger Onderwijs, maar betrekking heeft op de contractuele rechtsverhouding tussen de student en het bestuur van de instelling, de Raad onbevoegd is.

In haar *wederantwoordnota* wijst verzoekster erop dat de Raad in eerdere arresten reeds een standpunt heeft genomen bij onduidelijkheid omtrent de vaardigheden van een student. Ze stelt dat, wanneer er, zoals verwerende partij zelf toegeeft, te weinig gegevens ter beschikking zijn om te toetsen of de student over alle nodige competenties beschikt, de Raad wel degelijk bevoegd is om zich uit te spreken over een bijkomende modaliteit die duidelijkheid kan scheppen. Volgens verzoekster is de modaliteit van het al dan niet opnieuw afleggen van een onderdeel minstens een accessorium van een studievoortgangsbeslissing, voor zover het al niet een studievoortgangsbeslissing op zichzelf uitmaakt en de Raad daarin kan interveniëren.

Ze benadrukt dat de beslissing om haar slechts volgend jaar het onderdeel opnieuw te laten afleggen vanzelfsprekend een invloed heeft op haar studievoortgang.

Beoordeling

De Raad is *an sich* niet bevoegd om te oordelen over een beslissing van verwerende partij waarbij een bepaald opleidingsonderdeel bij wijze van algemene reglementaire bepaling in uitvoering van artikel II.223¹ van de Codex Hoger Onderwijs wordt uitgesloten van een tweede examenkans. *An sich* is een uitsluiting van een tweede examenkans voor een bepaald opleidingsonderdeel geen studievoortgangsbeslissing waarvoor de Raad bevoegd is in opvolging van artikel I.3.69^o van de Codex Hoger Onderwijs.

De Raad is wel bevoegd om na te gaan in welke mate aan een examenbeslissing die omwille van onregelmatigheid of onredelijkheid niet overeind kan blijven, een gepast rechtsherstel wordt gegeven door de interne beroepsinstantie. Op grond van artikel II.292² van de Codex Hoger Onderwijs kan de Raad ook voorwaarden en modaliteiten koppelen aan het nemen van een nieuwe beslissing, waaronder de termijn waarbinnen de organisatie van een nieuw examen moet plaatsvinden.

In die context kan de Raad ook meenemen of het aanbieden van een nieuwe examenkans buiten het academiejaar in het kader van een individueel genomen examenbeslissing de toets van de redelijkheid en regelmatigheid kan doorstaan en een gepast rechtsherstel kan bieden.

---

¹ Art. II.223.

§1. Voor elk opleidingsonderdeel wordt een examen ingericht.

§2. Een student heeft voor ieder opleidingsonderdeel waarvoor hij ingeschreven is, recht op 2 examenkansen in de loop van het academiejaar om een creditbewijs te behalen. (gew. bij Vereenvoudigingsdecreet, art. 15, inw. AJ 2014-2015)

Indien de aard van het opleidingsonderdeel niet toelaat dat tweemaal wordt geëxamineerd, kan het in het eerste lid bedoelde recht niet tijdens hetzelfde academiejaar worden uitgeoefend.

In dat geval moet de student zich voor het betreffende opleidingsonderdeel in een volgend academiejaar opnieuw inschrijven.

² Art. II.292.

§1. De behandeling van het verzoekschrift door de Raad leidt tot:

1° de gemotiveerde afwijzing van het beroep op grond van de onontvankelijkheid of de ongegrondheid ervan, of;

2° de gemotiveerde vernietiging van de onrechtmatig genomen studievoortgangsbeslissing, in welk geval de Raad het bestuur kan bevelen een nieuwe beslissing te nemen, onder door de Raad te stellen voorwaarden. Deze voorwaarden kunnen inhouden dat :

a) een nieuwe examen(tucht)beslissing afhankelijk wordt gemaakt van de organisatie van een nieuw examen of een onderdeel daarvan. De Raad kan de termijn en de materiële voorwaarden bepalen waaronder deze organisatie moet gebeuren;

...

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Verzoekster beroept zich in een eerste middel op een gebrek aan begeleiding en feedback.

Standpunt van partijen

Verzoekster verwijst naar de rechtspraak van de Raad en stelt dat in het intern verzoekschrift reeds werd aangetoond hoe de gebrekkige begeleiding en feedback van verwerende partij het onmogelijk maakte voor verzoekster om te slagen. Ze merkt op dat ze geen beoordeling heeft gekregen op het einde van de tweede week, hoewel ze hiernaar heeft gevraagd. Zij heeft hiervan tevens haar leertrajectbegeleider via mail op de hoogte gebracht, maar heeft hierop geen reactie gekregen. Volgens verzoekster gaat deze wijze van handelen regelrecht in tegen de rechtspraak van de Raad die stelt dat "*Indien het reglement voorschrijft dat de beslissing tot het al dan niet voortzetten van de stage moet worden voorafgegaan door een overleg tussen de mentor, de trajectbegeleider en de student, dan is de beslissing die zonder dat overleg tot stand komt, onregelmatig.*". Verzoekster stelt dat deze rechtspraak naar analogie kan worden toegepast op haar situatie. De stagegids vermeldt immers dat wanneer er wordt beslist dat de student nog niet klaar is om de klas volledig over te nemen, de inloopperiode kan worden verlengd. De mentor dient ook elke week een beoordeling in te vullen. Verzoekster wijst erop dat, aangezien de beslissing aan het einde van de tweede week is genomen en zij die week geen beoordelingsformulier heeft ontvangen, de beslissing onregelmatig is. Verzoekster stelt dat deze beoordeling wel cruciaal was: mocht zij deze ontvangen hebben, was ze beter op de hoogte geweest van de werkpunten.

Verder stipt verzoekster aan dat zij regelmatig een gesprek had met haar mentor, maar zeker niet dagelijks, wat nochtans in de stagegids staat voorgeschreven. Deze gesprekken waren bovendien veelal op eigen initiatief en konden vaak niet lang duren wegens tijdsgebrek aan de kant van de mentor. Verzoekster had enkel tijdens de eerste week het gevoel dat ze voldoende feedback en nuttige adviezen kreeg. Nadien verloor de enige feedback die ze nog vernam, via de nagekeken lesvoorbereidingen. Volgens haar ging dit echter voornamelijk over lesspecifieke zaken, en niet over algemene zaken die opgenomen zijn in het beoordelingsformulier.

Verzoekster merkt op dat zij met haar leertrajectbegeleider een zeer kort gesprek heeft gehad op 16 januari 2017 alsook een eindevaluatiegesprek op 3 februari 2017. Er kwam nadien – op haar initiatief – nog een extra gesprek op 16 februari 2016, naar aanleiding van de beoordeling van de mentor. Verzoekster stuurde wekelijks haar weekreflectieverslag door naar de leertrajectbegeleider. Volgens de stagegids kan de leertrajectbegeleider hierdoor tussentijdse feedback geven over de reflectievaardigheden van de student, doch verzoekster heeft hierover nooit feedback ontvangen.

Vervolgens stipt verzoekster aan dat de mentor tijdens de realisatieperiode nooit aan de alarmbel heeft getrokken. Voor verzoekster was dit het teken dat ze, ondanks beschikkend over bepaalde aandachtspunten waaraan ze werkte, goed bezig was. Verzoekster benadrukt dat zij steeds haar lesvoorbereidingen per e-mail aan haar mentor heeft bezorgd, maar ze heeft niet alle lesvoorbereidingen teruggekregen. Voor deze lessen kreeg zij bijgevolg geen feedback, laat staan grondige feedback. Zo kreeg ze de lesvoorbereiding voor de les Nederlands van 3 februari 2017, die haar leertrajectbegeleider bijwoonde, niet nagekeken terug. De les wereldoriëntatie die de leertrajectbegeleider zag, werd wel nagekeken door de mentor. Verzoekster stelt evenwel dat, wanneer de mentor de lesvoorbereiding grondiger had bekeken, zij haar les vooraf had kunnen aanpassen. Verzoekster wijst erop dat de begeleiding dermate gebrekkig was dat deze aan de basis ligt van haar niet slagen. Zij vindt ook dat de beoordeling niet conform de stagegids is gebeurd, zodat deze niet als redelijk kan worden aanzien.

Verzoekster stelt vast dat haar argumenten in de bestreden beslissing worden beaamd. Er kan immers worden gelezen dat de beroepscommissie erkent dat er zich tijdens de stage een probleem in verband met de feedback en opvolging door de mentor heeft voorgedaan. Daarnaast wordt ook erkend dat de leertrajectbegeleider pas op het einde van de stage zijn observatiemoment heeft vastgelegd, waarbij verwerende partij toegeeft dat het moment waarop verzoekster feedback kreeg te laat was om nog te kunnen remediëren.

Waar de interne beroepscommissie stelt dat verzoekster haar studietrajectbegeleider niet op de hoogte zou hebben gebracht van het tekort aan feedback van de mentor en, wanneer dit wel zo zou zijn geweest, de leertrajectbegeleider het observatiemoment vroeger had vastgelegd, merkt verzoekster op dat dit een zeer bizarre gedachtegang is. Volgens haar stelt men op deze

wijze dat de begeleiding alleen juist moet worden uitgevoerd wanneer er zich problemen voordoen. Zij wijst erop dat wanneer de begeleiding van de leertrajectbegeleider op correcte wijze werd uitgevoerd, deze dit gebrek aan feedback zelf van verzoekster had kunnen vernemen en hierop eveneens had kunnen anticiperen. Volgens verzoekster kan ervan uitgegaan worden dat dit de correcte wijze van handelen voor een bestuurlijke overheid is.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat verzoekster haar leertrajectbegeleider per e-mail van 14 januari 2017 in kennis heeft gesteld van het “beoordelingsformulier inloop zelfstandige stage”, zoals ingevuld door de mentor. Op uitnodiging van verzoekster, bracht de leertrajectbegeleider reeds op 16 januari 2017 een bezoek en werd na de les wiskunde, in samenspraak met de stagementor en verzoekster, de beslissing genomen om verzoekster de week nadien zelfstandig voor de klas te laten staan. Volgens verwerende partij werd er aldus, hoewel er geen nieuwe evaluatie werd neergepend door de mentor, wel voldaan aan de voorwaarden van evaluatie en overleg. Verwerende partij stipt ook aan dat de rechtspraak waarnaar verzoekster verwijst enkel van toepassing is in geval van stopzetting van een stage, en kan die *in casu* niet naar analogie worden toegepast.

Verwerende partij benadrukt dat de werkpunten van verzoekster bij aanvang van het opleidingsonderdeel quasi exact overeenstemmen met de kritiekpunten die in de eindverslagen door de stagementor en de leertrajectbegeleider worden geuit. Ze stelt dat uit de weekreflectieverslagen van verzoekster blijkt dat zij zich wel degelijk bewust was van haar professionele tekortkomingen. Volgens verwerende partij kan het niet slagen voor “Praktijk 2F” dan ook niet aan het gebrek van een schriftelijke evaluatie na de tweede inloopweek worden geweten.

Waar verzoekster zich over het gebrek aan dagelijkse begeleidingsgesprekken met de mentor beklaagt, merkt verwerende partij op dat zij onmogelijk kan garanderen dat elke student een even goede vertrouwensband heeft met zijn/haar stagementor. Volgens haar blijkt desalniettemin uit het administratief dossier dat heel wat latere acties van verzoekster zijn terug te koppelen naar “tips & tricks”, zoals aangereikt door de stagementor. Verwerende partij stelt dat indien verzoekster van oordeel was dat haar stagementor onvoldoende begeleiding bood om de zelfstandige stage tot een goed einde te brengen, zij haar leertrajectbegeleider op de hoogte diende te stellen van deze problematiek, wat zij niet heeft gedaan. Verwerende partij verduidelijkt dat de leertrajectbegeleider als eerste aanspreekpunt

in het geval van complicaties in de verhouding stagementor – student/stagiair fungert. Verwerende partij stelt vast dat verzoekster in haar weekreflectieverslagen steeds liet blijken dat zij zich bewust was van haar gebreken als leerkracht. Volgens haar kan de leertrajectbegeleider niet worden verweten niet spontaan te hebben ingegrepen door aanvullende individuele feedbacksessies te organiseren.

Verder wijst verwerende partij erop dat de alarmbelprocedure is bestemd voor situaties waarin de zelfstandige stage nadelige gevolgen ressorteert voor zowel de leerlingen van de stageschool als de stagementor, voor situaties waarin het handhaven van de stage niet langer te verantwoorden is. Ze merkt op dat er zich geen incidenten voordeden die het opportuun maakten om de stage voortijdig stop te zetten.

Verwerende partij stelt dat uit stuk 16 van verzoekster niet blijkt welke kritiek de mentor uitte met betrekking tot de lesvoorbereiding voor het vak wereldoriëntatie op 3 februari 2017. Zij erkent dat het nuttig voorkomt voor studenten om reeds na het indienen van de lesvoorbereiding en voorafgaand aan de daadwerkelijke les de voornaamste kritiekpunten te kunnen incasseren, zodat zij deze bedenkingen kunnen remediëren en hun lesvoorbereiding in die zin kunnen aanpassen. Verwerende partij merkt op dat, hoewel de les zelf het duidelijkst blijk geeft van de ware capaciteiten van de student, de interne beroepscommissie toch heeft erkend dat er zich tijdens de loop van de stage een probleem van feedback en opvolging door de mentor heeft voorgedaan. Om die reden toonde de interne beroepscommissie zich bereid om speciaal voor verzoekster, niettegenstaande het gegeven dat de interne voorschriften, zoals opgenomen in de ECTS-fiche en het OER niet in deze mogelijkheid voorzien, alsnog een derde examenkans voor het opleidingsonderdeel “Praktijk 2F” te organiseren. Verwerende partij benadrukt dat de interne beroepscommissie de omstandigheden evenwel niet zo uitzonderlijk achtte om de toekenning van een gunstiger cijfer voor verzoekster te verantwoorden. Volgens haar rechtvaardigen de professionele gebreken, zoals unaniem door beide stagementoren en de leertrajectbegeleider vastgesteld, de toegekende score van 9 op 20, ongeacht enig mogelijk gebrek in de stagebegeleiding.

In haar *wederantwoordnota* benadrukt verzoekster dat in de beslissing van de interne beroepscommissie wordt bevestigd dat de feedback die zij kreeg dermate laattijdig was dat het onmogelijk was voor haar om zich hieraan aan te passen en bijgevolg te kunnen slagen. Verder merkt verzoekster op dat haar mentor nooit de indruk kan hebben gehad dat ze met de

vermeende ‘mondelinge beslissing’ aan de voorwaarden van evaluatie en overleg heeft voldaan, zeker niet nu verzoekster explicet naar de beoordeling, zoals beschreven in de studiegids, heeft gevraagd. Ze wijst er ook op dat zij in haar extern beroep het gebrek aan feedback tijdens de volledige stage uitvoerig heeft aangetoond. Daarbij is het duidelijk dat er veel vaker sprake was van een gebrek aan feedback dan ‘enkel tijdens de tweede inloopweek’.

Verzoekster erkent dat zij in de weekreflecties inderdaad aantoont op de hoogte te zijn van bepaalde werkpunten en zij geeft tevens aan op welke manier ze hieraan zal werken. Volgens haar is dat niet meer dan normaal. Ze benadrukt dat de punten die zij in de reflecties aanhaalde, voornamelijk zaken betroffen die ze zelf aanvoelde. Het waren bovendien punten waarvan ze niet vond dat ze deze onvoldoende beheerde, maar ze wilde streven naar beter. Verzoekster stelt dat het feit dat zij op de hoogte was van bepaalde werkpunten niet wegneemt dat er zaken in de eindbeoordeling van zowel mentor als leertrajectbegeleider stonden waar verzoekster tot aan de bekendmaking ervan niets afwist. Zij merkt ook op dat zij in haar eindreflectieverslag inderdaad heeft genoteerd dat ze steeds in de mate van het mogelijke rekening heeft gehouden met de tips en opmerkingen die ze van haar mentor kreeg. Dit gaat evenwel terug op de tips en opmerkingen die haar mentor via het beoordelingsformulier op het einde van de eerste stageweek heeft gegeven. Nadien heeft ze immers amper nog feedback van haar ontvangen. Verzoekster stipt ten slotte aan dat ze op verschillende tijdstippen aan haar stagementor zelf heeft aangegeven dat ze meer feedback wou krijgen, zodat haar niet kan worden verweten dat ze te weinig actie heeft ondernomen om feedback te krijgen.

B. Tweede middel

Verzoekster beroept zich in een tweede middel op de schending van het redelijkheidsbeginsel, het rechtszekerheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster citeert rechtspraak en rechtsleer en stelt dat daaruit kan worden afgeleid dat de bestreden beslissing verschillende beginselen van algemeen bestuur schendt, vermits er geen redelijk verband bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel. Ze merkt op dat verwerende partij beaamt dat zij fout heeft gehandeld bij de begeleiding en feedback, maar toch heeft dit geen weerslag op het cijfer van verzoekster.

Verzoekster benadrukt dat men er duidelijk vanuit ging dat zij competent genoeg was op het ogenblik dat zij zelfstandig voor de klas mocht gaan staan. Ze stelt dat het enkel door de gebrekkige begeleiding en het uitblijven van enige bijsturing is dat zij geen rekening heeft kunnen houden met elementen die haar op het einde worden aangerekend. Hierdoor mocht zij er bovendien vanuit gaan dat zij op koers lag om te slagen. Verzoekster verwijst ook naar het arrest nr. 2014/045 van de Raad.

Verzoekster vindt dat van een zorgvuldig handelende overheid ook zou mogen worden verwacht dat alsnog zou worden nagegaan of zij niet de vereiste competenties heeft bereikt. Er liggen immers voorgaande stages voor, die met goed gevolg werden afgelegd, en verzoekster heeft ook reeds een eerder diploma behaald. Volgens verzoekster kan uit de bestreden beslissing niet worden afgeleid dat men een oefening heeft gemaakt om te achterhalen op welke wijze het euvel kan worden hersteld. Verwerende partij stelt dat verzoekster ten vroegste volgend jaar haar stage kan aanvatten. Er is geen motivering terug te vinden waarom men niet is ingegaan op haar verzoek om tijdens het huidige academiejaar nog enkele weken stage te mogen afleggen. Verzoekster wijst erop dat er tal van alternatieven denkbaar zijn om eventuele twijfels bij de interne beroepscommissie weg te nemen (zoals vb. een kortstondige cursus).

In haar *antwoordnota* wijst verwerende partij erop dat de eindbeoordeling van de leertrajectbegeleider wordt gestaafd door alle tussentijdse- en eindevaluaties van de stagewerkers, de verslagen van lesbezoeken, de zelfreflecties van verzoekster enz. Ze benadrukt dat de toegekende eindscore van 9 op 20, conform de evaluatierichtlijnen en – criteria zoals uiteengezet in de ECTS-fiche van het betrokken opleidingsonderdeel, het resultaat is van een oplijsting en afweging van alle positieve en negatieve elementen die de activiteiten van verzoekster als leerkracht aanmerken. Volgens haar kon het prerogatief van de eindquotering van de prestaties van verzoekster bovendien, conform de vaste rechtspraak van de Raad, aan de leertrajectbegeleider worden toegekend, die het beste zicht genereert op het geheel van de prestaties van verzoekster.

Daarnaast stelt verwerende partij dat het gegeven dat vorige stages voor bepaalde opleidingsonderdelen goed zijn verlopen op zich niet aantoont dat de competenties voor dit opleidingsonderdeel, waar eveneens stages aan te pas komen, zouden zijn verworven. Volgens haar is het niet abnormaal dat aan de studenten hogere eisen worden gesteld voor het

opleidingsonderdeel “Praktijk 2F”, daar dit opleidingsonderdeel de laatste praktijkervaring uitmaakt alvorens de studenten de overstap maken naar de professionele wereld.

Verwerende partij is ten slotte van oordeel dat de vraag om nog dit jaar een nieuwe stage te organiseren onontvankelijk is voor de Raad. Enkel voor zover als nodig, onderstreept verwerende partij dat het gewoon praktisch ondoenbaar is om nog in het laatste en kortste trimester van het schooljaar een dergelijk lange stage te organiseren. Een opsplitsing van de stage over meerdere schooljaren is evenmin aangewezen.

In haar *wederantwoordnota* benadrukt verzoekster dat zij in haar extern verzoekschrift meermaals heeft aangetoond dat haar cijfer een direct gevolg is van de gebrekkige begeleiding en feedback van verwerende partij. Volgens verzoekster ontkent de interne beroepscommissie dit gegeven in de bestreden beslissing en laat zij verzoekster opdraaien voor het foutief handelen van verwerende partij. Dit is in strijd met de redelijkheid.

Beoordeling van de twee middelen samen

1. De Raad herinnert eraan dat hij zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

In casu betwist verzoekster de score van 9/20 op het opleidingsonderdeel “Praktijk 2F”. Zoals gebruikelijk bij stagebeoordelingen verloopt het beoordelingsproces complex, omdat er meerdere actoren betrokken worden: de stagementor van de plaats waar de student de stage volbrengt en een stagebegeleider/supervisor van de hoger onderwijsinstelling. Dit is ook in voorliggend dossier het geval.

De grief van verzoekster betreft *in fine* het feit dat de interne beroepsinstantie zelf, in het licht van de vastgestelde en erkende gebreken in de begeleiding, niet grondig heeft onderzocht of het toegekende cijfer van 9/20 kan standhouden op basis van het voorliggende stagedossier en in welke mate - in geval zij van oordeel is dat een remediëring nodig is - de bijschaving nog kan gebeuren tijdens het huidige academiejaar via een alternatieve opdracht.

De Raad moet vooreerst verwerende partij bittreden wat het behalen van goede scores voor andere opleidingsonderdelen betreft. *In se* staat dit los van de beoordeling van voorliggend stage-opleidingsonderdeel, waarvan de prestaties op hun eigen merites worden beoordeeld en afgetoetst worden binnen het geëigende competentiekader van het specifieke stage-opleidingsonderdeel.

2. De Raad stelt vast dat verzoekster in haar intern beroepschrift zeer concrete grieven formuleert die enerzijds het gebrek aan begeleiding aankaarten en anderzijds ook de redelijkheid en correctheid van de stagebeoordeling betreffen (zie stuk 17 van verwerende partij).

De Raad stelt ook vast dat de interne beroepsinstantie als volgt beslist:

“De interne beroepscommissie erkent dat er zich tijdens de loop van de stage een probleem van feedback en opvolging door de mentor heeft voorgedaan. Enerzijds stelt de commissie vast dat er te weinig feedbackmomenten zijn geweest met de mentor tijdens de zelfstandige stage. Anderzijds is er tevens de vaststelling dat de leertrajectbegeleider pas op het einde van de stage zijn observatiemoment heeft vastgelegd. Op het moment dat de student de feedback kreeg, bleek de tijd te kort om hierop nog te remediëren.

De student erkent dat zij haar leertrajectbegeleider niet op de hoogte bracht van het gebrek aan feedback door de mentor. Indien dit wel het geval was geweest, had de leertrajectbegeleider hierop kunnen interveniëren en de observatie van zelfstandige stage vervroegen.

De student erkent eveneens dat er nog werkpunten zijn waar zij, met de feedback die uiteindelijk werd gegeven, mee aan de slag kan gaan.

De beroepscommissie is van oordeel dat geen hogere score kan gegeven worden op basis van de gegevens die in het dossier zitten. Zij meent wel dat de maatregel van studievoortgangsbewaking die werd opgelegd moet worden opgeheven om de student in staat te stellen de stage alsnog te kunnen aanvatten om zo te bewijzen dat ze over de vereiste competenties beschikt.

De stage kan ten vroegste volgend academiejaar worden uitgevoerd.

... ”

3. De Raad verwijst naar zijn vaste rechtspraak wat de draagwijdte van de motiveringsverplichting betreft in het kader van een stage.

Voor examens die eerder naar competenties en vaardigheden toetsen – zoals *in casu* een praktijkstage - wordt een onder woorden gebrachte motivering verwacht die de toegekende quatering afdoende kan duiden en die aan de student toelaat kennis te nemen van de beoordeling omtrent het al dan niet bereikt hebben van de vooropgezette competenties.

De intensiteit van de motivering kan verschillen naargelang de aard van het dossier. Een beoordeling die zeer beperkt is en in algemene en vage termen is opgesteld, volstaat niet in het licht van de motiveringsplicht, temeer als uit niets blijkt dat de onderwijsinstelling efficiënt remediërend is opgetreden ten aanzien van de problemen van de student tijdens de stage.³

In casu oordeelt de interne beroepsinstantie met volheid van bevoegdheid in hoeverre de toekenning van het cijfer van 9/20 op basis van het dossier kan standhouden.

De in algemene bewoordingen geformuleerde beslissing gaat voornamelijk in op de gebreken in de begeleiding, welke worden erkend, en gaat verder niet concreet in op de correctheid van de toekenning van een cijfer van 9/20 *an sich* op basis van het voorliggend stagedossier. Hieruit blijkt onvoldoende of het neergelegde stagedossier daadwerkelijk door de interne beroepsinstantie werd onderzocht. Ook blijkt niet in hoeverre concreet werd onderzocht of de mogelijkheid om nog te remediëren op basis van een schriftelijk verslag een impact heeft gehad op het niet verwerven van bepaalde competenties. Ook de interne beroepsinstantie stelde dat deze kans door de laattijdige feedback er te laat is gekomen.

4. Evenmin werd voldoende onderzocht - in het licht van de gebreken die in de begeleiding vorhanden waren en erkend werden - of een verlenging van een stage tijdens een derde examenperiode die verzoekster eventueel kan worden toegestaan, niet een gepaste oplossing kan bieden. Daarbij is een organisatie van deze derde examenperiode tijdens dit academiejaar ook een aspect dat moet worden meegenomen en *in casu* concreet moet worden bekeken. Uit de hoger geciteerde bepaling II. 223 Codex Hoger Onderwijs blijkt dat het niet toestaan van een tweede examenkans een uitzondering betreft op dit recht van de student en derhalve op een gedegen wijze door de verwerende partij gemotiveerd moet worden. De praktische onmogelijkheid om een bepaalde stage nog tijdens het zomerreces te organiseren is een

---

³ R.Stb. 9 augustus 2013, nr. 2013/104.

voorbeeld daarvan. Dit geldt echter niet automatisch voor elke soort stage of praktijkopdracht en niet noodzakelijk in elke omstandigheid.

De Raad begrijpt dat een volledige onderwijsstage niet georganiseerd kan worden tijdens de zomermaanden. In voorkomend geval heeft verzoekster haar stage reeds volledig afgelegd met verlenging en werd een ‘zelfstandige’ stage toegestaan. *In casu* ligt er een stagedossier voor waaruit - aldus de beroepscommissie - blijkt dat verzoekster *prima facie* nipt (een cijfer van 9/20) niet geslaagd kan worden verklaard, omdat enkele competenties nog niet volledig op punt zijn. In het licht van het hoger geciteerde artikel II.223 van de Codex Hoger Onderwijs, waarin het recht op een tweede examenkans explicet decretaal wordt ingeschreven, lijkt het de Raad noodzakelijk om - ingeval een stagebeslissing wordt onderzocht en erkend wordt dat er gebreken zijn in de begeleiding waardoor verzoekster niet tijdig kon remediëren (zie interne beroepsbeslissing) - ook de mogelijkheid van een alternatieve opdracht nog tijdens het lopende academiejaar grondig te onderzoeken en te motiveren.

In het licht van de gebrekkige feedback door de mentor en de schriftelijke opvolging en begeleiding van verzoekster die niet conform de stagegids zijn verlopen, wat ook erkend wordt door verwerende partij, lijkt de zeer summiere bevestiging van het initieel toegekende cijfer van 9/20 en het beperkte onderzoek naar een alternatieve aanvullende praktijktaak de Raad niet afdoende. Het feit dat in de antwoordnota neergelegd tijdens de externe beroepsprocedure door verwerende partij verder wordt ingegaan op bepaalde aspecten, kan het gebrek aan onderzoek en motivering van de interne beroepsinstantie als bevoegd orgaan niet herstellen.

De Raad is van oordeel dat uit de beslissing niet blijkt dat deze stagebeslissing door de interne beroepsinstantie afdoende diepgaand is onderzocht en gemotiveerd.

Het middel is gegrond in de aangegeven mate.

De overige middelonderdelen dienen niet te worden onderzocht, gezien ze in de huidige stand van het geding niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden en in voorkomend geval de draagwijdte ervan in de context van een nieuwe gemotiveerde beslissing in overweging moet genomen worden.

BESLISSING

- 1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 maart 2017.**
- 2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij neemt uiterlijk op 12 juni 2017 een nieuwe beslissing, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen.**

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jean Goossens bijzitter

Piet Versweyveld bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.637 van 26 mei 2017 in de zaak 2017/114

In zake: Nathalie BLOMME
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Christophe Vangeel
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Lange Lozanastraat 24
Bij wie woonplaats wordt gekozen

Tegen: KAREL DE GROTE HOGESCHOOL
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Tom Peeters
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 april 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 maart 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk en gegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 8 mei 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Christophe Vangeel, die verschijnt voor de verzoekende partij, verzoekende partij en advocaat Tom Peeters, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding Bachelor in het sociaal werk.

Voor het opleidingsonderdeel “Beroepspraktijk II + LTB SJB” bekomt verzoekende partij een examencijfer van 5/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 12 maart 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 20 maart 2017 werd het intern beroep ontvankelijk en gegrond verklaard.

De interne beroepscommissie stelt dat uit het dossier blijkt dat er onvoldoende gegevens vorhanden zijn om te kunnen oordelen dat de student voldoende competenties heeft behaald om te slagen. De interne beroepscommissie merkt op dat er grote tegenstrijdigheden zijn tussen de weergave van het stageproces door de student en door de stagebegeleider. Zij is evenwel niet bij machte om bepaalde betwistingen na te gaan om de zekerheid te hebben over de ware toedracht ervan. In het licht van deze onduidelijkheid geeft de interne beroepscommissie het voordeel aan de student en zij geeft haar daarom de mogelijkheid om haar stage opnieuw uit te voeren alsof het haar eerste examenkans is.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 24 maart 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 april 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Verwerende partij betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift niet.

De Raad ziet evenmin redenen om zulks ambtshalve te doen. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

Verzoekster beroept zich in een eerste middel op een gebrekkige begeleiding en feedback. In een tweede middel beroept zij zich op de schending van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, het redelijkheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Een derde middel betreft de schending van het redelijkheidsbeginsel bij de beoordeling van de competenties. Verzoekster beroept zich ten slotte, in een vierde middel, op de schending van het redelijkheids-, rechtszekerheids-, motiverings- en zorgvuldigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

In een eerste middel verwijst verzoekende partij naar rechtspraak van de Raad, en stelt dat in de stukken die tijdens de interne beroepsprocedure werden neergelegd, reeds werd aangetoond hoe de gebrekkige begeleiding en feedback het voor haar onmogelijk maakte om te slagen. Zo heeft zij reeds kort na de aanvang van haar stage aan de alarmbel getrokken, en heeft zij meermaals aangegeven zich zorgen te maken over haar bijna onbestaande takenpakket en over haar gevoel ten aanzien van de stageplaats. Verzoekster heeft bovendien op 9 december 2016 gevraagd om te worden overgeplaatst naar een ander vrederecht, aangezien de situatie op geen enkele manier verbeterde en ze geen taken toegewezen kreeg die in het kader van haar stage pasten.

Volgens verzoekster heeft haar stagebegeleider nooit de nodige hulp aangeboden om het probleem op te lossen. Zo weigerde zij om verzoekster te laten wisselen van stageplaats en verwees zij haar terug naar de stagementor. De stagementor gaf twee verklaringen voor het feit dat verzoekster weinig werk had, met name dat verzoekster nog in het leerproces zat enerzijds, en omdat men haar geen werk kan geven als er geen werk is, anderzijds. Volgens verzoekster zijn deze redenen tegenstrijdig. Verzoekster merkt op dat zij nadien eventjes iets meer taken kreeg, doch dit was van korte duur. Ze stelt dat later is gebleken dat haar takenpakket nooit voldoende uitgebreid is geweest. Verzoekster benadrukt dat zij de problematiek op haar stageplaats ook elke keer in haar stageverslag voor de stagebijeenkomst heeft opgenomen.

Daarnaast werd verzoekster ook constant gekleineerd en gediscrimineerd door minstens één van haar collega's, waardoor ze zelfs gedemotiveerd raakte om elke dag terug te moeten keren naar haar stageplaats. Verzoekster wijst erop dat dit werd besproken met de stagebegeleider en dat het is terug te vinden in haar stageverslag. Hierin werd verzoekster echter nooit

ondersteund of bijgestaan door haar stagebegeleider, of volgde er enige interventie, zodat deze problemen ook niet konden worden opgelost.

Tijdens haar tussentijdse evaluatie kreeg verzoekster een onvoldoende voor de competenties ‘organisatievermogen’, ‘stressbestendigheid’ en ‘kwaliteitsgerichtheid’. Zij stelt dat van echte feedback geen sprake is, vermits louter het negatief aanduiden van deze competenties op de tussentijdse evaluatie is vermeld. Toch probeerde ze hiermee iets te doen. Tijdens haar eindevaluatie werd verzoekster nog slechter beoordeeld dan tijdens de vorige evaluatie, terwijl zij duidelijk een evolutie had ondergaan en er geen enkele indicatie was of werd gegeven waarom bepaalde competenties plots verloren leken te gaan.

Volgens verzoekster kan het haar niet kwalijk worden genomen dat ze bepaalde competenties tijdens deze stage niet heeft kunnen laten zien, aangezien zij daartoe nooit de kans heeft gekregen. Zij heeft immers nooit degelijke feedback gekregen waarop ze kon anticiperen, en de begeleiding die zij heeft gekregen was dermate gebrekkig dat zij zelfs geen takenpakket heeft mogen uitvoeren dat haar in staat stelde de beoogde competenties aan te tonen.

Verzoekster stelt vast dat de interne beroepscommissie erkent dat er grote tegenstrijdigheden zijn tussen de weergave van het stageproces door de student en door de stagebegeleider. Verzoekster vindt de beslissing om de stage opnieuw uit te voeren, alsof het haar eerste examenkans is, allesbehalve een voordeel voor haar. Zij stelt dat het compleet onredelijk is om haar een extra academiejaar te laten aanvatten, louter omdat van het feit dat verwerende partij compleet de mist is ingegaan bij de feedback en de begeleiding. Zij werpt ten slotte op dat het zeer bizarre is te stellen dat de interne beroepscommissie niet in staat is om de betwistingen in het dossier na te gaan, daar het net de bevoegdheid van de interne beroepscommissie is om de betwistingen omtrent studievoortgangsmaatregelen van studenten te onderzoeken en hierover opnieuw te oordelen.

In het tweede middel stelt verzoekster dat de beslissing niet afdoende is gemotiveerd, aangezien er in de bestreden beslissing nergens enig spoor is terug te vinden van motieven die haar in staat stellen te begrijpen waarom de beroepscommissie van oordeel is dat zij niet voldoende competenties heeft behaald om te slagen. Volgens haar is de bewering van de interne beroepscommissie dat er onvoldoende gegevens vorhanden zijn, bovendien onjuist. Verzoekster wijst erop dat verschillende onderdelen van haar beoordeling niet werden

ingevoerd op het evaluatieformulier. De motivering die wel aanwezig is, is dermate summier dat zij hierop niet kon anticiperen.

Verzoekster stipt ook aan dat zij tijdens de inzage van haar dossier kennis heeft genomen van e-mailverkeer tussen de stagebegeleider en de ombudsdiens. Volgens haar toont dit e-mailverkeer aan dat haar beoordeling op pertinente leugens is gebaseerd. Zo heeft ze bijvoorbeeld nooit geroepen op haar stageplaats, noch heeft ze met dossiers gegooid. Ze vindt ook dat ze geen verwijtende mails stuurt en ze ziet geen voorbeelden waarom ze haar sociale grenzen niet zou aanvoelen. Verzoekster merkt verder op dat het negatief psychologisch profiel dat van haar wordt geschetst compleet tegenstrijdig is in vergelijking met de tussentijdse evaluatie. Waar er wordt gezegd dat verzoekster studenten tegen de stagebegeleider heeft opgezet, wil zij benadrukken dat dit een flagrante onwaarheid is. Zij heeft evenmin een collega benoemd als de ‘stomme collega’. Volgens verzoekster blijkt uit het e-mailverkeer dat haar stagebegeleider zelf de ombuds heeft gecontacteerd, vooraleer zij zelf kon overgaan tot een beroep bij de ombuds. Verzoekster leest in het onderwijs- en examenreglement echter niets over het feit dat een docent uit zichzelf de ombuds mag informeren. Verzoekster wijst er ook op dat zij op het einde van de eindevaluatie duidelijk heeft gemeld dat zij klacht zou indienen. Zij heeft bovendien het evaluatieformulier niet getekend.

In een derde middel stelt verzoekster dat de interne beroepscommissie wel degelijk kon nagaan of zij voldoende de competenties had behaald om te slagen. Ze toonde immers aan dat de stage zeer slecht werd begeleid door de stagebegeleider en dat zij pertinente leugens niet schuwde. Daarnaast toonde ze ook aan dat ze wel degelijk diende te slagen. Verzoekster merkt op dat zij bij de tussentijdse evaluatie een onvoldoende kreeg voor de competenties ‘Organisatievermogen’, ‘Stressbestendigheid’ en ‘Kwaliteitsgerichtheid’. Bij de eindevaluatie kreeg ze een onvoldoende of zeer onvoldoende voor deze competenties, alsook voor ‘Empathie’, ‘Reflecteren’ en ‘Feedback geven en ontvangen’. Voor deze competenties had ze tijdens de tussentijdse evaluatie nog respectievelijk goed, goed en zeer goed gekregen.

Verzoekster benadrukt dat zij tijdens haar stage meerdere malen naar feedback heeft gevraagd, om zichzelf te verbeteren en om nieuwe inzichten te verwerven. Zij heeft toen telkens ‘feedback’ gekregen van haar stagementor, maar deze zei steeds dat ze positief evolueerde en dat ze zo moest verder doen. Verzoekster vindt het bijzonder jammer nooit

eerlijke feedback te hebben gekregen. Vermits men niet transparant is geweest over de informatie waarop men zich, ten onrechte, baseerde, heeft dit haar groeikansen belemmerd en heeft ze niet kunnen bijsturen.

Wat de competentie ‘Organisatievermogen’ betreft, stelt verzoekster dat men deze competentie in principe niet kan beoordelen, vermits ze dagen heeft gehad dat ze de post heeft opengemaakt of slechts een paar dagbepalingen heeft gekopieerd. Volgens haar dient deze competentie, bij gebrek aan verdere informatie, als voldoende te worden beschouwd, minstens niet als doorslaggevend om haar een veredelde tweede zit op te dringen. Verder merkt verzoekster op dat ze nooit heeft gezegd dat haar stress een probleem is waarvoor ze blijvende psychologische hulp ging zoeken. Ze stelt dat dit argument van verwerende partij niet ruim onderbouwd kan worden, en geïnterpreteerd is op basis van indrukken, niet op basis van feiten. Daarnaast wijst verzoekster erop dat ze zeker voldoende tijd had om haar taken na te kijken, wat ze ook deed. Ze erkent dat ze bleef steken op een bepaald niveau. Volgens haar was dit evenwel niet aan haar te wijten, vermits ze steeds dezelfde taken moest uitvoeren en ze slechts een halve of geen uitleg kreeg. Wat de onvoldoende voor ‘Empathie’ betreft, geeft verzoekster een tegenvoorbeeld om aan te tonen dat ze wel empathie bezit. Verzoekster benadrukt dat ze feedback geven en ontvangen gemist heeft tijdens haar stage. Zo is ze meerdere malen feedback gaan vragen en heeft men haar telkens oneerlijke of nietszeggende feedback gegeven. Volgens verzoekster staat deze competentie bovendien lijnrecht tegenover haar open leerhouding, waarvoor ze wel een zeer goed heeft gekregen. Verzoekster merkt ook op dat er nooit commentaar is gegeven op haar reflectieverslagen. Verzoekster is tevens van mening dat zij deze competenties reeds behaald heeft door te slagen voor andere opleidingsonderdelen, waarnaar zij in haar verzoekschrift verwijst. Ze stelt overigens dat de competentie ‘Stressbestendigheid’ niet in de ECTS-fiche is terug te vinden, zodat dit bijgevolg niet tot de te verwerven competenties behoort.

In een vierde middel stelt verzoekster dat de bestreden beslissing de bepalingen van de verschillende beginseisen schendt, aangezien er geen redelijk verband bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel. Waar verwerende partij meent over onvoldoende gegevens te bezitten om te kunnen oordelen of verzoekster voldoende competenties heeft behaald om te slagen, wijst verzoekster erop dat de interne beroepscommissie op de hoogte was van alle elementen die haar beoordeling weerlegden. Zij kon bovendien aantonen dat haar evaluatie door leugens werd aangetast. Verzoekster merkt ook op dat men op geen enkele

manier ingaat op de elementen die zij *in extenso* heeft aangedragen met betrekking tot haar competenties.

Verzoekster stipt aan dat het enkel door de gebrekkige begeleiding en het uitblijven van enige bijsturing is dat zij haar stage opnieuw dient te doen. Ze verwijst naar het arrest nr. 2014/045 van de Raad, waarbij uiteindelijk werd beslist dat de studente geslaagd diende te worden verklaard. Volgens haar zouden de omstandigheden van dit arrest *mutatis mutandis* kunnen worden omgezet naar huidig voorval. Zij stelt ook dat uit de bestreden beslissing niet kan worden afgeleid dat men in het belang van de studente – die in deze dus het ‘slachtoffer’ is van de gebrekkige begeleiding – een oefening heeft gemaakt om te achterhalen op welke wijze het euvel kan worden hersteld. Volgens haar was de enige juiste beslissing echter om haar geslaagd te verklaren.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat niet valt in te zien wat de middelen van verzoekster aanvoeren om tot de nietigheid van de bestreden beslissing te kunnen leiden. Het intern beroep van verzoekster werd immers reeds gegrond verklaard, in die zin dat zij het opleidingsonderdeel volledig mag herdoen, zonder verlies van een examenkans. Volgens haar kan aan de opleiding op zich niet worden verweten dat er geen uitgebreide evaluatie heeft plaatsgevonden, en evenmin dat er te weinig contacten waren tijdens het opleidingsonderdeel. Verwerende partij stelt overigens dat de loutere betwisting van een aantal elementen door verzoekster, ook al gebeurde dat tijdens de stage zelf, op zich ook niet volstaat om dat te weerleggen. Ze benadrukt dat de interne beroepscommissie zich niet heeft beperkt tot louter formele vaststellingen, maar zij heeft de kritieken van verzoekster wél ter harte genomen en de antwoorden vanuit de opleiding daarop ten gronde onderzocht.

Verwerende partij stelt dat de interne beroepscommissie terecht heeft geoordeeld dat er final onvoldoende gegevens zijn om verzoekster als geslaagd te kunnen beschouwen. Ze verduidelijkt dat verzoekster verscheidene elementen aandraagt die vragen doen stellen bij de negatieve beoordeling, maar volgens haar betekent dit niet dat er voldoende gegevens vorhanden zijn om te kunnen stellen dat verzoekster dan als wel geslaagd moet worden beschouwd. Verwerende partij benadrukt dat de beroepscommissie niet over de elementen beschikt om daartoe te kunnen beslissen.

Verwerende partij wijst erop dat de ombuds tot de opmerkelijke vaststelling kwam dat, daar waar verzoekster volgens de opleiding een onvoldoende scoorde op een aantal zeer fundamentele competenties, de studente zelf geen enkele competentie als onvoldoende beschouwt. Er is dus een enorme discrepantie in het beeld van het verloop van de stage. Verwerende partij stipt tevens aan dat tijdens de beoordeling door de interne beroepscommissie vooral aan bod kwam dat aan verzoekster een attitudeprobleem wordt verweten en dat zij problemen ondervond op het vlak van emotionele en sociale communicatieve competenties, terwijl verzoekster zelf vindt dat zij heeft gepoogd om op assertieve wijze gevolg te geven aan de opmerkingen die zij ontving. Verwerende partij geeft aan dat tijdens de hoorzitting van de interne beroepscommissie vanuit de opleiding werd aangehaald dat de vriend van verzoekster politieman is, en zonder enige aanleiding in uniform regelmatig op de griffie aanwezig was. Dit werd door het griffiepersoneel als bijzonder intimiderend ervaren en als een inschattingfout vanwege verzoekster beschouwd. Verwerende partij stelt dat de verantwoordelijken van de stageplaats dat evenwel niet op papier wilden zetten, zodat dit aspect niet is opgenomen in de voorafgaande dossierstukken en de interne beroepscommissie er bezwaarlijk een onderbouwd oordeel over kan vellen.

Verwerende partij begrijpt ten slotte niet wat de relevantie is van de verwijzing van verzoekster naar het arrest van de Raad van 22 april 2014 in de zaak 2014/045. Zij merkt op dat in die zaak (uitzonderlijk) een vernietiging werd uitgesproken van een negatieve beoordeling op grond van gebrekkige feedback. Verwerende partij wijst erop dat er in onderhavig dossier thans geen sprake meer is van een negatieve beoordeling. Ze stelt ook dat het helemaal niet vaststaat dat er een gebrek aan feedback was, maar dat de beroepscommissie, uitgaande van het verlenen van het voordeel van de twijfel ten voordele van verzoekster, heeft geoordeeld dat verzoekster een nieuwe examenkans moet krijgen. Volgens verwerende partij valt niet in te zien op grond waarvan de Raad zou moeten beslissen dat het kennelijk onredelijk is geweest om aan verzoekster een volledig nieuwe eerste examenkans te verlenen.

In haar *wederantwoordnota* wijst verzoekster erop dat zij een overwegend positieve tussentijdse evaluatie had gekregen. Volgens haar kon men hierop terugvallen, aangezien er geen elementen voorliggen die de plotse achteruitgang in haar hoofde kunnen verklaren. Verzoekster merkt op dat verwerende partij het steeds heeft over een positieve beslissing. Volgens haar is deze beslissing echter helemaal niet zo ‘positief’ als verwerende partij laat

uitschijnen. Zij verliest immers een volledig academiejaar omdat verwerende partij de vragen om hulp die zij heeft gesteld eenvoudigweg heeft genegeerd. Zij vindt het onbegrijpelijk dat zij benadeeld wordt door de nalatigheid in het optreden van de stagebegeleidster, vermits er duidelijk is aangetoond dat zij meermaals heeft aangegeven te weinig werk en kansen te krijgen en zelfs heeft gevraagd om van stageplaats te mogen wisselen.

Wat de bewering van verwerende partij in de antwoordnota - dat de vriend van verzoekster regelmatig in politie-uniform op de griffie zou zijn verschenen - betreft, merkt verzoekster op dat zowel zij als haar vriend dit ten stelligste ontkennen. Dit wordt ook gestaafd door een formele verklaring van de vriend van verzoekster. Verzoekster wijst er overigens op dat verwerende partij zelf toegeeft dat geen enkel personeelslid van de griffie dit schriftelijk wil bevestigen, wat nog meer het onbetrouwbare karakter van deze bewering in de verf zet.

Ten slotte stelt verzoekster dat de analogie tussen het dossier nr. 2014/045 en huidig dossier duidelijk is: beide studenten kregen een positieve tussentijdse evaluatie; beide studenten ondervinden ernstige problemen met een totaal subjectieve stagementor; beide studenten krijgen een gebrekkige begeleiding en ontvangen geen feedback; beide studenten verzoeken de instelling uitdrukkelijk om hulp omdat het misloopt op de stageplaats en beide studenten krijgen op het einde van de stage een onbegrijpelijk punt waarvan zij de daaraan ten grondslag liggende motieven explicet kunnen weerleggen. Verzoekster wijst erop dat het enige verschil tussen beide studenten erin bestaat dat finaal de studente in het bewuste arrest geslaagd werd verklaard (en de instelling dus haar verantwoordelijkheid neemt), maar dat men *in casu* de studente laat opdraaien voor het eigen falen.

Beoordeling

1. De Raad herinnert eraan dat hij zijn appreciatie niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

In casu betwist verzoekster de score van 5/20 op het opleidingsonderdeel “Beroepspraktijk II + LTB SJB”. Zoals gebruikelijk bij stagebeoordelingen verloopt het beoordelingsproces complex, omdat er meerdere actoren bij betrokken worden: de stagementor van de plaats waar de student de stage volbrengt en een stagebegeleider/supervisor van de hoger onderwijsinstelling. Dit is ook in voorliggend dossier het geval.

De grief van verzoekster betreft *in fine* het feit dat zij door de onzorgvuldige organisatie van de stage de kans niet heeft gekregen om op een gedegen manier aan te tonen dat ze de competenties verbonden aan het betreffende opleidingsonderdeel kan verwerven.

2. De Raad komt op basis van het dossier tot de volgende vaststellingen en overwegingen:

- (1) Verzoekster heeft reeds van bij aanvang aan de stagebegeleider gemeld dat haar takenpakket onvoldoende was en dat zij niet naar behoren werd begeleid op de stageplaats door de stagementor (zie stukken 3 en 4 van verzoekster). Dit wordt niet ontkend door verwerende partij;
- (2) Verzoekster heeft op 9 december 2016 ook uitdrukkelijk om een overplaatsing gevraagd naar een gepaste stageplaats, wat haar werd ontzegd;
- (3) Verzoekster stelt dat zij onbillijk en discriminatoir werd behandeld op de stageplaats. Naar het oordeel van de Raad legt verzoekster hiervan in voorliggend dossier onvoldoende concreet gestaafd bewijs voor aan de interne beroepsinstantie, zodat het niet onredelijk is dat deze hier niet verder op ingegaan is. Het vermoeden van objectiviteit dat kleeft aan een beoordelaar kan bij gebrek aan concreet bewijs stand houden;
- (4) Uit het dossier blijkt dat de beperkt ingevulde evaluatiedocumenten (zie stuk 5 van verzoekster) die voorliggen bovendien tegenstrijdigheden bevatten wat de beoordeling van de competenties van verzoekster betreft. De interne beroepsinstantie erkent ook expliciet dat de voorliggende beoordeling grote tegenstrijdigheden bevat;
- (5) De Raad stelt tot slot vast dat de interne beroepsbeslissing als volgt stelt:

“[De interne beroepscommissie stelt dat] uit het dossier blijkt dat er onvoldoende gegevens vorhanden zijn om te kunnen oordelen dat de student voldoende competenties behaald heeft om te slagen. De beroepscommissie merkt wel op dat er grote tegenstrijdigheden zijn tussen de weergave van het stageproces door de student en door de stagebegeleider. De beroepscommissie is niet bij machte om bepaalde betwistingen na te gaan om de zekerheid te hebben over de ware toedracht ervan. De beroepscommissie geeft in het licht van deze

onduidelijkheid het voordeel aan de student en geeft haar daarom de mogelijkheid om haar stage opnieuw uit te voeren alsof het haar eerste examenkans is.”

3. Mede op basis van het dossier en wat ter zitting is gesteld, kan de Raad niet anders dan concluderen dat de verwerende partij in voorliggend dossier niet met de nodige zorgvuldigheid tot de stagebeoordeling van verzoekster, die heeft geleid tot een bijzonder laag cijfer van 5/20, is gekomen.

De Raad volgt de stelling van de interne beroepsinstantie dat deze examenbeslissing niet overeind kan blijven en dat in voorkomend geval een beslissing in het voordeel van verzoekster moet worden genomen.

De Raad gaat verder na of de beslissing die de interne beroepsinstantie heeft genomen gezien de context van het dossier tot een redelijk rechtsherstel van verzoekster kan leiden.

Uit de neerslag in het dossier - onder meer het verzoekschrift en de ECTS- fiche (stuk 7 van verwerende partij) en de pleidooien ter zitting - blijkt dat verzoekster wel een nieuwe eerste examenkans krijgt, maar dat deze niet kan plaatsvinden in het huidige academiejaar. Dit heeft tot concreet gevolg dat verzoekster *in fine* een volledig academiejaar of tenminste een semester extra moet studeren vooraleer het diploma te behalen.

De Raad begrijpt dat een nieuwe beoordeling door de interne beroepsinstantie gezien het beperkte evaluatiedossier (verschillende onderdelen van haar beoordeling werden niet ingevuld op het evaluatieformulier en de motivering die wel aanwezig is, is dermate summier - zie stukken 4 en 5 van verzoekster) *in casu* niet voor de hand ligt. Het ligt ook niet voor de hand om verzoekster in voorkomend geval automatisch een creditbewijs te geven. Verzoekster wijst er zelf op dat zij nog verder diende te werken om het vereiste niveau van de vooropgestelde competenties te kunnen aantonen, maar dat zij daartoe ondanks haar herhaalde vraag niet de kans heeft gekregen.

Het feit dat verzoekster bepaalde competenties reeds verworven heeft via het slagen voor andere opleidingsonderdelen staat *in se* los van de beoordeling van voorliggend stageopleidingsonderdeel, waarvan de prestaties op hun eigen merites worden beoordeeld en afgetoetst worden binnen het geëigende competentiekader van het specifieke stageopleidingsonderdeel.

De Raad stelt verder vast dat de interne beroepsinstantie niet heeft onderzocht hoe nog in het huidige academiejaar aan verzoekster de kans kan worden geboden om aan te tonen dat zij wel degelijk de competenties eigen aan het litigieuze opleidingsonderdeel heeft verworven.

De Raad is van oordeel dat het feit dat de ECTS-fiche (zie stuk 12 van verzoekster) bepaald heeft dat *in casu* voor het betreffende opleidingsonderdeel geen tweede examenkans mogelijk is, de interne beroepsinstantie - die met volheid van bevoegdheid een beslissing op intern beroep neemt (artikel 4.4.4. OER - zie stuk 17 van verwerende partij) - gezien de specifieke context waarbinnen de huidige examenbeslissing tot stand is gekomen, niet ontslaat van de taak om te onderzoeken in welke mate dit wel mogelijk kan zijn in het kader van voorliggend dossier door bijvoorbeeld de organisatie van een beperkte stageperiode tijdens de vakantieperiode of een vervangende taak, waar verzoekster alsnog haar competenties kan aantonen.

Dit onderzoek kadert ook in het licht van het recht van elke student op een tweede examenkans zoals bepaald in artikel II.223⁴ van de Codex Hoger Onderwijs.

Uit deze bepaling blijkt dat het niet toestaan van een tweede examenkans een uitzondering betreft op dit recht van de student en derhalve op een gedegen wijze door de verwerende partij moet gemotiveerd worden. De praktische onmogelijkheid om een bepaalde stage nog tijdens het zomerreces te organiseren is een voorbeeld daarvan. Dit geldt echter niet automatisch voor elke soort stage of praktijkopdracht. De Raad ziet *prima facie* niet in waarom dit voor een stage in het kader van een opleiding sociaal werk niet mogelijk zou zijn.

Gezien de context van dit dossier en de draagwijdte van voormelde bepaling, diende de interne beroepsinstantie *in casu* ten minste te onderzoeken of een alternatieve stage tijdens het zomerreces of een vervangende opdracht niet aan de orde was.

Een gedegen motivering waarom deze tweede examenkans (*in fine* een nieuwe eerste examenkans) nog in het huidige academiejaar niet mogelijk zou zijn, is echter niet vorhanden.

---

⁴ *Art. II.223.*

§1. Voor elk opleidingsonderdeel wordt een examen ingericht.

§2. Een student heeft voor ieder opleidingsonderdeel waarvoor hij ingeschreven is, recht op 2 examenkansen in de loop van het academiejaar om een creditbewijs te behalen. (gew. bij Vereenvoudigingsdecreet, art. 15, inw. AJ 2014-2015)

Indien de aard van het opleidingsonderdeel niet toelaat dat tweemaal wordt geëxamineerd, kan het in het eerste lid bedoelde recht niet tijdens hetzelfde academiejaar worden uitgeoefend.

In dat geval moet de student zich voor het betreffende opleidingsonderdeel in een volgend academiejaar opnieuw inschrijven.

De Raad is van oordeel dat deze examenbeslissing de toets van de redelijkheid niet kan doorstaan. Verwerende partij dient in overleg met verzoekster een vervangende taak/praktijkstage uit te werken die het mogelijk maakt voor verzoekster om nog in het huidige academiejaar haar competenties aan te tonen. Enkel op deze wijze kan verzoekster een gedegen rechtsherstel worden geboden, wat haar toekomt, gezien de onzorgvuldigheid waarmee deze stagebeoordeling tot stand is gekomen.

Het middel is gegrond in de aangegeven mate.

De overige middelonderdelen dienen niet te worden onderzocht, gezien ze niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 maart 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij neemt een nieuwe beslissing, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 26 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jean Goossens bijzitter

Piet Versweyvelt bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.635 van 24 mei 2017 in de zaak 2017/121

In zake: Pilvi ACKTÉ
Woonplaats kiezend te 79700 Heinävesi (Finland)
Kielotie 3, d 12

Tegen: UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Woonplaats kiezend te 2000 Antwerpen
Prinsstraat 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 10 april 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 21 maart 2017 waarbij aan de verzoekende partij geen vrijstelling werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Ecosysteemtypes” en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 6 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft nadien nog enkele e-mails overgemaakt.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 8 mei 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “bachelor in de biologie”.

Voor het opleidingsonderdeel “Ecosysteemtypes” bekomt verzoekende partij geen vrijstelling.

Verzoekende partij stelde op datum van 27 maart 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 6 april 2017 werd het intern beroep ontvankelijk, doch ongegrond verklaard.

De interne beroepsinstantie erkent dat er een bevestiging van prof. [M.] en prof. [J.] is, die stelt dat de studente de focus mocht leggen op de Finse ecosystemen. Zij stelt vast dat deze bevestiging dateert van april 2013. Ze benadrukt dat opleidingsonderdelen in de loop van de tijd evolueren, zowel inhoudelijk als naar aanpak toe. Zo is prof. [M.] dit academiejaar niet als titularis aan dit opleidingsonderdeel verbonden. Hij werd vervangen door prof. [V.D.]. De interne beroepsinstantie verduidelijkt tevens dat het opleidingsonderdeel ondertussen inhoudelijk werd aangepast, waarbij de nadruk meer op de excursies als praktijktoets kwam te liggen. Ze is dan ook van oordeel dat de bevestiging uit 2013 niet automatisch als bevestiging voor academiejaar 2016-2017 kan worden beschouwd.

De interne beroepsinstantie erkent verder dat de studente het opleidingsonderdeel Geobotany aan de universiteit van Helsinki heeft gevolgd en met succes heeft afgelegd. Ze merkt op dat de studente op basis van dit opleidingsonderdeel in het academiejaar 2015-2016 al een vrijstelling heeft aangevraagd voor het opleidingsonderdeel “Ecosysteemtypes”. Dat werd geweigerd omdat onvoldoende werd aangetoond dat de theoretische informatie werd getoetst in een praktijksetting. De interne beroepsinstantie stelt vast dat niet werd gesproken over een werkstuk, wel over excursies. Vermits de excursies als praktijktoets nu belangrijker zijn geworden, is zij van oordeel dat een werkstuk geen excursie kan vervangen als praktijktoets.

De interne beroepsinstantie erkent tevens dat de studente tijdig stappen ondernam om uitleg te krijgen over het gedeelte excursies bij ecosysteemtypes, dit in functie van de vrijstellingsaanvraag voor academiejaar 2016-2017. Ze stelt vast dat prof. [J.] voor zijn gedeelte de nodige informatie gaf. Prof. [M.] is dit academiejaar niet als titularis aan dit opleidingsonderdeel verbonden, zodat de studente hem niet kan verwijten dat hij geen inhoudelijk antwoord geeft. De interne beroepsinstantie merkt hierbij nog op dat de studente in haar vraag aan de titularissen niet duidelijk maakt dat zij deze vragen stelde in het kader van een vrijstellingsaanvraag, noch maakte zij duidelijk dat zij in Finland verblijft. Zij acht het antwoord van prof. [M.] om de studente door te verwijzen naar de eerste les bijgevolg

logisch en normaal. De interne beroepsinstantie stelt vast dat de studente bij haar *friendly reminder* van 22 februari 2017 prof. [V.D.] in de communicatie betrekt, doch zonder te verduidelijken dat ze in Finland verblijft en dat haar vraag kadert in een vrijstellingaanvraag. De interne beroepsinstantie is dan ook van oordeel dat prof. [V.D.] de studente terecht uitnodigt om alles na een van de contactmomenten te bespreken.

De interne beroepsinstantie is vervolgens van oordeel dat de weigering van de vrijstelling niet gebeurde om persoonlijke redenen. De uitgebreide argumentatie was immers wel degelijk inhoudelijk van aard. De interne beroepsinstantie wijst erop dat de suggestie die prof. [V.D.] deed om de studente te coachen in het verwoorden van haar boodschap losstaat van deze weigering. Ze benadrukt dat prof. [V.D.] op het moment dat hij de studente aansprak op haar manier van communiceren, niet op de hoogte was van het feit dat zij in Finland verblijft, anders had hij haar zeker verdere toelichting gegeven via e-mail.

Op basis van bovenstaande argumentatie handhaaft de interne beroepsinstantie de weigering van de vrijstelling voor het opleidingsonderdeel “Ecosysteemtypes”. Zij wenst de studente bijkomend nog te wijzen op het feit dat zij er zelf voor kiest om haar bacheloropleiding aan de Universiteit Antwerpen te behalen, terwijl zij in Finland woont. Hoewel de interne beroepsinstantie begrip kan opbrengen voor de situatie van de studente, is zij van oordeel dat de studente, net als alle andere studenten, moet voldoen aan de opleidingsvereisten die de Onderwijscommissie Biologie vooropstelt en de leerdoelen die de docenten bepalen. De opbouw van het curriculum en de keuze van de opleidingsonderdelen hebben namelijk als doel de vooropgestelde kerncompetenties te bereiken. Alle vakcompetenties die per opleidingsonderdeel moeten worden bereikt, kaderen in dit grote geheel. De interne beroepsinstantie benadrukt ook dat de studenten zich bij inschrijving akkoord verklaren met de bepalingen van de opleiding, zoals omschreven in de studiegids, en dat zij zich ertoe verbinden de reglementen van de universiteit na te leven. De interne beroepsinstantie stelt dat het feit dat de studente momenteel in Finland verblijft haar studievoortgang belemmert, wat een jammere zaak is, maar zij is van oordeel dat woonplaats geen reden is om andere eisen te stellen aan studenten.

De beslissing op intern beroep werd per e-mail en bij schrijven van 6 april 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 10 april 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

Verwerende partij stelt dat het beroep onontvankelijk is, voor zover het de initiële beslissing bestrijdt. De beslissing van de interne beroepsinstantie is immers in de plaats gekomen van de initiële beslissing.

Beoordeling

De Raad onderzoekt de ontvankelijkheid van het beroep.

Verzoekster tekent beroep aan tegen de studievoortgangsbeslissing van 21 maart 2017 waarbij aan de verzoekende partij geen vrijstelling werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Ecosysteemtypes” (eerste bestreden beslissing) en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 6 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard (tweede bestreden beslissing).

Uit artikel 25.3 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen. In dat geval verdwijnt de initiële studievoortgangsbeslissing uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

De exceptie is gegronde. Verzoeksters beroep wordt onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Wel kan verzoekster onregelmatigheden die kleven aan deze beslissing, nog op ontvankelijke wijze aanvoeren tegen de beslissing op intern beroep.

Verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep in zoverre het is gericht tegen de tweede bestreden beslissing (verder: de bestreden beslissing) en de Raad ziet evenmin redenen om zulks te doen.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroeft op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel, alsook op de schending van het onpartijdigheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoekster stelt dat de “Finse ecosysteemtypes”-cursus eerst was goedgekeurd, waarna de professoren weigeren om met haar te communiceren door haar “onbeleefde manier van communiceren” / tijdsgebrek. Soms negeren ze haar, soms vragen ze haar om te wachten en soms geven ze gewoon geen antwoord. Verzoekster merkt op dat zij zelfs “boze stiefmoeder” wordt genoemd, ook al heeft dit niets met de vrijstellingsaanvraag te maken.

Verzoekster wijst erop dat zij de antwoorden op en de beslissingen in verband met haar vrijstellingsaanvraag via de studiebegeleider en ombudsman moet vragen. Ze stipt aan dat ze de interne beroepsbeslissing net voor de paasvakantie heeft ontvangen, terwijl ze dan afspraken moet regelen met de studiebegeleiders/professoren die dan op vakantie zijn, alsook binnen zeven dagen extern beroep moet instellen. Voor haar is het duidelijk dat het niet meer om een excursiestukje gaat, maar zijn er mensen die iets persoonlijks tegen haar hebben.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat de goedkeuring die verzoekster aanhaalt in verband met “Finse ecosysteemtypes” dateert van april 2013. Ze wijst erop dat opleidingsonderdelen zowel inhoudelijk als qua aanpak evolueren, zodat er niet zomaar vanuit kan worden gegaan dat deze vier jaar oude goedkeuring zonder tegenbericht geldig blijft. Verwerende partij benadrukt dat het vak op basis van interne kwaliteitszorg recent werd geheroriënteerd, waardoor de nadruk nu meer op de excursies kwam te liggen. Ze verduidelijkt dat de vrijstellingsaanvraag van verzoekster werd geweigerd omdat van het feit dat niet werd aangetoond dat de theoretische kennis afgetoetst is in de context van excursies. De interne beroepsinstantie heeft erkend dat verzoekster een paper omtrent de materie heeft geschreven, maar zij is van oordeel dat een paper geen gelijkwaardige vaardigheden toestelt als een excursie.

Verwerende partij verduidelijkt vervolgens dat een vrijstellingsaanvraag bij de faculteit Wetenschappen via een online aanvraagformulier gebeurt. Wanneer een vrijstelling wordt aangevraagd, stelt deze procedure dat het beslissingsformulier dat studenten digitaal toegestuurd krijgen, aan de docenten van het specifieke opleidingsonderdeel moet worden voorgelegd. Verwerende partij merkt op dat verzoekster het beslissingsformulier niet toevoegde in haar communicatie, noch vermeldde zij dat haar vraag kaderde in een vrijstellingsaanvraag. Daarbij liet verzoekster ook na om te melden dat ze in Finland woont en verblijft, hoewel ze aan de Universiteit Antwerpen als student is ingeschreven. Volgens verwerende partij waren de docenten bijgevolg niet op de hoogte van de uitzonderlijke situatie waarin verzoekster zich bevindt en reageerden ze zoals ze op elke reguliere student zouden reageren, door haar naar de inleidingsles te verwijzen. De docenten wisten echter niet, en konden ook niet weten, dat verzoekster de eerste les moeilijk kon bijwonen.

Verwerende partij merkt op dat de communicatie van de interne beroepsbeslissing binnen de termijn van twintig dagen is gebeurd, zoals staat vastgesteld in artikel II.284 van de Codex Hoger Onderwijs en in het OER 2016-2017. Volgens haar had de interne beroepsinstantie tot en met 16 april 2017 tijd om het beroep – dat op 27 maart 2017 werd ingesteld – te behandelen en de beslissing te communiceren. Ze stelt dat het feit dat dit tijdstip midden in de paasvakantie valt, louter een samenloop van omstandigheden is, en niet kan worden gezien als een element dat bewust als hinderpaal is gebruikt.

Verder stelt verwerende partij dat het niet zo is dat de vrijstelling van verzoekster om persoonlijke redenen zou zijn geweigerd. Zij verwijst hiervoor naar de motivering van de beslissing tot weigering van de vrijstellingsaanvraag. Volgens verwerende partij staat het feit dat verzoekster wordt aangesproken op haar manier van communiceren overigens los van de inhoudelijke beoordeling van de aanvraag. Ze stelt dat verzoekster hierop ook zou zijn gewezen mocht de vrijstelling haar zijn toegekend, vermits de docenten het een deel van hun takenpakket achten om studenten erop te wijzen wanneer blijkt dat zij hun kansen dreigen te ondermijnen omwille van hun vorm van communicatie. Verwerende partij merkt op dat in de algemene kerncompetenties voor bachelorstudenten van de Universiteit Antwerpen staat dat studenten zich vaardig moeten kunnen uitdrukken, ook schriftelijk. Ze stelt dat de docenten de professionele communicatie tussen studenten en docenten dus bijsturen, zodat studenten later sterker staan in hun professionele leven. Volgens verwerende partij is er dan ook geen enkele

reden om te twijfelen aan de onpartijdigheid van de docenten en van de interne beroepsinstantie.

Beoordeling

Uit het verzoekschrift kan de Raad afleiden dat verzoekster de schending van de motiveringsverplichting, in samenleving met het redelijkheidsbeginsel, alsook de schending van het onpartijdigheidbeginsel inroeft betreffende de negatieve vrijstellingsbeslissing van verwerende partij.

Verzoekster stelt dat haar aanvraag is geweigerd om persoonlijke redenen. Zij geeft aan dat zij zelfs “boze stiefmoeder” wordt genoemd, ook al heeft dit niets met de vrijstellingsaanvraag te maken. Zij wijst op het feit dat zij de antwoorden in verband met haar vrijstellingsaanvraag via de studiebegeleider en ombudsman moest vragen. Ze stipt aan dat ze de interne beroepsbeslissing net voor de paasvakantie heeft ontvangen, terwijl ze dan nog afspraken moet regelen met de studiebegeleiders/professoren die dan op vakantie zijn, alsook binnen zeven dagen extern beroep moet instellen.

De Raad is van oordeel dat het feit dat het tijdstip van samenkomst van de interne beroepscommissie alsook het meedelen van de interne beroepsbeslissing, die gebonden is aan decretaal bepaalde termijnen, midden in de paasvakantie vallen, zoals verwerende partij stelt, eerder een samenloop van omstandigheden betreft en niet kan worden gezien als bewuste strategie om verzoekster te belemmeren bij de uitputting van haar rechten. Van een student die een intern beroepsschrift indient, kan overigens worden verwacht dat hij klaar staat om binnen de door de instelling aangegeven termijn een beslissing in ontvangst te nemen.

De Raad is ook van oordeel dat, gezien de omstandigheid dat verzoekster niet meer duiding heeft gegeven bij haar vragen, met name omtrent (1) het feit dat deze vragen kaderen in een vrijstellingsdossier, en (2) het feit dat zij in Finland verbleef en dus haar studies op afstand wenste te volgen, haar in voldoende mate de kans werd gegeven (door de uitnodiging op de inleidingsles) om een antwoord te krijgen op de door haar gestelde vragen. Ook dit bewijst niet in voldoende mate dat verwerende partij haar persoonlijk wou benadelen.

De Raad is van oordeel dat de beweringen van verzoekster eerder getuigen van een subjectief aanvoelen van verzoekster en niet voldoende concreet en overtuigend aantonen dat er *in casu*

sprake is van enige vooringenomenheid in hoofde van verwerende partij. Het vermoeden van objectiviteit dat kleeft aan een beslissing van een docent kan op basis van deze argumenten niet weerlegd worden.

Het middelonderdeel is niet gegrond.

De Raad stelt verder dat hij zijn appreciatie over het al dan niet verlenen van een vrijstelling niet in de plaats mag stellen van de bevoegde instanties van verwerende partij. De Raad mag enkel nagaan of de beslissing op een wettige wijze tot stand is gekomen en of de bevoegde instanties, binnen de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid, niet kennelijk onredelijk hebben gehandeld.

Bij de beoordeling van geschillen omtrent vrijstellingen acht de Raad een goede motivering van groot belang. De motivering moet specifiek ingaan op het voorliggende dossier van iedere individuele aanvrager. In principe kunnen standaarduitdrukkingen of stijlformuleringen niet volstaan. Zeker wanneer een student een intern beroep instelt tegen een initiële weigeringsbeslissing kan een individuele analyse worden verwacht van de ingediende aanvraag. Een beslissing tot weigering van een vrijstelling kan steunen op verschillende gronden, zoals de omvang, het niveau en de inhoud van de kwalificatie. Een kwalificatie moet ook formeel en authentiek zijn en ook het actueel karakter van de verworven leerresultaten/competenties kan een criterium zijn bij de beoordeling van de gelijkwaardigheid. In eerste instantie is het belangrijk dat wordt nagegaan of er substantiële verschillen zijn in de aangegeven leerdoelen *c.q.* eindcompetenties van de te vergelijken opleidingsonderdelen.

De Raad onderzoekt hierna in hoeverre de interne beroepsbeslissing voldoet aan deze contouren. Verzoekster klaagt er *in fine* over dat het niet redelijk is om haar aanvraag te weigeren gezien zij inhoudelijk wel de vooropgestelde kennis heeft verworven.

In een middelonderdeel beroept verzoekster zich op het feit dat zij in 2013 de toestemming heeft gekregen om de “Finse ecosysteemtypes” te bestuderen. De Raad volgt verwerende partij waar zij stelt dat de vrijstellingsaanvraag die verzoekster momenteel voor het betreffende opleidingsonderdeel indient betreffende de leerresultaten moet worden vergeleken

met de invulling van het huidig opleidingsonderdeel. Het is deze inhoudelijke vergelijking op niveau van de vooropgestelde leerresultaten, competenties en vaardigheden die aan de orde is.

De Raad stelt bovendien vast dat uit de motivering blijkt dat de aanvraag niet werd geweigerd op basis van het inhoudelijke kennisaspect, maar wel wegens het ontbreken van de vaardigheid om de opgedane inhoudelijke kennis ook te toetsen in de praktijk. De Raad leest namelijk dat de vrijstellingsaanvraag van verzoekster werd geweigerd omwille van het feit dat niet werd aangetoond dat de theoretische kennis is afgetoetst in de context van excursies. De interne beroepsinstantie heeft erkend dat verzoekster een paper omtrent de materie heeft geschreven, maar zij is van oordeel dat een paper geen gelijkwaardige vaardigheden toetst als een excursie.

De Raad leest in de ECTS-fiche van het betreffende opleidingsonderdeel (zie stuk 3 van verwerende partij) het volgende inzake de doelstelling en de inhoud ervan:

“2. Eindcompetenties:

De studenten verwerven inzicht in de structuur, samenstelling en functioneren van een aantal Belgische ecosysteemtypes.

3. Inhoud

Tijdens een aantal hoorcolleges [wordt] een aantal belangrijke ecosysteemtypes besproken: Hoe kunnen we ze herkennen, waar in het landschap komen ze voor, waarin verschilt hun ecologie van die van andere ecosystemen. Dit wordt verduidelijkt tijdens excursies en een zelfstandig (groeps)werk.”.

Bij de werkvormen wordt aldus ook expliciet gewezen op excursies. De Raad stelt verder vast dat de interne beroepscommissie de inhoudelijke motivering van de initiële weigeringsbeslissing, in haar beslissing overneemt (zie stuk 2 van verwerende partij). Deze luidt als volgt:

“Het vak Ecosysteemtypes heeft als doel dat de studenten de eindcompetentie verwerven dat zij inzicht verworven hebben in de structuur, samenstelling en het functioneren van een aantal Belgische ecosysteemtypes. Het is hierbij de bedoeling dat de studenten in staat moeten zijn om in een landschap ecosysteemtypes daadwerkelijk te herkennen, en hierbij ook de gradiënten binnen deze types moeten kunnen onderscheiden en welke functionaliteit daarmee gerelateerd is. Hiertoe moet de student in staat zijn specifieke planten (= sleutelsoorten) te

herkennen en ook de variaties in vegetatiesamenstelling te kunnen koppelen aan abiotische factoren en impacts.

Tijdens een aantal hoorcolleges worden een aantal belangrijke ecosysteemtypes besproken: Hoe kunnen we ze herkennen, waar in het landschap komen ze voor, waarin verschilt hun ecologie van die van andere ecosystemen. Hierbij is de rol van excursies cruciaal. Voor dit vak zijn de excursies belangrijker dan de hoorcolleges. De hoorcolleges zijn erop gericht de veldbezoeken voor te bereiden. Tijdens de excursies wordt de kennis aangereikt en getest. Het examen is dan ook volledig op de veldbezoeken afgestemd: er worden foto's en beeldmateriaal getoond tijdens een repetitieve powerpoint-presentatie waarbij de studenten vragen moeten beantwoorden op basis van de visuele herkenning en interpretatie van het beeldmateriaal. Het behalen van de eindcompetenties gebeurt vooral via opbouw van veldkennis. Het lijkt ons onmogelijk die einddoelen te behalen door veldkennis te vervangen door het schrijven van een essay. Een essay laat immers niet toe te testen of de student autonoom in staat is een ecosysteemtype te diagnosticeren en te evalueren op basis van veldobservatie.”.

De vaardigheid om de kennis aan de praktijk te toetsen tijdens excursies wordt als doelstelling vooropgesteld. De Raad acht het binnen de grenzen van zijn bevoegdheid niet kennelijk onredelijk om *in casu*, nu blijkt dat verzoekster enkel een inhoudelijk werkstuk heeft opgesteld en niet heeft deelgenomen aan excursies (wat door verzoekster zelf wordt bevestigd in haar intern verzoekschrift), te oordelen dat zij niet in aanmerking komt voor het bekomen van een vrijstelling betreffende het opleidingsonderdeel bij verwerende partij, waar de praktijktoets van de kennis als doelstelling wordt vooropgesteld. Dit is naar het oordeel van de Raad een voldoende substantieel verschil inzake de doelstellingen van het betreffende opleidingsonderdeel, waar het niet enkel gaat om loutere kennisvergaring, maar ook om toepassing in het veld.

De weigering om de vrijstelling toe te kennen van de interne beroepsinstantie is afdoende gemotiveerd en niet kennelijk onredelijk.

Het middel is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 24 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jean Goossens bijzitter

Piet Versweyveld bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Karla Van Lint

Zitting van 8 mei 2017

Arrest nr. 3.620 van 8 mei 2017 in de zaak 2016/639

In zake: Mike PRINSEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Jan Ghysels, Kris Wauters en Sophie Bleux
kantoor houdend te 1170 Brussel
Terhulpsesteenweg 187
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

UNIVERSITEIT HASSELT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Koen Geelen, Wouter Moonen en Thomas Christiaens
kantoor houdend te 3500 Hasselt
Gouverneur Roppesingel 131
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 7 december 2015, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de examencommissie van 30 november 2015.

II. Verloop van de rechtspleging

De Raad heeft in zijn arrest nr. 2.789 van 19 januari 2016 in de zaak 2015/673 het beroep verworpen.

Tegen dit arrest werd cassatieberoep ingesteld bij de Raad van State.

De Raad van State oordeelde in arrest nr. 236.289 van 27 oktober 2016 dat het cassatieberoep gegronde was. De Raad van State vernietigde het arrest nr. 2.789 van 19 januari 2016 op grond van volgende overwegingen:

“ (...)”

17. Anders dan hoe de verwerende partij het ziet, kent de toepassing van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek een algemene draagwijdte. Ze zijn van toepassing telkens de rechter – hetzij de gewone rechter, hetzij de administratieve

rechter – in het kader van de voor hem gevoerde bewijslevering, zijn beslissing steunt op de inhoud van een geschrift, zonder dat daarbij een onderscheid moet worden gemaakt tussen de gevallen waarin het akten betreffen die rechtshandelingen – bijvoorbeeld verbintenissen – vaststellen, dan wel andere bewijsstukken.

18. Als administratieve cassatierechter mag de Raad van State niet in tweede instantie de feitelijke beoordeling van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen overdoen maar mag hij enkel nagaan of het hem voorgelegde arrest overeenkomstig de wet is genomen.

Luidens artikel 14, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State treedt de afdeling Bestuursrechtspraak in geval van cassatieberoep “niet in de beoordeling van de zaken zelf”.

Het middelonderdeel dat onder aanvoering van de miskenning van de bewijskracht van een aan de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen voorgelegde akte de Raad van State ertoe noopt na te gaan of de bodemrechter aan die akte een uitlegging geeft die met de bewoordingen ervan onverenigbaar is, is ontvankelijk.

19.1 In zijn antwoord op 14 november 2015 aan de coördinator op diens vraag of verzoeker “de jury’s van module 1, 3, 5 wil herdoen, dit keer met geluidsopnames, of dat de uitgebreide notulen volstaan”, deelt verzoeker volgens het bestreden arrest mee:

“I.v.m. het opnieuw doen van module 1, 3 en 5 neem ik nog even in beraad.”

In een e-mail van 16 november 2015 reageren de raadslieden van verzoeker volgens het bestreden arrest over dezelfde vraag:

“Cliënt neemt op dit ogenblik nog geen standpunt in aangaande de vragen van de heer (S.). De eindbeslissing, bij afwezigheid van een geluidsopname, is onwettig. Het lijkt ons aangewezen om op zeer korte termijn (lees: deze week) een vergadering te hebben met u en iemand van het centraal bestuur van (verwerende partij). Wij gaan ervan uit dat het centraal bestuur ook niet akkoord kan gaan met de manier van handelen van de betreffende faculteit. Aangezien het academiejaar steeds meer vordert, benadrukken wij dan ook de ernst en de urgentie van onze vraag tot overleg.”

19.2 Naar het oordeel van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen blijkt hieruit “minstens impliciet” een weigering om de betrokken modules opnieuw af te leggen, wat deze Raad tot de conclusie brengt dat verzoeker geen blijk geeft van het rechtens vereiste belang bij zijn middel.

Daarmee geeft de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen aan de bedoelde e-mail een interpretatie die niet bestaanbaar is met de bewoordingen ervan. Immers, verzoeker hield de vraag of hij de betrokken modules waarvoor de geluidsopnames ontbreken wenst te herdoen “in beraad”. Dat betekent zoveel als dat verzoeker zich over die vraag nog ‘bedenkt’ en ‘nog niet tot een besluit is gekomen’. Dat wordt bevestigd door zijn raadslieden wanneer zij per e-mail verklaren dat verzoeker “nog geen standpunt [inneemt]” en waarin zij op zeer korte termijn een overleg aanvragen met het centraal bestuur.

Daarmee is niet bestaanbaar de interpretatie dat verzoeker – weze het “impliciet” – heeft geweigerd de modules opnieuw af te leggen.

19.3 In die mate is het vierde middelonderdeel gegrond.”

De Raad heeft de zaak vervolgens ambtshalve geregistreerd onder het rolnummer 2016/639.

Verzoekende partij en verwerende partij hebben een toelichtende nota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 14 december 2016.

Kamervoorzitter Bertel De Groote heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Sophie Bleux, die verschijnt voor de verzoekende partij en advocaat Thomas Christiaens, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Bij beschikking nr. 2017/II/001 van 26 januari 2017 worden de debatten heropend. Verzoekende partij wordt verzocht om schriftelijk aan de Raad en aan verwerende partij mee te delen of zij bereid is op het aanbod van verwerende partij inzake de organisatie van een

nieuw examen (modules 1, 3 en 5 – “Ontwerpen III”) – op een door de partijen in onderleg overleg te bepalen datum, in aanwezigheid van de centrale ombudspersoon, met geluidsopnames en notulering – in te gaan. Verwerende partij beschikt vervolgens over een termijn van vier kalenderdagen na kennisgeving van het standpunt van verzoeker om op haar beurt standpunt in te nemen.

Verzoekende partij en verwerende partij hebben vervolgens een aanvullende nota ingediend.

III. Feiten

Verzoeker is ingeschreven in de opleiding Bachelor in de Architectuur.

In het academiejaar 2014-2015 behaalt verzoeker voor het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen 3’ een examencijfer van 9/20.

Het cijfer werd volgens de instelling definitief vastgesteld door de examencommissie en op 1 juli 2015 vrijgegeven via het digitale studentendossier.

Per e-mail en aangetekend schrijven van 3 juli 2015 tekent de raadsman van verzoeker intern beroep aan.

De voorzitter van de interne beroepscommissie behandelt het beroep van verzoeker op 7 juli 2015, en verklaart het onontvankelijk op grond van de overweging dat het verzoekschrift is ondertekend door de advocaat van verzoeker en niet door verzoeker zelf, en dat het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) niet in een dergelijke mogelijkheid tot vertegenwoordiging voorziet.

Bij arrest nr. 2.280 van 25 augustus 2015 heeft de Raad de beslissing van de voorzitter van de interne beroepscommissie vernietigd.

Vervolgens is verzoeker uitgenodigd voor een hoorzitting door de interne beroepscommissie op 2 september 2015.

De beroepscommissie besluit om het intern beroep ontvankelijk maar ongegrond te verklaren.

Bij arrest nr. 2.405 van 1 oktober 2015 heeft de Raad de beslissing van de beroepscommissie vernietigd.

Op 5 oktober 2015 neemt de interne beroepscommissie een nieuwe beslissing, ertoe strekkend de initiële studievoortgangsbeslissing van de examencommissie d.d. 1 juli 2015 te vernietigen.

Op 9 oktober 2015 neemt de examencommissie op haar beurt een nieuwe beslissing, luidend als volgt:

“De examencommissie van de bachelor architectuur heeft student [verzoeker] op vrijdag 9 oktober om 9u gehoord en hem toegelicht waarom hij niet geslaagd is op ‘Ontwerpen 3’ in academiejaar 2014-2015. Dit aan de hand van de motivatie d.d. 6 oktober 2015, opgesteld door de coördinerend verantwoordelijke en alle juryleden, hier als bijlage aangehecht. De examencommissie verklaart zich akkoord met deze motivatie.

De examencommissie besluit in haar zitting d.d. 9 oktober 9u30 dat op basis van deze gegevens het eindresultaat van 9/20 op Ontwerpen 3 correct tot stand is gekomen en afdoende werd gemotiveerd.”

Tegen deze beslissing stelt verzoeker een beroep in bij de Raad, alsook een willig beroep bij verwerende partij. In het raam van de laatste procedure komt de interne beroepscommissie tot het oordeel dat de beslissing van de examencommissie van 9 oktober 2015 niet correct tot stand was gekomen.

Op 23 oktober 2015 beslist de interne beroepscommissie in het raam van het willig beroep het volgende:

“De interne beroepscommissie verklaart het beroep gegrond en vernietigt dienvolgens de beslissing van de examencommissie d.d. 9 oktober 2015. Zij vraag[t] de examencommissie [een] nieuwe, afdoend gemotiveerde en kennelijk redelijke beslissing te nemen waarbij de projecten in hun bestaande toestand opnieuw worden beoordeeld op de wijze zoals omschreven hierboven en waarbij de student de presentaties voor de 4 modules en het portfolio overdoet met de modaliteit dat van de presentaties een geluidsopname en notulen wordt gemaakt.”

Bij arrest nr. 2.702 van 8 december 2015 heeft de Raad het bij hem ingestelde beroep zonder voorwerp verklaard.

Navolgend wordt tussen verwerende partij en de raadslieden van verzoeker overleg gepleegd met betrekking tot de samenstelling van de jury. Uit een e-mail van verwerende partij van 26 oktober 2015 blijkt dat er bezorgdheid bestaat over de objectiviteit in hoofde van de jury:

“Er blijkt nog enige onduidelijkheid te bestaan m.b.t. de samenstelling van de jury’s voor de nieuwe presentatie van student [verzoeker]. De interne beroepscommissie had begrepen dat de samenstelling van de jury dezelfde mocht zijn van de student op voorwaarde dat de presentaties werden opgenomen en er notulen van werden gemaakt. Uit het telefonisch onderhoud met mr. Bleux daarnet dien ik op te vatten dat de student wel heeft begrepen dat er een nieuw samengestelde jury komt bovenop de opname en notulen. De beslissing van de interne beroepscommissie is op dit punt echter stilzwijgend.

Ik heb daarom de examencommissie gecontacteerd met de vraag wat hun standpunt hierin was. Zij geven de voorkeur aan werken met dezelfde jurysamenstellingen omdat zij schrik hebben om nadien het verwijt te krijgen dat de nieuwe jury’s strenger zouden zijn geweest, niet voldoende voorkennis hadden, niet gelijk behandeld met andere studenten door andere jurysamenstelling, ... Zij achten het dus veel objectiever om wel met dezelfde jurysamenstelling te werken. De objectiviteitstoets kan gevoerd worden aan de hand van de notulen en de audio-opnames. Eventueel kan daaraan gekoppeld gebruik worden gemaakt van de in het OER voorziene mogelijkheid om een ombudspersoon aanwezig te laten zijn bij de presentaties (art. 1.6 examenreglement); ik dacht in deze aan de centrale ombudspersoon van de [verwerende partij] zodat er geen betrokkenheid met de faculteit is?”

De raadslieden van verzoeker antwoorden hierop dat de aanwezigheid van de centrale ombudsman vereist is ter garantie van de objectiviteit en neutraliteit van de nieuwe beoordelingen.

Met een e-mail van 28 oktober 2015 wordt verzoeker meegedeeld dat de examencommissie zich zal gedragen naar de beslissing van de interne beroepscommissie:

“De examencommissie bachelor architectuur wenst de uitspraak van de Interne Beroepscommissie Studievoortgangsbeslissingen d.d. 23 oktober 2015 (besluit 145 22 – 23.10.2015) na te komen en zal derhalve een nieuwe, afdoend gemotiveerde en kennelijk redelijke beslissing (nieuw examenresultaat) nemen ten laatste eind november 2015.

Momenteel beraadt de commissie zich samen met het onderwijsteam van Ontwerpen 3 over de data van de nieuwe jurypresentaties die, zoals overeengekomen, zullen worden bijgewoond door de centrale ombudspersoon.
Van zodra ze bekend zijn, worden ze meteen aan jou overgemaakt.”

Op 29 oktober 2015 ontvangt verzoeker een e-mail met mededeling van het volgende:

“betreft: nieuwe jurering projecten ‘ontwerpen 3’ 2014-2015

Dinsdag 03/11 om 16u30 vindt de jurering plaats van Module 1.

De juryleden zijn:

[S.D.B.]

[S.G.]

[T.L.]

[L.S.]

De jury wordt ook bijgewoond door [L.Q.], zij is ‘centrale ombuds’.

Gelieve uw plannen en maquette mee te brengen, wij beschikken enkel over een digitale versie.

Het tijdstip van de jury’s van de overige modules staat nog niet vast, gezien een aantal juryleden in het buitenland vertoeven, info volgt.”

Verzoeker legt het examen van Module 1 af op 3 november 2015, Module 3 en Module 5 volgen op 10 november 2015, op 20 november 2015 wordt Module 2 afgelegd en op 24 november 2015 Module 4.

Bij het afleggen van het examen van de modules 1, 3 en 5 – dus op 3 en 10 november 2015 – heeft verzoeker de indruk dat er geen geluidsopnames worden gemaakt. Zijn raadslieden zenden op 12 november 2015 een e-mail aan verwerende partij:

“(…)

Onze cliënt is op dit ogenblik voor het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen 3’ opnieuw voor de verschillende jury’s in de verschillende modules zijn werk aan het verdedigen.

Zoals afgesproken is bij de verdediging telkens de centrale ombudsman aanwezig. Cliënt heeft echter de indruk dat er geen geluidsopname wordt gemaakt van de verdediging.

Wij willen u erop wijzen dat de beroepscommissie uitdrukkelijk in haar beslissing een geluidsopname heeft opgelegd. Mocht blijken na de verdediging en na de deliberatie dat wij geen geluidsopnames kunnen beluisteren betreffende de verdediging voor alle modules, dan zal u begrijpen dat de eindbeslissing opnieuw is aangetast door een onwettigheid. Dit maal zal het dan vooral zijn omdat de examencommissie de beslissing van het centrale beroepsorgaan niet heeft nageleefd.”

Hierop komt daags nadien, op 13 november 2015, een reactie van de heer [L.S.], coördinator van studio 3 bachelor architect. Hij meldt aan verzoeker het volgende:

“betreft jury module 2 ‘ontwerpen 3’ 2014-2015

Ik heb net met [P.B.] overlegd over zijn ‘kalender’.

We willen graag vrijdag 20/11 voorstellen, om 13u.

Past dit voor u?

Betref jury module 1, 3, 5: Hiervan zijn zeer uitgebreide notulen gemaakt maar geen geluidsopname. Dit alles uiteraard in de aanwezigheid van de centrale ombuds.

De examencommissie heeft het begrip ‘modaliteiten’ geïnterpreteerd als ‘mogelijkheden’. Dit blijkt discutabel.

Om alle onduidelijkheid hieromtrent weg te nemen willen we u vragen of je de jury’s van module 1, 3, 5 wil herdoen, dit keer met geluidsopnames, of dat de uitgebreide notulen volstaan voor u voor deze jury’s.

Van de nog af te leggen jury’s van module 2 en 4 worden in ieder geval zowel uitgebreide notulen als wel geluidsopnames gemaakt.

Graag antwoord.”

Twee antwoorden volgen.

Verzoeker zelf mailt op 14 november 2015 (stuk O administratief dossier) het volgende:

“Voor mij is de presentatie van module 2 goed op 20/11 om 13 uur, waar zal dit plaatsvinden? Moet module 4 dan ook gepresenteerd worden of deze dinsdag en indien zo om welk uur en waar vindt dit plaats?

Ook ga ik ermee akkoord dat [H.C.] vervangen wordt door [S.M.] zoals u het vorige week voorstelde zodat we [H.C.] er niet mee hoeven te belasten in zijn drukke agenda.

I.v.m. het opnieuw doen van module 1, 3 en 5 neem ik nog even in beraad.

I.v.m. de keuze van de zone en scenario voor module 3 wens ik als zone het centrum te kiezen gevuld door de industrie en tot slot de zoo, als scenario wens ik voorlopig het scenario van [S.T.] te kiezen.

Is het gekozen scenario definitief? Of kan deze in het ontwerpproces nog gewijzigd worden?”

Verzoekers raadslieden antwoorden hunnerzijds in een e-mail van 16 november 2015 aan verwerende partij:

“Wij hebben via onze cliënt een mail ontvangen waarin de heer [S.] erkent dat er geen geluidsopname is van de presentaties die onze cliënt heeft afgelegd oktober/november. Nochtans heeft de Beroepscommissie dit uitdrukkelijk beslist en heeft de examencommissie deze beslissing bevestigd. Dit verbaast ons dan ook enorm.

De heer [S.] stelt dat de examencommissie het begrip ‘modaliteiten’ heeft geïnterpreteerd als ‘mogelijkheden’ en dat het zodoende discutabel is. Uiteraard is niets minder waar. Het spijt ons om te moeten vernemen dat de constructieve houding van onze cliënt niet beantwoord wordt met een constructieve houding vanuit de faculteit. Nochtans heeft onze cliënt vergaande toegevingen gedaan en zijn deze tijden zeer zwaar voor hem qua werklast maar ook psychisch zijn zij zwaar te dragen voor hem. Vooral dit laatste lijkt mij niet te stroken met de wijze waarop [verwerende partij] zich naar de buitenwereld toe wenst te profileren.

Bijkomend stelt de heer [S.], zonder enige vorm van excuses en zonder enig besef van de impact op onze cliënt, voor om de presentaties waarvoor er geen geluidsopname is opnieuw af te leggen. U moet verstaan dat de werklast voor onze cliënt gigantisch hoog ligt doordat hij beide jaren combineert. In plaats van aan te moedigen dat een student zich inzet voor zijn studies, maakt [verwerende partij] het quasi onmogelijk voor de student om met succes zijn studies af te leggen. Dit kan ons inziens niet de bedoeling zijn. Zeker niet nu wij meegegaan zijn in een ‘minnelijke’ regeling welke ook ten voordele is van [verwerende partij].

Cliënt neemt op dit ogenblik **nog geen standpunt in aangaande de vragen van de heer [S.]**. De eindbeslissing, bij afwezigheid van een geluidsopname, is onwettig. Het lijkt ons aangewezen om op zeer korte termijn (lees: deze week) een vergadering te hebben met u en iemand van het centraal bestuur van [verwerende partij]. Wij gaan ervan uit dat het centraal bestuur ook niet akkoord kan gaan met de manier van handelen van de betreffende faculteit. Aangezien het academiejaar steeds meer vordert, benadrukken wij dan ook de ernst en de urgentie van onze vraag tot overleg.”

Verzoeker ontvangt op deze e-mail geen enkel antwoord meer. De reeds geplande presentaties van 20 en 24 november 2015 gaan door. Verwerende partij achtte op het op dat ogenblik niet opportuun om nog een ander voorstel te doen dan dat wat reeds was geformuleerd.

Op 30 november 2015 neemt de examencommissie de beslissing om verzoeker het examencijfer van 9/20 toe te kennen. Deze beslissing is gemotiveerd als volgt:

Het besluit 145 22 van de Interne beroepscommissie studievoortgangsbeslissingen van de [verwerende partij] dd 23.10.15, met betrekking tot de betwisting van het examencijfer voor het opleidingsonderdeel ‘ontwerpen 3’ luidde als volgt:

De interne beroepscommissie verklaart het beroep gegrond en vernietigt dienvolgens de beslissing van de examencommissie dd 9 oktober 2015. Zij vraagt de examencommissie een nieuwe, afdoend gemotiveerde en kennelijk redelijke beslissing te nemen waarbij de projecten in hun bestaande toestand opnieuw worden beoordeeld op de wijze zoals omschreven hierboven en waarbij de student de presentaties voor de 4 modules en het portfolio overdoet met de modaliteit dat van de presentaties een geluidsopname en notulen wordt gemaakt.

Zoals meldt per e-mail dd 28 oktober heeft de examencommissie zich bereid verklaard de beslissing van de interne beroepscommissie te volgen.

Zij heeft in navolging van deze beslissing gevraagd aan de coördinerend verantwoordelijke van het opleidingsonderdeel ‘ontwerpen 3’, Dhr. [S.], om de nieuwe jurypresentaties te organiseren. Deze presentaties vonden de afgelopen maand (november 2015) plaats. De examencommissie stelt vast dat:

- de student telkens op behoorlijke wijze op de hoogte werd gebracht wanneer en waar de (volgende) presentatie zou plaatsvinden;
- de student aanwezig was voor alle nieuwe jurypresentaties alsook dat alle juryleden aanwezig waren voor de nieuwe jurypresentaties;
- de centrale ombudspersoon van [verwerende partij] of haar plaatsvervanger steeds aanwezig was bij de jurypresentaties als onafhankelijke waarnemer;
- de jury’s collegiaal hebben beraadslaagd na elke jurypresentatie en er voor de beoordeling van elke module van het opleidingsonderdeel een omstandig gemotiveerd cijfer werd bezorgd aan de examencommissie;
- Er voor elke nieuwe jurypresentatie uitgebreid werd genotuleerd wat resulteert in en schriftelijke neerslag van elke jurypresentatie;
- De coördinerend verantwoordelijke de beslissing van de interne beroepscommissie geïnterpreteerd heeft als dat de audio opnames en de notulen geen cumulatieve voorwaarden waren maar alternerende.

De examencommissie bachelor architectuur van de [verwerende partij] heeft in haar vergadering dd donderdag 26 november om 13u, kennis genomen van de omstandige notulen en de quoteringen van alle nieuwe jury’s van Ontwerpen 3, met toelichting door coördinerend verantwoordelijke [L.S.]. Zie bijlagen.

De commissie stelt hierbij vast dat niet van alle nieuwe jury’s geluidsopnames werden gemaakt. Gelet op het feit van de omstandige notulen en het mail-verkeer tussen de student en de coördinerend verantwoordelijke waarin de student dd 14.11.15 het volgende schreef: ‘.... I.v.m. het opnieuw doen van module 1,3 en 5 neem ik nog even in beraad.....’ (zie bijlage).

Gelet op het feit tot op vandaag hieromtrent geen verder bericht vanwege [verzoeker] werd ontvangen door de examencommissie of door de coördinerend verantwoordelijke, gaat de commissie er van uit dat de student zich akkoord verklaart met de gehanteerde evaluatiewijze.

De examencommissie is op basis van voorgaande argumenten van oordeel dat de nieuwe jury presentaties correct verlopen zijn en dat er afdoende gemotiveerde juryverslagen werden opgemaakt door de verschillende jury's, van dewelke de examencommissie kennis nam. De examencommissie is de mening toegedaan dat uit het geheel van deze juryverslagen die aan deze beslissing als bijlage worden toegevoegd, blijkt dat de student niet de nodige eindcompetenties behaalt om te kunnen slagen voor het opleidingsonderdeel 'ontwerpen 3', hetgeen hierna verder wordt gemotiveerd:

Er werd vastgesteld dat de student op verschillende evaluatiecriteria van de diverse oefeningen duidelijk onvoldoende haalt. Deze tekortkomingen werden door de coördinerend verantwoordelijke in detail uit de doeken gedaan aan de examencommissie en staan uitvoerig beschreven in de 5 juryverslagen. De examencommissie stelt vast dat de gehanteerde argumentatie duidelijk omschreven, afdoende gemotiveerd en consistent is.

Bij een terugkoppeling naar de algemene eindcompetenties betekent dit:

- Dat de student onvoldoende analyse kan maken van de ruimtelijke aspecten van het wonen in functie van een ontwerp.

De student vertoont stelselmatig de gewoonte om het opgegeven programma (ontoelaatbaar) te vereenvoudigen of te banaliseren (module 1, 2, 3, 4). Hij stelt zich daarbij weinig kritisch op naar de consequenties van zijn ontwerpbeslissingen (programmatorische tekortkomingen, functionele oververeenvoudiging, planmatige fouten, ...).

-Dat de student onvoldoende onderzoeksresultaten kan interpreteren en integreren in het ontwerpproces.

De vertaling van onderzoeksresultaten naar het ontwerp zelf laat te wensen over. In 3 bachelor is de stedelijke context van groot belang, het onderzoek naar input vanuit de concrete context is hierbij fundamenteel. In alle ontwerpmodules (module 1, 2, 3, 4) schiet de student hier ruim in tekort. De analyse en het onderzoek van de context vinden geen vervolg in het ontwerp. Belangrijke omgevingsfactoren worden gewoon vergeten.

-De student kan onvoldoende een woonconcept ontwikkelen vanuit een gegeven programma en context.

De aangeboden woonconcepten blijken in de meeste gevallen (module 1, 2, 3, 4) weinig met de context te maken te hebben of de impact van de context is verwaarloosd. De student focust te zeer op het gebouw zelf.

-Dat de student onvoldoende een woonconcept kan ontwerpen vanuit het gegeven van duurzaamheid.

In geen enkel van de ontwerpen is een bijzondere aandacht te onderkennen wat betreft de problematiek van duurzaamheid. Enkel het ontwerp in module 4 vertoont hierbij een lichte aanzet (herbestemming).

-Dat de student onvoldoende een woon- en ontwerpproces beeldend en woordelijk kan communiceren.

Bij de mondelinge toelichting bij de 5 modules brengt de student telkenmale een te “simpele” functionele opsomming van plankenmerken. De student beschikt alsnog niet over de capaciteiten om een pakkend inhoudelijk verhaal te brengen. De toelichting van module 5 (portfolio) maakt dit schijnend duidelijk. In module 5 wordt de student gevraagd om een inhoudelijke voorstelling te brengen van datgene waarvoor hij als student staat, als ware het

een sollicitatie naar 1 master. De functionele opsomming van feiten zoals ze door de student werd gebracht is niet gevraagd en getuigt van onvoldoende diepgang.

De beeldende communicatie is onvoldoende, dikwijls ontbreken gevraagde tekeningen (module 1, 3, 4). De student focust stelselmatig te veel op het gebouw zelf en vergeet dikwijls de context. De tekeningen zijn ook dikwijls slecht georganiseerd of “slecht gekozen” (module 1, 3, 4) waardoor ze het de betrachter moeilijk maken of waardoor de essentie niet wordt getoond.

Op basis van de juryberaadslagingen werd door de coördinerend verantwoordelijke en de juryleden het gewogen gemiddelde van 9/20 voor ‘Ontwerpen 3’ vastgesteld. De examencommissie sluit zich bij deze vaststelling aan en besluit dat [verzoeker] het nieuwe examencijfer van 9/20 krijgt omdat uit de juryverslagen blijkt dat hij de eindcompetenties, zoals vastgelegd in de studiegids, niet heeft behaald en aldus geen credit bekomt voor dit opleidingsonderdeel.”

Dit is de thans bestreden beslissing. Verzoeker stelt deze beslissing te hebben ontvangen op (dinsdag) 1 december 2015. Dit wordt door verwerende partij niet betwist.

Na kennisname van deze beslissing, nemen de raadslieden van verzoeker telefonisch contact op met verwerende partij. Verzoeker stelt dat daarbij niet alleen verontwaardiging werd uitgesproken over de strekking van de beslissing, maar ook uitdrukkelijk werd tegengesproken dat verzoeker geen standpunt zou hebben ingenomen omtrent het gevolg van het ontbreken van audio-opnames.

In antwoord daarop replicateert verwerende partij in een e-mail van 2 december 2015 dat zij “de uitspraak van de Raad van 8 december 2015 [wenst] af te wachten en daarna zal bekijken of en hoe zij in deze situatie bemiddelend kan optreden.”

De raadslieden van verzoeker antwoorden hierop ten slotte dat de Raad het beroep zonder voorwerp zal verklaren (het betreft het beroep ingesteld tegen de ondertussen door de beroepscommissie ingetrokken beslissing) en dat zij zich verplicht zien een nieuw beroep in te stellen tegen de beslissing van de examencommissie.

De Raad stipt nog aan dat de centrale ombud, die bij verzoekers presentaties aanwezig was, de volgende verklaring op eer heeft afgelegd:

“Op onderstaande data was de centrale ombuds aanwezig bij de jurering van student [verzoeker] in kader van het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen 3’:

- 03.11.2015 Module 1
- 10.11.2015 Module 3 en 5
- 20.11.2015 Module 2
- 24.11.2015 Module 4

Met betrekking tot de jurering van module 1, 3 en 5 werden geen audio-opnames voorzien, voor module 2 en 4 was dit wel het geval.

Wat de verdediging van de modules betreft, komt de student bij elke presentatie erg onvoorbereid over. Enkele voorbeelden:

- Module 1: de student deelde zijn vooraf meegedeelde beschikbare tijd niet efficiënt in. Zodra de voorziene presentatietijd verstrekken was, werd aan de student gevraagd om af te ronden zodat kon gestart worden met de ondervraging. Hierdoor kwam het eigenlijke ontwerp onvoldoende aan bod tijdens de presentatie.
- Module 3 en 4: in tegenstelling tot de presentatie van module 1 gebruikte de student de voorziene tijd voor de presentatie van module 3 en 4 niet.
- Tijdens de presentatie van elke module komt de student heel onvoorbereid over: hij hanteert geen structuur in de presentatie, spreekt niet vlot, gaat niet efficiënt om met de beschikbare tijd,...

Wat de ondervraging van de student door de juryleden betreft, kan gesteld worden dat deze correct en sereen verlopen is (dit werd na afloop van elke module ook meegedeeld aan een lid van de examencommissie). Van de modules waarvoor geen audio-opname beschikbaar is, werd heel uitgebreid genoteerd door één van de juryleden zodat een omstandige verslaggeving mogelijk was.

Desondanks de centrale ombuds inhoudelijk niet kan oordelen over de presentaties, kon toch worden vastgesteld dat de student meerdere malen de basisprincipes van architectuur niet correct hanteerde:

- Tekenconventies:
  - Een raam dat als deur gebruikt wordt (module 3)
  - Verschillende aanzichten van dezelfde constructie komen niet overeen (module 3 en 4)
  - Schaal van een maquette die niet klopt (module 2)
- Constructie: een onderbroken draagmuur (module 3)

- Energiepeil: onnodig warmteverlies (module 3)
- Een aantal ‘vreemde’ keuzes werden genomen door de student. Enkele voorbeelden:
  - o Zolderverdieping voorzien zonder trap naar de zolderkamer (module 1)
  - o Geen ramen voorzien in een slaapkamer (module 3)
  - o Een ‘groendak’ creëren op betonnen plaat op kelderniveau (module 3)
  - o Huizen met blinde muren voorzien (module3)
  - o Geen zonne-oriëntatie hanteren (student kan noorden-zuiden niet aanduiden tijdens verdediging) (module 2). ”

IV. Ontvankelijkheid

Standpunt van partijen

In haar *toelichtende nota* wenst verwerende partij in eerste instantie te wijzen op de mogelijke onontvankelijkheid van het beroep van verzoeker, gelet op de onduidelijkheid over verzoekers intenties m.b.t. een herinschrijving. Verwerende partij herinnert aan enkele beginselen inzake het belang van een verzoekende partij voor de Raad. Meer bepaald verwijst verwerende partij naar artikel II.285, lid 2 van de Codex Hoger Onderwijs. Dit impliceert dat degene die een beroep voor de Raad aanhangig maakt, hiertoe een belang moet kunnen doen gelden. Dit wordt bevestigd in de rechtspraak van de Raad en in de rechtsleer. Verwerende partij is zich bewust van de ruime invulling die de Raad doorgaans geeft aan het belang van een verzoeker, maar dit neemt niet weg dat de vernietiging van de bestreden studievoortgangsbeslissing nog een voordeel moet kunnen verschaffen aan de verzoeker. De Raad aanvaardde reeds dat een gebrek aan nieuwe inschrijving aan de onderwijsinstelling kan leiden tot een verlies aan belang.

In het concrete voorliggende geval is het de verwerende partij volstrekt onduidelijk of verzoeker nog maar de intentie heeft om zich opnieuw in te schrijven bij verwerende partij. Evenmin heeft verwerende partij enig zicht op de intenties van verzoeker om zich aan een andere onderwijsinstelling in te schrijven voor een gelijkaardige opleiding. Hiernaar gevraagd, heeft verzoeker alleszins geen duidelijkheid verschafft ten aanzien van verwerende partij. Verwerende partij nodigt verzoeker daarom uit om hierover ten overstaan van de Raad verdere verduidelijking te verschaffen, zodat de Raad kan vaststellen of het vereiste belang nog vorhanden is.

Indien de Raad zal vaststellen dat het vereiste belang niet langer bestaat, is de vordering van verzoeker onontvankelijk bij gebrek aan actueel belang.

In zijn *toelichtende nota* stelt verzoeker dat een verzoekende partij over een rechtens vereist belang beschikt, indien zij aantoont dat zij door de bestreden beslissing schade lijdt en dat een vernietiging haar enig rechtstreeks voordeel verschaft. Beide bestanddelen moeten aanwezig zijn om te kunnen spreken van een rechtens vereist belang. Verwerende partij verwijst naar een arrest van de Raad waaruit zij, ten onrechte, afleidt dat het gebrek aan een nieuwe inschrijving inhoudt dat de student zijn rechtens vereist belang verliest. *In casu* stelde de Raad vast dat de student niet beschikte over een rechtens vereist belang, aangezien het niet ging om een persoonlijk belang en dit gelet op de motivering door de studente van haar belang. De Raad heeft aldus helemaal niet tot de onontvankelijkheid besloten omdat er geen nieuwe inschrijving was. De onontvankelijkheid vloeide voort uit de vaststelling dat het ging om een *actio popularis*. Bovendien kan worden verwezen naar een arrest van de Raad waarbij een moreel belang wordt aanvaard, ook al zou een mogelijke vernietiging op academisch vlak geen nuttige gevolgen meer kunnen resulteren. Deze rechtspraak van de Raad sluit naadloos aan bij de vaste rechtspraak van de Raad van State inzake onderwijsmaterie en het beschikken over een gekwalificeerd moreel belang. Aangaande het moreel belang wijst verwerende partij op algemene wijze naar een arrest van de Raad waarin dit toegeleid wordt. Bovendien blijkt uit de feiten dat verzoeker minstens één academiejaar verloren heeft door toedoen van verwerende partij, waardoor verzoeker beschikt over een gekwalificeerd moreel belang.

In de eerste plaats kan aan de Raad worden meegedeeld dat verzoeker als doel heeft zijn diploma Architectuur te behalen. Dit is dan ook het belang dat verzoeker heeft bij deze procedure. Het gegeven dat verzoeker niet ingeschreven is bij verwerende partij, doet hieraan geen afbreuk. Indien verzoeker wel slaagt voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpen 3”, zal verwerende partij dit in rekening moeten brengen samen met de andere resultaten van verzoeker. In de praktijk is dit het enige opleidingsonderdeel dat verzoeker nog verhindert om zijn bachelordiploma te halen. In dat kader zit verzoeker nog altijd in het academiejaar 2014-2015, waarvoor hij wel degelijk ingeschreven was. Eens hij het bachelordiploma heeft, zal verzoeker de volgende stap in zijn carrière zetten. Bovendien heeft hij zich voor het academiejaar 2015-2016 in de Master Architectuur ingeschreven. Hij heeft echter geen examens kunnen afleggen, omdat huidige procedure nog steeds hangende was. Meer zelfs, na het arrest van de Raad dd. 19 januari 2016 werd verzoeker publiekelijk de toegang tot het

lokaal ontzegd door verwerende partij. Het staat dan ook zonder meer vast dat verzoeker beschikt over een actueel en persoonlijk belang.

Daarbij komt dat verzoeker tevens in ondergeschikte orde beschikt over een gekwalificeerd moreel belang. Het staat onbetwistbaar vast dat verzoeker zich moreel gekrenkt voelt door het gedrag en de beslissingen van verwerende partij. Het gehele dossier heeft reeds een aanvang genomen in juli 2015. De Raad heeft daarbij twee keer een beslissing van verwerende partij vernietigd en bovendien werd één beslissing door verwerende partij zelf ingetrokken, nadat verzoeker gewezen heeft op de onwettigheden die aan deze beslissing kleefden. Er kan moeilijk worden betwist dat een gemotiveerde student die geconfronteerd wordt met een dergelijke onwilligheid en onkunde van de onderwijsinstelling om een wettige beslissing te nemen, zich moreel gekrenkt voelt door het onwettig handelen van deze instelling. Het gaat voor verzoeker immers over zijn toekomst, waarin hij bovendien al vele jaren heeft geïnvesteerd.

Tevens moet worden vastgesteld dat het enkel dit vak is dat verzoeker tegenhoudt om zijn bachelordiploma te behalen, waardoor het onbetwistbaar vaststaat dat verzoeker een academiejaar heeft verloren door het onwettig handelen van verwerende partij (meer concreet het academiejaar 2015-2016). Door het onwettig handelen van verwerende partij ziet verzoeker alle inspanningen van de voorbije jaren om zijn bachelordiploma met succes te behalen, tenietgaan. Dit is moreel enorm zwaar om te dragen. In dat kader kan worden opgemerkt dat verwerende partij ook geen enkel element bijbrengt waaruit zou moeten blijken dat verzoeker zich niet langer gekwetst zou voelen door wat hem met de bestreden beslissing is overkomen. Uiteraard voelt verzoeker zich hierdoor nog steeds gekwetst. Aan verzoeker wordt immers niet enkel een gedeelte van zijn academische opdracht ontnomen, maar wel degelijk zijn bachelordiploma in de architectuur.

Het staat onomstotelijk vast dat verzoeker wel degelijk beschikt over het rechtens vereiste belang.

Beoordeling

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, of het beroep ontvankelijk is wat het rechtens vereiste belang van verzoekende partij betreft.

Verwerende partij is van oordeel dat, gezien het volstrekt onduidelijk is of verzoeker nog maar de intentie heeft om zich opnieuw in te schrijven bij verwerende partij of bij een andere onderwijsinstelling, het verzoekschrift mogelijk onontvankelijk is bij gebrek aan actueel belang. Verzoeker spreekt dit tegen en stelt dat hij als doel heeft zijn diploma Architectuur te behalen. Dit is dan ook het belang dat verzoeker heeft bij deze procedure. Indien verzoeker wel slaagt voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpen 3”, zal verwerende partij dit in rekening moeten brengen samen met de andere resultaten van verzoeker. In de praktijk is dit het enige opleidingsonderdeel dat verzoeker nog verhindert om zijn bachelordiploma te halen. In dat kader zit verzoeker nog altijd in het academiejaar 2014-2015, waarvoor hij wel degelijk ingeschreven was. Daarbij komt dat verzoeker tevens in ondergeschikte orde beschikt over een gekwalificeerd moreel belang.

In het verleden heeft de Raad reeds geoordeeld dat hij wel degelijk bevoegd is om te oordelen over een geschil tussen de instelling en de student indien de betrokkenen ingeschreven was op het moment dat de initiële evaluatiebeslissing werd genomen, zelfs indien de student zich daarna heeft uitgeschreven.¹

In casu was verzoeker op het ogenblik dat de initiële examenbeslissing werd genomen (1 juli 2015) nog ingeschreven als student bij verwerende partij. Hij had derhalve dus de vereiste hoedanigheid van student om intern beroep in te stellen bij verwerende partij en verder extern beroep bij de Raad. Het loutere gegeven dat verzoeker op heden niet meer bij verwerende partij is ingeschreven, doet hieraan geen afbreuk.

Hieruit volgt dat het beroep ontvankelijk is.

V. Middelen

Eerste middel

Verzoeker steunt een eerste middel op een schending van: (i) de beslissing van de interne beroepscommissie d.d. 23 oktober 2015, (ii) de beslissing van de examencommissie

---

¹ Besluit R. Stvb. nr. 2010/040.

van 28 oktober 2015, (iii) de rechten van verdediging, (iv) de beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder het zorgvuldigheidsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel en het onpartijdigheidsbeginsel en (v) de materiële motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat de bestreden beslissing in de eerste plaats de beslissing van de beroepscommissie van 23 oktober 2015 miskent wat de modaliteiten inzake onpartijdigheid en onafhankelijkheid betreft. In deze beslissing was bepaald dat zowel notulen als een audiobestand zouden worden gemaakt van elke presentatie, en de examencommissie heeft op 28 oktober 2015 uitdrukkelijk verklaard dit te aanvaarden. Voor drie van de vijf presentaties werd evenwel geen audio-opname gemaakt. Het gegeven dat verzoeker uitdrukkelijk heeft aangegeven dat dit gemis tot de onwettigheid van de eindbeoordeling van het opleidingsonderdeel zou leiden, heeft verwerende partij er niet toe aangezet om een oplossing te zoeken. Verzoeker betreurt dat zijn inspanningen om de vijf presentaties opnieuw af te leggen, waarvan twee op één dag, door verwerende partij niet werden beantwoord door een correcte houding harerzijds.

Volgens verzoeker is de vrees voor partijdigheid terecht en zijn de rechten van verdediging geschonden, zeker voor de beoordeling van module 1. Met betrekking tot die module betwist verzoeker de overwegingen in de bestreden beslissing dat hij zijn tijd slecht zou hebben benut (4/5 toelichting en 1/5 eigenlijk ontwerp), een tijdsverdeling die bovendien niet wordt bevestigd in de notulen van de toelichting. Integendeel, zo vervolgt verzoeker, blijkt uit de woordelijke omschrijving van zijn uiteenzetting dat die nagenoeg even lang is voor de toelichting bij het concept als de toelichting bij het ontwerp. Bovendien zijn de notulen volgens verzoeker onvolledig.

Ook de materiële motiveringsplicht – die verzoeker van openbare orde acht – wordt volgens verzoeker geschonden: de bestreden beslissing steunt op motieven die niet zijn bewezen en die dus de beslissing niet kunnen verantwoorden. De overweging dat het ontbreken van audiobestanden niet problematisch is voor de wettigheid van de eindbeslissing, is volgens verzoeker gebaseerd op het motief dat hij een bericht zou hebben gelaten omtrent dat gemis aan opnames, waardoor hij zich akkoord zou hebben verklaard met het ontbreken ervan. Die overweging gaat voor verzoeker in tegen de feiten, daar hij nooit impliciet of expliciet met het ontbreken van audio-opnames heeft ingestemd en integendeel via zijn raadslieden in e-mails

van 13 en 16 november 2015 heeft aangegeven dat het ontbreken van audio-opnames tot de onwettigheid van de beslissing zal leiden en dat nog geen standpunt werd ingenomen omtrent het aanbod van de heer [S.] om de drie reeds afgelegde modules nogmaals te herdoen.

Ook de evaluatie komt volgens verzoeker onder druk te staan nu er geen audio-opnames voorliggen. Hij stelt dat uit de beslissing van de beroepscommissie van 23 oktober 2015 blijkt dat de opnames een bijgevoegde waarde hebben in het raam van de quotering, en dat bij het overlopen van de evaluatiefiche blijkt dat er voor de meeste modules geen algemene aandacht wordt besteed aan de presentaties, zodat de presentatie volgens verzoeker uiteindelijk slechts zeer gedeeltelijk als grondslag voor de quotering heeft gediend.

Door de presentatie in de meeste gevallen niet apart te beoordelen, miskent de bestreden beslissing naar oordeel van verzoeker de draagwijdte van de beslissingen van de interne beroepscommissie van 23 oktober 2015 en van de examencommissie van 28 oktober 2015.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij dat de verdediging van de modules 1, 3 en 5 sereen verliep, dat dit ook wordt bevestigd door de aanwezige ombud, en dat er uitvoerig werd genotuleerd. Bij dit alles werden door verzoeker geen vragen gesteld.

Wat de audio-opnames betreft, stelt verwerende partij dat zij na ontvangst van het bericht van 12 november 2015 van verzoekers raadslieden onmiddellijk contact heeft genomen met de examencommissie. Uit de toelichting van de coördinerend verantwoordelijke blijkt dat het niet maken van audio-opnamen berustte op een misinterpretatie van de beslissing van de interne beroepscommissie. Aan verzoeker werd voorgesteld om de presentaties voor de modules 1, 3 en 5 te hernemen, wat werd gezien als de enige manier om de vermeende onwettigheid recht te zetten.

Verzoeker heeft daarna geen standpunt ingenomen over deze geboden mogelijkheid. Voor het door verzoeker gevraagde overleg zag verwerende partij geen ruimte, aangezien zij van oordeel was dat het herdoen van de voormelde presentaties de enige mogelijkheid was om aan het gebrek aan audio-opnames te verhelpen. De modules 2 en 4 werden daarna door verzoeker afgelegd zonder verder opmerkingen met betrekking tot de audio-opnames.

Aangezien de examencommissie zich reeds in de beslissing van 28 oktober 2015 had voorgenomen om het examencijfer ten laatste eind november 2015 aan verzoeker over te maken, werd na het afronden van de presentaties niet verder gewacht en daar verzoeker geen verder bericht heeft gelaten omtrent het al dan niet hernemen van de modules 1, 3 en 5, is de examencommissie overgegaan tot het opstellen van de eindbeslissing.

Verwerende partij is van oordeel dat er bijgevolg niets ander kon worden gedaan dan op basis van de beschikbare gegevens – uitgebreide juryverslagen, de samenvattende evaluatiefiche, de mondelinge berichten van de centrale ombud dat alle presentaties sereen en correct waren verlopen, de audio-opnames van de modules 2 en 4 – tot een nieuwe beslissing komen. Verder benadrukt verwerende partij dat de audio-opnames slechts voor een beperkt aantal modules ontbreken en dat voor die modules de objectiviteit van de beoordeling van verzoeker kan worden nagegaan op basis van andere objectiviteitstoetsen die op vraag van verzoeker werden ingebouwd, met name: de uitgebreide nota's van de presentaties en de aanwezigheid van de centrale ombud.

In zijn *wederantwoordnota* beklemtoont verzoeker nogmaals dat het maken van audio-opnames én het opstellen van notulen cumulatief noodzakelijk werd geacht om de objectiviteit van de beoordeling te waarborgen. Verzoeker begrijpt dan ook niet waarom verwerende partij daaraan voorbijgaat, terwijl zij wél vasthoudt aan het andere aspect van de beslissing van de examencommissie, met name de datum waarop de nieuwe beslissing uiterlijk zou worden genomen. Verzoeker wijst er ook op dat hij tot tweemaal uitdrukkelijk en ondubbelzinnig heeft aangegeven dat de eindbeslissing bij gebreke aan audio-opnames onwettig zou zijn, waaruit blijkt dat hij met het ontbreken van deze opnames voor de modules 1, 3 en 5 niet akkoord kan gaan. Het motief van verwerende partij dat zij van verzoeker ‘geen verder bericht’ heeft ontvangen, gaat derhalve niet op. Het is integendeel verwerende partij die na de vraag tot overleg met het centraal bestuur niets meer van zich heeft laten horen. Verder zet verzoeker uiteen dat van enige rechtsverwerking in zijnen hoofde geen sprake kan zijn, noch van een akkoord met de gang van zaken. Zulks kan ook niet worden afgeleid uit het feit dat verzoeker navolgend op 20 en 24 november 2015 nog presentaties heeft gehouden. In het voorstel van verwerende partij om de modules 1, 3 en 5 opnieuw af te leggen ziet verzoeker het bewijs dat de eindbeslissing zonder audio-bestanden voor die modules inderdaad onwettig is. Verwerende partij had overigens de onwettigheid zelf kunnen

verhelpen door verzoeker te verplichten de desbetreffende modules opnieuw af te leggen, aldus nog verzoeker.

In haar *toelichtende nota* na het arrest van de Raad van State wil verwerende partij er de nadruk op leggen dat de Raad van State zijn cassatiearrest strikt genomen maar op één aspect uit de beoordeling van de Raad steunt. Verwerende partij acht het van groot belang om dit aspect zo precies mogelijk te kaderen. Het cassatiearrest is volledig en uitsluitend gesteund op de vaststelling dat de begrippen “in beraad houden” en “(impliciet) weigeren” niet dezelfde lading dekken. Naar het oordeel van verwerende partij kan men er zich inderdaad bij neerleggen dat deze begrippen niet dezelfde draagwijde hebben. In die zin meent verwerende partij dan ook dat het standpunt van de Raad van State op zich terecht is en als verdedigbaar voorkomt.

Het moet volgens verwerende partij echter duidelijk zijn dat deze vaststelling *op geen enkele wijze afbreuk doet aan de overige vaststellingen van de Raad* bij de initiële beoordeling van het eerste middel. Verwerende partij heeft nauwgezet weergegeven hoe de argumentatie van de Raad was opgebouwd bij de beoordeling van het eerste middel, zoals initieel aangevoerd door verzoekende partij. Het valt op dat de draagwijde van de beoordeling van de Raad van State beperkt is tot de slotbemering die de Raad maakte in de beoordeling van het eerste middel. De Raad van State bekritiseert *enkel* dat de Raad uit het “in beraad houden” heeft afgeleid dat verzoekende partij impliciet zou hebben geweigerd om nieuwe audio-opnames te laten maken voor de modules 1, 3 en 5. Dit is wat de Raad beschreef in de allerlaatste zin van de beoordeling van het eerste middel. Dit betekent dat de Raad van State in geen enkel opzicht heeft geoordeeld dat de beoordeling van de Raad voor het overige ontrecht tot stand zou zijn gekomen.

De Raad van State *betwist niet* dat de Raad terecht kon oordelen dat:

- De vraag voorligt of de vastgestelde onzorgvuldigheid in hoofde van de verwerende partij wel kan leiden tot de gegrondverklaring van het aangevoerde middel;
- Het middel niet kan worden aangenomen in zoverre het gesteund is op de schending van de rechten van verdediging of het hoorrecht;
- Een beoordeling gemaakt moet worden van het ontbreken van de audio-opnames, hetgeen gelinkt is aan de materiële motiveringsplicht en het zorgvuldigheidsbeginsel;

- De finaliteit van het middel niet gelegen mag zijn in het verwijderen van dhr. [S.] als jurylid;
- Verzoekende partij de kans heeft gekregen om audio-opnames te laten maken voor modules 1, 3 en 5;
- Verzoekende partij geen standpunt heeft ingenomen over dit voorstel;
- Van verzoekende partij minstens een principiële bereidheid mocht worden verwacht om op deze mogelijkheid in te gaan, ook al vergde dit een bijkomende inspanning;
- Verzoekende partij zich niet kan verschuilen achter het overleg met het centrale bestuur dat afgewacht zou moeten worden, aangezien het centrale bestuur geen inspraak heeft in de beoordeling van de resultaten voor het opleidingsonderdeel;
- Er sprake is van een medeverantwoordelijkheid van verzoekende en verwerende partij, zodat het niet enkel aan verwerende partij kan worden verweten dat er audio-opnames ontbreken voor de modules 1, 3 en 5.

De Raad zal volgens verwerende partij vaststellen dat hieruit volgt dat de beoordeling van het eerste middel in essentie correct was, maar dat het een stap te ver is gebleken om te stellen dat verzoekende partij impliciet zou hebben geweigerd om de modules 1, 3 en 5 opnieuw af te leggen. Dit neemt volgens verwerende partij echter niet weg dat de Raad terecht oordeelde dat er minstens sprake is van een medeverantwoordelijkheid van verzoekende partij, die ertoe geleid heeft dat er geen audio-opnames voor modules 1, 3 en 5 zijn gemaakt. Het gegeven blijft dat verzoekende partij heeft nagelaten om een principiële bereidheid te tonen om deze modules opnieuw af te leggen. Het gevolg hiervan is dat het niet zonder meer en uitsluitend aan verwerende partij kan worden verweten dat er geen audio-opnames zijn gemaakt voor de modules 1, 3 en 5. Deze vaststelling is essentieel en leidt op zichzelf tot een gebrek aan belang bij het middel in hoofde van verzoekende partij. Alleszins leidt deze vaststelling tot de ongegrondheid van het middel; de desgevallend vastgestelde schending van de aangevoerde bepalingen en beginselen zou in dat geval immers niet uitsluitend aan verwerende partij te wijten zijn.

De Raad zal volgens verwerende partij aldus vaststellen dat het in principe zou kunnen volstaan om de beoordeling uit het arrest van 19 januari 2016 quasi volledig te hernemen, met uitsluiting van de laatste zin, waarin werd geoordeeld dat verzoekende partij impliciet zou hebben geweigerd om de audio-opnames voor de modules 1,3 en 5 te laten maken. De vaststelling blijft dat het middel zoals aangevoerd onontvankelijk bij gebrek aan belang en

alleszins ongegrond is, gelet op de medeverantwoordelijkheid in hoofde van verzoekende partij. Verzoekende partij heeft het immers geheel nagelaten om nog maar de principiële bereidheid te tonen om nieuwe audio-opnames te laten maken voor de modules 1,3 en 5. Verzoekende partij kan hierbij niet op geloofwaardige wijze aanvoeren dat zij haar antwoord op het voorstel voor de nieuwe opnames zou hebben laten afhangen van het organiseren van een overleg met het centraal bestuur van verwerende partij. De Raad oordeelde hieromtrent terecht dat een dergelijk overleg geen invloed zou kunnen hebben op het resultaat voor het bedoelde opleidingsonderdeel, nu het centraal bestuur hierin geen inspraak heeft.

Volgens verwerende partij bestaat er verder geen reden om opnieuw in te gaan op het tweede, derde en vierde middel van verzoeker. De Raad moet zich beperken tot een herbeoordeling van het eerste middel, gezien het cassatieberoep voor de Raad van State slechts op dit middel betrekking had. Slechts voor het geval de Raad alsnog zou oordelen dat een nieuwe beoordeling van het tweede, derde en vierde middel zich opdringt, verwijst verwerende partij naar het verweer dat zij voerde ten aanzien van de Raad en dat zij als hernomen beschouwt.

In zijn *toelichtende nota* stelt verzoeker dat het verweer van verwerende partij gebaseerd is op een foutief uitgangspunt en meer concreet een verkeerde lezing van het arrest van de Raad van State dd. 27 oktober 2016. Verzoeker verwijst in de eerste plaats naar zijn verzoekschrift dd. 7 december 2015 en tevens naar zijn wederantwoordnota van 11 januari 2016. Beide processtukken dienen hier als integraal te worden hernomen. In de eerste plaats stelt verzoeker vast dat verwerende partij in haar toelichtende nota geen betwisting meer voert over de gegrondheid van het eerste middel. Zij beantwoordt niet meer het middel voor zover het gebaseerd is op de schending van het zorgvuldigheidsbeginsel en het redelijkheidsbeginsel als beginselen van behoorlijk bestuur. Nochtans zal de Raad bij de beoordeling van het middel nu rekening moeten houden met het arrest van de Raad van State dd. 27 oktober 2016. In de mate dat verwerende partij in dat kader geen bijkomend verweer voert, erkent zij impliciet de gegrondheid van het middel indien de Raad het middel ontvankelijk verklaart. Verwerende partij argumenteert ook niet ten aanzien van de vaststellingen van de Raad in het arrest van 19 januari 2016. Verwerende partij erkent dus de gegrondheid van deze vaststellingen. Verwerende partij tracht enkel te argumenteren dat verzoeker geen belang zou hebben bij het middel en dat het arrest van de Raad van State in die zin moet worden gelezen dat de beoordeling van het eerste middel in essentie juist was. Verwerende partij haalt dienaangaande een aantal elementen uit het arrest van de Raad aan, op grond waarvan de

initiële beoordeling van de Raad aangaande het gebrek van belang gehandhaafd zou kunnen worden. Naar het oordeel van verwerende partij blijven deze elementen overeind en heeft de Raad van State daarover geen uitspraak gedaan.

Verwerende partij doet voorkomen dat de beoordeling van de impliciete weigering slechts een overtollig motief zou zijn om tot de vaststelling te komen dat verzoeker niet beschikt over het rechtens vereist belang, gezien er meerdere andere motieven zouden zijn om deze conclusie te dragen. Deze motieven worden door verwerende partij opgelijsd in haar toelichtende nota. Verwerende partij stelt immers dat de Raad op basis van deze elementen uit het arrest van 19 januari 2016 nog steeds rechtmatisch kan vaststellen dat verzoeker geen belang heeft bij het eerste middel. Zij stelt zelfs uitdrukkelijk dat de beoordeling van de Raad aangaande het eerste middel in het arrest dd. 19 januari 2016 in essentie correct was. Verwerende partij kan op dit punt niet worden gevuld. Een dergelijke uitlegging is volgens verzoeker geheel in strijd met het arrest van de Raad van State van 27 oktober 2016. Indien de andere door verwerende partij opgesomde elementen uit het gecasseerde arrest zouden kunnen leiden tot de onontvankelijkheid van het eerste middel, dan zou de Raad van State niet gecasseerd hebben op het motief dat verzoeker impliciet zou hebben geweigerd om de modules opnieuw af te leggen. Dat motief zou zich dan manifesteren als een overtollig motief. De onwettigheid van een motief kan slechts tot de cassatie van het bestreden arrest leiden als het een invloed kan hebben op het arrest. Conform vaste rechtspraak van de Raad van State kan de kritiek op een overtollig motief niet leiden tot de vernietiging van de bestreden beslissing of het bestreden arrest en is een dergelijke kritiek onontvankelijk.

Aangezien de Raad van State zich wel heeft uitgesproken, toont dit juist aan dat het kwestieuze motief niet overtollig, maar juist daadkrachtig was om het arrest te verantwoorden. Anders gezegd, de Raad van State was van mening dat de Raad, wanneer hij opnieuw uitspraak zou doen, mogelijkwijze tot een andere beslissing zal komen als hij niet meer uitgaat van de verkeerde interpretatie gemaakt in het gecasseerde arrest van 19 januari 2016. Gelet op het arrest van de Raad van State kan de Raad nu niet oordelen dat de andere elementen opgesomd in het arrest van 19 januari 2016 en overgenomen door verwerende partij in haar toelichtende nota, voldoende draagkrachtig zijn om een beslissing tot onontvankelijkheid van het eerste middel wegens gebrek aan belang te schrageren. Een dergelijke beoordeling zou volgens verzoeker volledig ingaan tegen het arrest van de Raad van State. Daarbij moet worden benadrukt dat de Raad zich moet gedragen naar het arrest van

de Raad van State. Met andere woorden, het staat aldus vast dat de elementen in het arrest van 19 januari 2016 helemaal niet kunnen leiden tot de vaststelling dat het eerste middel onontvankelijk is. Het is al helemaal niet zo dat de Raad van State zou hebben geoordeeld dat het eerste middel in essentie correct was, want dan zou het cassatiemiddel onontvankelijk zijn geweest. Het gaat aldus niet om een louter taalkundige beoordeling, zoals verwerende partij tracht uit te laten schijnen. Verzoeker beschikt dus wel degelijk over het rechtens vereiste belang bij het eerste middel.

Verwerende partij focust in hoofdzaak op de vermeende medeverantwoordelijkheid van verzoeker om haar stelling te onderbouwen dat er geen belang zou zijn bij het eerste middel. Deze medeverantwoordelijkheid zou voortvloeien uit de vermeende afwezigheid van een principiële bereidheid om de modules opnieuw af te leggen. Verwerende partij kan ook op dit punt niet worden gevuld. De Raad van State heeft uitdrukkelijk geoordeeld dat verzoeker niet geweigerd heeft om de desbetreffende modules opnieuw af te leggen. Aangezien er geen sprake is van een weigering, kan er ook geen sprake zijn van een afwezigheid van principiële bereidheid om de modules opnieuw af te leggen. Verzoeker betwist ook ten stelligste dat deze principiële bereidheid niet aanwezig zou zijn geweest. Daarbij komt dat het verzoeker ten stelligste verbaast dat het onwettig handelen van verwerende partij aan hemzelf wordt toegeschreven en dat verwerende partij zelf geen schuldnizicht heeft door de verantwoordelijkheid van haar af te schuiven. Het is zeer frappant om te vernemen dat een rechtsonderhorige ervoor moet zorgen dat een onwettig handelen van een bestuur ongedaan wordt gemaakt. Verwerende partij heeft zelf geen enkele actie ondernomen om hieraan te remediëren en dit in een dossier waarin verwerende partij reeds meerdere malen onwettig heeft gehandeld. Verwerende partij lijkt helemaal niet te beseffen welke gevolgen haar handelen op academisch, maar ook op persoonlijk vlak van een student heeft. Verzoeker is onthutst dat een bestuur dat de toekomstige generatie moet vormen en klaarstomen, een dergelijke houding aanneemt. Indien een rechtsonderhorige ervoor zou moeten zorgen dat een bestuur een wettige beslissing neemt, dan loopt men hier het gevaar op een onrechtmatige inmenging en moet ook de vraag worden gesteld naar het nut van de personeelsleden van dat bestuur. Tevens is het volgens verzoeker weerzinwekkend om te lezen dat een rechtsonderhorige, die aan het bestuur zelf heeft moeten melden dat haar te nemen beslissing aangetast zal zijn door een onwettigheid, verweten wordt medeverantwoordelijk te zijn voor deze onwettigheid. In de mate dat een rechtsonderhorige het beroep tot de rechter wordt ontzegd omdat zij niets ondernomen zou hebben om te voorkomen dat het bestuur een

onwettige beslissing zou nemen, vormt dit een schending van de artikelen 6 en 13 van het EVRM.

In de mate dat zou worden aangenomen dat er sprake zou zijn van een medeverantwoordelijkheid, *quod non*, moet worden vastgesteld dat deze niet het belang van verzoeker kan aantasten, gezien er nooit sprake kan zijn van een actieve medewerking vanwege verzoeker aan de onwettigheid. Immers, indien er sprake zou zijn geweest van een actieve medewerking, *quod non*, dan zou verzoeker nooit de onwettigheid voorafgaandelijk gesigneerd hebben aan verwerende partij. Door deze onwettigheid toch te signaleren, heeft verzoeker er net actief aan meegewerkten om een wettige beslissing te verkrijgen. In dat kader moet worden vastgesteld dat het voor verzoeker een raadsel is waarop verwerende partij zich baseert om te oordelen dat een loutere medeverantwoordelijkheid ertoe kan leiden dat de betrokken rechtsonderhorige geen belang meer zou bezitten om de onwettigheid aan te kaarten. Verwerende partij verwijst daarvoor ook naar geen enkele rechtsleer of rechtspraak. Verzoeker bevindt zich heden in de situatie waarbij hij aan het centraal bestuur een vraag tot overleg heeft gesteld en in afwachting is van een antwoord om in het licht hiervan standpunt in te nemen. Verzoeker kan nu niet zelf aan verwerende partij, als administratieve overheid, gaan vertellen hoe zij moet handelen. Het moet nogmaals herhaald worden dat verzoeker wel degelijk beschikt over het rechtens vereiste belang bij het eerste middel.

Tenslotte kan de stelling van verwerende partij niet worden gevuld, aangezien zelfs een rechtsonderhorige die zich bevindt in een onwettige situatie kan beschikken over een rechtens vereist belang. Het zich bevinden in een onwettige situatie gaat uiteraard veel verder dan een vermeende medeverantwoordelijkheid. Het staat dan ook zonder meer vast dat, zelfs indien er sprake zou zijn van een medeverantwoordelijkheid (*quod non*), verzoeker blijft beschikken over het rechtens vereiste belang bij het eerste middel. Het eerste middel is zodoende volgens verzoeker ontvankelijk en gegrond.

In zijn *aanvullende nota* na de beschikking nr. 2017/II/001 stelt verzoeker dat hij steeds een welwillende en meewerkende houding heeft aangenomen. Verzoeker kan dan ook bevestigen dat hij bereid is om op het aanbod van verwerende partij, zoals omschreven in de beschikking, in te gaan. Indien mogelijk geeft verzoeker er de voorkeur aan dat de jury zal bestaan uit nieuwe leden die nog niet eerder zijn opgetreden in huidig dossier.

In haar *aanvullende nota* na de beschikking stelt verwerende partij dat zij, zoals aangegeven in het e-mailbericht van 2 februari 2017 aan de Raad, van oordeel is dat er een kennelijke miscommunicatie heeft plaatsgevonden in de mate dat de Raad op de zitting van 14 december 2016 uit de debatten verstaan heeft dat verwerende partij bereid is een nieuw examen te organiseren. De aangegeven bereidwilligheid in hoofde van de verwerende partij om een nieuw examen te organiseren, moet geplaatst worden in de periode voorafgaand aan de studievoortgangsbeslissing van 30 november 2015 van de examencommissie van verwerende partij die bestreden wordt voor de Raad. De beslissing van 30 november 2015 werd immers genomen nadat de coördinerend verantwoordelijke van het betrokken opleidingsonderdeel een nieuwe presentatie, zoals opgelegd door de interne beroepscommissie, van het werk van verzoeker organiseerde. Bij dit nieuwe evaluatiemoment werden evenwel niet voor alle modules audio-opnames gemaakt. Om dit euvel te verhelpen, had de verwerende partij verzoeker uitdrukkelijk de mogelijkheid geboden, op 13 november 2015, om een nieuw examen voor de betrokken onderdelen af te leggen. Omdat verzoeker daaromtrent geen standpunt bleek te willen innemen, werd er geen nieuw evaluatiemoment georganiseerd en nam de examencommissie haar beslissing van 30 november 2015.

Aangezien verzoeker in de hernomen evaluatieprocedure niet is willen ingaan op de mogelijkheid om de betrokken modules opnieuw af te leggen terwijl er audio-opnames werden gemaakt, en zij aldus - in tegenstelling tot wat zij beweert - geen welwillende en meewerkende houding heeft aangenomen, is verwerende partij overtuigd van de rechtsgeldigheid van de beslissing van de examencommissie van 30 november 2015. De verwerende partij volhardt dan ook in haar standpunt, zoals aanvankelijk bijgetreden door de Raad, dat - gelet op de houding van verzoeker voorafgaand aan het nemen van de studievoortgangsbeslissing van 30 november 2015 – verzoeker geen belang heeft bij de procedure. Concreet geniet de verwerende partij de overtuiging dat de motieven van het oorspronkelijke arrest kunnen worden gehandhaafd, met dien verstande dat de voorheen gemaakte conclusie dat verzoeker implicit geweigerd heeft een nieuw examen af te leggen, niet kan worden gemaakt. De verwerende partij is om deze redenen niet bereid haar beslissing in te trekken.

Het voorgaande neemt niet weg dat de verwerende partij naar aanleiding van de beschikking van de Raad heeft onderzocht of de mogelijkheid bestaat verzoeker de gunst te verlenen tot het bijkomend inrichten van een examenkans. De verwerende partij stelt in dat verband vast

dat er zich een praktisch probleem stelt bij de overweging omtrent het organiseren van een nieuw examen. Overeenkomstig artikel 1.3, 1^e lid van het Examenreglement kan deelnemen aan een examen slechts mits een geldige inschrijving voor het betrokken opleidingsonderdeel. Opdat het voor verzoeker mogelijk zou zijn om een nieuw examen af te leggen, is het aldus vereist dat hij zich terug zou inschrijven bij verwerende partij, minstens voor het opleidingsonderdeel ‘Ontwerpen 3’. Vermits verzoeker op dit moment niet is ingeschreven, en vooralsnog niet laat blijken dit te willen doen, kan verwerende partij het verzoeker niet toestaan om examens af te leggen overeenkomstig artikel 1.3 van het Examenreglement.

De verwerende partij is formeel; wanneer verzoeker overgaat tot inschrijving bij verwerende partij, is zij bereid te voorzien in een evaluatiemoment. Voor de goede orde geeft verwerende partij hierbij mee dat zij nog niet in de gelegenheid is geweest de modaliteiten en de wijze waarop dit examen zou kunnen worden ingericht intern door te spreken. In ieder geval wenst de verwerende partij wel reeds op te merken dat zij meent dat het haar toekomt om de samenstelling van de jury te bepalen. De verwerende partij zal daarbij zoveel als mogelijk de originele samenstelling nastreven, naargelang de beschikbaarheid van de juryleden.

Beoordeling van de ontvankelijkheid en de gegrondheid van het eerste middel

Op grond van het gezag van gewijsde van het arrest nr. 236.289 van de Raad van State, kan de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen het antwoord van verzoeker op de vraag of hij de betrokken modules - waarvoor de geluidsopnames ontbreken - wil herdoen, waarbij verzoeker medeeelt de vraag “in beraad” te houden, niet meer interpreteren als een (minstens impliciete) weigering om deze modules opnieuw af te leggen.

Ingevolge bovenvermeld arrest van de Raad van State kan er niet langer sprake zijn van een (minstens impliciete) weigering door verzoeker om de modules 1, 3 en 5 opnieuw af te leggen. Verzoeker hield de vraag of hij de betrokken modules wenst te herdoen immers “in beraad”, wat volgens het arrest van de Raad van State zoveel betekent als dat verzoeker zich over die vraag nog ‘bedenkt’ en ‘nog niet tot een besluit is gekomen’. Dat wordt bevestigd door zijn raadslieden, wanneer zij per e-mail verklaren dat verzoeker “nog geen standpunt [inneemt]” en waarin zij op zeer korte termijn een overleg aanvragen met het centraal bestuur. Daarmee is niet bestaanbaar de interpretatie dat verzoeker – weze het “impliciet” – heeft geweigerd de modules opnieuw af te leggen.

Naar het oordeel van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen kan er dan ook niet langer sprake zijn van enige medeverantwoordelijkheid in hoofde van verzoeker voor de ontstane toestand (met name het ontbreken van bepaalde audio-opnames). De Raad neemt hierbij in overweging dat de Raad van State heeft geoordeeld dat er geen sprake was van een (impliciete) weigering vanwege verzoeker om de betrokken modules opnieuw af te leggen. Verzoeker nam de vraag immers louter “in beraad”. Bijgevolg kan de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen niet besluiten dat verzoeker hiertoe niet bereid was of dat hij hieraan niet zijn medewerking heeft verleend.

In zijn beschikking nr. 2017/II/001 van 26 januari 2017 heeft de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen verzoeker gevraagd om mee te delen of hij bereid is om op het aanbod van verwerende partij inzake de organisatie van een nieuw examen (voor de modules 1, 3 en 5 – “Ontwerpen III”) - op een door de partijen in onderling overleg te bepalen datum, in aanwezigheid van de centrale ombudspersoon, met geluidsopnames en notulering - in te gaan. Hierop heeft verzoeker met een schrijven van 22 februari 2017 bevestigd dat hij bereid is op dit aanbod in te gaan.

Verzoeker heeft, naar aanleiding van beschikking nr. 2017/II/001 van de Raad, bevestigd dat hij bereid is om op het aanbod van verwerende partij, zoals omschreven in de beschikking, in te gaan.

Uit al het bovenstaande volgt dat verzoeker wel degelijk beschikt over het rechtens vereiste belang bij het eerste middel.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen moet ten gronde vaststellen dat verwerende partij en haar organen, in het bijzonder de examencommissie, onzorgvuldig hebben gehandeld. De Raad stipt hierbij aan dat de instelling reeds sinds 1 juli 2015 – en vooralsnog zonder succes – in dit dossier tot een beslissing poogt te komen die vormelijk en inhoudelijk voldoet.

Terzake verwijst de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen in de eerste plaats naar de audio-opnames. Het is de Raad onduidelijk hoe de examencommissie er redelijkerwijze kon toe komen voor de drie eerst afgelegde modules geen audio-opnames te

maken. De Raad herinnert eraan dat niet enkel de interne beroepscommissie daartoe in haar beslissing van 23 oktober 2015 uitdrukkelijk opdracht had gegeven (“*... met de modaliteit dat van de presentaties een geluidsopname en notulen worden gemaakt.*”). Tevens had de voorzitter van de examencommissie op 28 oktober 2015 bevestigd dat “*de examencommissie bachelor architectuur [...] de uitspraak van de Intern Beroepscommissie Studievoortgangsbeslissingen dd 23 oktober 2015 (besluit 145 22 – 23.10.2015) [wenst] na te komen.*” Dat de examencommissie het woord ‘modaliteit’ heeft gelezen als ‘mogelijkheid’ – eerder dan als ‘voorwaarde’ – neemt de onzorgvuldigheid volgens de Raad geenszins weg, doch geeft er veeleer blijk van.

Ook de houding die verwerende partij heeft aangenomen nadat verzoeker op het probleem van de ontbrekende audio-opnames heeft gewezen, is weinig zorgvuldig. Verzoekers vraag tot overleg met de centrale diensten had een uitdrukkelijk antwoord verdiend. Daar staat tegenover dat verwerende partij een stilzwijgende afwachtende houding aannam. Uit de uitdrukkelijke berichten van verzoeker omtrent de – naar zijn oordeel – onvermijdelijke onwettigheid van de eindbeslissing bij gebreke aan geluidsopnames voor modules 1, 3 en 5 kan de onderwijsinstelling niet afleiden dat verzoeker wat dit punt betreft geen standpunt tot uitdrukking bracht.

Hierna onderzoekt de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen of de onzorgvuldige houding van verwerende partij, in de context van het eerste middel, tot de nietigheid van de aangevochten beslissing voert.

De Raad komt niet tot deze conclusie in de mate waarin het middel steunt op een beweerde aantasting van de rechten van verdediging. Vooreerst is de bestreden beslissing niet van tuchtrechtelijke aard, waarbij uitspraak wordt gedaan over een tuchtrechtelijke inbreuk in hoofde van verzoeker. Tevens is de hoorplicht *in casu* niet aan de orde. De discussie houdt verband met de vraag of de beantwoording van examenvragen correct en volledig is gedocumenteerd. Zij betreft niet het recht om een standpunt tot uitdrukking te brengen in het kader van een geschil.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen buigt zich vervolgens over het afwezig zijn van audio-opnames in het licht van de materiële motiveringsplicht en het zorgvuldigheidsbeginsel. Het maken van opnames beantwoordt niet aan een algemeen

vormvoorschrift. Dergelijke opnames zijn niet voorgeschreven in het onderwijs- en examenreglement. Evenmin is een verplichting tot het maken van audio-opnames in de studiegids opgenomen.

Dit belet niet dat de Raad moet vaststellen dat de interne beroepsinstantie het maken van audio-opnames heeft voorgeschreven. Deze verplichting heeft de examencommissie minstens op impliciete wijze tot de hare gemaakt. De opnames hadden, samen met de notulen van de evaluatiemomenten, tot doel van de objectiviteit van de beoordelingelijk te geven. Het waarborgen van deze objectiviteit is wezenlijk in het voorliggende geschil.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen stelt vast dat het door verzoeker met het extern beroep beoogde resultaat bestaat in een nieuwe en wettige beslissing van de instelling, na vernietiging door de Raad van de voorliggende, bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen aangevochten, beslissing. Volgens verzoeker zou de beslissing kunnen inhouden dat [S.] wordt vervangen door een ander coördinerend verantwoordelijke en een ander jurylid, of dat de verwerende partij ambtshalve beslist om de modules 1, 3 en 5 opnieuw door verzoeker te laten afleggen zodat audio-opnames kunnen worden gemaakt. Omtrent deze modaliteiten wenst verzoeker alleszins overleg te plegen met het centrale bestuur van verwerende partij.

De Raad wijst erop dat verzoeker de heer [S.] niet heeft gewraakt als lid van de jury of als coördinerend verantwoordelijke, noch op enig ogenblik een opmerking heeft geformuleerd aangaande zijn lidmaatschap van de jury, zodat diens verwijdering uit het besluitvormingsproces niet op ontvankelijke wijze de finaliteit van dit middel kan zijn.

In zoverre verzoeker rechtsherstel, en dientengevolge ook zijn belang bij het ontwikkelde middel ziet in het opnieuw afleggen van de modules 1, 3 en 5 waarbij dan wél audio-opnames worden gemaakt, stelt de Raad vast dat verwerende partij die mogelijkheid ook uitdrukkelijk heeft geboden op 13 november 2015. Op dat ogenblik heeft verzoeker daaromtrent geen standpunt ingenomen.

In zijn arrest nr. 236.289 heeft de Raad van State geoordeeld dat er geen sprake was van een (impliciete) weigering van verzoeker om de betrokken modules opnieuw af te leggen. In het licht van dit arrest kan de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen niet

besluiten dat verzoeker hiertoe niet bereid was. Evenmin kan de Raad besluiten dat verzoeker hieraan zijn medewerking niet heeft verleend.

Aldus beschouwd kan er voor de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen geen sprake zijn van ‘medeverantwoordelijkheid’ in hoofde van verzoeker voor het ontbreken van bepaalde audio-opnames. Het feit dat verzoeker de vraag “in beraad” hield en hieromtrent nog geen standpunt innam, kan hem dan ook niet ten kwade worden geduid.

Tegen de hierboven geschetste achtergrond – en in het bijzonder het aangehaalde arrest van de Raad van State – is de bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen aangevochten beslissing aangetast door een onwettigheid. De Raad stelt immers vast dat er geen audio-opnames voor de presentaties van de modules 1, 3 en 5 vorhanden waren. Ten onrechte heeft de examencommissie het antwoord van verzoeker dat hij het opnieuw afleggen van de proef betreffende deze modules nog even “in beraad” nam, geïnterpreteerd als een (stilzwijgende) akkoordverklaring van verzoeker met de gehanteerde evaluatiewijze. De Raad moet vaststellen dat dit in de context van het voorliggende geschil blijk geeft van onzorgvuldigheid in de aanpak van verwerende partij.

Naar aanleiding van de beschikking nr. 2017/II/001 van de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen heeft verzoeker middels een schrijven van 22 februari 2017 bovendien uitdrukkelijk bevestigd dat hij bereid is om in te gaan op het aanbod van verwerende partij inzake de organisatie van een nieuw examen (voor de modules 1, 3 en 5) voor het opleidingsonderdeel “Ontwerpen III”, zoals omschreven in de beschikking. De bereidheid van verzoeker om de betrokken modules opnieuw af te leggen, is bijgevolg naar het oordeel van de Raad op heden zonder enige twijfel aanwezig. De door verwerende partij opgemerkte miscommunicatie betreffende haar bereidheid om het examen voor de modules op dit ogenblik opnieuw af te nemen, doet geen afbreuk aan de door de verzoeker te kennen gegeven bereidheid om de proef voor de modules 1, 3 en 5 opnieuw af te leggen.

Al het bovenstaande bij elkaar genomen, is de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen van oordeel dat de aangevochten beslissing niet kan standhouden. Met betrekking tot de modules 1, 3 en 5 van het opleidingsonderdeel “Ontwerpen III” dringt een nieuw examen zich op. Het dient plaats te vinden op een door de partijen in onderling overleg te bepalen datum, in aanwezigheid van de centrale

ombudspersoon. Dat verzoeker op dit ogenblik niet ingeschreven zou zijn bij verwerende partij doet geen afbreuk aan de verplichting het examen, dat tot de bij de Raad aangevochten studievoortgangsbeslissing – daterend uit een academiejaar waarin verzoeker bij verwerende partij als student was ingeschreven – leidde, te organiseren. De notulering en het maken van geluidsopnames zijn modaliteiten bij het afnemen van het examen die zich cumulatief opdringen. Wat de samenstelling van de examenjury betreft, beperkt de Raad zich ertoe te overwegen dat de juryleden van de nodige deskundigheid blijk moeten geven om de mate waarin verzoeker de vereiste eindcompetenties heeft bereikt te beoordelen en dat in hun hoofde geen sprake mag zijn van partijdigheid of enige schijn daarvan.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen houdt rekening met het belang van verzoeker bij een spoedige afwikkeling van de betwisting die ten grondslag ligt aan de procedure voor de Raad. Tevens houdt de Raad rekening met de noodzaak voor verzoeker om te kunnen beschikken over een redelijke voorbereidingstijd, temeer nu het initiële examen dat tot de aangevochten beslissing voerde reeds een aanzienlijke tijd geleden plaatsvond. Daarenboven houdt de Raad rekening met de tijd waarover verzoekende en verwerende partij redelijkerwijs dienen te kunnen beschikken om het examen in te plannen en te organiseren. De Raad is daarom van oordeel dat het examen, dat een nieuwe beslissing die binnen een redelijke termijn moet worden genomen vooraf dient te gaan, binnen afzienbare termijn moet plaatsvinden op een in overleg tussen de verwerende en verzoekende partij vast te stellen datum.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen doet geen uitspraak over de overige middelen, aangezien zij niet tot een verdere vernietiging van de aangevochten beslissing kunnen leiden. Tevens merkt de Raad op dat de beantwoording van de overige middelen in het arrest van de Raad dat het voorwerp is geweest van de cassatieprocedure voor de Raad van State, niet het voorwerp uitmaakte van de cassatievoorziening.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de examencommissie van 30 november 2015.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij neemt binnen een redelijke termijn een nieuwe beslissing, rekening houdend met de hierboven vermelde overwegingen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 8 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIe Kamer, samengesteld uit:

Bertel De Groote, kamervoorzitter
Henri Verhaaren bijzitter
Daniël Cuypers bijzitter
bijgestaan door
Melissa Thijs secretaris

De secretaris   **De voorzitter**

Melissa Thijs   **Bertel De Groot**

Zitting van 17 mei 2017

Arrest nr. 3.625 van 17 mei 2017 in de zaak 2017/125

In zake: Lana HAMBROUCK
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Hilde Minnen
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Ballaarstraat 69-71 bus 5
Bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de UC LEUVEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jan Bergé
kantoor houdend te 3000 Leuven
Naamsestraat 165
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 23 april 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van de UC Leuven van 6 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ongegrond wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 17 mei 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Hilde Minnen, die verschijnt voor verzoekende partij, en advocaat Jan Bergé, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekende partij is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding professionele bachelor ‘Voedings- en dieetkunde’. Tot de opleiding behoort het opleidingsonderdeel ‘Klinische stage en professionalisering’ (11 studiepunten). Het is het enige opleidingsonderdeel dat verzoekster scheidt van haar diploma.

Het opleidingsonderdeel bestaat uit twee afzonderlijke onderwijsleeractiviteiten (OLA’s), met name ‘Klinische stage’ (9 studiepunten) en ‘Professionalisering – klinisch’ (2 studiepunten). De OLA ‘Klinische stage’ wordt geëvalueerd aan de hand van permanente evaluatie, de OLA ‘Professionalisering’ wordt beoordeeld op basis van (i) de uitvoering van een eigen overdrachtcasus-opdracht tijdens de terugkomdag (40%), (ii) de medewerking tijdens de casusoverdrachten van de medestudenten (15%) en (iii) vijf verslagen (45%).

Het opleidingsonderdeel komt volgens de ECTS-fiche niet in aanmerking voor een tweede examenkans in hetzelfde academiejaar.

Verzoekster behaalt voor ‘Klinische stage’ een deelcijfer van 4/20 en voor ‘Professionalisering’ een deelcijfer van 14/20, wat resulteert in een examencijfer van 6/20, op grond waarvan verzoekster niet geslaagd wordt verklaard.

Tegen deze examenbeslissing stelt verzoekster op 8 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepscommissie. Over de tijdigheid van het beroep bestaat tussen partijen geen betwisting.

In dit intern beroep voert verzoekster vier middelen aan.

Met betrekking tot het beginsel *patere legem quam ipse fecisti* stelt verzoekster dat uit het dossier niet blijkt dat de examenbeslissing werd genomen door de jury van stagebegeleiders – terwijl zulks door het stagedraaiboek is voorgeschreven – en dat bij de tussentijdse evaluatie door de stagebegeleider geen gebruik werd gemaakt van het voorgeschreven evaluatiedocument.

Ten aanzien van de materiële motiveringsplicht en het redelijkheidsbeginsel voert verzoekster – samengevat – aan de stagebegeleider een officieel evaluatiedocument heeft opgesteld en enkel is voortgegaan op de evaluatie van de stagementor; dat er op zeer korte termijn een

negatieve kentering is gekomen in de evaluatie van de stage met punten van kritiek die hetzij nieuw zijn in vergelijking met de tussentijdse evaluatie, hetzij met die tussentijdse evaluatie op gespannen voet staan; dat de stagebegeleider slechts tweemaal aanwezig was en daarbij slechts één werk punt heeft aangegeven zodat de eindevaluatie zich – in het licht van de overige elementen in het dossier – niet laat begrijpen.

Verzoekster beroept zich in derde orde op het onpartijdigheidsbeginsel en verwijt de stagementor een vooringenomen houding.

Ten slotte voert verzoekster aan dat zij verstoken is gebleven van de gepaste begeleiding en feedback.

Op 13 februari 2017 vindt een bemiddelingsgesprek plaats. In het verslag dat daarvan wordt opgesteld (stuk 16 administratief dossier) wordt gesteld dat de stageplaats na twee weken de hogeschool heeft gevraagd om de stage af te breken, wat ‘zelden of nooit gebeurt’. Tijdens een gesprek met verzoekster is geadviseerd dat zij zich tot de studentenbegeleider zou wenden. De stage werd uiteindelijk voortgezet; het verslag maakt melding van een positieve evolutie in de communicatie nadien. Dat die communicatie niettemin nog niet voldoende was, werd volgens het verslag niet in de tussentijdse evaluatie opgenomen om verzoekster niet te demotiveren.

Daar de bemiddeling niet tot een wederzijds akkoord leidt, neemt de interne beroepscommissie op 28 februari 2017 een beslissing ten gronde, die ertoe strekt het intern beroep ongegrond te verklaren.

Bij arrest nr. 3.571 van 27 maart 2017 vernietigt de Raad deze beslissing. Daarbij werd gegrond bevonden, een onderdeel uit het tweede middel dat steunde op de formele motiveringsplicht.

In een ongedateerde beslissing, die volgens verwerende partij is genomen op 5 april 2017, oordeelt de interne beroepscommissie van verwerende partij vervolgens opnieuw over het resterende voorwerp van verzoeksters intern beroep.

De beoordeling van de interne beroepscommissie luidt als volgt:

“ANTWOORD OP DE KRITIEK VAN DE STUDENTE op de eindbeoordeling van de stagementor

De kritiek van de studente op de eindbeoordeling van de stagementor staat vermeld in haar stuk 10 gevoegd bij haar intern beroep en haar stuk 11 gevoegd bij haar extern beroep. Op deze kritiek wordt hierna punt per punt geantwoord volgens de indeling van de studente die is gebaseerd op de rangschikking van de competenties In het SASSO-evaluatiedocument. Het antwoord van de opleiding is in het vet gemarkeerd.

KLINISCH DOMEIN KDI TEM KD4

- 1) Nutritional assessment (KD1-1 tem KD1-8)
- 2) Diëtistische diagnose (KD2-1 tem KD2-5)
- 3) Uitvoeren behandelplan (KD3-1 tem KD3-7)
- 4) Opvolgen van voedings- en dieetadvies (KD4-1 tem KD4-2)

KD1-1: hanteren naar screeningtools

Het voorbeeld dat de student aanhaalt, kan correct zijn maar is geen argument om de beoordeling naar "correct" te zetten want dit kan niet gestaafd worden aan de hand van 1 voorbeeld.

KD1-2: verzamelen van [informatie] over de leefgewoonten factoren die de leefgewoonten beïnvloeden

KD1-3: verzamelen van relevante informatie over de voeding

De opleiding is van mening dat de uitleg van de student onvoldoende ststaft dat de verzamelde informatie voldoende relevant is aangezien uit dit voorbeeld niet blijkt dat de studente in staat is een onderscheid te maken tussen patiënten en problemen en hierop de vragen en prioriteiten vaststellen. De stagementor geeft in haar beoordeling overigens ook aan dat studente instructies opvolgt maar zonder eigen interpretatie en soms te letterlijk.

KD1-4: selecteren van de juiste antropometrische technieken

nvt

KD1-5: correct uitvoeren van de antropometrische technieken

De studente toont aan in het voorbeeld dat ze het niet correct uitvoert, immers, andere of meer parameters (uitademen, houding, beenderen) dan de navel moeten worden gehanteerd om tot een correcte meting te komen.

KD1-6: raadplegen van het patiëntendossier

Correcte score

KD1-7: opzoeken van de relevante biochemische gegevens

KD1-8: raadplegen van het dieetvoorschrift

Het opzoeken van voedingsgewoonten en het dieet in magister betekent niet dat dieetvoorschriften geraadpleegd worden.

Het voorbeeld dat de student aanhaalt, kan correct zijn maar is geen argument om de beoordeling naar ‘altijd’ te zetten want dit kan niet gestaafd worden aan de hand van 1 voorbeeld.

Een voedingsgewoonte is niet hetzelfde als een dieetvoorschrift. Een voorschrift wordt door de arts opgesteld en door de diëtist geïnterpreteerd. De opleiding

vindt dat de studente met haar kritiek aantoon dat ze de vakterminologie onvoldoende beheerst. Ze haalt in haar kritiek zelfs de vakterminologie door elkaar.

KD2-1: correct analyseren van de voedingsanamnese

NVT

KD2-2: correct analyseren van de antropometrische gegevens.

KD2-3: -correct analyseren van de biochemische gegevens

KD2-4: stellen van een correcte diëtetische diagnose

De stagementor geeft aan dat studente veel te veel noteert en niet de meest relevante zaken behandelt en traag werkt. De studente is van mening dat haar aanpak beter is dan die van een expert. De opleiding volgt de argumentatie van de stagementor en voegt hieraan toe dat de argumentatie van de student een eigen interpretatie is en geen correcte manier van handelen.

KD2-5: formuleren van correcte diëtetische doelstellingen

De student beschrijft in haar kritiek geen doelstelling, wat ze beschrijft behoort tot het behandelplan en niet tot de behandeldoelen.

De opleiding vindt dat de studente hiermee aantoon dat ze de vakterminologie onvoldoende beheerst. Ze haalt in kritiek een verkeerd voorbeeld aan onder dit item.

KD3-1: Bespreken van de resultaten van de diëtetische diagnose met de patiënt

KD3-2: formuleren van diëtetische doelstellingen in overleg met de patiënt

KD3-3: opstellen van correct behandelplan in overleg met de patiënt

KD3-4: correct integreren van wetenschappelijke kennis in het dieetadvies

KD3-5: correct integreren van praktische kennis in het dieetadvies

KD3-6: mate waarin het dieetadvies gepersonaliseerd is

KD3-7: correct motiveren van de patiënt

De voorbeelden die de studente geeft, kunnen niet overeenkomen met de score ‘altijd’ gezien ze onmogelijk de volledige weergave kunnen zijn van een 7 weken durende stage. Daarenboven bevestigen de aangevoerde voorbeelden de quotering van de stagementor. De stagementor geeft in de eindbeoordeling aan dat de dieetkennis niet volwaardig is. Dit wordt door de stagementor gestaafd met concrete voorbeelden. Ook wijst de opleiding er nogmaals op dat dit ook al een belangrijk punt van aandacht was bij de tussentijdse evaluatie.

De opleiding merkt nogmaals op dat de studente met haar voorbeelden aangeeft dat ze de vakterminologie onvoldoende beheerst. Ze verwart termen zoals een diëtetische diagnose en behandelplan naargelang de voorbeelden die ze geeft.

KD4-1: Inhoud verslaggeving naar arts en/of andere teamleden

De studente geeft aan in haar voorbeeld dat de stagementor haar verslag corrigeert dit komt volgens de opleiding overeen met een score: ‘onvolledig maar juist’.

KD4-2: bijdrage in het multidisciplinair overleg

De studente geeft het volgende aan in haar voorbeeld: “ging ik ervan uit dat ze deze ook liever zelf wilde doornemen”. Dit geeft helemaal aan dat de studente

onvoldoende of geen initiatief genomen heeft. De score ‘op vraag en te beperkt’ is volgens de opleiding dan ook helemaal terecht.

ADMINISTRATIEF DOMEIN (ADI-AD3) .

- 1) Maaltijdvoorziening (AD1-1 t.e.m. AD1-4) (studente gaat akkoord)
- 2) Menuplanning (AD2-1 t.e.m. AD2-3) (studente gaat akkoord)
- 3) ACS/HACCP (AD3-1 t.e.m. AD3-4)

AD3-1: Beoordeling van ACS/HACPP

AD3-2: Handelt volgens de geldende ACS/HACPP-voorschriften

De studente scoort ‘meestal correct’ omdat de stagementor oordeelt dat er weinig eigen inbreng is.

AD3-3: Motiveren en informeren van het keukenpersoneel aan de hand van relevante richtlijnen

AD3-4: Uitvoeren van interne voedselveiligheidsaudit

PREVENTIEF DOMEIN (PD1-PD3)

- 1) Voorbereiden voorlichting (PD1-1 t.e.m. PD1-3)
- 2) Uitvoeren voorlichting (PD2-1 t.e.m. PD2-4) NVT
- 3) Evalueren voorlichting (PD3-1) NVT

PD1-1: Kiezen van voorlichtingsmethode die aansluit bij cliënt en doelgroep

PD1-2: Beoordeling van voorlichtingsmateriaal, kiezen van nieuw te ontwikkelen materiaal
NVT

PD1-3: uitwerken van voorlichtingsmateriaal volgens kenmerken van cliënt en doelgroep

De studente krijgt de score ‘grotendeels correct’ omdat de stagementor evenals de opleiding van mening zijn dat het vergeten van het personaliseren van info van en voor de patiënt een belangrijke fout is en daarom kan er niet als ‘correct’ gescoord worden.

ALGEMENE VAARDIGHEDEN (AV1-AV7)

- 1) Beroepsethiek en beroepshouding (AV1-1 tem AVI-2) (studente gaat akkoord)
- 2) Plannen en organiseren en beslissingsvermogen (AV2-1 tem AV2-4)
- 3) Samenwerken (AV3-1 t.e.m. AV3-3)
- 4) Evidence based (AV4-1 t.e.m. AV4-3)
- 5) Communiceren (AV5-1 t.e.m. AV5-4)
- 6) Attitude (AV6-1 t.e.m. AV6-7)
- 7) Ontwikkelen van deskundigheid (AV7-1 t.e.m. AV7-3)

AV2-1: Planmatig werken

De opleiding nam het extract van de agenda van de studente onder de loep, het bleek echter een pagina te zijn met de 3 woorden die telkens afgevinkt werden. De opleiding is van mening dat een planning op het niveau van een bachelor toch van een andere grootorde is. De taken die de studente beschrijft zijn dagtakken die uitgevoerd werden, bijkomende . taken worden door de stagementor beoordeeld als onvoldoende uitgewerkt en traag verwerkt. De

opleiding is dan ook van mening dat uitvoeren van alle taken ongeacht grootte en deadline deel uit maken van planmatig werken. Het voorbeeld van de student toont dit absoluut niet.

AV2-2: respecteren van de duur van de afspraak van het consult

De studente geeft aan de duur van de afspraken te respecteren. Om de duur te respecteren moet er echter een referentie zijn. De opleiding wenst aan te geven dat de mentor dit terecht beoordeelt als NVT omdat hier effectief geen ‘standaard’ gebruikt wordt.

AV2-3: Flexibiliteit en aanpassen aan gewijzigde situaties

De stagementor geeft aan dat de studente een vervelende reactie toont naar de begeleiding toe wanneer een nieuwe taak of extra opdracht gegeven wordt. De opleiding vindt dit een sterk argument om aan te geven dat er weinig flexibiliteit is en dat men zich niet graag aan een nieuwe situatie aanpast. Het voorbeeld dat de student aanhaalt, kan correct zijn maar is geen argument om de beoordeling naar ‘altijd’ te zetten want dit kan niet gestaafd worden aan de hand van 1 voorbeeld.

AV2-4: probleemoplossend vermogen

De voorbeelden die de student aanreikt, tonen aan dat ze zaken opzoekt, maar de opleiding is van mening dat dit niet aantoonbaar is dat de studente praktische oplossingen uitwerkt. Daarnaast is het voorbeeld van de koekjes bij koemelkallergie wel een goed voorbeeld, wat geen argument is om de beoordeling te wijzigen omdat het slechts om 1 voorbeeld gaat.

AV3-1: Samenwerken, inter- en intradisciplinair

De studente geeft aan geen werkpunten gekregen te hebben in haar tussentijdse evaluatie. Maar de studente kreeg reeds vóór haar tussentijdse evaluatie een duidelijk signaal dat communicatie een groot probleem vormde. Er werden reeds bij de – ongebruikelijk vroege – bespreking concrete werkpunten geformuleerd door de stagebegeleider (mail van stagebegeleidster [S.] d.d. 5/10/2016) waaronder concrete tips zoals ‘zorg dat je iedereen groet, durf vragen stellen, informeer diëtisten over je doen en laten’. Bij de tussentijdse evaluatie werd er vermeld dat de communicatie sterk verbeterd is. De opleiding is van mening dat sterk verbeterd vertrekende van een situatie die ondermaats was absoluut niet wil zeggen dat de competentie is geëvolueerd naar een voldoend goed niveau.

AV3-2: Gefundeerde hulp of advies vragen bij problemen

De opleiding is van mening dat de studente de beoordeling ‘vraagt steeds hulp’ zeker niet toebedeeld kan worden. Bij het eerste tussentijdse gesprek geeft mevr. [S.], de stagebegeleider, ook al mee dat “wanneer je twijfelt over de uitvoering van een taak, stel hierover vragen, doe niet zomaar iets.” Hieruit blijkt helemaal dat de studenten gedurende de stageperiode niet steeds om hulp gevraagd heeft.

AV3-3: Opkomen voor een eigen standpunt

De studente is van mening dat voor deze competentie de score ‘komt steeds uit voor haar mening maar kan zich ook aanpassen aan het groepsbesluit’ [moet worden toegekend]

Uit de voorbeelden van de studente kan de opleiding niet afleiden dat de studente steeds opkomt voor haar mening.

Bovendien schrijft de studente dat ze de mening van een expert aanvaardt. Volgens de opleiding toont dit niet dat de studente zich aanpast aan het groepsbesluit. Het voorbeeld van de studente toont gewoon aan dat ze de expertise van de professional volgt, een professional die haar overigens superviseert en de belangen en gezondheid van de patiënt moet bewaken tijdens de handelingen van de studente. Er is in dit voorbeeld geen sprake van een groepsbesluit, dus ook niet van het aanvaarden van een groepsbesluit.

AV4-1: Gericht selecteren van wetenschappelijke informatiebronnen

AV4-2: Op adequate wijze wetenschappelijke literatuur en kennis interpreteren

AV4-3: Op adequate wijze wetenschappelijk literatuur en kennis implementeren

De studente toont met haar voorbeelden aan dat ze informatie kan opzoeken. Dit is in lijn met de beoordeling van de stagementor. De mentor geeft aan dat de studente weet waar info te zoeken, maar deze niet kan samenvatten. Ook interpreteren en verwerken lijkt een uitdaging. De opleiding volgt hierin het oordeel van de stagementor.

AV5-1: mondelinge communicatie

De maximum score, ‘altijd...’ kan niet gegeven worden omdat de stagementor aangeeft dat de studente soms niet of traag reageert of op een vreemde manier. Eveneens vermeldt de stagementor dat de studente soms cru uit de hoek komt.

AV5-2: Schriftelijke communicatie (spelling, grammatica, structuur, opbouw) .

De studente gaat akkoord met de beoordeling van de stagementor.

AV5-3: Luisterbereidheid

Luisteren betekent evenzeer dat men effectief nagaat of men de boodschap van de spreker goed begrepen heeft. De voorbeelden die de studente aanhaalt, geven weer dat ze noteerde wat ze gehoord heem maar daaruit valt niet af te leiden dat ze begrepen heeft wat er gezegd/gevraagd werd. De opleiding is dan ook van mening dat de score ‘altijd’ onmogelijk toegewezen kan worden.

AV5-4: hanteren van vakterminologie

De opleiding is het niet eens met de mening van de studente, zelfs bij het lezen van deze argumentatie merkt de opleiding dat de vakterminologie niet altijd gekend is.

AV6-1: belangstelling tonen voor het werk, gerichte vraagstelling

De studente geeft in haar voorbeeld duidelijk aan dat er geen vragen gesteld worden over het werk van een collega, ze stelt enkel vragen over het eigen werk. De opleiding is dan ook van mening dat de score ‘steeds’ zeker niet terecht zou zijn.

AV6-2: orde met materiaal, in de lokalen en op de werkplek

De score ‘steeds’ vereist dat men gedurende 7 weken altijd in orde was. Zelf een goed overzicht willen hebben wil niet altijd zeggen dat iemand anders het ordelijk percipieert. Dit was ok wil ook niet zeggen dit was altijd ok. De opleiding wenst dan ook de beoordeling van de stagementor te volgen.

AV6-3: nauwkeurigheid van het werk en behaalde resultaten

Overzichtelijk werken en nauwkeurig werken zijn niet hetzelfde. De stagementor geeft aan dat de het werk van de studente soms onvolledig was. Nauwkeurig werken wil zeggen dat men oog heeft voor details. Men controleert het eigen werk uitvoerig, maakt weinig tot geen fouten. De opleiding kan dit niet aftellen uit de gegeven voorbeelden van de studente.

AV6-4: zin voor initiatief

Initiatief nemen houdt in dat de studente uit eigen beweging onverwachte problemen tracht op te lossen, aan de collega’s haar voorstellen tot oplossing voorlegt en daarna overgaat tot actie. De voorbeelden die de studente aanhaalt, behoren tot de dagtaken, dit wordt als vanzelfsprekend beschouwd en niet als het nemen van initiatief. Hiermee toont de studente niet aan dat ze initiatief toont, ze doet gewoon haar werk.

AV6-5: stiptheid en respecteren van deadlines

Het item over het uur waarop de studente de stage dagelijks aanving (15 minuten te vroeg) is vooral relevant voor wat betreft de communicatie die de studente daarover met de stageplaats heeft gevoerd. Het stagedraaiboek geeft duidelijk aan dat de werkuren en werktijden van de stageplaats dient te respecteren. Op de stageplaats begint de werkdag om 8 uur, ook wanneer de reguliere werknemers vroeger op de werkplek aanwezig zijn. Dit geldt ook voor de stagiair. Het meermaals eisen door de studente om de uren vóór 8 uur te laten meetellen, bewijst dat ze niet flexibel is en zich niet kan/wil houden aan de richtlijnen van de stageplaats. De stagementor geeft aan dat het uren- en takenoverzicht niet wekelijks werd ingediend ter ondertekening. De kritiek die de studente formuleert, toont aan dat dit inderdaad ook zo was. De opleiding is van mening dat zij op grond hiervan de score ‘meestal op tijd’ dient toe te kennen. De hogere score voor dit aspect, ‘is steeds stipt op alle vlakken’, kan redelijkerwijze niet worden toegekend, ook niet op basis van de kritiek die de studente formuleerde.

AV6-6: lichaamshouding en voorkomen in overeenstemming met arbeidsreglement en/of bedrijfscultuur

De studente beperkt de competentie tot kledijvoorschriften en het wassen van de handen. De stagementor staapt echter ook het gebrek aan dynamische uitstraling: de studente lijkt weinig interesse te hebben in de andere taken van collega’s. De opleiding volgt dan ook de score van de stagementor.

AV-7: tonen van integriteit, tact, respect, begrip en empathie
De studente gaat akkoord met de score.

AV7-1: Openslaan voor en integreren van suggesties en feedback

De stagementor geeft duidelijk aan dat de studente geen feedback vraagt en weinig kritisch naar zichzelf kijkt. Daarenboven, blijkt de studente het moeilijk

te hebben met het ontvangen van feedback. De groei die aanvankelijk werd beschreven, is een groei t.o.v. een ondermaatse prestatie die ver van perfect beschouwd kan worden en die overigens niet tot het einde van de stage kon worden doorgedragen. De studente reageert zeer verwerend op feedback. De opleiding volgt daarom de score van de stageplaats.

AV7-2: evalueren van zichzelf, van de kwaliteit van het eigen handelen en de eigen prestaties

De studente is van mening dat ze zichzelf kan evalueren omdat ze is geslaagd is op het vak professionalisering. De score van professionalisering staat los van de punten van stage. Daarenboven is de score van professionalisering een samengesteld punt, waar naast reflectie ook andere aspecten worden beoordeeld. Dit is dus geen argument om te staven dat de studente zichzelf goed geëvalueerd heeft tijdens de stage.

AV-3: ingaan op permanente professionalisering (infosessies ed.)

De opleiding heeft deze kwalitatieve score aangepast naar ‘meestal’ na een bezoek aan de stageplaats in januari 2017 omdat dit gestaafd kon worden via handtekenlijsten en/of bevestiging van de stagementor. Deze aanpassing resulteert niet in een hogere eindscore.

APPRECIATIE VAN INTERNE BEROEPSCOMMISSIE VAN BOVENSTAANDE ANTWOORD

De interne beroepscommissie is van mening dat het bovenstaande antwoord van de opleiding de kritiek van de studente uitgebreid en voldoende weerlegt. De interne beroepscommissie maakt dit antwoord tot haar antwoord en stelt vast dat de score van 4/20 inhoudelijk grond vindt in een uitgebreid gemotiveerd dossier. Het toegekende eindcijfer is hiermee niet alleen formeel maar ook inhoudelijk gemotiveerd. De beslissing van de opleiding om de studente een score van 4/20 toe kennen voor de onderwijsleeractiviteit stage is redelijk, zeker niet kennelijk onredelijk noch kennelijk onvoldoende gemotiveerd.

BESLISSING

De interne beroepscommissie bevestigt score van 4/20 die werd toegekend aan Lana Hambrouck voor de onderwijsleeractiviteit (OLA) klinische stage die onderdeel is van het opleidingsonderdeel (OPO) Klinische stage en professionalisering waarvoor een totaalscore van 6/20 werd toegekend.”

Dit is de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet geen redenen om er ambtshalve anders over te oordelen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

Eerste middel

Verzoekster steunt een eerste middel op de formele motiveringsplicht en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder de materiële motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat zij in haar intern beroep van 8 februari 2017 verschillende middelen heeft opgeworpen, en dat deze middelen door de interne beroepscommissie weliswaar ongegrond werden verklaard in de initiële beroepsbeslissing van 28 februari 2017, maar dat na vernietiging van die beslissing door de Raad, de interne beroepscommissie heeft nagelaten deze middelen opnieuw bij de beoordeling te betrekken. Aldus, zo stelt verzoekende partij, is de thans bestreden beslissing zowel formeel als materieel onvoldoende gemotiveerd. Meer bepaald kan naar oordeel van verzoekende partij niet worden verondersteld dat de interne beroepscommissie impliciet haar eerdere beoordeling van deze middelen zou hebben hernomen.

In haar *antwoordnota* betwist verwerende partij verzoeksters visie. Zij stelt dat de Raad in het arrest nr. 3.571 alleen een onderdeel van het tweede middel gegrond heeft bevonden en het overige als ongegrond heeft verworpen. Bovendien staat het voor verwerende partij vast dat de grieven van het oorspronkelijk intern beroep zoals ze in de voorgaande procedure voor de Raad door verzoekster werden hernomen en door de Raad werden verworpen, moeten worden beschouwd als “definitief afgewezen” of “niet geldig”. In die omstandigheden is verwerende partij van oordeel dat zij op die grieven in de nieuwe beslissing op intern beroep na vernietiging niet meer dient te antwoorden. De thans bestreden beslissing respecteert aldus, nog steeds volgens verwerende partij, het gezag van gewijsde van het arrest nr. 3.571 en bijkomende motieven zouden enkel overtollig zijn.

Verzoekster is het daar in haar *wederantwoordnota* niet mee eens. Zij stelt dat uit de ongegrondverklaring door de Raad niet volgt dat van de interne beroepscommissie hetzelfde

kan worden vermoed. Wat thans in de antwoordnota wordt aangevoerd, gaat volgens verzoekster uit van een vermoeden zonder dat de interne beroepscommissie daarover een standpunt heeft ingenomen. Verzoekster voert aan dat de vernietiging van de voorgaande beslissing op intern beroep door de Raad de interne beroepscommissie ertoe verplicht opnieuw over het verzoekschrift op intern beroep en alle daarin opgenomen middelen te oordelen.

Beoordeling

Bij arrest nr. 3.571 van 27 maart 2017 heeft de Raad de beslissing van de interne beroepscommissie van 28 februari 2017 vernietigd. Door deze gehele vernietiging is die beslissing *ex tunc* uit de rechtsorde verdwenen.

Gevolg daarvan is dat de partijen worden teruggeplaatst in de situatie voordat de vernietigde beslissing werd genomen. Dit betekent dat verzoekster een intern beroep heeft ingediend, en dat de interne beroepscommissie daarover uitspraak dient te doen.

De formele motiveringsplicht die daarbij op de interne beroepscommissie rust, is geen andere dan deze die van toepassing was toen zij het intern beroep een eerste maal heeft beoordeeld. De interne beroepscommissie kan zich bij haar beoordeling niet beroepen op het gezag van gewijsde van 's Raads annulatiearrest in zoverre dat gezag ook wordt ingeroepen met betrekking tot verzoeksters middelen die in dat arrest ongegrond werden bevonden.

Eensdeels immers, is de ongegrondverklaring van een middel geen reden waarop het vernietigingsarrest is gesteund. Het gezag van gewijsde van 's Raads arrest strekt zich uit tot de onverbrekelijk met het *dictum* verbonden motieven die uitspraak doen over de tijdens het geding voor de Raad betwiste rechtspunten waarover de partijen tegenspraak hebben kunnen voeren. Het *dictum* van het voormalde arrest besluit tot de gegrondverklaring van het beroep van verzoekster en bijgevolg tot de vernietiging van de bestreden beslissing van de interne beroepscommissie van 28 februari 2017 en tot het geven van het bevel aan de UC Leuven om een nieuwe beslissing te nemen. De onverbrekelijk met het *dictum* verbonden motieven van dat arrest zijn enkel de motieven voor de gegrondverklaring van het betrokken onderdeel van het tweede middel. Het gezag van gewijsde van 's Raads arrest strekt zich niet uit tot de motieven voor de ongegrondverklaring van de andere middelen van verzoekster.

Anderdeels is het rechtsgevolg van de verwerping van een middel door de Raad ook niet dat *inter partes* de rechtsplicht zou ontstaan om zich naar dat oordeel te gedragen. De interne beroepscommissie behoudt *c.q.* herneemt met andere woorden haar volle discretionaire bevoegdheid om de middelen op intern beroep van verzoekster te beoordelen. 's Raads arrest staat aldus niet in de weg dat de interne beroepscommissie een bepaald middel, dat zij eerder ongegrond heeft bevonden en waartegen verzoeksters extern beroep vervolgens door de Raad als ongegrond werd afgewezen, binnen die discretionaire bevoegdheid alsnog gegrond zou bevinden.

Het eerste middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepscommissie van de UC Leuven van 6 april 2017.

2. De interne beroepscommissie neemt ten aanzien van verzoekster een nieuwe beslissing en doet zulks uiterlijk op 31 mei 2017.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 17 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder,	voorzitter van de Raad
Henri Verhaaren	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Jim Deridder

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.626 van 17 mei 2017 in de zaak 2017/127

In zake: Julie VISSERS
                         woonplaats kiezend te 2900 Schoten
                         Verbertstraat 18

tegen:

de KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN
woonplaats kiezend te 3000 Leuven
Oude Markt 13

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 21 april 2017, strekt tot nietigverklaring van de beslissing van de interne beroepsinstantie van de KU Leuven van 14 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij onontvankelijk wordt verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend en verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechting, die heeft plaatsgevonden op 17 mei 2017.

Voorzitter van de Raad Jim Deridder heeft verslag uitgebracht.

Nico Vissers, die verschijnt voor verzoekende partij, en Toon Boon, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoekster is tijdens het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding bachelor in de Psychologie.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Statistiek voor psychologen, deel 1 met practicum’ behaalt verzoekster een examencijfer van 9/20. De proclamatie vindt plaats op 16 februari 2017.

Het feedbackmoment wordt georganiseerd op 22 februari 2017. Op 28 februari 2017 tekent verzoekster het volgende intern beroep aan:

“Op 16.2.2017 waren mijn examenresultaten beschikbaar (een 15, 17, 17 en 19), maar spijtig genoeg ook een 9/20 voor ‘Statistiek voor psychologen deel 1’.

Ik was natuurlijk benieuwd om te weten welke fouten ik gemaakt had bij Statistiek.

Op 22.2.2017 om 18 uur ben ik mijn examen Statistiek kunnen gaan inkijken (want dit was met een vaste regeling in groepen volgens alfabet zo vastgelegd).

Bij dit inkijken van mijn examen Statistiek stuitte ik op een nogal verwarringe formuleren van één specifieke examenvraag (hierna: vraag 1) in vergelijking met de formuleren van een andere examenvraag (hierna: vraag 2).

Die beide vragen gingen over kansberekening met een vraagstuk toegepast op een fictief voorbeeld van een meerkeuze-examenvraag.

Bij vraag 1 werd niet vermeld hoeveel juiste antwoordmogelijkheden er zijn op die fictieve meerkeuze-examenvraag, terwijl er bij vraag 2 specifiek vermeld stond dat er bij “het meerkeuze-examen” maar één van de antwoordmogelijkheden correct is per vraag.

Omdat bij vraag 2 het aantal antwoordmogelijkheden specifiek vermeld stond in de opgave, ben ik ervan uit gegaan dat bij vraag 1 – waar er geen informatie werd gegeven over het aantal correcte antwoorden – niet mocht verondersteld worden dat bij dat “meerkeuze-examen” ook maar één antwoordmogelijkheid was.

Anders gezegd: bij het oplossen van vraag 1 was ik ervan uitgegaan dat er bij de kansberekening meer dan één mogelijkheid was; bij vraag 2 was ik uitgegaan van slechts één antwoordmogelijkheid bij de kansberekening (omdat dit expliciet bij die vraag zo stond vermeld).

Vraag 2 had ik juist beantwoord, maar vraag 1 had ik fout beantwoord.

Bij inzage van de correctiesleutel van vraag 1, moest ik lezen dat er ook bij die vraag verondersteld werd dat er volgens het fictief voorbeeld van de “meerkeuze-examenvraag” slechts één antwoordmogelijkheid was (terwijl dit bij de gegevens van vraag 1 helemaal niet vermeld stond...)

Met die dubbelzinnige/tegenstrijdige vraagstelling, was ik op het verkeerde been gezet. Omdat de assistent van professor [V.M.] geen antwoord kon geven op mijn vraag hieromtrent, ben ik op een kort individueel gesprek geweest bij professor [V.M.] zelf. Professor [V.M.] zei mij dan *dat er bij “een meerkeuze-examen” altijd maar één correct antwoord is per vraag.*

Dit antwoord van professor Van Mechelen vond ik toch niet helemaal rechtlijnig:

- in het algemeen is het toch niet noodzakelijk dat er bij een meerkeuzevraag slechts één antwoordmogelijkheid is.

- bovendien vind ik het nogal vreemd dat je bij een wiskundig vak als statistiek bijkomende assumpties mag maken als er bij de ene opgave niets extra gegeven is, terwijl dat bij de andere opgave wel explicet gegeven is.

Ik bleef teleurgesteld omdat deze gemiste vraag 1, in mijn geval, heel mogelijk het verschil heeft gemaakt om voor alle vakken, inclusief statistiek, geslaagd te zijn geweest.

Ik heb dit dan voorgelegd aan de examenombudsdiens van de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, maar ontving per mail op 27.2.2016 antwoord dat zij niet bevoegd zijn om te beoordelen of vragen dubbelzinnig zijn én dat donderdag 23.2.2017 de deadline was om klacht in te dienen tegen een examenresultaat.

Dit kan toch niet, want pas op woensdag 22.2.2017 om 18 uur kon ik mijn examen statistiek inkijken (als één van de laatsten in het alfabet) en kon ik pas bij de verbetersleutel vaststellen hoe vragen 1 en 2 werden geïnterpreteerd en dat er m.a.w. een probleem was met tegenstrijdige/dubbele vragen op het examen, wat een invloed had op mijn examenresultaat.

Ik wil het professor [V.M.] of anderen binnen de universiteit zeker niet lastig maken, want dit zit helemaal niet in mijn aard.

Maar ik heb beslist om hierbij toch beroep in te stellen en ik vraag om gehoord te worden door de beroepsinstantie:

- a. Ik vraag u om dit beroep – gezien de m.i. uitzonderlijke omstandigheden – toch als tijdig te beschouwen, uit respect voor mijn rechten als (eerstejaars)student:
  - Pas op 22.2.2017 (bij inzage van het examen én kennisname van de verbetersleutel) kon ik weten dat er voor mij een reden was om beroep in te stellen, zodat een logische beroepstermijn pas voor mij kon aanvangen op 23.2.2017 (in plaats van dan al te eindigen...).
  - Door de beginletter “V” van mijn achternaam, kreeg ik pas op de 6e dag na de bekendmaking van het examenresultaat kans op feedback (terwijl er bij de mededeling van het examenresultaat staat dat de student deze feedbackmogelijkheid moet krijgen tijdens de eerste 5 kalenderdagen)
  - Het feedback-gesprek is essentieel bij het al of niet indienen van beroep en bij de beroepstermijn.
Op de webpagina “*interne beroepsprocedure KU Leuven*” staat immers bij “*wanneer dien je beroep in?*” letterlijk: “*Het is dan ook van essentieel belang dat via het feedbackgesprek in eerste instantie verdere verduidelijking over het bekomen examenresultaat aan de docent gevraagd wordt, vooraleer er beroep wordt aangetekend.*”
- b. Tevens vraag ik u om dit beroep gegrond te verklaren en een nieuwe beslissing te nemen, gezien de dubbelzinnige/tegenstrijdige vraagstelling mijn examenresultaat negatief heeft beïnvloed.”

De interne beroepsinstantie behandelt het intern beroep van verzoekster op 2 maart 2017 verklaart het onontvankelijk *ratione temporis*.

Deze beslissing wordt door de Raad vernietigd bij arrest nr. 3.589 van 5 april 2017. Geoordeeld werd dat de beslissing werd genomen met miskenning van de hoorplicht.

Na verzoekster te hebben gehoord, komt de interne beroepsinstantie op 14 april 2017 tot de volgende nieuwe beslissing:

“De bekendmaking van uw examenresultaten voor de eerste examenperiode 2016-17 gebeurde op 16 februari. Voor het examen ‘Statistiek voor psychologen, deel 1, met practicum’ behaalde u hierbij een resultaat van 9/20. Op 28 februari tekende u beroep aan tegen dit examenresultaat. U vermeldde hierbij dat pas op het feedbackmoment, dat in uw geval plaats had op 22 februari, zou gebleken zijn dat er onduidelijkheid mogelijk was met betrekking tot één specifieke vraag. Op 2 maart liet ik u reeds weten dat ik dit beroep als onontvankelijk diende te beoordelen aangezien dit beroep werd ingediend buiten de decretaal voorziene beroepstermijn van 7 kalenderdagen na de bekendmaking van de examenresultaten.

Art. II.283 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt de beroepstermijn die in het geval van een examenbetwisting ingaat vanaf de dag volgend op de proclamatiedatum van de examenresultaten. In de beslissing 3.589 stelde de Raad vast dat de KU Leuven bij de beoordeling van de tijdigheid van een beroep slechts over een gebonden bevoegdheid beschikt en enkel kan afwijken van deze decretaal bepaalde beroepstermijnen indien er sprake is van een duidelijke overmachtssituatie. Het arrest van de Raad vermeldde bovendien duidelijk wat onder een dergelijke overmachtssituatie moet worden verstaan, i.c. “een onoverkomelijke onmogelijkheid die buiten de wil van de betrokkenen is gelegen” en bepaalde eveneens dat dit begrip zeer strikt diende te worden geïnterpreteerd. Dit betekent dan ook dat ik in eerste instantie dien te beoordelen in welke mate er inderdaad sprake was van een dergelijke overmachtssituatie die u zou verhinderd hebben om tijdig (i.c. uiterlijk op 23 februari) beroep aan te tekenen, vooraleer ik eventueel uw beroep ten gronde kan beoordelen.

Tijdens ons gesprek verwees u naar de omstandigheden waarbij, omwille van het feit dat de feedbackgesprekken op alfabetische basis georganiseerd werden, het feedbackgesprek pas op 22 februari kon doorgaan. U verklaarde dat u na afloop van dit feedbackgesprek verder bleef nadenken over het antwoord van prof. [V.M.], en waarbij hij gezegd dat bij een meerkeuzevraag standaard werd uitgegaan van de situatie waarbij slechts één antwoordalternatief correct was. U vermeldde dat u op dat ogenblik nog niet de intentie had om beroep aan te tekenen. Pas na een gesprek hierover met uw ouders op vrijdagavond (i.c. op 24 februari) was u begonnen met informatie op te zoeken over de beroepsmogelijkheid. In de nacht van zaterdag op zondag (i.c. op 26 februari om 00u18) had u dan een e-mail gestuurd aan de ombudsdienst, met de vraag op welke manier u dit examenresultaat kon betwisten. Uw vader benadrukte het feit dat naar zijn aanvoelen het indienen van een beroep “een rijpingsproces” veronderstelde. Hij herhaalde hierbij de argumentatie die eerder reeds tijdens de procedure voor de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen werd uiteengezet, en waarbij gesteld werd dat in uw geval ‘en omwille van het opschortende effect van een eventuele overmachtssituatie, de beroepstermijn pas na afloop van het feedbackgesprek had mogen starten.

Bij de beoordeling van uw beroep stel ik op de eerste plaats vast dat het feit dat het feedbackmoment plaatsvond op 22 februari betekent dat dit nabesprekingsmoment georganiseerd werd binnen de termijn van 7 kalenderdagen na bekendmaking van de examenresultaten die voorzien wordt in art. 88 van het onderwijs- en examenreglement. De organisatie van dit feedbackmoment op 22 februari heeft u alvast ook niet verhinderd om tijdig beroep in te stellen. Indien het inderdaad zo is dat pas tijdens dit feedbackgesprek bleek dat er onduidelijkheid mogelijk was met betrekking tot de interpretatie van één vraag, dan had u nog tot uiterlijk 23/2 (om 23u59) beroep kunnen aantekenen. Op geen enkele manier verduidelijkte u de eventuele overmachtssituatie die volgens u bestond tussen het einde van dit feedbackgesprek en de vervaltermijn voor het indienen van een beroep. Het feit dat u er zelf voor koos om deze resultaten eerst nog met uw ouders te bespreken, kan hierbij evenmin als een dergelijke overmachtssituatie worden beschouwd. Rekening houdend met de hierboven geciteerde definitie die vermeld wordt in het arrest van de Raad, betreft dit immers geen omstandigheden die buiten uw wil om zijn gelegen. Indien u na afloop van het feedbackgesprek meende dat er twijfel mogelijk bleef over het antwoord van prof. [V.M.], had u reeds op dat ogenblik kunnen informeren bij de ombudsdiest over de mogelijkheden over een al dan niet bewarend beroep. In elk geval werd u via uw studievoortgangsdossier ook reeds geïnformeerd over deze beroepsmogelijkheden en -termijnen (met inbegrip van de mogelijkheid voor een bewarend beroep). De Raad oordeelde eerder dat deze informatie “correct en volledig” was en “niet voor misbegrip vatbaar”. Indien u de definitieve beslissing over het verderzetten van een eventueel beroep toch tot na dit gesprek met uw ouders had willen uitstellen, had u tussen het einde van dit feedbackgesprek (22 februari om 18 uur) en de vervaltermijn van het beroep (23 februari om 23u59) een bewarend beroep kunnen indienen. Op deze manier had u niet alleen rechtsgeldig beroep ingesteld, maar had u ook een uitgebreidere argumentatie in de daaropvolgende 5 kalenderdagen kunnen doorsturen. In het arrest 3.589 verwees de Raad naar het feit dat de Codex Hoger Onderwijs explicet bepaalt dat de proclamatie van de examenresultaten de beroepstermijn doet ingaan. Op deze manier weerlegt de Raad dan ook reeds uw eerdere argumentatie dat in uw geval de beroepstermijn pas vanaf de datum van het feedbackgesprek zou gestart zijn. Gezien het feit dat ik als interne beroepsinstantie bij de beoordeling van de tijdigheid van een beroep slechts over een gebonden bevoegdheid beschik – wat nog eens door de Raad bevestigd werd in het arrest 3.589 – kan ik niet afwijken van deze decretale bepalingen. Aangezien ik moet vaststellen dat er in uw situatie geen sprake is van overmacht, kan er evenmin sprake zijn van een mogelijk opschorrend effect.

Concluderend, kan ik enkel vaststellen dat het beroep dat u op 28 februari indiende, werd ingediend buiten de decretaal voorziene beroepstermijn. Zoals reeds vermeld in mijn eerdere beslissing van 2 maart, en zoals nog eens bevestigd door het arrest van de Raad is dit een vervaltermijn die van openbare orde is en die ik, als interne beroepsinstantie, in principe niet kan verlengen. Enkel indien het zo zou geweest zijn dat u omwille van een duidelijke overmachtssituatie verhinderd zou geweest zijn om tijdig beroep in te stellen, had een uitzondering hierop mogelijk geweest. Zoals vermeld was dit echter niet het geval voor de omstandigheden die u tijdens ons gesprek toelichtte. Dit betekent dan ook dat ik uw beroep enkel als onontvankelijk kan beoordelen. Een andere beslissing zou ingaan zowel tegen de regelgeving van de Vlaamse regering als van de KU Leuven.

Aangezien uw beroep hiermee onontvankelijk is, zijn uw verdere argumenten die betrekking hadden op het examenverloop niet aan de orde.”

Dit is de thans bestreden beslissing.

IV. Ontvankelijkheid

De verwerende partij betwist niet de ontvankelijkheid van het beroep.

De Raad ziet geen redenen om er ambtshalve anders over te oordelen.

Het beroep is ontvankelijk.

V. Ten gronde

Eerste middel

Verzoekster steunt een eerste middel op de motiveringsplicht.

Standpunt van partijen

Verzoekster zet uiteen dat de door haar aangevoerde overmachtssituatie in de bestreden beslissing niet correct wordt weergegeven. Zij stelt tijdens de hoorzitting van 13 april 2017 te hebben aangegeven dat zij pas tijdens het feedbackgesprek kon te weten komen dat er voor haar redenen waren om tegen het examencijfer een beroep in te stellen, en dat dit gegeven de overmachtssituatie uitmaakt die haar verhinderde om onmiddellijk na de proclamatie een beroep in te stellen. Ten onrechte bijgevolg, zo stelt verzoekster, argumenteert de bestreden beslissing dat geen overmacht is aangetoond tussen het einde van het feedbackgesprek en de vervattermijn voor het indienen van het beroep. Door aldus, volgens verzoekster, verkeerdelyk uit te gaan van een overmachtssituatie tussen die twee momenten, negeert de bestreden beslissing de kern van het probleem zoals het door verzoekster is verwoord. Verzoekster herhaalt haar betoog ter zake: door overmacht was de beroepstermijn reeds vanaf de proclamatie geschorst en hij is slechts na het feedbackgesprek

beginnen lopen. De bestreden beslissing, zo vervolgt verzoekster, maakt wel melding van die benadering, maar beantwoordt of weerlegt ze niet.

Verder stipt verzoekster aan dat de Raad zich in zijn arrest nr. 3.589 niet heeft uitgesproken over de vraag of er in haren hoofde al dan niet sprake is van overmacht, zodat dit arrest bij de beoordeling van de overmacht niet dienstig kan worden betrokken.

In haar *antwoordnota* repliceert verwerende partij ten aanzien van dit eerste middel het volgende:

“De student stelt op de eerste plaats dat de motivering in de interne beroepsbeslissing foutief en niet afdoende zou zijn. In essentie herhaalt ze hierbij haar opmerkingen die ook in de interne beroepsbeslissing vermeld staan: i.c. dat het feedbackgesprek in haar geval pas op 22 februari kon doorgaan, dat – volgens haar – pas op het feedbackmoment bleek dat er redenen waren om beroep aan te tekenen en dat omwille van deze ‘overmachtssituatie’ de beroepstermijn pas op 23 februari was gestart. Zoals de student zelf aangeeft in haar bezwaarschrift, wordt deze interpretatie van de student wel degelijk weergegeven in de bestreden beslissing, waarna ik in de bestreden beslissing heb uitgelegd waarom ik een andere interpretatie geef aan het begrip overmacht. Dat deze interpretatie afwijkt van de interpretatie van de student heeft uiteraard geenszins tot gevolg dat het motiveringsbeginsel zou geschonden zijn. Het motiveringsbeginsel loopt niet gelijk met de beoordeling ten gronde, hetgeen logisch is aangezien het motiveringsbeginsel in het tegenovergestelde geval enkel kan worden nageleefd door de verzoekende partij gelijk te geven, quod non. Het motiveringsbeginsel wordt daarentegen beoordeeld op basis van de vraag of de schragende motieven voor de bestreden beslissing correct vermeld zijn in de bestreden beslissing, hetgeen hier het geval is. In de bestreden beslissing leg ik immers uit waarom ik een andere interpretatie geef aan het overmachtsbeginsel dan de student, namelijk (i) dat de student sinds de proclamatie op 16 februari 2017 tot en met 23 februari om 23u59 bewarend beroep kon indienen (ik verwijst daarbij explicet naar het feit dat de informatie in verband met bewarend beroep volledig, correct, en niet voor misbegrip vatbaar werd meegedeeld bij de proclamatie), en (ii) dat de student *a fortiori* óók nog eens de kans had om sinds het inkijken van het examen op 22 februari om 18u tot en met 23 februari om 23u59 gemotiveerd beroep in te dienen.

Bijgevolg is er geen sprake van overmacht in de zin van een onoverkomelijke onmogelijkheid, laat staan een onoverkomelijke onmogelijkheid die buiten de wil van de student is gelegen. Zoals aangehaald in de bestreden beslissing, is het immers de keuze van de student geweest om géén bewarend beroep in te dienen, net zoals het de keuze was van de student om na inzage van het examen eerst nog te overleggen met de ouders. De student stelt dat de interne beroepsbeslissing van 14 april haar argument over ‘het beroep als rijpingsproces’ en waarom dit niet als een overmachtssituatie kan worden beschouwd, niet zou hebben beantwoord. In deze beslissing vermeld ik echter explicet dat ik deze strategie als een persoonlijke keuze beschouw. Tijdens dit feedbackmoment heeft de student immers de gelegenheid gekregen om haar bedenkingen over de betwiste examenvraag te bespreken met de betrokken docent. De student verklaarde tijdens het gesprek op 13 april dat zij na afloop van dit feedbackgesprek niet de intentie had om

beroep aan te tekenen. Pas nadat zij hierover met haar ouders gesproken had, zou zij hierover van mening veranderd zijn (cfr. ook blz. 9 van het verzoekschrift “... toen zij vanuit haar kot in Leuven vrijdagavond 24.02.2017 thuis kwam in Schoten...”). Een dergelijke eigen keuze beantwoordt dan ook niet aan de definitie van overmacht die vermeld werd in arrest 3.589 en waarbij uw Raad stelde dat deze definitie zeer strikt diende geïnterpreteerd te worden (i.c. niet buiten de wil van betrokkenen om).

De bestreden beslissing geeft bovendien ook aan waarom de mening van de student dat er sprake is van een opschorrend effect niet wordt gevuld. Meer bepaald stelt de bestreden beslissing explicet dat, aangezien er geen sprake is van overmacht, de vraag van het beweerde opschorrende effect van overmacht zich niet eens stelt (“*aangezien ik moet vaststellen dat er in uw geval geen sprake is van overmacht, kan er evenmin sprake zijn van een mogelijk opschorrend effect*”).

Daarmee geeft de bestreden beslissing afdoende aan waarom er geen sprake is van een onoverkomelijke onmogelijkheid die buiten de wil van de betrokkenen is gelegen (en er dus geen sprake is van overmacht). Daarnaast wordt ook uitgelegd waarom het verweer van de student dat er sprake zou zijn van een opschorrend effect niet wordt gevuld. Aan het motiveringsbeginsel is bijgevolg afdoende voldaan. Het is dan ook volledig ten onrechte dat de student stelt dat ik geen antwoord zou hebben gegeven op het kernpunt van haar betoog, namelijk dat zij “*pas op 22.02.2017 (bij kennisname van het examen en kennisname van de verbetersleutel) kon ik weten dat er voor mij reden was om beroep in te stellen, zodat een logische beroepstermijn voor mij pas kon aanvangen op 23.02.2017*”. Ik heb in de bestreden beslissing nochtans uitgelegd dat haar vraag moet worden begrepen als een vraag naar schorsing van de beroepstermijn die reeds is begonnen lopen bij de proclamaties (ik verwijst daarbij explicet naar arrest 3.589 van Uw Raad waarin Uw Raad het principe herhaalde dat de proclamaties de beroepstermijn doen starten, maar in tegenstelling tot wat de student in de bestreden beslissing lijkt te lezen, heb ik niet geschreven dat Uw Raad ook reeds de vraag naar schorsing en overmacht na de start van de termijn heeft behandeld). Ik heb daarentegen zelf uitgelegd waarom er van schorsing geen sprake kan zijn aangezien ik, zoals toegelicht in de voorgaande alinea, geen overmacht vaststel. Bijgevolg heb ik het kernpunt uit de redenering van de student wel degelijk weerlegd, zowel wat betreft de periode tussen de proclamaties en het feedbackgesprek, als wat betreft de periode tussen het feedbackgesprek en 23 februari om 23u59.”

In haar *wederantwoordnota* herneemt verzoekster in essentie haar uiteenzetting van het middel, en voegt nog toe dat verwerende partij in haar antwoordnota de draagwijdte van de hoorzitting verkeerd weergeeft. Zo stelt verzoekster dat zij niet heeft gezegd dat zij na het feedbackgesprek niet de intentie had om beroep aan te tekenen, maar wel dat zij op dat ogenblik “nog niet” die intentie had. Ten slotte stipt verzoekster aan dat het niet aan de verwerende partij toekomt om een eigen interpretatie te geven aan het overmachtsbeginsel.

Beoordeling

In de bestreden beslissing wordt voor alles overwogen dat er ook tussen het feedbackmoment en het verval van de beroepstermijn voldoende tijd vorhanden was om beroep in te stellen.

“Bij de beoordeling van uw beroep stel ik op de eerste plaats vast dat het feit dat het feedbackmoment plaatsvond op 22 februari betekent dat dit nabesprekingsmoment georganiseerd werd binnen de termijn van 7 kalenderdagen na bekendmaking van de examenresultaten die voorzien wordt in art. 88 van het onderwijs- en examenreglement. De organisatie van dit feedbackmoment op 22 februari heeft u alvast ook niet verhinderd om tijdig beroep in te stellen. Indien het inderdaad zo is dat pas tijdens dit feedbackgesprek bleek dat er onduidelijkheid mogelijk was met betrekking tot de interpretatie van één vraag, dan had u nog tot uiterlijk 23/2 (om 23u59) beroep kunnen aantekenen. Op geen enkele manier verduidelijkt u de eventuele overmachtssituatie die volgens u bestond tussen het einde van dit feedbackgesprek en de vervaltermijn voor het indienen van een beroep.”

Daarmee heeft de beroepsinstantie, in het licht van de formele motiveringsplicht, concreet en afdoende geantwoord op het middel inzake de overmacht zoals door verzoekster aangevoerd. De beroepsinstantie geeft immers aan dat zelfs wanneer er over de eventuele aanleiding tot een intern beroep onduidelijkheid was tussen de proclamatie en het feedbackgesprek, dit verzoekster niet hoefde te verhinderen om na dat feedbackgesprek nog tijdig een beroep in te stellen.

Dat dit antwoord niet is wat verzoekster had gehoopt, betekent niet dat de motiveringsplicht is geschonden.

Of het begrip “overmacht” in die motivering is miskend, komt aan de orde bij het tweede middel.

Het eerste middel is ongegrond.

Tweede middel

Verzoekster steunt haar tweede middel op een miskenning van het begrip ‘overmacht’.

Standpunt van partijen

Verzoekster zet bij aanvang van de uiteenzetting van het middel de strekking ervan als volgt uiteen:

“Gezien bij de bestreden beslissing de situatie van overmacht kennelijk foutief werd beoordeeld (in strijd met wat verzoekster had aangegeven in haar beroepsschrift en zoals daarna verder geargumenteerd), verzoekt verzoekster Uw Raad om dit thans feitelijk en juridisch correct te onderzoeken.”

Verder doet verzoekster onder verwijzing naar rechtsleer en rechtspraak gelden – de Raad vat samen – (i) dat de termijn voor een georganiseerd bestuurlijk beroep pas ingaat wanneer ook de motieven die de te bestrijden beslissing schragen zijn meegedeeld, (ii) dat verzoekster bij de proclamatie enkel een examencijfer ontving, op grond waarvan zij niet “zo maar” een intern beroep kan instellen, (iii) dat zij pas na het inzagemoment over alle noodzakelijke informatie beschikte en zich dus sinds 16 februari 2017 tot 22 februari 2017 om 18u00 in een situatie van overmacht bevond, en (iv) dat de beroepstermijn pas kon aanvangen nadat aan de overmacht een einde was gekomen.

Wat vervolgens de resterende tijdsspanne tussen 22 februari om 18u00 en het door verwerende partij beweerde vervalmoment van 23 februari om 23u59 betreft, stelt verzoekster dat om de voormelde redenen haar termijn nooit tot 24 uur kan worden ingekort en dat “de vastgestelde feiten tijdens het feedbackmoment van woensdag 22.2.2017 om 18 uur voor verzoekster ook niet helemaal niet ‘rijp’ [waren]” om binnen die korte tijdsspanne een beroep in te stellen. Zij voegt eraan toe dat het voor haar als eerstejaarsstudente een behoorlijke drempel was om een beroep in te stellen en dat zij daarover eerst contact wenste met de examenombudsdiens.

Verwerende partij harerzijds stelt in de *antwoordnota* ter zake het volgende:

“Ten gronde herhaalt de student in haar verzoekschrift dat zij zich sinds 16.02.2017 in een situatie van overmacht bevond, en dat er bijgevolg sinds 16.02.2017 sprake is van schorsing van de termijn tot het ogenblik dat zij inzage en feedback had op 22 februari om 18u.

Eerst en vooral, herhaal ik dat de interne beroepsbeslissing van 14 april inderdaad verwijst naar de vaststelling door uw Raad dat art. II.283 van de Codex Hoger Onderwijs explicet bepaalt dat in het geval van een examenbetwisting de proclamatie van de examenresultaten de beroepstermijn doet ingaan. Zoals hierboven toegelicht, wordt hiermee niet gesuggereerd dat uw Raad zich reeds zou hebben uitgesproken over de veronderstelde overmachtssituatie.

Zoals ik in de bestreden beslissing heb toegelicht, kan er geen sprake zijn van schorsend effect van de beweerde overmacht, aangezien er geen sprake is van overmacht. Voor de duidelijkheid, licht ik hieronder evenwel niet alleen het ontbreken van overmacht toe, maar ook, louter voor de goede orde, het ontbreken van automatisch schorsend effect gedurende periodes van overmachtssituaties in het examencontentieux.

Wat de overmacht betreft, leg ik in de bestreden beslissing uit dat er geen sprake is van overmacht tussen de proclamatie en het feedbackgesprek aangezien de student over de mogelijkheid beschikte om (ongemotiveerd) bewarend beroep in te stellen vanaf de proclamatie (ik wijs erop dat de student volledig, correct en zonder mogelijkheid tot misvatting hierover werd geïnformeerd). Ook leg ik in de bestreden beslissing uit dat de student sinds het feedbackgesprek over alle mogelijke gegevens beschikte om gemotiveerd beroep in te stellen, zodat er a fortiori op 23 februari om 23u59 geen overmachtssituatie zich voordeed.

Inderdaad, werd[en] de examenresultaten van de eerste examenperiode 2016-17 voor deze student bekendgemaakt op 16 februari (zie bijlage 1 – studievoortgangsdossier). Zelfs indien het zo zijn dat het deze student pas op het feedbackmoment op 22 februari duidelijk werd dat er meerdere interpretaties mogelijk waren over één specifieke vraag, is het – conform de vaststelling door uw Raad – niet de datum van het feedbackmoment maar wel de datum van vrijgave van de resultaten die de beroepstermijn bepaalde. In tegenstelling tot de interpretatie van de student in de antwoordnota, is het dus niet zo dat in haar situatie de beroepstermijn van 7 kalenderdagen zou gestart zijn op 23 februari. Gezien de vrijgave van de resultaten op 16 februari had de student in principe uiterlijk op 23 februari, minstens bewarend, beroep moeten aantekenen. Enkel indien er sprake was van overmacht op het ogenblik dat de beroepstermijn eindigde op 23 februari – *quod non* – kon deze termijn worden verlengd.

In het arrest 3.589 vermeldde uw Raad dat een eventuele overmachtssituatie moest worden benaderd als een situatie waardoor de student werkelijk in de onmogelijkheid verkeerde om uiterlijk op de vervaltermijn van de beroepsprocedure (i.c. 23 februari om 23u59) beroep aan te tekenen. Zoals vermeld in de interne beroepsbeslissing was dit niet het geval bij deze student. Nog in het interne beroep dat op 28 februari werd ingediend (zie bijlage 2 - intern beroep), nog tijdens het gesprek op 13 april, noch in het huidige verzoekschrift bij uw Raad vermeldt de student enige omstandigheid die aantoont dat het voor haar werkelijk onmogelijk was om (i) tussen de proclamatie op 16 februari en het feedbackmoment op 22 februari bewarend beroep in te stellen: of (ii) tussen het einde van het feedbackgesprek (i.c. op 22 februari om 18 u.) en de deadline voor de beroepsprocedure (i.c. op 23 februari om 23u59) beroep aan te tekenen. Meer zelfs, indien, zoals de student vermeldt, ze het idee over het indienen van het beroep nog wou laten “rijpen” en/of nog wou bespreken met de ombudsdiens of haar ouders na het feedbackgesprek, had zij – uiterlijk op 23 februari – ook een “bewarend” beroep kunnen indienen. In dit geval had zij de concrete argumentatie op grond waarvan zij het examenresultaat wou betwisten nog gedurende de vijf volgende kalenderdagen kunnen doorsturen.

Het huidige verzoekschrift stelt ook dat de beslissing onredelijk zou zijn (“met oogkleppen”) en zou ingaan tegen de bepalingen van art. II.283 van de Codex Hoger Onderwijs. Via het arrest 3.589 stelde uw Raad echter vast dat de beroepsmodaliteiten zoals die op 16 februari werden medegedeeld en waarbij een beroepstermijn van 7

kalenderdagen vanaf de dag volgend op de bekendmaking van de examenresultaten werd voorzien, “correct en volledig”, “niet voor misbegrip vatbaar” waren en evenmin strijdig waren met de bepalingen van de Codex Hoger Onderwijs. Net als alle andere studenten had deze student het recht om binnen een vervaltermijn van 7 kalenderdagen, die startte op de dag na de bekendmaking van de examenresultaten, beroep aan te tekenen. De interpretatie dat de Codex Hoger Onderwijs zou garanderen dat zij recht had op een bedenktermijn van 7 kalenderdagen na de datum van het feedbackgesprek, blijft een interpretatie vooreigen rekening van de tegenpartij. In tegenstelling tot wat vermeld wordt in het verzoekschrift, is het voorwerp van de huidige beslissing niet wat een “logische beroepstermijn” zou geweest zijn (cfr. blz. 4 van het verzoekschrift), maar wel de vraag in welke mate het beroep dat werd ingediend conform is met de wettelijke bepalingen. Uw Raad stelde, hierbij vast dat deze beroepstermijn van openbare orde is, waardoor ik als interne beroepsinstantie hierbij slechts over een gebonden bevoegdheid beschik. Het feit dat voor deze student de beroepstermijn startte op 17 februari is dan ook geen eigen beslissing van de KU Leuven, maar wel een feit dat dwingend wordt opgelegd door de Codex Hoger Onderwijs. Conform met de bepalingen van de Codex Hoger Onderwijs, zoals die ook geëxpliciteerd worden in het Onderwijs- en examenreglement van de KU Leuven, had een rechtsgeldig beroep dan ook uiterlijk op 23 februari moeten worden ingediend. Op geen enkel moment tijdens de eerdere procedures heeft de KU Leuven aangegeven dat deze termijnen (die vermeld worden in het derde en vierde lid van art. 104 van het onderwijs- en examenreglement) enkel bedoeld zouden zijn voor *“studenten die – bij de mededeling van hun examenresultaat – kunnen weten dat zij een gronden reden hebben om eventueel beroep in te stellen”*. Integendeel, het is exact de bedoeling van het bewarende beroep om een rechtsmiddel te zijn voor de student die nog niet weet of hij of zij een reden heeft om beroep aan te tekenen. Het is juist om die situatie te dekken dat het bewarende beroep is ingeschreven in de reglementen van de KU Leuven. Waar de student schrijft dat haar recht op een toegang tot de interne beroepsprocedure, zoals gewaarborgd in art. II.289 van de Codex Hoger Onderwijs, niet zou zijn gewaarborgd, kan dan ook enkel worden vastgesteld, dat middels de mogelijkheid tot bewarend beroep de toegang tot de interne procedure wel degelijk is gewaarborgd, en wel gedurende uiteindelijk 12 dagen (7 dagen voor bewarend beroep in te stellen, en nadien nog 5 dagen om een motivering op te stellen).

Enkel indien een duidelijke overmachtssituatie zou zijn vastgesteld, had deze termijn kunnen worden verlengd. De omstandigheden waarnaar de student verwijst, voldoen echter niet aan de definitie die in de rechtspraak gehanteerd wordt voor een dergelijke overmachtssituatie (i.c. geen absolute onmogelijkheid en niet buiten de wil van de betrokkenen om). Mijn eerdere beslissing van 14 april verwijst dan ook explicet naar het feit dat op basis van de decretale bepalingen de beslissing om het beroep opnieuw als onontvankelijk te beoordelen, de enige mogelijke is.

Het verzoekschrift verwijst ten slotte ook naar de mogelijke gevolgen van een eventuele overmachtssituatie. Meer bepaald zou de overmachtssituatie een schorsend effect hebben. Alle juridische artikels waarnaar verwezen wordt, gaan echter uit van de aanwezigheid van een dergelijke overmachtssituatie. Zoals hierboven vermeld, was dit echter niet het geval bij deze student (i.c. geen onmogelijkheid en geen omstandigheden buiten de wil van de betrokkenen om). De interne beroepsbeslissing stelt dan ook “aangezien ik moet vaststellen dat er in uw situatie geen sprake is van overmacht, kan er evenmin sprake zijn van een mogelijk opschorrend effect”.

Het is dan ook louter aanvullend, dat ik er nog op wijs dat het zou ingaan tegen de expliciete keuze van de wetgever (namelijk om de beroepstermijn te doen ingaan vanaf de proclamatie). Indien – zoals de student beweert – er na de proclamatie quasi automatisch een schorsing van de termijn zou volgen tot het moment van de feedback, aangezien elke student die slechts na inhoudelijke feedback gemotiveerd beroep zou kunnen instellen, een verlenging van de beroepstermijn zou krijgen toegekend. *De facto* komt dit immers neer op een termijn die pas daadwerkelijk begint te lopen vanaf het feedbackmoment, hetgeen niet strookt met de uitdrukkelijke keuze van de wetgever om met korte termijnen te werken binnen de specifieke context van het examencontentieus. Bovendien en ten overvloede is het geenszins zo dat het een algemeen rechtsbeginsel zou zijn dat een overmachtssituatie tot een automatische schorsing van de vervaltermijn zou leiden. Het Hof van Cassatie heeft duidelijk gesteld dat het beginsel *contra non valentem agere, non currit praescriptio* geen algemeen rechtsbeginsel is in het Belgische rechtstelsel (Cass. 30 juni 2006, Arr.Cass. 2006, 1542, Pas. 2006, 1563, JLMB 2006, 1622 en RW 2009-10, 577, noot). Weliswaar sluit dit volgens het Hof van Cassatie niet uit dat er op overmacht beroep kan worden gedaan in het kader van procestermijnen, maar volgens die rechtspraak zal de overmacht een termijn die de wet toekent om een proceshandeling te verrichten, slechts verlengen in het voordeel van de partij die die proceshandeling wegens overmacht onmogelijk kon verrichten tijdens deze termijn (S. SOMERS. “De objectieve onkenbaarheid of de onmogelijkheid om een vordering in te stellen als criterium voor de mensenrechtelijke toets van verjaringsregels bevestigd”, TBBR 2015. 455). Het gaat dus expliciet om die situaties waar de verzoekende partij op het moment van de procestermijn niet in staat is om de proceshandeling te stellen. Dat verklaart ook waarom er in dergelijk geval géén automatische schorsing van de verjaringstermijn volgt gedurende de ganse periode van overmacht, maar slechts een beperkte verlenging van de termijn volgt tot het ogenblik dat de verzoeker de mogelijkheid heeft gehad om de proceshandeling te stellen (Cass. 24 september 2012, Pas. 2012, 1722, concl. advocaat-generaal J. LECLERCQ, RW 2014-15 (samenvatting), 417, noot, TBH 2013 (samenvatting O. VANDEN BERGHE), 49; T.Verz. 2013, 56. noot en VAV 2013, 67, noot J. MUYLDERMANS). De verlenging tot het ogenblik dat de verzoeker de mogelijkheid heeft gehad om de handeling te stellen, is uiteraard slechts relevant indien de verzoekende partij op het moment dat de termijn verviel niet in de mogelijkheid was om de handeling te stellen, hetgeen hier manifest wel het geval was. Hoe dan ook, doet deze argumentatie weinig ter zake, aangezien zich geen situatie van overmacht stelt, zodat de vraag naar het schorsende effect van de overmacht zich evenmin stelt.

Los van de formele discussie over de ontvankelijkheid van dit beroep, stel ik bovendien vast dat de docent tijdens het feedbackgesprek de correctheid van de oorspronkelijke examenbeslissing reeds verduidelijkt heeft. Deze informatie was op dat ogenblik (i.c. op 22 februari) voor de student dermate overtuigend dat ze toen niet alleen besliste om geen beroep aan te tekenen, maar evenmin om toen reeds contact op te nemen met de examenombudsdiest. Naar aanleiding van haar vraag om een kopie van het examen te krijgen, verklaarde de docent zich bereid om dit nogmaals te verduidelijken (zie bijlage 5 - mail onderwijs- en studentenadministratie faculteit PPW dd. 6 maart 2017). Tot op heden is de student hierop niet ingegaan.”

In haar *wederantwoordnota* stelt verzoekster dat verwerende partij niet kan weerleggen dat er wel degelijk van overmacht sprake is. Verzoekster herhaalt ter zake dat zij zich tussen de proclamaties en het feedbackmoment onmogelijk het voorwerp van een eventueel intern beroep kon voorstellen. In dat licht handhaaft verzoekster haar stelling dat er sprake is van een onmogelijkheid die overmacht uitmaakt en die een opschoring van de beroepstermijn tot gevolg heeft. Bovendien, zo vervolgt verzoekster, interpreteert verwerende partij de aangehaalde rechtspraak en rechtsleer met betrekking tot overmacht op een verkeerde wijze. Zij herneemt verder de toelichting die zij reeds gaf omtrent de “rijpingstijd” die noodzakelijk is om tot het instellen van een intern beroep te komen.

Beoordeling

De Raad wijst erop dat de decreetgever het instellen van het intern beroep tegen een examenbeslissing heeft onderworpen aan een korte vervaltermijn – eertijds vijf kalenderdagen, thans zeven kalenderdagen na de proclamaties. De motivering voor de korte termijn in die fase van de procedure kan geacht worden dezelfde te zijn als de verantwoording voor de gelijklijdende korte termijn om vervolgens een beroep bij de Raad in te stellen, met name dat een snelle afhandeling van de gehele beroepsprocedure essentieel is in het licht van het beoogde rechtsherstel (*Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 1960/1, 24-25*).

Dat de beroepstermijn aanvangt de dag na deze van de proclamaties van de examenresultaten is een uitdrukkelijke keuze van de decreetgever geweest (*Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 1960/1, 14*). De decreetgever heeft de aanvang van die termijn niet eigener beweging afhankelijk gesteld van andere voorwaarden, zoals inzage in bepaalde stukken of het krijgen van feedback, en evenmin heeft de decreetgever de instellingen ertoe verplicht om te voorzien in een bewarend beroep of een mechanisme met gelijkaardige strekking. Het betreft in regel derhalve een enkelvoudige vervaltermijn waarbinnen het beroep moet worden ingesteld. Enkel bewezen overmacht of een toepassing van artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet is van aard om deze vervaltermijn te beïnvloeden.

Specifiek binnen het onderwijscontentieux wordt overigens, anders dan verzoekster het lijkt te zien, aangenomen dat voor examens die peilen naar kennis – eerder dan vaardigheden – in beginsel het examencijfer volstaat als motivering, in voorkomend geval aangevuld met een verwijzing naar de deliberatiecriteria (*R.Stvb. 7 augustus 2007, nr. 2007/026; R.Stvb. 14*

oktober 2009, nr. 2009/081). Andere motieven dienen daarbij niet te worden meegedeeld opdat de beroepstermijn zou aanvangen. Van een inkorting van de decretale beroepstermijn, zoals verzoekster het stelt, is dan ook geen sprake.

Wat verzoekster voorhoudt, met name dat pas na het feedbackmoment duidelijk werd dat zij een beroep diende in te stellen en dat dit een bewijs van overmacht vormt, houdt de negatie in van de bovenstaande decretale beginselen. Het is immers één zaak of de student in staat was om het beroep als dusdanig tijdig in te stellen, en een andere of de student binnen de beroepstermijn ook in staat was om alle dienstige middelen te ontwikkelen. De Raad oordeelde eerder reeds dat de decretale vervaltermijn voor het instellen van het beroep niet afhankelijk is van het verkrijgen van inzage of feedback (R.Stvb. 12 augustus 2010, nr. 2010/030) en ziet geen reden om het hier anders te zien. Dat pas na inzage of feedback volledig zicht wordt verworven op de grieven die aan de examenbeslissing kunnen worden tegengeworpen is niet uitgesloten, maar precies daarvoor biedt de examenregeling van verwerende partij de mogelijkheid van het bewarend beroep, nog daargelaten de mogelijkheid die de Raad in beginsel laat om middelen in het intern beroep op te werpen tot het sluiten van de debatten door de interne beroepsinstantie, en dus ook ná – en aanvullend op – de indiening van het verzoekschrift op intern beroep.

In het licht van de mogelijkheid waarover verzoekster beschikte om op zicht van het examencijfer alleen reeds een beroep in te stellen, of zulks minstens nog tijdig te doen ná de feedback, is de Raad van oordeel dat geen overmacht wordt aangetoond. Verzoekster verkeerde immers niet in de absolute onmogelijkheid om binnen de beroepstermijn een beroep in te stellen. Dat zij zelfs voor een bewarend beroep niet tijdig het nodige heeft gedaan omdat zij blijkbaar na het feedbackmoment een en ander eerst nog wou overdenken of wou bespreken met de ombud, is niet van aard om de decretale beroepstermijn op te rekken. De Raad herhaalt ook wat dit laatste betreft zijn eerdere rechtspraak dat contacten met de ombud of met docenten ná de proclamatie de beroepstermijn niet kunnen verlengen (R.Stvb. 6 augustus 2009, nr. 2009/049).

De Raad ziet ten slotte geen reden, en verzoekster beargumenteert er ook geen, waarom de bovenstaand uiteengezette regels en voorschriften niet (op dezelfde wijze) van toepassing zouden zijn op een eerstejaarsstudent.

Het tweede middel is ongegrond.

Derde middel

In een derde middel beroept verzoekster zich op een schending van artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs.

Standpunt van partijen

Verzoekster voert aan dat artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs aan elke student en onder alle omstandigheden een beroepstermijn van zeven kalenderdagen waarborgt. Wat het ogenblik van aanvang van die termijn betreft, herneemt verzoekster wat zij in het raam van het tweede middel heeft uiteengezet.

Zij verwijst tevens naar het arrest nr. 3.332 van de Raad van 18 november 2016, waarin werd geoordeeld dat een beroep ingesteld twee dagen vóór de deliberatie, niet onontvankelijk was, in het raam van haar betoog dat het van belang is na te gaan wanneer het voorwerp van het intern beroep zich heeft gevormd. Ter zake stipt verzoekster ook aan dat verwerende partij zelf adviseert om van de geboden feedback gebruik te maken alvorens een intern beroep in te stellen. In dit laatste ziet verzoekster het bewijs dat het voorwerp van het beroep pas na die feedback tot stand kan komen.

Ten slotte stelt verzoekster dat verwerende partij zelf heeft aangegeven dat artikel 104, derde en vierde lid van het onderwijs-en examenreglement bedoeld en geschreven zijn voor studenten die reeds bij de mededeling van het examenresultaat kunnen weten dat zij een grond en reden hebben om een intern beroep in te stellen. Verzoekster meent dat voor haar specifieke situatie, waarbij die redenen pas bleken na het inzage- en feedbackmoment, het onderwijs-en examenreglement geen redelijke beroepsmodaliteiten voorziet.

Wat verwerende partij hiertegenover stelt in de *antwoordnota*, is reeds weergegeven bij de besprekking van het tweede middel.

Verzoekende partij stelt in haar *wederantwoordnota* nog dat de regels voor het bewarend beroep enkel betrekking hebben op de studenten die zich na de proclamatiedatum reeds

bewust zijn van een examenbetwisting maar nog verdere informatie willen, terwijl zijzelf zich tot het inzage- en feedbackmoment van een dergelijke betwisting niet bewust was.

Beoordeling

Hierboven is reeds uiteengezet dat de beroepstermijn zoals deze thans in artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs is vervat, een verervaltermijn is, en dat in de bestreden beslissing op goede gronden kon worden besloten dat verzoekster geen blijk geeft van overmacht om een overschrijding van die termijn te verrechtvaardigen.

Lezing van het arrest nr. 3.332 van de Raad waar verzoekster naar verwijst, leidt niet tot een andere beslissing. De aan dat arrest ten grondslag liggende feiten waren immers fundamenteel verschillend, nu het een student betrof die vóór de proclamatie een intern beroep had ingesteld. Laattijdig kon dat beroep derhalve niet zijn. Ten aanzien van wat verzoekster middels het “ontstaan van het werkelijke voorwerp” naar analogie met voormeld arrest ontwikkelt, overtuigt niet. Zoals bij de bespreking van de voorgaande middelen reeds is uiteengezet, omhelst de door de decreetgever op bindende wijze uiteengezette procedure immers dat het “werkelijke voorwerp” van een examenbetwisting het examencijfer zelf is (wat overigens precies het ‘vroegstijdig’ intern beroep uitlokte in het door verzoekster geciteerde arrest), en dat vanaf de proclamatie daarvan de beroepstermijn ingaat. Aan verzoekster is in dat opzicht de decretaal gewaarborgde beroepstermijn niet onzegd.

Wat verzoekster ook meent te kunnen lezen in een standpunt van verwerende partij omtrent de toepassing van artikel 104 van het onderwijs- en examenreglement, het kan evenmin tot de gegrondheid van het beroep leiden. Toepassing dient immers te worden gemaakt van artikel II.283 van de Codex Hoger Onderwijs, zijnde een bepaling van openbare orde die geldt ongeacht wat de interne reglementering van de onderwijsinstelling daaromtrent zou stellen. Uit wat hierboven is uiteengezet, volgt dat de bestreden beslissing met dat artikel II.283 niet in strijd is.

Het derde middel is ongegrond.

Wat verzoekster daarnaast in haar wederantwoordnota nog uiteenzet met betrekking tot de inhoud van de feedback en de omvang van de hoorplicht bij de herneming van de

interne beroepsprocedure na 's Raads arrest nr. 3.589, zijn argumenten die in het verzoekschrift niet voorkomen. Zij zijn derhalve te beschouwen als nieuw en bijgevolg, in de huidige stand van de procedure, onontvankelijk.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 17 mei 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, I^e Kamer, samengesteld uit:

Jim Deridder, voorzitter van de Raad

Henri Verhaaren bijzitter

Daniël Cuypers bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

Freya Gheysen

De voorzitter

Jim Deridder

Zitting van 7 juni 2017

Arrest nr. 3.653 van 14 juni 2017 in de zaak 2017/129

In zake: Benoît BOVAL
                         Woonplaats kiezend te 8500 Kortrijk
                         Mgr. De Haernelaan 29

Tegen: VIVES
                         bijgestaan en vertegenwoordigd door
                         advocaat Sofie Logie
                         kantoor houdend te 8500 Kortrijk
                         Beneluxpark 27B

Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 mei 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 14 maart 2017 waarbij de verzoekende partij geen teruggave van leerkrediet (8 studiepunten) krijgt voor het opleidingsonderdeel “Beroepspraktijk 1: stage”.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 7 juni 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

III. Feiten

Verzoekende partij is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding “Bachelor in de toegepaste psychologie”.

De stage voor het opleidingsonderdeel ‘Beroepspraktijk 1: stage’ werd op 23 februari 2017 in onderling overleg voortijdig stopgezet. Op 14 maart 2017 schreef verzoeker zich vervolgens uit voor de opleidingsonderdelen van het tweede semester.

Verzoekende partij stelde op datum van 20 maart 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij aangetekend schrijven van 3 mei 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

A. De bijkomende antwoordnota en wederantwoordnota van partijen

In de procedurekalender die op 17 mei 2017 aan partijen is overgemaakt, is de uiterste datum voor de neerlegging van de antwoordnota en het administratief dossier bepaald op 24 mei 2017 en is de uiterste datum voor de neerlegging van de wederantwoordnota bepaald op 30 mei 2017.

Met een e-mail van 24 mei 2017 heeft verwerende partij een eerste (tijdige) antwoordnota overgemaakt. Met een e-mail van 29 mei 2017 heeft verzoeker een eerste (tijdige) wederantwoordnota overgemaakt.

Op 2 juni 2017 hebben de raadslieden verwerende partij nogmaals een brief en bijkomende stukken overgemaakt. Op 5 juni 2017 heeft verzoeker vervolgens zijn reactie op dit schrijven overgemaakt.

Artikel II.302 §3, tweede lid van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat een buiten de gestelde termijn aan de Raad overgemaakte nota uit de verdere procedure wordt geweerd. Het betreft een bindend voorschrift ten aanzien waarvan de Raad niet over een appreciatiebevoegdheid beschikt.

De brief van verwerende partij dd. 2 juni 2017 en de reactie hierop van verzoeker dd. 5 juni 2017 worden uit de debatten geweerd.

B. De bevoegdheid van de Raad ratione materiae en temporis

Standpunt van partijen

Verwerende partij stelt in haar *antwoordnota* vooreerst dat, gezien de stage voortijdig beëindigd werd, er nog geen score beschikbaar is in het studievoortgangsdossier, waardoor er ook geen betwisting van de studievoortgang kan zijn. De volgende deliberatieperiode is pas voorzien in juni. Verzoeker heeft ook beslist om te stoppen met de opleiding. De uitschrijving is conform artikel 19 van het OER gebeurd.

Verwerende partij stelt verder ook dat het beroep onontvankelijk (laattijdig) is. Verzoeker heeft intern beroep aangetekend. Bij gebrek aan een beslissing binnen de 15 kalenderdagen na de verzending van dit beroep of na de door de onderwijsinstelling vooropgestelde datum van beslissing, kan binnen de vijf daaropvolgende kalenderdagen met aangetekende brief extern beroep worden ingesteld bij de Raad. Het intern beroep dateert van 20 maart 2017. Het extern beroep dateert van 5 mei 2017 en is bijgevolg laattijdig.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat hij zich voor 15 maart (zijnde de uiterste datum voor het terugkrijgen van zijn studiepunten) heeft willen uitschrijven. Er kunnen geen resultaten vastgesteld zijn door de examencommissie, vermits er in het stagereglement is opgenomen dat een tussentijdse evaluatie nooit een eindevaluatie van een stage kan zijn. Verzoeker stelt ook dat de stage een afzonderlijk opleidingsonderdeel voor het tweede semester is, geen jaaropleidingsonderdeel met inbegrip van icap.

Verder stelt verzoeker dat verwerende partij hem op geen enkele manier heeft verwittigd dat hij beroep kon instellen, noch bij hen, noch bij de Raad. Verzoeker heeft tijdig intern beroep ingesteld bij verwerende partij. Verwerende partij heeft naar hem toe niet gereageerd op de 2 beroepsschriften die hij heeft ingediend. Toen er vanwege verwerende partij na lang wachten geen antwoord kwam, heeft verzoeker nagegaan wat nog verder mogelijk was en heeft hij uiteindelijk een beroep ingesteld bij de Raad.

Beoordeling

De Raad onderzoekt ambtshalve zijn bevoegdheid *ratione materiae* en *temporis* om kennis te nemen van dit beroep.

Artikel II. 285, derde lid van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt dat de Raad bevoegd is wat betreft:

“De beslissingen genomen door het instellingsbestuur en door de stuurgroep Databank Hoger Onderwijs op grond van de procedure bedoeld in artikel IV.93, kunnen worden aangevochten voor de Raad. De Raad beoordeelt of de bestreden vermeldingen in overeenstemming zijn met de decretale en reglementaire bepalingen en, desgevallend, met de van toepassing zijnde onderwijs- en examenreglementen. De behandeling van een verzoekschrift ter zake door de Raad leidt tot de gemotiveerde afwijzing van het beroep op grond van de onontvankelijkheid of ongegrondheid ervan, of tot de gemotiveerde vernietiging van de onrechtmatig genomen beslissing. In dat laatste geval brengt het instellingsbestuur of de door de stuurgroep aangewezen persoon de bestreden vermelding onverwijld in overeenstemming met de dragende redenen die hebben geleid tot de uitspraak van de Raad.”

Art. IV.93 van de Codex Hoger Onderwijs: *“De hogeronderwijsinstellingen stellen een procedure op betreffende de melding en behandeling van verzoeken tot rechzetting van materiële vergissingen en onjuistheden die de grondslag vormen voor een studievoortgangsbeslissing, een weigering tot inschrijving als vermeld in artikel II.205, of de vaststelling, vermeerdering of vermindering van het leerkrediet overeenkomstig deel 2, titel 4, hoofdstuk 2, afdeling 3.”*

In casu betreft het beroep een betwisting inzake het al dan niet tijdig uitschrijven met een teruggave van het ingezette leerkrediet tot gevolg. Dit is een betwisting waarvan de Raad, conform artikel II.285 van de Codex Hoger Onderwijs, de conformiteit met de decretale en reglementaire bepalingen - waaronder het onderwijs- en examenreglement - kan toetsen.

De Raad stelt verder vast dat de initiële weigeringsbeslissing (zie toegevoegd mailverkeer d.d. 15 maart 2017 van verzoeker) geen beroepsmodaliteiten vermeldt in de zin van artikel II.294 van de Codex Hoger Onderwijs¹. Verzoeker wordt er niet op gewezen dat ingeval van een niet

---

¹ §1 “Op de initiële studievoortgangsbeslissing vermeldt het instellingsbestuur naast de interne beroepsmodaliteiten de beroepstermijn van 7 kalenderdagen om een extern beroep in te stellen die ingaat na het

tijdige interne beroepsbeslissing, hij ook tegen het uitblijven van een beslissing op intern beroep na het verstrijken van de aangegeven beroepstermijn van 20 kalenderdagen een extern beroep dient in te stellen. De beroepstermijn van 7 kalenderdagen is derhalve *in casu* niet gestart, waardoor het extern beroep van verzoeker d.d. 3 mei 2017 als tijdig beschouwd dient te worden. In afwezigheid van vermelding van de beroeps mogelijkheid en de beroepsmodaliteiten neemt de beroepstermijn volgens artikel 35 van het Openbaarheidsdecreet immers pas een aanvang vier maanden nadat de betrokkenen in kennis werd gesteld van de beslissing.

De Raad is van oordeel dat het beroep tijdig is ingesteld en ook naar voorwerp ontvankelijk is.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een eerste middel beroept op een schending van het redelijkheidsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat hij zijn stage op 23 februari 2017 na een negatieve tussentijdse evaluatie heeft stopgezet, wegens onvoldoende sociale vaardigheden voor de hulpverleningssector. Dit gebeurde aldus voor 15 maart 2017, zijnde de uiterste datum om je voor een opleidingsonderdeel uit te schrijven zonder verlies van studiepunten. De opleidingsdirecteur voert aan dat er nooit studiepunten voor een stage kunnen worden teruggegeven eenmaal een stage begonnen is. In het reglement van verwerende partij is echter bepaald dat uit een tussentijdse evaluatie nooit kan blijken dat een student definitief niet geslaagd is voor zijn opleiding. Verzoeker heeft zich uitgeschreven voor de deadline van 15 maart 2017. Verzoeker zou dus de 8 studiepunten van zijn stage willen recupereren. De stage werd beëindigd in onderling overleg met de stagementor, de stageplaats en verzoeker op 23 februari 2017. Verzoeker kreeg dan ook geen eindevaluatiegesprek meer. Verzoeker heeft de stage wel vrijwillig verdergezet tot het einde omwille van zijn persoonlijke ontwikkeling. Verder haalt verzoeker nog aan dat hij voor het opleidingsonderdeel ‘Sociale vaardigheden’ een score van

---

uitblijven van een tijdige interne beroepsbeslissing zoals in het derde lid bepaald. (gew. bij OD XXVI, art. VII.13, inw. 01.10.2016)“

13/20 behaalde en voor het opleidingsonderdeel ‘Professionele gespreksvoering’ een score van 12/20.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij dat zij van oordeel is dat het beroep niet gegrond is. Na een uitvoerig gesprek en met instemming van alle partijen werd na 3 weken stage beslist om de stageperiode stop te zetten wegens het niet-functioneren. Gezien de stage voortijdig werd beëindigd, is er ook nog geen score beschikbaar in het studievoortgangsdossier, waardoor er ook geen studievoortgangsbewisting kan zijn. De volgende deliberatieperiode is pas voorzien in juni. Verzoeker heeft ook beslist om te stoppen met de opleiding. Het uitschrijven uit de opleidingsonderdelen is volgens verwerende partij conform artikel 19 van het onderwijs- en examenreglement gebeurd.

“*Art 19 Wijzigen van het jaarprogramma*

§1. Regelingen voor studenten die zich uitschrijven of veranderen van opleiding

Voor 1 december

Bij een uitschrijving voor 1 december, wordt de student uitgeschreven met teruggave van leerkrediet voor alle opleidingsonderdelen met uitzondering van de opleidingsonderdelen waarvoor er reeds resultaten werden vastgesteld.

Tussen 1 december en 15 maart

Bij een uitschrijving tussen 1 december en 15 maart, wordt de student uitgeschreven zonder teruggave van leerkrediet voor de opleidingsonderdelen van het eerste semester en de opleidingsonderdelen die over het hele jaar gespreid zijn. De student wordt uitgeschreven met teruggave van leerkrediet voor de opleidingsonderdelen die enkel betrekking hebben op het tweede semester, met uitzondering van de opleidingsonderdelen waarvoor er reeds resultaten werden vastgesteld door de examencommissie.

Na 15 maart

Bij een uitschrijving na 15 maart, wordt de student uitgeschreven zonder teruggave van leerkrediet.”

Volgens verwerende partij werd verzoeker bijgevolg op een correcte manier uitgeschreven. De stage beroepspraktijk 1 is een jaaropleidingsonderdeel, waardoor er geen teruggave van leerkrediet mogelijk was.

In zijn *wederantwoordnota* stelt verzoeker dat er inderdaad in onderling overleg werd beslist om de stage voortijdig stop te zetten. Verzoeker heeft de stage vervolgens in overleg vrijwillig verdergezet. Zijn 2 stagebegeleiders waren heel tevreden over zijn inzet, maar zijn sociale vaardigheden waren onvoldoende om te werken in de hulpverleningssector. Verzoeker heeft zich dan ook willen uitschrijven voor 15 maart, zijnde de uiterste datum voor het terugkrijgen van zijn studiepunten. Er kunnen volgens verzoeker geen resultaten zijn vastgesteld door de examencommissie, vermits er in het stagereglement is opgenomen dat een tussentijdse evaluatie nooit een eindevaluatie van een stage kan zijn. Stage en ICAP zijn volgens verzoeker verder twee afzonderlijke opleidingsdelen. ICAP vond plaats in het eerste semester en verzoeker was hier ook voor geslaagd. Stage is een afzonderlijk opleidingsdeel voor het tweede semester. Voor de stage vraagt verzoeker zijn studiepunten terug.

Beoordeling

Het beroep van verzoeker betreft *in fine* het feit dat hij zich wel degelijk tijdig heeft uitgeschreven voor het stage-opleidingsonderdeel, zodat hij in aanmerking komt voor een teruggave van 8 studiepunten van zijn leerkrediet.

Verzoeker stelt dat hij zijn stage, welke heeft plaats gehad in het tweede semester, in onderling overleg en conform de stagerichtlijnen vroegtijdig heeft stopgezet. Op het ogenblik van de stopzetting waren er nog geen definitieve cijfers vastgesteld voor het betreffende opleidingsonderdeel die kunnen leiden tot het al dan niet slagen. Er lag enkel een (negatieve) tussentijdse evaluatie voor. Verzoeker heeft zich voor het betreffende opleidingsonderdeel uitgeschreven op 14 maart 2017, wat aldus verzoeker voor de in artikel 19 van het onderwijs- en examenreglement vastgestelde termijn is en derhalve zijns inziens nog kan leiden tot een teruggave van het leerkrediet van 8 studiepunten verbonden aan het stage-opleidingsonderdeel.

De Raad stelt vast dat hij op basis van het hoger geciteerde artikel II.285 en IV.93 van de Codex Hoger Onderwijs, in het kader van onregelmatigheden die te maken hebben met de

vaststelling, vermeerdering of vermindering van het leerkrediet, de overeenstemming met de decretale en reglementaire voorschriften kan nagaan. Het is niet aan de Raad om de opportuniteit van een uitschrijvingsregeling te beoordelen. De Raad toetst enkel de wettigheid.

Het is binnen deze bevoegdheidscontouren dat de Raad voorliggend beroep zal onderzoeken.

De Raad leest in de Codex Hoger Onderwijs:

“Art. II.204.²

§1. Voor de berekening van de omvang van het individuele leerkrediet van een student bij de start van een academiejaar t/t+1 worden het aantal opgenomen en het aantal verworven studiepunten gerekend over het academiejaar t-1/t. Wijzigingen van het aantal opgenomen studiepunten kunnen verwerkt worden in het individueel leerkrediet van de student tot op de data, vermeld in artikel III.4.

Art. III.4.³

§1. Het aantal opgenomen en verworven studiepunten van een student wordt berekend over een academiejaar.

Het instellingsbestuur legt het tijdstip, eventueel per semester, vast tot waarop wijzigingen van of in een diplomacontract, die gevolgen hebben voor het aantal opgenomen studiepunten, mogelijk zijn. In ieder geval valt de uiterste datum voor wijzigingen vóór de start van de examens die betrekking hebben op de desbetreffende opgenomen studiepunten.

Het instellingsbestuur legt tevens het tijdstip vast tot waarop het mogelijk is dat bij het voortijdig beëindigen van een opleiding de student uitgeschreven wordt voor het aantal opgenomen studiepunten. De uiterste datum van uitschrijving voor het aantal opgenomen studiepunten bij de voortijdige beëindiging van een opleiding valt voor de eerste examenperiode, vastgelegd voor de desbetreffende opleiding.”

In de memorie van toelichting bij het betreffende artikel staat vermeld⁴:

“3. Het leerkrediet:

...

Artikel 8

Studenten kunnen in de loop van het academiejaar wijzigingen aanbrengen aan hun inschrijving die een impact hebben op het aantal opgenomen studiepunten.

---

² Artikel II.204.: Financieringsdecreet, artikel 47.

³ Artikel III.4.: Financieringsdecreet, artikel 8.

⁴ Parlementair Stuk 1468 (2007-2008) – Nr.1, pg.22.

Zo kan in de loop van het semester het aantal studiepunten wijzigen waarvoor een student een inschrijving genomen heeft. Na een semester kan een student van soort contract wijzigen, wat eveneens het aantal opgenomen studiepunten kan beïnvloeden.

Een student kan vroegtijdig zijn opleiding stopzetten en zich uitschrijven. Dit is dan ook de reden waarom het aantal opgenomen studiepunten berekend wordt over een academiejaar. Als het academiejaar afgesloten is, zal de eindrekening opgemaakt worden, zowel van de opgenomen studiepunten als van de verworven studiepunten.

Om het geheel beheersbaar te houden, leggen de instellingsbesturen het tijdstip vast tot waarop wijzigingen gevonden kunnen hebben op het aantal opgenomen studiepunten. Zij kunnen dit indien gewenst per semester vastleggen. In ieder geval mag deze einddatum niet vallen na de start van de examenperiode waarop de opgenomen studiepunten betrekking hebben.

Na deze data blijven opgenomen studiepunten opgenomen. Dit geldt zowel voor de berekening van de financieringspunten als voor de berekening van de hoogte van het individueel leerkrediet van de student.

Gelet op de impact van deze maatregel is het dan ook verplicht dat de instellingsbesturen deze data op behoorlijke wijze kenbaar maken aan de studenten.

Aansluitend bij de algemene regel in artikel 7 bepaalt paragraaf 2 van artikel 8 dat voor de berekening van de financiering voor initiële bachelor- en masteropleidingen van een instelling enkel die opgenomen en verworven studiepunten meegenomen worden waarvoor studenten op het ogenblik van de inschrijving een toereikend leerkrediet hebben.”

Het onderwijs- en examenreglement van verwerende partij bepaalt in artikel 19 in uitvoering van de betreffende decretale bepaling volgende uitschrijvingstermijnen, afhankelijk van het feit of het gaat om een opleidingsonderdeel van het eerste semester of het tweede semester of het een jaaropleidingsonderdeel betreft:

“Art. 19 Wijzigen van het jaarprogramma

§1. Regelingen voor studenten die zich uitschrijven of veranderen van opleiding

Voor 1 december

Bij een uitschrijving voor 1 december, wordt de student uitgeschreven met teruggave van leerkrediet voor alle opleidingsonderdelen met uitzondering van de opleidingsonderdelen waarvoor er reeds resultaten werden vastgesteld.

Tussen 1 december en 15 maart

Bij een uitschrijving tussen 1 december en 15 maart, wordt de student uitgeschreven zonder teruggave van leerkrediet voor de opleidingsonderdelen van het eerste semester en de opleidingsonderdelen die over het hele jaar gespreid zijn. De student wordt uitgeschreven met teruggave van leerkrediet voor de

opleidingsonderdelen die enkel betrekking hebben op het tweede semester, met uitzondering van de opleidingsonderdelen waarvoor er reeds resultaten werden vastgesteld door de examencommissie.

Na 15 maart

Bij een uitschrijving na 15 maart, wordt de student uitgeschreven zonder teruggave van leerkrediet.”

Verder stelt de Raad vast op basis van het dossier en meer bepaald de ECTS-fiche (stuk 4 van verwerende partij) dat het betrokken opleidingsonderdeel “Beroepspraktijk 1: stage” aangeduid is als een opleidingsonderdeel dat zich uitstrekt over het gehele academiejaar (beide semesters).

Artikel 19 van het onderwijs- en examenreglement bepaalt heel duidelijk in uitvoering van wat de decreetgever heeft gesteld dat ingeval de uitschrijving een opleidingsonderdeel van het eerste semester of een jaaropleidingsonderdeel betreft - wat *in casu* het geval is voor het betrokken stage-opleidingsonderdeel (zoals correct aangeduid op de ECTS-fiche en in het elektronisch dossier van verzoeker) - een uitschrijving tussen 1 december en 15 maart niet kan leiden tot een teruggave van leerkrediet. In voorkomend geval dient de student zich reeds uit te schrijven vóór 1 december van het lopende academiejaar.

Het feit dat ten aanzien van verzoeker al dan niet reeds definitieve examenresultaten zijn vastgesteld met de tussentijdse stage-evaluatie heeft *in casu* geen invloed op de al dan niet teruggave van het leerkrediet, gezien het een jaaropleidingsonderdeel betreft dat sowieso uitgesloten is van teruggave van leerkrediet bij een uitschrijving na 1 december.

Het feit dat de stage van verzoeker pas effectief heeft plaatsgehad in het tweede semester kan ook geen impact hebben, gezien verzoeker duidelijk reeds bij aanvang van het academiejaar via de ECTS-fiche en het elektronisch dossier is ingelicht dat de stage *in casu* het statuut heeft van een jaaropleidingsonderdeel, dat zich uitstrekt over het gehele academiejaar.

De Raad moet verwerende partij aldus bijtreden. Verzoeker heeft beslist om te stoppen met de opleiding. Het uitschrijven uit het stage-opleidingsonderdeel zonder teruggave van leerkrediet is conform artikel 19 van het onderwijs- en examenreglement en de vermelde artikelen van de Codex Hoger Onderwijs gebeurd.

Het middel is niet gegrond.

BESLISSING

De Raad verwerpt het beroep.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 14 juni 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint, kamervoorzitter

Jan Geens bijzitter

Daniël Cuypers bijzitter

bijgestaan door

Freya Gheysen secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken dienen genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.

Arrest nr. 3.649 van 12 juni 2017 in de zaak 2017/131

In zake: Ewoud PICCART
                         Woonplaats kiezend te 1785 Merchtem
                         Peperstraat 12

Tegen: ARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL
                         bijgestaan en vertegenwoordigd door
                         advocaat Wim Van Caeneghem
                         kantoor houdend te 2000 Antwerpen
                         Vrijheidstraat 32, bus 16
Bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van de vordering

Het beroep, ingesteld op 3 mei 2017, strekt tot nietigverklaring van de studievoortgangsbeslissing van 9 februari 2017 waarbij aan de verzoekende partij een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Multiprojecten IV” en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoekende partij ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard.

II. Verloop van de rechtspleging

Verwerende partij heeft een antwoordnota ingediend. Verzoekende partij heeft een wederantwoordnota ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 7 juni 2017.

Kamervoorzitter Karla Van Lint heeft verslag uitgebracht.

Verzoeker en de heer Lander Piccart, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Wim Van Caeneghem en vrouw Livia Moreau, die verschijnen voor de verwerende partij, zijn gehoord.

III. Feiten

Verzoeker is in het academiejaar 2016-2017 ingeschreven in de opleiding ‘Bachelor in de integrale veiligheid’.

Voor het opleidingsonderdeel ‘Multiprojecten IV’ bekomt verzoekende partij een examencijfer van 8/20.

Verzoekende partij stelde op datum van 15 februari 2017 een intern beroep in bij de interne beroepsinstantie van de onderwijsinstelling.

Bij beslissing van de interne beroepsinstantie op datum van 23 februari 2017 werd het intern beroep onontvankelijk verklaard.

De interne beroepscommissie stelde vast dat het rapport van de student, in uitvoering van het Onderwijs- en Examenreglement, duidelijk vermeldt dat het beroep tegen ontvangstbewijs moet worden afgegeven aan het aanspreekpunt interne beroepsprocedure. Daarnaast stelde zij tevens vast dat de student zijn beroep door middel van een per post aangetekend schrijven heeft ingediend, zodat de voorgeschreven procedure niet werd gevuld.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 24 februari 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 maart 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

Bij arrest nr. 3.583 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/074 vernietigde de Raad de bestreden beslissing op grond van volgende overwegingen:

“De Raad stelt vast dat artikel II.283 Codex Hoger Onderwijs ruime autonomie verleent aan de onderwijsinstellingen om de vorm van het intern beroep vast te leggen. Daaruit volgt dat onderwijsinstellingen in hun Onderwijs- en Examenreglement (OER) ontvankelijkheidsvereisten – al dan niet met sancties – kunnen vastleggen. De Raad merkt evenwel op dat deze autonomie niet onbegrensd is en dat hij toezicht houdt op de redelijkheid van het OER en op de wijze van toepassing van ontvankelijkheidsvereisten in concrete zaken.”

Artikel 22.7, §2 van het OER 2016-2017 Departement Wetenschap en Techniek van verwerende partij bepaalt hoe een student intern beroep tegen een studievoortgangsbeslissing kan aantekenen. Met betrekking tot de concrete beroepsmodaliteiten bepaalt artikel 22.7, §2 OER het volgende:

“Hij [de student] richt zijn verzoek tot heroverweging van de studievoortgangbeslissing aan de algemeen directeur, de voorzitter van de interne beroepscommissie, schriftelijk, met redenen omkleed en met de overtuigingsstukken die de student nodig acht. De student geeft het verzoekschrift tegen ontvangstbewijs af aan het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure, Lange Nieuwstraat 101, 2000 Antwerpen, op werkdagen tussen 9u en 16u. Indien de zevende kalenderdag van de beroepstermijn een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag is, dan wordt de termijn verlengd tot de eerst daarop volgende werkdag.

Het verzoekschrift is slechts ontvankelijk indien het voldoet aan de volgende vormvereisten:

- a) het verzoekschrift is binnen de gestelde termijnen tegen ontvangstbewijs ingediend bij het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure;
- b) het verzoekschrift is gedagtekend en ondertekend door de student of zijn raadsman;
- c) het verzoekschrift vermeldt ten minste de naam en het adres van de student, de bestreden studievoortgangbeslissing en een feitelijke omschrijving van de ingeroepen bezwaren.”.

De Raad stelt vast dat uit stuk 4 van verzoeker blijkt dat hij zijn intern verzoekschrift bij aangerekend schrijven heeft verstuurd (en dit dus niet tegen ontvangstbewijs heeft ingediend) en dit gericht heeft aan de “Interne beroepsprocedure”. De interne beroepsinstantie heeft het intern beroep vervolgens onontvankelijk verklaard, wegens het niet volgen van de voorgeschreven procedure.

De Raad neemt aan dat een onderwijsinstelling vanuit organisatorisch oogpunt geëigende eenvormige vormvoorschriften wenst te koppelen aan de wijze waarop een beroepsschrift moet worden ingediend door alle studenten, zoals in casu afgifte tegen ontvangstbewijs aan het aanspreekpunt Interne beroepsprocedure. De Raad wijst er echter op dat de vormvereiste van indiening tegen ontvangstbewijs er in essentie op gericht is aan de akte van rechtsingang voor het intern beroep een vaste datum te geven en aldus bij te dragen aan de rechtszekerheid en behoorlijke rechtsbedeling (met name zekerheid en bewijsvoering over het – tijdig – instellen van het intern beroep). De Raad wijst er evenwel op dat door het opleggen van de sanctie uit het OER – waaraan de interne beroepsinstantie op basis van de bepaling uit het OER niet voorbij kan gaan – een overdreven formalisme wordt ingesteld met betrekking tot het intern beroep indien uit de omstandigheden van het dossier blijkt dat aan de doelstelling

van het vereiste toch is voldaan. De Raad is dan ook van oordeel dat de (automatische) sanctie uit het OER in casu onrechtmatig is, omdat zij daarmee kan leiden tot overdreven formalisme en een onredelijke beperking van de rechtsingang tot het intern beroep. Immers, het verbinden van een zware sanctie aan de miskenning van een vormvereiste, die de facto volledig los is gekomen van de doelstelling waarvoor ze is ingesteld, beperkt de toegang tot het intern beroep op onevenredige wijze. De Raad verwijst in dit verband overigens naar recente rechtspraak, waarin dezelfde conclusie werd geformuleerd ten aanzien van verwerende partij.⁵

In het geval dat de verzoekende partij kiest voor een vorm van beroep (in casu per aangetekend schrijven) die niet door het OER wordt bepaald, dient nagegaan te worden of het beroep (1) tijdig, (2) volledig en (3) naar behoren ter kennis is gebracht van de onderwijsinstelling.

De Raad onderzoekt dit ambtshalve op basis van het dossier. Uit de gegevens van de aangetekende zending (stuk 4 van verzoeker) blijkt dat verzoeker zijn intern verzoekschrift op 15 februari 2017 aan de postdiensten heeft aangeboden. Verzoeker geeft in zijn intern verzoekschrift aan dat de examenresultaten van het eerste semester voor het academiejaar 2016-2017 op 9 februari 2017 bekend werden gemaakt, hetgeen niet wordt weerlegd door verwerende partij. Hieruit volgt dat de vervaltermijn voor het aantekenen van intern beroep een aanvang nam op 10 februari 2017, om te eindigen op 16 februari 2017.

De Raad stelt vervolgens op basis van de stukken vast dat de verzoekende partij haar intern beroep gericht heeft aan de bevoegde instantie (“Interne beroepsprocedure”) en tevens aan het correcte adres.

De interne beroepsinstantie kon in deze omstandigheden kennis nemen van een tijdig, volledig en naar behoren ter kennis gebracht beroepsschrift, zodat de Raad op basis van het dossier vaststelt dat de verwerende partij ten onrechte het intern verzoekschrift onontvankelijk heeft verklaard.

Het bij de Raad ingestelde beroep is gegrond. De Raad kan in de huidige stand van het geding de regelmatigheid van het toegekende examenresultaat niet onderzoeken. Het is vooreerst aan de interne beroepsinstantie om het beroep van verzoeker ten gronde te behandelen.”.

---

⁵ R.v.Stvb. 15 september 2016, nr. 3.058 in de zaak 2016/228.

In opvolging van het vernietigingsarrest nr. 3.583 van 31 maart 2017 in de zaak 2017/074 heeft de interne beroepsinstantie op 20 april 2017 een nieuwe beslissing genomen.

De interne beroepscommissie stelt vast dat het intern beroep van de student het samengesteld opleidingsonderdeel “Multiprojecten” betreft, samengesteld uit “Multiprojecten IV” (4 studiepunten) enerzijds en “Labo Meettechnieken” (2 studiepunten) anderzijds. Volgens haar is de bewering van de student dat hij eerst 12/20 zou hebben gekregen niet correct, vermits de evaluatie van “Multiprojecten” een product is van twee punten, met name de punten voor het Project-Data-Boek, vermenigvuldigd met de factor die uit de peerevaluatie komt. De interne beroepscommissie benadrukt dat het cijfer van 12/20 een groepscijfer is dat werd gegeven op het werk (Project-Data-Boek) dat door de gehele groep werd ingeleverd. De student heeft na de peerevaluatie een factor 0,50 bekomen, zodat de groepsscore van 12/20 in zijn hoofde werd herleid naar 6/20. De interne beroepscommissie stelt vast dat dit voor het samengesteld opleidingsonderdeel tot een totaalscore van 8/20 leidt. Ze merkt op dat dit in principe kan worden getolereerd, maar de student heeft al zijn tolerantiekrediet reeds ingezet.

Vervolgens stipt de interne beroepscommissie aan dat de peerevaluatie door de begeleiders van de opleiding van kortbij wordt opgevolgd door middel van wekelijks tenminste één gesprek ter plaatse. Volgens haar staat in de syllabus duidelijk omschreven hoe de evaluatie verloopt. Ze merkt op dat de opleiding vanuit de visitatiecommissie wordt verplicht om veel verschillende evaluatievormen te gebruiken, waaronder de ‘peer’ en dat deze ‘peer’ werd ontwikkeld door de KU Leuven.

Verder stelt de interne beroepscommissie dat uit het groepsgesprek alsook uit de wekelijkse gesprekken met de begeleider is gebleken dat de student de afgesproken taken niet op tijd voltooide en dat door hem de houding werd aangenomen dat er toch niets kon gebeuren. Vermits deze houding ook in de tweede fase een probleem is gebleven, hebben de andere studenten daarom op het einde van de projectperiode de taken die aan de student werden toegekend zelf uitgewerkt. De interne beroepscommissie stelt ook dat uit het dossier blijkt dat de student die fungeerde als groepsleider aan de lector reeds op 5 oktober 2016 heeft gesigneerd dat de student onvoldoende medewerking verleende.

De interne beroepscommissie wijst erop dat het gegeven dat de begeleidende lector geen individueel gesprek heeft met de studenten na één of twee weken, het logisch gevolg is van

het te doorlopen leerproces en de competentiedoelstellingen: het is de bedoeling dat de studenten leren samenwerken, dat de groep zelf de problemen oplost en de lectoren beoordelen het eindresultaat. De interne beroepscommissie stelt vast dat de student zich een paar uur voor het eindgesprek met de groep studenten (het feedbackmoment waarop de groepsverwerking wordt besproken) heeft verontschuldigd wegens familiale omstandigheden. Ze verduidelijkt dat dit niet gecatalogeerd staat als “verplicht aanwezig”, zodat niet kan worden gesproken van een “onwettige afwezigheid” (zie bezwaarschrift). De interne beroepscommissie stipt aan dat dit gesprek geen invloed heeft op de punten, vermits de punten op dat ogenblik al vastliggen. Ze wijst erop dat de student voor het bekendmaken van de punten nooit het initiatief heeft genomen om een extra feedbackgesprek te hebben en dat hij slechts na het bekendmaken van de punten op gesprek is geweest bij het opleidingshoofd. De student heeft evenmin gebruik gemaakt van het inzagemoment.

Ten slotte stelt de interne beroepscommissie dat de verwijzing naar andere opleidingsonderdelen met min of meer dezelfde werkwijze, maar waar de student wel een goede score heeft behaald, niet als argument kan worden aanvaard, vermits elk opleidingsonderdeel onafhankelijk en afzonderlijk wordt getoetst.

De beslissing op intern beroep werd bij aangetekend schrijven van 26 april 2017 aan verzoekende partij overgemaakt.

Bij aangetekend schrijven van 3 mei 2017 diende verzoekende partij een verzoekschrift in bij de Raad.

IV. Ontvankelijkheid

A. Voorwerp van het beroep

De Raad onderzoekt, desnoods ambtshalve, de ontvankelijkheid van het beroep.

Verzoeker tekent beroep aan tegen de studievoortgangsbeslissing van 9 februari 2017 waarbij aan de verzoeker een score van 8 op 20 werd toegekend voor het opleidingsonderdeel “Multiprojecten IV” (eerste bestreden beslissing) en de beslissing van de interne beroepsinstantie van 20 april 2017 waarbij het intern beroep van verzoeker ontvankelijk, doch ongegrond werd verklaard (tweede bestreden beslissing).

Uit artikel 22.7, §2 van het onderwijs- en examenreglement (verder: OER) van verwerende partij blijkt dat de interne beroepsinstantie bevoegd is om, in voorkomend geval, de bestreden beslissing te wijzigen.

Dit betekent dat zij voor de beoordeling van de grond van de zaak in de plaats treedt van de examencommissie. In dat geval verdwijnt de beslissing van de examencommissie uit de rechtsorde, en kan zij niet meer het voorwerp uitmaken van een beroep bij de Raad.

Verzoekers beroep wordt derhalve ambtshalve onontvankelijk verklaard in de mate dat het is gericht tegen de eerste bestreden beslissing.

Wel kan verzoeker onregelmatigheden die kleven aan deze beslissing, nog op ontvankelijke wijze aanvoeren tegen de beslissing op intern beroep.

Het beroep is in die mate ontvankelijk.

B. Tijdigheid van het beroep

Standpunt van partijen

Verwerende partij merkt op dat de beslissing van het interne beroepscollege dateert van 20 april 2017. Zij wijst erop dat tegen deze beslissing hoger beroep kan worden aangetekend uiterlijk de zevende dag na de dag van de kennisgeving van deze beslissing. Zij vraagt de Raad om de tijdigheid van het extern beroep te willen onderzoeken.

Verzoeker stipt aan dat de interne beroepsbeslissing dateert van 20 april 2017 en het door hem ingestelde beroep werd gedeeld op 2 mei 2017. Hij benadrukt dat hij het aangetekend schrijven pas ontving op 27 april 2017 en dus op deze datum pas kennisnam van de beslissing. Volgens hem gebeurde het door hem ingestelde beroep op 2 mei 2017 dus conform binnen de termijn van zeven dagen. Verzoeker wijst erop dat verwerende partij als verzender van het aangetekend schrijven beschikt over het bewijsstuk dat zal aantonen dat hij de aangetekende zending voor de eerste maal op zijn adres ontving en ondertekende op 27 april 2017. Hij stelt dat de Raad zich kan afvragen waarom er minstens vijf dagen zitten tussen de beslissing van

het interne beroepscollege en de datum van verzending, alsook of het interne beroepscollege niet later dan de ingestelde termijn haar beslissing nam.

Beoordeling

De Raad stelt op basis van het dossier vast dat de kennisgeving van de interne beroepsbeslissing aan verzoeker van 27 april 2017 dateert. Vermits de aangetekende zending van verzoeker houdende het extern beroep dateert van 3 mei 2017, werd het beroep tijdig ingesteld. Het beroep is ontvankelijk.

V. De middelen

A. Eerste middel

Uit het verzoekschrift kan worden opgemaakt dat de verzoekende partij zich in een enig middel beroeft op de schending van het redelijkheidsbeginsel, gecombineerd met het motiveringsbeginsel.

Standpunt van partijen

Verzoeker stelt dat de factor die voortvloeit uit de PASI-tool onredelijk tot stand kwam, en geen correcte weergave is van de samenwerking in teamverband tijdens het project. Volgens hem heeft hij de competenties die binnen het vak dienen te worden bereikt, wel degelijk behaald. Hij verwijst hiervoor naar conversaties die aantonen dat hij wel degelijk (pro)actief aan het groepsgebeuren heeft deelgenomen en dat er geen sprake was van enige vijandigheid van de medestudenten in de communicatie. Verzoeker is van oordeel dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt werden en dat artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs van toepassing kan zijn.

Verder wenst verzoeker te benadrukken dat hij de taken steeds binnen de afgesproken tijdskaders voltooide. Hij ontkent bovendien met klem dat hij hierop werd aangesproken of aangeschreven door de groepsleden. Verzoeker stelt ook dat hij op geen enkel ogenblik werd geïnformeerd door zijn groepsgenoten, noch door de docent dat hij onvoldoende medewerking zou verlenen. Hierdoor werd hem niet de kans gegeven om te voldoen aan één van de doelstellingen in de syllabus, met name: “jezelf beoordelen en tijdig bijsturen (zelfsturing)”. Vermits deze zogenaamde problemen binnen de groep nooit ter sprake

kwamen, kon hij niet anticiperen op deze competentie, waarnaar aan het einde van het project wel gepeild wordt via de PASI-tool.

Verzoeker stelt vervolgens dat er op 12 december 2016 een gezamenlijk feedbackmoment werd georganiseerd, waar hij buiten zijn wil om wegens ernstige familiale omstandigheden niet bij kon zijn. Hij heeft dit ook gecommuniceerd aan de begeleidende professor [V.D.S.], waarbij hij werd uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek op een later moment. Dit werd evenwel nooit ingepland. Verzoeker heeft achteraf, na de bekendmaking van de examenresultaten, gevraagd om een persoonlijk gesprek. De heer [B.-C.] antwoordt verzoeker dat hij verbaasd is dat hij het officiële feedbackmoment aan zich voorbij liet gaan, waardoor het duidelijk is dat de heer [B.-C.] niet op de hoogte was van de eerdere communicatie met de heer [V.D.S.]. Volgens verzoeker kwamen de zogenaamde samenwerkingsproblemen op het uiteindelijke feedbackmoment voor de eerste maal ter sprake, zijnde een moment dat het al te laat was.

Ten slotte verwijst verzoeker naar de syllabus, waarin het volgende te lezen valt: “Om te vermijden dat er persoonlijke afrekeningen of vriendjesdiensten geleverd worden onderling, weert het rekenmodel de laagste en hoogste scores”. Verzoeker stelt dat het onduidelijk is of een andere berekeningswijze (vb. het gemiddelde van alle scores) voor een ander resultaat gezorgd zou hebben, dat aanleiding zou geven tot het slagen voor dit vak, en dus voor de gehele opleiding.

In haar *antwoordnota* stelt verwerende partij vooreerst vast dat het extern beroep wordt gestoffeerd door uittreksels uit e-mailverkeer tussen de groepsleden, alsook door uittreksels uit e-mailverkeer van de student met de heer [V.D.S] en de heer [B.-C.]. Verwerende partij merkt op dat de werking binnen de groep een intern, vertrouwelijk, groepsgebeuren is, waarop de docent geen toezicht kan of mag houden. Zij benadrukt dat het e-mailverkeer dat thans wordt voorgelegd nooit ter kennis is gebracht aan de interne beroepscommissie, zodat deze stukken niet alsnog aangewend kunnen worden en zij geweerd moeten worden uit de debatten.

Waar verzoeker aanhaalt dat hij tijdens de werking van de groep nooit door de groepsleider, dan wel door de andere groepsleden op de hoogte is gebracht van zijn, naar het aanvoelen van de groep, onvoldoende functioneren binnen de groep, alsook van de problemen die hieruit

voortvloeiden, verwijst verwerende partij naar het verslag van het groepsgesprek dat plaatsvond op 12 december 2016, waarop alle groepsleden behoudens verzoeker aanwezig waren. Verwerende partij merkt op dat uit de analyse van het groepsgesprek moet worden afgeleid dat de communicatie binnen de groep in belangrijke mate mondeling geschiedde, wat overigens volkomen overeenkomstig de richtlijnen in de syllabus is. Zij stelt ook dat het standpunt van verzoeker bijzonder weinig geloofwaardig is, vermits het verslag van het groepsgesprek op detaillistische wijze weerspiegelt hoe de samenwerking werd ervaren door de overige groepsleden. De groep heeft bovendien gereageerd conform de syllabus: zij hebben geoordeeld dat zij het probleem zelf gingen oplossen. Volgens verwerende partij kan er geen twijfel over bestaan dat het verslag een correcte weergave is van de groepswerking, zoals ervaren door de groep, zodat hieruit kan worden afgeleid dat de groep verzoeker wel degelijk heeft aangesproken over zijn gebrek aan goede samenwerking.

Vervolgens verduidelijkt verwerende partij dat de afwezigheid van verzoeker op het feedbackmoment van 12 december 2016 op zich niet relevant is voor de beoordeling binnen het peerassessment-systeem, vermits op dat moment de punten reeds zijn toegekend. Het feedbackmoment is een leermoment, geen examenmoment. Verwerende partij is ten slotte van oordeel dat de grief van verzoeker dat een andere wijze binnen het peerassessment-systeem mogelijkkerwijs een beter resultaat zou hebben kunnen geven voor verzoeker, niet relevant is. Ze wijst erop dat het rekenmodel duidelijk is en dat de werkwijze van het peerassessment-systeem op voldoende wijze is omschreven.

In zijn *wederantwoordnota* wenst verzoeker vooreerst te wijzen op het feit dat de Codex Hoger Onderwijs met betrekking tot het procedureverloop voor de Raad nergens aangeeft dat er geen bijkomende stukken, die geen deel uitmaakten van het intern beroep, mogen worden toegevoegd aan het verzoekschrift. Hij merkt op dat hij bij het initieel intern beroep niet op de hoogte was van de elementen die hebben geleid tot de studievoortgangsbeslissing, aangezien hij op geen enkel moment op de hoogte was van de feiten die hem door de groepsleden werden verweten, noch van de zaken die hem in de mond werden gelegd.

Verder stelt verzoeker dat de e-mail van de groepsleider van 5 oktober 2016 ontbreekt bij de stukken en dat hij deze nog graag wil ontvangen. Hij merkt op dat de punten reeds vastlagen op het feedbackmoment van 12 december 2016. Hij was echter op geen enkel ander moment op de hoogte gesteld van de door de groepsleden ten laste gelegde beweringen. Vermits

niemand hem hiervan op de hoogte heeft gebracht tussen 5 oktober 2016 en 12 december 2016 kon hij hierop onmogelijk anticiperen. Verzoeker stelt vervolgens dat de Raad zich kan afvragen of verwerende partij, op het moment dat zij door een groepsleider formeel op de hoogte wordt gebracht van een vermoedelijk slecht functionerend groepsgebeuren, zij ook niet de student in kwestie dient te informeren. Volgens verzoeker kan er op dit ogenblik bovendien geen enkel bewijsstuk worden neergelegd waaruit zou blijken dat hij op de hoogte werd gesteld van de beschuldigingen zoals die in het verslag van 12 december genotuleerd werden. Hij stelt dat de Raad zich kan afvragen of de notulen van het feedbackmoment een correcte weergave zijn van het gesprek, aangezien deze niet door de sprekers achteraf werden goedgekeurd. Verzoeker wenst ten slotte op te merken, na lezing van het bewijsstuk met de verschillende scores van de groepsleden, dat blijkbaar ook de groepsleider net een voldoende haalde op het peerassessment.

Beoordeling

Verzoeker gaat in beroep tegen het examencijfer toegekend voor het opleidingsonderdeel “Multiprojecten IV”. Meer specifiek betreft zijn beroep het deelopleidingsonderdeel ‘Multiproject IV’ en in het bijzonder de peerevaluatie (PASI).

De Raad stelt op basis van het dossier vast dat de student voor het deelopleidingsonderdeel “Multiproject IV” (4 stp.) werd gequoteerd met een score van 6/20. Voor het deelopleidingsonderdeel “Labo Toegepaste Meettechnieken” (2 stp.) werd de student gequoteerd met een score van 12/20. Het cijfer van 6/20 is tot stand gekomen door het vermenigvuldigen van het groepscijfer van 12/20 op het werkstuk Project-Data-Boek met een factor die werd bekomen op basis van een peerassessment scoringsinstrument. Deze factor was voor verzoeker *in casu* 0,5. Op het gehele opleidingsonderdeel “Multiprojecten IV” behaalt verzoeker een cijfer van 8/20. Een tweede examenkans voor dit opleidingsonderdeel is niet mogelijk (zie stukken 5, 6 en 7 van verwerende partij).

De Raad stelt ook vast dat verzoeker huidig academiejaar nog slechts 26 studiepunten dient af te werken. Hij behaalde reeds zeer behoorlijke cijfers op drie van de vier resterende opleidingsonderdelen, waaronder de bachelorproef (14/20). De Raad stelt verder vast dat verzoeker nog slechts vier tolerantiepunten ter beschikking heeft, zodat hij het cijfer op het litigieuze opleidingsonderdeel niet kan tolereren. Het cijfer van 8/20 op het voorliggende opleidingsonderdeel is het enige tekort van verzoeker waardoor hij huidig academiejaar niet gediplomeerd kan worden (zie stuk 9 van verwerende partij).

De grief van verzoeker betreft in essentie het feit dat de PASI-factor onredelijk tot stand kwam en geen correcte weergave is van de samenwerking binnen het team tijdens het project. Verzoeker is van oordeel dat hij wel degelijk de competenties heeft behaald. Verzoeker ondersteunt dit aan de hand van een weergave van de conversaties (neerslag toegevoegd als bijlage bij het verzoekschrift), die zijs inziens kunnen aantonen dat hij wel degelijk proactief heeft deelgenomen aan het project en dat er geen sprake was van vijandigheid van de medestudenten.

Zijn grief betreft in het bijzonder het feit dat zijn medestudenten, noch de coach op enig moment hebben gesignaleerd dat zijn medewerking problematisch was en tot een negatieve score zou leiden. Hierdoor kon hij niet anticiperen. *In fine* betreft de grief van verzoeker dat de peerevaluatie niet met de nodige zorgvuldigheid is gebeurd, met het onredelijk zware gevolg dat hij niet geslaagd is op het gehele opleidingsonderdeel en hij zijn opleiding niet kan afronden.

De Raad merkt voorafgaandelijk het volgende op omtrent de neerslag van de e-mailgesprekken en de ontvankelijkheid ervan. Gezien de neerslag van het e-mailverkeer met de conversaties tussen de groepsleden pas in de fase van het extern beroep is neergelegd, kan de interne beroepsinstantie niet verweten worden dat zij hiermee geen rekening heeft kunnen houden in de motivering van de interne beroepsbeslissing, noch dat zij deze heeft kunnen onderzoeken alvorens tot een beslissing te komen. Deze informatie kan in de huidige stand van het externe geding wel meegenomen worden als concreet verweer op de inhoud van het verslag van het groepsgesprek van 12 december 2016 dat bij de beslissing op intern beroep is gevoegd en de e-mail van 5 oktober 2016 (evenmin neergelegd in het kader van het extern beroep). In beide documenten, waarop de interne beroepsinstantie haar beslissing stoelt, wordt verzoeker onder meer verweten niet tijdig taken te hebben ingediend en een negatieve houding ten aanzien van de groep te hebben aangenomen. Vermits de inhoud hiervan aan verzoeker nog niet bekend was vóór de aanvang van de interne beroepsprocedure is de Raad van oordeel dat deze stukken nog op een ontvankelijke wijze kunnen worden ingebracht in het kader van dit extern beroep bij wijze van een directe repliek op wat de interne beroepsinstantie heeft gesteld in haar beslissing op intern beroep.

Binnen de grenzen van zijn appreciatiebevoegdheid – waarbij de Raad zich niet in de plaats kan stellen van de verwerende partij – kan de Raad onderzoeken of deze examenbeslissing rechtmatig is genomen en binnen de grenzen van de kennelijke redelijkheid valt. Vaststaande rechtspraak van de Raad stelt dat er geen principiële bezwaren zijn tegen het gebruik van een peerassessment als evaluatie. Deze vorm van evaluatie, waarbij de beoordeling gebeurt door medestudenten, behoort tot de organisatorische vrijheid van de instelling. De organisatie is echter niet zonder gevolgen wat het zorgvuldigheidsbeginsel betreft en moet voldoende betrouwbaar kunnen zijn als meting. De toepassing stelt met name hoge eisen wat betreft de opvolging door de docent die de eindverantwoordelijkheid heeft.⁶ Deze eisen liggen bijzonder hoog als de peerevaluatie een doorslaggevende rol speelt bij het al dan niet geslaagd verklaren van een student. De vraag rijst zelfs of een dergelijk systeem een beslissende rol ‘kan’ spelen bij de beoordeling of een student al dan niet geslaagd is.⁷

In casu stelt de Raad vast dat de voorliggende peerevaluatie *in concreto* voor studenten die slechts gematigd geslaagd zijn op het groepswerk, zoals *in casu* de groep van verzoeker – waarin alle studenten wel eenzelfde voldoende groepscijfer (12/20) hebben gekregen voor de inhoudelijke beoordeling van het groepswerk Project-Data-Boek – wel degelijk een doorslaggevende impact heeft op het al dan niet slagen van verzoeker voor het betreffende opleidingsonderdeel. Zo werd *in casu* het groepscijfer voor drie van de vijf medestudenten verhoogd, terwijl het cijfer voor verzoeker van een geslaagd cijfer naar een zwaar onvoldoende werd herleid (6/20). Het systeem van peerevaluatie dat door verwerende partij wordt toegepast, is *in casu* dus wel doorslaggevend bij het bepalen of verzoeker al dan niet geslaagd is (met zelfs *in casu* het niet behalen van het diploma tot gevolg). In deze context mag dan ook worden verwacht dat de kwaliteit van de beoordeling met hoge waakzaamheid en zorg wordt bewaakt.

De Raad onderzoekt hierna of dit in voorliggend dossier het geval is en neemt hierbij hiernavolgende overwegingen in beraad.

(1) Zoals hoger aangehaald hebben alle studenten op het werkstuk Project-Data-Boek een voldoende cijfer van 12/20 behaald, wat door de docent wordt toegekend. Bij verzoeker werd als gevolg van de peerevaluatie de voldoende score van 12/20 op het groepswerk verlaagd. Verzoeker blijkt op één student na de enige student van een groep van

---

⁶ R.Stvb. 20 augustus 2008, nr. 2008/027; R. Stvb. 12 april 2017, nr. 3.604 in de zaak 2017/092.

⁷ R.Stvb. 18 augustus 2011, nr. 2011/094; R.Stvb. 17 maart 2016, nr.2.851 in de zaak 2016/055.

vijf studenten te zijn die niet is geslaagd voor dit gedeelte van het opleidingsonderdeel, met in zijn geval het gevolg dat hij niet geslaagd is op het gehele opleidingsonderdeel. Verzoeker werd meer bepaald geconfronteerd met een verlaging van de groepsscore van 12/20 tot 6/20 (x factor 0,5), wat een zeer zware herleiding inhoudt van het groepsresultaat (zie stuk 4 van verwerende partij).

(2) Een peerassessment leidt doorgaans niet tot grote verschillen omdat een groepsinzet meestal gebalanceerd is. *In casu* gaat het voor verzoeker echter om een verschil van bijna 50%. Drie leden halen immers een gemiddelde van meer dan 70% als definitieve score voor het deelopleidingsonderdeel, daar waar verzoeker slechts 30% (6/20) scoort. Het vierde lid van de groep (de groepsleider) behaalde een cijfer van 8,8 op 20.

(3) De Raad stelt op basis van het dossier vast dat de peerevaluatie toetst naar elkaar's functioneren in de groep, rekening houdend met de afzonderlijke talenten van de groepsleden (zie stuk 1 van verwerende partij). Het is een vorm van zelfsturend onderwijs. De evaluatie van de kwaliteit van het groepswerkstuk wordt inhoudelijk door de lesgever beoordeeld. De peerevaluatie gebeurt aan de hand van een evaluatieraster waarop verschillende criteria (betrokkenheid, initiatief, inbreng, kritische houding, luisteren naar anderen, positieve bijdrage groepssfeer, aanbreng van informatie, vastbijten in taken, zich aan afspraken houden, structuur brengen, structuur en overzicht bewaken, afwerking van taken naar vorm en taal) worden gequoteerd (twaalf items). De hoogste en laagste scores worden geweerd om persoonlijke afrekeningen en vriendendiensten uit te sluiten. Naast aanduiding van een gradatie van vijf waarderingen (van hinder voor de groep (-1) tot beter dan de rest van de groep (+3)) wordt er geen schriftelijke verantwoording voor de aangeduide scores opgegeven (dit laatste blijkt alleszins niet uit het dossier). De Raad kan derhalve noch de toegepaste beoordelingsmethode, noch de correcte toepassing in detail in deze zaak beoordelen. De individuele scores van de studenten blijven onbekend, zodat de Raad niet kan nagaan welke (uiterste) scores werden weggelaten en hoe de resterende scores tot het uiteindelijke resultaat hebben geleid. Uit het dossier blijkt ook niet dat de studenten zelf de scores hebben toegekend, aangezien enkel een eindresultaat volgt uit een opgesteld verslag. Dit klemt des te meer aangezien verzoekende partij formeel de waardering van zijn medestudenten betwist.

(4) Zoals blijkt uit de hoger aangehaalde vaste rechtspraak van de Raad is het in het kader van de verhoogde zorgvuldigheidseis bij peerevaluaties belangrijk dat de lesgever een actieve rol heeft wat de sturing van de peerevaluatie betreft. De Raad stelt vast dat deze taak in het kader

van voorliggend peerassessment in grote mate werd toebedeeld aan een door de groep aangeduid groepsleider (medestudent), die als enige in contact kwam met de coach (begeleider vanuit de hogeschool) (zie stuk 1 van verwerende partij). *An sich* acht de Raad een dergelijke delegatie, voor het bewaken van de groepsdynamiek, niet verkeerd, maar dit ontslaat de instelling (*in casu* de aangeduid coach van de hogeschool) niet van zijn taak om het gehele proces minimaal te bewaken en om zo nodig in te grijpen in geval er signalen zouden zijn dat een bepaalde teamwerking niet optimaal verloopt.

Uit het dossier blijkt dat de groepsleider op 5 oktober 2016 heeft gesignaliseerd dat er een probleem van samenwerking binnen de groep was. De Raad stelt vooreerst vast dat van dit e-mailbericht geen neerslag in het dossier is te vinden. Verzoeker stelt dat hij tot op dit ogenblik nog niet in het bezit is gesteld van dit stuk. Verwerende partij bevestigt dit ter zitting en stelt dat dit een conversatie betreft die uitsluitend door de groepsleider is bezorgd aan de coach. Ter zitting leest verwerende partij de inhoud van de e-mail voor, waaruit blijkt dat gesignaliseerd wordt dat de groepsdynamiek niet goed verloopt in het bijzonder wat verzoeker betreft, maar ook dat de groepsleider voorstelt om dit zelf op te lossen. Van enige minimale sturing op dat ogenblik door de coach, die op de hoogte werd gebracht van het feit dat er zaken verkeerd liepen in de groep, is geen sprake in het dossier. Uit het dossier blijkt ook niet dat de coach op de hoogte was van het concrete gevolg dat hiervan werd gegeven door de groepsleider of dat hij hieromtrent heeft geïnformeerd. De coach heeft evenmin zelf enig initiatief genomen naar verzoeker toe. Uit het neergelegde dossier blijkt niet dat verzoeker op de hoogte was van deze aantijgingen, noch dat hij in dit verband naar de medestudenten en de coach toe heeft gereageerd.

De Raad stelt verder op basis van de syllabus vast dat er wekelijks overlegmomenten plaats moeten hebben. Uit het dossier blijkt niet in hoeverre deze effectief hebben plaatsgehad; evenmin blijkt wie op deze gespreksmomenten aanwezig was. Er werd ook geen enkele schriftelijke neerslag bijgehouden van deze, volgens de syllabus verplichte, wekelijkse overlegmomenten. Alleszins is hiervan niets terug te vinden in het dossier. Ook blijkt niet uit het dossier dat de begeleidende lector (coach) een individueel gesprek heeft gehad met de studenten na één of twee weken.

Verder stelt de Raad vast dat verzoeker *in casu* wegens familiale redenen bovendien niet aanwezig kon zijn op het gezamenlijk feedbackmoment van de peerevaluatie op 12 december

2016 met de coach. Verzoeker heeft zich hiervoor voorafgaandelijk verontschuldigd. Uit de syllabus (zie stuk 1 van verwerende partij) blijkt dat het geven van feedback op het peerassessment een taak betreft van elke student. Aan verzoeker werd een nieuw persoonlijk feedbackmoment aangeboden (zie toegevoegd mailverkeer bij het verzoekschrift), wat niet blijkt effectief te zijn voorgesteld door de coach en ook niet is doorgegaan.

De Raad kan niet anders dan concluderen dat uit het dossier niet duidelijk blijkt in welke mate verzoeker tijdens het project tijdig werd ingelicht over de samenwerkingsproblemen en de ernst hiervan. Deze kwamen, zoals blijkt uit het (niet ondertekend) verslag van het groepsgesprek, wel aan bod op het persoonlijke feedbackmoment van 12 december 2016, waar verzoeker echter niet aanwezig was en dat plaatsvond nadat de peerevaluatie door de medestudenten was gebeurd.

De Raad stelt vast dat in het dossier geen afdoende schriftelijk bewijs voorligt dat verzoeker inderdaad niet naar behoren heeft geparcipeerd, tenzij de beperkte neerslag in het verslag van het groepsgesprek waarop verzoeker zelf niet aanwezig was, zodat er in het verslag ook geen neerslag is te vinden van zijn versie van het verloop van de samenwerking. Uit niets blijkt dat de groepsleider of enige andere medestudent, noch de coach, verzoeker concreet en duidelijk heeft gewezen op zijn tekortkomingen.

Dit knelt des te meer daar de mogelijkheid om zichzelf te beoordelen en tijdig bij te sturen een belangrijke vooropgestelde competentie betreft (zie stuk 1 van verwerende partij). Om een peerevaluatie een betrouwbaar en valide karakter te geven is het, naar het oordeel van de Raad, in voorkomend geval de taak van de coach van verwerende partij om er actief op toe te zien dat problemen gecommuniceerd worden aan de student in kwestie (door bv. zelf een gesprek te organiseren of de acties van de groepsleider op te volgen in dit verband). Van een minimale opvolging vanwege de coach, die *in casu* op de hoogte is gebracht van de samenwerkingsproblemen, blijkt in voorliggend dossier echter geen sprake te zijn. Ook al is het de bedoeling dat de studenten leren samenwerken, dat de groep zelf de problemen oplost en dat de lectoren enkel het eindresultaat beoordelen in een systeem dat gericht is op zelfsturing door de groep, ontslaat dit verwerende partij niet om een minimale begeleidingstaak op zich te nemen en zo nodig sturend op te treden.

(5) De Raad stelt verder vast dat de interne beroepsinstantie volheid van bevoegdheid heeft en zij zo nodig, na onderzoek, de genomen beslissing kan bijsturen. Op deze instantie rust bijgevolg ook in grote mate een verhoogde plicht tot een zorgvuldig onderzoek van het dossier, temeer gezien het resultaat van de peerevaluatie een zeer zware impact heeft op het resultaat van de student, *in casu* verzoeker.

Uit het dossier blijkt niet in welke mate de lesgever, noch de interne beroepsinstantie effectief de persoonlijke bijdrage van verzoeker en de samenwerkingsproblemen verder hebben onderzocht. De enige schriftelijke basis waarnaar de interne beroepsinstantie verwijst, is het verslag van een groepsfeedbackgesprek en de e-mail van 5 oktober 2016, waarop verzoeker niet heeft kunnen repliceren. Verzoeker heeft derhalve op geen enkel ogenblik de kans gekregen om deze zaken te weerleggen of om – in voorkomend geval – zijn houding te verklaren. Uit het dossier blijkt evenmin of verzoeker op een ander moment zijn verhaal heeft kunnen toelichten ten aanzien van de interne beroepsinstantie.

(6) De Raad stelt ook vast dat er van de effectieve peerevaluatie van de groepsleden geen neerslag is terug te vinden in het dossier (enkel de eindscores van de peerassessment van de teamleden, zie stuk 4 van verwerende partij). Uit het dossier blijkt niet in hoeverre de interne beroepscommissie deze beoordelingsdocumenten daadwerkelijk heeft onderzocht. Noch verzoeker, noch de Raad kunnen vaststellen op welke manier de berekening van de 0,50 factor concreet tot stand is gekomen en hoe de diverse groepsleden op de verschillende criteria ten aanzien van verzoeker hebben gequoteerd. Zo kan ook niet worden nagegaan welke hoogste en laagste scores er in voorkomend geval werden weggelaten en wat hiervan het concrete gevolg was voor verzoeker. In het dossier is er evenmin enige schriftelijke verantwoording terug te vinden van de evaluatie van de medestudenten, noch van de begeleidende coach/docent die verantwoordelijk is voor de toekenning van de eindscore op het opleidingsonderdeel. De Raad wijst in dit verband ook op het vermelde onder punt (3), wat de onduidelijkheid over de toegepaste beoordelingsmethode betreft.

(7) De Raad neemt tot slot in overweging dat het goed verloop van een peerevaluatie in grote mate afhangt van de samenstelling van de groep. Uit niets blijkt dat de lesgever, noch de institutionele beroepscommissie de samenstelling van de groep hebben meegenomen bij de beoordeling van de objectiviteit en validiteit van de peerevaluatie. Verzoeker stelt in zijn intern verzoekschrift dat hij een buitenstaander in de groep is, wat *an sich* niet de

subjectiviteit van de andere leden van de groep aantoon, maar wel een element is dat onderzocht dient te worden, gezien de impact voor verzoeker.

Meer specifiek heeft de interne beroepsinstantie *in casu* de uitvoering van de taak van de groepsleider niet nader bekeken. Temeer gezien de zware verantwoordelijkheid van deze student als enige tussenpersoon (de gehele communicatie verloopt via de groepsleider) en het feit dat hij instaat voor de verdeling van de taken en eventuele bijsturing (zie stuk 1 van verwerende partij), is het goed functioneren van deze student een belangrijk element in het kader van de groepsdynamiek, waar zo nodig de coach moet bijsturen. *In casu* blijkt bovendien dat de prestaties van de groepsleider door de medestudenten als onvoldoende werden beoordeeld in de peerevaluatie. Daarmee geeft verwerende partij zelf aan dat de leiding in de groep ondermaats is geweest.

(8) De Raad stelt duidelijk dat elke beoordeling van een opleidingsonderdeel *an sich* dient te gebeuren. *In casu* betreft het voorwerp de competentie om te kunnen participeren aan een groepswerk. Het gegeven dat verzoeker op dit vlak in zijn lopende onderwijsraject reeds goed is geëvalueerd, is geen bewijs *an sich* van een gepaste attitude in voorliggende samenwerking, maar vormt wel een indicatie dat er in deze groep of ten aanzien van de groepsleider mogelijk een onderliggend probleem is. Dit noopt tot een grondig onderzoek van de groepsdynamiek bij de peerevaluatie, wat *in casu* niet is gebeurd.

Op basis van de hoger vermelde overwegingen is de Raad van oordeel dat voorliggende peerevaluatie, met de doorgevoerde correctie, niet voldoende betrouwbaar is – gezien de hoge eisen inzake zorgvuldigheid die gesteld moeten worden aan een dergelijk systeem – om verzoeker *in casu* te beoordelen en om een correct beeld te verkrijgen van de competenties die hij heeft verworven in het licht van de vooropgestelde doelstellingen van het opleidingsonderdeel. Dit is zo temeer daar de peerevaluatie voor verzoeker *in casu* een doorslaggevende impact heeft op zijn resultaat met het gevolg ‘niet geslaagd’ op het gehele opleidingsonderdeel.

De door de interne beroepsinstantie genomen studievoortgangsbeslissing is naar het oordeel van de Raad onredelijk voor zover ze, zonder doorgedreven onderzoek en op basis van een onvolledig dossier, rekening houdt met de doorgevoerde correctie als gevolg van de peerevaluatie ten aanzien van verzoeker.

Het middel is gegrond.

De Raad stelt ten overvloede dat – wat de stelling van verzoeker betreft dat hij de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt heeft en dat artikel II.229 van de Codex Hoger Onderwijs van toepassing kan zijn – verzoeker in voorkomend geval een verzoek tot een globale deliberatie voor de opleiding, kan indienen bij verwerende partij, nadat de resultaten definitief zijn vastgesteld. Het al dan niet globaal delibereren betreft een andere zaak, die de regelmatigheid van de peerevaluatie *an sich* niet raakt. In het geval verzoeker van oordeel is dat hij op basis van bijzondere omstandigheden eigen aan zijn onderwijsraject in aanmerking komt voor een globale deliberatie voor de opleiding, omdat hij de doelstellingen van de opleiding in zijn geheel heeft bereikt, dat moet hij met een grondig inhoudelijk gestoffeerd dossier een verzoek tot deliberatie indienen bij verwerende partij.

BESLISSING

1. De Raad vernietigt de beslissing van de interne beroepscommissie van 20 april 2017.

2. Het bevoegde orgaan van verwerende partij zal uiterlijk tegen 30 juni 2017 een nieuwe beslissing nemen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechting van 12 juni 2017, door de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen, IIIe Kamer, samengesteld uit:

Karla Van Lint,	kamervoorzitter
Jan Geens	bijzitter
Daniël Cuypers	bijzitter
bijgestaan door	
Freya Gheysen	secretaris

De secretaris

De voorzitter

Freya Gheysen

Karla Van Lint

Tegen dit arrest is een beroep bij de Raad van State mogelijk overeenkomstig artikel 14, § 2 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het Koninklijk Besluit van 30 november 2006 tot vaststelling van de cassatieprocedure bij de Raad van State. Dit beroep dient schriftelijk en aangetekend te gebeuren binnen de dertig dagen na kennisgeving van deze beslissing en ondertekend te zijn door een advocaat. Bij het beroep moeten zijn gevoegd een kopie van het aangevochten arrest, de bijgevoegde stukken genummerd en geïnventariseerd te zijn, en zes eensluidend verklaarde afschriften van het beroep.